מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

מתנ"ה

מארזי תכנון, ניהול והיערכות

תשע"ד

למנהלי המחוזות
לסגלי המפקחים במחוזות ובמטה
למנהלי מוסדות החינוך ולגננות
מהמינהל הפדגוגי

המינהל הפדגוגי, רח' שבטי ישראל 34 ירושלים מיקוד 91911 טלפון: 02-5604015 כתובתנו: www.education.gov.il

המינהל הפדגוגי מודה לכלל השותפים ששלחו חומרים, קראו והאירו:

מנהלי מחוזות, מפקחי מחוזות, לשכת המשנה למנכ"ל וצוות התכנון, מזכירות פדגוגית, מינהל עובדי הוראה, מינהל חברה ונוער, מינהל מדע וטכנולוגיה, מינהל תקשוב ומערכות מידע, המינהל לחינוך דתי, מינהל כלכלה ותקציבים, מינהל הפיתוח, אגף א' נכסים ולוגיסטיקה, אגף א' לחינוך מוכר שאינו רשמי, אגף הביטחון וכל צוות המנהלים במינהל הפדגוגי

ריכוז ופיתוח מתנ"ה תשע"ד:

זהבה שמש, מנהלת האגף לתכנון ופיתוח במינהל הפדגוגי
אתי סאסי, מנהלת פדגוגית, מנהלת בתי ספר בניהול עצמי במינהל הפדגוגי

משוב על אודות המתנ"ה ניתן לשלוח ל:

המינהל הפדגוגי במשרד החינוך
דוא"ל: minhal-pedagogi-moe@education.gov.il

המארז נכתב בלשון זכר אך מכוון לנשים וגברים כאחד

תוכן עניינים ראשי

פתח דבר

דבר שר החינוך..... עמוד 7

דבר המנהלת הכללית..... עמוד 8

דבר הסמנכ"לית הבכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי..... עמוד 9

חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי), התש"ס-1999..... עמוד 10

מבט על התכנית השנתית ..... עמודים 11-19

המארז כציר מארגן בבניית תכניות העבודה ..... עמודים 20-22

מארז 1 – לחינוך הקדם יסודי

הקדמה - פתיח חזוני ודבר מנהלת אגף א' לחינוך קדם יסודי..... עמודים 26-27

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית בגני הילדים תשע"ד..... עמודים 28-62

פרק ב' - הנחיות נוספות לגנים הממלכתיים דתיים..... עמודים 63-66

פרק ג' - הנחיות נוספות לגנים בחינוך המיוחד..... עמודים 67-75

פרק ד' - משאבים ליישום התכנית בגני הילדים תשע"ד..... עמודים 76-82

פרק ה' - הצעות לסדנא במסגרת מפגש המפקח וצוותי הגנים..... עמוד 83

המשך תוכן העניינים ראשי

מארז 2 - לחינוך היסודי

הקדמה - פתיח חזוני ודבר מנהלת אגף א' לחינוך יסודי..... עמוד 87-88

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית השנתית בבתי הספר היסודיים תשע"ד..... עמודים 89-163

פרק ב' - הנחיות נוספות לבתי הספר היסודיים הממלכתיים דתיים..... עמודים 164-173

פרק ג' - הנחיות נוספות לבתי הספר היסודיים בחינוך המיוחד..... עמודים 174-196

פרק ד' - משאבים ליישום התכנית בבתי הספר היסודיים תשע"ד..... עמודים 197-210

פרק ה' - הצעות לסדנאות למפקח ומנהליו..... עמודים 352-358

מארז 3 – לחינוך העל יסודי

הקדמה - פתיח חזוני ודבר מנהלת אגף א' לחינוך על יסודי..... עמודים 213-214

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית השנתית בבתי הספר העל יסודיים תשע"ד..... עמודים 215-305

פרק ב' - הנחיות נוספות לבתי הספר העל יסודיים הממלכתיים דתיים..... עמודים 306-314

פרק ג' - הנחיות נוספות לבתי הספר העל יסודיים בחינוך המיוחד..... עמודים 315-337

פרק ד' - משאבים ליישום התכנית בבתי הספר העל יסודיים תשע"ד..... עמודים 338-351

פרק ה' – הצעות לסדנאות למפקח ומנהליו..... עמודים 352-358

פתח דבר

- דבר שר החינוך
- דבר המנהלת הכללית
- דבר הסמנכ"לית הבכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי
- חוק חינוך ממלכתי (תיקון תש"ס-1999)
- מבט על התכנית השנתית
- המארז כציר מארגן בתכניות העבודה

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

דבר שר החינוך

מנהיגי חינוך יקרים,

המתח שבין מסורת לחידוש מלווה את העולם מימי בראשית. מחד גיסא אנו עסוקים ב"מחר", חולמים על שחר חדש, ומאידך גיסא אנו רואים ערך עצום בעבר, שהוא בחלקו כבוד לשורשים ולמקורות ובחלקו נוסטלגיה לימים אחרים טובים יותר, בבחינת "זכור ימות עולם".

כמחנך אני מכיר בחשיבותה של העבודה העמוקה שנעשתה במערכת בשנים האחרונות ובחשיבותו של הזמן הנדרש להטמעת שינויים במערכות, באנשים ובנפשם של ילדינו. עם זאת אני חש שבתקופה האחרונה חל פיחות בשיח הערכי ובאמון במורי המערכת ובילדיה וניתן דגש יתר על מדדים ועל הערכה עתירת סיכון.

בשל לוח הזמנים של כניסתי לתפקיד ובשל הניסיון למצוא את האיזון בין הקיים לבין הדורש שינוי לא יתחוללו לקראת שנה"ל הקרובה שינויים מרחיקי לכת. מארז מתנ"ה זה מבטא את ההמשכיות ואת העבודה הקיימת במערכת עליה אתם אמונים באופן ראוי ומעורר השתאות.

עם זאת חשוב לי לשתף אתכם בעיקרי תפיסת עולמי ולהזמין אתכם לקחת חלק בשיח שיתקיים בתקופה הקרובה בתרגומה של תפיסת עולם זו לעבודת השטח.

אני מאמין כי:

1. אין אנו עוסקים רק במערכות חינוך, כי אם בעשייה חינוכית כוללת. במרכז תפיסתנו עומד ילד שנפגש עם גורמים רבים המשפיעים על חינוכו, כגון: בית הספר, קהילה, תנועות הנוער, הורים, ולכן עלינו לעסוק ביצירת שפה חינוכית מקיפה היוצרת בסיס לכינונה של חברת מופת. עלינו לייצר ראייה של "חינוך מתכלל" העוסקת בבסיס העמוק של תפיסת החינוך בישראל.

2. הלמידה והפדגוגיה מהוות את לב המעשה החינוכי, לכן עלינו לפתח למידה משמעותית המותאמת למאה ה–21 תוך שילוב כלים טכנולוגיים אך לא רק. תכנית הלימודים צריכה להביא בחשבון צרכים של תלמידים שונים, לפתח כלים לחשיבה וליצירתיות, לקדם עשייה של מצוינות והישגים, לפתח חשיבה המעוררת זהות התואמת לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, ועוד.

3. מערכת החינוך מחויבת להיות גורם משמעותי לצמצום פערים ולהענקת הזדמנות שווה לכל תלמיד מכל מגזר בכל מקום בישראל, תוך מתן דגש לקידומן של אוכלוסיות מוחלשות ושל אנשים עם צרכים מיוחדים ועוד.

4. המעשה החינוכי הינו בבסיסו של דבר מפגש אנושי בין ילד למורה. יש להמשיך ולפעול לקידום מעמדם של המורים והמורות כדמויות מופת המשפיעות שפע של אור וטוב, ידע, חכמה, בינה ודעת על קהילת הלומדים. יש להמשיך ולפעול לקידום תהליך למידה וצמיחה של המורים עצמם. יש להחזיר את אמון החברה כולה במורים ובמערכת ולחזק את אמונכם, המורים והמורות, ביכולתה של המערכת לתמוך בכם במימוש ייעודכם ושליחותכם.

אנו מחויבים לסייע למורה לגלות יצירתיות אישית על מנת "להביא את עצמו ועצמה" לכיתה. אנו מחויבים לתת כלים ניהוליים אוטונומיים לכלל המנהלים בישראל ולסייע להם להיות מנהיגי חינוך.

אני קורא לכם להיות שותפים לחשיבה חינוכית המחברת עבר לעתיד באמצעות הווה משמעותי.
זו ההזדמנות לברך את כל קהילת מנהיגי החינוך בישראל בשנה של עשייה, ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו.

שלכם,

הרב שי פירון

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

דבר המנהלת הכללית – הגב' דלית שטאובר

למנהלי המחוזות, המפקחים, אנשי המטה ומנהלי מוסדות החינוך,

"ההתכנסות יחד היא התחלה, ההישארות יחד היא התקדמות, העבודה יחד היא הצלחה."
(הנרי פורד)

אני שמחה לפתוח את מארז "מתנ"ה" היוצא לאור זו השנה השלישית. העבודה על מארז זה כמו גם נוכחותו במערכת נתפסת כשגרה, כשכמעט לא ברור כיצד התנהלנו בלעדיו.

אנו נמצאים בשנה מאתגרת מאוד מבחינה חינוכית.

לצד היעדים, הכלים והשיטות שפיתחנו והטמענו בשנים האחרונות עלינו להטמיע באחריות ובמקצועיות רוח חדשה ומדיניות מתהווה.

אחריותנו, בעת הזו, לנהל את מוסדות החינוך אל מול היעדים המופיעים ב"מתנ"ה" כשמצד אחד נביא לידי ביטוי את השינוי המיוחל ביצירת חווית למידה והוראה משמעותית, פיתוח פדגוגיה מיטבית ומצד שני - שמירה על טיפוח המצוינות, הקפדה על שיפור מתמשך ומתמיד והכלה מיטבית של כלל התלמידים.

מארז ה"מתנ"ה" שיוצא השנה מציג המשכיות סביב שלוש המטרות המוכרות, תוך אשכול היעדים וניסוחם בצורה מדויקת ותמציתית. האתגר שעומד לפתחנו כחלק מההתפתחות המקצועית שלנו בתכנון ובניהול אחראי הוא פיתוח משימות העונות על יותר מיעד אחד ואחריות משותפת להשגת יעד.

אני מזמינה אתכם, אנשי החינוך, לראות במארז זה נקודת מוצא לשימוש מיטבי במשאבי החינוך תוך כדי יצירה ופיתוח שהם לב ליבה של עבודת החינוך וההוראה.

אני מאחלת לכולנו המשך עשייה חינוכית פורייה ומעצימה.

בברכה,

דלית שטאובר

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

דבר הסמנכ"לית הבכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי – הגב' מיכל כהן

צוותי חינוך יקרים,

המתנ"ה שלפניכם מהווה כלי פדגוגי ניהולי שהמינהל הפדגוגי מעמיד לרשותכם בעבודת התכנון, הניהול וההיערכות לשנת הלימודים הקרובה, והיא מצביעה על הערכים המרכזיים המלווים את עבודתנו.

כבעבר, גם השנה פעלנו להצגת תמונה מערכתית מתכללת מרמת המאקרו אל המיקרו, ממטרות העל והיעדים אל המשימות וההנחיות כדי לאפשר לכם תהליך קבלת החלטות פדגוגיות איכותיות על פני כל הרצפים: רצף גילאי מקדם יסודי, דרך היסודי ועד לעל יסודי; רצף של אוכלוסיות רגילות, מצטיינות, מתקשות, חנ"מ; רצף של אוכלוסיות ותיקים ועולים; ורצף מטה-מחוז.

המתנ"ה המוצגת בסביבה הדיגטאלית תוך שקיפות והנגשה לכל מזמינה את כולנו לנהל שיח החינוכי ולבחון עם השותפים את ההזדמנויות והאתגרים, את הזיקות והקשרים שבין תכנית העבודה השנתית של כלל המערכת לבין תכנית העבודה המוסדית.

מטרות העל המוצגות בה מבטאות את החשיבות שבהתייחסות ללומד כאדם שלם שחשוב לטפחו ולהעצימו בהיבטים הערכיים-חברתיים-רגשיים לצד קידום ההיבטים הלימודיים בתחומים שונים.

המתנ"ה מדגישה כי אין תחליף לקשר אישי ומשמעותי בין המחנך ללומד תוך אמון, כבוד ההדדי, אכפתיות ואהבת האדם ומציגה את החשיבות של פיתוח מקצועי, של הובלת פדגוגיה חדשנית תוך התאמה לסביבת הלמידה למאה ה-21 ויצרת תרבות בית ספרית המשלבת את כלל באי-ביה"ס בתהליך החינוכי שכן "התקשוב הוא לא רק טכנולוגיה, סביבה או שפה, אלא תרבות שלמה. החינוך צריך ללמוד ולדעת לדבר את התרבות הזו". (אבירם, ר')

כל אלה ועוד מבטאים את האמונה שלנו בכם צוותי חינוך יקרים.
ברור לנו כי ביכולתכם לזהות בצורה הטובה ביותר את צורכיכם הייחודיים ולתת את המענים ההולמים בצורה יעילה, מקצועית ואיכותית. אמונה זו המלווה אותנו במינהל הפדגוגי משתקפת גם במארז המתנ"ה לשנת תשע"ד בו תוכלו למצוא כי הוגדלו מרחבי הגמישות ואפשרויות הבחירה, בהתייחס ל:

- אופן חלוקת שעות הפיצול בכיתות א'-ב': גמישות בחלוקת מספר שעות שינתנו לשפה ומתמטיקה בקבוצות
- פיתוח מקצועי: עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה, מתוך סך השעות הנדרשות לקידום
- מודל ההדרכה: הרחבה לכלל בתי הספר היסודיים ומתן אפשרות לבחור את תחומי ההדרכה ואת היקף השעות בתחום הלימודי ובתחום החברתי-ערכי-רגשי
- תיאור המשימות למימוש היעדים: לצד כל משימה מוצגות דוגמאות למרחבי הגמישות האפשריים

יחד נמשיך ונבחן נושאים נוספים בהם ניתן לייצר מרחבי גמישות לכלל השותפים במערכת החינוך.
מאחלת לכולנו המשך שיח פורה, היערכות יעילה ושנת לימודים מוצלחת

בברכה,

מיכל כהן

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי), התש"ס-1999

1. לחנך אדם להיות אוהב אדם, אוהב עמו ואוהב ארצו, אזרח נאמן למדינת ישראל, המכבד את הוריו ואת משפחתו, את מורשתו, את זהותו התרבותית ואת לשונו
2. להנחיל את העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל ואת ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ולפתח יחס של כבוד לזכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים, לשמירת החוק, לתרבותו ולהשקפותיו של הזולת, וכן לחנך לחתירה לשלום ולסובלנות ביחסים בין בני אדם ובין עמים;
3. ללמד את תולדות ארץ ישראל ומדינת ישראל
4. ללמד את תורת ישראל, תולדות העם היהודי, מורשת ישראל והמסורת היהודית, להנחיל את תודעת זכר השואה והגבורה, ולחנך לכבדם
5. לפתח את אישיות הילד והילדה, את יצירתיותם ואת כשרונותיהם השונים, למיצוי מלוא יכולתם כבני אדם החיים חיים של איכות ושל משמעות
6. לבסס את ידיעותיהם של הילד והילדה בתחומי הדעת והמדע השונים, ביצירה האנושית לסוגיה ולדורותיה, ובמיומנויות היסוד שיידרשו להם בחייהם כבני אדם בוגרים בחברה חופשית, ולעודד פעילות גופנית ותרבות פנאי
7. לחזק את כוח השיפוט והביקורת, לטפח סקרנות אינטלקטואלית, מחשבה עצמאית ויוזמה, ולפתח מודעות וערנות לתמורות ולחידושים
8. להעניק שוויון הזדמנויות לכל ילד וילדה, לאפשר להם להתפתח על פי דרכם וליצור אווירה המעוררת את השונה והתומכת בו
9. לטפח מעורבות בחיי החברה הישראלית, נכונות לקבל תפקידים ולמלאם מתוך מסירות ואחריות, רצון לעזרה הדדית, תרומה לקהילה, התנדבות וחתירה לצדק חברתי במדינת ישראל
10. לפתח יחס של כבוד ואחריות לסביבה הטבעית וזיקה לארץ ,לנופיה, לחי ולצומח
11. להכיר את השפה, התרבות, ההיסטוריה, המורשת והמסורת הייחודית של האוכלוסייה הערבית ושל קבוצות אוכלוסייה אחרות במדינת ישראל, ולהכיר בזכויות השוות של כל אזרחי ישראל.

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

מבט על התכנית השנתית

א. אודות התכנית השנתית

התכנית השנתית מייצגת תפיסה הרואה בלומד אדם שלם בעל צרכים קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים-ערכיים – צרכים המזינים ומשלימים זה את זה.

מתפקידנו כמערכת חינוך לתת לצרכים אלו מענה איכותי שיאפשר לכל אחד מהלומדים:
לזהות את יכולותיו, להכיר בחלקים החזקים שלו לצד החלקים המאתגרים שלו, להמשיך לטפחם ולממשם באופן מיטבי.

התכנית מציגה את מטרות העל ואת היעדים הנגזרים מהן ומתארת את הפעולות המרכזיות שיובילו ליצירת התנאים שיאפשרו את השגתם כפי שמוצג בתרשימים שלהלן:

תרשים מספר 1:

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

תרשים מספר 2:

תרשים מספר 3

מטרות ויעדים

מטרה א' מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים	**יעד א1** העמקת החינוך הערכי **יעד א2** עיצוב אקלים חינוכי מיטבי
מטרה ב' מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים	**יעד ב1** שיפור ההישגים הלימודיים **יעד ב2** צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה
מטרה ג' מערכת החינוך תהיה אפקטיבית יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל	**יעד ג1** התאמת מערכת החינוך למאה ה- 21 **יעד ג2** הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

מטרה א':

מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

"...מאמין אני, כי היחיד שעלינו לחנכו, יחיד של חברה הוא. כי החברה היא התאגדות של יחידים." (דיואי 1946)

למערכת החינוך תפקיד חשוב בהבניית חברה ערכית שחבריה מגלים סולידאריות, כבוד, נתינה, מעורבות חברתית, אכפתיות וערבות הדדית.

בהתאם לתפיסה זו הוצבו היעדים של טיפוח ערכים וקידום אקלים מיטבי כיעדים מרכזיים לצד היעדים האחרים. יעדים אלו משלימים זה את זה, ניזונים זה מזה, תורמים זה לזה ולקידום ההישגים הלימודיים, ואף מהווים מפתח למימושן ולקידומן של המטרות האחרות.
"אם נתעלם ממימוש הערכים בחיי היומיום, אם מעשיהם והתנהגותם של פרט ושל קבוצה לא יזכו להתייחסות חינוכית ערכית, הרי ניתן יד ליצירת נתק בין דיבור למעשה, בין לדרוש ולקיים." (דרום, 1989)

יצירת תשתית ארגונית, פדגוגית וחינוכית לטיפוח ערכים ומיומנויות חברתיות-רגשיות לצד טיפוח אקלים מיטבי תורמים רבות לפרט ולחברה כאחד. מדובר בתשתית המקדמת את צורכיהם של תלמידים למוגנות, לשייכות, למסוגלות ולאוטונומיה המקדמת מעורבות חברתית של תלמידים בבית הספר ובקהילה תוך שהיא מזמנת להם למידה והתנסות הלכה למעשה. תשתית המְפַתחת כישורי חיים להתמודדות עם סביבה משתנה, להתנהגות ערכית, לקידום הלמידה, לחינוך לאזרחות פעילה, למניעת התנהגויות-סיכון ולבנייה של חברה לא-אלימה כשבית-הספר רואה את עצמו יותר ויותר כמחנך, ולא רק בגבולות הזמן והמקום שלו.

שלושת המרכיבים המרכזיים בחינוך לערכים ובטיפוח תרבות ואקלים בית ספרי מתייחסים לארגון המוסד החינוכי; לטיב היחסים בין האנשים בתוך הארגון ומחוצה לו ולהיבטים הפדגוגיים הבאים לידי ביטוי בתכנית התפתחותית ספיראלית שנבנתה בהתאם להתפתחות הרגשית, הקוגניטיבית והחברתית-ערכית. שבעה סטנדרטים בתחום כוללים: (1) מוגנות, בטיחות ובריאות; (2) תקשורת בין-אישית וקשר בין באי בית הספר; (3) התפתחות אישית, חברתית וערכית - למידה רגשית ולמידה חברתית; (4) אקלים של למידה; (5) מתן מענה דיפרנציאלי בבית הספר לתלמידים עם צרכים ייחודיים; (6) יחסי גומלין בין בית הספר להורים ומכוונות לקהילה; (7) איכות סביבה ואסתטיקה של הסביבה הפיזית של בית הספר.

"החינוך לערכים אינו מופקד רק בידי אדם אחד (מחנך הכיתה), אלא מהווה גם חלק בלתי נפרד מכל אינטראקציה ומסגרת, כולל לימודית, המתקיימת בבית הספר. ניתוק המימד הערכי ממקצועות הלימוד עלול לגרום למצבים חברתיים לא רצויים כגון ניכור, עוינות וקרע..." (דרום, 1989)

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

מטרה ב':

מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

כל אדם צריך לעשות הרבה יותר ממה שהוא חושב שהוא יכול" (שמעון פרס)

מטרה זו המוגדרת במונחים של קידום מצוינות, שיפור ההישגים והאיכות החינוכית וצמצום פערים חברתיים מבוססת על התפיסה לפיה לרכיבים אלו השפעה מכרעת על עתיד החברה הישראלית כולה ועל פרטיה כבודדים היום ובדורות בדורות הבאים.

חברה השואפת להתקדם ולהתפתח מתבססת על פרטים השואפים למצוינות, ועל מצטיינים המאפשרים התפתחות חברתית במגוון היבטים. המצוינות היא אורח חיים הכולל היבטים רגשיים, חברתיים וערכיים.

תרבות של מצוינות במערכת החינוך משמעה יצירת סביבה המעודדת את אהבת הלמידה, את חדוות הגילוי, את הסקרנות, את היצירתיות, את המקוריות ואת החשיבה הביקורתית תוך חתירה מתמדת להתקדמות ולהתפתחות., סביבה המטפחת שיח חינוכי והטמעת מערכת משותפת של ערכים והתנהגויות והשואפת למצוינות אישית ולטיפוח היכולות האקדמיות והייחודיות שבכל פרט, בד בבד עם טיפוח מצוינות אנושית.

ניתן להצביע על מספר מעגלים מרכזיים המתארים את התרומה המושגת במימוש מטרה זו:

א. במעגל האישי:

- ההגעה להישג מהווה ערך בפני עצמו הטומן בחובו סיפוק על מה שהושג באמצעות גילוי כוחות ומסוגלות, במאמץ ובהתגברות על קשיים ומכשולים
- חישול וחיזוק הלומד באמצעות המאמץ המושקע לקראת הישג, ההתמדה, לקיחת אחריות על הלמידה ועל ההתקדמות

ב. מוביליות חברתית וכלכלית המושגת באמצעות השכלה הקובעת את רמת ההכנסה של אדם ואת איכות חייו, ובאמצעות הצלחה אקדמית **במעגל הלאומי:**

- מימוש ההון האנושי ויכולותיו מהווה סוג של "אוצר טבע" של העידן הגלובלי, משאב הכרחי לקיום העם
- השיפור התמידי, הפיתוח **בתחום המדע, הטכ**נולוגיה והרוח תורמים לגאוות יחידה ולתחושת שייכות
- להשכלה יש השפה על רמת ההתפתחות הכלכלית-חברתית של אזרחי המדינה

ג. במעגל הבינלאומי:

שיפור ההישגים ומיצובנו במקומות נכבדים במבחנים הבינלאומיים תורמים להכרה במדינת ישראל כמדינה מפותחת עם חינוך מתקדם התורם לרמת ההשכלה ולכישורים של הלומדים במערכת החינוך ;כמקום המשפיע על קידום הטכנולוגיה ושותף לו, מקום שכדאי להשקיע בו.

מחקרים רבים מצביעים על הקשר בין תהליכי שיפור מתמיד וחתירה למצוינות של ההון האנושי לבין ההיבטים הרגשיים בלמידה. תשתית של הכלת הלומדים והמלמדים כאחד, מתן מענה איכותי לשונות בסביבה מכילה ומאפשרת הגשמה חיוניים לקידום הישגים וצמצום פערים. הם למעשה אחד המשתנים המרכזיים היוצרים את ההבדלים בין מערכות חינוך. המארז המוגש לכם בזאת מבוסס על תפיסה זו וניתן למצוא בו את הדרכים היישומיות להגשמת המטרה בפני עצמה ולהגשמת המטרה כמשפיעה על המטרות האחרות וכמושפעתהן.

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

מטרה ג' :

מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צורכיה המשתנים של מדינת ישראל

"כדי לתכנן תכניות לימודים עבור ילדי המחר,
עלינו לרכוש את היכולת להבין ולצפות את התוצאות של השינויים המתרחשים היום"
(הרולד ג' שאין)

מטרה זו העוסקת בהתאמת מערכת החינוך למאה ה-21 מתייחסת למספר רכיבים מרכזיים בעלי השפעה רבה על איכותם של תהליכי ההוראה-למידה-הערכה במערכת. רכיבים המשלימים זה את זה ותורמים זה לזה והמחייבים התאמה למאה ה-21. רכיבים הכוללים את הלמידה בסביבה דיגיטלית, את תהליך הפיתוח המקצועי וההדרכה של צוותי החינוך, את תהליכי הערכה והובלות רפורמות ותכניות תוך העצמת הצוותים המובילים.

רכיב הלמידה בסביבה הדיגיטלית ההולכת ומתפתחת עשוי לתרום לתהליכי ההוראה-למידה-הערכה בכך שהוא מאפשר העשרת מקורות המידע והרחבת האפשרות לייצוגם; תורם לפיתוח החשיבה באמצעות הדמיות; מזמן מארג עשיר לניהול הפדגוגיה ביעילות תוך שימוש בבסיסי נתונים ומערכות תומכות החלטה; מאפשר תקשורת רציפה בין בעלי עניין וקהילות מקצועיות בארץ ובעולם, תורם לפיתוח מיומנויות חשיבה מסדר גבוה הכוללות: יצירתיות וכושר המצאה, חשיבה ביקורתית ומיומנויות לפתרון בעיות, מיומנויות עבודה שיתופית ולמידה עצמאית ואתיקה, מיומנויות טיפול במידע דיגיטלי והתקשורתי הכוללות אוריינות מידע, אוריינות אמצעי תקשורת ואוריינות טכנולוגיות מחשוב. לאור זאת חשוב שצוותי החינוך יפעלו להתאמת סביבת העבודה והלמידה למאה ה-21 תוך שמירה על סביבה בטוחה, מוגנת ומכילה התואמת לעידן החדש.

רכיב ההתפתחות המקצועית של צוותי החינוך עשוי לתרום לקידום האיכות והמקצועיות של עובדי ההוראה במערכת החינוך: הוא מאפשר פיתוח מתמיד והתאמה של הידע והמיומנויות המקצועיים לעידן החדש, הוא נעשה במסגרות פנים בית-ספריות וחוץ בית-ספריות, ומתקיים לאורך כל שלבי הקריירה: במהלך התפקוד המקצועי בתחומי הדעת, בתחומי הניהול הפדגוגי ובתחום החינוכי והארגוני.

רכיב ההדרכה הבית ספרית עשוי לתרום גם הוא לפיתוח ולהשבחת תהליכי הוראה-למידה-הערכה. הוא שם דגש על הליווי ועל התמיכה בפרקטיקה של ההוראה בהתאם לצורכי המוסד החינוכי כמערכת כוללת ולצורכי המורים כפרטים. הדרכה הנעשית תוך קיום דיאלוג, רפלקציה ומשוב מתמשכים.

רכיב הערכת עובדי ההוראה כולל צפייה ומשוב ומהווה בסיס לקידום איכות ההוראה והלמידה ברמת הפרט וברמה המוסדית. ההערכה מציבה מדדי איכות מוסכמים ברמה ארצית ואלו משמשים שפה מקצועית בתהליך הערכת מורים ומנהלים; מעודדת תהליכי למידה פנים בית ספריים; מאפשרת תהליכי הערכה שיטתיים, הוגנים ומעוגני ראיות ועדויות; הופכת לחלק מאורחות החיים בתרבות המוסד החינוכי.

לצד כל זאת לרכיב הכנסת הרפורמות והתכניות המרכזיות תרומה משמעותית הבאה לידי ביטוי בהנעת התהליכים לקידום ולהשבחה ממוקדת של המטרות, היעדים והתהליכים שהוגדרו.

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

ב. מבנה התכניות השנתית

התכנית השנתית המציגה את הנושאים שעל סדר יומה של מערכת החינוך משלבת הצגה של מטרות העל, דרך היעדים, המשימות המרכזיות, כיווני הפעולה האפשריים ומדדי הערכה; מדגישה את הקשרים והזיקות בין שלוש המטרות, ששת היעדים וכלל המשימות כמכלול; מזמינה את המנהיגות החינוכית לדון בדברים, לבחון את הצרכים ולתת מענה הולם לצרכים המקומיים שזוהו, כפי שבא לידי ביטוי בתרשים שלהלן.

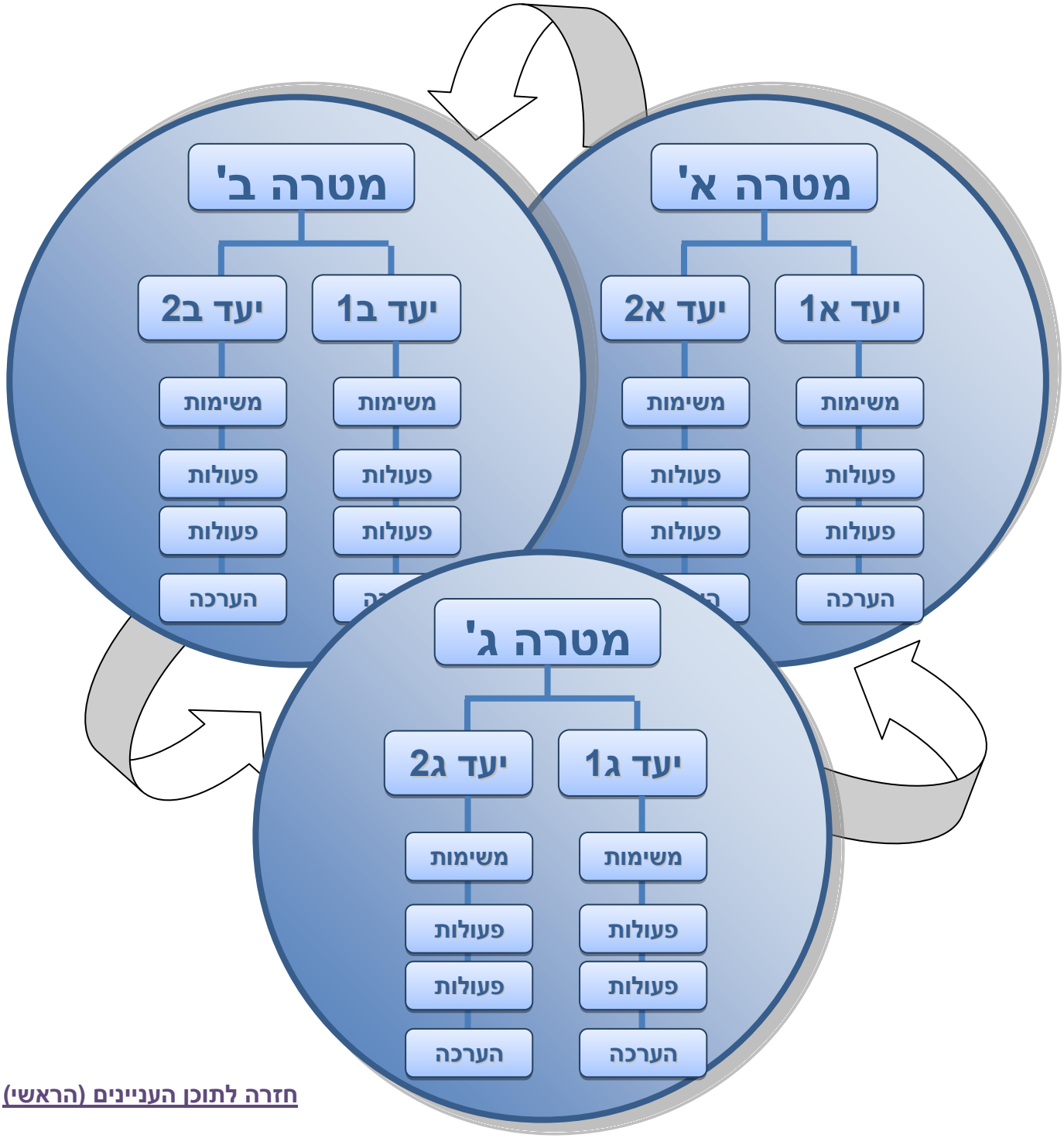

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

ג. תכנון שיטתי

תכנית העבודה שהמוסד החינוכי מתכנן לבצע כדי להגיע מהמצב הקיים למצב עתידי שאליו הוא שואף ויכול להגיע, מזמנת תהליך תכנון שיטתי.

החומרים המוצגים במארז נועדו לאפשר לכם, מנהיגים חינוכיים, לבנות את תכנית העבודה באופן שיטתי כך שלשיח שתנהלו סביב המטרות, היעדים, המשימות, הפעולות, דרכי הערכה יש חשיבות רבה.

כדי לאפשר שפה משותפת בחרנו להציג את ההגדרות[1] של המושגים התכנוניים הבאים:

- מטרות – ההישגים הרחבים ביותר אליהם הארגון חותר, המטרות מייצגות את העתיד הרצוי.
- יעדים - הישגי הביניים המקרבים את הארגון למטרה, היעדים משמשים את הארגון להגשמת המטרה ומייצגים תוצרים מוחשיים שהשגתם מהווה אבני דרך להשגת המטרה.
- משימות – הפעולות שהארגון מבצע כדי להשיג את היעדים שהוגדרו. הפעולות נמדדות על ידי מדדי תפוקה. - בכל משימה תיארנו את הפעולות הנדרשות ואת כיווני הפעולה האפשריים למנהל המוסד החינוכי וצוותו.
- שלבי ההתארגנות – שלבי ההתארגנות הם שלבים ברורים הקצובים בזמן. בדרך כלל הם עוקבים זה אחר זה ומתארים את רצף הפעולות לביצוע המשימה. פעולות ההיערכות מביאות למימוש המשימה.
- מדדי תפוקה –תפקידם של מדדי התפוקה הוא לשקף את ליבת העשייה המתרחשת במוסד החינוכי בעקבות התשומות ופעולות ההתארגנות שננקטו בכל אחת מהמשימות. תוצרי הפעולות משקפים את ליבת העשייה המשתנה, המדד אשר אחריו יתבצע מעקב.
- מדדי תוצאה – תפקידם של מדדי התוצאה הוא ללמד אודות השינוי המצופה בסביבה הלימודית בעקבות הפעלת המשימות. מדדי התוצאה מתייחסים לתמורות ולשינויים הרחבים שהתרחשו כתוצאה מהשגת מדדי התפוקה ומגדירים את השינויים המצופים: התועלת הנוצרת, הערך והתכלית לפעילות הארגון, ההישג אליו מכוונים.. משאבים – מכלול המשאבים המיועדים להשגת המטרות החינוכיות: תקציב, כוח אדם, מבנים וציוד, טכנולוגיה, מוטיבציה ואנרגיה של אנשי המקצוע וחברים בקהילה.

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

[1] הגדרת המושגים היא בהתאם להגדרות במדריך התכנון הממשלתי

ד. היבטים מרכזיים באחריות המנהל

המתנ"ה מהווה כלי ניהולי נוסף למנהלי מוסדות החינוך בעבודת בהיערכותו לשנת הלימודים תשע"ד, לאחר שהגדיר עם צוותו את הדגשים בהם בחר להתמקד:

התרשים שלהלן מציג דוגמאות להיבטים מרכזיים באחריות המנהל ודוגמאות לתפקידים הנגזרים מהם

דוגמאות להיבטים באחריות המנהל	דוגמאות לתפקידים הנגזרים
הובלת חזון ומטרות	• ניתוח המציאות הקיימת • בחינת החזון • קביעת מטרות, יעדים וסדרי עדיפויות
ניהול תהליכי הוראה-למידה	• תכנון מערכת שעות תומכת יעדים • פיתוח חומרים, שיטות וסביבות למידה מותאמות לשונות בין התלמידים ולדגשי המוסד החינוכי • ליווי תהליכי הוראה, למידה והערכה
ניהול המוסד כמערכת חינוכית	• ניהול המשאבים האנושיים והתקציביים • הקמת מנגנונים ומסגרות תומכות בתהליכי הניהול • חשיבה על אופן הקצאת השעות, ההדרכה, הכספים
פיתוח מקצועי של חברי הצוות	• התאמת התמיכה המקצועית לצוותי העבודה (הדרכה, מומחי תוכן וכד') • יצירת מסגרות זמן ללמידה ולשיתוף • יצירת הזדמנויות למימוש הפוטנציאל של חברי הצוות

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

המשך היבטים מרכזיים באחריות המנהל במימוש המטרות והיעדים

דוגמאות להיבטים באחריות המנהל	דוגמאות לתפקידים הנגזרים
ניהול שותפויות	• שילוב ושיתוף הורים • קידום השותפות עם הקהילה • ניהול שותפויות עם החברה האזרחית
טיפוח תחושת השייכות	• הגדרת זמנים קבועים לדיאלוג ולהיוועצות עם השותפים • עידוד חשיבה משותפת על דרכים לשיפור המצב הקיים • מסירת עדכונים ודיווחים שוטפים
העצמת הצוות	• מינוי בעלי תפקידים והגדרת המשימות למימוש היעד • שיבוץ צוותי הוראה בהתאם להתמחות ולתחום הידע • האצלת סמכויות וקידום יוזמות הצוות
מעקב, בקרה הערכה ולמידה	• זיהוי מתמיד של צרכים ומתן מענה בהתאם • יצירת מנגנון (זמן ושיטה) להערכה ולהפקת לקחים מהעשייה ומההתנסות

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

המארז כציר מארגן בתכניות העבודה השנתית

מטרה א':
מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1: העמקת החינוך הערכי

משימות בקדם יסודי	משימות ביסודי	משימות בעל-יסודי
היכרות עם סמלי המדינה	סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל: נעלה לירושלים	סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל: נעלה לירושלים
טיפוח ערכי מסורת ומורשת בגני הילדים	הטמעת מקצוע "תרבות ישראל ומורשתו"	הטמעת מקצוע "תרבות ישראל ומורשתו"
שיתוף ושילוב הורים בעשייה החינוכית	הטמעת ערכי "מפתח הל"ב" בתפישה בית ספרית	עידוד הגיוס לצה"ל ולשירות הלאומי-אזרחי
העמקת ערכי החינוך הסביבתי בגני הילדים	העמקת ההיכרות עם ההמנון הלאומי	הטמעת תכנית "מסע ישראלי"
טיפוח גן הילדים כמקדם בריאות	חינוך לערכים דמוקרטיים ואזרחיים וחינוך לחיים משותפים	הנחלת זיכרון השואה ומשמעויותיה
קידום השוויון בין המינים	הטמעת אשכול - "תרבות, דת, ומורשת" **בבתי ספר ערביים**	הגדלת מספר המשתתפים בפעילויות תנועות הנוער
	הטמעת מקצוע "מורשת ותרבות" **במגזר הדרוזי**	העמקת החינוך למעורבות חברתית
	הטמעת חינוך לקיימות	טיפוח תרבות הפנאי של בני הנוער
	קידום אורח חיים בריא	העמקת ההיכרות עם ההמנון הלאומי
	קידום שוויון בין המינים	חינוך לערכים דמוקרטיים ואזרחיים **וחינוך לחיים משותפים**
		הטמעת אשכול "תרבות, דת, ומורשת" **בבתי ספר ערביים**
		הטמעת מקצוע "מורשת ותרבות" **במגזר הדרוזי**
		חיזוק החינוך להכרת הארץ ואהבתה
		שילוב החינוך הערכי בתחומי הדעת
		הטמעת שעת חינוך- תכנית הליבה כיתות ז'-י"ב
		קידום אורח חיים בריא
		קידום שוויון בין המינים
		קידום בתי ספר המתגברים לימודי יהדות

יעד א2: עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

משימות בקדם יסודי	משימות ביסודי	משימות בעל-יסודי
קידום אקלים חינוכי מיטבי **וכישורי חיים**	הפעלת תכנית מערכתית **לקידום אקלים חינוכי מיטבי וכישורי חיים**	הפעלת תכנית מערכתית **לקידום אקלים חינוכי מיטבי וכישורי חיים**
קידום התנהגות זהירה ובטוחה בדרכים	קידום התנהגות זהירה ובטוחה **בדרכים**	קידום התנהגות זהירה **ובטוחה בדרכים**
	הנהגת התלבושת האחידה	הנהגת התלבושת האחידה

מטרה ב':
מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1: שיפור ההישגים הלימודיים

משימות בקדם יסודי	משימות ביסודי	משימות בעל-יסודי
טיפוח **שפת אם** במגזרים השונים (דוברי עברית ודוברי ערבית)	הפעלת תכנית לקידום **ההישגים בעברית ובערבית** (חינוך לשוני) – קריאה, כתיבה ושיח דבור בכיתות א'-ו'	שיפור מיומנויות **בשפת אם עברית** באמצעות תכנית "שלהב"ת"- שילוב ההבנה וההבעה בתחומי הדעת
עידוד קריאה ואהבת הספר	קידום התהליכים של רכישת השפה הכתובה והמשך הטמעת **מבדק קריאה וכתיבה** לתלמידי כיתות א'	שיפור מיומנויות **בשפת אם ערבית** באמצעות תכנית "שלהב"ת"- שילוב ההבנה וההבעה בתחומי הדעת
קדום מיומנויות אלפבתיות **וראשית קריאה וכתיבה**	שיפור דרכי ההוראה והלמידה בשיעורי ה**מתמטיקה** ופיתוח ערוצי התמקצעות	קידום ההישגים ב**מתמטיקה** בכיתות ז'-ט'
הטמעת תכנית **מדע וטכנולוגיה**	יישום **חוק פיצול** כיתות א'ו-ב' במסגרת שיעורי עברית / ערבית ומתמטיקה	שיפור הלמידה וקידום ההישגים **במדע ובטכנולוגיה** בכתות ז'-ט'
שילוב ה**מתמטיקה** בעשייה היום-יומית בגן	הטמעת הערכה להערכת ראשית קריאה ב**אנגלית** בכיתות ה'	למידה של קורסים אקדמיים המעניקים קרדיט אקדמי – **אקדמיה למצטיינים**
שילוב ה**גיאומטריה** בעשייה היום-יומית בגן	קידום **מדע וטכנולוגיה** בבתי הספר	טיפוח **תלמידים המצטיינים** ופיתוח המצוינות הבית ספרית באמצעות תכנית **אמירים**
יישום אשכולות הליבה **מוסיקה**	טיפוח **תלמידים המצטיינים** ופיתוח המצוינות הבית ספרית באמצעות תכנית **אמירים**	קידום **בחירת הורים מבוקרת**
יישום אשכולות הליבה **אמנויות**	קידום **תהליך בחירת הורים מבוקרת**	ניצול **זמן הלימוד**
יישום אשכולות הליבה **תיאטרון**	ניצול **זמן הלימוד**	
יישום אשכולות הליבה – **חנ"ג**		
תכנון סדר יום לעבודה בגן		

יעד ב2: צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

משימות בקדם יסודי	משימות ביסודי	משימות בעל-יסודי
היכרות מעמיקה עם כל אחד מהילדים וקידום תפקודם של **הילדים המאתגרים**	שילוב ומתן מענה מותאם לכלל הלומדים במערכת החינוך תוך **הרחבת ההכלה**	שילוב ומתן מענה מותאם לכלל הלומדים במערכת החינוך תוך **הרחבת ההכלה**
קידום **ילדים באוכלוסיות שח"ר** באמצעות תכנית אור	הפעלת תכניות לאיתור, לטיפול, לקידום **תלמידים מאתגרים** ולצמצום פערים לימודיים וחברתיים **באוכלוסיות שח"ר**	העלאת שיעור הזכאים לתעודת בגרות באמצעות **תכנית לב"ם**
שיפור השפה העברית והאוריינות לילדים **עולים** ותושבים חוזרים	קידום ההישגים הלימודיים, החברתיים והרגשיים למגזרים **דוברי השפה הערבית** במסגרת תכנית החומש	הפעלת תכניות לאיתור, לטיפול, לקידום **תלמידים מאתגרים** ולצמצום פערים לימודיים וחברתיים **באוכלוסיות שח"ר**
קידום ההישגים הלימודים והחברתיים של ילדי המגזרים **דוברי השפה הערבית**	הפעלת **תכניות תוספתיות** לקידום תלמידים מאתגרים ולצמצום פערים לימודיים וחברתיים	העלאת שיעור הזכאים לתעודת בגרות באמצעות לימודים **בסמסטר קיץ** – המחצית השלישית
שילוב הילדים וקידומם בגן הרגיל תוך **הרחבת יכולת הכלתם** ומתן מענים מגוונים	הקניית העברית **כשפה שניה לתלמידים עולים**, שיפור השפה והשלמת פערים במקצועות הלימוד **לעולים חדשים וותיקים**	קידום **התלמידים המאתגרים** והבניית תהליכי הוראה מותאמים ללומדים באמצעות **תכנית אל"ה ותכנית ט"ל**
		הקניית העברית **כשפה שניה לתלמידים עולים** שיפור השפה והשלמת פערים במקצועות הלימוד **לעולים חדשים וותיקים**
		קידום ההישגים הלימודיים, החברתיים והרגשיים למגזרים **דוברי השפה הערבית** במסגרת תכנית החומש

מטרה ג':
מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1: התאמת מערכת החינוך למאה ה-21

משימות בקדם יסודי	משימות ביסודי	משימות בעל-יסודי
	קידום ה**תקשוב** ביסודי	קידום ה**תקשוב** בחט"ב
קידום ה**תקשוב** בגני הילדים	פיתוח והפעלת **תהליכי הערכה** מעצבים ומסכמים לצורך קידום מקצועי של מורים ומנהלים	פיתוח **דרכי הערכה** מעצבות ומסכמות לצורך קידום מקצועי של מורים ומנהלים
פיתוח והפעלת **תהליכי הערכה** מעצבים ומסכמים לצורך קידום מקצועי של הגננות	הכשרה, התמחות **ופיתוח מקצועי** של עובדי ההוראה ב"אופק חדש"	הכשרה, התמחות ופיתוח מקצועי של עובדי ההוראה **ב"אופק חדש"** בחטיבות ביניים
הכשרה, התמחות **ופיתוח מקצועי** של עובדי ההוראה ב"אופק חדש"	פיתוח מקצועי של **מנהלי בתי ספר**	הכשרה, התמחות **ופיתוח מקצועי** של עובדי ההוראה **ב"עוז לתמורה"** בחטיבות עליונות
		פיתוח מקצועי של מנהלי בתי ספר

יעד ג2: הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

משימות בקדם יסודי	משימות ביסודי	משימות בעל-יסודי
הטמעת "**אופק חדש**" בגני הילדים	העמקת ההיבטים הפדגוגיים ברפורמת "**אופק חדש**"	העמקת ההיבטים הפדגוגיים ברפורמת "**אופק חדש**"
הפעלת חינוך חינם לילדים בגילאי 3 – 4 בגני ילדים ציבוריים (**טרכטנברג**)	הטמעת מודל **הניהול העצמי** בבתי ספר חדשים ב"ניהול עצמי" והעמקת המודל בבתי ספר ותיקים "בניהול עצמי"	הטמעת רפורמת "**עוז לתמורה**" והעמקת ההיבטים הפדגוגיים
העשרה בתום יום הלימודים באמצעות **תכנית ציל"ה-** להעשרה ולהזנה	העשרה בתום יום הלימודים באמצעות **תכנית ציל"ה (טרכטנברג)**	הטמעת **חאלו"ם** בכיתות ז'-ח'
היערכות מערכת החינוך **לחירום**	יישום התיקון לחוק "**חינוך ממלכתי משלב**" והבניית מסגרת למידה מתאימה	יישום התיקון לחוק "**חינוך ממלכתי משלב**" והבניית מסגרת למידה מתאימה
	חיזוק **החטיבות הצעירות** כמסגרת חינוך ולמידה ייחודית ואיכותית	היערכות מערכת החינוך ל**חירום**
	היערכות מערכת החינוך **לחירום**	

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

מתנ"ה

מארזי תכנון, ניהול והיערכות

תשע"ד

למפקחות על הגנים ולגננות

מהמינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

המינהל הפדגוגי, רח' שבטי ישראל 34 ירושלים מיקוד 91911 טלפון: 02-5604015 כתובתנו: www.education.gov.il

תוכן העניינים

מארז תכנון ניהול והיערכות בגני הילדים תשע"ד

פתח דבר

פתח דבר ..... עמוד 6

פתיח חזוני והקדמה - **מנהלת האגף לחינוך קדם יסודי, סימה חדד מה-יפית**..... עמודים 26-27

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית בגני הילדים תשע"ד

מטרה א'

מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1 - העמקת החינוך הערכי:

- סמלי המדינה ..... עמוד 28
- מסורת ומורשת..... ... עמוד 29
- שיתוף ושילוב הורים ..... עמוד 30
- חינוך סביבתי..... עמוד 31
- חינוך לבריאות..... ... עמוד 32
- שוויון בין המינים..... ... עמוד 33

יעד א2 - עיצוב אקלים חינוכי מיטבי:

- אקלים מיטבי..... עמוד 34
- זהירות ובטיחות בדרכים..... עמוד 35

מטרה ב'

מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1 - שיפור ההישגים הלימודיים:

- שפת אם..... עמוד 36
- עידוד קריאה..... עמוד 37
- מיומנויות קריאה..... עמוד 38
- מדע וטכנולוגיה..... עמוד 39
- מתמטיקה..... עמוד 40
- גיאומטריה..... עמוד 41
- מוסיקה..... עמוד 42
- אמנויות..... עמוד 43
- תיאטרון..... עמוד 44
- חינוך גופני..... עמוד 45
- תכנון סדר יום ..... עמוד 46

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

יעד ב2 - צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה:

- קידום ילדים מאתגרים ..... עמוד 47
- תכניות לאיתור וקידום ילדי גנים ביישובי שח"ר ..... עמודים 48-49
- קליטת ילדים עולים וילדים תושבים חוזרים ..... עמוד 50
- תכנית החומש למגזרים דוברי השפה הערבית ..... עמודים 51-52
- הרחבת יכולת ההכלה ..... עמודים 53-54

מטרה ג' - מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1 – התאמת מערכת החינוך למאה ה-21 :

- תקשוב מערכת החינוך והתאמתה למאה ה-21 ..... עמוד 55
- תהליכי הערכה ..... עמוד 56
- פיתוח מקצועי ..... עמוד 57

יעד ג2 – הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים:

- אופק חדש ..... עמודים 58-59
- טרכטנברג ..... עמוד 60
- צילי"ה ..... עמוד 61
- שעת חירום ..... עמוד 62

פרק ב' - הנחיות נוספות לגנים הממלכתיים דתיים

- פתח דבר - **ראש מינהל החמ"ד, אברהם ליפשיץ** ..... עמוד 64
- הקדמה - **מפקחת ארצית על גני הילדים בממ"ד, אסתר חט'ב** ..... עמוד 65
- תפילה בגן הילדים ..... עמוד 66

פרק ג' - הנחיות נוספות לגנים בחינוך המיוחד

- פתח דבר - **מנהלת אגף חינוך מיוחד, רעיה לוי- גודמן** ..... עמוד 68
- הנחיות כלליות ..... עמוד 69
- תכנית אישית לילדים עם צרכים מיוחדים ..... עמודים 70-71
- חינוך סביבתי בגן בזיקה לעקרונות ל"ב 21 ..... עמוד 72
- חינוך לבריאות בגן בזיקה לעקרונות ל"ב 21 ..... עמוד 73
- זהירות ובטיחות בדרכים בזיקה לעקרונות ל"ב 21 ..... עמוד 74
- פיתוח תרבות הכלה בגני החינוך המיוחד ..... עמוד 75

פרק ד' - משאבים ליישום התכנית השנתית בגני הילדים תשע"ד

- הדרכה בגני ילדים ..... עמוד 77
- התעדכנות מקצועית ופיתוח צוותים חינוכיים ..... עמוד 78
- פיתוח מקצועי של עובדי הוראה בחינוך הקדם יסודי ..... עמוד 79
- תכנית העבודה המנהלית והפדגוגית של הגננת ..... עמודים 80-82

פרק ה' - הצעה לסדנא למפקחת ולגננות

- הצעה לסדנא. ..... עמוד 83

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

"בכל ילד יש ניצוץ משלו שיכול להדליק מדורות אור ואמת" יאנוש קורצ'אק

גן הילדים מהווה מסגרת חינוכית בעלת משמעות מכרעת בעיצובו של הילד הצעיר.

התהליך החינוכי והסביבה הגנית מאפשרים לילד הצעיר לחיות את ההווה מתוך כבוד והערכת אישיותו הייחודית כאן ועכשיו לצד התבוננות קדימה והבטחת תפקודו המיטבי בעתיד.

האווירה הכללית וההתנהלות הגן, המיומנויות השונות שירכוש הילד במהלך שהותו בגן, הכישורים האישיים, הרגשיים והחברתיים, התפתחות החשיבה והתקשורת, הרגלי העבודה והלמידה – כל אלה ישמשו לו בסיס להתפתחותו.

לדמות הגנן/נת והצוות החינוכי, במיוחד בשלב זה, כדמויות מרכזיות ומשמעותיות השפעה מכרעת הבאה לידי ביטוי בתפיסתם של הילדים את עצמם, בהתפתחותם האקדמית, הרגשית והחברתית ובהתנהגותם בהווה ובעתיד.

צוות הגן הפועל מתוך כבוד, אהבה והיכרות מעמיקה ומתמשכת עם עולמו המיוחד של כל ילד - מזמן לילד היכרות עם מכלול הכישורים והיכולות שלו ומאפשר לו גדילה והתפתחות מיטביים תוך מתן מענים לצרכים ייחודיים ולהעדפות אישיות.

צוות הגן הפועל ליצירת סביבה הגנית התומכת, מעצימה המזמנת חופש, יצירה ולמידה מתוך חדווה - מאפשר לילד הצעיר מגוון התנסויות, מעודד לחוות את טעם חוויית ההצלחה, לצד התמודדות עם אתגר וקושי תוך יחס מכבד והערכה ללא תנאי.

"לחנוך את נפשו של הילד זה לשחרר אותו מהמושכות ולתת לו לרוץ חופשי כדי שיחקור ויגלה במה הוא טוב ומה מעניין אותו ומה הוא רוצה. במילים אחרות, ימצא מי הוא" (ג'וניס קורטק פטרול)

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)
חזרה לתוכן העניינים

קישור לפתח דבר

הקדמה - מנהלת האגף לחינוך קדם יסודי, סימה חדד מה-יפית

מארז המתנ"ה לשנת תשע"ד מובא בפניכן כהמשך למארזים שהופצו בשנים שחלפו. במבט לאחור ניתן להצביע על כך שמארז המתנה, אכן שימש את הצוותים החינוכיים בכל המחוזות ככלי עבודה ניהולי, שתרם לתכנון העבודה בכלל הגנים בארץ, יצר שפה משותפת ותרם לבירור התפיסה חינוכית.

במבט לעתיד אני רואה במארז אמצעי נוסף להגדרת המשימות והאתגרים שבפניהם אנו עומדים בפיתחה של שנה חדשה. דרכי העבודה שאנו מתווים מכוונות את הגננות להתבוננות מעמיקה ולהתייחסות לצורכי כלל הילדים במערכת, תוך הדגשת החשיבות של הכלת הילדים המאתגרים בהסתגלותם לדרישות ולפעילויות הגן.

כאנשי חינוך תפקידנו להמשיך ולהרחיב את יכולת ההכלה שלנו, המלווה בסובלנות, באכפתיות ובאמונה אמיתית במסוגלותם של כלל הילדים במערכת ליטול חלק פעיל ולחוות הצלחות. עלינו לפעול כל העת מתוך חשיבה על דרכים מקצועיות לקידומם.

מודל ההכלה שנבנה באגף לחינוך קדם יסודי הוא "צומת": צוות מקצועי תומך. המודל במתכונתו המלאה הוצג במארז הקודם ומורחב במארז הנוכחי, בהדגשת חשיבותו של אקלים חינוכי מיטבי וביסוס כישורי חיים בגן הילדים.

המארז מציג את מחויבותה המקצועית של הגננת ואחריותה לבניית תכנית העבודה ולביצועה, לעיסוק בתחומי הליבה תוך בחירת התכנים בהתאמה לקבוצת הילדים, משפחותיהם ואפיוני הקהילה שאליה הם משתייכים.

חשיבות רבה נודעת למעקב שוטף והכוונת הצוות הקבוע של הגן: סייעת, גננת משלימה וסייעת משלימה. עבודת צוות איכותית תקדם את המערכת לקראת חינוך מיטבי בגני הילדים, תוך שיתוף ההורים ושמירה על קשר רציף עימם לאורך כל השנה.

המארז מעודד אינטראקציה ודיאלוג רציף בין המפקחות לגננות בהקשר למשימות בתכנית העבודה השנתית. תהליך המלווה במפגשים מחוזיים, אזוריים ופרטניים לאורך השנה, על מנת לסייע בתהליך היישום וההטמעה.

אני מאמינה ששימוש מושכל במארז יסייע למימוש מיטבי של היעדים והאתגרים שעומדים בפנינו.

בברכה
סימה חדד מה-יפית

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית בגני הילדים תשע"ד

סמלי המדינה

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- היכרות עם סמלי המדינה

האוכלוסייה:
- גני הילדים בגילאי 5-6 בכל הארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:
- לימוד סמלי המדינה (סמל, דגל והמנון) בהקשרים הרלוונטיים ובאירועים שונים בגן
- לקראת ימים מיוחדים ייפתח היום בהנפת הדגל ובשירת ההמנון

הערכה ובקרה ברמת הגן:
- קיום מפגשים העוסקים בסמלי המדינה

כיוונים אפשריים למדידה:
- מספר הגננות המדווחות על פעילויות בגן סביב סמלי המדינה
- מספר הגנים בהם עוסקים בסמלי המדינה כציר אורך שנתי
- מספר הגנים בהם לקראת ימים מיוחדים פותחים את היום בהנפת הדגל ובשירת ההמנון

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה תרמה הפעילות המגוונת סביב סמלי המדינה להגברת סקרנותם של הילדים אודות הנושא?
- באיזו מידה תרם העיסוק בסמלי המדינה כציר אורך שנתי להרחבת הידע בנושא?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- יובל לישראל
- עלון מקוון ליום העצמאות

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

חזרה לתוכן העניינים

מסורת ומורשת

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- טיפוח ערכי מסורת ומורשת בגני הילדים

האוכלוסייה:

- גני הילדים בכל הארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- לימוד הסיפורים ההיסטוריים, השירים של חגי ישראל, מנהגיהם וסמליהם
- חשיפה לייצוגים החזותיים של סמלי המסורת, המורשת הרב-תרבותית (יהודית, מוסלמית, נוצרית ודרוזית) באמצעות: יצירות אמנות, צילומים, חפצים וביקור במוזיאון
- היכרות עם המורשת, החגים והמועדים (יהודית, מוסלמית, נוצרית, דרוזית) באמצעות פעילויות סביב חגים ואירועים: מסיבות, סדרים וטקסים

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום אירועים ומפגשים ללמידה חווייתית של המושגים המרכזיים המלווים את המורשת, את החגים ואת המועדים

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם לומדים לאורך כל השנה סיפורים היסטוריים, שירי מסורת ומנהגים
- מספר הגנים בהם נחשפים הילדים לייצוגים החזותיים של סמלי המסורת והמורשת הרב תרבותית

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמה ההיכרות עם המורשת, החגים והמועדים לשיח מפרה שעודד שיתוף בחוויות אישיות בנושא?
- באיזו מידה תרמו הסיפורים ההיסטוריים והשירים ללמידה חווייתית ומשמעותית של הנושא בקרב הילדים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- מסורת וחג – כללי
- במעגלי השנה
- אתר האגף לחינוך קדם יסודי> מורשת חג ומועד (חומרים פדגוגיים לגיל הרך לחג ומועד)
- גן-net & בستا-نت> תרבות ומורשת - الحضارة والموروث الثقافي (בעברית ובערבית)
- זמר לך לגיל הרך – שירי חגים
- קבלת שבת בדגש מוסיקלי
- עלונים מקוונים לגננת – בעברית וערבית
- גוונים- ממסורת המוזיקה והסיפורת העממית של עדות ישראל- מדריך לגננת

חזרה לתוכן העניינים

שיתוף ושילוב הורים

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- שיתוף ושילוב הורים בעשייה החינוכית

האוכלוסייה:

- גני הילדים בכל הארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- קיום מערך שיטתי ועקבי לקשר שוטף עם הורים
- קיום מפגשי עדכון פרטניים להורים
- קיום פעילויות עם הורים במהלך השנה
- עידוד ההורים לעשיית פעילויות חווייתיות-לימודיות לקידום הילדים במסגרת הביתית

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום מערך שיטתי ועקבי לקשר שוטף עם הורים
- הצגת תכנית העבודה השנתית המתוכננת בגן, בפני כלל ההורים בתחילת שנה
- קיומם של שני מפגשי עדכון פרטני להורים והצגת מסלולי קידום דיפרנציאליים של הילדים
- קיום של שתי פעילויות לפחות עם הורים במהלך השנה

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגננות המדווחות על קיום של שתי פעילויות לפחות בשיתוף הורים
- מספר הגננות המדווחות דיווח פרטני להורים על ילדם פעמיים בשנה
- מספר הגננות המציגות את תכנית העבודה השנתית בפני ההורים והמעדכנות אותם בהתקדמותה

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תורם הקשר השוטף עם ההורים להתקדמות הילדים?
- באיזו מידה תורמות הפעילויות עם הורים לטיפוח אקלים מיטבי?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

חינוך סביבתי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- העמקת ערכי החינוך הסביבתי בגני הילדים

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- קידום ערכי החינוך הסביבתי: דאגה למגוון הביולוגי המקומי, לתרבות צריכה אחרת, ליחס וכבוד לבעלי חיים, לטיפוח הקשר של אדם וסביבתו ושמירה עליהם
- קידום התנהגות ירוקה בגנים, לדוגמה: משחק עם חומרים טבעיים בחצר הגן
- העמקת הקשר של ילדי הגן והקהילה לסביבה המקומית
- תכנון מרחבים בגן המעודדים התנהגות סביבתית יומיומית, כגון: ערוגה/חלקה של פרחי בר בחצר הגן

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום של פעולות ואירועים חווייתיים לאורח חיים מקיים בגני ילדים
- ניהול שיח בעקבות טיולים, מפגש עם יצורים חיים וסוגיות סביבתיות
- קיום של פעולות המתבססות על תכנית סביבתיות: "גן ירוק", "גן ירוק מתמיד", "בשביל הפרחים", "חבק עץ"

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים העוסקים בחינוך סביבתי בפיתוח מודעות סביבתית
- מספר הגנים המקבלים תעודת הסמכה כ"גן ירוק" וכ"גן ירוק מתמיד"

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרם אורח חיים סביבתי בגן להתנהגויות המכבדות את הסביבה?
- באיזו מידה תרם שילוב פעילות והתנהגויות המכבדות את הסביבה לאקלים בגן?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- חינוך סביבתי- التربية البيئيّة
- דע-גן

חזרה לתוכן העניינים

חינוך לבריאות

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- טיפוח גן הילדים כמקדם בריאות

מטרות ספציפיות:
- להקנות ערכי שמירה על הבריאות, כישורי חיים, יידע, מיומנויות והתנהגויות בריאות
- לפתח את האחריות לבריאות בזיקה לקהילה וכערך תרבותי

האוכלוסייה:
- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:
- אימוץ מדיניות גנית המקדמת אורח חיים בריא
- הגדרת מטרות ויעדים רב שנתיים כבסיס לתכנית עבודה גנית מתפתחת (ספיראלית)
- שיתוף הורי ילדי הגן בתהליך החינוכי
- יצירת קשר עם גורמים המטפלים בבריאות בקהילה ועם רופאי משפחה ביישוב
- יצירת סביבה מאפשרת, תומכת ומקדמת בריאות

התכנית פועלת בשיתוף פעולה : בין האגף לחינוך קדם יסודי לבין הפיקוח לבריאות

הערכה ובקרה ברמת הגן:
- קיום של מפגשים המקדמים מודעות לחינוך לבריאות - אורח חיים בריא ופעיל בגן

כיוונים אפשריים למדידה:
- מספר הגנים העוסקים בפיתוח הגן כסביבה מקדמת בריאות
- מספר הגנים העוסקים בתוכני חינוך לבריאות כחלק משגרת היומיום

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה תרמו הפעילויות בגן סביב חינוך לבריאות לאורח חיים בריא ופעיל?
- באיזו מידה תרמו ההנחיות בחוזר מנכ"ל בנושא לגננת בהבניית התכנית לחינוך לבריאות וליישומה?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- למפקחת הרפרנטית בחינוך לבריאות במחוז
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במנהל הפדגוגי
- למפקחת על הבריאות

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- לאתר הפיקוח על הבריאות
- לאתר האגף לחינוך קדם יסודי-חינוך לבריאות
- להוראות חוזרי מנכ"ל בתחום
- לגננט-חינוך לבריאות - التربية لحياة صحّية
- חינוך לבריאות ובטיחות
- בשבילי החל"ב

חזרה לתוכן העניינים

שוויון בין המינים

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- קידום שוויון בין המינים

מטרות ספציפיות:

- הבטחת נגישות שווה להתנסויות חינוכיות המקדמות תלמידים ותלמידות על פי הכישורים, המיומנויות וההתאמה האישית, באופן ענייני ולא סטריאוטיפי
- העצמת הבנות והבנים תוך הרחבת רפרטואר ההתנהגויות החברתיות והלימודיות של כל אחד ואחת

האוכלוסייה:

- כלל הילדים והילדות בגנים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- טיפוח שיח מגדרי רציף המכוון לצמצום פערים בין השני המינים
- התייחסות באופן שוויוני לשני המינים בשפה הדבורה ובשפה הכתובה
- קידום שוויון הזדמנויות וטיפוח כישורים ותחומי עניין לשני המינים
- זימון התנסויות שונות לבנות ולבנים בגן ללא קשר לציפיות חברתיות וסטראוטיפים חברתיים
- הפעלת דרכי הוראה-למידה המאפשרות שוויון הזדמנויות והמתאימות לסגנונות למידה ולצרכים של בנות ובנים
- בחינה ביקורתית של חומרי הלמידה הקיימים ואירועי אקטואליה המתפתחים בגן

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונה על שוויון בין המינים במינהל הפדגוג

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- חוזר מנכ"ל תשס"ג/4(ד)
- אתר היחידה למגדר ושוויון בין המינים בחינוך

חזרה לתוכן העניינים

אקלים מיטבי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:

- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:

- קידום אקלים חינוכי מיטבי וכישורי חיים

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- ארגון סביבת הגן וקביעת נהלים, שגרות פעילות, חוקים וגבולות, סדר יום ועיצוב סביבה חינוכית מאתגרת
- טיפוח כישורי חיים והקניית הרגלים וטיפוח כללי התנהגות במפגשים חברתיים
- שילוב תכנים לטיפוח היבטים רגשיים, חברתיים וערכיים במכלול העשייה בגן
- עידוד אינטראקציות בין המבוגרים בצוות הגן : בין המבוגרים לבין הילדים, בין הילדים לבין עצמם ועם הוריהם
- שילוב תכניות מניעה ליצירת אקלים חינוכי מיטבי בגן תוך ליווי והדרכת ההורים לילדים עם בעיות התנהגות
- דיווח על אירועי אלימות למפקחת/יועצת (על גבי טופס ייעודי)

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום של נהלים, שגרות פעילות, חוקים וגבולות, סדר יום וסביבה חינוכית מאתגרת ומותאמת התפתחות
- קיום של מגוון אינטראקציות מקדמות בין השותפים
- קיום של פעולות לטיפוח היבטים רגשיים, קידום כישורי חיים והקניית וערכיים

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם קיימת הטמעת חוזר מנכ"ל תש"ע/1(א) בדגש על יצירת אקלים, מניעה וצמצום האלימות
- מספר הגנים בהם נערך מיפוי לאיתור ילדים עם בעיות התנהגות ומתן מענה הולם
- מספר הגנים בהם נערך מיפוי צרכים של הגן ונבנתה תכנית התערבות במידת הצורך
- מספר הגנים בהם צוות הגן מקבל הנחייה וליווי להתמודדות עם ילדים המאופיינים עם בעיות התנהגות
- מספר הגנים בהם ההורים לילדים עם בעיות התנהגות מקבלים הדרכה וליווי

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמו קיום הנהלים והגבולות וטיפוח כישורים חברתיים לאקלים מיטבי?
- באיזו מידה תרם שילוב תכניות מניעה בגן תוך ליווי והדרכת ההורים ליצירת אקלים מיטבי בגן?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי ולאגף שפ"י במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- יצירת אקלים מיטבי בגן * גן-net & בסטא-נט: אקלים גן מיטבי * לקראת חינוך מיטבי בגני הילדים

חזרה לתוכן העניינים

זהירות ובטיחות בדרכים

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:
- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:
- קידום התנהגות זהירה ובטוחה בדרכים

האוכלוסייה:
- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:
- הקניית ידע, כישורים ומיומנויות להתנהגות נכונה ובטיחותית בדרכים
- עיסוק והתנסות בנושאי בטיחות בדרכים, כמו: הליכה בטוחה, נסיעה בטוחה ברכב, רכיבה באופניים ומשחק במקום בטוח
- שילוב פעילות בטיחות בדרכים בסדר היום בגן ובפעילות עם ההורים

הערכה ובקרה:
- קיום של סביבות למידה יצירתיות ומפעילות
- קיום של פעילויות העוסקות בנושאי זהירות ובטיחות בדרכים המשולבות בסדר היום בגן

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר הגנים הפועלים להקניית ידע, כישורים ומיומנויות להתנהגות נכונה ובטיחותית בדרכים
- מספר הגנים המעודדים עיסוק והתנסות בנושאי בטיחות בדרכים, כמו: הליכה בטוחה, נסיעה בטוחה ברכב, רכיבה באופניים ומשחק במקום בטוח
- מספר הגנים המשלבים פעילות בטיחות בדרכים בסדר היום בגן ובפעילות עם ההורים

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה תרמו הלמידה וההתנסות בבטיחות בדרכים לשינוי בגישתם של הילדים לנושא הבטיחות?
- באיזו מידה תרם שילוב הבטיחות בדרכים בסדר היום בגן ובפעילות עם ההורים להתנהגות בטוחה בגן ומחוצה לו?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לממונים על החינוך לבטיחות בדרכים ולמדריכים במחוזות
- לאגף לזהירות ולבטיחות בדרכים במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- בטיחות בדרכים - الحذر على الطرق
- האגף לזהירות ובטיחות בדרכים

חזרה תוכן העניינים

שפת אם

מטרה ב:
- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:
- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:
- טיפוח שפת אם במגזרים השונים (דוברי עברית ודוברי ערבית)

האוכלוסייה:
- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:
- יישום תכנית הלימודים "תשתית לקראת קריאה כתיבה" באופן חוויתי ואינטגרטיבי
- העשרת שפת הילדים באמצעות העשרת אוצר המילים, מטפורות ודימויים בדרכים מגוונות
- הקניית המילים של שיר אחד לפחות בכל יום בשבוע ושירה משותפת של השיר במשך השבוע
- לימוד פתגם אחד הרלוונטי לחיי הגן לפחות אחת לחודש
- קידום תהליכי שיח בגן הילדים

הערכה ובקרה ברמת הגן:
- קיום של פעילויות להעשרת שפת הילדים
- קיום של שיח ופעילויות לטיפוח האוריינות בקבוצות קטנות ובאופן פרטני בהקשר הרלוונטי לחיי הגן
- קיום של סדר יום בו משולב שיר יומי תוך שימת דגש על לימוד מילות השיר
- קיום של פעילויות ללימוד משותף של פתגם חודשי

כיוונים אפשריים למדידה:
- מספר הגנים בהם פועלים על פי תכנית הלימודים "תשתית לקראת קריאה כתיבה"
- מספר הגנים בהם מתקיימים תהליכי שיח בקבוצות קטנות ובאופן פרטני
- מספר הגנים בהם בסדר היום שולב שיר יומי לפחות אחת לשבוע
- מספר הגנים בהם לומדים פתגם חודשי הרלוונטי לחיי הגן לפחות אחת לחודש

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה תרמה תכנית הלימודים "תשתית לקראת קריאה וכתיבה" להעשרת אוצר המילים?
- באיזו מידה תרמה הפעילויות במהלך היום בגן לטיפוח השיח ולהעשרת אוצר המילים?

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- ת"ל בעברית
- ת"ל בערבית
- "בואו נדבר על זה"
- גן-net & בסטא-נט: כשירות לשונית

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה תוכן העניינים

עידוד קריאה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- עידוד קריאה ואהבת הספר

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- העשרת ספריית הגן בספרים בעלי עושר שפתי ותוכני וקריאת סיפור באופן יום יומי בגן
- מפגש קבוצתי עם ספרי ילדים לפחות פעמיים בשבוע תוך שימת דגש על מרכיבים אוריינים, לשוניים ותכנים חינוכיים
- קיום שיח ופעילות על הייצוגים החזותיים בספר: איורים, טקסט וכריכה קדמית ואחורית כטקסטים חזותיים
- היכרות עם סופרים ומאיירים
- חשיפה למגוון רחב של סוגות: אגדות עם, משלים, שירים מולחנים, סיפורי ילדים קלאסיים, טקסטים מדעיים, טקסטים מפעילים, ספרי יעץ וכו'
- עידוד פעילויות בעקבות החשיפה לטקסטים באמצעות: תיאטרון בובות, הצגות, תיאטרון שולחן ומוסיקה
- השתתפות בתכניות ייחודיות לעידוד קריאה ולאהבת הספר בגן הילדים כמו: "מצעד הספרים", "ספריית פיג'מה"

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קריאה יומיומית של סיפור אחד בגן הילדים
- קריאה והצגת 20 ספרים לפחות בשנה
- קיומה של ספריה עשירה ומגוונת בגן
- קיום של פעילויות עם טקסטים כתובים וחזותיים סביב סופרים ומאיירים
- קיום של שיח ופעילויות מגוונות בעקבות הספרים
- עיסוק אינטנסיבי ומעמיק בחמישה ספרים אותם בחרו הגננת או הילדים מתוך התכנית בה משתתף הגן

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם קוראים באופן יומיומי סיפור לילדים
- מספר הגנים בהם שולבה לפחות פעמיים בשבוע עבודה בקבוצה קטנה אודות סיפור
- מספר הגנים בהם הגננות קוראות ועוסקות ב- 20 ספרים לפחות
- מספר הגנים שהשתתפו בתכניות "ספריית פיג'מה" ו"מצעד הספרים"

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמו הסיפורים להעשרת השפה והדמיון?
- באיזו מידה תרמה ההשתתפות באחת מתכניות עידוד הקריאה לעידוד הקריאה בקרב הילדים וההורים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות ולאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- מדף הספרים בעברית * מדף הספרים בערבית
- מצעד הספרים * ספריית פיג'מה * גן-net & בסטא-נט: מכוונות לספר

חזרה לתוכן העניינים

מיומנויות קריאה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- קידום מיומנויות אלפבתיות וראשית קריאה וכתיבה

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בכל הארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- יישום תכנית הלימודים "תשתית לקראת קריאה כתיבה"
- קריאת סיפורים ושירים מחורזים, משחקי חברה ושולחן שמכילים איתור או יצירת חרוז
- דקלום ושירת רצף האותיות, באמצעות שירי אותיות עם או ללא ליווי ייצוגן הגרפי
- שילוב אביזרים המכילים אותיות במרכזי המשחק הסוציו – דרמטי (עיתונים, מרשמים, שלטים וכד')
- משחקי מחשב המכוונים להכרת האותיות
- פעילויות המעודדות כתיבה פונקציונאלית: הכנת ברכות, הזמנות, מתכונים, רשימות ועוד, תוך התייחסות לקשר בין אותיות לצלילהן ולמוסכמות הכתב

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיומם של פעילויות לקידום ידע אלפביתי בהזדמנויות שונות במהלך יום הלימודים
- קיומם של אביזרים שונים המכילים אותיות במרכזי המשחק הסוציו - דרמטי
- קיומן של פעילויות בקבוצה קטנה הכוללות קידום ידע אלפביתי באמצעות משחקים שונים ובהקשר משמעותי

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם מיישמים את תכנית הלימודים "תשתית לקראת קריאה כתיבה"
- מספר הגנים בהם נערכות פעילויות המעודדות כתיבה פונקציונאלית
- מספר הגנים בהם משולבים אביזרים המכילים אותיות במרכזי המשחק הסוציו - דרמטי
- מספר הגנים בהם הגננת מקדמת ידע אלפביתי במסגרת עבודה בקבוצה קטנה

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תורמת התכנית "תשתית לקראת קריאה וכתיבה" לקידום הידע האלפביתי וראשית קריאה וכתיבה?
- באיזו מידה טיפוח ידע אלפביתי בהקשר משמעותי תורם להנעת הילדים להתנסות בקריאה ובכתיבה?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי, במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- גן- & netבסטא-נט> מיומנויות אלף ביתיות - تهيئة الطفل للقراءة والكتابة

חזרה תוכן העניינים

מדע וטכנולוגיה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- הטמעת תכנית מדע וטכנולוגיה

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- טיפוח חשיבה מדעית ומיומנויות חקר: שאילת שאלות, העלאת השערות, אימות והפרכת ההשערות, הסקת מסקנות, השוואה ותיעוד ושימוש בכלי מחקר
- עיסוק בחשיבה מדעית באמצעות תכנים רלוונטיים מחיי הגן, כגון: תצפית יומית בחצר הגן, מזג האוויר, פני הקרקע ומעקב אחר היצורים החיים בסביבה הקרובה בשילוב ערכי החינוך הסביבתי

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום של שיח ופעילויות מגוונות לטיפוח מיומנויות חקר בנושאי מדע וטכנולוגיה
- קיום של פעילויות לעידוד החשיבה המדעית הטכנולוגית תוך שימוש במוקדי היצירה הקיימים בגן וגיוונם

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם מתקיימים תהליכי חקר בסביבה הקרובה
- מספר הגנים בהם מתקיים עיסוק בחשיבה מדעית באמצעות תכנים רלוונטיים מחיי הגן
- מספר הגנים בהם מאתרים הזדמנויות לשילוב חשיבה טכנולוגית בגן- התנסות בתהליכי תיכון כמענה לצורך או בעיה

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרם העיסוק בחשיבה מדעית להתעניינות בתחום המדעים?
- באיזו מידה תרם העיסוק בתכנים מדעיים הרלוונטיים לחיי הילדים לטיפוח חשיבה מדעית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי
- למינהל מדע וטכנולוגיה

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- תכנית לימודים במדע וטכנולוגיה
- דע-גן
- מבט לגן
- גננט בוסתנט

חזרה לתוכן העניינים

מתמטיקה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- שילוב המתמטיקה בעשייה היום יומית בגן

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בכל הארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- יישום תכנית הלימודים במתמטיקה
- הבניית מושגי המספר: ספירה, מנייה, מספר סודר, זיהוי וייצוג המספר
- הקניית מושגים כמותיים: מיון, ארגון, ייצוג וניתוח נתונים
- שילוב נושא החיבור והחיסור דרך סיפורים חשבוניים
- קיום שיח מתמטי ושימוש נכון במושגים מתמטיים
- שילוב אמצעי המחשה מגוונים בעשייה המתמטית בגן

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיומן של פעילויות מגוונות ומשחקים להקניית מושג המספר
- קיום שיח סביב מושגים כמותיים: קריטריונים שונים למיון, לארגון ולייצוג נתונים
- קיומן של פעילויות בקבוצה קטנה לעידוד ופיתוח יכולת הסקת מסקנות וניתוח נתונים דרך שיח מתמטי
- קיומן של פעילויות יזומות ומזדמנות המשלבות סיפורים חשבוניים
- קיום שיח מתמטי בעקבות אינטראקציות יום יומיות בגן
- שילוב אמצעי המחשה מגוונים בעשייה המתמטית בגן

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם מיישמים את תכנית הלימודים במתמטיקה
- מספר הגנים בהם נערכות פעילויות ומשחקים יום יומיים בנושא מושג המספר
- מספר הגנים בהם נערכות פעילויות לפיתוח מושגים כמותיים
- מספר הגנים בהם עובדים בקבוצה קטנה לקיום שיח מתמטי בעקבות פעילויות ואינטראקציות יום יומיות
- מספר הגנים בהם משלבים עיסוק בסיפורים חשבוניים במועדים מיוחדים בגן
- מספר הגנים בהם יש שימוש באמצעי המחשה מגוונים בעשייה המתמטית בגן

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- מספר הגננות הסבורות כי יישום תכנית הלימודים והקניית מושגי יסוד במתמטיקה באמצעות משחקים ופעילויות משמעותיות לילדים תורם להבניית הידע וליכולתם להשתמש בידע זה במצבים שונים
- מספר הגננות הסבורות כי העיסוק במתמטיקה בחיי היום יום בגן תורם להעמקת ההבנה והחשיבה המתמטית

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי, במינהל הפדגוגי

אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- עץ הנושאים- מجالات التّعلّم > מתמטיקה- رياضيات

חזרה לתוכן העניינים

גיאומטריה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- שילוב הגיאומטריה בעשייה היום יומית בגן

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בכל הארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הטמעת תכנית הלימודים במתמטיקה - פרק הגאומטריה: תחושה מרחבית
- הקניית פעילויות המקדמות תחושה מרחבית
- שילוב שיח בתחום הגאומטריה בעת טיול בסביבה הקרובה
- שימוש בשפה מדויקת לתיאור יחסים בסיסיים במרחב

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיומן של פעילויות והפעלות בחלל הגן ובחצר לעידוד התחושה המרחבית: מיקום, כיוון ותנועה במרחב
- קיום שיח גיאומטרי בעקבות ובעת טיול בסביבה הקרובה
- קיום שיח גיאומטרי בעקבות אינטראקציות והפעלות יום יומיות במרחב הגן

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגננות שעוסקות בהקניית הגאומטריה בנושא התחושה המרחבית
- מספר הגננות שעוסקות בפיתוח התחושה המרחבית בפעילויות היום יומיות כחלק משגרת הגן: זיהוי אינטראקציות מזדמנות והעלאתן למודעות הילדים
- מספר הגננות שעוסקות בהקניית מושגים מתחום המרחב המפורטים בתכנית הלימודים, לדוגמה: מעל/מתחת, לפני/מאחורי, קרוב/רחוק, בפנים/בחוץ, למעלה/למטה...

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה העיסוק בגאומטריה באמצעות משחקים ופעילויות משמעותיות לילדים ותרומתו ליכולת הילדים להשתמש בידע זה במצבים שונים
- באיזו מידה ההיכרות החווייתית עם מגוון גופים גיאומטריים ועם צורות גיאומטריות תורמת לראיה מרחבית ולתפיסה התחושתית והאינטואיטיבית את הגופים והצורות הגיאומטריות

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי, במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- עץ הנושאים- مجالات التّعلّم > מתמטיקה- رياضيات

חזרה לתוכן העניינים

מוסיקה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- יישום אשכולות הליבה: מוסיקה

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- היכרות עם תכניות הלימודים של אשכולות הליבה (גננות)
- יישום אינטגרטיבי של מקצועות הליבה ויצירת קשרים משמעותיים בין תחומי דעת ובתוכם
- הכרת 10 שירים עבריים מתוך הסדרה "זמר לך לגיל הרך"
- שילוב המוסיקה באירועים מיוחדים בגן: יום הולדת, קבלת שבת, יום המשפחה, חנוכה ומסיבות סיום
- שיתוף הורים בפרויקטים מיוחדים: הקמה ו/או פיתוח של חצר מוסיקלית, "זמר לך לגיל הרך" (עידוד הזמר העברי בגן ובבית), בניית כלי נגינה משימוש חוזר בחומרים
- עידוד ההשתתפות בתכניות ייחודיות ליישום אופני החינוך המוסיקלי: השתתפות בקונצרטים, הקמה וטיפוח חצר מוסיקלית, "זמר לך לגיל הרך" (שירה בצוותא)
- טיפוח פעילות עצמאית של ילדים בסביבה מוסיקלית מעודדת, פעילות בגנים שבהם יש הדרכה והשתלמות

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום פעילויות מגוונות בעקבות שירים תוך עיסוק מעמיק ביוצרים, בטקסט ובמוסיקה
- קיום תכנית גנית שנתית המשלבת את התחום המוסיקלי

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם הגננות מלמדות לפחות 10 שירים עבריים מתוך "זמר לך לגיל הרך"
- מספר הגנים בהם המוסיקה משולבת בעשייה יום יומית
- מספר הגנים המשתתפים בתכניות, בקונצרטים, במרכזי העשרה מוסיקליים, בחצרות מוסיקליות

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמה הפעילות סביב הזמר העברי להעשרת השפה של הילדים?
- באיזו מידה תרם שילוב המוסיקה בסדר היום של הגן לביטוי האישי והקבוצתי של ילדי הגן?
- באיזו מידה תרמו התכניות הייחודיות במוסיקה להעשרה התרבותית של הילדים?
- באיזה מידה תרמה המוסיקה לאקלים בגן?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- זמר לך לגיל הרך
- תכנית ביניים לאמניות בגיל הרך
- גן-net & בסטא-נט: מוזיקה

חזרה לתוכן העניינים

אמנויות

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- יישום אשכולות הליבה: אמנויות

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- התבוננות ב-10 יצירות אמנות בשנה ושיח אודותיהן
- התבוננות חוזרת (מזדמנת / מכוונת) בשתי יצירות אמנות המתחלפות לאורך השנה והמוצגות בגלריה בגן
- הצגה חוזרת של יצירות אמנות כטקסט חזותי בעבודה בקבוצות קטנות
- עידוד פעילויות מול יצירות האמנות בגלריה באמצעות אמצעים תיאטרליים המתאימים לדימוי החזותי, כגון: תלבושות, אביזרים וחפצים התורמים לחידוד ההתבוננות והכרת שפת האמנות
- חשיפה למגוון קבוע של צבעים וחומרים להבעה והגשתם כל יום במוקדי יצירה קבועים בגן, כגון: צבעי גואש, גירי שעווה/פנדה, פיסול בחומר ובמוקד משתנה בו יוגשו מגוון צבעים לחים, צבעים יבשים וחומרי פיסול למיניהם
- עידוד יצירה חופשית בסדנה קבועה להבעה וליצירה בחומרים בשימוש חוזר ונוסף ויצירה באמצעות מגוון עצמים וחומרים מחברים
- השתתפות בתכניות ייחודיות ליישום אופני החינוך לאמנות, בתכניות הארציות: "גני ילדים שוחרי מוזיאון" ו"המוזה באה לגן" ובתכניות העשרה במרכזי "מילו"א"

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום שיח ופעילויות מגוונות בעקבות יצירות אמנות תוך עיסוק מעמיק בכל חודש בשתי יצירות אמנות
- קיומו של סדר יום קבוע בו ילדים יוצרים כל יום בצבעים ובחומרים קבועים ומשתנים
- קיום ביקור במוזיאון

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם הגננות מציגות בגלריה לפחות 10 יצירות אמנות
- מספר הגנים בהם מתקיים שיח, פעילויות ויצירה בעקבות יצירות אמנות
- מספר הגנים המגישים כל יום צבעים וחומרים קבועים ומשתנים להבעה וליצירה במוקדים קבועים בפינות הגן
- מספר הגנים המשתתפים בתכניות: "גני ילדים שוחרי מוזיאון", "המוזה באה לגן" ומרכזי "מילו"א"

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמה ההתבוננות הפעילה ביצירות אמנות להעשרת השפה, הדמיון והיצירתיות של הילדים?
- באיזו מידה תרם סדר היום הקבוע שבו מוגשים חומרי היצירה לביטוי האישי והרגשי של ילדי הגן?
- באיזו מידה תרמו תכניות ההעשרה במוזיאונים לעידוד התעניינות הילדים בדימויים חזותיים ולצריכת תרבות?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- ילדים נפגשים עם יצירות אמנות * גן-net & בסתא-נט: אמנות
- הבעה ויצירה בחומרים * מראות – התבוננות באמנות ישראלית

חזרה לתוכן העניינים

תיאטרון

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- יישום אשכולות הליבה : תיאטרון

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- היכרות עם תכניות הלימודים של אשכולות הליבה
- יישום אינטגרטיבי של מקצועות הליבה ויצירת קשרים משמעותיים בין תחומי דעת ובתוכם
- יציאה לתיאטרון לצפייה ב-2 הצגות בשנה
- שילוב אירועים בימתיים באמצעים תיאטרליים מגוונים כל יום, באופן פתוח במרחב, בפעילויות יזומות ו/מזדמנות עידוד פעילויות עם טקסטים כתובים וחזותיים באמצעות אמצעים תיאטרליים, כגון : תלבושות/תחפושות ותיאטרון בובות נייד במרחב הגן

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום אירועים בימתיים, פעילויות והמחזות בעקבות טקסטים כתובים (שיר, סיפור) וחזותיים (יצירות אמנות- ציור, איור, פיסול, צילום ועוד)
- קיום אירועים בימתיים בפינות ובזמנים שונים בגן
- עיסוק מעמיק בהכנה לקראת יציאה מהגן לצפייה בהצגת תיאטרון והמשך שיח ופעילות לאחר הצפייה בהצגה

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם מונגשים במרחב הגן באופן קבוע ופתוח אמצעים תיאטרליים, כגון : תיאטרון בובות, תלבושות, תחפושות ליצירת אירועים בימתיים ופעילויות יזומות עם טקסטים כתובים וחזותיים
- מספר הגנים בהם מתקיימים שיח ופעילויות הכנה לקראת היציאה לצפייה בהצגה והמשך העמקה לאחר מכן
- מספר הגנים שיצאו עם הילדים ל-2 הצגות לפחות במהלך השנה

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמו קיומם של אירועים בימתיים בעקבות טקסטים להעשרת השפה, הדמיון והיצירתיות של הילדים?
- באיזו מידה תרם סדר היום הקבוע בו מונגשים אמצעים תיאטרליים, כגון : תיאטרון בובות , תלבושות, תחפושות לשילובם של הילדים ולביטויים האישי והרגשי בפעילויות השונות?
- באיזו מידה תורמת היציאה לצפייה בהצגת תיאטרון, כולל העמקה לפני הצפייה ואחריה, לעידוד התעניינות הילדים בהצגות ילדים ולהיכרות עם שפת התיאטרון?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי, במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- קסם של תיאטרון - מדריך לגננת

חזרה לתוכן העניינים

חינוך גופני

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- יישום אשכולות הליבה : חינוך גופני

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- היכרות עם תכניות הלימודים של החינוך הגופני בכלל ועם פרק שבאחרית הגננת בפרט : שילוב תנועה בסביבה פיזית וחברתית של ילדי הגן
- יישום אינטגרטיבי של החינוך הגופני עם תחומי דעת אחרים
- שילוב 75 דקות של פעילות גופנית בסדר היום הכוללת פעילות מונחית על ידי הגננת ופעילות חופשית
- לימוד 8 משחקים תנועתיים קבוצתיים לפחות במהלך השנה
- לימוד 5 ריקודים מובנים לפחות במהלך השנה
- שילוב מרכז המעודד תנועה בכיתת הגן
- ארגון חצר הגן לטיפוח ושכלול תנועות יסוד

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגננות המיישמות פרקים מתכנית הלימודים בחינוך הגופני בגן הילדים שלהן
- מספר הגננות המיישמות באופן אינטגרטיבי את תחום החינוך הגופני לתחומי דעת אחרים
- מספר הגננות הבונות סביבה מעודדת תנועה בחצר הגן או בכיתת הגן משמרות, מטפחות ומחדשות אותו

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תורמת ההתמקצעות בתכנית הלימודים בחינוך גופני ליכולתה של הגננת ליישם עקרונות ותכנים שלמדה בסדר היום בגנה באופן עקבי ומובנה
- באיזו מידה תורמת היכרות הגננת עם תכנית הלימודים ליכולתה לשלב חינוך גופני עם תחומי דעת נוספים
- אילו כישורים וידע חסרים לגננות כדי ליישם את הפעילות הנדרשות במסמך מתנ"ה
- מה תרומתו של החינוך הגופני ללמידת תחומי דעת וכישורי חיים בגן הילדים מתוך הידע וניסיון שרכשו הגננות

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- תכנית לימודים בחינוך גופני לגיל הרך בעברית
- חינוך גופני בערבית
- גן-net & בסטא-נט: חינוך גופני

חזרה לתוכן העניינים

תכנון סדר יום וניצול מקסימאלי של זמן הלמידה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- תכנון סדר יום לעבודה בגן (במליאה, בקבוצה ובאופן פרטני)

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

סדר יום

- קיומו של סדר יום המאפשר פעילות מתוכננת במליאה, בקבוצה ובעבודה פרטנית
- קיומו של סדר יום המאפשר לילדים זמן להתנסות, למשחק, לקריאה וליצירה במסגרות למידה שונות
- ארגון סביבת למידה מסקרנת, אטרקטיבית ומעוררת עניין בפעילות לימודית, בחקר ובגילוי בחלל הגן ובחצר
- מיפוי ילדי הגן לצורך יצירת קבוצות לקידום דיפרנציאלי ושינוי הרכבי הקבוצות במהלך השנה
- קיום פעילויות קבוצתיות מתוכננות פעמיים ביום
- קיום פגישה אישית עם כל ילד אחת לחודש

פעילויות בחצר

- קיומן של מגוון פעילויות בחצר הכוללות: פיתוח גופני תנועתי, פיתוח משחק דרמטי וקונסטרוקטיבי, הסתכלות על תופעות טבע, טיפול בחי ובצומח ועידוד אלתור בקול ובכלי
- סדר היום יכלול יציאה של שעה לפחות לחצר גן הילדים
- עידוד פעילויות משחקיות, לימודיות וחווייתיות שיש בהן התנסות, חקר וגילוי באמצעים שונים

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיומו של סדר יום הכולל פעילויות מגוונות בהרכבים שונים
- קיום מפגשים קבוצתיים ופרטיים קבועים לקידום הילדים בהתאם לתכנית עבודה מסודרת
- קיומן של מגוון פעילויות בחצר הגן

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגננות המקיימות סדר יום הכולל פעילויות מתוכננת במליאה, בקבוצה ובעבודה פרטנית
- מספר הגננות העורכות מיפוי ילדי הגן לצורך יצירת קבוצות לקידום דיפרנציאלי והמשנות את הרכבי הקבוצות במהלך השנה
- מספר הגננות המקיימות פעילות קבוצתית מתוכננת פעמיים ביום ופגישה אישית עם כל ילד אחת לחודש

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרם סדר יום הכולל פעילויות מתוכננות במליאה, למידה והתנסות בקבוצה ובעבודה פרטנית לקידומם ולהתפתחותם של כלל הילדים?
- באיזו מידה פעילות קבוצתית מתוכננת פעמיים ביום ופגישה אישית עם כל ילד אחת לחודש תורמת לקידומם של הילדים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- קווים מנחים לצוות החינוכי * גן-net & בסטנ-נט: עבודה בקבוצה קטנה * מפגש אישי, גננת - ילד

חזרה לתוכן העניינים

ילדים מאתגרים

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

המשימה:

- היכרות מעמיקה עם כל אחד מהילדים בהיבטים השונים וקידום תפקודם של הילדים המאתגרים

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- היכרות עם כלל הילדים, זיהוי רמת תפקוד באמצעים שונים כגון: תצפיות שיטתיות, שימוש בכלי "מבטים", פעילויות מתוכננות ומצבים מזדמנים בחיי היומיום בגן, עיון בתוצרי עבודתם, שיחות עם הורי הילדים והיכרות עם הרקע התרבותי-חברתי של הקהילה שאליה משתייכים וכו'
- זיהוי קשיים תפקודיים בקרב הילדים ובניית תכנית התערבות מותאמת
- תכנון התנסויות ופעילויות מגוונות בתחומי הדעת השונים ובתחומים הרגשיים, החברתיים, הקוגניטיביים והמוטוריים בהתאם ליכולת הילדים, לעניין שלהם ולרלוונטיות הנושאים, בדרגות קושי שונות, בקבוצות קטנות וביחידים
- הפניית הילד המתקשה לגורמים מקצועיים בקהילה בשיתוף ההורים תוך הגברת מעורבותם בתהליך ושיתופם בתכניות, כגון: "מעגן" ויצירת קשר מתמשך אודות מצבו של הילד

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום פעולות לזיהוי קשיים תפקודיים בקרב הילדים ובניית תכנית התערבות מתאימה
- קיומה של תכנית עבודה המתבססת על תכנית הלימודים, תצפיות ומעקב אחר התקדמות הילדים
- קיום פעולות שנועדו להפניית הילדים המאתגרים לגורמים מקצועיים תוך שיתוף ההורים

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגננות שפועלות לזיהוי קשיים תפקודיים בקרב הילדים ושבונות תכנית התערבות מותאמת
- מספר הגננות שפועלות בהתאם לתכנית עבודה. בתוכנית העבודה קיימים יעדים לטווח הקצר ולטווח הארוך
- מספר הגננות שקובעות סדר יום המאפשר התנסויות ופעילויות מגוונות בתחומים שונים באופן שמקדם את הילדים המאתגרים

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמו זיהוי הקשיים התפקודיים ובניית תכנית התערבות לקידומם של הילדים המאתגרים? מהם הרכיבים שתרמו להתקדמות?

באיזו מידה סדר היום בגן מאפשר התנסויות ופעילויות מגוונות התורמות לשילובם של כל אחד מהילדים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- מעגן
- גן-net & בסטי-נט: צרכים ייחודיים

חזרה לתוכן העניינים

צמצום פערים וקידום אוכלוסיות ייחודיות
יישובי שח"ר

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

המשימה:

- קידום ילדים באוכלוסיות שח"ר באמצעות תכנית אור

האוכלוסייה:

- ילדים בגילאי שנה-חמש שאותרו כבעלי פוטנציאל תקין, אך מצויים בסיכון לעיכוב התפתחותי בשל חיים במשפחות המאופיינות ע"י משאבי הורות דלים המוכרות ושאינן מוכרות לשירותי הרווחה בישוב,
- ילדים ממשפחות של עולים חדשים החוות משבר עלייה מתמשך או מתקשות בהנחלת כישורי שפה וקדם אוריינות
- גנים במדד טיפוח 5-10 בכל המגזרים.

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הפעלת תכנית אור – תכנית התערבות רב תחומית לאיתור מניעה וצמצום פגיעה בפוטנציאל ההתפתחותי של ילדים ופעוטות בגיל הרך, המצויים בסיכון על רקע של חסך סביבתי. התוכנית פועלת לאיתור הילדים בשלב ההתפתחותי המוקדם ביותר על מנת למנוע החמרה עקב כשלונות חוזרים. התערבות מוקדמת ככל האפשר במסגרות גיל רך מאפשרת צמצום הפערים בתחומי ההתפתחות השונים, ומגדילה את הסיכויים באמצעות נתוני פתיחה טובים יותר להצלחה במערכת החינוך.
- איתור פעוטות וילדי גן המראים סימני אחור התפתחותי על רקע חברתי-כלכלי,תרבותי. (מנהלת הגן בשיתוף גורמים נוספים בקהילה כגון שפ"י וגורמי רווחה מאתרת את הילדים הזקוקים לתוכנית בגן)
- אפיון התלמידים שאותרו וצרכיהם תוך ביצוע תצפיות מעריכות בשיתוף גננת האם, להערכת תחומי החוזק והקושי של המשתתפים בהשוואה ליכולות המצופות מבני קבוצת הגיל.
- קביעת התוכנית המתאימה לכל ילד, פרטנית או קבוצתית עד 4 ילדים.
- בניית תוכנית אישית לכל ילד, המבוססת על אפיוניו הייחודיים , תחומי היכולת ומוקדי העניין שלו ומותאמת לתחומי הקושי שאותרו בתצפיות מקדימות. התוכנית נבנית תוך שיתוף קבוע עם צוות הגן והורי הילד.
- הפעלת תכנית ההתערבות , פעמיים בשבוע למשך 30-45 דקות במשך שנת הלימודים.
- מפגשים קבועים עם צוות המסגרת החינוכית לצורך הערכה תקופתית של התקדמות המשתתפים והתאמת תכנית ההתערבות.
- מפגשים קבועים עם הורי המשתתפים לשיח ולצורך הדרכה ועדכון.
- השתתפות בצוותי היגוי המאגדים את גורמי הגיל הרך בישוב, מחלקות חינוך, פיקוח, וגורמים המפעילים תכניות כגון התוכנית הלאומית לילדים בסיכון.
- התאמת מענים נוספים : צוות התוכנית פועל לאיגום משאבים בקהילה למציאת מענים נוספים לילדים המשתתפים בתוכנית כגון, מענים לטיפול פארה רפואי, קשר עם שירותי הרווחה וכו'.

מרחבי הגמישות:

- תכניות שח"ר מיושמות עפ"י עקרונות פדגוגיים דידקטיים , תוך התאמה לצרכים הממופים של הישוב, התלמידים, והמוסדות. התוכניות נבנות ומופעלות בהתאם למיפוי הצרכים.
- התוכנית בנויה באופן מודולרי, המאפשר מתן פתרונות פרטניים ובקבוצות קטנות במטרה להתאים לכל משתתף את התוכנית המתאימה לו. נערכות התאמות בהתאם לצרכים, אפיונים תרבותיים ולרקע המשפחתי של המשתתפים כמו גם לצרכים ייחודיים של ישובים.

שעות הוראה בתחום:

- התוכנית מופעלת על ידי שילוב משאבים : הקצאת שעות מהמשרד, שעות המוקצות ע"י רשויות מקומיות ושעות תוכנית לאומית בישובים השונים. וכן בשיתוף פעולה עם הקצאת משאבים של פאקט ג'וינט.

פיתוח מקצועי:

- האגף מקיים השתלמויות למדריכות התוכנית ברחבי הארץ. ההשתלמות מותאמת לתכני התוכנית, מאפייני הילדים. וצרכים שונים של המגזרים בהם פועלת התוכנית

הדרכה:

- ההדרכה מתבצעת במסגרות בהן נערכת התוכנית ומתן משוב על בניית המפגש, התאמת הפעילות לתוכנית ההתערבות הפרטנית של כל ילד ומעקב אחר השגת היעדים שהוצבו

תפקיד מנהלת הגן:

- ליווי תהליך איתור התלמידים המאתגרים מרקע סוציו אקונומי נמוך ובסיכון לאחור התפתחותי.
- בנייה משותפת של תכנית העבודה לתלמידים מאתגרים, מעקב ובקרה אחר יישומה בגן ובקהילה.
- הובלת מפגשי צוות רב מקצועי הכולל: גננת, סייעת, מתגברת אור ואם יש צורך גם צוות שפ"י או עו"ס לדיון בהתקדמות התלמידים לאור התכנית שנקבעה עבור כל אחד מהם ולעדכונה

הערכה ובקרה של תוכנית אור:

- ב3 מועדים לאורך השנה מתבצע מיפוי המבוסס על כלי ההערכה "מבטים" ועל מחוון "תשתית לקראת קריאה וכתיבה". המיפוי מבוצע ע"י מנהלת הגן ומתגברת אור. תוצאות המיפוי מקודדות מ1-5. ילדים שהשיגו ציין נמוך מ2.8 מוגדרים כילדים בסיכון גבוה לצורך מעקב הדוק

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמה התכנית לקידום הילדים?
- באיזו מידה הילדים הטיפול אליו הופנו הילדים המאוגרים, אמנם סייע להם?
- באיזו מידה התקיים מעקב הדוק אחר תהליך ההפניה לאבחון ומתן מענה הולם?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי
- לאגף שח"ר במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

צמצום פערים וקידום אוכלוסיות ייחודיות - עולים ותושבים חוזרים

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

המשימה:

- שיפור השפה העברית והאוריינות לילדים עולים ותושבים חוזרים

האוכלוסייה:

- כלל הילדים העולים אשר עברית אינה שפת אמם ואינה מדוברת בבית
- משפחות העולים (בדגש על הורים יוצאי אתיופיה)

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הוראת עברית כשפה שנייה לילדים שעברית אינה שפת אמם
- שילוב של עולים בתכניות להעשרת שפה (לדוגמה: שילובם בתכנית "פאק"ט" - בגני ילדים עתירי יוצאי אתיופיה)
- ליווי וקיום קשר שוטף עם משפחת העולה או מלוויו (לדוגמה: קשר עם הסייעת-המגשרת בגני ילדים עתירי עולים מאתיופיה)

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום של פעילויות לבחינת מצבו השפתי של העולה
- קיום של פעילויות לבחינת שילובו החברתי של העולה

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגננות שמקנות את העברית כשפה שנייה לילדים אשר עברית אינה שפת אמם ובביתם לא מדברים עברית
- מספר הגננות שמקדישות זמן לחשיבה על מנת לשלב את העולה מבחינה לימודית וחברתית וליישומה
- מספר הגננות המשלבות את הורי העולים בתהליך החינוכי

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרם העיסוק בהקניית עברית כשפה שנייה להשתלבות הילדים בנעשה בגן?
- באיזו מידה תרם שילוב ההורים לתהליך הלמידה של העולה?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי
- לאגף קליטת תלמידים עולים במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

צמצום פערים וקידום אוכלוסיות ייחודיות
למגזרים דוברי השפה הערבית - חומש

מטרה ב:
- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:
- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

המשימה:
- קידום ההישגים הלימודיים והחברתיים של ילדי המגזרים דוברי השפה הערבית

האוכלוסייה:
- ילדי גנים דוברי השפה הערבית שאותרו בעלי קשיים במיומנויות שפה

פעולות המטה:
- בניית תכנית תגבור בגני הילדים במגזר דוברי הערבית
- שילוב תכניות תומכות בפיתוח האוריינות בגני הילדים במגזר דוברי הערבית
- מיפוי אזורי שייעשה ע"י הפיקוח ושיתייחס למצבם של ילדי הגנים במגזר דוברי הערבית
- הקצאת שעות תגבור לגני הילדים במגזר דוברי הערבית
- שיבוץ מתגברות בגני הילדים במגזר דוברי הערבית
- שיבוץ הדרכת מתגברות בגני הילדים במגזר דוברי הערבית

תפקיד הגננת:
- עבודה מערכתית בהתאם לתכנית העבודה
- ליווי ילדים שהוגדרו כזקוקים לכך ומתן תמיכה
- התייחסות דיפרנציאלית במשך כל השבוע לכל אחד מילדי התגבור
- מעקב אחר התקדמות הילדים בעבודתם עם המתגברת

שעות ההפעלה במסגרת החומש:
- במסגרת השעות הרגילה
- במסגרת שעות התגבור של החומש
- במסגרת עבודה בקבוצה

הדרכה:
- ליווי והדרכה של המתגברות והגננות

הערכה ובקרה
- קיום מיפויים ומעקב אחר התקדמות הילדים

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים דוברי הערבית בהם פעלו במסגרת התכנית להעשרת אוצר המילים של הילדים?
- מספר הגנים דוברי הערבית בהם טיפחו הגננות את יכולת הילדים להבין סיפורים ולשחזר אותם?
- מספר הגנים דוברי הערבית בהם הקצו זמן מיוחד לתרגול מיומנויות ההקשבה והשיח?
- מספר הגנים דוברי הערבית ששילבו בעבודתם פיתוח מיומנויות יסוד לכתיבה (זיהוי אותיות, זיכרון, תיאום עין-יד, סדר האותיות)

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרמו שעות התגבור להעשרת שפתם של ילדי הגן במגזר דוברי הערבית?
- באיזו מידה תרמו תכניות התמיכה להעשרת מיומנויות הלמידה של הלומדים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- למנהלת האגף לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- לסגנית מנהלת המינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

שילוב הילדים וקידומם בגן הרגיל תוך הרחבת יכולת הכלתם
הרחבת יכולת ההכלה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

מטרות ספציפיות:

- חיזוק, הרחבה והעמקה של פעולות השילוב וההכלה כך שהלומדים יוכלו להמשיך ללמוד ולהתקדם במסגרות החינוך הרגילות
- מתן מענה מגוון לשילוב הלומדים בחינוך הרגיל באופן שימנע את הפנייתם לחינוך המיוחד טרם מוצו כל האפשרויות לקידומם בחינוך הרגיל
- הפעלת מסגרות חינוך מיוחד לילדים הנזקקים לכך רק לאחר שנבדק כי המענים המקצועיים שניתנו בחינוך הרגיל מחייבים למידה במסגרת מיוחדת

המשימה:

- שילוב הילדים וקידומם בגן הרגיל תוך הרחבת יכולת הכלתם ומתן מענים מגוונים בהיבטים שונים

תיאור המשימה:

- הפעלת תכנית מערכתית תוך גנית המכוונת לשילוב הילדים בגן הרגיל תוך הרחבת ההכלה והקידום של הילדים שזוהו כבעלי קשיים ספציפיים בתפקודם בפעילויות הגן השונות על ידי **צ**וות **מ**קצועי **ת**ומך – **צומת**
- צוות צומת יעמוד לרשות כל גני הילדים בכל ישוב להתערבות רב-מקצועית, חינוכית התפתחותית הצוות יכלול בנוסף לגננת, אנשי מקצוע מתחומי החינוך, הפסיכולוגיה ומטפלים פארא-רפואיים לפי הפירוט: פסיכולוגים התפתחותיים/ חינוכיים, יועצות לגיל הרך, מרפאות בעיסוק, קלינאיות תקשורת, מעצבי התנהגות, על פי הצרכים העולים מן השדה
- לצוות ימונה רכז/ת מתוך צוות השפ"ח היישובי. הרכז/ת יעבוד בתיאום ובהנחיית הפיקוח הכולל על גני הילדים ובשיתוף מנהל/ת אגף/מחלקת גני הילדים ברשות המקומית ויחד הם יהיו מתכללי יישום המענים להכלה בגני הילדים
- הרכז/ת והפיקוח המתכללים יהיו אחראים על חלוקת המשאבים והפניית אנשי צוות צומת עפ"י שיקולי דעת מקצועיים

האוכלוסייה:

- כלל הילדים המאתגרים בתפקודם בגן

עקרונות פעולה:

- זיהוי קשיים תפקודיים ויכולות של ילדים והתערבות בסביבה הטבעית של הגן
- התייחסות דיפרנציאלית, ממוקדת ואינטנסיבית לקידום תפקודם של ילדים מאתגרים בגן
- התערבות המהווה תהליך מלווה, תומך, ומסייע לאורך כל שנת הלימודים
- הימנעות מתיוג מוקדם
- החלטה על התערבות מקצועית לגבי ילד תיעשה בשיתוף מלא של הוריו תוך שמירת הנהלים המקובלים
- התערבות מערכתית-אקולוגית, הלוקחת בחשבון את כל הגורמים בתוך המסגרת החינוכית עצמה, את הורי הילדים, ומשאבים הקיימים בקהילה בתחום הגיל הרך (שירותי בריאות, רווחה וחינוך).

הפעולות (ע"פ חודשים):

מתחילת השנה עד סוף נובמבר

- מיפוי ילדי הגן וזיהוי קשיים תפקודיים על ידי הגננת
- העברת המידע שנאסף באמצעות המיפוי של הגננת לנציג צוות צומת המבקר בגן
- הגננת בהדרכת איש צוות צומת תבנה תכנית התערבות המותאמת לכל ילד שאותר
- איש צוות צומת יעביר את המידע לרכז/ת שיקבל החלטות יחד עם הפיקוח באשר לניהול המשאבים הפנימיים והחיצוניים והפעלת אנשי צוות צומת
- צוות צומת יפעל בדרכי עבודה דיפרנציאליות בהתאם למיפוי שנערך
- שיתוף ההורים בכל שלבי התהליך והגברת מעורבותם. הם ייודעו ויקבלו הסבר לגבי התפקוד של ילדם בגן ולגבי המענים המוצעים במסגרת הגן ויתנו את הסכמתם (חתימה) להשתתפות בתכנית העבודה
- הפניית ילדים לגורמים מקצועיים בקהילה על פי צורך ועל פי הנהלים

מתחילת דצמבר ועד סוף ינואר

- מעקב אחר הישגים ועריכת התאמות נדרשות להמשך התקדמות הילדים
- קיום פגישת הערכה של רכז צוות צומת והפיקוח לגבי מקרים מורכבים
- הפניית ילדים הזקוקים לכך לוועדות סטטוטוריות

מפברואר עד סוף שנת הלימודים

- המשך הפעלת תכנית העבודה המותאמת
- הערכת תהליך ההתקדמות והמלצות לשנת הלימודים הבאה

הכשרה ופיתוח מקצועי:

- עד לשנה"ל תשע"ה יוכשרו מפקחים, פסיכולוגים, אנשי צוות צומת וגננות במסגרות שונות בנושא הרחבת יכולת ההכלה והקידום של ילדים מאתגרים בגן :
  - במסגרת קורסים לפיתוח מקצועי באופק חדש : מפקחות, מדריכות פדגוגיות וגננות
  - במסגרת הכשרות וקורסים לפסיכולוגיים וצוות צומת
- קורסי הכשרה לגננות מדריכות ופיקוח יכללו את הנושאים הבאים : קבלת שונות והתייחסות אמפטית לקשיים, היכרות עם כלי תצפית ודרכים לזיהוי קשיים תפקודיים (מבטים), בניית תוכניות עבודה דיפרנציאליות , קשר עם הורים, ביסוס אקלים גן מיטבי, כישורי חיים והתמודדות עם מצבי לחץ.

הערכה ובקרה ברמת הגן:

- קיום פעולות לזיהוי קשיים תפקודיים בקרב הילדים ובניית תכנית התערבות מתאימה
- קיומו של תיעוד לאורך כל התהליך
- קיום תכניות עבודה קבוצתיות ופרטניות
- קיום פעולות שנועדו להפניית הילדים המאתגרים לגורמים מקצועיים תוך שיתוף ההורים

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר הגנים בהם פועלת תכנית **צומת** להכלה ולקידום ילדים מאתגרים
- מספר הגנים שהצליחו להכיל ולקדם ילדים והפחיתו את אחוז ההפניות לוועדות

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה תרם תהליך ההכלה לצמצום מספר הילדים המופנים לוועדות השמה?
- באיזו מידה תרם צוות צומת לגננת בעבודתה עם הילדים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי
- לאגף שפ"י במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

תקשוב מערכת החינוך והתאמתה למאה ה - 21

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1:

- התאמת מערכת החינוך למאה ה-21

המשימה:

- קידום התקשוב בגני הילדים

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בכל הארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הטמעת עקרונות מנחים באוריינות מחשב בקרב ילדי הגן
- פיתוח מיומנויות הוראה ולמידה בסביבה עתירת טכנולוגיה בקרב הגננות
- קליטה מיטבית של תרומת מחשבי Kids Smart בגנים
  - היכרות עם סל התוכנות של מחשבי Kids Smart בגנים
  - השתתפות בפיתוח מקצועי ובהדרכה לצורך קליטת המחשבים וסביבות הלמידה
- עבודה עם יישומים/כלים/אתרי תוכן של המשרד
  - שימוש ביישום "יונת הדואר" כאמצעי להתעדכנות בחוזרי מנכ"ל
  - שימוש באתרי המשרד ובאתרי תוכן ייעודים לגננת באופן מיטבי
- היכרות עם אתר האינטרנט של האגף לחינוך קדם יסודי ואיתור מידע לצורכי עבודתה עם כוורת האתרים ב"או"ח"
- קבלת הדרכה מקוונת במקצועות נבחרים

כיוונים אפשריים למדידה:

- אחוז הגננות הפועלות לקידום אוריינות מחשב בקרב ילדי הגן
- מספר הגננות שקלטו בצורה מיטבית את תרומת מחשבי Kids Smart בגנים
- מספר הגננות הגולשות והנעזרות באתרי האינטרנט של האגף לחינוך קדם יסודי
  - אתר האגף לחינוך קדם יסודי בקבוצת אתרי "או"ח"
  - אתר גן-נט & בستانت לפיתוח מקצועי של גננות בישראל
- מספר הגננות המקבלות הדרכה מקוונת במקצועות נבחרים
- מספר הגננות המשתתפות בקורסים מקוונים

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:

- באיזו מידה באילו דרכים פעלת לקידום אוריינות מחשב בקרב ילדי הגן ?
- כיצד תרמו היישומים השונים למקצועיות הגננת וללמידה של הילדים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחות על גני הילדים במחוזות
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי
- למינהל מדע וטכנולוגיה

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אתר קדם יסודי * גן-net & بستا-نت * יונת דואר
- אתר התכנית Kids Smart * אתר דע-גן

חזרה לתוכן העניינים

תהליכי הערכה

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בכל הארץ

המשימה:

- פיתוח והפעלת תהליכי הערכה מעצבים ומסכמים לצורך קידום מקצועי של הגננות

הפעולות:

- תיאום מסגרות למידה למפקחות גננות במימי למידה ארציים / מפגשים מחוזיים
- הרחבת שיח בקהילות למידה של גננות בהקשר למשמעות ההערכה כחלק משיפור ההוראה והלמידה בגנ"י
- הפעלה ניסיונית מורחבת לפיילוט יישום בקרב כלל המפקחות על גנ"י
- הגדרת קשרי מעריך/מוערך במערכת המתוקשבת
- בניית תכנית עבודה שנתית להערכת גננות : קביעת תאריכי צפייה, עריכת תצפיות, איסוף עדויות/ראיות
- מתן משוב והזנת המערכת המתוקשבת בתוצאות
- הנחייה ועידוד של עובדי ההוראה המוערכים לביצוע הערכה עצמית בתהליך
- למידה והכשרה במסגרת של אשכולות ו/או חניכה בין מפקחות

ימי הכשרה והשתלמויות:

- הכשרה במסגרת פיתוח מקצועי ארצי ומחוזי למפקחות על גנ"י

בקרה והערכה:

- תהליך ההערכה יהיה בסיס לשיפור איכות ההוראה והלמידה בגן הילדים ולהגדרת היעדים לתכנית עבודת המפקחת על גנ"י
- דוחות סטטוס תקופתיים

קישור לאתר הערכת עובדי הוראה:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/HaarachatOvdeyHoraa

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למרכזת הערכת עו"ה estyjo@education.gov.il

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח מקצועי

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בכל הארץ

המשימה:

- הכשרה, התמחות ופיתוח מקצועי של עובדי ההוראה ב"אופק חדש"

לפירוט ראה פרק ד' - או לחץ כאן

חזרה לתוכן העניינים

אופק חדש

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בכל הארץ

מעיקרי הרפורמה בגנים:

- קידום איכות מערך הלמידה וההתנסויות של הילדים בגיל הרך
- שיפור דרכי ההוראה בגן
- הבניה מחודשת של תפיסת תפקיד הגננת
- השבחת תהליך ההתפתחות המקצועית של סגל החינוך וההוראה בגני-הילדים

מאפייני הרפורמה בגנים:

א. הארכת יום הלימודים

יום לימודים בן 6 שעות בימים א'-ה' (7:55 – 14:00). ביום ו' לא יחול שינוי ביום הלימודים: משעה 7:55 עד 12:45.

הארכת יום הלימודים בגני יוח"א

החל בשנת הלימודים תשע"ד, יעברו כל גני יוח"א הלומדים 6 ימים בשבוע לשבוע עבודה בן 45 שעות בימים א-ה יעבדו הגנים משעה 7:55 ועד השעה 16:00 וביום ו' עד השעה 12:00.
בגנים העובדים 5 ימים בשבוע ילמדו 5 ימים משעה 7:55 ועד השעה 16:00 .
משרה מלאה למנהלת בגן יוח"א תכלול שלושה ימים ארוכים עד השעה 16:00 ויום שישי עד השעה 12:00 .

ב. שינוי בהיקף המשרה של הגננת

משרת הגננת תעמוד על 30.4 שעות שבועיות. גננות אקדמאיות תקבלנה תוספת של 16% לשכר. שכרה של גננת חדשה ב'אופק חדש': כ- 5,380 ₪.

ג. ארגון מבנה ההוראה-למידה בגן

המיקוד הוא בתכנון סדר יום המאפשר מתן מענה פרטני לילדים בשילוב דרכי הוראה-למידה מותאמות וביסוס תהליכי הערכה ומשוב. בהתאם לכך, באחריות כל גננת להכין תכנית עבודה שנתית הכוללת את שילוב תחומי הליבה בפעילויות משחק ויצירה והתייחסות לצרכים הרגשיים והחברתיים של הילדים. בתכנית שנתית זו ייכללו דרכי הוראה-למידה (עבודה קבוצתית/פרטנית מתוכננת), שימוש בכלי הערכה ומיפוי, לוח זמנים למפגשים מתוכננים עם ההורים ועם הצוות החינוכי בגן ותיעוד המפגשים.

ד. טיפוח אקלים גן מוגן ותומך

האווירה בגן נבנית בעיקר על יסוד אינטראקציות חברתיות בין צוות החינוך לבין הילדים, ובין הילדים לבין עצמם. הארכת שעות השהייה בגן מאפשרת העמקת ההיכרות עם אישיותו הייחודית של כל ילד, הרחבת הפעילויות להידוק הקשרים החברתיים בין ילדי הגן, וחיזוק תחושת השייכות והשותפות שלהם ביחס להתרחשויות בגן.

ה. התפתחות מקצועית של הסגל החינוכי בגן, חיזוק קשרי השותפות ועבודת הצוות של הסגל החינוכי

תכנית הפיתוח המקצועי של הגננת תיקבע על-ידי המפקחת בהיקף של 60 שעות לשנה. הנושאים בהתמקצעות יתייחסו לניהול ולעיצוב מחודש של אורחות החיים בגן על-פי מאפייני רפורמת 'אופק חדש'. במקביל, הארכת יום הלימודים בגן כרוכה בהידוק שיתוף הפעולה של הסגל החינוכי. שיתוף זה יתרום לבניית תכנית המותאמת לצורכי הילדים בהתייחס לקהילה שאליה הם משתייכים ויקדם את השגת היעדים לצמיחת כל ילד.

ו. הידוק קשרי השותפות עם ההורים

טובת הילד מחייבת שיתוף פעולה פורה בין צוות החינוך בגן לבין ההורים תוך תיאום ציפיות ברור, התחשבות, קבלה וכבוד הדדי. נתיבי שיתוף הפעולה להידוק הקשר כוללים: העברת מידע על התכניות החינוכיות בגן, הכנת ההורים לקראת המעבר להארכת יום הלימודים, מפגשים לצורך דיווח פרטני על תפקוד ילדם, ופיתוח אפיקי השפעה ומעורבות של הורים בעשייה החינוכית בגן.

ז. אחריות ומחויבות הגננת: בניית תכנית עבודה שנתית, מינהלית ופדגוגית
התכנית הפדגוגית תכלול את מקצועות הליבה הלימודית לצד פעילויות חווייתיות ומפתחות יצירתיות.
התכנית המינהלית תכלול את הפעילויות הבאות באופן מתוכנן ומתועד בתיק גן.

הפעילות	תדירות לכל ילד	מס' הפעמים בשנה
עבודה בקבוצה	פעמיים בשבוע	
פגישה אישית פרטנית	אחת לחודש לפחות	10
ילדים בעלי צרכים מיוחדים	אחת לשבועיים	20
מפגשי הורים לדיווח פרטני		3
מיפוי כיתה		2
ישיבות צוות	אחת לחודש	10

הערכה ובקרה ברמת הגן:
- קיום תכנית עבודה ותיעוד המהלך ליישום התכנית
- ניהול תיק גן הכולל 2 חלקים:
  - חלק א': פרטים אישיים של ילדי הגן, פרטים לגבי ילדים בעלי צרכים מיוחדים בגן
  - חלק ב': תכנון ניהולי לגן, כגון: תיעוד פגישות עם המדריכה, עם המפקחת ועם אנשי צוות בגן, תכנון טיולים ופגישות עם ההורים ותכנון פרויקטים שנתיים בגן
- עבודה בקבוצות, לפחות עם שתי קבוצות קטנות ביום
- קיום פגישות פרטניות עם כל ילד פעם בחודש לפחות
- קיום שיחות פרטניות עם הורים שלוש פעמים בשנה

כיוונים אפשריים למדידה:
- מספר הגננות המנהלות תיק גן
- מספר הגננות המקיימות מפגשים פרטניים עם כל אחד מהילדים, אחת לחודש
- מספר הגננות המקיימות שיחות פרטניות עם הורי הילדים, 3 פעמים בשנה

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה תרם המפגש עם ההורים לשיתופם בתהליך החינוכי עם ילדם?
- באיזו מידה תרמו המפגשים הפרטניים עם ילדי הגן לקידום ילדים שונים?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחות על גני ילדים במחוז
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- קווים מנחים לצוות החינוכי
- אתר אופק חדש

חזרה לתוכן העניינים

הפעלת חינוך חינם לילדים בגילאי 3-4 בגני ילדים ציבוריים (טרכטנברג)

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:

- הפעלת חינוך חינם לילדים בגילאי 3-4 בגני ילדים ציבוריים (**טרכטנברג**)

הרעיון:

- בשנה"ל תשע"ד תמשיך המדינה לספק חינוך חינם לילדים בגילאי 3-4 שילמדו בגני ילדים ציבוריים, כך שהורי הילדים יהיו פטורים מתשלום שכר לימוד
- יישום החלטת הממשלה לחוק חינוך חינם יהיה הדרגתי, במהלך שלוש שנים, בכפוף לפתרונות בינוי ברשויות השונות. עדיפות תינתן על פי גילי הילדים, מגיל 4 שנים לגיל 3 שנים
- גנים שבבעלות הרשות המקומית יפעלו בחינם בין השעות : 7:55 -14:00
- כל שירות נוסף שיינתן מעבר לשעות אלה יהיה בתשלום הורים
- חלק מן הגנים הפרטיים שיבחרו בכך ויעמדו בקריטריונים הנדרשים, יהפכו לגנים ציבוריים מוכרים שאינם רשמיים ובגנים אלה לא ייגבה שכר לימוד על שעות הפעילות שהוגדרו לעיל

האוכלוסייה:

- כלל גני הילדים הציבוריים לגילאי 3-4

היערכות המשרד:

- צוותי עבודה הקיימים ימשיכו להיות בקשר רציף עם הגורמים הרלבנטיים כדי להיערך באופן מיטבי ליישום ההמלצות
- פנייה לרשויות המקומיות והנחייתן כיצד לבצע את הרישום ואת השיבוץ של הילדים ביישובים שלא חל עליהם צו לימוד חובה תוך היערכות לבניית גנים חדשים
- הנחיית מפעילי גני ילדים בגילאי 2-3 כיצד להסדיר מעמדם כגני ילדים ציבוריים על מנת שהמשרד יספק לתלמידיהם חינוך חינם

חזרה לתוכן העניינים

מסגרות צהרי יום להזנה והעשרה (ציל"ה)

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:

- העשרה והזנה בתום יום הלימודים באמצעות תכנית ציל״ה- להעשרה והזנה

האוכלוסייה:

- ילדים בגילאי 3-6 הנמצאים בגני הילדים הציבוריים

סבסוד תכנית ציל"ה:

- הסבסוד יינתן בשלושת האשכולות הנמוכים (למ״ס 1-3)

הרעיון:

- בהתאם להחלטת ממשלות ישראל מס׳ 4088 מתאריך 8.1.2012, י״ג בטבת התשע״ב הוחלט לאמץ את המלצות דו"ח טרכטנברג ולסבסד העשרה בתום יום הלימודים
- שאיפה להתאמה בין שעות העבודה שדורשות מרבית המשרות במשק לבין שעות הפעילות של המסגרות הציבוריות לילדים על מנת להקל על ההורים בנטל הכספי הכרוך במציאת מסגרת הולמת בשעות שלאחר יום הלימודים.
- מסגרות אלו מיועדות לילדי הגנים בגילאי 3-6 ומתקיימות בימים א׳-ה׳ מתום יום הלימודים בגן עד השעה 16.00.
- מסגרת הזמן תוקדש ל:
  - פעילות העשרה: פעילות העשרה בתחומי האומנויות, הספורט, החינוך הסביבתי, מעורבות חברתית וכד׳
  - הזנה
  - פעילויות הורים וילדים

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לאגף א׳ לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי
- ליחידה לתכניות משלימות למידה במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

שעת חירום

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:

- היערכות מערכת החינוך לחירום

האוכלוסייה:

- כל גני הילדים בארץ

הפעולות בגנים:

- ביצוע תרגיל כניסה למרחב מוגן עד 15 ספטמבר
- השתתפות בתרגיל "חירום לאומי" במתווה של רעידת אדמה בחודש אוקטובר
- ביצוע תרגול כניסה למרחב מוגן בשלבים כשהילדים נמצאים בהפסקה (בהתאם ל-Gant)
- השתתפות בתרגיל התגוננות ארצי במתווה של ירי טילים כשהילדים בהפסקה (בהתאם ל-Gant)

הכשרה:

- הכשרה חד פעמית, בהיקף של 4 שעות כל מפגש, המאורגנת על ידי קב"ט מוס"ח רשותי והמפקחת על הגנים עבור מנהלות הגנים והסייעות:
  - באוגוסט לקראת פתיחת שנה"ל
  - לפני תרגיל התגוננות ארצי
  - לאחר תרגיל התגוננות ארצי

- למעוניינים: אפשרות להשתתפות בקורס מגישי עזרה ראשונה בהיקף של 30 שעות

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף בכיר לביטחון, בטיחות והיערכות לשעת חירום

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- חוזר מנכ"ל בנושא: היערכות לשעת חירום/מצבי חירום בגן הילדים

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פרק ב'

הנחיות נוספות לגני הילדים הממלכתיים דתיים

- פתח דבר – ראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ
- הקדמה – מפ"א לגנים הממלכתיים דתיים, אסתר חט'ב
- הנחיות נוספות לגנים הממלכתיים דתיים: תפילה

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פתח דבר – ראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ

במסגרת התכנית השנתית, הציב לעצמו החמ"ד מספר משימות נוספות הנגזרות מן היעדים ונכללות כולם בתפיסה של "בית חינוך כמשפחה".
"בית חינוך כמשפחה" הוא מטרת על המכוונת להטמעת אורח חיים הממשמש את תפיסת בית החינוך כמסגרת המחויבת לתלמידיה - כבנים.
"בית חינוך כמשפחה" מחבר את כל בני המשפחה - את הצוות החינוכי, את אנשי המשק והעובדים, את ההורים, והבוגרים של בית החינוך, כי בית לא עוזבים...
"בית חינוך כמשפחה" – נועד לטפח בתי חינוך בהם האקלים ואורחות החיים יושתתו על ערכי המשפחה המיטבית כמטאפורה וכדגם למעשה החינוכי.

להלן המשימות העיקריות של החמ"ד הנמצאות בזיקה ליעדים של כלל מערכת החינוך :

א. דגשי החמ"ד במסגרת יעד א1 - העמקת החינוך הערכי

- "והעמידו תלמידים הרבה"
- "לכל אדם ישנה"
- חמ"ד וקהילה
- חמ"ד של חופש
- מפתח הל"ב מתוך אמונה (במסגרת התכנית המתואמת)

ב. דגשי החמ"ד במסגרת יעד א2 - עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

- פיתוח זהות דתית לאומית
- דיאלוג מיטבי
- מיצוי סגולותיו של התלמיד
- אחדות, השתייכות וחסד
- מוגנות ובטיחות, סביבת איכות
- קידום אקלים מיטבי (במסגרת התכנית המתואמת)

ג. דגשי החמ"ד במסגרת יעד ב1 - שיפור ההישגים הלימודיים

- ללמוד וללמד

הרב זצ"ל כתב: " ידיעה ברורה מחוללת את הרצון. גבורת הרצון מחוללת את היכולת..."
ידיעת היעד והמשימה באופן ברור כשכל הצוות החינוכי והמנהלי שותפים לכך, משפיעה על הרצון ועל הלך הרוח של המשפחה כולה.

בתפילה גדולה ובענווה ניגש למלאכת קודש זו.

ברכת הצלחה רבה בעבודת הקודש
אברהם

חזרה לתוכן העניינים

הקדמה - המפקחת הארצית על הגנים בחמ"ד

לגננות ולמפקחות על גני הילדים בחמ״ד

גני הילדים בחמ״ד פועלים בשיתוף עם האגף לחינוך קדם יסודי על פי יעדי המשרד תוך התבססות על המדריכים העוסקים בכל תחומי הליבה ועל ״קווים מנחים״ ובהתאמה מלאה למשנת החינוך הממלכתי דתי במטרה לטפח בילדים תודעה יהודית דתית, הלכה למעשה.

המינהל לחינוך דתי ממשיך להוביל את היעד ״בית חנוך כמשפחה״ המדגיש את הטיפוח הרגשי, במטרה להטיב את האקלים החינוכי בגן הילדים ולהעמיק את הקשר עם אוכלוסיית ההורים ולהרחיב את הלימוד בנושאים היהודיים, כולל: הוראת סיפורי תורה, ספרות חז״ל וחינוך לאמונה, ״ללמוד וללמד – לב לדעת״ – אתגר לעסוק בלמידה באופן מיטבי, חוויתי ותואם התפתחות.

טיפוח השפה, עידוד קריאת ספרים, שיתוף ההורים

מצעד הספרים – ספריית פיג׳מה.

״חמ״ד על המדף״ הכולל את ההוצאות לאור שקיבלו הילדים בעקבות הדמות השנתית שנבחרה: הרב עוזיאל זצ״ל, הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ״ל, הרב דוד חיים הלוי זצ״ל, הספר ומארז המשחקים הנלווה, ישמשו את הגננת בעבודתה בכל שנה - ״השחר רן״ – ליעקב רימון, ״שלום לך אורחת״ מאת רבקה אליצור והסיפורים ״רותי חמץ״, יוסי והגברת הזקנה״, ״שתי חברות ומשלוח מנות״, ״תורה ודבש״.

לימוד תורה

עיון לימוד והעמקה במדריכים ״להתחיל מבראשית״, ו״ממשיכים משמות״ במטרה לשפר את הוראת סיפורי התורה בגן הממ״ד, ובימי שישי לעסוק בפרשת השבוע ובעיונים יחודיים לפרשה.

פעילויות במ״ה – הורים מדברים חינוך.

שיתוף ההורים בפעילויות הגן. במ״ה – בית מדרש הורים היא אחת המסגרות החדשניות בחמ״ד אשר שמה לה למטרה לנהל שיח שבו כל המשתתפים יהיו בעמדה של לומדים ומלמדים, משפיעים ומושפעים, מקבלים ונותנים.

חמ״ד של חופשה:

פעילויות לשמירה על קשר עם ילדי הגן בחופשת הקיץ הן בבחינת ״בית חינוך כמשפחה״.

היערכות עם הילדים ועם ההורים לקראת היציאה לחופשה המזמנת לנו יוזמות ייחודיות למפגש בקייטנה\ בפעילות הבית ספריתי\ בספרייה, המלצה לאתרים מומלצים (ראה חוברת ״בין גן לגל״ באתר החמ״ד).

ב״ה התברכנו בחמ״ד בקליטת עלייה. עלינו להתאים עשייה ייחודית לאוכלוסייה זו במטרה לקליטתם המיטבית וקידומם, הישגים לימודיים תוך מיצוי המשאבים המוקצים לטובת ילדי העולים.

ועשייתנו תהיה בבחינת ״אין העולם נברא אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן״.

אסתר חטב

חזרה לתוכן העניינים

תפילה בגן הילדים הדתי

המטרה:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

היעד:
- העמקת החינוך הערכי

המשימות:
- תפילה בגן-הילדים הדתי
- חינוך לאמונה ולקיום מצוות בגני החמ"ד
- הוראת סיפורי התורה בגן הילדים
- הוראת סיפורי חז"ל

האוכלוסייה:
- כל תלמידי הגנים הממלכתיים דתיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- יש לערוך תפילה בכל בוקר. בימים שני וחמישי מומלץ לקיים טקס הוצאת ספר תורה
- יש לעודד את ילדי הגנים להתנהגות התואמת את מצוות התורה, הלכה למעשה
- יש ללמד את ילדי הגנים את מורשת העם היהודי באמצעות סיפורי התורה
- יש לספר לילדי הגנים סיפורים על חכמי ישראל
- בגנים הפועלים במסגרת יום לימודים ארוך ואופק חדש יינתן ביטוי לתפילת מנחה בשירה או באמירה של מזמורי תהילים

הערכה ובקרה ברמת הגן:
- קיום תפילת בוקר באופן סדיר ורציף
- קיום הרגלי התנהגות התואמים את מצוות התורה
- שילוב סיפורים על חכמי ישראל

כיוונים אפשריים למדידה:
- מספר גני הילדים בהם נלמדת מורשת העם היהודי באמצעות סיפורי התורה
- מספר גני אופק חדש המקיימים תפילת מנחה בשירה או באמירה של מזמורי תהילים

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה תרמה הקצאת הזמן הייחודי לתפילה לחיזוק ההיבטים התורניים?
- באיזו מידה סיפורי התורה תורמים להתנהגות התואמת את מצוות התורה?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחת הארצית על גני הילדים בחמ"ד המינהל לחינוך דתי

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פרק ג

הנחיות נוספות לחינוך המיוחד

פתח דבר – מנהלת האגף חינוך מיוחד רעיה לוי - גודמן

- **הנחיות כלליות**
- **תכנית אישית לילדים עם צרכים מיוחדים**

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פתח דבר - מנהלת האגף לחינוך מיוחד, רעיה לוי-גודמן

עמיתיי המפקחים, מנהלי המתי"אות ואשכולות הגנים, מנהלות הגנים בחינוך המיוחד, מדריכים, רכזים ומומחי תחום.

המארז המוצג בזאת מהווה כלי מכוון לבניית תכניות הלימודים בגנים. הוא נבנה לגני ילדים בחינוך הרגיל, והוא מתאים לגני החינוך המיוחד עם ההנחיות הייחודיות שלהלן. בכל אחד מהיעדים ומהנושאים יש לשקול התאמות נדרשות על פי מאפייני הילדים הלומדים בגן, על פי ההנחיות הנוספות ובהלימה למסמך תכנון פדגוגי בגני ילדים בחינוך המיוחד.

נקודת המוצא של התכנון הפדגוגי בחינוך המיוחד היא תכניות הלימודים של החינוך הרגיל על כל המשתמע מכך מבחינת הנושאים הנלמדים, מרכזי הפעילות וסדר היום. תפיסה זו, המבוססת על האמונה, כי כל ילד יכול להתקדם ולהצליח, תבטיח את העלאת הציפיות מהילדים כמו גם מתן שוויון בהזדמנויות להתפתחות וללמידה. לצד זאת, יש מקום נרחב לשילוב העבודה הטיפולית הנדרשת בגיל זה לילדים עם צרכים מיוחדים ולדגשים חינוכיים לימודיים ייחודיים לחינוך המיוחד בתחום השפתי, המוטורי, הרגשי והחברתי, וכן בתחום התכלול הרב חושי ובתחומי ההכנה לחיים . כדי לקדם את כל אלה משולב בגן צוות רב-מקצועי.

היעדים והנושאים במארז יאפשרו לצוות הרב-מקצועי להבנות את תכניות הלימודים האישיות ואת תכנית הלימודים הגנית. יש לשאוף כי הצוות יבנה את התכניות בראייה הוליסטית של כלל צורכי הילדים , תוך קיום דיאלוג פורה עם ההורים לאורך כל שנות הלימודים, ובשיתוף מרבי של הילד.

קיימת חשיבות מרובה בתקופה התפתחותית משמעותית זו, לזהות את הכוחות הטמונים בכל ילד ואת כישרונותיו הייחודים ולקדמו בנקודות החוזק, כל זאת על מנת שיחווה הצלחות והתקדמות, יחזק את ביטחונו העצמי, ויפתח תחושת מסוגלות ואמונה ביכולותיו.

אנו ערים לשונות הרבה בין הילדים. על כן רואה האגף לחינוך מיוחד בחזונו חשיבות מרובה לחזק ולהעמיק את הידע של הצוותים החינוכיים ב מאפייני הלקויות השונות ובדרכי הטיפול וההתערבות החינוכית. כך נוכל לאפשר תמיכות ממוקדות יותר בהיבטים התפקודיים של הילדים בגיל הרך ובשכבות הגיל הבאות.

השלכותיו של חזון זה מתבטאות במבנה האגף, בתהליכי ההכשרה והפיתוח המקצועי, בהדרכה ובתכנון הלימודים בכלל המסגרות וכן בקשרים עם גורמים חוץ מערכתיים, כמו : עמותות הורים ומוסדות אקדמיים. מימוש חזון זה הוא האתגר שעומד בפנינו.

אני מאמינה כי כולנו יחד נעמוד בו כדי להבטיח שכל ילד ימצה את יכולותיו, יממש את עצמו וישתתף באופן מיטבי בתכנית הלימודים ובמארג החברתי של הגן.

נמשיך לפעול מתוך תפיסת צדק ושוויון, בלב רחב ופתוח ותוך הקשבה לכל באי הגן : ילדים, הורים וצוות.

בברכה ובהצלחה לכולנו,

רעיה לוי-גודמן
מנהלת האגף לחינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

הנחיות כלליות

תכנית הלימודים על יעדיה השונים המפורטים במארז זה מתאימה למסגרות בהן לומדים ילדים עם צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד.

להלן רשימת היעדים בהם יש צורך בשינויים:

צורך בהתאמות פדגוגיות - דידקטיות בהתאם לצורכי הילדים בגן:

- ביעד א'1 : בנושא החינוך הערכי
- ביעד א'2 : בנושא האקלים החינוכי
- ביעד ב'1 : בנושא זמן הלימוד
- ביעד ב'1 : בנושא מקצועות הליבה
- ביעד ג'1 : בנושא תקשוב מערכת החינוך והתאמתה לעידן הדיגיטלי במאה ה- 21

צורך בשינוי:

- ביעדב'1 – שיפור הישגים לימודיים – בנושא שפת אם :
  - בפעולות : יש לפעול על פי תכנית הלימודים לגנים הרגילים - "תשתית לקראת כתיבה וקריאה" וכן על פי "המדריך ליישום ולהטמעה של יעדי החינוך הלשוני בחינוך המיוחד". ניתן למצוא את המסמכים באתר האגף לחינוך מיוחד
  - מספר הגנים הפועלים על פי התכנית "תשתית לקראת כתיבה וקריאה" ועל פי "המדריך ליישום ולהטמעה של יעדי החינוך הלשוני בחינוך המיוחד"
- ביעד ב'1 – שיפור הישגים לימודיים – בנושא עידוד קריאה ואהבת הספר :
  - הערכה ובקרה ברמת הגן : קריאה והצגה של 5-10 ספרים לפחות במהלך השנה
- ביעד ב'1 – התמקדות במקצועות הליבה – בנושא לימודי האמנויות :
  - יש להתמקד בתכנית הביניים באמנויות שנכתבה עבור הגננות ובעקרונות ההתאמה עבור ילדי החינוך המיוחד

חזרה לתוכן העניינים

תכנית אישית לילדים עם צרכים מיוחדים

הצוות החינוכי בראשות הגננת יכין תכנית אישית לכל ילד עם צרכים מיוחדים הלומד בגן על פי ההנחיות להלן וידאג ליישומה:

תח"י (תכנית חינוכית יחידנית) - תכנית אישית לילדים משולבים

המשימה:
חיזוק ההשתתפות של הילד בלימודים של כיתת הגן ובפעילויות החברתיות.

הפעולות:
- מנהלת הגן בשיתוף צוות השילוב היישובי תכין תכנית חינוכית יחידנית לכל תלמיד בעל צרכים מיוחדים הזכאי לתמיכה מתוקף חוק, בהתאם לחוזר מנכ"ל סח 3/ (ד')
- המפקח לחינוך מיוחד או נציג מטעמו יבצעו מעקב שוטף אחר ביצוע ויישום התח"י

תל"א (תכנית לימודים אישית) – תכנית אישית לילדים בגני חינוך מיוחד

המשימה:
קידום הילדים בתחומים השונים: קוגניטיבי, לימודי, חברתי, התנהגותי, רגשי, חושי ומוטורי.

הפעולות:
- מנהלת הגן בשיתוף הצוות הרב מקצועי יכינו לכל ילד הלומד בגן לחינוך מיוחד תכנית לימודים אישית בהלימה מרבית לתלג"ן (בהתאם לחוזר מנכ"ל חו/8 ב')
- תכנית הלימודים האישית (תל"א) תתייחס ליכולותיו ולקשייו של הילד בתפקוד היום-יומי בתחומים השונים במסגרת החינוכית
- תכנית תבנה בתיאום עם הורי הילדים ותוך שיתוף מרבי של התלמיד, ומאפשרת בקרה והערכה משותפת להשגת המטרות והיעדים שנקבעו
- המפקח לחינוך מיוחד או נציג מטעמו יבצעו מעקב שוטף אחר ביצוע ויישום התל"א

תח"א (תכנית חינוכית אישית) – תכנית אישית לילדים בגיל הרך הלומדים במסגרות החינוכיות בבתי חולים ולתלמידים חולים בביתם

המשימה:
חיזוק ההשתתפות של הילד החולה בלימודים ובפעילויות חברתיות, הן במסגרת החינוכית בבית החולים והן במהלך שהותו בבית כתלמיד חולה במחלה ממושכת.

פעולות וכיוונים אפשריים:

לתלמיד מאושפז בבית חולים:
- מנהלת הגן במסגרת החינוכית בבית החולים בשיתוף צוות הגן בקהילה, תכין תכנית חינוכית אישית לכל תלמיד חולה הזכאי לתמיכה מתוקף חוק, בהתאם לחוק ילדים חולים, 2001
- המפקח לחינוך מיוחד על המסגרת החינוכית בבית החולים, יבצע מעקב שוטף אחר ביצוע התח"א ויישומו

לתלמיד חולה הלומד בביתו עקב מחלה ממושכת:
- הגננת של "ספק השירות לתלמיד בביתו" (תלל"ם)בשיתוף עם מנהלת הגן בו לומד התלמיד החולה בקהילה ומומחית תחום המתי"א, תכין לכל תלמיד חולה תכנית חינוכית אישית בהתאם לחוק ילדים חולים, 2001
- מנהלת הגן בו לומד התלמיד בקהילה, תוודא הכנת התח"א ויישומה בהתאם להנחיות

תלג"ן – תכנית לימודים בגן

בכל גן תיבנה תכנית לימודים גנית (תלג״ן) בהלימה מרבית לתכנית הלימודים הרגילה.

מנהלת הגן בשיתוף הצוות הרב מקצועי יכינו את התלג״ן על פי ההנחיות המופיעות במסמך: תכנון פדגוגי בגני ילדים בחינוך המיוחד ועל פי תכנית הלימודים המותאמת לגן הילדים (שתי התכניות נמצאות באינטרנט באתר האגף לחינוך מיוחד), וכן על פי התכניות לחינוך הרגיל המופיעות באתר האגף הקדם יסודי, תוך התייחסות ל תכנים ומרכיבים פדגוגיים ואירגוניים.

התלג״ן יכלול גם את המרכיבים הפדגוגיים הבאים:

- **תכניות הוראה בתחומי הליבה של הגן לחינוך הרגיל ובנושא השנתי**
- **סדר היום בגן** (מכלול העשייה החינוכית בהלימה לתלג״ן) - פעילות מזדמנת או יזומה על ידי ילדים ופעילות מכוונת על ידי מבוגרים, פרטנית וקבוצתית בהרכבים שונים: הטרוגניים והומוגניים. יש לגבש מסמך תכנון שבועי המתעד את חלוקת הזמן והפעילויות השונות, הקבוצתיות והאישיות עפ״י ההנחיות שתוארו לעיל יתבצע מעקב שוטף על ידי מפקח החינוך המיוחד או נציג מטעמו אחר ביצוע ויישום התלג״ן

חזרה לתוכן העניינים

חינוך סביבתי בגן בזיקה לעקרונות ל"ב 21

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- הטמעת חינוך לקיימות כאורח חיים בגן הילדים, התייחסות לסביבה ופיתוח מודעות לאחריות לשמירה עליה

האוכלוסייה:
- גנים טיפוליים, שפתיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- בחינת התכנית בחינוך הקדם יסודי הכולל והתאמתה לאוכלוסיית הגן
- תכנון תהליכי ההוראה בקיימות בזיקה לתכנית "ל"ב 21"
- הבניית התכנית במערכת הגנית
- ההוראה תבוצע ע"י גננות ומדריכות ל"ב 21

פיתוח מקצועי:
- לימוד תכנית הלימודים ל"ב 21 במסגרת המתי"א
- מפגשי למידה מחוזיים עם רכזת קיימות במחוז

הדרכה:
- מדריכי ל"ב 21
- מדריכי הגיל הרך במתי"אות
- מדריכי קיימות
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה:
- התכנית הגנית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי בתכנית העבודה הגנית

כיוונים אפשריים למדידה:
- מספר גני הילדים בהם מופעלת תכנית קיימות בהקשר של פיתוח האחריות האישית בזיקה לעקרונות ל"ב 21 .
- מספר הגננות שהתמקצעו בתכנית "ל"ב 21"
- מספר הגנים שהודרכו באופן ישיר על ידי המדריך המחוזי לתכנית "ל"ב 21"

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה השילוב בין התכניות תרם לטיפוח התנהגויות ערכיות?
- באיזו מידה קידמה התכנית את מסוגלות התלמידים לנהל בעתיד חיי בוגרים אוטונומיים ועצמאיים?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

חינוך לבריאות בגן בזיקה לעקרונות ל"ב 21

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- חינוך לבריאות תוך פיתוח אחריות אישית לשמירה על הבריאות

האוכלוסייה:
- גנים טיפוליים, שפתיים.

פעולות וכיוונים אפשריים:
- בחינת התכנית בחינוך הקדם יסודי הכולל והתאמתה לאוכלוסיית הגן
- תכנון תהליכי ההוראה בנושא חינוך לבריאות בזיקה לתכנית "ל"ב 21"
- הבניית התכנית במערכת הגנית
- ההוראה תבוצע ע"י גננות ומדריכות ל"ב 21

פיתוח מקצועי:
- לימוד תכנית הלימודים ל"ב 21 במסגרת המתי"א

הדרכה:
- מדריכי ל"ב 21
- מדריכי הגיל הרך במתי"אות
- מדריכי חינוך לבריאות
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה:
- התכנית הגנית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי בתכנית העבודה הגנית

כיוונים אפשריים למדידה:
- מספר גני הילדים בהם מופעלת תכנית חינוך לבריאות של החינוך הכולל בזיקה לעקרונות ל"ב 21 .
- מספר הגננות שהתמקצעו בתכנית "ל"ב 21"
- מספר הגנים שהודרכו באופן ישיר על ידי המדריך המחוזי לתכנית "ל"ב 21"

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה השילוב בין התכניות תרם לטיפוח התנהגויות ערכיות?
- באיזו מידה קידמה התכנית את מסוגלות התלמידים לנהל בעתיד חיי בוגרים אוטונומיים ועצמאיים?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

זהירות ובטיחות בדרכים בזיקה לעקרונות ל"ב 21

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:

- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:

- קידום התנהגות זהירה ובטוחה בדרכים

האוכלוסייה:

- גנים טיפוליים, שפתיים.

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בחינת התכנית בחינוך הקדם יסודי הכולל והתאמתה לאוכלוסיית הגן
- תכנון תהליכי ההוראה בזהירות בדרכים בזיקה לתכנית "ל"ב 21"
- הבניית התכנית במערכת הגנית
- ההוראה תבוצע ע"י גננות ומדריכות ל"ב 21

פיתוח מקצועי:

- לימוד תכנית הלימודים ל"ב 21 במסגרת המתי"א
- מפגשי למידה מחוזיים עם רכזת זהירות בדרכים במחוז

הדרכה:

- מדריכי ל"ב 21
- מדריכי הגיל הרך במתיאות
- מדריכי זהירות בדרכים
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה:

- התכנית הגנית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי בתכנית העבודה הגנית.

- מספר גני הילדים בהם מופעלת תכנית זהירות בדרכים בהקשר של פיתוח האחריות האישית בזיקה לעקרונות ל"ב 21 .
- מספר הגננות שהתמקצעו בתכנית "ל"ב 21"
- מספר הגנים שהודרכו באופן ישיר על ידי המדריך המחוזי לתכנית "ל"ב 21"

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח תרבות הכלה בגני החינוך המיוחד

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

מטרות ספציפיות:

- ראיית ההכלה כערך המתאים לכל אדם, תוך הרחבת אפשרויות ההכלה בתוך מסגרות החינוך המיוחד ובקשר ען מסגרות החינוך הרגיל

משימות:

- פיתוח יוזמות ופעילויות ברח ערך ההכלה במסגרות החינוכיות.
- התאמת המשימות כך שכל ילד יוכל לחוות את עצמו כמכיל וכמוכל
- העשרה והרחבה של היוזמות והפעולות בשיתוף מסגרות חינוך רגילות

האוכלוסייה:

- כלל הלומדים עם צרכים מיוחדים במסגרות החינוך המיוחד ובחינוך הרגיל

עקרונות פעולה:

- פיתוח היוזמות והתכניות בצוות רב-מקצועי, בהלימה לגיל התלמידים, למאפייני התפקוד שלהם ולקבוצות האוכלוסייה השונות בתוך המסגרת החינוכית

הכשרה ופיתוח מקצועי:

- השתתפות נציגים של מערכת החינוך המיוחד בהשתלמויות ובימי עיון בנושא יעד ההכלה לחינוך הרגיל

חזרה לתוכן העניינים

פרק ד'

משאבים ליישום התכנית השנתית

לשנת הלימודים תשע"ד

- הדרכה בגנים
- פיתוח מקצועי של עובדי הוראה בקדם יסודי
- תכנית העבודה המנהלית והפדגוגית של הגננת

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

משאבים ליישום התכנית

פרק זה יציג בפניכן את עיקרי הדברים הקשורים למשאב ההדרכה והפיתוח המקצועי, לארגון תכנית העבודה של הגננת ולדגמי עבודה התומכים במימוש היעדים. כל זאת במטרה לאפשר לכם היערכות מיטבית לשנה"ל תשע"ד.

הדרכה בגני ילדים

תפקיד ההדרכה:

- הדרכה בגני ילדים מכוונת לפיתוח מקצועי של סגלי ההוראה בגנים תוך קידום האיכות והמקצועיות של ההוראה בגני הילדים. ההדרכה ממוקדת בשלושה תחומים:
  - שילוב תחומי הליבה בנושאים אינטגרטיביים המותאמים ללמידה בגן
  - הטמעה של דרכי הוראה עדכניות
  - התאמת סביבות למידה להתפתחות הילדים מאפשרת שילובם של ילדים בעלי צרכים ייחודיים

עקרונות מנחים:

- הקמת מערך הדרכה מקצועי שייתן מענה לצורכי השטח על בסיס יעדים מחוזיים לקידום מערכת גני ילדים במחוז
- ההדרכה תפתח את הידע הנרכש בהשתלמויות ותותאם לצורכי הגננת
- ההדרכה תינתן במסגרות שונות ומגוונות על-פי צורכי הגננות ועל בסיס מיפוי המפקחות

קהל היעד:

- כלל הגננות

מסגרות ההדרכה:

- ההדרכה תהווה תמיכה תהליכית לצורך יישום הידע הנרכש בראייה אינטרדיסציפלינרית במסגרות הדרכה שונות ובהלימה לצורכי הגננות

אופן ההדרכה:

- ליווי תוך גני: תצפית על עבודת הגננת להדרכה המשכית
- שעות ייעוץ פרטני – חוץ גני
- הדרכה קבוצתית על-פי צרכים
- מספר משתתפים: על פי הצרכים ועל פי מיפוי המפקחת והמדריכה

מבנה ליום הדרכה:

- כ-20 גננות ליום הדרכה (מותנה באישור תקציבי)
- על יום ההדרכה הכולל התייחסות לתהליכי ההדרכה, המעקב והדיווח אחראית מפקחת אחת
- היקף משרת מדריך– 2 ימים ומעלה
- גננת תודרך ע"י מדריכה אחת בלבד

חזרה לתוכן העניינים

התעדכנות מקצועית ופיתוח צוותים חינוכיים

המטרה:
- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, שיפור בהישגים ובאיכות החינוכית וצמצום הפערים החברתיים

היעד:
- חיזוק מעמד הגננת ושיפור איכות ההוראה

המשימה:
- התעדכנות מקצועית ופיתוח צוותים חינוכיים

האוכלוסייה:
- כל הגננות ברחבי הארץ

הפעולות בגנים:
- השתתפות במפגשי עבודה עם המפקחת חמישה מפגשים בשנה
- השתתפות במסלולי פיתוח מקצועי בהתאם לצרכי הגננת ומיפוי הנפקחת
- השתתפות בפורומים מקצועיים שונים
- השתתפות בהדרכה בהתאם למיפוי המפקחת
- התעדכנות בדרכי הוראה עדכניות מותאמות לקבוצת הילדים

כיוונים אפשריים למדידה:
- מספר הגננות המקבלות הדרכה בשנת עבודתן הראשונה עד החמישית
- מספר הגננות עם ותק העולה על מחמש שנים המקבלות הדרכה
- מספר הגננות המשתתפות בתכניות הכשרה להדרכה
- מספר הגננות שנחשפו בהדרכה לדרכי עבודה עדכניות

הצעות לדיון במפגש מפקחת-צוות גן:
- באיזו מידה ההשתתפות במסלולי הפיתוח המקצועי תורמת להתפתחות המקצועית של הגננת?
- באיזו מידה ההדרכה תורמת להיכרות עם דרכי עבודה עדכניות?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחות על גני הילדים במחוז
- לאגף א' לחינוך קדם יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- הדרכה בגני ילדים
- קווים מנחים לצוות החינוכי

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח מקצועי של עובדי הוראה בקדם יסודי

הפיתוח המקצועי של עובדי ההוראה הינו מאבני היסוד של רפורמת אופק חדש.
בתהליכי הפיתוח המקצועי מפתח עובד ההוראה את כישוריו ואת יכולותיו לאורך החיים המקצועיים (Life Long Learning) לשיפור איכות ההוראה ולביסוס מעמדו המקצועי.

המפקחת על הגננות אחראית על תהליכי הפיתוח המקצועי של הגננות שבתחום פיקוחה בהתאם למדיניות משרד החינוך, למטרות וליעדים של האגף לחינוך קדם יסודי, לצורכיהן המקצועיים של הגננות ובהלימה לשלבי הקריירה שלהן. יש למפות את תכניות הפיתוח המקצועי (עפ"י סדר עדיפויות) מתוך מאגר התכניות שיוצג בכל מרכז פסג"ה. לאחר המיפוי ייקבעו הקורסים שיתקיימו בפועל במרכזי הפסג"ה ובמוסדות האקדמיים.

הנחיות הפיתוח המקצועי בשנה"ל תשע"ד:

כללי:

בשנה"ל תשע"ד תורחב הגמישות בנושא הפיתוח המקצועי לצורך קידום בדרגה, בהתאם להנחיות הבאות:

- גננת תוכל לבחור בהיקף השעות שתרצה ללמוד בכל שנה, מתוך סך השעות הנדרשות לקידום (120/180/210)
- מינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות (כדי לשמור על עקרון הלמידה לאורך החיים)
- במידה והגננת למדה עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה 60 השעות לדרגה הבאה (להוציא שנת שבתון ולימודים לתואר שני ושלישי, ואפשרות להשלמה במקרים חריגים)
- לגננת יוצעו מודולות שונות של 30 שעות - כדי לאפשר בחירה של יותר מנושא אחד.
- החל משנה"ל תשע"ד תופעל תכניות ייחודית לגננות בדרגות גבוהות (7-9) שתתמקדנה בנושאים: ההכלה וכישורי חיים.

ההתמחות והכניסה להוראה:

- גננת מתמחה תשתתף בסדנת התמחות, המתקיימת באחת מהמכללות האקדמיות לחינוך/ האוניברסיטאות.
- השעות בשנת ההתמחות אינן מוכרות לקידום מקצועי, שכן בשנה זו המתמחה עדיין ללא רישיון לעיסוק בהוראה.
- גננת חדשה בשנה הראשונה לכניסתה להוראה (בשנה שלאחר ההתמחות) תשתתף בקורס ייעודי לגננות בהיקף של 60 שעות, באחת המכללות האקדמיות לחינוך/אוניברסיטאות, שעות אלה מוכרות לקידום מקצועי, והן כוללות שילוב של ליווי אישי ומפגשים קבוצתיים
- בנוסף, גננת תוכל לבחור בהיקף השעות שתרצה ללמוד בכל שנה מעבר ל-60 שעות החובה, מתוך 120 השעות הנדרשות לקידום בדרגה 1, כשמינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות.
- במידה והגננת תלמד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה השעות לדרגה הבאה.

מידע להרחבה:

- חוברת ההנחיות באתר אגף א' לפיתוח מקצועי בכתובת:
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/meyda/PitoachMikzoei1-6/mitveh1-6.htm
- תכניות והנחיות של הפיתוח המקצועי של הגננות באתר האגף לחינוך קדם יסודי

חזרה לתוכן העניינים

תכנית העבודה המנהלית והפדגוגית של הגננת

תכנית עבודה שנתית של הגננת כוללת תכנית מנהלית ותכנית פדגוגית. התכנית הפדגוגית תכלול את מקצועות הליבה לצד פעילויות תואמות התפתחות, יצירתיות, חווייתיות.

התכנית המנהלית תכלול את הפעילויות המתוכננות הבאות:

הפעילות	תדירות לכל ילד	מס' פעמים בשנה
עבודה בקבוצה קטנה	פעמיים בשבוע	
שיח פרטני	אחת לחודש לפחות	10
מפגש אישי עם ילדים בעלי צרכים ייחודים	אחת לשבועיים	20
מפגשי הורים להיכרות ולדיווח פרטני		3
מיפוי כיתת גן		2
ישיבות צוות	אחת לחודש	10

חזרה לתוכן העניינים

התכנית הארגונית התומכת במימוש היעדים

יום הלימודים יכלול פעילויות מהשעה הראשונה ועד לסיום יום הלימודים.
סדר היום ייקבע על ידי צוות הגן ויותאם לגיל הילדים.

להלן דוגמאות ל"סדר יום" שתוכננו במסגרת אופק חדש (מתוך המסמך "עשייה חינוכית בגן - הילדים" קווים מנחים לצוות החינוכי).

דגם א':

הצעה לארגון סדר יום בגן-הילדים לגילאי טרום טרום חובה

שעה משוערת	הפעילות המומלצת
9:00 – 7:30	קבלת הילדים על ידי איש צוות השתלבות הילדים בסביבות הגן על פי בחירתם האישית או הצעת המבוגר
9:40 – 9:00	ארוחה משותפת/ מזנון; הסבר קצר לילדים על תכנון סדר היום
10:00 – 9:40	כישורי חיים: פעילויות של ניקיון אישי; ארגון וסידור הגן *
10:45 -10:00	חלוקה לשתי קבוצות (בתוך הגן ובחצר): קבוצה בתוך הגן לפעילויות במגוון מוקדי פעילות ומשחק: משחק סוציו דרמטי, משחק קונסטרוקטיבי, פעילות עם ספרים, התנסות בחומרים, פעילות עם שירים מהזמר העברי ילדים יחידים או בקבוצה קטנה יפעלו בתיווכה של הגננת בתוכני למידה והתפתחות (מזדמנים או מתוכננים) קבוצה בחצר הגן לפעילויות בתנועה, במתקנים הקבועים, פעילויות בכדור, משחק בחומרים טבעיים, יצירה ונגינה בכלים לא קונבנציונאליים. ילדים יחידים או בקבוצה קטנה יפעלו בתיווכה של הסייעת בתיאום עם הגננת
11:30 – 10:45	הקבוצות מתחלפות
12:00 – 11:30	כישורי חיים: פעילויות של ניקיון אישי; ארגון וסידור הגן *
12:30 – 12:00	מפגש הפוגה עם כלל ילדי הגן (השמעת מוסיקה שקטה, השמעת סיפור מרגיע, דמיון מודרך ועוד)
13:30 – 12:30	פעילות הילדים במוקדי משחק ולמידה על פי בחירתם האישית פעילויות מכוונות לקידום התפתחותם ולמידתם של הילדים על פי החלטת הגננת (מזדמנים או מתוכננים) ארגון וסידור הגן
14:00 – 13:30	מפגש מסכם (פעילות מוסיקלית, הקראת סיפור, משחק חברתי, המחזה ועוד)

* פעילויות בתחום כישורי חיים (ניקיון אישי, ארגון וסידור הגן, התארגנות בארוחות, נימוסים והליכות, מעברים ועוד) הן חלק משמעותי ובלתי נפרד מהתכנית החינוכית בגני-ילדים טרום טרום חובה.

חזרה לתוכן העניינים

דגם א'
מרכיבים לארגון סדר יום בגן-הילדים לגילאי 3-6

נושאים ותחומים	דוגמאות לפעילויות
ביסוס כישורי חיים והרגלי ם	פעילויות בתחום הניקיון והיגיינה. פעילות הקשורה לארוחות ; - פעילו תפילה או ברכות (לממ״ד)
משחק ופעילות חופשית במוקדי עניין בגן	פעילויות במגוון מרכזים על פי בחירת הילד כגון : ♦ משחק סוציו- דרמטי ♦ משחק קונסטרוקטיבי ♦ קריאת ספרים ופעילות עם ספרים ♦ משחקי שולחן התנסויות חקר ספונטניות יזומות על ידי ילדים בסביבת הגן
התנסות בחומרים	פעילות במגוון מרכזי יצירה בגן ובחצר
פעילות מכוונת בקבוצות קטנות על פי תכנית אישית מותאמת	פעילויות ממוקדות בקידום הילדים במכלול תחומי ההתפתחות ובתחומי דעת שונים (תחומי ליבה)
מפגש פרטני	אינטראקציה גננת ילד בתאמה לאישיותו הייחודית ,העדפותיו, נטיות ליבו וצרכיו האישיים.
ילדים פעילים בפעילויות מונחית במליאה	פעילויות של רוב ילדי הגן בהנחיית המחנכת למידה מתוכננת בתחומי דעת שונים . (פעילות מוזיקלית, משחקי חברה, פעילות תנועתית, סיפור ועוד).
התנסות בתנועה	משחק במתקנים קבועים, פעילות משחקי כדור, משחקי חבל וכד׳ ; טיפול בבעלי חיים, התנסויות עם חומרים מהטבע (צומח, מים, חול, בוץ, עלים, אדמה, אבנים ועוד).

בכל סדר היום של הגן הגננת תדגיש תכנים מתחומי הדעת בהתאמה ובהקשר לחיי היום יום בגן

חזרה לתוכן העניינים

פרק ה'

הצעות לסדנא - מטרות, יעדים ומשימות

א. הצעה לדיון במטרות העל והיעדים

הצגת שלוש מטרות העל ושני היעדים הנגזרים מהן לצד המשימות להשגתם (ניתן להעזר במצגת מלווה שתעמוד לרשותכם באתר המינהל הפדגוגי)

- מה הערכים שבבסיס מטרות העל והיעדים?
- לשם מה יש צורך בהגדרת מטרות והיעדים משותפים לכל המערכת? מה ההזדמנות? מה האתגרים?
- מה חשיבותו של דיון מחודש בכל שנה במטרות ויעדים של מערכת החינוך? מה החשיבותבבחינת הזיקות שבין היעדים?

ב. הצעות להעמקה ב"משימות ליישום המטרות והיעדים"

- ניתן לחלק את הגננות לשש קבוצות (בהתאמה לששת היעדים). כשכל קבוצה תדון ביעד אחד ותציג את התובנות בצורה יצירתית
- ניתן לחלק את הגננות לקבוצות כשכל קבוצה תבחר פעילות משמעותית בגן (אירוע מרכזי, הקמת גינה לימודית, ארגון סביבת הגן, הקמת ספריית השאלה ועוד...) ותציין כיצד המטרות והיעדים יבואו לידי יישום
- ניתן להעלות הצעות כיצד לתכנן תכנית עבודה שתכלול את משימות והפעולות המיישמות את המטרות והיעדים?
- ניתן לברר כיצד התכנית המנהלית תשרת את הגננת בהשגת המטרות והיעדים (עבודה בקבוצה קטנה, שיח פרטני, מפגש אישי עם ילדים בעלי צרכים ייחודיים ועוד).

ג. הצעה למימוש פרק ה"עשייה חינוכית"

- ניתן לבחון את הפרק "עשייה חינוכית" בזיקה למטרות והיעדים ובחון כיצד נשלב את התכנים המוצעים בשגרת חיי הגן
- ניתן לבחון כיצד ניצן לשתף את צוות הגן במשימות המשותפות
- יש לחזור ולהעריך בנקודות זמן את הפעולות שכבר יושמו ולתכנן את אלו שיש ליישם בהמשך.

ד. הצעות נוספות – ראו בסוף המאמר

בהצלחה

צוות קדם יסודי

חזרה לתוכן העניינים

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

מתנ"ה

מארזי תכנון, ניהול והיערכות

תשע"ד

למנהלי בתיה"ס היסודיים ולמפקחים

מהמינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

המינהל הפדגוגי, רח' שבטי ישראל 34 ירושלים מיקוד 91911 טלפון: 02-5604015 כתובתנו: www.education.gov.il

תוכן העניינים

מארז תכנון ניהול והיערכות בבתי הספר היסודיים תשע"ד

פתח דבר

פתח דבר ..... עמודים 6-22

פתיח חזוני+ הקדמה - **מנהלת האגף לחינוך יסודי, יהודית קדש** ..... עמודים 87-88

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית השנתית בבתי הספר היסודיים תשע"ד

מטרה א'

מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1 - העמקת החינוך הערכי:

- סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל: "נעלה לירושלים" ..... עמוד 89
- תרבות ישראל ומורשתו ..... עמודים 90-91
- מפתח הל"ב בתפיסה מערכתית ..... עמודים 92-94
- ההמנון הלאומי - התקווה ..... עמוד 95
- חינוך אזרחי ודמוקרטי ..... עמוד 96
- מורשת, דת ותרבות -במגזר הערבי ..... עמודים 97-98
- מורשת ותרבות - במגזר הדרוזי ..... עמודים 99-100
- חינוך לקיימות וחינוך סביבתי ..... עמוד 101
- חינוך לאורח חיים בריא ..... עמוד 102
- שוויון בין המינים ..... עמוד 103

יעד א2 - עיצוב אקלים חינוכי מיטבי:

- אקלים מיטבי ..... עמודים 104-107
- זהירות ובטיחות בדרכים ..... עמודים 108-109
- תלבושת אחידה ..... עמוד 110

מטרה ב'

מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1 - שיפור הישגים לימודיים:

- עברית וערבית (חינוך לשוני) ..... עמודים 111-113
- מבדק קריאה לתלמידי כיתות א' ..... עמודים 114-115
- מתמטיקה ..... עמודים 116-118
- חוק פיצול כיתות א' ו-ב' ..... עמודים 119-120
- אנגלית ..... עמודים 121-122
- מדע וטכנולוגיה ..... עמודים 123-125
- אמירים למצטיינים ..... עמוד 126
- אזורי בחירה מבוקרת ..... עמודים 127-128
- ניצול זמן ..... עמוד 129

יעד ב2 - צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

- הרחבת יכולת ההכלה ..... עמודים 130-133
- איתור וקידום תלמידים מאתגרים באוכלוסיות "שח"ר" ..... עמודים 134-135
- חומש למגזרים דוברי השפה ערבית ..... עמודים 136-137
- תכניות תוספתיות לצמצום פערים ..... עמודים 138-140
- קליטת תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים ..... עמודים 141-143

מטרה ג' - מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1 - התאמת מערכת החינוך למאה ה-21

- תקשוב מערכת החינוך והתאמתה למאה ה-21 ..... עמודים 144-145
- פיתוח דרכי הערכה לצורך קידום מקצועי של מורים ומנהלים ..... עמודים 146-147
- פיתוח מקצועי של עובדי ההוראה באופק חדש ..... עמודים 148-150
- פיתוח מקצועי של מנהלי בתי-ספר ..... עמוד 151

יעד ג2 - הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

- אופק חדש ..... עמודים 152-153
- ניהול עצמי ..... עמודים 154-156
- ציל"ה טרכטנברג ..... עמודים 157-158
- חינוך משלב ..... עמודים 159-160
- חטיבות צעירות ..... עמוד 161
- שעת חירום ..... עמוד 162

פרק ב' - הנחיות נוספות לבתי הספר היסודיים הממלכתיים דתיים

- פתח דבר - **ראש מינהל חמ"ד, אברהם ליפשיץ** ..... עמוד 164
- הקדמה - **מפקח ארצי על בתיה"ס היסודיים הממ"ד, אוריאל עובדיה** ..... עמוד 165
- פירוט ההנחיות הנוספות לבתי הספר בחינוך הדתי ..... עמודים 166-173

פרק ג' - הנחיות נוספות לבתי הספר היסודיים בחינוך המיוחד

- פתח דבר – **מנהלת האגף לחינוך מיוחד, רעיה לוי-גודמן** ..... עמוד 175
- הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל עמודים 176-177
- הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם בתי ספר לחינוך מיוחד ..... עמודים 178-196

פרק ד' - משאבים ליישום התכנית בבתי הספר היסודיים תשע"ד

- הקדמה - משאבים ליישום התכנית השנתית תשע"ד ..... עמוד 198
- פירוט שעות תוספתיות ..... עמוד 199
- פירוט שעות הלימוד השבועיות המחייבות ביסודי ממלכתי ..... עמוד 200
- פירוט שעות הלימוד השבועיות המחייבות ביסודי ממלכתי-דתי ..... עמוד 201
- מודל הדרכה בית ספרי ..... עמוד 202
- הספרייה - מרכז משאבים בבית-הספר ..... עמודים 203-204
- התכנית להשאלת ספרי לימוד ..... עמודים 205-206
- ריכוז הפיתוח המקצועי בהתאם ליעדים ..... עמודים 207-209

פרק ה' – הצעות לסדנאות למפקחים

- הצעה לסדנאות ..... עמודים 352-358

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

"ידע ורעיונות מתגלים רק במצב שבו הלומד שולף אותם מתוך התנסויות חשובות ומשמעותיות לו. מצבים אלה צריכים להתרחש בהקשר החברתי." (ג'ון דיואי)

בית-הספר היסודי מהווה סביבה חינוכית משמעותית עבור הבאים בשעריו.

במהלך שש שנות לימוד, במעבר הדרגתי מילדות לבגרות, חווים הלומדים התפתחות רגשית, קוגניטיבית, ערכית וחברתית תוך שהם מנהלים אינטראקציות עם בני גילם.

בית-הספר היסודי מזמן ללומדים להתפתח בהקשרים מגוונים ומאפשר להם: לרכוש ידע, לפתח השקפת עולם ערכית תוך מעורבות בחיי החברה; לגבש את זהותם תוך שהם מודעים לשורשיהם ונחשפים לזהות זולתם ומכבדים אותם; להתנסות בלקיחת אחריות מתוך סקרנות, יוזמה, יצירתיות ושותפות.

בית-הספר היסודי מספק, את התשתית הערכית והאקדמית להתפתחות הלומדים. מגוון ההתנסויות מאפשר לכל לומד לאתר את מסלול ההתפתחות המתאים להם לצורך מימוש עצמי וגיבוש זהות ייחודית.

בתקופה זו של התפתחות וצמיחה, למנהיגות החינוכית תפקיד חשוב במיוחד: ביצירת סביבה מכבדת ומכילה, ביצירת סביבה שתהווה מקום להתנסות במגוון הקשרים חברתיים בהם נדרשים הלומדים להבין את נקודות מבטו של האחר, לבחון דילמות ערכיות, לרכוש ידע על עצמם ועל הסובב אותם ולהתנסות בביצוע תפקידים בהתמדה, באחריות ובמסירות. בהבניית הידע והערכים ובהכשרת הלומדים לחיות בחברה ולפעול על פי ערכים של שיוויון, צדק, ערבות הדדית, כבוד, נתינה ומעורבות חברתית.

"המחנך שרוצה לגלות את נשמת התלמיד הטמונה והגנוזה בו, לגדלה ולהבעירה שתבער באש של מעלה למרום וקדוש, מוכרח הוא להרכין את עצמו אל התלמיד המתחנך על ידו, ולחדור אל תוך קטנותו ונמיכותו, עד אשר יגיע אל ניצוץ נשמתו הגנוזה אף נעלמה ולהוציאה, ולהצמיחה ולגדלה." (רבי קלונימוס קלמיש שפירא - האדמור מפיאסצנה, מתוך ההקדמה לספרו "חובת התלמידים")

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

חזרה לתוכן העניינים

קישור לפתח דבר

הקדמה - מנהלת האגף לחינוך יסודי, יהודית קדש

"העשייה החינוכית חייבת להשען על שני עמודי תווך שווי ערך – על החירות ועל המחויבות.
אין זו דרך הרמונית. היא רצופה קונפליקטים.
היא מעמידה בפנינו אתגרים קשים, אך היא המעניקה לעבודה החינוכית את משמעותה." (דב דרום)

עמיתיי המפקחים והמנהלים בחינוך היסודי,
קצב השינויים הפוקדים אותנו בעידן המודרני מהיר לאין שיעור מזה שידעו הדורות הקודמים. שינויים אלה מחייבים את החברה בכלל, ואת מערכת החינוך בפרט, למצוא פתרונות לאתגרים רבים ומורכבים, שצצים בקצב מסחרר. אתגרי החינוך הניצבים לפנינו הוא קיום חינוך משמעותי לכל שכבות העם וקידום כל באי מערכת החינוך לקראת חיים שלמים ופוריים כאזרחי המדינה.
התמודדות יעילה ואפקטיבית עם אתגרים אלה תתאפשר רק אם נשכיל כולנו לשלב חזון ומעש במלאכת החינוך, איש איש ממקומו, איש איש בתפקידו במערכת החינוך.
למנהל בית הספר, מעצם היותו המנהיג החינוכי של כל באי בית ספרו, מופת אישי במעשיו, יש תפקיד מרכזי ומכריע בכל אלה.
במילוי תפקיד מורכב זה על המנהל להתמודד בדילמות רבות. נדגיש כאן שלוש מהן:

- כיצד לשלב בין החזון לבין המעשה, בבחינת "הראש בשמים והרגלים נטועות בקרקע" ולהנחיל זאת לכלל באי בית הספר?
- כיצד לשלב בין טובת הכלל לבין טובת הפרט, תוך מענה לשונות רחבה בין באי בית הספר?
- כיצד לפעול בגמישות פדגוגית וארגונית, יצירתיות, מקוריות פורצות דרך בתוך מסגרת הנחיות כלל מערכתית נתונה ?

המארז שלפניכם גובש במטרה לסייע בהתמודדות מוצלחת באתגרים ובדילמות הניצבות בפנינו. תמצאו בו את המטרות, היעדים והמשימות הכלליות שהוגדרו למערכת החינוך בכלל ולחינוך היסודי בפרט, ואת ההנחיות שנועדו לסייע למנהלים ולמפקחים בדרך להשגתם.

כולי תקווה כי הראייה הכוללת של המעשה החינוכי בבית הספר, המובאת במתנ"ה, תזמן בנייה של חזון אישי מקצועי של באי מערכת החינוך בצד המעשה הסדור היומיומי להגשמתו.
כולי תקווה כי המארז ישמש בסיס והשראה לכל בית ספר לנהל את המעשה החינוכי בתהליכים המכוונים לטובת הכלל והפרט גם יחד, בהתחשב בשונות ובצרכים הייחודיים של כל אחד ואחת.
כולי תקווה כי השימוש המושכל במארז יביא לבניית "קול ייחודי" של כל בית ספר, תוך שימוש יצירתי, מקורי ואחריותי במרחבי הגמישות הקיימים– ארגון לומדים, ארגון סביבה , ארגון תכנים ועוד.

גם השנה, נקיים מפגשים במעגל ארצי, מחוזי ואזורי לבחינת המשמעות והשימוש המושכל בחומרים הכלולים במארז. נלווה מהלכים אלה בהמשך פיתוח מאגר חומרי הוראה-למידה מגוון ותומך יישום איכותי.

לסיכום, אני מחזקת את ידיכם, מוקירה את פועלכם ומאמינה שיש בכל אחד ואחת את הניצוץ והכוח שיכול להוביל ולהצעיד קדימה את באי מערכת החינוך.

בברכת הצלחה,

יהודית קדש

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

חזרה לתוכן העניינים

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית
בבתי הספר היסודיים תשע"ד

סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל - "נעלה לירושלים"

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל - בדגש על נעלה לירושלים

האוכלוסייה:
- כיתות ה' בכל בתי הספר

פעולות וכיוונים אפשריים:
- בניית תכנית טיולים לכיתה ה' תוך שילוב סיורים חינוכיים בירושלים בדגש על "ירושלים הבירה שלי"
- תיאום ואישור התכנית ע"י אגף של"ח וידיעת הארץ במחוז
- תיאום הסיור והדרכתו ע"י גופים ומוסדות בירושלים המאושרים ע"י המשרד
- קיום פעילות להכנת התלמידים לקראת הסיור בירושלים
- קיום פעילות סיכום עם התלמידים בעקבות הסיור בירושלים

הערכה ובקרה בית ספריים:
- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים דיאלוג, משוב והערכה בעקבות הסיור
- קיום תהליכים לבדיקת הפעולות המרכזיות בתכנית על כל שלביה

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר ששילבו בתיאום עם אגף של"ח וידיעת הארץ במחוז, תכנית סיורים לכיתות ה', "ירושלים הבירה שלי"
- מספר בתי הספר שסיירו בירושלים בהתאם לתכנית הסיורים לכיתות ה' "ירושלים הבירה שלי"
- מספר בתי הספר שקיימו פעילות הכנה לפני הסיור בירושלים ופעילות סיכום בעקבותיו

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תכנית הסיורים בירושלים תרמה לחיזוק הזיקה וההזדהות של התלמידים עם ירושלים כבירת ישראל?
- באיזו מידה תרמה תכנית הסיורים בירושלים לחיזוק סקרנותם/רצונם של התלמידים להכיר את ירושלים כבירת ישראל?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לשל"ח במינהל חברה ונוער

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל - "נעלה לירושלים"

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)
חזרה לתוכן העניינים

תרבות ישראל ומורשתו

מטרה א':

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- הטמעת מקצוע "תרבות ישראל ומורשתו"

האוכלוסייה:

- כיתות ה'-ו' בכל בתי הספר הממלכתיים היהודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הטמעת מקצוע "תרבות ישראל ומורשתו" בחינוך הממלכתי יהודי בשכבות כיתות ה'- ו' תוך דגש על הנושאים הבאים:
  - כיתות ה' - עם בארצו - בין עם ישראל לארץ ישראל
  - כיתות ו' - אחריות אישית ומחויבות לאומית
- הוראת התכנית על ארבעת ציריה המרכזיים:
  - היצירה היהודית
  - מחזור הזמנים
  - זיקת עם ישראל לארץ ישראל לאורך הדורות והתחדשותה בציונות לאורך זרמיה
  - דמותה של מדינת ישראל כמדינת עם היהודי
- לימוד טקסטים מכוננים, בחינה ביקרותית של מקורותיהם והשפעותיהם תוך מתן דגש על:
  - כיתות ה' - "ספר האגדה", ההימנון
  - כיתות ו' - "פרשת השבוע" כטקסט רלוונטי ואקטואלי, לימוד "מגילת העצמאות"
- שימוש מושכל בחומרי הוראה למידה מאושרים לתחום בהתאם לפרסום באתר המטה לתרבות ישראל
- שימוש מושכל במאגר משימות שנבנה בשיתוף ראמ"ה:
  - כיתה ה': משוחחים עם חז"ל על הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל, ט"ו בשבט – חג אהבת הארץ, "ארץ אהבתי" בזמר העברי, ירושלים בבולי ישראל
  - כיתה ו': על ערך האחריות בפרשת השבוע, "הגדת חג" – בין מסורת לחידוש, חלוצים במשחקי קופסה, "אנו מכריזים בזאת..."

מרחבי הגמישות:

- מהנושאים המצוינים בסילבוס המפורסם באתר המטה לתרבות ישראל , ציר מחזור הזמנים ניתן לבחירה

שעות הוראה בתחום:

- 1+1 שעות שבועיות בכיתות ה'-ו' בבתיה"ס הממלכתיים יהודיים:
  - 1 ש"ש תנתן מהתקן הבית ספרי
  - + 1 ש"ש מהשעות התוספתיות שיוקצו לביה"ס (ראו פרק משאבים)

פיתוח מקצועי:

- מורה אחד לפחות, משכבת ה' או ו' שלא עבר הכשרה מקצועית בתחום בשלוש השנים האחרונות ישתתף בפיתוח מקצועי המופעל ע"י המטה לתרבות ישראל במזכירות הפדגוגית בהיקף של 30 שעות

הדרכה:

- תינתן בבתי"ס שבחרו בתחום במסגרת מודל ההדרכה
- תינתן בהתאם לתכנים שייקבעו ע"י מטה תרבות ישראל במזכירות הפדגוגית, תוך הכנסת ההתאמות הנדרשות
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- שימוש בחומרי למידה מאושרים ע"י המטה לתרבות ישראל והאגף לאישור ספרי לימוד
- שיבוץ מורים בעלי זיקה לתרבות ישראל שעברו הכשרה מקצועית בשלוש השנים האחרונות

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה
- קיום הערכה לבדיקת ההתקדמות בתהליך בהתאם לפעולות שהוגדרו ולתכנית שנבנתה בבית הספר
- ניתוח תוצאות ההערכה ושימוש בו כבסיס לשיפור מתמשך בתכניות העבודה הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בחינוך הממלכתי יהודי מלמדים "תרבות ישראל ומורשתו" בכל אחת מכיתות ה'-ו'
- מספר בתי הספר פועלים בהתאם לסילבוס הנדרש
- מספר בתי הספר משתמשים בחומרי ההוראה למידה שאושרו ע"י משרד החינוך
- מספר בתי הספר המשתמשים במאגר המשימות שפותח בשיתוף ראמ"ה
- מספר בתי הספר שבהם לפחות מורה אחד משכבת ה' או ו' משתתף בפיתוח מקצועי בתחום
- מספר בתי הספר שיצרו מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף ע"י המורה המשתלם והמדריך הבית ספרי
- מספר בתי הספר המקיימים תהליכי למידה הערכה ובקרה בתחום

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה הלמידה במסגרת תרבות ישראל תרמה לחיזוק הזהות היהודית?
- באיזו מידה העיסוק בנושאי תרבות ישראל תרם להיכרות עם מקורות ישראל?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למטה לתרבות ישראל במזכירות הפדגוגית

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- המטה לתרבות ישראל

חזרה לתוכן העניינים

מפתח הל"ב בתפיסה מערכתית

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- הטמעת ערכי "מפתח הל"ב" בתפיסה בית-ספרית (שעת חינוך, שיח פרטני, מסגרות של חברת הילדים ושיתוף ההורים)

האוכלוסייה:

- כיתות א'-ו' בבתי הספר היסודיים בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הפעלת תכנית "מפתח הל"ב" (בחמ"ד – "מפתח הל"ב מתוך אמונה") במסגרת שעת חינוך קבועה אחת לשבוע בכיתות א'-ו' בהתאם לסילבוס החברתי-ערכי (תוך התאמה, למוכש"ר, למגזר הערבי, הבדואי והדרוזי)
- למידה במסגרת שעת חינוך קבועה אחת לשבוע בכיתות א'-ו' בהתאם לסילבוס החברתי-ערכי (תוך התאמה למוכש"ר, למגזר הערבי, הבדואי והדרוזי)
- קיום מפגשי מחנך-קבוצת תלמידים (עד 5 תלמידים) במסגרת השעות הפרטניות במהלכן מתקיים שיח רגשי-חברתי-ערכי בנושאים הרלוונטיים לחיי הילדים (כדוגמת "מפגשים מלב אל לב")
- טיפוח מעורבות חברתית בכיתה, בביה"ס ובקהילה תוך מתן הזדמנויות לכל תלמיד/ה למלא תפקיד במסגרות מגוונות כמו: "תפקיד לכל תלמיד/ה" ו"שגרירי מפתח הל"ב"/"שגרירי מפתח הל"ב מתוך אמונה"
- שיתוף ההורים בלמידה ובהתנסות החברתית-ערכית המתקיימות בכיתה ובבית-הספר ברמות שיתוף שונות
- הרחבת העיסוק בערכי "מפתח הל"ב" גם לתחומי הדעת השונים ובהקשרים מגוונים לשם העמקת הלמידה וההתנסות החברתית

מרחבי הגמישות:

- **שעת חינוך מפתח הל"ב** – המחנכים מוזמנים לנהל שעת החינוך במתודות מגוונות לפי בחירתם (חומרי ההוראה-למידה הנכללים לסילבוס של תכנית "מפתח הל"ב" הינם הצעות המדגימות דרכי למידה והתנסות)
- **התנסות חברתית-ערכית**– ביה"ס מוזמן לייצר מסגרות מגוונות בזמנים שונים על מנת לאפשר ללומדים להתנסות ביישום ההתנהגויות הנגזרות מן הערך החודשי.
- **שיח בשעה הפרטנית** – המחנכים מוזמנים לנהל עם קבוצת הלומדים שיח חברתי ערכי רגשי בנושאים שזוהו כרלוונטיים לחברת הילדים תוך שימוש במתודות מגוונות. (ערכת "מפגשים מלב אל לב" מדגימה מהלך לשיח מובנה).
- **הערכה** - ביה"ס מוזמן להעריך את התחום החברתי ערכי בדרכים מגוונות ובזמנים שונים (הערכה למיפוי התנהגויות בתחום החברתי ערכי שפותחה באגף לחינוך יסודי מדגימה כלים ודרכים להערכת התחום)

שעות הוראה בתחום:

- שעת חינוך אחת קבועה בכיתות א'-ו' להטמעת "מפתח הל"ב" (מתוך התקן הבית ספרי בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל)
- שתי שעות פרטניות המיועדות לשיח אישי/קבוצתי במסגרת "אופק". קבוצת התלמידים (עד חמישה) תתחלף בסבב (בהתאם להנחיות אופק חדש)
- השעות תועברנה ע"י מחנכי כיתות א'-ו' (במידת הצורך ניתן להעזר ברכז החברתי ובמדריך הבית-ספרי)

פיתוח מקצועי:

- מחנכים - מחנך אחד לפחות בכל שנה ישתתף בקורס "מפתח הל"ב למחנכים" המופעל ע"י האגף לחינוך יסודי בהיקף של 30 שעות
- רכזים החברתיים – ישתתפו בקורס רכזים המופעל ע"י האגף לחינוך יסודי במסגרת "לימודי תעודת רכז חברתי" או במסגרת לימודי הכשרה והתמקצעות בהתאם לשלב הפיתוח המקצועי בו הם נמצאים בהיקף של 30 שעות
- מחנכי החמ"ד – קורס שיינתן ע"י מינהל חמ"ד

הדרכה:

- ההדרכה בתחום החברתי תינתן למחנכים ולרכז החברתי בבתיה"ס שבחרו בהדרכה בתחום, בהיקף של 1/2 יום חודשי לפחות בהתאם לכללי מודל ההדרכה
- ההדרכה תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם עם המפקח והמנחה המחוזית בתחום
- ההצטרפות לבתיה"ס המיישמים את מודל "שגרירי מפתח הל"ב" (בחמ"ד : "שגרירי מפתח הל"ב מתוך אמונה") כרוכה בבחירת הדרכה של "מפתח הל"ב" במודל ההדרכה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- מסגרות זמן ללמידה ולשיתוף ע"י הרכז החברתי, המורה המשתלם והמדריך הבית ספרי
- מינוי רכז חברתי הממשיך להתפתח מקצועית בתחום ושילובו בצוות הניהולי
- קיום מסגרות לפעילות של חברת הילדים ומעקב אחר התפתחותן

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- בדיקת ההתקדמות בתהליכי יישום התכניות הכיתתיות והבית-ספריות בהתאם לפעולות שהוגדרו בביה"ס
- הערכת המידה בה הערכים הנלמדים מיושמים בשפה, בהתנהגותם ובאורח החיים של באי ביה"ס
- הערכת המעורבות החברתית של התלמידים בדרכים מגוונות עפ"י בחירת בית הספר

כיוונים למדדים אפשריים:

הפעלת שעת חינוך - תכנית "מפתח הל"ב"

- מספר בתי הספר בהם משובצת שעת חינוך קבועה בכל אחת מכיתות א'-ו'
- מספר בתי הספר בהם מעבירים המחנכים את שעת החינוך בכיתותיהם
- מספר בתי הספר בהם מופעלת תכנית "מפתח הל"ב"/"מפתח הל"ב מתוך אמונה" (בממ"ד) על פי הסילבוס.

ליווי, פיתוח מקצועי והדרכה

- מספר בתי הספר בהם לפחות מחנך אחד משתתף בקורס "מפתח הל"ב למחנכים"
- מספר הרכזים החברתיים בדרגה 1-6 המשתתפים בקורס התמקצעות לרכזים חברתיים (לימודי תעודה/לימודי התמקצעות)
- מספר בתי הספר בהם הרכזים החברתיים בדרגות 7-9 המשתתפים בכנסים/ימי עיון מחוזיים בתחום החברתי
- מספר בתי הספר בהם מתבצעת הדרכה קבועה ומסודרת בתחום החברתי למחנכים ולרכז
- מספר בתי הספר בהם מתקיימים מפגשי מליאה ע"י הרכז החברתי לכלל צוות החינוך מספר פעמים בשנה

קידום מעורבות חברתית

- מספר בתי הספר בהם מרבית התלמידים ממלאים תפקיד במהלך השנה.
- מספר בתי הספר בהם מעריכים את התלמידים הממלאים תפקיד (בתעודת מחצית, בתעודה מיוחדת וכו')
- מספר בתי הספר בהם מעריכים את התלמידים בתחום החברתי בתעודות מחצית/סוף שנה.

קיום שיח רגשי-חברתי-ערכי

- מספר בתי הספר בהם המחנכים מקיימים שיח רגשי חברתי ערכי עם קבוצת תלמידים (עד 5) במסגרת השעות הפרטניות.
- מספר בתי הספר בהם התלמידים משתתפים בשיח רגשי-חברתי-ערכי בקבוצה (עד 5 תלמידים) במהלך השנה.

שיתוף ההורים בעשייה החברתית ערכית

- מספר בתי הספר בהם מוצגת בפני ההורים התכנית החברתית השנתית
- מספר בתי הספר בהם פועלים לשיתוף ההורים בלמידה ובהתנסות החברתית ערכית ברמות שיתוף שונות.

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמו שיעורי מפתח הל"ב למימוש ערכים בהתנהגויות חברתיות?
- באיזו מידה תרם שיתוף ההורים בעשייה החברתית לטיפוח קשרי הורים-מורים?
- באיזו מידה תרם ביצוע תפקידים ע"י תלמידים לתחושת המסוגלות שלהם?
- באיזו מידה תרם השיח רגשי חברתי ערכי לטיפוח יחסי מורים תלמידים?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שבוצעו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- למפקח הארצי על בתיה"ס היסודיים בחמ"ד

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- מפתח הל"ב לשעת חינוך (עברית)
- מפתח הל"ב לשעת חינוך (ערבית)
- טיפוח מעורבות חברתית
- מפגשים מלב אל לב
- שיתוף הורים בלמידה ובהתנסות החברתית-ערכית

חזרה לתוכן העניינים

ההמנון הלאומי - התקווה

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- העמקת ההיכרות עם ההמנון הלאומי

האוכלוסייה:

- כלל בתיה"ס היסודיים ארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- קיום מגוון פעילות להעמקת ההיכרות עם ההמנון הלאומי
- היכרות עם "ערכת התקווה"
- שילוב ההמנון הלאומי בטקסים
- מוצע לשלב את העיסוק בהמנון הלאומי במהלך הלמידה בתחומי דעת ובזמנים שונים כגון:
  - ב"מולדת חברה ואזרחות" - בכיתות ב', ג' ד' בנושא סמלי המדינה
  - ב"מפתח הל"ב" – בכיתות א'-ו' במסגרת ערך הכבוד בחודש אייר
  - ב"חינוך לשוני" - בכיתות ה', ו' בדגש על קריאה ספרותית של ההמנון
  - ב"תרבות ישראל ומורשתו" - בכיתות ה' בנושא "עם וארצו"
  - במוסיקה – ההמנון נלמד בכל כיתות היסוד במסגרת לימודי המוסיקה
- כללי: עיסוק בסמלי המדינה תוך הכרת האישים, התהליכים והאירועים הקשורים בעיצוב סמלי המדינה ובבחירתם: הסמל, הדגל, ההמנון התייחסות לזיקה בין עם ישראל לארץ ישראל בהמנון הלאומי ובירור זיקה אישית ביחס אליו

הערכה ובקרה בית ספריים:

- בדיקת אופן השילוב של ההמנון באורח החיים הבית ספרי
- היכרות התלמידים עם מילות ההימנון והמשמעות שלהן

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר הפועלים להעמקת ההיכרות עם ההמנון הלאומי
- מספר בתי הספר בהם משולב הנושא במסגרות שונות

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה ההיכרות עם ההמנון לחיזוק תחושת השייכות לעם ולמדינה?
- באיזו מידה תלמידי בית הספר מכירים את מילותיו ומבינים את מסריו?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למזכירות הפדגוגית
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אודות "ערכת התקווה"
- יחידת העמקה בנושא: ההמנון - "התקווה"

חזרה לתוכן העניינים

חינוך אזרחי ודמוקרטי וחיים משותפים

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- חינוך לערכים דמוקרטיים ואזרחיים
- חינוך לחיים משותפים

מטרות:

לחינוך לערכים דמוקרטיים ואזרחיים

- העמקת החינוך הערכי דמוקרטיים ואזרחיים, פיתוח מודעות בקרב התלמידים לסוגיות מרכזיות בחברה הישראלית, עידוד אקטיביזם חברתי ומעורבות אזרחית

לחיים משותפים

- העמקת החינוך לחיים משותפים, לסובלנות ולהכרת "האחר", להכרת ריבוי התרבויות בחברה הישראלית תוך כבוד כלפיהן, פיתוח היכולת לנהל דיון ומחלוקת עם אחרים בעלי גוון שונה בחברה הישראלית

האוכלוסייה:

- כלל התלמידים בכיתות א'-ו' בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:

לחינוך לערכים דמוקרטיים ואזרחיים

- שילוב חינוך אזרחי, עיסוק באקטואליה ועיסוק מגוון ומאוזן בסוגיות שנויות במחלוקת בחברה הישראלית בתחומי הדעת השונים ובשיעורי חינוך
- שילוב מרכיבים אזרחיים ודמוקרטיים בסיורים וטיולים העוסקים בחברה הישראלית
- עריכת טקסים, פעילויות וימי שיא במועדים אזרחיים
- עידוד מפגשים של תלמידים עם זהויות שונות בחברה הישראלית (יהודים-ערבים-דרוזים, חרדים-דתיים-מסורתיים-חילוניים, עולים-ותיקים, וכו') והכרת זהויות ותרבויות אלו
- פיתוח סביבת למידה המזמנת עיסוק בערכים אזרחיים (סמלי המדינה, זכויות אדם, אקטואליה, אישים)
- כינוס ישיבות צוות משותפות בין רכז חברתי לרכזי השכבות ולרכז אזרחות לשם תכנון פעילויות בתחום

לחינוך לחיים משותפים

- התייחסות לנושא בעת גיבוש חזון ומטרות של בית-הספר (בהתבסס על חוזר מנכ"ל בנושא)
- מפגשי הכנה, עיבוד וליבון הסוגיות הכרוכות ב'הכרת האחר' והמפגש עמו
- עידוד פעילויות מגוונות להכרת תרבויות שונות בחברה הישראלית בסובלנות ובכבוד
- עידוד מפגשים עם תלמידים מבתי-ספר שונים ואחרים
- טיפול מתמשך במניעת עמדות קיצוניות ו/או גזעניות

פיתוח מקצועי והדרכה:

- במסגרת פיתוח מקצועי במולדת, חברה ואזרחות ובתהליכי פיתוח מקצועי של המחלקה לחינוך ולחיים בחברה

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות ולרפרנטים של המטה לחינוך אזרחי במחוזות

חזרה לתוכן העניינים

תרבות, דת ומורשת - במגזר הערבי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- הטמעת אשכול "תרבות, דת ומורשת" בבתי ספר ערביים.

האוכלוסייה:

- כיתות ב'-ט' בבתי ספר במגזר הערבי

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הטמעת תכנית הלימודים המעודכנת בנושא הדת "תרבות האסלאם" בכיתות ב'-ט' בבתי ספר במגזר הערבי
- שימוש בחומרי הלמידה במקצוע דת "תרבות האסלאם"
- הטמעת תכנית הלימודים החדשה במורשת הערבית לבתי ספר בחברה הערבית
- הכשרת כלל המורים להוראת המקצוע החדש "המורשת הערבית" תוך חמש שנים
- פיתוח חומרי למידה והטמעתם בהתאם לתכנית הלימודים החדשה במורשת הערבית ובדת האסלאם

שעות הוראה בתחום:

- 2 ש"ש בהתאם למצויין בתכנית הליבה מכיתה ב' עד כיתה ט'

פיתוח מקצועי:

- מורה אחד לפחות, משכבות ב' –ט', ישתתף בפיתוח מקצועי באשכול "תרבות, מורשת ודת" המופעל ע"י המזכירות הפדגוגית והמנהל הפדגוגי בהיקף של 30 שעות

הדרכה:

- תינתן ברמה מחוזית וארצית לפי הצורך ובהתאם לתכנים שייקבעו ע"י המזה"פ ואגפי הגיל.
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה.

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- ליווי תהליך ההוראה-למידה: בהלימה לסילבוס הנדרש, במסגרת השעות המיועדות להוראת האשכול החדש ובהתאם לחומרי הלמידה המאושרים
- איתור המורים המומחים להוראת המקצוע

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, משוב והערכה בזמנים קבועים
- קיום הערכה לבדיקת ההתקדמות בתהליך מימוש התכנית בהתאם לפעולות שהוגדרו
- ניתוח תוצאות ההערכה ושימוש בו כבסיס לשיפור מתמשך בתכניות העבודה הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם ילמד האשכול "תרבות, מורשת ודת" בכל אחת מכיתות ב'-ט'
- מספר בתי הספר בהם ישתמשו בחומרי ההוראה למידה שפותחו ואושרו ע"י המשרד
- מספר בתי הספר בהם יצרו מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף ע"י המורה המשתלם והמדריך הבית ספרי
- מספר בתי הספר בהם יקיימו תהליכי למידה, הערכה ובקרה בתחום

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרם העיסוק בנושא להיכרות התלמידים את התרבות והמורשת הערבית?
- באיזו מידה חיזקה הלמידה את הטמעת הערכים החברתיים מהתרבות ומהמורשת הערבית?
- באיזו מידה תרמה השתתפות המורים לערבית בפיתוח המקצועי לחיזוק מקצועיות המורים ואיכות ההוראה בתכנית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- האגף לחינוך במגזר הערבי ולאגף מורשת במזכירות הפדגוגית
- האגף א' לחינוך יסודי ועל יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

מורשת ותרבות - במגזר הדרוזי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- הטמעת מקצוע מורשת ותרבות - במגזר הדרוזי, במסגרת תכנית הלימודים

האוכלוסייה:

- כל בתי הספר היסודיים הדרוזים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הטמעת המורשת והתרבות של העדה הדרוזית לשמירת צביונה הייחודי
- חיזוק תחושת הזהות וההשתייכות הן לעדה והן למדינה
- טיפוח תחושת השייכות והזהות של הלומדים עם העדה בהלימה לחינוך הלומדים, אזרחי העתיד, לנאמנות למדינת ישראל ולערכי הדמוקרטיה

מרחבי הגמישות:

- **מתודות** – המורים מוזמנים לנהל שעת המורשת במתודות מגוונות לפי בחירתם (חומרי ההוראה-למידה המוצעים להם או שילוב מתודות אחרות קרי, הרצאות ע"י אנשי דת ומומחים בתחום
- **מסגרות** – ביה"ס מוזמן לייצר מסגרות מגוונות בזמנים שונים על מנת לאפשר ללומדים להתנסות בפועל בתרבות הדרוזית, ביקורים במקומות קדושים, בתי תפילה וכו...ע"מ להטמיע התנהגויות מסורתיות

שעות הוראה בתחום:

- 1 ש"ש לכיתות א'-ב' במסגרת תכנית הלימודים הרגילה
- 2 ש"ש לכיתות ג'-ו' במסגרת תכנית הלימודים הרגילה

פיתוח מקצועי:

- מורה אחד לפחות מכל בי"ס ישתתף בפיתוח מקצועי בתכנית הלימודים ובערכים דרוזים המופעל ע"י המפמ"ר במרכזי פסג"ה בהיקף של 30 שעות.
- מורים שלא עברו התמקצעות במורשת יעברו את הקורס במכללת גורדון בתיאום עם מפמ"ר המורשת

הדרכה:

- ההדרכה בתחום תינתן למורים בבתיה"ס שיבקשו הדרכה בתחום
- ההדרכה תינתן בהתאם לתכנים שייקבעו ע"י מפמ"ר המורשת והממונה על החינוך הדרוזי
- ההדרכה תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם עם המפקח בתחום

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- ליווי תהליך ההוראה-למידה בהתאם לסילבוס הנדרש
- שיבוץ מורים/ות דרוזים שעברו הכשרה במקצוע המורשת הדרוזית
- עדכון המפקח הכולל ומפמ"ר המורשת הדרוזית

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה
- קיום הערכה לבדיקת ההתקדמות בתהליך למימוש התכנית בהתאם לפעולות שהוגדרו
- ניתוח תוצאות ההערכה ושימוש בו כבסיס לשיפור מתמשך בתכניות העבודה הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית
- כל מורי המורשת שעוד לא התמקצעו יעברו קורס התמקצעות בנושא זה.

כיוונים למדדים אפשריים:

הפעלת שעות מורשת דרוזית במערכת

- מספר בתי הספר בהם משובצות שעות מורשת דרוזית (לא כולל בתיה"ס הצ'רקסים)
- מספר בתי הספר בהם מלמדים מורי המורשת את תכנית המורשת הדרוזית
- מספר בתי הספר בהם פועלים בהתאם לתכנית הלימודים החדשה במורשת
- מספר בתי הספר שיצרו מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף ע"י המורה המשתלם והמדריך לתחום
- מספר בתי הספר בהם מקיימים תהליכי למידה, הערכה ובקרה בתחום

ליווי, פיתוח מקצועי והדרכה

- ב- 80% מבתיה"ס לפחות מורה אחד משתתף בקורס מורשת דרוזית ו/ערכים דרוזיים
- ב- 80% מבתיה"ס ישתתפו מורי המורשת בכנסים/ימי עיון בתחום המורשת הדרוזית

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה הלמידה במסגרת המקצוע לחיזוק החיבור למורשת ולתרבות הדרוזית?
- באיזו מידה תרמו פעילויות חוץ כיתתיות להטמעת וחיזוק הקשר העדתי- תרבותי?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונה על החינוך הדרוזי והצ'רקסי
- למפמ"ר המורשת הדרוזית
- למפקח המחוזי למגזר הדרוזי והצ'רקסי במחוז הצפון

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- אתר החינוך הדרוזי והצ'רקסי- http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/ChinuchDruzi

חזרה לתוכן העניינים

חינוך לקיימות ולחינוך סביבתי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- הטמעת חינוך לקיימות

האוכלוסייה:

- כלל התלמידים בכיתות א'-ו'

פעולות וכיוונים אפשריים:

- פיתוח תכנית לימודים בית ספרית – חינוך לקיימות המשפיעה על אורח החיים של בית הספר על התכנית שתבנה לקשור את עקרונות הקיימות כחלק מתכנים של ארבעה מקצועות לימוד או יותר ועבור 2 שכבות גיל לפחות
- תכנון וביצוע פעולות ל"אורח חיים מקיים" בנושא שבית-הספר בחר לקדם
- תכנון וביצוע של 'עשייה סביבתית' בשיתוף הקהילה בנושא שנבחר על-ידי בית-הספר
- התכנית בשיתוף משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה

פיתוח מקצועי:

- לבחירת בית הספר תכנית ייעודית לצוות הבית ספרי במסגרת הפיתוח המקצועי, בהיקף של 30 שעות בנושא

הדרכה

- מנחה מטעם ה"גופים הירוקים" ידריך את צוות בית-הספר שיבחר בכך (בהיקף של 27 שעות)
- ההדרכה תעשה על פי המתווה בנושא חינוך לקיימות, בתיאום עם הרפרנט/המדריך המחוזי

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- שיח בצוות בית-ספרי לחינוך לקיימות
- תכנון, חשיבה, הפעלה ויישום של התכנית הבית-ספרית (התכנית כוללת בין היתר פעילויות לימודיות בנושאים נבחרים מתחום הקיימות בהיקף של 30 שעות, וימי שיא בשיתוף קהילת ההורים של בית-הספר)
- בניית סביבה לימודית המזמנת אימוץ התנהגויות מקיימות כגון: גינה אקולוגית, הפרדת פסולת

הערכה בית ספרית:

- קיום הערכה בכלי הערכה מגוונים (כגון: סקרים, שאלונים, תלקיט מטלות ביצוע, יומני תיעוד) בנושאים כמו:
  - פיתוח תכנית לימודים בית ספרית רב תחומית אינטגרטיבית בחינוך לקיימות.
  - הטמעת תלב"ס חינוך לקיימות: תוכנית רב תחומית ובין תחומית חוצה קהלים
  - עיסוק בסוגיות מקומיות אותנטיות הנוגעות לקיימות שאין להן ביטוי ישיר ומפורש בתכניות הלימודים והן מוגדרות על פי האקטואליה והרלוונטיות של המקום ושל צרכי בית הספר (מודל על-תחומי).

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמו ההשתלמויות בחינוך לקיימות ול"פיתוח בר קיימא" לידע המקצועי ולמודעות של המורים?
- באיזו מידה התכנית תרמה לפיתוח תשתית ידע ולהבנה בנושאים סביבתיים אצל התלמידים?
- באיזו מידה סייעה התכנית להעמקת מעורבות בתי הספר בקהילה בתחום סוגיות סביבתיות?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים הרפרנטים במחוזות
- לממונה ארצית לקיימות ו למפמ"ר למדע וטכנולוגיה במנהל מדע וטכנולוגיה

חזרה לתוכן העניינים

חינוך לאורח חיים בריא

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

היעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- טיפוח אורח חיים בריא

האוכלוסייה:

- מנהלי בתי הספר היסודיים וצוות חינוכי.

פעולות וכיוונים אפשריים:

- קביעת תחום הבריאות כתחום מרכזי בבית הספר ושילובו בתכנית העבודה הבית ספרית בשיתוף הורים ותלמידים
- איתור צרכים ויצירת תוכנית אורך בתפיסה רב/בין תחומית בשני מקצועות לימוד לפחות
*ימי שיא ו/או שבוע ייעודי (כגון שבוע הבריאות) יהוו חלק מתכנית בית ספרית כוללת ולא יחשבו כתוכנית עצמה
- טיפוח סביבה מקדמת בריאות גופנית, רגשית וחברתית

פיתוח מקצועי:

- השתלמות נציג בית ספרי, על פי המתווה בנושא בהיקף של 30 שעות
- פעילות העשרה שונות לצוות החינוכי בנושא קידום בריאות

הדרכה:

- הדרכה תתואם בין הרפרנט וצוות ההדרכה המחוזי בחינוך לבריאות על פי הצורך, תוך מתן עדיפות לבתי ספר המצטרפים לתהליך ההכרה כבית ספר מקדם בריאות

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הובלת התהליך להטמעת אורח חיים בריא בבית הספר כערך חינוכי והתנהגותי
- קיום צוות היגוי לנושא בשיתוף הורים ומנהיגות תלמידים בשלבים השונים, הקצאת משאבי זמן וכוח אדם, בניית תכנית עבודה בית ספרית. (לבתי ספר שבחרו את תחום הבריאות כתחום מרכזי)

הערכה בית ספרית:

- קיום תהליך הערכה שוטף של צרכים, תכניות ותהליכים תוך שימוש במסמך הסטנדרטים לתחום הבריאות, סקרים, שאלונים וכלי מדידה נוספים
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Briut/HatmaatBriut/Mismach.htm

כיוונים אפשריים למדידה:

- מספר בתי הספר בהם שזכו בהכרה כבית ספר מקדם בריאות
- מספר בתי הספר שהצטרפו לתהליך ההכרה כבתי ספר מקדמי בריאות
- מספר בתי הספר בהם שפיתחו תכנית עבודה רב/בין תחומית המיושמת בבית הספר בלפחות שני מקצועות לימוד

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לממונים (רפרנטים) בחינוך לבריאות במחוזות
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Briut/odot/MadrihimArtziim.htm
- למפמ"ר בריאות
- לאתר הפיקוח על הבריאות http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/Mazkirut_Pedagogit/Briut

חזרה לתוכן העניינים

שוויון בין המינים

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- קידום השוויון בין המינים

מטרות ספציפיות:
- הבטחת נגישות שווה להתנסויות חינוכיות המקדמות תלמידים ותלמידות על פי הכישורים, המיומנויות וההתאמה האישית, באופן ענייני ולא סטריאוטיפי
- העצמת הבנות והבנים תוך הרחבת רפרטואר ההתנהגויות החברתיות והלימודיות של כל אחד ואחת

אוכלוסייה:
- כלל התלמידים והתלמידות בחינוך היסודי

פעולות וכיוונים אפשריים:
- טיפוח שיח מגדרי רציף המכוון לצמצום פערים בין שני המינים תוך טיפוח כישורים ותחומי עניין
- קידום שוויון הזדמנויות לשני המינים בתנאים שוויוניים בכל תחומי חיי בית הספר
- זימון התנסויות שונות לבנות ולבנים ללא קשר לציפיות חברתיות וסטריאוטיפים חברתיים
- פיתוח דרכי הוראה-למידה-הערכה המאפשרות שוויון הזדמנויות ומתאימות לסגנונות למידה ולצרכים של בנות ובנים
- בחינה ביקורתית שלחומרי הלמידה הקיימים ואירועי אקטואליה

מרחבי הגמישות:
- פיתוח תכניות ייחודיות הנותנות מענה ליעדי בית הספר, צרכיו ומאפייני הקהילה

פיתוח מקצועי:
- במסגרת המתווה לפיתוח מקצועי

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לממונה על שוויון בין המינים באגף לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- חוזר מנכ"ל תשס"ג/4(ד) : חינוך לשוויון מגדרי במוסדות החינוך
- אתר היחידה למגדר ושוויון בין המינים בחינוך

חזרה לתוכן העניינים

אקלים חינוכי מיטבי

מטרה א:

- מערכת החינוך תקדם אקלים בטוח ומיטבי המבוסס על ערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:

- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:

- הפעלת תכנית מערכתית לקידום אקלים חינוכי מיטבי וכישורי חיים

האוכלוסייה:

- כיתות א'-ו' בכל בתי הספר היסודיים בכל המגזרים

פעולות:

תהליכים:

- בניית תכנית התערבות מבוססת נתונים: מיצ"ב ו/או אח"מ ויישומה
- קביעת מדיניות אחידה, עקבית, הוגנת וידועה מראש לכל באי בית הספר הבאה לידי ביטוי בתקנון מוסכם
- פיתוח מנהיגות וסמכות בקרב הצוות החינוכי תוך מתן כלים לצוות ולמורים להתמודדות עם אירועי משמעת ואלימות
- יצירת ברית חינוכית עם הורים כחלק מקידום אקלים חינוכי מיטבי (בחמ"ד במסגרת במ"ה)

תכנים:

- הגברת המוגנות של הצוות החינוכי והתלמידים
- הפעלת תכנית "כישורי חיים" במערכת ע"י המחנכת ו/או היועצת תוך הקפדה על יישום נושאים המקדמים יעד זה, כגון: חברות, אמפתיה, ויסות רגשי, ניהול קונפליקטים, מניעת בריונות והצקה, התנהלות מיטבית ברשת, מניעת דחייה חברתית, מניעת שתיית אלכוהול, מניעת סמים ומניעת עישון, התפתחות והתנהגות מינית ומניעת הטרדה ופגיעה מינית
- קידום ערכים ותכנים רגשיים חברתית באמצעות הדיסציפלינות השונות
- "שילוב תכנית "ל"ב 21" בהתאמה לילדים בעלי צרכים מיוחדים המשולבים בביה"ס או הלומדים בכיתות חינוך מיוחד
- גיבוש והטמעה של תכניות חינוכיות ייחודיות המשלבות מודלים לניהול שיח רגשי, חברתי וערכי בין המורה לתלמידים
- פיתוח התנדבות ומנהיגות קהילתית של תלמידים ומבוגרים
- טיפול ייעודי בתלמידים ש:

- מאופיינים בבעיות התנהגות באמצעים שונים (שיטה במודל עוצמה, מרכזים טיפוליים בשירותים הפסיכולוגיים וכד')
- שחוו פגיעה – קורבנות לאלימות, בריונות ודחייה חברתית.

מבנים אירגוניים:

- הקמת צוות אקלים מוביל בית ספרי בהובלת מנהל בית הספר (בחמ"ד-צוות בחכמ"ה)
- הגדרת זמנים לדיאלוג קבוע ומובנה בין ההנהלה לצוות, בין מורים לתלמידים, בין מורים להורים
- הגדרת מליאות עם כלל חדר מורים
- ליווי והטמעת תכנית "כישורי חיים:

מפגשי הדרכה וליווי פרטניים וקבוצתיים של המחנכים על ידי היועצת
מליאות חדר מורים בהנחיית יועצת ו/או פסיכולוג חינוכי לחיזוק הכישורים והמיומנויות של המורים לקידום רווחה נפשית של התלמידים
מפגשי שיח "כישורי חיים" פרטניים בקבוצות קטנות
מפגשי הורים בסדנאות משותפות עם התלמידים או בהרצאות

פעולות נוספות בבתי ספר מודרכים (600 בתי ספר יסודיים):

תכנים:

- קיום פעולות ממוקדות בהנחיית המדריך:
  לקידום יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים לצד הפעלת מדיניות הצבת גבולות ברורה
  לקידום התנהגות נאותה בכתה ואווירה תומכת למידה
  לחיזוק תחושת השייכות של באי בית הספר
- מתן דגש בתוכנית "כישורי חיים" על חיזוק החברות השייכות ומניעת התנהגויות סיכון (חרם, בריונות, צריכת אלכוהול , מניעת שימוש בסמים, מניעת פגיעה מינית ועוד)

תהליכים:

- הפעלת תכנית מערכתית ארוכת טווח (שלוש שנים) המלווה ע"י מדריך שפ"י הכוללת את כל הפעולות שצויינו לעיל ומתמקדת ב:
  - התאמה ייחודית של תוכנית ההתערבות למאפייני בית הספר
  - הכשרת הצוות המוביל להנחיית חדר מורים ולהובלת התהליך

מרחבי הגמישות:

- בתי הספר אוטונומיים לבחור את נושאי ההתערבות על פי הצרכים והמאפיינים הייחודים של בית הספר.
- היקף ההתערבות ייקבע בצוות מוביל אקלים בהתחשב בצרכי בית הספר, בתוכניות נוספות שמיושמות ובמשאבים העומדים לרשותו

שעות הוראה בתחום:

- שעה אחת בשבוע בשכבת כיתות א'-ו' להטמעת "כישורי חיים" (מתוך התקן הבית ספרי בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל)
- השיעור יועבר ע"י מחנכי כיתות א'-ו' בליווי יועצת בית הספר ובהנחייתה

פיתוח מקצועי:

- מורה אחד לפחות משכבת א' עד ו' מכל בתי"ס היסודיים בכל המגזרים ישתתף בקורס "המחנך כמנהל הכיתה" בהיקף של 30 שעות המופעל ע"י האגף לחינוך יסודי ושפ"י
- ליועצים בבתי"ס היסודיים בכל המגזרים - קורסים על פי המתווה המקצועי בהתאם לשלב בו הם נמצאים

הדרכה:

- לצוותי אקלים בבתיה"ס שבתכנית - תינתן ע"י מדריכי אקלים, יועצים ופסיכולוגים, במסגרת מודל ההדרכה
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה
- לכלל המחנכים - תינתן הנחיה שוטפת בנושא "כישורי חיים" ע"י היועץ הבית ספרי בתדירות של בין אחת לשבוע לבין אחת לשלושה שבועות

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

תהליכים:

- בניית תכנית עבודה יישומית, מעקב ובקרה אודות יישום התכנית
- יצירת תקנון בית ספרי תוך קיום דיאלוג עם כל באי בית הספר וריענון התקנון בכל שנה
- ייזום תהליכים בית ספריים ליצירת שותפות עם ההורים
- עדכון המפקח על הייעוץ והמפקח הכולל ביחס לתמונת המצב העדכנית ביישום תכנית ההתערבות והיוועצות שוטפת עמם
- השתלבות בתוכנית "עיר ללא אלימות" (ברשויות בהן היא פועלת), בהתאם להנחיות

תכנים:

- דיווח על אירועים חריגים, דיון ולמידה מתוך אירועים אלו
- יצירת מענים בית ספריים לטיפול בתלמידים:
  עם בעיות התנהגות
  ולתלמידים שנפגעו

קיום תהליכי למידה הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים

- קיום תהליכי הערכה לבדיקת ההתקדמות במימוש המשימה בהתאם למדדים שהוגדרו לעיל
- קיום תכנית התערבות המבוססת ניטור (אח"מ, מיצ"ב)
- תוצאות הניטור מאפשרות דיון בהקשר לתופעה, להיקפה, לאופייה ולמיקומה ומשמש בסיסים נתונים לבניית ההתערבות וכלי הערכה ובקרה לתהליך ההתערבות

מבנים ארגוניים:

- הקמת צוות אקלים מוביל בית ספרי לקידום אקלים, לטיפול באלימות ולבנייה וליווי של תכנית בית ספרית
- יצירת מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף ע"י המורה המשתלם, היועץ והמדריך הבית ספרי
- יצירת זמן ומקום למורים למימוש תכנית ההתערבות
- הקצאת זמן קבוע לקידום רגשי אישי וחברתי במסגרת תכנית "כישורי חיים"
- הבניית מסגרות לטיפוח מעורבות חברתית ויוזמות קהילתיות של תלמידים ומבוגרים
- יצירת מנגנונים לשיתוף פעולה בין המערכת החינוכית לבין הקהילה

כיוונים למדדים אפשריים ברמת המחוז:

הפעלת תכנית מערכתית לקידום אקלים חינוכי מיטבי ולצמצום אלימות

- מספר בתי הספר הפועלים על פי הנחיות חוזרמנכ"ל תש"ע 1(א) ובונים תכניות אקלים בטוחומניעת אלימות
- מספר בתי הספר המקיימיממפגשי צוות מוביל אקלים באופן עקבי
- מספר בתי הספר המעדכנים א ת התקנון מידי שנה ומטמיעים אותו בקרב תלמידים, מורים, הורים
- מספר בתי הספר המקיימים מפגשים בחדר מורים בנושאים הבאים: נתוני אח"מ ומיצ"ב, יצירת גבולות בית הספר, הגברת הנוכחות הפיסית והרגשית של מורים, דיאלוג מורה תלמיד, התמודדות עם תלמידים מאתגרים
- מספר בתי הספר המשתפים את ההורים בבניית התכנית המערכתית לקידום אקלים
- מספר בתי הספר המקיימים פעילות אודות התנהלות מיטבית באינטרנט
- ברשויות בהן פועלת תכנית "עיר ללא אלימות": מספר בתי הספר בהם פועלים מדריכי מוגנות מטעם עיר ללא אלימות (שמרים)

ניטורו בקרת אלימות

- מספר בתי הספר המדווחים על אירועי משמעת ואלימות חריגים למפקח בית הספר, למפקח על חנ"מ (לגבי תלמידים מכיתות חנ"מ), למפקח על הייעוץ, למחלקת החינוך ברשות המקומית
- מספר בתי הספר המקיימים מעקב אחר היעדרויות תלמידים
-

הטמעת תכנית כישורי חיים

- מספר בתי הספר המפעילים את תכנית "כישורי חיים" בכיתות א'-ו' בהנחיית היועצת ו/או המחנכת
- מספר בתי הספר המקיימים מפגשים להנחיית המורים ע"י יועצת בית הספר
- מספר בתי ספר המקיימים שיעורי "כישורי חיים" בתחומים הבאים: חברות, ויסות רגשי, ניהול קונפליקטים, מניעת חרם, מניעת בריונות, מניעת שתיית אלכוהול ומניעת עישון, התנהגות מינית, מניעת הטרדה ופגיעה מינית - במסגרת תכנית "כישורי חיים"

כיוונים נוספים אפשריים למדידה בבתי ספר במיקוד

- מספר בתיה"ס במיקוד המובילים תהליך אינטנסיבי מבוסס נתונים לקידום אקלים ומניעת אלימות בראשות מנהל ביה"ס
- מספר בתיה"ס שהקימו צוות מוביל אקלים הפועל באופן אינטסיבי
- מספר בתיה"ס שהפעילו תוכנית ההתערבות עם כל האוכלוסיות - הורים, מורים ותלמידים
- מספר בתיה"ס שהפעילו מסגרות מיוחדות לטיפול בילדים עם בעיות התנהגות לאחר איתורם
- מספר בתיה"ס המקיימים מעקב שלוש פעמים בשנה אחר יישום התוכנית ועמידה ביעדי התוכנית

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה בוצעה תוכנית ההתערבות בהתאם למתוכנן
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית האסטרטגית?
- באיזו מידה הנחיות חוזר מנכ"ל סייעו במתן תגובה לאירועי אלימות בזמן שהם מתרחשים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' שירות פסיכולוגי ייעוצי, במינהל הפדגוגי
- לרכזת צוות יועצות בחמ"ד - ראו הנחיות נוספות בפרק ג'

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אקלים ומניעת אלימות
- כישורי חיים לבית-הספר היסודי
- אודות התכנית "עיר ללא אלימות"
- שאלון אח"מ
- שפ"ינet

חזרה לתוכן העניינים

זהירות ובטיחות בדרכים

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:

- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה לא2:

- קידום התנהגות זהירה ובטוחה בדרכים

האוכלוסייה:

- כלל בתי ספר היסודיים: ממלכתיים, ממלכתיים דתיים, חרדיים, דוברי ערבית, חינוך מיוחד

פעולות וכיוונים אפשריים:

- מינוי רכז בית ספרי לבטיחות בדרכים והעברת פרטיו לאישור המדריך המרכז המחוזי
- שיבוץ והפעלת שעה שבועית אחת בכל כיתות א' וכיתות ה' בהתאם לחוזר מנכ"ל ע"י מורים שהשתלמו בתחום
- שילוב נושאי בטיחות בדרכים בתחומי הדעת
- ליווי הפעלת משמרות הזה"ב באמצעות כיתות ו'
- קביעת לוח זמנים ליציאת תלמידים להתנסות ברכיבה באופניים במרכזי הדרכה
- קידום חונכות בזה"ב - בוגרי בית הספר חונכים צעירים בנושאי בטיחות בדרכים
- עידוד הצוות בבית הספר ליוזמות, ליצירתיות ולמצוינות בנושא בטיחות ולהשתתפות בתחרויות בנושא
- שיתוף מועצת התלמידים וועד ההורים בהכנת ימי שיא, חידונים ובהפעלת הפסקה פעילה בזה"ב
- קיום פעולות לשיפור האקלים בהסעות תלמידים, בעלייה לרכב ובירידה ממנו באמצעות "נאמני הסעות"
- עריכת פעילויות לטיפוח תרבות של התנהגות בטיחותית בדרכים בקרב התלמידים ובשיתוף ההורים והקהילה

מרחבי הגמישות:

- ארגון זמן - תכניות הלימודים כוללת 30 שעות שנתיות אותן ניתן ללמד במיקוד זמן
- ניתן להציע תכניות נוספות ולבצע אותן במסגרות החינוכיות ובפורומים עירוניים, התנסויות ייחודיות ורעיונות מתפרסמים באתר האגף

פיתוח מקצועי:

- למורים המלמדים זה"ב בכיתות א' – במסגרת הפיתוח המקצועי בקורס "ללמוד תנועה"
- למורים המלמדים זה"ב בכיתות ה' – במסגרת הפיתוח המקצועי בקורס "עצמאים בשטח" – משמרות זה"ב
- למורי כיתות "חונכות בזה"ב" ורכזים לבטיחות בדרכים – במסגרת הפיתוח המקצועי
- לרכזי בטיחות בית ספריים – רכזים חדשים וותיקים

הערכה ובקרה:

- הטמעת תלב"ס ממוחשב בכל בתי הספר תוך הכנסת השינויים הנדרשים בתכנית הלימודים
- בניית תכניות הערכה לתכניות לימודים קיימות ונוספות (לדוגמא: רכבת ישראל)

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם מלמדים את התכניות הנדרשות בשעה שבועית המוקדשת לבטיחות בדרכים
- מספר בתי הספר בהם משלבים את החינוך לבטיחות בדרכים במקצועות, בנושאים ובתכניות נוספות
- מספר בתי הספר בהם פועלות תכניות משמרות הזה"ב, נאמני הסעות, חונכות בזה"ב, הפסקה של זה"ב
- מספר בתי הספר בהם המורים המלמדים זה"ב עברו הכשרה להוראת הבטיחות בדרכים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- שינוי בהתנהגות של תלמידים בעקבות העמקה בהוראת הנושאים בבטיחות בדרכים (ציר התנהגותי וחברתי)
- שינויים נצפים בהתנהגות התלמידים בסיורים ובטיולים, בתנועה בחצר בית הספר ובסביבות בית הספר

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונים על החינוך לבטיחות בדרכים ולמדריכים בנושא זה במחוזות
- לאגף לזהירות ולבטיחות בדרכים במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- בטיחות וזהירות בדרכים
- האגף לזהירות ובטיחות בדרכים

חזרה לתוכן העניינים

תלבושת אחידה

מטרה א:
- מערכת החינוך תקדם אקלים בטוח ומיטבי המבוסס עלערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:
- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:
- הנהגת התלבושת האחידה

האוכלוסייה:
- כיתות א'-ו' בכל בתי הספר היסודיים בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:

פעולות מנהלי בתיה"ס:
- הטמעת פעולות ליישום ההוראות בדבר חובת התלבושת האחידה בית הספר
- בחינת ההגעה בתלבושת אחידה לבית הספר
- דיווח על תמונת מצב לגבי יישום הנהגת התלבושת האחידה

פעולות אגף הגיל:
- מעקב אחר דיווח המחוזות ביחס ליישום נושא התלבושת האחידה

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר בהם אוכפים בצורה חינוכית את הנהגת התלבושת האחידה

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

באיזו מידה תרמה חובת התלבושת האחידה לאקלים הבית ספרי?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- לאגף א' שירות פסיכולוגי ייעוצי, במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- חוזר מנכ"ל בנושא: הנהגת תלבושת אחידה
- תלמידים, הורים ומורים שותפים במהלך להנהגת תלבושת אחידה

חזרה לתוכן העניינים

עברית וערבית[2] (חינוך לשוני)

מטרה ב :

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים בעברית/בערבית

המשימות:

- הפעלת תכנית לקידום ההישגים בעברית וערבית- קריאה, כתיבה ושיח דבור בכיתות א'-ו' בדגש על:
  - יישום תוכנית ההוראה בעברית/ערבית בכיתות א'-ב'
  - המשך יישום "תכנית ההוראה להטמעת יעדי החינוך הלשוני בכיתות ג'-ד' ובכיתות ה'-ו'

האוכלוסייה:

- כיתות א'-ו' בכל בתי הספר היסודיים בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הקצאת שעות הוראה לעברית/ לערבית והפעלתן כנדרש
- העמקת הידע והמיומנויות המקצועית של המורים בעברית/ערבית
- קידום תהליכי למידה מותאמים לשונות בקרב התלמידים
- הקצאת זמנים קבועים ל"מפגש עם ספר" ועידוד ההתמדה בקריאת ספרים בשיתוף ההורים
- הוראה וקידום השימוש במיומנויות תקשוב הרלוונטיות לתחום
- הטמעת יחידות ההוראה בעברית ובערבית, ובכללן היחידות המתוקשבות
- שימוש מושכל בדרכי הערכה חלופיות בתחום

מרחבי הגמישות בתחום:

- אופני השימוש בחומרי ההוראה שפותחו ע"י המטה
- שימוש במגוון דרכי הערכה
- ארגון מסגרות לומדים וסביבת הלמידה
- שילוב הוראת השפה בכל המקצועות רבי המלל

שעות הוראה בתחום:

- בכיתות א' - 10 ש"ש ינתנו מהתקן הבית ספרי
- בכיתות ב'-ג' - 8 ש"ש ינתנו מהתקן הבית ספרי
- בכיתות ד'-ה' 1+6 ש"ש:
  - 6 ש"ש ינתנו מהתקן הבית ספרי
  - + 1 ש"ש תוקצה מסל השעות התוספתיות של ביה"ס (ראו פרק משאבים)
- בכיתות ו' - 6 ש"ש מהתקן הבית ספרי

(לתלמידי ג'-ו' שלא שולטים עדיין במיומנויות ואסטרטגיות של השפה הכתובה - יש להקצות שעות פרטניות במסגרת אופק חדש)

[2] עברית וערבית – חינוך לשוני

פיתוח מקצועי:

- למורי עברית/ ערבית בכיתות א' - קורס להעמקת הידע המקצועי בסביבה מתוקשבת ולמתן מענה לתלמידים מאתגרים בהיקף של 30 שעות במתווה.
- למורי עברית/ ערבית בכיתות ב' - קורס להעמקת הידע המקצועי בסביבה מתוקשבת ולמתן מענה לתלמידים מאתגרים בהיקף של 30 שעות במתווה.
- למורי עברית/ ערבית בכיתות ג'-ד' שלא השתלמו בשפה בשנתיים האחרונות - קורס לקידום שפה בהיקף של 30 שעות במתווה.
- למורי עברית/ ערבית בכיתות ה'-ו' - שלא השתלמו בשפה בשנתיים האחרונות קורס לקידום שפה בכיתות ה'-ו' בהתאם לתכנית בהיקף של 30 שעות במתווה.
- לרכזי עברית/ ערבית - קורס לרכזי שפה בהיקף של 30 שעות במתווה.
- למורי מורים בתחום- קורס להעמקת הידע המקצועי בסביבה מתוקשבת ולמתן מענה לתלמידים מאתגרים בהיקף של 30 שעות במתווה.

הדרכה:

- בבתיה"ס שבחרו בהדרכה בתחום, תינתן ההדרכה למורי עברית/ערבית ולרכז עברית/ערבית ע"י אותו מדריך
- המדריך יתמקד בכיתות א'-ב', ימשיך במיקוד בכיתות ג'-ד' לצד עבודה שוטפת בכיתות ה'-ו'
- המדריך יקדם שימוש מושכל בחומרים המתוקשבים ויחידות ההוראה לקידום מטרות לימודי העברית/ערבית
- ההדרכה תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- שיפור מתמיד בהישגי הלומדים וצמצום פערים בתחום
- הפעלת תכנית העבודה בתחום
- יצירת מסגרות זמן אפקטיבית ללמידה, ליווי, הדרכה ולשיתוף ע"י רכז התחום, המורים המשתלמים והמדריך
- השתתפות חברי הצוות במסגרות הפיתוח המקצועי
- שימוש מושכל ושוטף של כלל מורי שפה בכיתות א'-ו' ביחידות ההוראה שפותחו
- קיום ספריות כיתתיות עשירות גם בהתבסס על ערכות הספרים שנשלחו לכלל בתיה"ס
- לוודא ליווי מורי העברית/ הערבית
- קיום תהליכי הערכה בית ספריים, באמצעות כלים פנימיים וחיצוניים מגוונים, מותאמים ללומדים שונים
- שיפור תמידי בתכניות העבודה הפרטניות, הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית על בסיס תהליכי הערכה ומדידה

כיוונים למדדים אפשריים:

שיפור המיומנויות בעברית/ערבית בכיתות א'-ו'

- מספר בתי הספר בהם מתמקדים בפיתוח המקצועי וההדרכה בכיתות א'- ב'
- מספר בתי הספר בהם מפעילים את תוכנית ההוראה בכיתות א'- ב'
- מספר בתי הספר בהם קובעים יעד שנתי מדיד המבטא שיפור בהישגי הלומדים וצמצום פערים בכיתות א'- ב'
- מספר בתי הספר בהם מפעילים את ההנחיות עפ"י תוכנית ההוראה בכיתות ג'-ד',ה'-ו'
- מספר בתי הספר בהם בודקים, במועדים קבועים במהלך השנה, את השגת היעד, ומגבשים תובנות ליישום בהמשך
- מספר בתי הספר בהם מפעילים תוכניות אישיות לתלמידים מאתגרים/מצטיינים
- מספר בתי הספר בהם קודמו הישגי הלומדים בכיתות ב'
- מספר בתי הספר בהם צומצמו הפערים בכיתות ב'

פעילות לעידוד קריאה

- מספר בתי הספר בהם יפעלו לעידוד קריאת ספר אחד או יותר בכל חודש.
- מספר בתי הספר בהם יפעלו לשילוב ההורים במסגרת "מועדוני קריאה", כמופיע בתוכניות ההוראה.

פיתוח מקצועי

- מספר בתי הספר בהם ישתתפו המורים המלמדים עברית/ערבית בהשתלמויות להעמקת הידע המקצועי בתחום.

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- הערכת התהליכים והפעולות שביה"ס מקיים לעמידה ביעדים המדידים שקבע, לשיפור בהישגים וצמצום פערים.

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- למפמ"ר עברית ולמפמ"ר ערבית, במזכירות הפדגוגית
- למפקחת הארצית לשפה בחמ"ד

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- חומרי עזר להוראת העברית
- קריאה להנאה בשפה בעברית
- חומרי עזר להוראת הערבית
- קריאה להנאה בשפה הערבית

חזרה לתוכן העניינים

קידום רכישת השפה הכתובה בעברית ובערבית
והטמעת מבדק קריאה וכתיבה לכיתות א' ככלי להערכה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- קידום תהליכי רכישת השפה הכתובה והמשך הטמעת "מבדק קריאה וכתיבה לתלמידי כיתות א'

האוכלוסייה:

- כיתות א' בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- **העמקת הידע המקצועי** ביישום ערכת המבדק הכוללת: מדריך למורה, חוברת משימות, תיק משימות לתלמיד הנשלח במהלך חודש נובמבר לכלל בתי הספר בארץ (בעברית ובערבית)
- **העברת המשימות** ע"י מורות כיתות א' בשלבים שונים במהלך השנה על-פי ההנחיות המפורטות במדריך למורה **לגיבוש** תכניות התערבות מקדמות בעקבות הממצאים
- שימוש בתוצאות המבדק לצורכי עבודה פנים בית ספרית **ושיפור דרכי הוראה/ למידה**.
- **תכנון ההוראה בתחילת שנת הלימודים בכיתות ב'** בהתבסס על ממצאי ההישגים של התלמידים בסוף כיתה א'

מרחבי הגמישות:

- בחירת חומרי הוראה מתוך חומרי הוראה מאושרים
- פיצול לקבוצות הטרוגניות עפ"י צורכי הלומדים ובתנאי שכל קבוצה לא תעלה על 20 תלמידים
- ארגון סביבת הלמידה ומסגרות הלמידה
- ניצול שעות פרטניות בהתאם לממצאים

פיתוח מקצועי:

- למורי עברית/ערבית[3] בכיתות א'- קורס פיתוח מקצועי בהיקף של 30 שעות בהתאם למתווה
- לרכזי עברית/ערבית - כחלק מהקורס לרכזי שפה בהיקף של 30 שעות במתווה

[3] עברית/ערבית – חינוך לשוני

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- כמות מספקת של ערכות מבדק בבית הספר
- שימוש בערכה בהתאם להנחיות (מדריך למורה)
- נתוני התלמידים נאספים, נשמרים ומרוכזים לאורך השנה
- קיום דיון מקצועי פדגוגי בכל שלב לגיבוש תכניות מקדמות
- קיומן של מסגרות זמן מוגדרות להדרכה בעקבות הממצאים (הדרכה ע"י הרכז או המדריך הבית-ספרי)

הדרכה:

- בבתיה"ס שבחרו בהדרכה בתחום עברית/ ערבית מומלץ למקד את ההדרכה בכיתות א'- ב'

הערכה ובקרה בית ספריים:

- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי בתוכנית העבודה הבית ספרי, כיתתית ופרטנית וקידום בהישגי לומדים

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שילוו את תהליך רכישת הקריאה והכתיבה באמצעות המשימות הנכללות במבדק ובהתאם לקצב רכישת הקריאה של כל תלמיד/ה
- מספר בתי הספר שידווחו כי השימוש במבדק הקריאה מסייע במתן מענה לשונות בין התלמידים בכיתה
- מספר בתי הספר שיפעילו תוכניות אישיות לתלמידים מאתגרים/מצטיינים
- מספר בתי הספר שידווחו כי 90% לפחות מתלמידיהם עמדו בהישגים מצופים במבדק הקריאה

נקודות מוצעות לדיון במפגש מפקח – מנהל:

- תרומת השימוש בערכה לשיפור תהליכי הוראה-למידה – הערכה מותאמים ללומד, ולעמידה של כלל התלמידים בכיתה בהישגים המצופים

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- למפקחת הארצית בחמ"ד

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- כלי הערכה לבדיקת מיומנויות הקריאה בשפה העברית
- כלי הערכה לבדיקת מיומנויות הקריאה בשפה הערבית

חזרה לתוכן העניינים

מתמטיקה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים במתמטיקה

המשימה:

- שיפור דרכי ההוראה והלמידה בשיעורי מתמטיקה כיתתיים/פרטניים ופיתוח ערוצי התמקצעות במתמטיקה

האוכלוסייה:

- כלל המורים המלמדים מתמטיקה בכיתות א׳-ו׳, רכזי מקצוע, צוות מוביל מתמטי בית ספרי, מדריכים ועתודת מדריכים ומובילי השתלמויות במתמטיקה

שעות הוראה בתחום:

- 6 ש״ש בשכבת כיתות א׳-ו׳ (מתוך התקן הבית ספרי בהתאם להוראות חוזר מנכ״ל)
- שעות פיצול חשבון בכיתות א׳-ב׳ (ראו משימת חוק פיצול כיתות א׳-ב׳)
- שעות פרטניות במסגרת אופק חדש

המשימות הארציות:

- העמקת הקידום של דרכי הוראה במסגרת המתווה להתפתחות מקצועית בתחום המתמטיקה : ברמת כיתה, בקבוצות וברמה פרטנית (על פי הפירוט שלהלן) :
  - הפעלת ערוצי התמקצעות במתמטיקה ובפדגוגיה של הוראת המתמטיקה למורים המלמדים מתמטיקה בכיתות א׳-ב׳
  - הפעלת ערוצי התמקצעות במתמטיקה ובפדגוגיה של הוראת המתמטיקה למורים המלמדים מתמטיקה בכיתות ג׳-ו׳
  - הפעלת ערוצי התמקצעות מתקדמים על מנת לקדם ולבסס צוות מקצועי מתמטי בבית הספר
  - הפעלת ערוצי התמקצעות מתקדמים על מנת לקדם ולבסס את ההנהגה המתמטית הבית ספרית, האזורית, המחוזית והארצית
  - הפעלת ערוצי ״תחזוקה״ לבעלי תפקידים בתחום המתמטיקה בהתאם ליעדי המשרד
  - הפעלת ערוצי הכשרה למדריכים ולמנחי השתלמויות, לתמיכה וירטואלית ופיזית וליצירת קבוצת למידה של בעלי התפקידים
  - הרחבת ההכשרה במתמטיקה למורי החינוך המיוחד
- הקצאת שעות הוראה למתמטיקה והפעלתן כנדרש
- הוראה וקידום השימוש במיומנויות תקשוב הרלוונטיות לתחום
- שימוש מושכל בדרכי הערכה חלופיות
- שיבוץ מורים שהוכשרו להוראת המתמטיקה באוניברסיטאות, במכללות או במסלולי ההתמקצעות המתאימים או ע״י מורים המשתתפים/שישתתפו במסלולים שלהלן

מרחבי הגמישות:

- בחירת ההדרכה במסגרת מודל ההדרכה
- שימוש במגוון דרכי הערכה
- ארגון מסגרות לומדים וסביבות למידה
- ערוצים מתקדמים לפיתוח מקצועי

ערוצי הפיתוח המקצועי בתשע"ד:

- ערוץ 1 "הכשרה בסיסית למורי מתמטיקה בכיתות א'-ב' " בהיקף של 30 שעות (במשך 3 שנים ילמדו סה"כ 90 שעות)
- ערוץ 2 "הכשרה בסיסית למורי מתמטיקה בכיתות ג'-ו' " בהיקף של 30 שעות (במשך 3 שנים ילמדו סה"כ 90 שעות)
- ערוץ 3 "הכשרת מורה מוביל צוות מתמטי בית ספרי" יחל מתשע"ד וימשך שנתיים (למורים שסיימו בהצלחה "הכשרה בסיסית במתמטיקה" בערוצים 1 או 2)
- ערוץ 4 הסתיים
- ערוץ 5 "פיתוח עתודת מובילים אזוריים/ארציים ועתודת מורים מובילים, מדריכים ומנחי השתלמויות במתמטיקה" בהיקף של 30 שעות
- ערוץ 6 - "השתלמויות עדכניות לתחזוקה שוטפת של מורים, רכזים ומובילים למתמטיקה" בהיקף של 30 שעות (בדגש על תכנון והובלת שיעורי מתמטיקה בשילוב תקשוב או איתור חוזקות וקשיים ובניית תכניות פרטניות במתמטיקה) הערוץ, על שלוחותיו השונות, מיועד למורים המלמדים מתמטיקה והשלימו את ההכשרה הבסיסית ולבעלי תפקידים במתמטיקה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- יישום תוכנית העבודה תוך דיאלוג מתמיד עם הרכז, עם המדריך ועם צוות המורים
- יצירת מסגרות זמן ללמידה, לליווי ולהדרכה של רכז מתמטיקה, המורים המשתלמים והמדריך הבית ספרי
- מינוי רכז מתמטיקה שאחראי על הטמעת היעד, על ליווי המורים ועל דיווח שוטף לצד המשך פיתוח מקצועי בתחום
- קיום תהליך הטמעת מודלים של הוראה המתאימים להוראת המתמטיקה בהתאם להנחיות
- קיום תכניות עבודה פרטניות לתלמידים שאותרו אצלם חולשות בנושאי לימוד במתמטיקה
- קיום תהליכי ההוראה-למידה בכיתות ובחדר המורים באמצעות תכנון משותף של צוות מורים, צפייה, ניתוח משותף, משוב והערכה
- תאום ושיתוף פעולה בין המדריך הבית ספרי והמדריך למתמטיקה בחינוך המיוחד על מנת לבצע את ההתאמות הנדרשות בתכנית הלימודים לתלמידי שילוב

הדרכה:

- בבתיה"ס שבחרו בהדרכה בתחום המתמטיקה, תינתן ההדרכה למורי מתמטיקה ולרכז מתמטיקה
- ההדרכה תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה
- המדריך יתמקד בהשבחת שיעורי המתמטיקה על-פי המודלים המוצגים על-ידי הפיקוח על המתמטיקה ומותאמים לתקשוב מערכת החינוך ולפדגוגיה של המאה ה- 21
- בבתי ספר שלא בחרו הדרכה במתמטיקה, ינחה ויוביל רכז המקצוע את הצוות הבית ספרי על-פי תדרוך שיקבל במפגשים אזוריים שיתקיימו בכל אזור

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה מותאמים לתחום הדעת הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- ביצוע פעולות להערכת ההתקדמות במימוש המשימה בהתאם למדדים שהוגדרו
- תהליכי ההערכה במתמטיקה יכללו:
  - מיפוי כיתתי אחד בשנה בסוף שנת הלימודים החל מסוף כיתה ב'
  - איתור נקודות חוזק וחולשה של תלמידים לצורך בניית תכנית עבודה שתקדם אותם
  - תכנון משותף של לפחות שני שיעורים בשנה שיש בהם מרכיבים המפורסמים במסמך ההדרכה לתכנון ולהערכת שיעור מתמטיקה המפורסם באתר המפמ"ר, צפיית עמיתים בשיעור, דיאלוג המתייחס לחלק ממרכיבי השיעור ושיפור השיעור

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם שיבצו מורים, שהוכשרו להוראת המתמטיקה, ללמד ביותר מ- 2 כיתות
- מספר בתי הספר בהם לפחות אחד ממורי כיתות א׳-ב׳ ישתתף בהשתלמויות על-פי ערוץ 1
- מספר בתי הספר בהם מורי כיתות ג׳-ו׳ יסיימו/ישתתפו במסלולי ההתמקצעות המתאימים במתמטיקה
- מספר בתי הספר בהם הרכז הבית ספרי למתמטיקה ישתתף בהשתלמויות עדכניות לתחזוקה שוטפת של מורים ורכזים למתמטיקה
- מספר בתי הספר בהם יתקיים הדרכה על-ידי מדריך חיצוני או על-ידי רכז המקצוע או מורה מוביל
- מספר בתי הספר בהם המורים למתמטיקה ישלבו במסגרת ההוראה ברמת כיתה, בקבוצות וברמה הפרטנית את התכנים אליהם נחשפו במסגרת הפיתוח המקצועי
- מספר בתי הספר בהם יפעילו תכניות אישיות לתלמידים מאתגרים ולתלמידים מצטיינים
- מספר בתי הספר בהם יקבעו בכיתות א׳-ו׳ יעד שנתי מדיד המבטא שיפור בהישגי הלומדים, וצמצום פערים
- מספר בתי הספר בהם יבדקו במועדים קבועים במהלך השנה את השגת היעד, יגבשו תובנות ויפעלו בהתאם

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תהליך ההתמקצעות במתמטיקה תרם לשיפור ההישגים במתמטיקה?
- באיזו מידה ערוצי ההתמקצעות תרמו להוראה-למידה-הערכה במתמטיקה ולבניית צוות מקצועי במתמטיקה?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפמ״ר מתמטיקה במזכירות הפדגוגית
- לאגף לחינוך יסודי במנהל הפדגוגי
- למדריכים המחוזיים במחוזות

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- התמקצעות במתמטיקה

חזרה לתוכן העניינים

חוק פיצול כיתות א'-ב'

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים - שיפור הדרגתי ועקבי במבחני מיצ"ב ובמבחנים בינלאומיים

המשימה:

- יישום חוק פיצול כיתות א'-ב' במסגרת שיעורי עברית/ערבית[4] ומתמטיקה

האוכלוסייה:

- כיתות א'-ב' בכל בתי הספר היסודיים בכל המגזרים

המטרה:

- חיזוק מיומנויות היסוד בעברית/ערבית ובמתמטיקה

הקצאת שעות לפיצול כיתות א'-ב'

- גם השנה תקבלנה כל כיתות א' - תוספת של 10 שעות וכל כיתות ב' - תוספת של 5 שעות
- השעות תוקצינה לצורך למידה במקצועות העברית והמתמטיקה בקבוצות שאינן עולות על 20 תלמידים

מרחב הגמישות

צוות ביה"ס מוזמן להחליט על:

- חלוקת הזמן התוספתי ללימודי עברית/ערבית כתשתית לכל תחומי הדעת לצד קידום מיומנויות מתמטיות
- אופן שיבוץ השעות ביחס לארגון קבוצות הלומדים: ברמת הכתה, מס' כתות, שכבה וכו'; ובהלימה לתפקודם הלימודי בתהליכי קריאה/כתיבה והנדרשים
- ארגון זמן הלמידה
- ארגון הלומדים
- פיתוח ושימוש במודלים מגוונים להוראה בקבוצות קטנות
- ארגון סביבות הלמידה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- חלוקת שעות הפיצול כנדרש
- קיום דיון מקצועי פדגוגי סביב ההחלטות על הרכבי הקבוצות, הסביבות הלימודיות ומהלכי ההוראה
- קיומן של מסגרות זמן מוגדרות להדרכה (הדרכה ע"י הרכז או המדריך הבית-ספרי)
- ניהול תהליכים ופעולות להערכת היעילות של יישום שעות הפיצול (הרכב הקבוצות, המודלים להוראה, סביבות הלמידה, גמישות וניוד בין הקבוצות וקידום הישגי לומדים)

הדרכה:

- בבתיה"ס שבחרו בהדרכה בתחום הדעת (עברית/ ערבית/ מתמטיקה), תינתן ההדרכה במודלים להוראה למידה בקבוצות

[4] עברית/ערבית – חינוך לשוני

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המקצים את שעות הרוחב הנדרשות לפיצול כיתות א׳-ב׳
- מספר בתי הספר המדווחים כי הפעלת השעות התוספתיות בכיתות א׳ ו- ב׳ נעשית בקבוצות של עד 20 תלמידים
- בעברית/ערבית ומתמטיקה
- מספר בתי הספר בהם העומדים בהצלחה ביעד שקבעו.

הצעות לדיון במפגש מפקח - מנהל:

- שיפור דרכי הוראה- למידה-הערכה מותאמות ללומדים שונים, הכוללות גם היבטים רגשיים בלמידה.
- קידום כלל הלומדים בכיתות א׳ –ב לעמידה בהישגים המצופים.
- הערכת התרומה של שעות הרוחב לקידום הישגי כלל הלומדים וצמצום פערים

החלטת הממשלה:

- בהתאם להחלטה מספר 2076 של הממשלה מיום 15.07.2010 תיקון חוק לימוד התשס״ז 2007 שעניינו הגבלת מספר התלמידים בלימודי מיומנויות היסוד בבתי הספרבכיתות א׳ ו-ב׳ עולה על 20.

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א׳ לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

אנגלית

מטרה ב':

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים - שיפור הדרגתי ועקבי במבחני מיצ"ב, במבחנים פנימיים ובמבחנים בינלאומיים

המשימה:

- הטמעת ערכת: "הערכה להערכת ראשית קריאה באנגלית" בכיתות ה'

האוכלוסייה:

- כיתות ה' בכל בתי הספר היסודיים בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- **העמקת הידע והמיומנותהמקצועית** בנושאים הנכללים בערכת המבדק הכוללת:
  - מיפוי והערכת רמת השליטה של התלמידים במיומנויות הנדרשות לרכישת הקריאה באנגלית
  - איתור התלמידים שאינם שולטים במיומנויות הקריאה הנדרשות לרכישת הקריאה באנגלית
  - תכנון וביצוע התערבות מותאמת לתלמידים המאתגרים ברכישת הקריאה באנגלית
- **שימוש במשימות** ע"י המורות על-פי ההנחיות המפורטות במדריך למורה **לגיבוש** תכניות התערבות מקדמות בעקבות הממצאים
- שימוש בתוצאות המבדק לצורכי עבודה פנים בית ספרית **לקידום והתאמת דרכי הוראה/ למידה, בחירת חומרי למידה, סביבת למידה מתאימה ועוד**.
- **תכנון ההוראה בתחילת שנת הלימודים בכיתות ו'** בהתבסס על ממצאי ההישגים של התלמידים בסוף כיתה ה'

מרחבי הגמישות:

- בחירה בהדרכה עפ"י מודל ההדרכה בחינוך היסודי
- בחירת חומרי הוראה מתוך חומרי ההוראה המאושרים
- הקצאת שעות פרטניות גם בתחום האנגלית
- ארגון סביבת הלמידה מותאמת ללומדים
- ארגון מסגרות הלמידה

שעות הוראה בהוראת המקצוע:

- הקצאת 4 שעות שבועיות ללימוד אנגלית בכיתות ד'-ו', בהתאם לתכנית המחייבת
- הקצאת שעות פרטניות במסגרת אופק חדש

פיתוח מקצועי:

- המורים לאנגלית ילמדו את הערכה כחלק מהמתווה להתפתחות המקצועית, בהיקף של 30 שעות
- המורים לאנגלית יעמיקו את הידע לגיבוש תוכניות מקדמות כחלק מהפיתוח המקצועי, בהיקף של 30 שעות.

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הימצאות כמות מספקת של ערכות מבדק בבית הספר
- שימוש בערכה בהתאם להנחיות (מדריך למורה)
- נתוני התלמידים מרוכזים ומאורגנים במיפוי, ומתקיים מהלך לניתוח והסקת מסקנות
- קיום דיון מקצועי פדגוגי לגיבוש תכניות מקדמות, להקצאת שעות פרטניות עפ"י הצורך
- קיומן של מסגרות זמן מוגדרות לדיון בעקבות הממצאים (הדרכה ע"י הרכז או המדריך הבית-ספרי)

הדרכה:

- בהתאם לצורך

הערכה ובקרה בית ספריים:

- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי בתוכנית העבודה הבית ספרי, כיתתית ופרטנית וקידום בהישגי לומדים

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם המורים לאנגלית עברו הכשרה לשימוש בערכה
- מספר בתי הספר בהם יפעילו תוכניות לתלמידים מאתגרים/מצטיינים
- מספר בתי הספר בהם עשו שימוש בערכה
- מספר בתי הספר בהם שדיווחו כי השימוש בערכה ההערכה באנגלית מסייע באיתור תלמידים מאתגרים ובהכוונה למתן מענה מתאים.

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- תרומת השימוש בערכה לשיפור תהליכי הוראה-למידה-הערכה מותאמים ללומד, ולעמידה של כלל התלמידים בכיתה בהישגים המצופים.

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים על הוראת האנגלית במחוזות
- למפמ"רית על הוראת האנגלית במזכירות הפדגוגית
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- למפקח הארצי על היסודי בחמ"ד

חזרה לתוכן העניינים

מדע וטכנולוגיה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים - שיפור הדרגתי ועקבי במבחני מיצ"ב ובמבחנים פנים בית ספריים

המשימה:

- קידום מדע וטכנולוגיה:
  - הטמעת תוכנית הלימודים במדע וטכנולוגיה
  - שיפור תהליכי ההוראה הלמידה והערכה והעלאת ההישגים במדע וטכנולוגיה בכיתות א'-ו'
  - העלאת המוטיבציה וההנאה מלימודי מדע וטכנולוגיה
  - מתן מענה לשונות הלומדים וצמצום פערים בין לומדים
  - פיתוח מקצועי של רכזי המקצוע והמורים למדע וטכנולוגיה

האוכלוסייה:

- כיתות א'-ו' בכל בתי הספר היסודיים בכל המגזרים, מורים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הטמעת מקצוע מדע וטכנולוגיה בהיקף של 3 שעות כנדרש
- בניית תכנית עבודה בית ספרית המבוססת על:
  - טיוטת תכנית הלימודים המעודכנת במדע ובטכנולוגיה לכיתות א'-ו'
  - מסמך אב- הצעה לפריסה שנתית של נושאי לימוד בכיתות א'-ו'
  - הנחיות המפמ"ר והפיקוח על הוראת מדע וטכנולוגיה במחוזות
  - שילוב למידה בדרך החקר המדעי ופתרון בעיות
  - שילוב התנסויות מרכזיות
  - שילוב הוראה מפורשת של מיומנויות חקר
  - שאיפה ללמידה בחדר מקצוע מדע וטכנולוגיה, ובסביבות למידה חוץ כיתתית
- שילוב התקשוב ומיומנויות המאה 21 בלימודי מדע וטכנולוגיה

מרחבי הגמישות:

- ניתנת גמישות בבחירת הנושאים לקיום תהליך החקר המדעי ופתרון בעיות
- גמישות בבחירת דרכי הערכה
- הרחבת הבחירה של חומרי למידה וסביבות למידה מתוך הרשימה המאושרת
- הפעלת תוכניות ייחודיות בנוסף לתוכנית הלימודים המחייבת

שעות הוראה וסביבות למידה :

- 3 שעות שבועיות בכיתות א'-ו' (מהתקן הבית-ספרי)
- שעות פרטניות שינתנו ע"י המורים למדע וטכנולוגיה ורכזי המקצוע
- יש לשאוף שהוראת המקצוע תתקיים לפחות בכיתות ג'- ו' בחדרי מדע וטכנולוגיה תקניים (מעבדות)
- יש להקפיד על הבטיחות בחדר מדע וטכנולוגיה על פי חוזר מנכ"ל תשס"ב 6/ב (חוזר עדכני יתפרסם בהמשך)

פיתוח מקצועי:

- לרכזי מדע וטכנולוגיה ולמורה אחד לפחות המלמד מדע וטכנולוגיה בהיקף של 30 שעות בדגש על:
  - חיזוק הידע והמיומנויות
  - הוראת תהליך שלם של חקר מדעי ואסטרטגיות להוראה מפורשת של מיומנויות החקר המדעי
  - תכנית התקשוב הלאומית - שימוש בסביבות למידה מקוונות במדע וטכנולוגיה לשיפור
  - תהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה
  - הוראה/למידה התנסותית (Hands on Experience) למידה מבוססת ניסויים מדעיים
  - הערכה לשיפור הלמידה - משוב פורמאלי ומשוב בלתי פורמאלי
  - מענה לשונות- הטרוגניות של לומדים וצמצום פערים
  - אסטרטגיות להוראה וללמידה בסביבות מגוונות (חדרי מקצוע מדע וטכנולוגיה, סביבות חוץ כיתתיות, ברשת)
  - העלאת המוטיבציה, הנעה והנאה בלימודי מדע וטכנולוגיה
- המורים לחינוך מיוחד ישתלמו בנוסף, ביחידות שהותאמו עבורם

הדרכה:

- הדרכה תינתן לבתי הספר שבחרו הדרכה בתחום מדע וטכנולוגיה
- ההדרכה תתמקד בהנחיית מורים ורכזים, בבניית תכניות הוראה למידה והערכה בית ספריות שתתבסס על תכנית הלימודים במדע וטכנולוגיה ותקיף את כל הנושאים המרכזיים המחייבים
- ההדרכה תעסוק בבנייה ובהפעלת של תכנית עבודה בית ספרית להטמעת תכנית הלימודים, הוראה מפורשת של מיומנויות החקר המדעי ופתרון בעיות ובהנחיית מורים לליווי תלמידים בתהליך שלם של חקר מדעי
- ההדרכה תתמקד בהנחיית מורים להוראה בקבוצה הפרטנית ותסתייע באסטרטגיות הוראה מותאמות כפי שמודגמות ומוצעות ביחידות הוראה למידה לשעה הפרטנית ראו באתר מינהל מדע וטכנולוגיה ואתר מט"ר .
- ההדרכה תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף עם מנהלי בתי הספר והפיקוח על הוראת מדע וטכנולוגיה במחוזות
- ההדרכה תכלול מפגשי הדרכה עם המורים המלמדים מדע וטכנולוגיה ועם רכזי מדע וטכנולוגיה תוך יידוע מנהל בית הספר

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הקצאת 3 שעות לפחות להוראת מדע וטכנולוגיה בכיתות א'- ו'
- מתן מענה לשונות הלומדים וצמצום פערים באמצעות הקצאת השעות הפרטניות של מורי מדע וטכנולוגיה.
- שיבוץ מורים בעלי תעודה והתמחות להוראת המקצוע מדע וטכנולוגיה בכיתות ג'- ו'
- מינוי רכז/ת מדע וטכנולוגיה המתפתחים מקצועית בתחום
- יצירת מסגרות זמן ללמידה משותפת של מורי ורכזי מדע וטכנולוגיה, עם המדריך/ה הבית ספרי/ת
- שאיפה לקיום לימודי מדע וטכנולוגיה, בחדר מדע וטכנולוגיה תקני (חדר מעבדה), לפחות בכיתות ג'- ו'. חדר שיהווה סביבת למידה המשלבת התנסויות מעבדתיות והוראה בעזרת טכנולוגיות מתקדמות
- הקפדה על הבטיחות בחדר מדע וטכנולוגיה ולמידה בטוחה על פי חוזר מנכ"ל תשס"ב 6/ב

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי הלמידה וההישגים, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- ביצוע פעולות להערכת ההתקדמות ביישום התכניות הכיתתיות והבית-ספריות בתחום הדעת
- ביצוע פעולות לליווי מורים המבצעים תהליכי הערכה: מיפוי הישגי לומדים, הפקת תועלת בעקבות מיפוי, ותוכנית התערבות בהלימה לחוזר מנכ"ל, תשעג/1(ב)

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם מקצים 3 שעות ללימודי מדע וטכנולוגיה בכיתות א'-ו'
- מספר בתי הספר בהם התכנית הבית ספרית מבוססת על טיוטת תכנית הלימודים המעודכנת במדע וטכנולוגיה, הצעה לפריסה שנתית של נושאי לימוד והנחיות המפמ"ר והפיקוח על הוראת מדע וטכנולוגיה במחוזות
- מספר בתי הספר בהם השעות הפרטניות של המורים למדע וטכנולוגיה ניתנות על בסיס מיפויים לצורך קידום הישגי לומדים במדע וטכנולוגיה, מענה לשונות ולצמצום פערים
- מספר בתי הספר בהם חדר מקצוע מדע וטכנולוגיה פעיל ומתקיימים בו שיעורי מדע וטכנולוגיה
- מספר בתי הספר בהם משלבים את ההתנסויות המרכזיות בתוכנית העבודה
- מספר בתי הספר בהם מקיימים בכיתות ו' תהליך שלם של חקר מדעי ופתרון בעיות
- מספר בתי הספר בהם מקיימים יריד חקר מדעי ופתרון בעיות
- מספר בתי הספר בהם המורים המלמדים מדע וטכנולוגיה, לומדים במסגרות להתפתחות מקצועית בתחום

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- אופן יישום תכנית הלימודים במדע וטכנולוגיה ופריסת הנושאים
- תרומת משאבי השעה הפרטנית ו/או תהליכי התערבות שקיימו מורים לקידום הישגים במדע וטכנולוגיה
- תרומת התוכנית להטמעת למידה בדרך החקר המדעי ופתרון בעיות לפיתוח מיומנויות למידה וחשיבה ולהעלאת המוטיבציה
- תרומת לימודי מדע וטכנולוגיה לפיתוח עמדות חיוביות כלפי המקצוע, ורצון להרחבת הידע בתחומי המדע והטכנולוגיה ולהעמקתו
- תרומת לימודי מדע וטכנולוגיה לפיתוח תחושה של שייכות לסביבה והזדהות עם טבע הארץ ; פיתוח יחס חיובי לאתרי נוף, לתשתיות הפיסיות לבעלי חיים וצמחים

לפרטים נוספים יש לפנות:

- מפמ"ר מדע וטכנולוגיה במינהל מדע וטכנולוגיה, ולמפקחים על הוראת מדע וטכנולוגיה במחוזות
- אגף לחינוך יסודי
  - אתר מינהל מדע וטכנולוגיה

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- אתר מינהל מדע וטכנולוגיה

חזרה לתוכן העניינים

אמירים למצטיינים

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים

היעד ב.1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- טיפוח תלמידים המצטיינים ופיתוח המצוינות הבית ספרית באמצעות תכנית אמירים

האוכלוסייה:

- תלמידים מצטיינים בכלל בתיה"ס היסודיים

פעולות וכיוונים ליישום המשימה:

- איתור התלמידים המצטיינים
- איתור מורים המומחים בתחום הדעת אותו הם ילמדו והעומדים בדרישות התכנית
- כתיבת תכנית הקורסים ע"י המורים
- שיבוץ הקורסים במערכת השעות
- יצירת מסגרת הדרכה בית ספרית (אחת לחודש וחצי) עם המדריך

מרחבי הגמישות:

אופני יישום העקרונות במסגרת הבית ספרית ניתנים לבחירת המנהל וצוותו:

- בחירת המורים ונושאי הקורסים
- בחירת התלמידים טתכנון הרכב הקבוצות
- קביעת המסגרות להפעלת התכנית
- דרכי הוראה- למידה במסגרת קורסי העשרה

מספר שעות הלימוד בתחום:

- כל תלמיד לומד 2 קורסים מתחומי הדעת השונים (כל קורס 2 ש"ש) ובנוסף 1 ש"ש קורס חברתי ערכי

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הובלת התכנית תוך דיאלוג מתמשך עם הצוות החינוכי
- עיצוב תרבות של מצוינות בית ספרית

פיתוח מקצועי והדרכה:

- המנהל (או סגנו), הרכז והמורים המלמדים בתכנית מודרכים ע"י מדריך האגף למחוננים ולמצטיינים
- לרשות הצוות תכנית ייעודית במסגרת המתווה המקצועי בהיקף של 30 שעות בכל שנה למשך שנתיים

להרחבה:

- מאגר ידע מחונnet: מאגר ידע לפיתוח מקצועי של אנשי חינוך והוראה העוסקים בטיפוח תלמידים מחוננים ומצטיינים. http://gifted.cet.ac.il/

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לרפרנטים במחוזות
- לאגף למחוננים ולמצטיינים במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

אזורי בחירה מבוקרת

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- קידום בחירת הורים מבוקרת

האוכלוסייה:

- בתי-ספר יסודיים שבאזורי הבחירה המבוקרת (בחלק מן הרשויות ישולבו בתהליך גם חטיבות הביניים והחטיבות העליונות)
- בעתיד - מתוכנן להרחיב את הניסוי למרחבי חינוך נוספים בגילאים שונים על פני הרצף

פעולות וכיוונים אפשריים:

ברמת התלמיד והוריו:

- בחירה מבוקרת של התלמיד ושל הוריו בבית הספר במרחב החינוכי שיוגדר על-ידי הרשות

ברמת בתי הספר בניסוי:

- פיתוח והעמקה של ייחודיות מערכתית (פדגוגית וארגונית) בית ספרית כדי לאפשר מגוון אפשרויות בחירה להורים ולילדיהם בהלימה לצרכים, לכישורים ולנטיות של התלמידים
- יצירת מודל שותפות חדש בחינוך בין בית ספר (צוות, תלמידים, משרד) לקהילה (הורים, רשות, גופים שונים המעורבים בחינוך)
- יצירת שוויון הזדמנויות לתלמידים מכל האוכלוסיות ללמידה בבתי הספר הטרוגניים ולצמצום פערים לימודיים וחברתיים
- קיום פעולות לשיפור האקלים הבית ספרי ולשיפור איכות החינוך לטווח קצר וארוך
- קיום פעולות להעלאת שביעות הרצון של הצוות החינוכי, ההורים והתלמידים מביה"ס הנבחר

ברמת מנהל בית-הספר:

- הגדרת צוות מוביל בבית-הספר שיגבש את ייחודיותו של בית-הספר ברמה מערכתית
- הקצאת זמן לפיתוח (חשיבה וכתיבה של עקרונות ותכניות) הייחודיות של בית-הספר
- הטמעת התכניות החדשות, המכוונות לרעיון הייחודי של בית-הספר, בתכנון הלימודים ובתפיסה המערכתית באופן הדרגתי במהלך שנות הניסוי, תוך איגום משאבים
- פרסום מידע בתחום הייחודיות של בית-הספר והנגשתו לכלל חברי הקהילה
- גיבוש נוהל לניוד ולקליטת תלמידים חדשים בהלימה לנהלים שנקבעו ברשות בנושא אופי ואופן הבחירה של בית-הספר ובשיתוף מינהלת הניסוי שברשות
- שילוב ואיגום כלל המשימות, היוזמות ומשאבי הארגון סביב הייחודיות הבית ספרית לקידום יעדי המשרד
- השתתפות לפי צורך במינהלת היישובית לקידום מערכתי של אזורי בחירה מבוקרת וייחודיות

ברמת הרשות:

- רשויות חדשות שיצטרפו לניסוי יגדירו את המרחב בתכנית הפעולה שתאושר על-ידי מטה הניסוי
- רשויות ומוסדות שימשיכו בניסוי יחדדו את הייחודיות הבית ספרית וירחיבו אותה לכלל רכיבי המערכת הבית ספרית. רשויות אלו יבצעו תהליכי מדידה, למידה והערכות מתוך שנת הניסוי הראשונה
- הפעלת מנהלת יישובית בתחום אזורי בחירה מבוקרת, לפי חוזר המנכ"ל

מרחבי גמישות:

- לבתיה"ס בפיילוט האפשרות לבחור בייחודיות הרצויה והמתאימה להם ולצרכי הישוב
- לרשויות בפיילוט האפשרות לבנות מודל בחירת הורים המותאם לצרכי היישוב.

ליווי ברשויות שישתתפו בניסוי:

- בתי-הספר בניסוי יקבלו ייעוץ אקדמי ופדגוגי לפיתוח ייחודיות בית-ספרית
- במסגרת הפיתוח המקצועי תעמוד לרשות המנהלים הכשרה בנושא פיתוח ייחודיות ברמה עירונית ובית ספרית

הערכה ובקרה:

- התכנית מלווה בהערכה מעצבת ומסכמת של חברת הערכה חיצונית למשרד
- המידע והידע אודות השינוי כתוצאה מהתהליך יהווה בסיס לקבלת החלטות לפעולות ההמשך

כיוונים אפשריים למדידה בבתי"ס שבניסוי:

- מספר בתי הספר בהם בתכניות הלימודים הייחודיות שנבנו ע"י בתיה"ס ישנן פעילויות ייחודיות הנגזרות מחזון ורעיון הייחודיות הבית ספרי.
- מספר וועדות החינוך היישוביות שותפות בתהליך הטמעת הייחודיות הבית ספרית.
- מספר תושבי הישוב המקבלים מידע באמצעות הרשות אודות מגוון בתי הספר העומדים לרשותם, מנגנון הבחירה ומידע אודות הרישום.

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- תרומת מנהל בתיה"ס וצוותו לעלייה בשביעות הרצון של התלמידים מהנעשה בבית הספר לאור השינוי
- מעורבות המורים בהטמעת הייחודיות והשפעתה על עלייה בשביעות הרצון של המורים מהנעשה בבית הספר
- דרכים ואמצעים להנגשת מידע באופן המגביר מעורבות ובאופן התורם לעלייה בשביעות הרצון של ההורים מהנעשה בבית הספר במסגרת הניסוי
- המידה שבה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למטה הניסוי הארצי – אזורי בחירה מבוקרת, גף ניסויים ויזמות במזה"פ
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- למפקח הארצי על בתיה"ס היסודיים בחמ"ד

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- חוזר מנכ"ל אודות אזורי בחירה מבוקרת
- אתר גף ניסויים ויזמות – אזורי בחירה מבוקרת

חזרה לתוכן העניינים

ניצול זמן הלימוד

מטרה ב':
- קידום המצוינות, שיפור ההישגים והאיכות החינוכית וצמצום הפערים החברתיים

היעד ב1:
- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:
- ניצול זמן הלימוד

האוכלוסייה:
- כל בתי הספר היסודיים בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- הקצאת שעות הלימוד השבועיות המחייבות
- קיום תכניות הלימודים בהתאם לסילבוס הנדרש ולהנחיות המלוות
- תכנון זמן ללמידה אקדמית ולמידה חברתית; ללמידה פנים בית ספרית וללמידה חוץ בית ספרית
- תכנון אירועים, מסיבות וטיולים כדך שלמחרת הפעילות יתקיימו הלימודים

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:
- חשיבות תכנון לוח הזמנים, האחריות והשמירה על מימוש התכנון הלכה למעשה
- הקצאת השעות הנדרשות במערכת השעות הבית ספרית וליווי אופן מימושם ביום יום
- ליווי ובחינת התנהלות המורים בהתאם לתכניות הלימודים, הסילבוס וההנחיות במרז המתנ"ה
- הסדרת מסגרות הזמן הנדרשות לתכניות תוספתיות לביסוס הנלמד, שלא על-חשבון השעות הרגילות
- הסדרה מסגרת הזמן ללמידה שוטפת, לצד הסדרת מסגרת הזמן לפעילות חינוכית חוץ כיתתית

הערכה ובקרה
- קיום תהליכי הערכה ובקרה על ידי המפקח הכולל ביחס לנושאים אלו:
  - הקצאת השעות במערכת השעות הבית ספרית
  - קיום תכניות הלימודים
  - הפעלת התכניות התוספתיות כנדרש

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרמה ההקפדה על הקצאת השעות הנדרשות לשיפור ההישגים?
- באיזו מידה תרמה הסדרה ברורה של מסגרות הזמן לקיום פעילות חינוכית חוץ לדעת בתי הספר לרצף הלמידה?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

הכלה - שילוב הלומדים וקידומם בחינוך הרגיל תוך הרחבת יכולת הכלתם

מטרה ב':

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

היעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה
- שילוב הלומדים וקידומם בחינוך הרגיל תוך הרחבת יכולת הכלתם ומתן מענים מגוונים

מטרות ספציפיות:

- חיזוק, הרחבה והעמקה של תהליכי ההכלה כך שהלומדים יוכלו להשתלב, להתקדם ולהתעצם במסגרות החינוך הרגילות.
- הפעלת מסגרות חינוך מיוחד לילדים הנזקקים לכך רק לאחר שנבדק כי המענים המקצועיים שניתנו בחינוך הרגיל מחייבים למידה במסגרת מיוחדת

המשימה:

שילוב ומתן מענה מותאם לכלל הלומדים במערכת החינוך תוך הרחבת ההכלה

כיווני פעולה:

- הפעלת תכנית מוסדית רב מערכתית המכוונת לשילוב ולמתן מענה מותאם לכלל הלומדים במערכת החינוך הרגילה תוך הרחבת ההכלה, ההעצמה והקידום של הלומדים המאתגרים ובעלי הלקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) ולהפחתת מספר המופנים לוועדות על פי חוק (חינוך מיוחד - ועדות שילוב וועדות השמה).
- הכשרת מפקחים, מנהלים, סגני מנהלים, יועצים ומורים המלמדים במסגרות שונות בנושא הרחבת יכולת ההכלה שלהם שתאפשר קידום של תלמידים מאתגרים בחינוך הרגיל

האוכלוסייה:

- כלל הלומדים המאתגרים ובעלי הלקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) בחינוך הרגיל בכל המגזרים

עקרונות פעולה:

- מיפוי הלומדים ביחס למצבם הלימודי,הרגשי, ההתנהגותי, החברתי, המשפחתי, הכלכלי תוך ציון נקודות חוזק וקשיים (המיפוי ייעשה בתחילת שנה, באמצע השנה ובסוף השנה) – בהובלת מחנך הכיתה כגורם מתכלל
- בניית תכנית התערבות אישית בהובלת מחנך הכיתה. התכנית תתייחס למצבו של הלומד ולדרכים בהן יוכל להמשיך לפתח את נקודות החוזק ולהתקדם בכל הקשור לקשייו, תוך בדיקת אפשרות לצוות לו איש צוות שיהווה עבורו עוד אוזן קשבת
- איגום משאבים כמענה לקידום הלומדים המאתגרים ובעלי הלקויות: במגוון שעות (שעות ליבה, שעות פרטניות,שעות טיפול בפרט, שעות רשות ומקורות אחרים העומדים לרשות ביה"ס), במגוון מסגרות (בביה"ס, בבית, במועדונית, במתנ"ס, בקהילה), ובמגוון תחומים (לימודי, חברתי, אישי והתנהגותי)
- קיום מפגשי צוות סדירים ומתועדים לחשיבה, לדיון, לבדיקת יישום ולהערכת ההתקדמות בתהליך בצוותים הבאים:
  - **צוות רב מקצועי:** צוות בית ספרי בראשות מנהל/ת ביה"ס ובהשתתפות: המחנך, היועץ, מורה השילוב, פסיכולוג, מת"ל (מעריך תפקודי למידה), רכז שכבה, מערך מסייע/רכז התאמות ללמידה ולהיבחנות ובעלי תפקידים נוספים, כמו: רכז חינוך חברתי, רכז פדגוגי/שכבה/מקצוע
  - **צוות רב מקצועי מורחב:** צוות בית ספרי בראשות מנהל/ת ביה"ס ובהשתתפות: המפקח הכולל, מנהל מחלקת החינוך ברשות, מפקח חינוך מיוחד, מנהל המתי"א ונציגיו, המפקח על הייעוץ, עו"ס, קב"ס, קידום נוער, שירות מבחן ושירותים תומכים נוספים בקהילה
  - **ועדת שילוב בית ספרית (על-פי חוק):** ועדה סטטוטורית המתקיימת בבית הספר בראשות מנהל/ת ביה"ס ובהשתתפות: חברי הצוות הרב מקצועי , נציג רשות, מתי"א - בהתאם לחוזר מנכ"ל

- **ועדה יישובית:** בראשות מנהל מחלקת החינוך ומפקח ממשרד החינוך ובהשתתפות מנהל ביה"ס וצוותו.הוועדה תכלול את בעלי התפקידים מוועדת ההתמדה היישובית ומוועדת השילוב היישובית ותדון בסוגיות הקשורות למערך היישובי לקידום התלמידים המאתגרים על רצף, לרבות סוגיות התמדה והפנייה לוועדות עפ"י חוק, בראייה יישובית
- **ועדת השמה (על-פי חוק):** מתקיימת ברשות בהתאם להנחיות חוזר מנכ"ל

הפעולות בפריסה על פני שנתיים לפחות:

- תלמידים שאותרו כמאתגרים ובעלי לקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) בחינוך הרגיל בכל המגזרים יופנו לוועדות השמה החל מהשנה השנייה, רק לאחר שבית הספר הפעיל במשך שנתיים תכנית התערבות אישית. השיבוץ בחינוך המיוחד ייעשה אך ורק מהשנה השלישית, בהתאם לתהליך שלהלן:

בשנה הראשונה לתהליך ההתערבות – טיפול מערכתי/טרום שילוב:

ספטמבר-אוקטובר

- מיפוי כלל הלומדים ואיתורם של אלה המגלים קשיים בתפקודים לימודיים, רגשיים, חברתיים ו/או התנהגותיים
- זיהוי נקודות חוזק וקשיים של הלומדים שאותרו ובניית פרופיל תפקודי לכל מתקשה (לאור המידע שנאסף ביחס לתפקודיו השונים תוך ציון נקודות החוזק והקשיים שאותרו)
- הקמת צוות רב מקצועי והפעלתו
- קיום מפגש של מחנך הכיתה, כגורם מתכלל, עם התלמיד המתקשה ועם הוריו לצורך מסירת מידע, תיאום ציפיות והגדרת המחויבות המשותפת לרבות מענה שהמוסד החינוכי מתעתד לתת ללומד. מומלץ שהמפגש יתקיים במוסד החינוכי שהוא גם מקום ההתערבות, ועל הצוות החינוכי לדאוג שביה"ס יהיה מקום משמעותי עבור תלמידיו המאתגרים
- בניית תכנית עבודה ללומדים המאתגרים תוך התייחסות להיבט הלימודי, הרגשי, החברתי וההתנהגותי. התכנית תיבנה ע"י מחנך הכיתה בשיתוף הצוות הרב מקצועי ותיתן מענה לצורך בלמידה דיפרנציאלית מותאמת בתוך הכיתה, בעבודה קבוצתית בשעות פרטניות ובמסגרת תכניות תוספתיות ומשאבים נוספים העומדים לרשות המוסד החינוכי

אוקטובר- סוף שנת הלימודים

- הפעלת תכנית התערבות המפרטת את המענים בתחום הלימודי, הרגשי, החברתי וההתנהגותי ואת מסגרות התמיכה הנוספות במהלך יום הלימודים ולאחריו בהן יינתנו המענים הנדרשים
- תיעוד תהליכי הלמידה וההתקדמות בתיק התלמיד שירוכז ע"י מחנך הכיתה כגורם מתכלל
- ביצוע הערכה מחודשת לאור הפעלת תכנית ההתערבות ועדכונה תוך היוועצות בצוות הרב מקצועי המורחב ושיתופו
- דיון עם מפקח ביה"ס על התלמידים שהמוסד החינוכי מדווח שלא התקדמו ולכן מבקש להפנותם לוועדות שילוב, תוך הצגת הפעולות שנעשו עמם עד כה בלי שהשיגו את מטרותיהן
- עדכון תכנית ההתערבות והפעלתה בהתאם למצבם של המאתגרים

עד אמצע מאי

- כינוס ועדת שילוב בית ספרית לדיון ולקביעת הזכאות לשילוב בשנת הלימודים הבאה

עד סוף שנת הלימודים

- בניית תכנית שילוב ע"י מחנך ומורת שילוב עבור כל אחד מהתלמידים שקיבלו זכאות לוועדות שילוב בשנה"ל הבאה ובדיקת האפשרות לצוות לכל לומד איש צוות שיהווה עבורו עוד אוזן קשבת

בשנה השנייה לתהליך ההתערבות - שנת שילוב/טרום השמה

המשך הפעלת תכניות ההתערבות באחד מ-3 המסלולים הבאים:

- ללומדים המאתגרים ולבעלי לקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) שהתקדמו:
המשך יישום תכנית ההתערבות כבר מראשית השנה ועדכונה בהתאם למצב הלומדים תוך היוועצות בצוות הרב מקצועי הבית ספרי/המורחב
- ללומדים המאתגרים ולבעלי לקויות/תפקוד מורכב/ות שנקבעה זכאותם לשילוב (זכאות לתמיכה צריכה להתחדש כל שלוש שנים):
יישום התכנית שנבנתה תוך הערכת התקדמותם ובמידת הצורך ליווי נציגים מהצוות הרב מקצועי המורחב
- לתלמידים עם לקויות/תפקוד מורכב/ים **במיוחד** שביה"ס מבקש להפנות להשמה:
עד פברואר - כינוס ועדה יישובית לבחינת צורכי הלומד מול התהליכים הפדגוגיים שננקטו ביחס לאותם לומדים שהמוסד החינוכי מבקש להפנותם לוועדת השמה לאור העובדה שלא התקדמו. הוועדה תבחן את **כמות הלומדים** שהופנו ע"י מוסדות החינוך השונים בראייה יישובית ותדון בנתונים טרום השמה

- להלן המסלולים שהוועדה היישובית יכולה להציע בעקבות הממצאים שהוצגו בפניה ובהתאם לכללים המפורטים בחוזר מנכ"ל:
  - מוצו התהליכים הפדגוגיים - המוסד החינוכי יחל בתהליך לקראת ועדת השמה בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל
  - לא מוצו התהליכים הפדגוגיים:
    - אפשרות א' - החזרת התלמיד למוסד החינוכי תוך בניית תכנית התערבות אחרת בסיוע הצוות הרב המקצועי המורחב הכולל את מעגל השותפים ברשות המקומית
    - אפשרות ב' - העברה פדגוגית למוסד חינוכי רגיל אחר בהתאם לנהלים
  - במקרים חריגים במיוחד יתקיים דיון בוועדה היישובית בנוגע להפניית תלמיד לשילוב/להשמה שלא עפ"י ההנחיות המפורטת על מנת לענות על צרכיו באופן המתאים ביותר

שעות הוראה בתחום:

במסגרת המשאבים הקיימים:

- בלמידה דיפרנציאלית המשולבת בשגרת יום הלימודים
- בשעות פיצול לכיתות א'-ב' (ראו ביעד ב משימת חוק פיצול כיתות א'-ב')
- בשעות הפרטניות במסגרת "אופק חדש
- בשעות טיפול בפרט ("שח"ר")
- בשעות אחרות: התכנית הלאומית לילדים ולנוער בסיכון, תכניות רשותיות
- במסגרות המשך: מיל"ת, קרב, מועדוניות, מרכזי ילדים, תכניות בקהילה, התכנית הלאומית לילדים ולנוער בסיכון, תכניות תוספתיות של משרד החינוך ובעלויות, תכנית החומש

מרחבי הגמישות:

- איגום המשאבים והקצאתם לתלמידים יעשו על פי שיקולי הדעת של בית הספר בהתאם לנתוני הלומדים.
- הערה: לא יעשה שימוש בשעות החינוך מיוחד לטובת תלמידים שלא נקבעה זכאותם.

הכשרה ופיתוח מקצועי:

- עד לשנה"ל תשע"ה יוכשרו מפקחים, מנהלים, סגני מנהלים, יועצים ומורים במסגרות שונות בנושא הרחבת יכולת ההכלה והקידום של תלמידים מאתגרים בחינוך הרגיל:
  - במסגרת תחום הדעת בו הם מתמקצעים (בקורסים לפיתוח מקצועי באופק חדש ישולבו יחידה-שתיים בנושא)
  - במסגרת קורס למחנכים
  - במסגרת תכנית ייעודית לפיתוח מקצועי בית ספרי בהיקף של 30 שעות
  - במסגרת מפגשי הפיתוח המקצועי למפקחים/מנהלים/סגני מנהלים/יועצים/מדריכים/רכזים

הדרכה:

- הדרכה לצוותים החינוכיים בתחומים פרא רפואיים תינתן ע"י צוות מקצועי של מתי"א
- ליווי שוטף יינתן למנהלים, למורים ולצוות הרב מקצועי על ידי מדריכי משרה"ח בתחומים השונים

באחריות המנהל: לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים ההרלוונטיים ובהם:

- בניית צוות רב מקצועי בית ספרי
- בניית תכנית עבודה מערכתית המושתתת על עקרונות הפעולה תוך מעקב ובקרה אחר יישומה ועדכונה בשעת הצורך
- כינוס, ליווי והובלת צוותים בהרכבים שונים לשיח אודות הערכת ביצוען של התכניות האישיות והתקדמות כל אחד מהלומדים
- מיפוי משאבי ביה"ס ואיגומם לצורך בניית תכניות סיוע תוך שיבוצן במערכת השעות
- מיסוד מסגרות זמן קבועות ללמידת עמיתים ול"הצגת מקרים" בפני כלל המורים בליווי דיון

הערכה ובקרה בית ספריים:

- בדיקת ההתקדמות של תהליכי ההתערבות ומידת הצלחתם בהתאם למהלך שנקבע בתכנית תוך השוואה בין תוצאות המיפוי בתחילת השנה לבין מיפוי אמצע שנה וסוף שנה
- דיון והערכת המענים הכוללים בראייה מערכתית כפי שהוגדרו ע"י הצוות הרב מקצועי והצוות הרב מקצועי המורחב והכנסת שינויים בתכניות ההתערבות בהתאם לנתונים

כיוונים למדדים אפשריים:

מדדי תפוקה

תכנית עבודה בית ספרית

- מספר בתי הספר בהם יישמו תכנית עבודה מערכתית לשילוב, הכלה וקידום תלמידים המאתגרים בחינוך הרגיל
- מספר בתי הספר בהם ניתנו מענים הולמים לשילוב התלמידים המאתגרים במסגרת החינוך הרגיל ויפחיתו את אחוז התלמידים שהופנו לוועדות

בנייה ויישום של תכנית התערבות אישית

- מספר בתי הספר בהם מיפו את כלל התלמידים בתחילת השנה ויגבשו תכניות התערבות עבור התלמידים המאתגרים ובעלי הלקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות)
- מספר בתי הספר בהם שיתפו את התלמיד והוריו בשלבים השונים של בניית תכנית ההתערבות ויישומה
- מספר בתי הספר בהם עידכנו את תכנית ההתערבות של התלמיד במהלך השנה בהתאם להערכה המחודשת

צוות רב מקצועי

- מספר בתי הספר בהם התכנס הצוות הרב מקצועי לפחות אחת לחודש
- מספר בתי הספר בהם התכנס הצוות הרב מקצועי המורחב לפחות פעמיים בשנה
- מספר בתי הספר בהם מעורב המפקח הכולל בשלב מיצוי התהליכים לפני ההפניה לוועדת שילוב

פיתוח מקצועי/כנסים/השתלמויות

- מספר בתי הספר בהם השתלמו נציגים מהצוות בתחום של הכלה וקידום תלמידים מתקשים בחינוך הרגיל
- מספר בתי הספר בהם ייסדו מסגרות זמן קבועות ל"הצגת מקרים" בפני כלל המורים בליווי דיון
- מספר בתי הספר בהם התקיימו תהליכי למידה בית ספריים שיטתיים להרחבת הידע של הצוות החינוכי להכלת התלמידים

להרחבה:

- לרשות מנהלי בתי הספר והמפקחים הועמדו חומרים פדגוגיים לקידום הטמעת היעד ויישומו בבתי הספר באתר המינהל הפדגוגי

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- לשפ"י במינהל הפדגוגי
- לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

איתור וקידום תלמידים מאתגרים
ביישובים בהם פועל "שח"ר" (רווחה חינוכית, שיקום שכונות וביקור סדיר)

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

המשימה:

- הפעלת תכניות לאיתור, לטיפול, לקידום תלמידים מאתגרים ולצמצום פערים לימודיים וחברתיים

האוכלוסייה:

- תלמידים מאתגרים מכיתות א'-ו' מרקע סוציו אקונומי נמוך ו/או בסכנת נשירה סמויה או גלויה ו/או עם קשיי הסתגלות לבית הספר
- בתי ספר במדד טיפוח 5 – 10 בהם מופעל תקציב רווחה חינוכית ושיקום שכונות

פעולות וכיוונים אפשריים:

- איתור התלמידים מאתגרים מרקע סוציו אקונומי נמוך ו/או בסכנת נשירה סמויה או גלויה ו/או עם קשיי הסתגלות למסגרות בית הספר
- יצירת פרופיל כולל של כל אחד מהתלמידים המאתגרים בביה"ס תוך ציון החוזקות והקשיים שלהם בתחום הלימודי, החברתי, המשפחתי ובהיבטים נוספים.
- בניית תכנית שתיתן מענה לתלמידים המאתגרים בתחום הלימודי והחברתי, כיחידים וכקבוצות, בבית הספר ובקהילה, על מנת להמשיך ולטפח את החוזקות שלהם כמנוף לצמצם הפערים שנוצרו.
- הפעלת התכנית תוך שיתוף המחנך, היועץ, התלמיד, משפחתו ושותפי התפקיד בקהילה
- קיום מפגשי צוות רב מקצועי הכולל: מנהל, מחנך, יועץ, פסיכולוג עו"ס (במידת הצורך), קב"ס וגורמים רלוונטיים נוספים לדיון בהתקדמות התלמידים, להערכת התכנית שנקבעה עבור כל אחד מהם ולעדכונה בהתאם להחלטות
- השתתפות בצוותי היגוי, רווחה ושיקום יישוביים לשם חשיבה, תכנון וליווי תכניות יישוביות שתיתנה מענה לצורכי ביה"ס ביחס לתלמידים המאתגרים

מרחבי הגמישות:

- מיפוי הצרכים ושיתוף הצוות החינוכי בבתי הספר בבניית התכנית בהתאמה למאפיינים הייחודיים בביה"ס.

שעות הוראה בתחום:

- ביישובים בהם מופעל תקציב רווחה חינוכית ושיקום שכונות (מותנה באישור תקציבי):
  - במסגרת השעות הבית ספריות (השעות הרגילות, השעות הפרטניות, שעות פיצול א'-ב' וכו')
  - במסגרת השעות התוספתיות הניתנות לתגבור שעות הליבה - שעות אפקטיביות המתקבלות מהרווחה החינוכית או משיקום שכונות
  - במסגרת שעות טיפול בפרט לתלמידים בעלי סכנת נשירה
  - במסגרת השעות לטיפול ברצף היום בתוך בית הספר או בקהילה (מועדוניות ומרכזי למידה)
  - במסגרת "שעות מרחב" לטיפול וללמידה פרטנית ובקבוצות קטנות (מל"א)
  - במסגרת השעות בהן תלמידים חונכים תלמידים ("עוצמה לכל")

פיתוח מקצועי:

- מחנך אחד מביה"ס, בהיקף של 30 שעות בפיתוח מקצועי בהתאם למתווה המופעל ע"י אגף "שח"ר"
- מורים המלמדים תלמידים מאתגרים במסגרת שעות אפקטיביות בתכניות ההתערבות של אגף "שח"ר"

הדרכה:

- תינתן ביישובים בהם מופעל תקציב רווחה חינוכית ושיקום שכונות
- תינתן באמצעות מפקחי "שח"ר" והקב"ס המחוזיים עפ"י התכנית הספציפית המופעלת בביה"ס
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- איתור התלמידים המתקשים מרקע סוציו אקונומי נמוך ו/או בסכנת נשירה סמויה או גלויה ו/או עם קשיי הסתגלות לבית הספר
- ליווי תכנית העבודה לקידום תלמידים מתקשים, מעקב ובקרה אחר יישומה בבית הספר ובקהילה
- הובלת מפגשי צוות רב מקצועי
- השתתפות בצוותי היגוי רווחה ושיקום יישוביים לשם חשיבה, תכנון וליווי תכניות יישוביות שתיתנה מענה לצרכים שהוגדרו

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי הערכה לצורך בדיקת מידת התקדמות התלמידים המאתגרים
- קיום מפגשים קבועים עם מפעילי תכניות ההתערבות לצורך בחינת יעילות התכניות לקידום התלמידים
- קיום פעולות בקרה על אופן ניצול השעות והתקציבים הייחודיים לאוכלוסיית התלמידים המאתגרים

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המקיימים תהליכי למידה, הערכה ובקרה על תוכניות פרטניות לתלמידים המשתתפים בתוכנית
- מספר בתי הספר המדווחים על קידום במצבם הלימודי של התלמידים המשתתפים בתוכנית

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה תכנית ההתערבות לצמצום הפערים הלימודיים בקרב התלמידים המאתגרים ו/או תלמידים שעמדו לפני נשירה? באיזו מידה השתלבו התלמידים במסגרת הנורמטיבית?
- באיזו מידה תרמה העבודה המערכתית של הצוות הרב מקצועי לקידומו של התלמיד בהיבטים השונים לרבות התחום הלימודי והתחום החברתי?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי "שח"ר" במחוזות
- לאגף "שח"ר" במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף שח"ר

חזרה לתוכן העניינים

תכנית החומש - למגזרים דוברי השפה הערבית

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולות הכלה

האוכלוסייה:

- תלמידי בתי הספר יסודיים במגזר דוברי השפה הערבית על כל גווני האוכלוסייה

משימה א':

- שיפור ההישגים הלימודיים שיתבטא בעלייה הדרגתית ועקבית בתוצאות מבחני המיצ"ב והמבחנים הבינלאומיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- טיפוח המיומנויות בשפת אם, מתמטיקה, מדעים ואנגלית בליווי תכניות מגוונות לחיזוק והעשרת הידע בתחום
- אבחון התלמידים המאתגרים בבתי ספר שהוגדרו בבתי ספר במיקוד , ליווי ותמיכה בתכנית התערבות
- טיפוח תרבות למידה מהצלחות ברמת ביה"ס הבודד והמגזר, באמצעות קבוצות מיקוד של בתי ספר מצליחים כמקור ללמידת
- היכרות ולמידת כלים לאיתור ולאיבחון תוך הטמעתם בעבודה עם תלמידים מאתגרים
- קידום הפדגוגיה האיכותית תוך ליווי והנחיית צוותי בתי הספר

משימה ב':

- צמצום מימדי האלימות והעשרת תרבות הפנאי

פעולות וכיוונים אפשריים:

- קיום אח"מ, דיון אודות תוצאותיו ובניית תכנית מערכתית יישובית לטיפוח האקלים
- חשיבה בשיתוף הקהילה ויצרת מסגרות להעשרת תרבות הפנאי
- הפעלת תכניות יישוביות לחיזוק תנועות הנוער ועידוד הלומדים לקחת חלק פעיל

שעות הוראה בתחום:

- ניצול זמן הלימוד במסגרת השעות הרגילה, במסגרת השעות הפרטניות ובמסגרת השעות התוספתיות
- ובנוסף במסגרת שעות התגבור של החומש

פיתוח מקצועי:

- מורים ורכזים ישתתפו בקורסי פיתוח מקצועי בתחומי הדעת השונים, בהתאם למתווה המקצועי בתחום
- צוות בית הספר ישתלם במסגרת תכנית ייעודית בפיתוח המקצועי הבית ספרי

הדרכה:

- הדרכות בית ספריות בתחומי הדעת שבית-הספר בחר להתמקד
- ליווי והנחייה במפגשי הדרכה מגזריים, מחוזיים וארציים

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום מיפויים בית ספריים ביחס למצב התלמידים בתחומי הדעת השונים
- קיום אח"מ, דיון אודות תוצאותיו והבניית צעדים מעשיים ליישום ההחלטות שיתקבלו

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- מינוי רכז פדגוגי שתפקידו להוביל עם הצוותים המקצועיים בבית הספר תוכנית עבודה בהתאם ליעדי התוכנית
- הקצאת משבצת זמן קבועה במערכת למפגש עם המדריך / מלווה מטעם תוכנית החומש והרכז הפדגוגי
- קיום תהליכי מעקב ובקרה על הפעלת התוכנית והתקדמות התלמידים במסגרת קבוצות התגבור ברמת תלמיד
- לוודא שקיים מיפויי לתלמידים וכי התלמידים בעלי הצרכים הייחודים משתתפים במסגרת התוכניות שאושרו ע"י בית הספר והפיקוח הכולל
- בניית קבוצות תגבור בהתאם למיפויים ולצרכי התלמידים
- לאתר מורים מתאימים : מומחים לתחום הדעת ובעלי ניסיון בהוראה פרטנית ובהכנה לבגרות

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שבהם הועבר שאלון לבדיקת אקלים ומדד אלימות ותוצאותיו נלקחו בחשבון בתכנית העבודה
- מספר בתי הספר שבהם חל תהליך אבחון תלמידים מאתגרים וניתנו מענים מתאימים
- מספר בתי ספר שבהם מופעלת מועצת תלמידים פעילה ומסגרות תנועות נוער אליהם מגיעים התלמידים
- מספר בתי ספר שבהם ללומדים יש פעילות מגוונת בשעות אחה"צ (אחרי יום הלימודים הפורמאלי)

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה חל שיפור באקלים הבית ספרי?
- באיזו מידה נוצרו מענים לימודיים ייחודים לצרכי התלמידים שאותרו?
- באיזו מידה תרמו מסגרות הלמידה המגוונות בשעות הפנאי להעלאת הישגי הלומדים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למנהל אגף חינוך במגזר הערבי
- למפקחים במחוזות
- למנהלת האגף לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- לסגנית מנהלת המינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

תכניות תוספתיות לצמצום פערים

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

המשימה:

- הפעלת תכניות תוספתיות לקידום תלמידים מאתגרים ולצמצום פערים לימודיים וחברתיים

הרציונל:

- תכניות תוספתיות הינן תכניות המופעלות על ידי המשרד בבתיה"ס, כתוספת לתכנית הלימודים הרגילה
- כל תכנית מיועדת לאוכלוסיית תלמידים ייחודית
- לכל תכנית מטרות ייחודיות - בתחום הלימודי או החברתי
- התכניות מלוות בהקצאה נוספת של שעות, של כוח אדם או של חומרי למידה ומעורבים בהן גופים חיצוניים הקשורים למשרד החינוך ו/או אושרו על ידו

האוכלוסייה:

בתכנית "מיל"ת":

- תלמידים בסיכון בכלל בתי הספר היסודיים שאינם ביוח"א בכל המגזרים
- בתי ספר במדד טיפוח 5-10

בתכנית "סחל"ב":

- כלל בתיה"ס היסודיים ביוח"א בכל המגזרים
- בתיה"ס העומדים בקריטריונים הבאים:
  - גודל בית הספר: עדיפות לבתי ספר עם מספר תלמידים רב יותר
  - צפיפות תלמידים בכיתה: עדיפות לבתי ספר שממוצע התלמידים בכתה גבוה יותר.
  - מדד טיפוח: עדיפות לבתי ספר שלהם תלמידים בעלי רקע סוציו אקונומי נמוך.

בתכנית "קרב":

- כלל התלמידים ברחבי הארץ, תוך מתן עדיפות לצרוף בתי ספר מרשויות בעלי רקע סוציו אקונומי נמוך

שעות הוראה בתחום:

- שעות תכנית "מיל"ת" - ניתנות כשעות תוספתיות ללמידה בקבוצות קטנות
- שעות תכנית "סחל"ב" - ניתנות במסגרת שעות ההוראה שבהן סטודנטים פועלים עם תלמידים במסגרת הכיתתית
- שעות תכנית "קרב" - ניתנות כשעות תוספתיות במסגרת שעות תכנית "קרב" (3 ש"ש) פעילויות שעות קרב לא יתבצעו על חשבון או במקום שעות התקן שנקבעו לבית הספר

פעולות וכיוונים אפשריים:

בתכנית "מיל"ת"

מנהל בית ספר שבתכנית מיל"ת יפעל ל:

- בניית מערכת שעות "מיל"ת" כך שלמעלה מ – 80% מהשעות יוקצו לקידום התלמידים במסגרת מקצועות הליבה, והיתר ייועדו לפעילות העשרה במגוון נושאים לבחירה ובתחומי פיתוח והעצמה אישית
- בחירת המורים שילמדו במסגרת תכנית "מיל"ת" תוך עדיפות למורים המלמדים בבית הספר
- בניית מנגנונים לקשר רציף בין מורי "מיל"ת" למורי בית הספר על מנת לבצע לדיאלוג לגבי התקדמותם של התלמידים
- בחינת הפעילות הפדגוגית של מורי "מיל"ת" בתפיסה מערכתית
- קיום קשר קבוע עם ההורים ועדכונם לגבי פעילות ילדם במסגרת התכנית
- שילוב תכנית בתחום ההזנה להטמעת תרבות האכילה

בתכנית "סחל"ב"

מנהל בית הספר שביוח"א, המעוניין בסטודנטים לשנה"ל הבאה:

- ימלא במהלך חודש יוני את טופס הבקשה האינטרנטי שיועבר אליו על ידי המטה.
- יוודא שתכנית הפעילות ואופייה יהיו בדגש על העשרה והרחבה של תכניות הלימודים עפ"י צורכי בית הספר ובהלימה להנחיות המשרד
- ישבץ לסטודנט קבוצות קטנות שבהן לפחות 6 תלמידים ולא יותר מ- 10 תלמידים מצטיינים או מאתגרים בתחום שנבחר
- חוודא שהפעילות של הסטודנט עם אותה קבוצת תלמידים תהיה מתמשכת ורציפה, לפחות 6 שבועות ברציפות ולא יותר מ-12 שבועות
- יצמיד לסטודנט מורה מנחה

בתכנית "קרב"

מנהל שבבית ספרו פועלת תכנית קרב יפעל ל:

- שיתוף הצוות הבית ספרי בשלבי הכנסת התכנית לבית הספר: מטרותיה, יעדיה, אוכלוסיית היעד, הצגת המדריכים ותפקידם.
- בחירת תכניות בהלימה לחזון הבית ספרי ויהוו חלק מתכנית העבודה הבית ספרית.
- שיבוץ שעות קרב במערכת השעות כשעות תוספתיות המאריכות את יום הלמודים.
- בניית סביבה לימודית שתשקף את מגוון התוצרים והעשייה הייחודית והמגוונת בשיעורי "קר"ב"
- שיתוף ההורים כחלק מצוות ההיגוי של בית הספר
- קיום ישיבות של ועדת ההיגוי המוסדית להערכת את אפן הטמעת התכניות בכתות השונות והתאמתן למאפיינים הייחודיים של בית הספר

מרחבי הגמישות:

- תכנית מיל"ת: בחירת תכניות ופעילויות הנותנות מענה לצרכי התלמידים כפי שזוהו במיפויים
- תכנית סחל"ב: בחירת תחומי הפעילות של הסטודנטים בביה"ס תוך התאמה לצרכי התלמידים
- תכנית קרב: בחירת התכניות המופעלות, בהלימה לחזון הבית ספרי, למטרות בית הספר ולתכנית הפעילות הנגזרת ממנו

הדרכה:

- ניתנת ע"י ידי הרכזים היישובי/ האזורי מטעם הגוף הזכיין
- האגף לחינוך יסודי מלווה את המנחים מטעם הגוף הזכיין

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום מפגשים קבועים עם מפעילי תכניות ההתערבות לבחינת יעילות התכניות לתלמידים המאתגרים (מיל"ת)
- קיום בקורים בבתיה"ס על ידי מדריכי המשרד לבחינת אופן הטמעת התכניות בבתיה"ס

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם הפועלים עפ״י ההנחיות לאופן שילוב התכניות התוספתיות
- מספר בתי הספר בהם המדווחים כי לפחות 90% מהתלמידים המשתתפים בתוכנית מיל״ת וסחל״ב שיפרו את הישגיהם (הלימודיים והחברתיים)
- מספר בתי הספר המדווחים כי לפחות 70% מהתלמידים המשתתפים בתוכנית מיל״ת וסחל״ב הגיעו להישגים הלימודיים הנדרשים בשכבת הגיל

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה העבודה המערכתית של הצוות הרב מקצועי לקידומו של התלמיד בהיבט הלימודי והחברתי?
- באיזו מידה תרמה התכנית התוספתית לצמצום הפערים הלימודיים בקרב התלמידים המאתגרים (מיל״ת, סחל״ב)?
- באיזו מידה התכנית מאפשרת לילדים להביא לידי ביטוי יכולות וכישורים בפריסה רחבה של תחומים (קרב)?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א׳ לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- ליחידה לתכניות משלימות למידה במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

קליטת תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים

מטרה ב':

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

כללי:

- לתלמידים עולים יש להתייחס בשני אופנים:
  - תלמידים עולים חדשים - הוראת השפה העברית כשפה שנייה (הקצאת שעות תקן)
  - תלמידים עולים ותיקים - שיפור השפה והשלמת פערים במקצועות הלימוד (הקצאת שעות תקן לתכניות ייחודיות לעולים)

האוכלוסייה:

- תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים בכיתות א'-ו' בכל בתי הספר היסודיים במגזר היהודי

המשימות לעולים חדשים:

- הקניית העברית כשפה שנייה לתלמידים עולים
- שיפור השפה והשלמת פערים במקצועות הלימוד

המשימות לעולים ותיקים:

- המשך ליווי באמצעות תכנית משעולים במטרה לשפר את השפה ולהשלים פערים במקצועות הלימוד
- הפעלת מכרז חדש לתגבור לימודי והשלמת פערים בשעות אחה"צ

פעולות וכיוונים אפשריים:

מבחינה ארגונית:

- בדיקה שכל תלמיד עולה מוקלד במצבת התלמידים כעולה, בהתאם לקריטריונים, כדי שיוקצו עבורו שעות
- שליחת אישור "תעודת בירור פרטים על הנוסע" ממשרד הפנים למפקחי/מרכזי קליטת תלמידים עולים במחוזות עבור כל תלמיד תושב חוזר כדי שהשעות יוקצו עבורו
- שליחת מערכות שעות עבור השעות הייחודיות המוקצות לתלמידים עולים לאישור מפקחי/מרכזי קליטת תלמידים עולים במחוז
- העברת תשלום "סל קליטה-אגרת חינוך" שהגיע לביה"ס לתלמידים עולים זכאים בהתאם לקריטריונים

מבחינה פדגוגית:

- חשיפת צוות בית הספר לסטנדרטים של קליטת תלמידים עולים במערכת החינוך והיערכות בתיה"ס הקולטים בהתאם
- הקצאת שעות לתלמידים עולים לרכישת השפה, שיבוץ מורים מתאימים, הקצאת זמן להנחיה מקצועית
- מעקב אחר התקדמותם של העולים בלימודים: העברת מבדקי "מדף" לבחינת יכולת ההשתלבות במקצועות הלימוד בכיתות
- מעקב אחר השתלבותו של התלמיד העולה בעזרת תיק תלמיד עולה
- מעקב אחר השתלבותו של התלמיד התושב החוזר בעזרת תיק תושב חוזר
- הפעלת תכנית "משעולים" לתלמידים אשר סיימו את שלב רכישת השפה הבסיסי ועברו בהצלחה את מבדקי "המדף" אבל עדיין זקוקים לסיוע לימודי

- בחירת התכניות המתאימות לתלמידים עולים מתוך מגוון התכניות הקיימות, בדגש על:
  - שיפור השפה והרחבת אוצר מילים של התלמידים העולים
  - שיפור אסטרטגיות הלמידה במקצועות הלימוד
  - השלמת פערים במקצועות הלימוד
- לתלמידים עולים חדשים הלומדים עברית כשפה שנייה יש להקצות את השעות ולהכין מערכת בהתאם לתכנית הלימודים ובעזרת חומרי הלימוד המתאימים.

שעות הוראה בתחום:

- לתלמידים עולים חדשים: הפעלת מינימום של 6 ש"ש לתלמיד עולה אחד בביה"ס, בהתאם לקריטריונים המתפרסמים בחוזר מנכ"ל
- לתלמידים עולים וותיקים: הפעלת 2 ש"ש לתכנית "משעולים", בהתאם לקריטריונים המפורסמים בחוזר מנכ"ל, מינימום 5 תלמידים שילמדו בשעות קצה

פיתוח מקצועי:

- למורים המלמדים תלמידים עולים במסגרת המתווה לפיתוח מקצועי
- למורים שבכיתתם לומדים גם תלמידים עולים במסגרת המתווה לפיתוח מקצועי
- להעשרה: הרצאות מצולמות באתר קליטת תלמידים עולים

הדרכה:

- מדריכי אגף קליטת תלמידים עולים, בהתאם לצורך
- יש להקצות למורים זמן לקבלת ההנחיה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- בדיקת רישום התלמידים כעולים במצבת התלמידים
- בדיקת הקצאת השעות לתלמידים עולים, בניית מערכת אישית, הקצאת מורה מתאים ומקום ללמידה
- ליווי תכנית העבודה לתלמידים עולים, מעקב ובקרה אחר יישומה תוך דיאלוג עם מפקחי/מרכזי קליטת תלמידים עולים במחוזות
- בדיקת קבלת כספי סל קליטה/אגרת חינוך לתלמידים עולים
- ליווי והטמעת הסטנדרטים לקליטת תלמידים עולים והבטחת ההיכרות של צוות ביה"ס עם תרבויות ארצות המוצא
- ליווי התמודדות עם האתגרים הפדגוגיים בעבודה עם תלמידים עולים
- שיתופם של ההורים בתהליך החינוכי

הערכה ובקרה בית ספריים:

- בית הספר מקיים פעולות בקרה על ניצול אפקטיבי של השעות
- בית הספר מקיים מעקב אחר ההתקדמות של התלמידים העולים בשפה העברית הכתובה והדבורה בעזרת תיק תלמיד עולה ותיק תלמיד תושב חוזר
- בית הספר בוחן את אופי השתלבותם החברתית של התלמידים העולים
- בית הספר מעביר לתלמידים העולים מבדקי "מדף" לבחינת יכולת השתלבותם במקצועות הלימוד בכיתות

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם הוקצו כראוי השעות שהועברו לתלמידים העולים
- מספר בתי הספר בהם ציוני העולים מצביעים על כך שחלה התקדמות רבה בשליטה בשפה העברית כשפה שנייה
- מספר בתיה"ס המדווחים כי התלמידים העולים משתלבים חברתית במידה רבה
- מספר בתי הספר בהם, בהתאם לתוצאות מבדקי "המדף", שולבו התלמידים העולים במקצועות הלימוד בכיתות

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה העבודה הפרטנית/הקבוצתית עם העולים להשתלבותם החברתית?
- באיזו מידה העבודה הפרטנית והקבוצתית חיזקה את תחושת המסוגלות של התלמידים ובאיזו מידה תרמה לשילובם במקצועות הלימוד בכיתות??
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי/מדריכי/מרכזי קליטת תלמידים עולים במחוזות
- לאגף לקליטת תלמידים עולים במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף קליטת תלמידים עולים

חזרה לתוכן העניינים

תקשוב מערכת החינוך והתאמתה למאה ה-21

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1:

- התאמת מערכת החינוך למאה ה-21

המשימה:

- קידום התקשוב בבתי הספר היסודיים

האוכלוסייה:

- כיתות א'-ו' בכל בתי הספר היסודיים בכל המגזרים

מרכיבים מרכזיים:

- הטמעה ויישום של סביבות מתוקשבות להוראה ולמידה הנתמכות בטכנולוגיית ה-ICT לשם קידום פדגוגיה מיטבית והקניית אוריינות המאה ה- 21 למורים ולתלמידים
- יישום התכנית מבוסס על חמישה מרכיבים מרכזיים :
  - תכנית עבודה כוללת המשלבת את התפיסה החינוכית והארגונית של בית הספר
  - למידה ותרגול בסביבה דיגיטאלית – הקניית מיומנויות תקשוב ושילובן בתהליכי הלמידה, ההוראה והערכה
  - שימוש בטכנולוגיית ה-ICT לניהול מידע בית ספרי (כלי לניהול פדגוגי ומנהלי-ארגוני)
  - קיומו של פורטל בית ספרי כחלק מסביבה מקוונת ליישום מסגרות ללמידה שיתופית ברשת עם קהילת בית הספר (הורים, מורים, תלמידים) ועם עמיתים מבתי ספר שונים בארץ ובחו"ל
  - יישום תכנית בית-ספרית לקידום מודעות התלמידים להתנהגות אתית ומוגנות ברשת

פיתוח מקצועי:

- למנהלים באמצעות מכון "אבני ראשה" (40 ש')
- למדריכי אשכול (60 ש' X 3 שנים)
- למדריכים בתחומי הדעת (60 ש' בשנה הראשונה ו-30 ש' בכל אחת מהשנתיים הבאות)
- לרכז תקשוב – (60 ש' בשנה הראשונה ו-30 ש' בכל אחת מהשנתיים הבאות)
- לצוות הבית ספרי הנכנס לתכנית, בשנה הראשונה במסגרת הפיתוח המקצועי הבית ספרי (30 ש')
- למורי א'-ו' במסגרת הפיתוח המקצועי בתחום הדעת - בשילוב תקשוב (30 ש')
- הפיתוח המקצועי של המורים ובעלי התפקידים בתחומי הדעת מבתי הספר שבתכנית יהיה משולב תקשוב

הדרכה:

- הדרכת מנהלים ורכזי תקשוב באמצעות מדריכי אשכול
- הדרכת מורים באמצעות מדריכי תחומי הדעת ורכזי התקשוב

באחריות מנהל בית הספר, רכז התקשוב ומדריך האשכול:

- הכרת מדיניות המשרד להתאמת מערכת החינוך למאה ה- 21 ושילובה בחזון הבית ספרי
- פיתוח תכנית לימודים בית ספרית רב שנתית משולבת טכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT)
- קידום פעילויות בסביבה החדשנית ובכלל זה הוראת מיומנויות התקשוב, ואתיקה ומוגנות ברשת
- מתן מענה חינוכי לסוגיות אתיות הקשורות בהתנהלות ברשת ולהבטחת המוגנות של הילדים בסביבה זו
- יישום הוראות חוזר המנהל הכללי בנושא "רשתות חברתיות"
- פיתוח אתר בית ספרי פעיל ואיכותי הכולל והמפעיל סביבות למידה מקוונות ותקשורת עם תלמידים והורים תוך הקפדה על כללי האתיקה
- בחירת מאגרי מידע מסוגים שונים והעמדתם לרשות המורים והתלמידים
- קידום למידה שיתופית בין תלמידים בארץ בשפתם ועם תלמידים מחוץ לארץ בשפה זרה

פעולות מינהל מדע וטכנולוגיה לקידום היעד:

- פיתוח מקצועי של אנשי מטה, מפקחים, מדריכים, מנהלים, רכזי מקצוע ורכזי תקשוב בית ספריים, מורים ומורי מורים במוסדות האקדמיים להכשרת עו"ה ובמרכזי הפסג"ה
- פיתוח מקצועי בית ספרי וליווי למנהלים, לבעלי תפקידים ולצוות בית הספר על פי המתווה לפיתוח מקצועי
- התקנת תשתיות ליישום טכנולוגיית ICT להפעלת סביבות למידה מתוקשבות במוסדות החינוך
- אפיון, הקמה והפעלה של סביבות למידה מתוקשבות ומאגרי תוכן לימודיים דיגיטאליים
- משוב, בקרה ורפלקציה

פעולות האגף לחינוך יסודי לקידום הניהול הפדגוגי של סביבת למידה מתוקשבת:

- פיתוח כלים לניהול הפדגוגי של סביבת למידה מתוקשבת והטמעתם
- ליווי המהלכים באמצעות המפקחים הכוללים תוך הדגשת ההיבטים הפדגוגיים, פיתוח והפעלה של תכנית חינוכית בית ספרית מערכתית לתפקוד הילדים בסביבה הטכנולוגית
- פרסום נהלים מותאמים לתפקוד בתי הספר במציאות הטכנולוגית במאה ה-21

מרחבי הגמישות:

- הקצאת זמן על פי בחירת ביה"ס ליישום התכנית הבית ספרית לשילוב המחשב בלמידה ולהפעלת התהליכים החינוכיים להתנהלות מוגנת ואתית ברשת

הערכה ובקרה בית ספריים:

- הפעלת בקרה ביחס לתפוקות המרכזיות של התכנית
- הפעלת תהליך הערכה באמצעות ראמ"ה

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר תחומי הדעת בהם מיושמת התכנית בכל בית ספר
- מספר המורים המשלבים תקשוב במקצועות ההוראה השונים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה התוכנית לקידום הפדגוגיה בכלל ולהקניית אוריינות המאה ה-21 בפרט?
- באיזו מידה תרם שילוב התקשוב בתחומי דעת שונים להעלאת ההישגים באותם תחומי הדעת?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי התקשוב ולמפקחים הכוללים במחוזות
- למפקחת הארצית לתקשוב במינהל מדע וטכנולוגיה
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- סביבות למידה חדשניות - התאמת מערכת החינוך למאה ה-21 - אודות תכנית התקשוב

חזרה לתוכן העניינים

תהליכי הערכה
לצורך קידום מקצועי של מורים ושל מנהלים

מטרה ג:
- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1:
- התאמת מערכת החינוך למאה ה- 21

הרציונל:
- תהליכי הערכה שיטתיים, הוגנים ומעוגני ראיות ועדויות, המהווים חלק מתרבות בית-הספר, ייטיבו עם איכות ההוראה וישפרו אותה

המשימה:
- פיתוח והפעלת תהליכי הערכה מעצבים ומסכמים לצורך קידום מקצועי של מורים ומנהלים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- שיח בית-ספרי בהקשר למשמעות ההערכה כחלק משיפור ההוראה ובית הספר, לתהליכי ההערכה ולממצאים
- בחירת קבוצת המוערכים בכל מסגרת בית ספרית ואבחון המאפיינים של קבוצה זו
- הגדרת קשרי מעריך/מוערך במערכת המתוקשבת
- בניית תכנית עבודה שנתית להערכת עובדי הוראה: קביעת תאריכי צפייה, עריכת תצפיות, איסוף עדויות/ראיות
- מתן משוב והזנת המערכת המתוקשבת בתוצאות
- הנחייה ועידוד של עובדי ההוראה המוערכים לביצוע הערכה עצמית בתהליך
- הכשרת מורי המורים והמדריכים לשילוב ושימוש במרכיבי הערכה במסגרות הפיתוח המקצועי

ימי הכשרה והשתלמויות:
- הכשרה במסגרת פיתוח מקצועי ארצי ומחוזי לאוכלוסיות המעריכים הוותיקים והמעריכים החדשים
- מיקוד במכלול המימדים הקשורים לתהליך הערכת עובדי ההוראה - למפקחים, למנהלים ולבעלי תפקידים בהטמעת רפורמת "עוז לתמורה"
- הכשרה במסגרת פיתוח מקצועי בית ספרי, ליווי מורים, מפקח ומנהליו
- למידה והכשרה במסגרת של אשכולות ו/או חניכה של מנהלים/מפקחים ומנהלים
- פתיחת מסגרות למידה למנהלים על פי בחירה, הקשורים לתהליך הערכת עובדי ההוראה

באחריות המנהל, המפקח:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:
- מפקחים - סיוע בהכשרה מותאמת למנהלים וותיקים – תחזוקת הידע ועדכונו ולהכשרת מותאמת למנהלים חדשים (בתיאום עם המטה)
- מנהלים ומפקחים - הובלת תהליך ההערכה, לקיים דיון במשמעות ההערכה ובממצאי ההערכה
- מנהלים ומפקחים – ניתוח ולמידת ההשתמעויות הנובעות מנתוני תהליכי ההערכה מדי שנה על מנת לבנות מסלולי התפתחות מקצועית מותאמים.

בקרה והערכה:
- תהליך ההערכה יהיה בסיס לשיפור איכות ההוראה/הניהול ולהגדרת היעדים לתכנית עבודת המנהל/המפקח
- דוחות סטטוס תקופתיים

הכשרות:

- הכשרה של קבוצת מנהלים חדשים אחת לפחות בכל מחוז
- הכשרת מפקחים בחינוך היסודי בנושא הערכה במסגרת רפורמת אופק חדש
- הכשרת מפקחים ובעלי תפקידים כמעריכים חדשים לאוכלוסיות ייעודיות – יועצות , עו"ה במקצועות הבריאות

הערכות:

- הערכת עו"ה – 12,000 מורים
- הערכת יועצות – פיילוט – כ- 400 יועצות
- הערכת מנהלים – 1100 מנהלים
- הערכת סגנים – כ- 450 סגנים

קישור לאתר הערכת עובדי הוראה:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/HaarachatOvdeyHoraa

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- ליחידה להערכת עו"ה בלשכת המשנה למנכ"ל

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח מקצועי של עובדי הוראה באופק חדש

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1:

- התאמת מערכת החינוך למאה ה-21

המשימה:

- הכשרה, התמחות ופיתוח מקצועי של עובדי ההוראה

כללי:

בשנה"ל הבאה תורחב הגמישות בנושא הפיתוח המקצועי לצורך קידום בדרגה, בהתאם להנחיות הבאות:

- עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה, מתוך סך השעות הנדרשות לקידום (120/180/210)
- מינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות (כדי לשמור על עקרון הלמידה לאורך החיים)
- במידה ועו"ה למד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה 60 השעות לדרגה הבאה
- לעו"ה יוצעו מודולות שונות של 30 שעות - כדי לאפשר בחירה של יותר מנושא אחד
- על הנושא/התחום שבמסגרת הפיתוח המקצועי של המורה יחליטו בדיאלוג משותף מנהל בית-הספר והמורה, תוך התייחסות לצורכי המורה, לצורכי בית-הספר ולמדיניות המערכת.

הרציונל:

- התפתחות מקצועית היא פיתוח מתמיד של הידע והמיומנויות המקצועיים לאורך שלבי הקריירה של עובד הוראה[1] (Life Long Learning) כחלק מובנה בעבודתו
- ההתפתחות מתרחשת במהלך התפקוד המקצועי, במסגרות פנים בית-ספריות וחוץ בית-ספריות. התפתחות זו מתרחשת בתוך התפקידים ובין התפקידים, בתחומי הדעת, בתחומי הניהול הפדגוגי ובתחום החינוכי והארגוני
- הנחות היסוד הן:
  - פיתוח מקצועי של עובדי ההוראה ישפר את מעמדו ואיכות הוראתו של עו"ה
  - שיפור תהליכי ההוראה של עו"ה, ישפיע על איכות הלמידה של התלמידים
  - הרחבת הידע והשבחת הכישורים של המורים ישפיעו במידה רבה על איכות תפקודו של בית-הספר
- מנהל/ת בתי הספר אחראי/ת ומוביל/ה את תהליכי הפיתוח המקצועי של עובדי ההוראה בבית ספרו בהתאם למדיניות משרד החינוך, למטרות וליעדים הבית ספריים, לצורכיהם המקצועיים של המורים ובהלימה לשלבי הקריירה המקצועיים שלהם

הנחיות הפיתוח המקצועי על רצף הקריירה בשנה"ל תשע"ד

- תכנון הפיתוח המקצועי יעשה באמצעות מערכת ממחושבת המכילה את כלל התכניות תוך קיום שיח מקדם בין עובד ההוראה למנהל ביה"ס ובראייה תלת שנתית
- המערכת הממוחשבת מכילה את כלל התכניות לפיתוח מקצועי לתשע"ד, מידע אישי על כל עובד הוראה (דרגה, השכלה, תעודות, ותק) ומידע על "היסטוריית התכניות לפיתוח מקצועי"
- תהליך מיפוי התכניות לפיתוח מקצועי ע"י עובד ההוראה החל בחודש מאי ויסתיים בחודש יוני

התמחות וכניסה להוראה

- עו"ה מתמחה ישתתף בסדנת התמחות, המתקיימת באחת מהמכללות האקדמיות לחינוך/ האוניברסיטאות. השעות בשנת ההתמחות אינן מוכרות לקידום מקצועי, שכן בשנה זו המתמחה עדיין ללא רישיון לעיסוק בהוראה
- עו"ה חדש בשנה הראשונה לכניסתו להוראה (בשנה שלאחר ההתמחות) ישתתף בקורס ייעודי למורים חדשים בהיקף של 60 שעות, באחת המכללות האקדמיות לחינוך/אוניברסיטאות, שעות אלה מוכרות לקידום מקצועי, והן כוללות שילוב של ליווי אישי ומפגשים קבוצתיים
- בנוסף, עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה מעבר ל60 שעות החובה, מתוך 120 השעות הנדרשות לקידום בדרגה 1, כשמינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות.
- במידה ועו"ה ילמד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה השעות לדרגה הבאה.

פיתוח מקצועי בית ספרי

- תכנית פיתוח מקצועי לצוות בית הספר (השתלמות בית ספרית) תהיה בהיקף של 30 שעות בלבד. ניתן לקיימה בכל שנה. התכנית תבנה בהלימה למאפיינים הייחודיים של צוות בית הספר, לצרכים שעלו בבית הספר ובהתאם לתכנית הפעילות הבית ספרית

פיתוח מקצועי לעו"ה בדרגות 1-6

- עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה, מתוך 180/120 השעות הנדרשות לקידום, כשמינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות.
- במידה ועו"ה ילמד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה השעות לדרגה הבאה (להוציא שנת שבתון ולימודים לתואר שני ושלישי, ואפשרות להשלמה במקרים חריגים)

להרחבה - חוברת ההנחיות באתר אגף א' לפיתוח מקצועי בכתובת:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/meyda/PitoachMikzoei1-6/mitveh1-6.htm

פיתוח מקצועי לעו"ה בדרגות גבוהות 7-9

- עובדי הוראה בדרגות הגבוהות ילמדו במסגרת תהליכי למידה רפלקטיבית וחשיבה מחקרית, ביקורתית ברמה גבוהה בהקשר של תהליכי הלמידה, ההוראה והיישום בכיתה ובביה"ס
- בכל דרגה הוא שלוש שנים מתוכן שנתיים במוסד האקדמי ושנה נוספת מתוך תכניות מתווה דרגות 1 עד 6, התכנית הינה מודולרית, ועו"ה רשאי להחליט מתי ילמד והיכן, ובלבד שבתום שלוש שנים ילמד 210 שעות. בשנה הנוספת מתוך השלוש (שנתיים ילמד באקדמיה) יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה עובד ההוראה 60 שעות מתוך מתווה דרגות 1-6 בתאום עם מנהל בית ספרו
- במידה ועו"ה ילמד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה השעות לדרגה הבאה

מתכונת הלמידה במוסד האקדמי:

- הלימודים במוסד האקדמי יתקיימו במהלך שנתיים בהיקף של 150 שעות, מתוכן 90 שעות עיוניות ו-30 שעות ליווי אישי והנחיית עמיתים ו-30 שעות לתכנון, חקירה וכתיבה של העבודה הנדרשת. בכל שנה תהיינה 45 שעות עיוניות, 15 שעות ליווי ו-15 שעות לכתיבה ועיון
- מתווה המדיניות ורשימת המוסדות האקדמיים לפיתוח מקצועי של עובדי הוראה ב"אופק חדש" לדרגות 7-9, מפורט באתר "אופק חדש" של המשרד
- עובדי הוראה הנמצאים בדרגה שבין +6 ו-+8 (חצי דרגה), ילמדו לצורך קידום בדרגה מחצית משעות הפיתוח המקצועי הנדרשות, קרי, 105 שעות
- ניתן לעיין במסמכי המדיניות ובהנחיות בכתובת הבאה:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/meyda/PitoachMikzoei7-9/mediniut7-9.htm

סגני מנהלים ראשונים מכהנים

- ילמדו במסגרת תהליכי התפתחות ולמידה המותאמים להגדרת תפקידם ולמבנה משרתם ב"אופק חדש": בשנה ראשונה להצטרפות "אופק חדש" ו/או לתפקידו ילמד בהיקף של 70 שעות בשנה (מתוכן 10 שעות התנסות)

סגני מנהלים שנה שנייה ואילך

- בשנה שנייה ואילך ילמד בהיקף של 40 שעות בשנה (מתוכן 10 שעות התנסות)
- בהתאם להנחיות המחוזיות בתכניות לסגני מנהלים, 40 שעות בשנה תכנית המיועדת לסגני מנהלים ו-30 שעות ממתווה דרגות 1-6 הכולל תכניות לפיתוח מקצועי בית ספרי, סה"כ 70 שעות בשנה

מרחבי הגמישות:

- מרחבי גמישות שונים קיימים כתפיסה במתווה ההתפתחות המקצועית
- בנוסף, הנהגתו המקצועית של המנהל בפיתוח, הכוונה של פיתוח מקצועי של המורים ועידוד פיתוחה של קהילה מקצועית לומדת, המעצבת תרבות של דיאלוג מתמיד בין צורכי המורה כפרט לבין צורכי המערכת הבית ספרית כמכלול
- פיתוח מקצועי פנים בית ספרי בהיקף של 30 ש' בכל שנה
- במסגרות למידה מגוונות ובאמצעות מתודולוגיות ומודלים שונים ומותאמים
  - פיתוח תרבות של קהילה מקצועית לומדת
  - הבנייה עם כל מורה את המסלול להתפתחותו המקצועית בהתאם לשאיפותיו ורצונותיו, למקצועות שהוא מלמד, לתפקידים שהוא מבצע, לצרכי בית הספר ולמדיניות משרד החינוך - ברמת התכנון וברמת הביצוע
  - בחירה, תכנון , הובלה וניהול של תהליכי ההתפתחות והלמידה הפנים בית ספרית בשיתוף צוות המורים ובתהליך משתף המבוסס על איתור צרכים הן ברמה האישית והן ברמה הבית ספרית

להרחבה:

- ניתן לעיין במסמכי המדינות, תכני הפיתוח המקצועי וההנחיות באתר אגף א' לפיתוח מקצועי, בכתובת הבאה:
  http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/meyda

לפרטים נוספים יש לפנות ל:

- מפקחי הפיתוח המקצועי במחוזות
- אגף א' לפתוח מקצועי לעו"ה

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח מקצועי של מנהלי בתי-ספר [5]

מטרה ג:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ג1:

- חיזוק מעמד ומקצועיות המנהל

המשימה:

- פיתוח מקצועי של מנהלי בתי ספר

כללי:

- מנהל בית ספר ב"אופק חדש" נדרש ללמידה והתפתחות מקצועית בהיקף של 70 שעות בכל שנה לשם כך, ישתתף המנהל בשני תהליכים במקביל:
  - במסגרת "המפקח ומנהליו" בהיקף של 30 שעות
  - לבחירה - בהיקף של 40 שעות, נתון לבחירתו של מנהל בית הספר – תכנית מחוזית או תכנית ארצית למנהלים ב"אבני ראשה"
- מנהלים בראשית דרכם (שנה ראשונה או שניה בתפקיד), המקבלים הדרכה אישית, ישתתפו בתהליך קבוצתי של 40 שעות, בנוסף להדרכה אישית

מסגרות התפתחות ולמידה:

- **"המפקח ומנהליו" (30 שעות)**
  במסגרת זו, שהיא כאמור חובה על המנהלים, יילמדו נושאים הקשורים לרפורמות ולתכניות המובלות במשרד החינוך וכן נושאים על סדר היום של המחוז, בהלימה ליעדי המשרד

- **תכניות בחירה מחוזיות (40 שעות)**
  לבחירת המנהלים יוצעו במחוזות נושאים שהנהלת המחוז החליטה להציב על סדר היום, לשם פיתוח מקצועי של עובדי ההוראה והמנהלים. הנושאים יפורסמו על ידי המפקחים על הפיתוח המקצועי וההרשמה להם תיעשה במסגרת המחוז, על ידי מנהל/ת בית הספר

- **תכניות בחירה ארציות ב"אבני ראשה" (40 שעות)**

התכניות הארציות של **4X4**, שיפורסמו באתר של מכון "אבני ראשה", יתקיימו ברחבי הארץ והן עוסקות בתכני הליבה ובהלימה לתפיסת תפקיד מנהל בית ספר: הוראה ולמידה, הנהגת צוות ניהולו ופיתוחו המקצועי, קהילה מקצועית לומדת, פיתוח דרג הביניים, התמקדות ביחיד, ניהול מבוסס נתונים.
ההרשמה לתכניות תיעשה על ידי המנהל/ת דרך האתר של המכון

כמו כן, יתקיימו תכניות ארציות למנהלים **לקראת תפקידים** כגון: מדריכים אישיים, מנהלים קולטים, מנהיגים מערכתיים – גם הן בהיקף של 40 שעות

בנוסף, תוצע גם תכנית **"צמרות"** בהיקף של 112 שעות בשנה, המיועדת למנהלים משנתם הרביעית בתפקיד ומכוונת לסייע למנהלים להתמודד עם אתגרים מורכבים בהובלת שינוי ושיפור בית ספרי

- **הערות:**
  - **תכנית פיתוח מקצועי בבית ספר** בהיקף של 30 שעות תוכר למנהל רק פעם ב-3 שנים (באותה דרגה)
  - **ללימודי תואר שני ותואר שלישי** רלוונטיים נדרש אישור של המפקח על הפיתוח המקצועי במחוז. לימודים אילו יוכרו לגמול בהיקף של 140 שעות (לשנתיים) בתום הלימודים ורק עם הצגת תעודת זכאות לתואר

חזרה לתוכן העניינים

[5] באחריות אבני ראשה בשיתוף המפקחים על הפיתוח המקצועי במחוזות

אופק חדש

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

הרציונל:

- מימוש הפוטנציאל הפדגוגי והארגוני של רפורמת אופק חדש כשינוי מעמיק בתהליכי חינוך-הוראה-למידה ובתפקוד בית הספר כארגון לצמצום פערים ולשיפור הישגי התלמידים, תפקודם, תחושותיהם ורווחתם

המשימה:

- העמקת ההיבטים הפדגוגיים ברפורמת "**אופק חדש**" באמצעות יצירת סינרגיה בין ארבעת הרכיבים של אופק חדש:
  - זמן תלמיד
  - זמן מורה
  - הערכת עובדי ההוראה, סגני המנהלים והמנהלים
  - פיתוח מקצועי

פעולות וכיוונים אפשריים:

- יישום הוראות חוזר המנהל הכללי המשולב בנושא אופק חדש המתמקד בהיבטים הפדגוגיים, והמציג הנחיות להפעלת גני הילדים ברפורמת אופק חדש, הנחיות להפעלת השעות הפרטניות ושעות השהייה בבתי הספר נושא הפיתוח המקצועי
- קידום תפקוד הכיתה ובית הספר כקהילת לומדים אכפתית תוך מימוש ההזדמנויות שבמשאב "השעות הפרטניות"

מרחבי הגמישות:

- ארגון לומדים, ארגון זמן, ארגון צוות, ארגון סביבת הלמידה ותהליכי הוראה-למידה-הערכה בכפוף לחוזרי המנהל הכללי

מדדים לבחינה ולדיון בית ספרי:

- קיים חזון בית ספרי המשקף את ערכי אופק חדש
- קיימת הלימה בין החזון לבין תכניות הפעילות למימושו
- קיים שיפור עקבי במדדים השונים שנבדקו במיצ"ב, באח"ם ובנתוני הערכה פנים בית ספריים
- קיימת התקדמות בהישגי התלמידים ובתפקודם
- קיימת שביעות רצון כללית מבית הספר (שבאה לידי ביטוי בשאלונים ובסקרים שמועברים להורים, למורים ולתלמידים)
- קיים שיפור עקבי בתחושת השייכות ובקשרי מורה-הורה-תלמיד לאור השעות הפרטניות
- קיימת עלייה בתחושת סיפוק בעבודה ומימוש עצמי מקצועי
- המורים משתתפים במסגרות לפיתוח מקצועי
- מתפתחת תרבות ארגונית של שיתוף חדר המורים בנלמד במסגרות הפיתוח המקצועי וכן של "מורים מלמדים מורים"

עדכונים:

בנושא מורה-אם

- "החל משנת הלימודים תשע"ב, מורה-אם, המועסקת בהיקף של 100% משרה, זכאית להפחית שעת עבודה פרונטלית אחת בשבוע ושעת שהייה אחת בשבוע ממכסת שעות עבודתה השבועיות בלי שיופחת שכרה או היקף משרתה. זכאות זו תבוא במקום הזכאות להפחית חצי שעה ביום משעות השהייה, כמפורט בסעיף 24 להסכם מיום 25.12.08 (להלן: 'ההסכם הכולל'). בטבלאות מבנה שבוע העבודה למורה-אם המועסקת במשרה חלקית, הופחתה שעה אחת פרונטלית ונוספו 1.5 שעות שהייה. בנוסף, לאור הדברים, תידון בהמשך האפשרות, שלפיה תועסק מורה-אם בשעת שהייה נוספת מעבר למכסת שעות עבודתה השבועיות, לפי האמור לעיל, בתמורה לתשלום תוספת שכר". (מתוך ההסכם)

בנושא השעות הפרטניות

- השעות הפרטניות הן תוספת של משאב לימודי-חינוכי-חברתי ואינן באות במקום השעות שבמסגרת הליבה. השעות הפרטניות יתקיימו כשעות אורך תוספתיות במהלך יום הלימודים
- השעות הפרטניות יוקדשו לקידום הישגי כל התלמידים תפקודם ורווחתם הלימודית והחברתית. כדי ליצור למידת עמיתים נאותה על הרכב הקבוצות להיות מגוון מבחינה לימודית וחברתית באופן שימנע תיוג
- השעות הפרטניות המוקצות לשיח אישי/קבוצתי תונחינה על-ידי מחנכי הכיתות (לרשות המחנכים ערכת "מפגשים מלב אל לב")

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- למתאמת פעולות המינהל הפדגוגי וממונה על אופק חדש

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אופק חדש
- אופק חדש (בערבית)

חזרה לתוכן העניינים

ניהול עצמי

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:

- הטמעת מודל הניהול העצמי בבתי ספר חדשים בניהול עצמי והעמקה בבתי ספר ותיקים בניהול עצמי (המהלך החל בתשע"ב עם כלל בתי הספר היסודיים הרשמיים במחוזות תל אביב וחיפה, בשנת הלימודים תשע"ד יורחב המהלך לכל שישה המחוזות)

מטרות ספציפיות:

- הרחבת האוטונומיה ומרחב הגמישות בבית הספר לצורך קידום מטרות החינוך
- קידום הישגים לימודיים, טיוב האקלים הבית ספרי והשבחת תרבות הניהול בבתי הספר

פעולות וכיוונים אפשריים:

- חשיפת המנהיגות המובילה לתפישת הניהול העצמי, להבנת תהליך השינוי והערך שבצידו
- בירור מרחבי הגמישות בהיבטים הפדגוגיים-ניהוליים ובהיבטים הכלכליים- תפעוליים ומשמעותם
- גיבוש תכנית להטמעת תרבות הניהול העצמי בבית הספר בהלימה למאפייני ביה"ס ולמודל הניהול העצמי
- בניית תכנית עבודה מקושרת תקציב בדגש על:
  - הגדרת יעדים וסדרי עדיפות פדגוגיים והקצאת מגוון המשאבים העומדים לרשות ביה"ס לקידומם
  - הצגת התכנית בפני הוועדה המלווה הבית ספרית ב-2 מועדים: א. בטרם פתיחת שנת הלימודים להצגת התוכנית ודיון אודותיה, ב. בינואר – פברואר- לדיון אודות האופן שבו היא מתפתחת
- שימוש מושכל במשאבים ובמרחבים גמישים לצורך:
  - מענה פדגוגי דינאמי ומיידי לצרכים משתנים
  - קידום תכניות ייחודיות לבית הספר
  - מימוש יוזמות מורים
  - פיתוח והעשרת הסביבה החינוכית לימודית
  - התקשרות עם נותני שירותים
- גיבוש תכנית להגדלת תקציב בית הספר באמצעות יוזמות כלכליות וחיסכון מתוכנן בהוצאות התפעול לטובת פעילות פדגוגית

ליווי, ייעוץ והדרכה בשנת ההטמעה:

- ייעוץ ארגוני למנהל ביה"ס ולצוותו (בהיקף של כ- 12 מפגשים בשנה ע"י יועץ ארגוני מטעם מינהלת בתי"ס בניהול עצמי)
- ייעוץ כלכלי יינתנו לבתי הספר החדשים בניהול עצמי (בהיקף של 20 שעות שנתיות שיינתנו ע"י יועץ כלכלי מטעם המינהלת)
- מפגשי למידה ברשות המקומית – השתתפות בפורום המ"מים: מפגשי מנהלים ברשות המקומית, בשיתוף המפקח, מנהל אגף החינוך ויועץ מלווה של הרשות המקומית

מפגשי למידה:

- יום עיון טרום כניסה - למנהלי בתי ספר, למפקחים ולמנהלי מח' חינוך ברשויות המקומיות (בהתאם לסיכום עם המחוזות)
- כנס התנעה – כנס למידה במסגרת המחוז למנהלי בתי ספר, למפקחים ולמנהלי מח' חינוך
- הכשרה ייעודית למינהלנים ולמזכירות בביה"ס – הכשרה אינטנסיבית בתחילת שנת ההטמעה לעובדי המינהל בביה"ס האחראיים על הנהלת החשבונות, בשיתוף גוף הבקרה ברשות המקומית
- פיתוח מקצועי למנהלים - 30 שעות קורס ניהול עצמי ללמידה ולהעמקה בתפישת הניהול העצמי לבחירה מתוך מגוון המסגרות שיוצעו במסגרת המחוז ו/או במסגרת הארצית

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- קיום מפגשי חשיפה ושיתוף סגל ביה"ס, וועד ההורים אודות הצטרפות בית הספר לניהול עצמי
- קידום תרבות ניהול עצמי בבית הספר
- הקצאת מסגרת זמן לעובדי המינהל בביה"ס להכשרה כלכלית – בתחילת שנת ההטמעה
- הצגת ספר הנהלים הרשותי, לגורמים הרלוונטיים בבית הספר
- קבלת סל תלמיד ומעקב אחר תקציב בית ספרי מאוזן
- הפניית משאבים לפדגוגיה לרבות תכנון פעולות לחיסכון בהוצאות התפעול לטובת הפדגוגיה
- הובלת תהליך לכתיבת תכנית עבודה מקושרת תקציב והצגתה בפני הוועדה המלווה הבית ספרית
- שימוש מושכל במשאבים למיצוי הפוטנציאל של בית הספר, סגל המורים והתלמידים

מרחבי הגמישות לבתי הספר בניהול עצמי:[6]

הגדלת מרחבי הבחירה והגמישות לבתי הספר הן חלק ממגמה כללית, הגמישות מתבטאת במכלול היבטים כגון: ארגון זמן הלמידה, ארגון לומדים, בחירת תוכניות, שיטות ותהליכי הוראה-למידה- הערכה, פיתוח מקצועי והדרכה ועוד.

א. ייעוד שעות הלמידה:

10% גמישות בייעוד בשעות הלמידה המחייבות המופיעות בהנחיות המתנ"ה, בתנאים הבאים:

- יילמדו כל המקצועות הלימוד המחייבים
- הישגי בית הספר מעידים על עמידה בהישגים הנדרשים במקצוע בו מבקשים לעשות שינוי
- התקיים דיאלוג עם מפקח בית הספר והתקבל אישור בוועדה המלווה

ב. תקציב בית ספרי ומרחב תפעולי

- אוטונומיה וגמישות בשימוש במשאבים ('סל תלמיד') וכן בהעברת התקציב משנה לשנה
- מרחב תפעולי לניהול התקציב הגמיש
- יכולת להסיט ולנצל משאבים לטובת פעילות פדגוגית
- יוזמות כלכליות שנועדו להגדיל את "עוגת התקציב"
- העסקת כוח עזר (בהלימה לספר הנהלים הרשותי)
- שעות הדרכה גמישות בבחירת היקף ותחום ההדרכה באמצעות "מודל ההדרכה"
- מפגשי למידה – הכרה ב-30 שעות להפעלת פיתוח מקצועי פנים בית ספרי מדי שנה

ג. בחירת תוכניות מתוך מאגר התוכניות

בשנת הלימודים תשע"ד יופעל פיילוט להרחבת הגמישות הפדגוגית בבתי ספר בניהול עצמי שייבחרו על ידי המחוזות

[6] הגדלת מרחבי הגמישות הפדגוגית ניהולית לבתי הספר הן חלק ממגמה כללית, מרחבי הגמישות יעודכנו על בסיס נתוני הערכה שיתקבלו מהפיילוט שיופעל בשנה"ל תשע"ד בבתי ספר בניהול עצמי.

כיוונים למדדים אפשריים:

ברמת התארגנות והיערכות

- מספר המנהלים "החדשים" בניהול עצמי שמשתתפים בקורס לניהול עצמי
- מספר המנהלים המשתתפים באופן קבוע בפורום 4 המ"מים ללמידת עמיתים (לפחות 4 מפגשים)
- מספר בתיה"ס שצרכו את משאב שירותי הייעוץ הארגוני והכלכלי
- מספר בתיה"ס שהמנהלנים או המזכירות השתתפו בהכשרה הייעודית לניהול העצמי

ברמת הטמעה

- מספר בתי הספר שבנו תכנית עבודה מקושרת תקציב
- מספר בתיה"ס שהציגו תכנית עבודה מקושרת תקציב בפני הוועדה המלווה
- מספר בתי הספר בהם הצוות שותף בקבלת החלטות (מעבר למה שהיה בעבר)
- מספר בתי הספר בהם צוותי העבודה בבית הספר מקיימים תהליכי עבודה מבוססי תכנון, ביצוע ומתן דין וחשבון באופן מתמשך
- מספר בתי הספר שבהם בעלי תפקידים נהנים מסמכות לניהול תקציב במסגרת אחריותם
- מספר בתי הספר בהם נעשה חיסכון מתוכנן בהוצאות התפעול לטובת פעילות פדגוגית בשיעור גבוה מ-10%
- מספר בתי הספר בהם חל גידול בתקציב הבית ספרי בשיעור גבוה מ-5% כתוצאה מיזמות כלכלית
- מספר בתי הספר המעמיקים את שיתוף הפעולה עם ההורים, הקהילה והסביבה במכוונות למטרות בית הספר

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרם הניהול העצמי לעלייה בתחושת שביעות הרצון של הצוות לגבי יכולתו להשפיע על דרכו של בית הספר?
- באיזו מידה תרם הניהול העצמי להלימה גבוהה יותר בין סמכות לאחריות?
- באיזו מידה הניהול העצמי תרם להרחבת הדיאלוג בין מנהלי בתיה"ס לרשות המקומית ממישור של שיח מנהלתי ותקציבי למישורים של שותפות בחשיבה ויישום של מדיניות חינוך?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונה המחוזית לניהול עצמי
- למינהלת בתי ספר בניהול עצמי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

העשרה בתום יום הלימודים – ציל"ה טרכטנברג

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:

- העשרה בתום יום הלימודים באמצעות תכנית ציל״ה טרכטנברג

הרקע:

- החלטת ממשלות ישראל מס׳ 4088 מתאריך 8.1.2012, י״ג בטבת התשע״ב

האוכלוסייה:

- תלמידים בכיתות א׳ - ב׳ בבתיה״ס המתוקצבים על ידי משרד החינוך

הרעיון:

- שאיפה להתאמה בין שעות העבודה שדורשות מרבית המשרות במשק לבין שעות הפעילות של המסגרות הציבוריות לילדים על מנת להקל על ההורים בנטל הכספי הכרוך במציאת מסגרת הולמת בשעות שלאחר יום הלימודים.
- לפיכך בהתאם להחלטה שהתקבלה תינתן העשרה בתום יום הלימודים בדגש על: היבט לימודי, העשרה, הזנה ופעילות תלמידים והורים.

סבסוד תכנית ציל"ה:

- הסבסוד יינתן בשלושת האשכולות הנמוכים (למ״ס 1-3)

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הפעלת תוכנית להעשרה בתום יום הלימודים, עד השעה 16.00 בימים א-ה׳ עבור תלמידים בכיתות א׳ - ב׳ בבתיה״ס המתוקצבים על ידי משרד החינוך- בכפוף להחלטות ממשלה
- התוכנית תהיה בהלימה ליעדי המשרד, הרשות וביה״ס ותאפשר פעילויות:
  - בהיבט הלימודי: טיפוח כישורי למידה, תגבור, קידום מצוינות
  - העשרה: פעילות העשרה בתחומי האומנויות, הספורט, החינוך הסביבתי, מעורבות חברתית וכד׳
  - הזנה
  - פעילויות הורים ותלמידים

מודל ההפעלה

- כל המסגרות תפעלנה על פי מתווה ציל"ה, כמופיע באתר המשרד "העשרה בתום יום הלימודים".
- המסגרות תופעלנה באמצעות זכייני המשרד/ בהפעלה עצמאית של הישוב

מרחב הגמישות:

- בחירת תוכניות העשרה, תחומי העשרה, מדריכים

באחריות מנהל ביה"ס:

- בחירת תכניות ופעילויות הנותנות מענה לצרכי התלמידים כפי שזוהו במיפויים.
- בחירת התכניות הנרכשות כך שיהיו בהלימה לחזון הבית ספרי ולתכנית הפעילות הנגזרת ממנו.
- בחירת תחומי הפעילות של המדריכים בתכנית

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- ליחידה לתכניות משלימות למידה במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

חינוך משלב
יישום תיקון חוק החינוך הממלכתי

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:

- יישום תיקון לחוק "חינוך ממלכתי משלב"
  חינוך ממלכתי המשלב בתכנית הלימודים שלו לימודי יהדות מוגברים ושם דגש על עיסוק בזהות יהודית ועל חינוך לפי תכנית השלמה למוסד חינוך ממלכתי משלב (מתוך: תיקון לחוק החינוך הממלכתי, התקבל בכנסת בשנת 2008)
  הבניית מסגרת לימודית ארגונית, פדגוגית חינוכית המאפשרת להכיל בתוכה באותו בית ספר תלמידים שונים, בעלי מגוון זהויות יהודיות

האוכלוסיה:

- תלמידי כיתות א'-ט' בבתי ספר רשמיים

מעיקרי הרעיון:

- בתי ספר המשלבים נועדו לאפשר מסגרת חינוכית משותפת לבנים ובנות, דתיים, מסורתיים וחילוניים המקיימים אורח חיים דתי, חילוני ומסורתי, תוך מתן מענה ייחודי לזהויות השונות
- צוות בית הספר יהיה בעל זהויות דתיות מגוונות ויפעל לפיתוח תכנית השלמה שתכלול לימוד מקורות יהודיים בהיקף רחב ובאופן מעמיק, תוך שימת דגש על עיסוק בזהות יהודית ועל חינוך לערכי הסובלנות במורשת ישראל ולקיום חיים משותפים וברית ייעוד וגורל בין כל חלקי העם בישראל ובתפוצות (על-פי תיקון לחוק החינוך הממלכתי, התקבל בכנסת בשנת 2008)

מטרות בית הספר המשלב:

- לחבר בין חלקיו השונים של העם היהודי וליצור תרבות המבוססת על סובלנות ופלורליזם, תוך חיזוק ההיכרות עם האחר והפחתת חששות, עימותים וניכור
- לסייע בידי התלמידים לעצב את זהותם היהודית, תוך כבוד לאורח חייהם מבית
- לטפח אקלים חינוכי-תרבותי, יהודי-ציוני המבוסס על ערכים של קבלת האחר, היכרות עמו וניהול דיאלוג מתוך כבוד הדדי
- לפתח בקרב התלמידים זיקה והיכרות מעמיקה עם השקפת העולם היהודית ציונית מתוך כבוד והערכה
- להכיר את ארון הספרים היהודי תוך חשיפה לגישות מחשבתיות, השפעות הדדיות וזיקות בין תרבות ישראל לבין התרבות האנושית בכללה
- לטפח תלמיד ערכי, מוסרי, בעל מידות ומעורב בחברה, תוך הדגשת הערכים המוסריים-חברתיים שביהדות, חיזוקם והנחלתם לדורות הבאים ומתוך מעורבות חברתית אקטיבית וגילויי אחריות ואכפתיות
- לאפשר לתלמידים להכיר בכך שבמדינת ישראל הם מממשים את זכותם ואחריותם לקיים מדינה יהודית עצמאית ודמוקרטית, תוך יצירת קשר להיסטוריה ולמקורות היהודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- פיתוח תכנית לימודים משלבת לצד תכנית פעילות חוץ בית ספרית המשקפת את ערכי בית הספר המשלב בהתאם למתווה שיוצג בחוזר מנכ"ל
- ניסוח חזון המבטא את העקרונות של הקבלה והכבוד למסורת, לאמונות ולדעות עליהם חונכו התלמידים בבתיהם
- כתיבת תקנון המשקף במעשה את חזונו ואת ייחודו של בית הספר, ומביא לביטוי את היבטיו של החינוך המשלב
- פיתוח ועיצוב דרכי שיח בשיעורים ומחוצה להם, המושתתות על העושר הרב במקורות היהודיים
- הבניית מסגרות קהילה לומדת במעגלים שונים: תלמידים, מורים, הורים וקהילה
- גיבוש הנהגת הורים הפועלת לקידום והעמקת החינוך המשלב בבית הספר
- טיפוח סביבה לימודית המשקפת את ערכי החינוך המשלב
- עיצוב דפוסי אורח חיים יהודי חווייתיים באמצעות טקסים, קבלות שבת, חגים ומועדים, תפילות חגיגיות ועוד
- גיבוש דרכים לקיום תפילה: בית הספר יהיה רשאי להקים בית כנסת ולהחליט באיזה אופן ואם תתקיים תפילה
- השתתפות צוות בית הספר בפיתוח מקצועי בתחומי החינוך המשלב במשך 3 שנים
- מינוי רכז יהדות לבית הספר

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שפיתחו תכנית לימודים משלבת הכוללת תכנית פעילות חוץ בית ספרית ומשקפת את ערכי בית הספר המשלב
- מספר בתי הספר שניסחו חזון המבטא את העקרונות של הקבלה והכבוד למסורת, לאמונות ולדעות עליהם חונכו התלמידים בבתיהם
- מספר בתי הספר שכתבו בתהליך משתף, תקנון המשקף את חזונו ואת ייחודו של בית הספר, ומביא לביטוי את היבטיו של החינוך המשלב
- מספר בתי הספר בהם מתקיים פיתוח מקצועי למורים בתחומי החינוך המשלב.

נקודות מוצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה אפשרו מסגרות הקהילה הלומדת לשותפים להביע את עמדתם ולהשפיע על אופן יישום החינוך המשלב?
- באיזו מידה תרמו דפוסי אורח חיים היהודי חווייתי (טקסים, קבלות שבת, חגים ומועדים, תפילות חגיגיות ועוד) לאווירה המאפשרת לכלל התלמידים, המורים והקהילה לבוא לידי ביטוי?
- באיזו מידה תרם הדיאלוג המשתף בסוגיית התפילה להעלאת תחושת קבלה וכבוד הדדי לאמונות ודעות עליהם חונכו התלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למתאמת פעולות המינהל הפדגוגי וממונה על אופק חדש

חזרה לתוכן העניינים

חטיבות צעירות

מטרה ג'

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:

- חיזוק החטיבות הצעירות כמסגרת חינוך ולמידה ייחודית ואיכותית

הרעיון: (ראו חוזר המנהל הכללי נ"ב / 5)

- החטיבה הצעירה מאפשרת יצירת רצף חינוכי מתמשך החל מגן טרום חובה ובכיתות ההמשך של בית הספר על ידי התאמת סביבת הלמידה ודרכי חינוך-הוראה-למידה והערכה למאפייני טווח הגילים וצרכיו, הפעלת תכנית לימודים בית ספרית (תלב"ס) מבוססת על עקרונות הרצף החינוכי
- מטפחת למידה רב גילית על ידי התאמת ארגון הזמן, ארגון הלומדים, ארגון התכנים, ארגון הצוות ופיתוח דרכי הוראה מגוונות

פעולות וכיוונים אפשריים:

- ללוות את החט"צ כמסגרת חינוך ולמידה ייחודית לילדים בגילאי 5 – 7/8
- לוודא כי צוות החטיבה הצעירה מתפתח מקצועית בנושא:
  - מנהלת החטיבה הצעירה – במסגרת המתווה המקצועי בשלוש השנים הראשונות לתפקידה
  - עובדי הוראה חדשים בחטיבה הצעירה – במסגרת פיתוח מקצועי מרוכז בקיץ
  - התעדכנות מקצועית שוטפת
- להקצות זמן למפגשי הדרכה בהתאם לצורך - בחטיבה חדשה, בחטיבה שבה מתנהלת החטיבה חדשה ובחטיבה שנקבע לה יעד שיקום
- לקיים פעולות לשיתוף הורים ואנשי רשות מקומית בנושא החטיבה הצעירה כמסגרת חינוך ולמידה רב גילית לילדים בגילאי 5 – 7/8 ומקומה בהיבטים העיוניים והמעשיים (המשנה החינוכית, המטרות ודרכי הפעולה)

הערה: בכיתות א' בחטיבות הצעירות (וב' שבהן כיתות ב' הן במסגרת החטיבה הצעירה) משך הלימודים הוא כמו בכלל מערכת החינוך. השעות הניתנות לכיתה באשכולות המקצועות השונים הן על פי הטבלה במארז זה כשארגון הזמן וארגון הלומדים במהלך יום הלימודים הוא דיפרנציאלי על פי תהליכי העבודה בחטיבה הצעירה.

הדרכה

- הדרכה אינטנסיבית ניתנת לחטיבה צעירה חדשה ולחטיבה צעירה מאתגרת, בתדירות שבין אחת לחודש ויותר, במשך שנה ובמקרים מיוחדים שנתיים
- הדרכה אקסטנסיבית - ניתנת לחטיבות צעירות הפועלות משלוש שנים ומעלה. ההיקף נקבע בהתאם לצרכים המתעוררים ובתיאום עם הפיקוח הכולל

פיתוח מקצועי:

- קורס קיץ ארצי מרוכז בן 30 שעות להכשרת צוותים חדשים להוראה בחטיבות הצעירות וניהולן מתקיים ב- 3 ימים מרוכזים בחודש אוגוסט ובשני מפגשים וירטואליים
- קורס ארצי בן 30 שעות המתקיים לאורך שנת הלימודים במחוזות חיפה, מרכז ודרום (ובתנאי שיהיו מספיק נרשמים) למנהלות חטיבות צעירות שנה א' – ב' – ג' בתפקיד

לפרטים נוספים יש לפנות:

- מפקחת ארצית על החט"צים באגף א' לחינוך יסודי
- מפקחות רפרנטיות במחוזות

חזרה לתוכן העניינים

שעת חירום

מטרה ג'

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל.

יעד ג2:

- הטמעת שינויים ארגוניים והתאמת המערכת לצרכים הביטחוניים

המשימה:

- היערכות מערכת החינוך לשעת חירום

האוכלוסייה:

- כלל בתי הספר היסודיים בארץ

הפעולות ביסודי:

- ביצוע תרגיל כניסה למרחב מוגן בתחילת חודש ספטמבר
- ביצוע תרגיל רעידת אדמה בסוף ספטמבר
- השתתפות בתרגיל חירום לאומי "נקודת-מפנה"-7- תרגיל כניסה למרחב המוגן בחודש מאי 2014.
- ביצוע תרגילי הכנה לקראת תרגיל מוס"ח ארצי במתווה של ירי טילים - ביצוע התרגיל בשלבים כשהתלמידים בכיתה ייעשה במהלך חודשים -דצמבר-2013 - ינואר 2014
- ביצוע תרגיל מוס"ח ארצי במתווה של ירי טילים ביום שני, כד' באדר א' תשע"ד -24-פברואר כשהתלמידים בכיתה
- ביצוע תרגיל חשיבה (הדמייה) למטה החירום הבית-ספרי (צל"ח) במסגרת חדר מורים לתרחיש של ירי טילים-מומלץ עד למועד ביצוע תרגיל מוס"ח ארצי

שעות הוראה בתחום:

- הפעלת 4 שעות במהלך השנה בכיתות ב' - ג' לחינוך לחירום על ידי מחנכות הכיתות
- לימוד תלמידי כיתות ה' בנושאי חינוך לחירום על ידי מדריכות של פיקוד העורף בהיקף של 10 שעות לכל כיתה

פיתוח מקצועי:

- הכשרת כל סגל בית הספר בהיקף של 4 שעות בנושאי חינוך לחירום בבית הספר במסגרת חדר מורים על ידי מדריכי פיקוד העורף (חברת אדיוסיסטם)
- הכשרת מגיש עזרה ראשונה בית ספרי בהיקף של 30 שעות - 2 מורים יוכשרו בכל בית ספר
- מפגש ריענון לרכזי ביטחון בנושאי ביטחון, בטיחות, חירום וטיולים - על ידי קב"ט מוס"ח רשותי
- הכשרה בסיסית לרכז בטיחות וביטחון בית ספרי –
  - תיערך במהלך שנה אחת בלבד בהיקף של 60 שעות בפסג"ות, אם לא השתלם קודם לכן

הבחירהבפיתוח המקצועי של הרכזת תעשה במשותף עם המנהל, הרכז וקב"ט הרשות

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף בכיר לביטחון, בטיחות והיערכות לשעת חירום

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אודות שעת חירום

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פרק ב'

הנחיות נוספות לבתי ספר הממלכתיים דתיים

- **פתח דבר – ראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ**
- **הקדמה – מפ"א לבתיה"ס הממלכתיים דתיים, אוריאל עובדיה**
- **הנחיות נוספות לבתיה"ס הממלכתיים דתיים:**
  - **בזיקה ליעד א.1- "והעמידו תלמידם הרבה" – "לכל אדם ישנה"**
    חמד וקהילה
    התכנית המתואמת
  - **בזיקה ליעד א.2 – אקלים מיטבי**
  - **בזיקה ליעד ב.1 – ללמוד וללמד**

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פתח דבר – ראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ

במסגרת התכנית השנתית, הציב לעצמו החמ"ד מספר משימות נוספות הנגזרות מן היעדים ונכללות כולם בתפיסה של "בית חינוך כמשפחה".
"בית חינוך כמשפחה" הוא מטרת על המכוונת להטמעת אורח חיים הממשמש את תפיסת בית החינוך כמסגרת המחויבת לתלמידיה - כבנים.
"בית חינוך כמשפחה" מחבר את כל בני המשפחה - את הצוות החינוכי, את אנשי המשק והעובדים, את ההורים, והבוגרים של בית החינוך, כי בית לא עוזבים...
"בית חינוך כמשפחה" – נועד לטפח בתי חינוך בהם האקלים ואורחות החיים יושתתו על ערכי המשפחה המיטבית כמטאפורה וכדגם למעשה החינוכי.

להלן המשימות העיקריות של החמ"ד הנמצאות בזיקה ליעדים של כלל מערכת החינוך:

א. דגשי החמ"ד במסגרת יעד א1 - העמקת החינוך הערכי

- "והעמידו תלמידים הרבה"
- "לכל אדם ישנה"
- חמ"ד וקהילה
- חמ"ד של חופש
- מפתח הל"ב מתוך אמונה (במסגרת התכנית המתואמת)

ב. דגשי החמ"ד במסגרת יעד א2 - עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

- פיתוח זהות דתית לאומית
- דיאלוג מיטבי
- מיצוי סגולותיו של התלמיד
- אחדות, השתייכות וחסד
- מוגנות ובטיחות, סביבת איכות
- קידום אקלים מיטבי (במסגרת התכנית המתואמת)

ג. דגשי החמ"ד במסגרת יעד ב1 - שיפור ההישגים הלימודיים

- ללמוד וללמד

הרב זצ"ל כתב: " ידיעה ברורה מחוללת את הרצון. גבורת הרצון מחוללת את היכולת..."
ידיעת היעד והמשימה באופן ברור כשכל הצוות החינוכי והמנהלי שותפים לכך, משפיעה על הרצון ועל הלך הרוח של המשפחה כולה.

בתפילה גדולה ובענווה ניגש למלאכת קודש זו.

ברכת הצלחה רבה בעבודת הקודש
אברהם

חזרה לתוכן העניינים

הקדמה - המפקח הארצי על בתי הספר היסודיים בחמ"ד

למנהלי בתי הספר היסודיים ולמפקחים בחמ״ד

בחכמ"ה ייבנה בית חינוך

בית הספר היסודי הוא, כפי ששמו מעיד עליו, היסוד שעליו ייבנה הבניין החינוכי כולו.
השנים הראשונות שבהן התלמיד מתחנך בבית הספר הן ללא ספק שנים משמעותיות בגידולו ובהתפתחותו, ויש להן השלכה רבה על המשך התפתחותו בעתיד.

בית הספר שהוא ״בית חינוך״ מתאפיין בכך שיש בו מכוונות ברורה לחינוך, כלומר: לבניית אישיותם של התלמידים, מידותיהם, יראת השמיים שלהם והשקפת עולמם תוך למידה רצינית ומשמעותית המותאמת לטבעה ולמגמותיה של האומה הישראלית כולה.

איכותם הטובה של כל אלו תתקיים אם תשרה בבית הספר אווירה של אהבה ויתקיימו יחס אישי חם, אמון, הקשבה, שמחה, ביטחון וסבלנות, אשר יבטיחו את הרגשתם הטובה של התלמידים, את הערכתם לבית הספר ולמוריהם ואת היותם פנויים לבניין אישיותם וללמידה משמעותית.

בתי החינוך של החמ״ד מחנכים לאורה של תורת ישראל, ולאורם של אבות ואימהות האומה, אשר מסמנים את הדרך לבניהם, יחד עם שותפות מלאה ליעדי מערכת החינוך כולה.

ההנחיות המפורטות להלן מיועדות לסייע בידי צוותי בתי החינוך למימושו של החזון המתואר לעיל.

אנו בטוחים שתדעו ליישמם בהצלחה תוך הטבעת החותם הייחודי של בית החינוך שלכם.

בברכת הצלחה לכולנו

אוריאל עובדיה
המפקח הארצי על בתיה״ס היסודיים בחמ״ד

חזרה לתוכן העניינים

תפילה בבית הספר הממלכתי דתי

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- התפילה כדרך חיים בחינוך הממלכתי דתי
- חינוך לאמונה ולקיום מצוות בבתי הספר של החמ״ד

האוכלוסייה:
- כל תלמידי בתי הספר הממלכתיים דתיים.

הפעולות וכיווני פעולה אפשריים:
- יש להקפיד על הקצאת זמן ייחודי לתפילת שחרית בכל בוקר
- חשוב להקפיד על נוכחות מורית במהלך התפילה, ללווי , להשגחה ולדוגמה אישית
- רצוי לקיים לימוד הילכות תפילה ולימוד הלכה יומית, מידי יום, בתום התפילה
- חשוב לשלב שירה במהלך התפילה ,להתרוממות רוח ולחוויה רוחנית
- בבתי הספר הפועלים במסגרת יום לימודים ארוך ואופק חדש ,יש לתת את הדעת על אפשרות שילוב תפילת מנחה

הערכה ובקרה:
- קיום תפילת בוקר באופן סדיר וקבוע
- קיום הרגלי התנהגות התואמים את מעמד התפילה
- נוכחות מורה במהלך התפילה

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר בהם מתקיימת תפילת שחרית מידי בוקר
- מספר בתי הספר בהם מתקיימת שירה במהלך התפילה
- מספר בתי ספר בהם מתקיימת למידת הלכה יומית לאחר התפילה
- מספר בתי ספר באופק חדש המקיימים תפילת מנחה

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקח הארצי על בתי הספר היסודיים בחמ״ד במינהל לחינוך דתי

חזרה לתוכן העניינים

"והעמידו תלמידים הרבה" - "לכל אדם ישנה"

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימות:

- "והעמידו תלמידים הרבה" - פיתוח זהות תורנית ציונית שתפתח הזדהות עם מטרות החמ"ד והמשך למידה במסגרות החינוך הדתיות לאומיות
- "לכל אדם ישנה" - טיפול במעברים בין כל שלבי החינוך באופן שיאפשר ללומדים להשתלב במסגרות החמ"ד

האוכלוסייה:

- כל תלמידי בתי הספר היסודיים הממלכתיים דתיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- יצירת מסלולים בית ספריים למתן מענה מיטבי לכל גווני האוכלוסייה הדתית לאומית בתוך בתי הספר
- יצירת מנגנון מובנה ורציף של מפגשים סדירים בין מוסדות החינוך לשיח אודות מעברים וטיוב רצף הלמידה.
- מיפוי צפי נשירת תלמידים מחמ"ד ובניית תכנית ממוקדת (בעיקר במוסדות בהם אחוז הנשירה גבוה מ-5%)

שעות הוראה בתחום:

- במסגרת השעות הקיימות ובזמנים ייחודיים שייקבעו על ידי צוות ביה"ס והמסגרות השונות ברצף החינוכי

הדרכה:

- תינתן במסגרת ההדרכה השוטפת הניתנת ע"י מדריכי החמ"ד המגיעים לביה"ס
- תינתן בהתאם לתכנים שיקבעו ע"י החמ"ד תוך הכנסת ההתאמות הנדרשות לביה"ס
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב משוב והערכה בזמנים קבועים
- קיום הערכה לבדיקת ההתקדמות בתהליך הנדרש למימוש המשימה בהתאם לפעולות שהוגדרו
- ניתוח תוצאות ההערכה ושימוש בו כבסיס לשיפור מתמשך בתכניות העבודה הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שמיפו את הצרכים התורניים-חינוכיים שברשותם ובנו תכנית שתיתן מענה לצורכי התלמידים
- מספר בתי ספר שקלטו את מגוון ילדי החינוך הדתי והגדילו את מספר תלמידיהם בהתמדה
- מספר בתי ספר שקיימו שיח לטיוב הרצף החינוכי והמעברים בין המסגרות באמצעות מסגרות ומנגנונים רציפים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה סייעה ההזדהות עם מטרות החמ"ד לצמצום הנשירה והמעבר למוסדות אחרים?
- באיזו מידה תרמה תכנית הרצפים ,לזיהוי הצרכים הייחודיים של לומדי החמ"ד ומתן מענה הולם לצורכיהם?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקח הארצי על בתיה"ס היסודיים בחמ"ד

חזרה לתוכן העניינים

"חמ"ד וקהילה"

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

משימות:
- הרחבת מעגלי השותפות בין ביה"ס לקהילת ההורים תוך שיתוף, מעורבות ותרומה חינוכית משותפת ומתמדת

האוכלוסייה:
- כל תלמידי בתי הספר היסודיים הממלכתיים דתיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- קיום מסגרות זמן לדיון ולחשיבה אודות דרכו החינוכית של ביה"ס תוך פיתוח הנהגת הורים בית ספרית
- הפעלת בתי מדרש למורים ולהורים במסגרת במ"ה (פרטים על התכנית – ראה בספר התכניות תשע"ד)
- מיפוי תחומים וזיהוי הגורמים עימם יש לחזק את שיתופי הפעולה (בקהילה, בתנועות הנוער, ברשות ועוד)
- קיום פעילות משותפת של מורים מהחמ"ד עם מורים מבתי ספר ממלכתיים (יחד שבטי ישראל)
- חיזוק הקשר והפעילות עם מכינות, ישיבות הסדר וישיבות גבוהות (חמ"ד של חברותא)
- חיזוק והרחבת פעילות חסד כחלק מאורח החיים של המוסד החינוכי (חמ"ד וחסד).
- קיום פעילות חינוכית ערכית ושמירת קשר אישי עם התלמידים גם בחופשות (חמ"ד של חופש).

הערכה ובקרה ברמה בית ספרית:
- קיומם של מפגשים לדיון ולחשיבה אודות דרכו החינוכית של בית ספר, תוך שיתופם של נציגי הקהילה
- קיומו של מיפוי אודות תחומים וגורמים עימם חשוב לחזק את שיתופי הפעולה ותוכנית שנבנתה בעקבות המיפוי
- קיומם של שיתופי פעולה עם גורמים מגוונים בקהילה

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר המקיימים מפגשים לדיון ולחשיבה אודות דרכו החינוכית של בית ספר
- מספר בתי הספר המקיימים ומפעילים בתי מדרש למורים ולהורים במסגרת במ"ה
- מספר בתי הספר העורכים מיפוי אודות תחומים וגורמים עימם חשוב לחזק את שיתופי הפעולה ובונים תוכנית לקידום
- מספר בתי הספר המקיימים שיתופי פעולה עם גורמים מגוונים בקהילה

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרם שיתוף הגורמים בקהילה לשיפור אקלים ביה"ס ולהעלאת שביעות הרצון ורמת ההישגים?
- באיזו מידה תרם שיתוף הגורמים השונים והשיח עימם לתחושת השייכות של התלמידים?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקח הארצי על בתיה"ס היסודיים בחמ"ד

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- מינהל החינוך הדתי

חזרה לתוכן העניינים

התכנית המתואמת לחינוך חברתי ולכישורי חיים בחמ"ד

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

משימה:

- חיזוק החינוך לערכים תוך יצירת שפה ונושאים משותפים בין תחומי הדעת השונים

האוכלוסייה:

- תלמידי בתי הספר היסודיים ממלכתיים דתיים.

הרעיון:

- "התכנית המתואמת" שואפת ליצור תאום נושאי בין שלוש תכניות הנלמדות בחמ"ד בתחומים החברתי-ערכי-רגשי ויוצרת רצף נושאי משותף בין: מפתח הל"ב מתוך אמונה, כישורי חיים ויומן עתיד
- במסגרת "התכנית המתואמת" נלמד נושא אחד בדרכים מגוונות, במועדים שונים במהלך השבוע ובתחומי דעת מגוונים, באופן המאפשר למידה מתכללת, מקיפה ומעמיקה, הטמעה מותאמת על מנת ליצור חווית למידה משמעותית ולמנוע חוויית עומס ובלבול

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בהתאם להנחיות המופיעות ביעדים א.1, א.2
- הקמת צוות בחכמ"ה בית ספרי בצוות שותפים בעלי תפקידים בעלי ייצוג מגוון כגון: מנהל ביה"ס, הרכזת החברתית, היועצת ורב ביה"ס
- בניית תכנית עבודה שנתית בשת"פ עם המדריכה החברתית הבית ספרית

הערכה ובקרה ברמה בית ספרית:

- בהתאם להנחיות המופיעות ביעדים א.1,א.2

כיוונים למדדים אפשריים:

- בהתאם להנחיות המופיעות ביעדים א.1, א.2

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקח הארצי על בתיה"ס היסודיים בחמ"ד

חזרה לתוכן העניינים

אקלים מיטבי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:

- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

משימה:

- הפעלת תכנית מערכתית לקידום אקלים חינוכי מיטבי וצמצום אלימות

האוכלוסייה:

- תלמידי בתי הספר הממלכתיים דתיים .

הרעיון:

- במסגרת משימות יעד א.2, בחמ"ד יושם דגש נוסף על:
- פיתוח זהות דתית לאומית
- דיאלוג מיטבי
- מיצוי סגולותיו של התלמיד
- אחדות, השתייכות וחסד
- מוגנות ובטיחות, סביבת איכות
- קידום אקלים מיטבי (במסגרת התכנית המתואמת)

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הקמת צוות בחכמ"ה בית ספרי שיהיו שותפים בו, מנהל ביה"ס, היועצת, הרכזת החברתית ורב ביה"ס לדיון בעקבותיו בניית תכנית עבודה שנתיתבית ספרית, בהלימה לצרכיו הייחודיים של ביה"ס ומכוונת למימוש מטרותיו
- למידה מתוך עיון באורחות חייהם של אנשי מופת מן הציונות הדתית
- השתתפות בשבוע החמ"ד ברמה בית ספרית, מחוזית וארצית
- למידה שיטתית עפ"י נושאי התוכנית המתואמת - מפתח הל"ב מתוך אמונה, כישורי חיים ויומן עתיד

הערכה ובקרה ברמה בית ספרית:

- קיומן של פעילויות שיש בהן לשפר את האקלים הבית ספרי
- קיומן של פעילויות למידה חווייתיות ומגוונות בנושא אורחות חייהם של רבני הציונות הדתית
- קיומן של פעילויות מגוונות היוצרות קשרים וזיקות בין התכנים הנלמדים במסגרת "התכנית המתואמת" לבין שגרת החיים בביה"ס ובקהילה
- קיומן של פעולות חסד ותרומה לכלל
- קיומן של פעילויות מגוונות שיש בהן להביא מגוון רחב של כישרונות לידי ביטוי ומימוש

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שהקימו צוותי בחכמ"ה
- מספר בתי הספר המשתתפים בתכנית הארצית העוסקת באורחות חייהם של רבני הציונות הדתית
- מספר בתי הספר המלמדים את "התכנית המתואמת"
- מספר בתי ספר העוסקות בפעילות חסד ותרומה לקהילה
- מספר בתי ספר המאפשרים ביטוי רחב ומגוון של כישרונות מקרב תלמידיו

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תורם העיסוק בתכונותיהם של דמויות מופת להשראה לצמיחתו של בוגר אחראי ,תורם וטוב לבריות?
- באיזו מידה תורם עיסוק שיטתי ב"תכנית המתואמת" ללמידה מושתתת ערכים שתביא להתנהגות ראויה?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?
- מהן הפעולות שניתן לנקוט בהן על מנת להביא לידי מיצוי את כישרונותיהם המגוונים של כלל תלמידי ביה"ס?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקח הארצי על בתיה"ס היסודיים בחמ"ד
- ליועצות הבכירות ולמנחות המחוזיות של החינוך לחיים בחברה

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- מינהל החינוך הדתי

חזרה לתוכן העניינים

ללמוד וללמד

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

משימה:

- במסגרת יעד ב1 – לשיפור ההישגים הלימודיים, יושם בחמ"ד דגש נוסף על "ללמוד וללמד":
  - הוראה ולמידה משמעותית מקדמת הישגים תוך שילוב מיומנויות שפה בלימודי הקודש
  - הוראה משמעותית המדגישה היבטים ערכיים.

האוכלוסייה:

- תלמידי בתי הספר היסודיים הממלכתיים דתיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

הוראה ולמידה משמעותית מקדמת הישגים תוך שילוב מיומנויות שפה בלימודי הקודש

- שילוב מיומנויות שפה בלימודי הקודש
- הפעלת תכנית לשילוב מיומנויות הבנה והבעה בלימודי הקודש תוך התייחסות למבנים ולתופעות לשוניות הייחודיות, לטקסטים מן המקורות היהודיים
- יצירת זיקה ישירה בין המיומנויות השפתיות של הלומדים לבין מיומנויות בלימודי הקודש

הוראה משמעותית וערכית

- הקצאת מסגרות זמן לשיחות בנושאים הרלוונטיים לקידום הישגי התלמידים .
- יצירת זיקות, הקשרים ורלוונטיות בין נושאי הלימוד השונים הנלמדים עפ"י תכניות הלימודים, לבין חיי התלמידים ביום-יום
- יצירת תכנית מובנית למשוב ולהערכה, של תהליכי למידה וקידום הישגים

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- מפגשים ללמידה בין המורים המלמדים את מקצועות הקודש לבין מדריכת שפה ורכז תחום שפה

שעות הוראה:

- במסגרת לימודי שפה ולימודי קודש שיתבצעו עפ"י הנחיות מינהל החינוך הדתי

פיתוח מקצועי:

- מורים למקצועות הקודש ישתלמו בהשתלמויות שפה, עפ"י מתווה החמ"ד
- מורים ישתלמו במסגרת הוראה ולמידה משמעותית, עפ"י מתווה החמ"ד

הערכה ובקרה ברמה בית ספרית:

- קיומם של מפגשים משותפים בין מדריכי שפה למורי מקצועות הקודש
- קיומה של מערכת משוב והערכה במקצועות השונים

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתיה"ס בהם המורים ללימודי הקודש משלבים הוראת מיומנויות שפה, הבנה והבעה במקצועות הקודש
- מספר בתיה"ס בהם המורים ללימודי הקודש מקדישים זמן ייחודי למבנים ולתופעות של הלשון הייחודית לטקסטים מן המקורות היהודיים
- מספר בתיה"ס בהם מתקיימים תהליכי הוראה-למידה–הערכה בנושא הקריאה בטקסטים מן המקורות היהודיים
- מספר בתיה"ס בהם מורים המלמדים מקצועות קודש, משתתפים בפיתוח מקצועי להעמקת הידע המקצועי בשילוב מיומנויות שפה בלימודי הקודש
- מספר בתי הספר שבהם המורים פועלים ברוח הלמידה המשמעותית
- מספר בתי הספר שבהם המורים משתלמים בנושאי למידה משמעותית ולמידה מכוונת ערכים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה נעשו חיבורים וזיקות בין לימודי השפה ללימודי הקודש בביה"ס?
- באיזו מידה תרמו שילוב הוראת מיומנות שפה, הבנה והבעה במקצועות הקודש לשיפור ההישגים הלימודיים בכלל ולימודי הקודש בפרט?
- באיזו מידה תרמה ההוראה המשמעותית לשיפור האקלים של בית הספר?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקח הארצי על בתיה"ס היסודיים בחמ"ד
- למרכז המפמ"רים בחמ"ד

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- מינהל החינוך הדתי

חזרה לתוכן העניינים

פרק ג'

הנחיות נוספות לחינוך המיוחד

- **פתח דבר – מנהלת האגף חינוך מיוחד רעיה לוי - גודמן**
- **הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל**
- **יישום היעדים בעבודה עם בתי ספר לחינוך מיוחד**

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פתח דבר - מנהלת האגף לחינוך מיוחד, רעיה לוי-גודמן

עמיתיי המפקחים והמנהלים במתיאות ובבתי הספר לחינוך מיוחד, מדריכים, רכזים ומומחי תחום,

המארז המוצג בזאת מהווה כלי ניהולי לכלל בתי הספר הרגילים ולבתי הספר לחינוך מיוחד בשכבת הגיל של החינוך היסודי.

המארז כולל את המידע הנדרש לצורך תכנון הלימודים בזיקה חזקה לנדרש במסגרות החינוך הרגיל. יסוד זיקה זו בתפיסת החינוך המיוחד כחלק ממערכת חינוכית כוללת, אשר מגדירה את מטרותיה באופן המאפשר לקדם את כלל התלמידים. אלה הזקוקים לחינוך מיוחד יזכו להתאמות ביעדים ולתוספות ייחודיות הנובעים מצורכיהם המיוחדים.

לאור זאת, תמצאו במארז יעדים מותאמים וייחודיים, אשר יאפשרו לכם לבנות את תכניות הלימודים בכל הרמות הנדרשות: האישית, הכיתתית והבית ספרית. כמו כן תמצאו יעדים המתייחסים להיבט הערכי, האקדמי, הרגשי, החברתי וההתנהגותי.

יעדים אלה, אשר לצורך השגתם תבנינה בבתי הספר תכניות הלימודים, יאפשרו לכם לזמן לכל תלמיד ותלמידה את האפשרות להתפתח וללמוד בהתאם ליכולות ולכישורים המיוחדים לו. אנו שואפים, בתקופה חשובה זו בהתפתחות, לזהות את הכוחות הטמונים בכל תלמיד ולקדמו באמצעות הצוות הרב-מקצועי הקיים בבתי הספר ובמתיאות: מורים, מומחי תחום, עובדי מקצועות הבריאות וסייעות . יש לשאוף כי הצוות יבנה את התכניות בראייה הוליסטית של כלל צורכי התלמידים, תוך קיום דיאלוג פורה לאורך כל שנות הלימודים עם ההורים ובשיתוף מרבי של התלמיד. כדי לאפשר עבודה מתואמת ויעילה בין כל חברי הצוות בבית הספר מצופה מהמנהל לתכנן את התכניות בשיתוף כלל חברי הצוות.

האחרונות אנו עדים לחשיבות תכנון ההוראה בראיית צורכי הקבוצה כמו גם ראיית צורכי הפרט שבתוכה. לכן מושם דגש על בנייה של תכנית כיתתית ובית ספרית בנוסף לתכניות האישיות.
כדי לסייע בבניית התכניות עומד לרשותכם מסמך "תכנון הלימודים במסגרות בהן לומדים תלמידים עם צרכים מיוחדים" הכולל, בין היתר, הסבר ופירוט על תכנית הליבה הנדרשת בכל בתי הספר.

אנו רואים אתגר גדול בהעלאת ההישגים והציפיות מכלל התלמידים מתוך אמונה ביכולתו של כל תלמיד להתקדם ולהצליח. זהו אחד המניעים להשתלבות תלמידים עם צרכים מיוחדים בכיתות לחינוך רגיל, אך גם יעד מרכזי בכיתות לחינוך מיוחד, בין אם בבתי ספר רגילים ובין אם בבתי ספר לחינוך מיוחד, גם אם הדרך להשיג את המטרה שונה. אנו ערים לשונות הרבה בין התלמידים, על כן רואה האגף לחינוך מיוחד בחזונו חשיבות מרובה לחזק ולהעמיק את הידע של הצוותים החינוכיים במאפייני הלקויות השונות ובדרכי הטיפול וההתערבות החינוכית על מנת לאפשר תמיכות ממוקדות יותר בהיבטים התפקודיים של התלמידים.

השלכותיו של חזון זה מתבטאות במבנה האגף לחינוך מיוחד, בתהליכי ההכשרה והפיתוח המקצועי, בהדרכה, בתכנון הלימודים וכן בקשרים עם גורמים חוץ מערכתיים.. מימוש חזון זה הוא האתגר שיעמוד בפנינו בשנים הבאות.

אני מאמינה כי כולנו יחד נעמוד בו כדי לקדם את התלמידים וכדי לאפשר לכל אחד ואחת מהם להתפתח באופן מרבי ומיטבי. נמשיך לפעול מתוך תפיסת צדק ושוויון, בלב רחב ופתוח ותוך הקשבה לתלמידים, להורים ולצוותים החינוכיים.

בברכה ובהצלחה לכולנו,

רעיה לוי-גודמן
מנהלת האגף לחינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל

תח"י
(תכנית חינוכית יחידנית לתלמידים עם צרכים מיוחדים המשולבים בכיתות רגילות)

המשימה:

- חיזוק ההשתתפות של התלמיד בלימודים של הכיתה ובפעילויות החברתיות

הפעולות:

- מחנכת הכיתה בסיוע הצוות הבין-מקצועי של המוסד החינוכי תכין לכל תלמיד משולב תכנית חינוכית בהתאם לחוזר מנכ"ל סח/3(ד)
- המנהל יוודא הכנת התח"י ויישומה בהתאם להנחיות

תל"א
(תכנית לימודים אישית לתלמידים בבתי ספר לחינוך מיוחד ובכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר רגילים)

המשימה:

- קידום הילדים בתחומים השונים: קוגניטיבי, לימודי, חברתי, התנהגותי, רגשי, חושי ומוטורי

הפעולות:

- מחנכת הכיתה בשיתוף הצוות הרב-מקצועי של המוסד החינוכי תכין לכל תלמיד הלומד בכיתה לחינוך מיוחד בבית הספר הרגיל או בבית הספר לחינוך מיוחד, תכנית לימודים אישית בהתאם לחוזר מנכ"ל (סו/8ב). תכנית הלימודים האישית (תל"א) תתייחס ליכולותיו ולקשייו של התלמיד בתפקוד היום-יומי בתחומים השונים במסגרת החינוכית. תכנית זו נבנית בתיאום עם הורי התלמיד ותוך שיתופו המרבי, ומאפשרת בקרה והערכה משותפת להשגת המטרות והיעדים שנקבעו.
- המנהל יוודא הכנת התל"א ויישומה בהתאם להנחיות

תח"א
(תכנית חינוכית אישית לתלמידים במסגרות החינוכיות בבתי חולים ולתלמידים חולים בביתם)

המשימה:

- חיזוק ההשתתפות של התלמיד החולה בלימודים ובפעילויות החברתיות במסגרת החינוכית בה לומד בבית החולים והן במהלך שהותו בביתו כתלמיד חולה במחלה ממושכת

הפעולות:

לתלמיד מאושפז בבית חולים:

- מחנכת הכיתה בסיוע הצוות הבין-מקצועי של המוסד החינוכי בבית החולים ובשיתוף הצוות החינוכי של בית הספר בקהילה בו לומד התלמיד החולה, תכין לכל תלמיד חולה, תכנית חינוכית אישית בהתאם לחוק ילדים חולים 2001 .
- מנהל המסגרת החינוכית בבית החולים יוודא הכנת התח"א ויישומה בהתאם להנחיות

לתלמיד חולה הלומד בביתו עקב מחלה ממושכת:

- מורי "ספק השירות לתלמיד בביתו" (תללי"ם) בשיתוף מחנכת הכיתה ובסיוע הצוות הרב-מקצועי במוסד החינוכי בו לומד התלמיד החולה בקהילה ומומחית תחום המתי"א, יכינו לכל תלמיד חולה תכנית חינוכית אישית בהתאם לחוק ילדים חולים 2001
- מנהל המסגרת החינוכית בה לומד התלמיד בקהילה ומי מטעמו, יוודא הכנת התח"א ויישומה בהתאם להנחיות

תל"כ
(תכנית לימודים כיתתית לכיתת החינוך המיוחד בבית הספר הרגיל ולכיתות בבית הספר לחינוך מיוחד)

המשימה:

- בכיתה לחינוך מיוחד בבית הספר הרגיל: בניית תכנית למודים כיתתית בהלימה לתכנית הלימודים הרגילה בשכבת הגיל, תוך התאמה למאפייני התפקוד של תלמידי הכיתה ובתוספת יחידה של "הכנה לחיים", בתחומי הכנה לחיים המתאימים לכיתה: טיפול עצמי ועצמאות אישית, קשר בין-אישי חברתי, חינוך לתרבות פנאי (כולל חינוך לאמנויות), שימוש במשאבים קהילתיים, חינוך לחיי עבודה, חינוך מיני-חברתי, חינוך למגורים עצמאיים, סנגור עצמי, ידע והשכלה, בריאות וביטחון
- בכיתות בבתי הספר לחינוך מיוחד – בניית תכנית לימודים כיתתית, בהלימה לתכנית הליבה של החינוך המיוחד ולתכנית הבית ספרית, תוך התבססות על תכניות הלימודים הרגילות ועריכת התאמות, שינויים או חלופות
- בשני סוגי המסגרות – תכנית הלימודים הכיתתית תאוגד בתיק המורה ותכיל:

1. **תל"כ כללי:** רקע על התלמידים ומאפייני התפקוד שלהם; רשימת נושאים, מקצועות ופעילויות; הקצאת ש"ש לכל מקצוע; ארגון הלמידה בכל מקצוע (שיעורי מליאה, שיעורים בקבוצות ושיעורים פרטניים); בעלי תפקידים בכל מקצוע; מערכת שעות; מיפויים כיתתיים בהתייחס לממצאי הערכה, תוצרים מצופים, כלים וקריטריונים להערכה; ריכוז מטרות של תלמידי כתה על פי קבוצות תפקוד (מפת יעדים כיתתית).
2. **תכניות הוראה בכל מקצוע הכוללות:** מטרות ויעדים; חלוקה ליחידות הוראה/יחידות תוכן (הכוללות: הישגים נדרשים ותוצרים מצופים, לוח זמנים להתקדמות, דרכי הוראה והזדמנויות למידה, חומרי הוראה ולמידה, וסביבה לימודית בהתייחס לקבוצות ויחידים בכתה); דרכים ומדדים להערכת התכנית.
3. **ממשקים בין תכנית הלימודים הכיתתית ותכניות הלימודים האישיות:** יעדים בתחומי התל"א, המשותפים לכל תלמידי הכיתה יופיעו בתל"כ, תוך התייחסות דיפרנציאלית לדרכי ההוראה ולתוצרים המצופים מול כל תלמיד. בתכנית הלימודים הכיתתית יוסבר באילו מסגרות ובאילו אופנים מתקיים מענה ליעדי התל"א.

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בכיתה לחינוך מיוחד בבית הספר הרגיל - מחנכת הכיתה, בשיתוף הצוות הרב-מקצועי ורכזת השכבה של המוסד החינוכי, תכין לכיתה את התכנית בהתאם למסמך: תכנון לימודים לתלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים במסגרות החינוך, המופיע באתר האגף לחנ"מ, ובהלימה לתכנית הלימודים לשכבת הגיל
- בכיתות בבתי הספר לחינוך מיוחד – מחנכת הכיתה, למסמך: תכנון לימודים לתלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים במסגרות החינוך, המופיע באתר האגף לחנ"מ, בהלימה לתכנית הלימודים הבית ספרית (תלב"ס) ותוך התבססות על תכניות הלימודים הרגילות במקצועות השונים
- מנהל יוודא הכנת התל"כ ויישומה בהתאם להנחיות

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד
- אתרי המקצועות השונים באגף לחינוך יסודי

חזרה לתוכן העניינים

תלב"ס (תכנית לימודים בבית ספרית בבית הספר לחינוך מיוחד)

המשימה:

- יצירת רצף והמשכיות בהוראת המקצועות והנושאים לאורך שנות הלימוד בכל קשת הלקויות, תוך הלימה מרבית לתכניות הלימוד הרגילות במקצועות השונים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הצוות החינוכי, בהובלת המנהל ובעלי תפקידים מובילים, יבנה תכנית לימודים בית ספרית – תלב״ס, תוך התבססות על תכניות הלימודים הרגילות ותוך ביצוע התאמות, שינויים וחלופות
- התלב״ס יכיל את מקצועות הליבה לחינוך המיוחד ומקצועות נוספים בהתאם למאפייני התפקוד של התלמידים ולתכנית הלימודים הרגילה בשכבת הגיל, כפורט במסמך : תכנון לימודים לתלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים במסגרות החינוך, המופיע באתר האגף לחנ״מ. כמו כן יכלול התלב״ס התייחסות מותאמת לנושא השנתי

- התכנית הבית ספרית תכיל :
  - תלב״ס כללי - תיאור בית הספר ומאפייני אוכלוסיית התלמידים ; ״אני מאמין״ וחזון בית ספרי ; מטרות וקדימויות ; עקרונות מנחים ; מבנה הלימודים (מיפוי תמציתי של תחומי הדעת, הנושאים ותחומי הטיפול הקיימים בבית הספר עפ״י אשכולות. מול כל מקצוע יצוין קהל היעד, מסגרת הלמידה – מליאה / קבוצות / פרטני, הקצאת זמן ובעלי התפקידים) ; דרכים וכלים להערכה ; תכניות נוספות כגון תל״ן, תכנית חופשה, סיורים, פעילויות תרבותיות, טקסים ופעילות חוץ בית ספרית
  - תלב״ס (תכנית אורך) בכל מקצוע - רציונל ומטרות ; מפרט תכנים והישגים נדרשים ע״פ שכבות גיל ו/או ע״פ רצף התפתחותי ; עקרונות לביצוע התכנית ; דרכי הערכה ;

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

אתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד
- אתרי המקצועות השונים באגף לחינוך יסודי

חזרה לתוכן העניינים

הפירוט שלהלן מתייחס למטרות וליעדים של החינוך המיוחד אשר התלמידים לומדים בו בשלב החינוך היסודי. מנהלי בתי הספר לחינוך מיוחד יתייחסו למטרות וליעדים אשר פורטו על ידי אגפי הגיל ובנוסף להנחיות הייחודיות שלהלן:

מפתח הל"ב בתפיסה מערכתית בזיקה לתכנית "ל"ב 21"

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- הטמעת ערכי "מפתח הל"ב" בתפיסה בית-ספרית בזיקה לתכנית ל"ב 21 (שעת חינוך, שיח פרטני, מסגרות של חברת הילדים ושיתוף ההורים)

האוכלוסייה:

- כיתות א'-ו' בבתי ספר לחינוך מיוחד למעט מוגבלות שכלית התפתחותית (פיגור) קשה/עמוק/סיעודי

הפעולות:

- בחינת התכנית והתאמתה לאוכלוסיית בית הספר
- בחירת החלקים הרלוונטיים בכל ערך
- תכנון תהליכי ההוראה ב"מפתח הל"ב" בזיקה לתכנית "ל"ב 21"
- הבניית התכנית במערכת הכיתתית והבית ספרית
- ההוראה תבוצע ע"י מחנכי כיתות א'-ו' בליווי ובהנחיית הרכזים החברתיים ו/או מדריכי "ל"ב 21"

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- בניית תכנית העבודה בתחום, מעקב ובקרה אחר יישומה
- יצירת מסגרות זמן ללמידה ולשיתוף ע"י הרכז החברתי ו/או רכז "ל"ב 21", המורים המשתלמים והמדריך הבית ספרי
- ליווי תהליכי ההוראה-למידה בכיתות ובחדר המורים באמצעות צפייה, משוב והערכה
- שילוב הרכז (רכז חברתי ו/או "ל"ב 21") כחבר בצוות הניהולי
- הבטחת המשך ההתפתחות המקצועית של הרכז בתחום
- הקצאת מסגרות לפעילות של חברת הילדים ומעקב אחר ביצוע הפעילות
- עדכון מפקח החינוך המיוחד ביחס לתמונת המצב העדכנית ביישום המשימה והיוועצות בו

פיתוח מקצועי:

- לנציג/ים מבתי הספר במחוז - מפגשי למידה מחוזיים

הדרכה:

- מדריכי התכניות "מפתח הל"ב" ו"ל"ב 21" ישובצו להדרכה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי בתכנית העבודה הכיתתית ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם מופעלת תכנית "מפתח הל"ב" בזיקה לתכנית "ל"ב 21"
- מספר הרכזים החברתיים שהתמקצעו בתכנית "ל"ב 21" ומכירים את מפתח הל"ב
- מספר בתי הספר שהודרכו באופן ישיר על ידי המדריך המחוזי לתכנית "ל"ב 21"

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה השילוב בין התכניות תרם לטיפוח התנהגויות ערכיות?
- באיזו מידה קידמה התכנית את מסוגלות התלמידים לנהל בעתיד חיי בוגרים אוטונומיים ועצמאיים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

חינוך אזרחי ודמוקרטי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המטרות:

- העמקת החינוך הערכי דמוקרטיים ואזרחיים, פיתוח מודעות בקרב התלמידים לסוגיות מרכזיות בחברה הישראלית, עידוד אקטיביזם חברתי ומעורבות אזרחית
- העמקת החינוך לחיים משותפים, לסובלנות ולהכרת "האחר", הכרת ריבוי התרבויות בחברה הישראלית תוך כבוד כלפיהן
- טיפוח היכולת לנהל דיון ומחלוקת עם אחרים מתוך חוסר הסכמה, הפחתת הניכור בין קבוצות בחברה
- טיפוח היכולת לנהל שיח בקבוצת השווים על פי עקרונות תכנית הלימודים ל"ב 21

משימה 1: התנדבות בקהילה כחלק מאזרחות פעילה

אוכלוסייה:

- כלל גילאי 21-6 בבתי הספר היסודיים לחינוך מיוחד, בדגש על גילאי 16-21, למעט פיגור קשה/עמוק/סיעודי

פעולות וכיוני פעולה אפשרים:

- הטמעת מקצוע האזרחות על פי תכנית הלימודים "אזרחות - תכנית לימודים למתבגרים ולבני גיל 16-21 בחינוך המיוחד, "ל"ב 21"
- הקצאת שעות במערכת ובניית תכנית הוראה על בסיס תכנית הלימודים
- תכנון ההתנדבות בהתאמה לאוכלוסיית היעד

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הבניית זמן מוגדר במערכת ללימוד התחום ולקיום תהליכי למידה הכוללים צפייה, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים

פיתוח מקצועי:

- לנציג/ים מבתי הספר במחוז - מפגשי למידה מחוזיים

הדרכה:

- מדריכי התכנית "ל"ב 21" ישובצו להדרכה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- הדרכתם בתכנית "ל"ב 21" תכלול את נושא האזרחות וההתנדבות בקהילה
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור מתמיד בתכנית העבודה הכיתתית ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שפעלו להטמעת מקצוע האזרחות על פי תכנית הלימודים
- מספר בתי הספר שהקצו שעות במערכת לבניית תכנית הוראה על בסיס תכנית הלימודים
- מספר בתי הספר שעודדו פעילות התנדבותית בקהילה כחלק מתכנית "הכנה לחיים"

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה תכנית ההוראה המובנית להתמדה בפעילות ההתנדבותית?
- באיזו מידה תרמה הפעילות ההתנדבותית להתפתחות התלמידים ולאקלים הבית ספרי?

משימה 2: חינוך להשתלבות בחברה ולקבלת האחר

המטרה:

- השתלבות בחברה וקבלת האחר

האוכלוסייה:

- כל בתי הספר לחינוך מיוחד

פעולות וכיוונים אפשריים:

- ייזום שיתופי פעולה עם בתי ספר לחינוך רגיל באזור לפעילויות לימודיות, חברתיות, תרבותיות ואמנותיות משותפות והבניית הפעילויות במערכת
- הסברה בבתי הספר הרגילים על מאפייני התלמידים הלומדים בבתי הספר לחינוך מיוחד ותהליכי העבודה בבתי הספר אלו
- שיתופי פעולה עם גורמים של חינוך בלתי פורמלי לפעילויות כגון: פנאי, ספורט ואומנות במהלך יום לימודים ארוך
- חשיפת אוכלוסיית בתי הספר לחינוך מיוחד לקהילה ולאוכלוסיית בתי הספר הרגילים, תוך דגש על חיזוק ה"אני" של תלמידי החינוך המיוחד, וסינגור עצמי בהלימה לתוכנית ל"ב 21
- תכנון טקסים לקבלת תעודת זהות
- עריכת סיורים מותאמים לחינוך המיוחד בכנסת ישראל

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית להשתלבות בחברה ולקבלת האחר תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור מתמיד בתכנית העבודה הכיתתית ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שיזמו שיתופי פעולה עם בתי ספר לחינוך רגיל באזור לפעילויות לימודיות וחברתיות משותפות ולהבניית הפעילויות במערכת
- מספר בתי הספר שפעלו להסביר בבתי הספר הרגילים את מאפייני התלמידים הלומדים בבתי הספר לחינוך מיוחד ואת תהליכי העבודה בבתי הספר אלו
- מספר בתי הספר שיצרו שיתופי פעולה עם גורמים של חינוך בלתי פורמלי לפעילויות במהלך יום ארוך

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמו שיתופי הפעולה עם בתי ספר לחינוך רגיל להשתלבות התלמידים בפעילות המשותפת?
- באיזו מידה הייתה ההסברה אפקטיבית ותרמה לשיתופי הפעולה בין בתי הספר?

משימה 3: הרחבת המקצועות "הכנה לחיים" ("ל"ב 21")

המטרה:

- טיפוח היכולת לנהל חיים עצמאיים, באופן מיטבי ואוטונומי, בהווה ובעתיד כאנשים מבוגרים

האוכלוסייה:

- כלל התלמידים בבתי ספר לחינוך מיוחד, בכיתות החינוך המיוחד ובשילוב

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הבניית תכנית הלימודים באופן ספיראלי לאורך שנות הלימודים תוך שינוי המיקודים בשכבות הגיל הכרונולוגי בעשרת תחומי הכנה לחיים הנלמדים בחינוך המיוחד: טיפול עצמי, קשר בין-אישי חברתי, פנאי (כולל חינוך לאמנויות), שימוש במשאבים קהילתיים, חינוך לחיי עבודה, חינוך מיני-חברתי, חינוך למגורים עצמאיים, סנגור עצמי, בריאות וביטחון והרחבת השכלה
- הבניית מערכת השעות בהתאם לצורך
- הקצאת שעות במערכת ובניית תכנית הוראה על בסיס תכנית הלימודים

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הבניית זמן מוגדר במערכת ללימוד התחום ולקיום תהליכי למידה הכוללים צפייה, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים

פיתוח מקצועי:

- לנציג/ים מבתי הספר במחוז - מפגשי למידה מחוזיים

הדרכה:

- מדריכי התכנית "ל"ב 21" ישובצו להדרכה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- הדרכתם בתכנית "ל"ב 21" תתייחס למאפייני התכנית ולבניית תכנית הלימודים הבית ספרית ותכניות ההוראה הכיתתיות
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור מתמיד בתכנית העבודה הכיתתית ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שהקצו את השעות הנדרשות לתכנית
- מספר בתי הספר שמפעילים תכנית ספיראלית
- מספר בתי הספר שבנו תכנית הוראה על בסיס תכנית הלימודים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה הבניית תכנית הלימודים לקידומם של הילדים לנהל חיים עצמאיים ואוטונומיים?
- באיזה מידה תרמו התפתחות המקצועית וההדרכה לתחושת המסוגלות של המורים ללמד את תכנית ל"ב 21?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

אקלים מיטבי

מטרה א:

- מערכת החינוך תקדם אקלים בטוח ומיטבי המבוסס על ערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:

- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:

- הפעלת תכנית מערכתית לקידום אקלים חינוכי מיטבי ולצמצום האלימות

האוכלוסייה:

- כל בתי הספר לחינוך מיוחד

פעולות וכיוונים אפשריים:

- היכרות עם חוזר מנכ"ל בנושא אקלים חינוכי מיטבי והתאמתו למאפייני אוכלוסיית בית הספר
- מיסוד הטיפול באקלים חינוכי מיטבי בתוך תקנון בית הספר המוסכם על הצוות ההורים ובמידת האפשר על התלמידים
- בבתי ספר בהם יש תלמידים בעלי התנהגות מאתגרת: מינוי מורה מתמחה בנושא, הפעלת תכניות התמודדות בזמן התפרצות
- בבתי ספר בהם ישנם תלמידים אלימים: הקמת צוות אקלים והפעלת תכניות התמודדות עם התנהגות חריגה, כחלק מתכנית הלימודים הבית ספרית/כיתתית

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- יצירת מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף בידע
- בניית תכנית עבודה יישומית, מעקב ובקרה אודות יישום התכנית
- עדכון היועץ הבכיר ומפקח החינוך המיוחד ביחס לתמונת המצב העדכנית ביישום המשימה והיוועצות שוטפת
- הקמת צוות אקלים קבוע לקידום אקלים ולטיפול באלימות ובהגדרת הסמכות והאחריות שלהם
- יצירת תקנון בית ספרי תוך קיום דיאלוג עם כל באי בית הספר ורענון התקנון בכל שנה
- דיווח על אירועים חריגים וקיום דיון ולמידה מתוך אירועים אלו
- יצירת מענים בית ספריים לטיפול בתלמידים הנפגעים

פיתוח מקצועי:

- לצוות בית הספר - בנושא עצירת התפרצויות
- לצוות "אקלים" - קידום אקלים וטיפול באלימות

הדרכה:

- ההדרכה תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה
- לצוות "אקלים" - ההדרכה תינתן ע"י מדריכי "אקלים", יועצים ופסיכולוגים
- לכלל המחנכים - תינתן הנחיה שוטפת ע"י היועץ הבית ספרי בתדירות של אחת לשלושה שבועות

הערכה ובקרה בית ספריים:

- ליווי ובדיקה שאמנם הצטמצם היקף האירועים החריגים
- ליווי ובדיקת שביעות רצון הצוות, התלמידים, ההורים מהאקלים הבית ספרי

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר הפועלים בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל בנושא אקלים חינוכי מיטבי באופן מותאם למאפייני אוכלוסיית התלמידים
- מספר בתי הספר הפועלים על פי תקנון בית הספר המוסכם על הצוות ההורים ובמידת האפשר על התלמידים
- מספר בתי הספר המדווחים על הפחתת מקרי האלימות בבית-הספר

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה העבודה על פי חוזר מנכ"ל לתחושת המסוגלות של המורים לטפל במקרי אלימות?
- באיזו מידה תרם התקנון להתנהלות ברורה יותר ביחס לקשר בין בית הספר להורים ולתלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- לאגף שפ"י במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

עברית/ערבית (חינוך לשוני)

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור הישגים לימודיים

המשימות:

- הפעלת תכנית לשיפור ההישגים באוריינות - חינוך לשוני מבוסס סטנדרטים
- הפעלת תכנית ממוקדת לשיפור ההישגים באוריינות קריאה וכתיבה בכיתות ג'-ו'
- ליווי ותמיכה לכיתות א'-ב' בהלימה לתכנית הלימודים בשפה
- שיפור יכולות שפתיות ותקשורתיות של התלמידים
- הפעלת תכנית להוראת יצירות ספרות בהלימה לתכנית הרגילה, תוך ביצוע התאמות

האוכלוסייה:

- כל מסגרות החינוך המיוחד בכל שכבות הגיל בהתאם ליכולות התלמידים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בנייה והפעלה של תכנית לימודים בחינוך לשוני בכל בית ספר לחינוך מיוחד
- בניית תכנית לימודים בית ספרית ספירלית המותאמת לשכבות הגיל של המסגרת
- תלמידים עם אינטליגנציה תקינה ילמדו על פי תכניות החינוך הרגיל בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות לאוכלוסייה
- היכרות עם תכנית הלימודים בחינוך הרגיל והתאמתה למאפייני אוכלוסיית המסגרת על פי חוברת הנחייה (טיוטה של האגף לחינוך מיוחד) הנמצאת באתר האגף לחינוך מיוחד, תוך עבודת צוות רב מקצועי (בפרט בין צוות ההוראה לבין קלינאי תקשורת)
- היכרות מעמיקה עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל לעובדי הוראה בבתי ספר לתלמידים בעלי אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל)
- היכרות עם תכנית "קשר" והפעלתה במסגרות בהן לומדים תלמידים עם לקות בשמיעה
- קישור המיומנות הנרכשות בתחום הלשוני לכלל מקצועות הלימוד
- שילוב הערכה בתהליכי ההוראה-למידה בשלב טרום תכנון תכנית הלימודים (האישית/הקבוצתית) ובסיום הוראת יחידות הלימוד, תוך שימוש מרבי בכלי מדף מתוקפים להערכת לומדים בחינוך הרגיל
- בכל בית ספר יוקצו שעות ייעודיות לחינוך לשוני בהתאמה לאוכלוסיית המסגרת. באוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יוקצו שעות לפחות על פי הנדרש בחינוך הרגיל

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- ליווי תכנית העבודה בתחום, מעקב ובקרה אחר יישומה, תוך דיאלוג מתמיד עם הצוותים
- יצירת מסגרות זמן ללמידה, להדרכה ולשיתוף

פיתוח מקצועי:

- לנציג/ים מבתי הספר במחוז - מפגשי למידה מחוזיים
- לעובדי הוראה לאוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד מוגבלות שכלית התפתחותית קלה -פיגור קל (כולל) – במסגרת הפיתוח מקצועי של החינוך הרגיל המתקיימות במרכזי פסג"ה להיכרות עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל ובהשתלמויות מחוזיות ייחודיות לחינוך המיוחד
- לעובדי הוראה לאוכלוסיות עם מוגבלות שכלית התפתחותית בינונית וקשה ואוטיזם בתפקוד נמוך – בהשתלמויות ייחודיות לחינוך המיוחד

הדרכה:

- מדריכי החינוך הלשוני ישובצו להדרכה במפגשים קבועים לאורך השנה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- מדריכי המחוזות יהיו בקשר שוטף עם המדריכים הארציים של החינוך המיוחד לנושא חינוך לשוני
- מנהלי המרכזים הטיפוליים יהיו בקשר שוטף עם המדריכים הארציים המובילים את תכנית "קשר"
- נציגים מהמחוז ישתתפו בוועדה ארצית העוסקת בתחום (מדריכים מחוזיים/מומחי תחום/מורים מובילים/רכזי מקצוע)

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- שימוש במגוון כלים להערכת הידע בשפה
- מעקב אחר התפתחות הצוות והידע הבית ספרי ואחר התקדמות התלמידים
- שימוש בתוצאות ההערכה כבסיס ללמידה פנים בית ספרית ולשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכניות הלימודים הכיתתיות והתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי ספר המיישמים את תכנית החינוך הלשוני בהתאמה ליכולות התלמידים
- מספר בתי הספר המלמדים על פי תכנית הלימודים של החינוך הרגיל עם התאמות
- מספר בתי הספר בהם המורים השתלמו בתכנית הלימודים של החינוך הרגיל

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה קידם יישום תכנית החינוך הלשוני בהתאמה ליכולות התלמידים את התפקוד השפתי והלשוני בקרב התלמידים?
- באיזו מידה תרמה תכנית הלימודים המותאמת לתכנית הלימודים של החינוך הרגיל להעלאת הציפיות של המורים מהתלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- לאגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

מתמטיקה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור הישגים לימודיים

המשימה:

- שיפור ההישגים במתמטיקה

האוכלוסייה:

- כל מסגרות החינוך המיוחד בכל שכבות הגיל

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בנייה והפעלה של תכנית לימודים בחינוך מתמטי בכל בית ספר לחינוך מיוחד
- בניית תכנית לימודים בית ספרית מותאמת לכל שכבות הגיל של המסגרת, ספירליות בנושא
- הוראה על פי תכניות הלימודים בחינוך הרגיל בבתי ספר לתלמידים עם אינטליגנציה תקינה בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות
- היכרות של כל עובדי הוראה עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל באופן רלוונטי לאוכלוסייה איתה הם עובדים
- היכרות עם מסמך ההתאמות לפרק המספרים הטבעיים והפעולות בהם, והקשר שבין המסמך לבין תכנית הלימודים של החינוך הרגיל, התאמת התכנים במסמך למאפייני התלמידים במסגרת, על פי מדיניות האגף לחינוך מיוחד (טיוטה) המפורסם באתר האגף לחינוך המיוחד
- יצירת קישורים בין נושאי הלימוד בתוך תחום הדעת
- יצירת קישורים בין המיומנויות הנרכשות בתחום המתמטי לתחומי דעת נוספים רלוונטיים
- שילוב הערכה בתהליכי ההוראה למידה בשלב טרום תכנון תכנית הלימודים (האישית/הקבוצתית) ובסיום הוראת יחידות הלימוד
- בכל בית ספר (למעט פיגור שכלי קשה/עמוק/סיעודי) יוקצו שעות ייעודיות לחינוך מתמטי בהתאמה למאפייני התלמידים במסגרת, על פי חוברות ההנחיה. באוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יוקצו שעות לפחות על פי הנדרש בחינוך הרגיל
- באוכלוסיות של פיגור שכלי קשה/עמוק/סיעודי ישולבו הלימודים בתוך התכניות הרלבנטיות כגון: עצמאות בחיי יומיום, הכנה לחיים

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הובלת התהליכים לקידום החינוך המתמטי תוך קיום דיאלוג מתמיד עם הצוותים
- יצירת מסגרות זמן ללמידה, להדרכה ולשיתוף
- הקצאת זמן להתאמת תכניות הלימודים ולתכנון ההתאמות והתמיכות הנדרשות לתלמידים
- ליווי תהליכי ההוראה-למידה בכיתות ובחדר המורים באמצעות צפייה, משוב והערכה

פיתוח מקצועי:

- לנציג/ים מבתי הספר במחוז - מפגשי למידה מחוזיים
- למדריכים המחוזיים - יתקיימו מפגשי למידה עם מדריכים ארציים
- לעובדי הוראה לתלמידים בעלי אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) – ישתתפו בפיתוח מקצועי של החינוך הרגיל המתקיימות במרכזי פסג"ה להיכרות עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל

הדרכה:

- מדריכי החינוך המתמטי ישובצו להדרכה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- מדריכי המחוזות יהיו בקשר שוטף עם המדריכים הארציים של החינוך המיוחד לנושא מתמטיקה
- מדריכי המחוזות בבתי ספר לתלמידים בעלי אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יקיימו קשר שוטף עם מדריכי המתמטיקה של החינוך הרגיל במחוז
- ההדרכות תתבצענה במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות של התלמידים והשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכנית העבודה הכיתתית והתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המלמדים על פי תכנית הלימודים של החינוך הרגיל עם התאמות
- מספר בתי הספר בהם השתלמו המורים בתכנית הלימודים של החינוך הרגיל
- מספר בתי הספר בהם קיבלו המורים המלמדים תלמידים עם תפקוד קוגניטיבי תקין הדרכה כיצד לעבוד עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה קידם יישום תכנית הלימודים במתמטיקה בהתאמה ליכולות התלמידים את הידע המתמטי בקרב התלמידים?
- באיזו מידה תרמה תכנית הלימודים המותאמת לחינוך הרגיל להעלאת הציפיות של המורים מהתלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- למפמ"ר מתמטיקה במזכירות הפדגוגית

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

אנגלית

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור הישגים לימודיים

המשימה:

- הטמעת תכנית לכישורים אוריינים באנגלית במערכת החינוך המיוחד

האוכלוסייה:

- כל מסגרות החינוך המיוחד בכל שכבות הגיל באופן מותאם למאפייני אוכלוסיית התלמידים, למעט פיגור בינוני/קשה/ עמוק/סיעודי

הפעולות:

- מיפוי והערכת יכולות התלמידים לרכוש שפה שנייה
- היכרות של המורים לאנגלית עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל באופן רלוונטי לאוכלוסיית התלמידים בבית הספר
- היכרות של המורים לאנגלית עם תכנית הלימודים המותאמת באנגלית והתאמתה למאפייני התלמידים במסגרת
- תכנון תכנית לימודים בית ספרית ותכניות כיתתיות על פי תכנית הלימודים באנגלית המותאמת לתלמידים עם צרכים מיוחדים
- הוראה על פי תכניות הלימודים בחינוך הרגיל בבתי ספר לתלמידים עם אינטליגנציה תקינה בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות לאוכלוסייה
- יצירת קשרים בין נושאי הלימוד לבין נושאים אחרים, כמו: הכנה לחיים, "ל"ב 21", מחשבים
- שילוב הערכה בתהליכי ההוראה למידה בשלב טרום תכנון תכנית הלימודים (האישית/הקבוצתית) ובסיום הוראת יחידות הלימוד
- בכל בתי ספר בהם נלמד המקצוע יוקצו שעות ייעודיות בהתאמה למאפייני התלמידים במסגרת. באוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יוקצו שעות על פי הנדרש בחינוך הרגיל

פיתוח מקצועי:

- למורים לאנגלית – בתחום הדעת תוך דגש על פיתוח התאמות והנגשת השפה לאוכלוסיות החינוך המיוחד

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת התקדמות התלמידים והשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכנית העבודה הכיתתית והבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המלמדים אנגלית
- מספר בתי הספר המלמדים אנגלית על פי תכנית הלימודים המותאמת לחינוך המיוחד

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרם לימוד מקצוע האנגלית לתחושת המסוגלות של התלמידים?
- באיזו מידה תרם לימוד מקצוע האנגלית להכנה לחיים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- למפמ"ר אנגלית במזכירות הפדגוגית

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

מדע וטכנולוגיה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור הישגים לימודיים

המשימה:

- הטמעת המקצוע מדע וטכנולוגיה

האוכלוסייה:

- כל מסגרות החינוך המיוחד בכל שכבות הגיל באופן מותאם לסוג האוכלוסייה
- תלמידים עם אינטליגנציה תקינה ילמדו על פי תכניות החינוך הרגיל בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות לאוכלוסייה

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בנייה והפעלה של תכנית לימודים במדע וטכנולוגיה בכל בית ספר לחינוך מיוחד
- בניית תכנית לימודים בית ספרית מותאמת לכל שכבות הגיל והמסגרת, בספירליות מתפתחת
- הוראה על פי תכניות הלימודים בחינוך הרגיל בבתי ספר לתלמידים עם אינטליגנציה תקינה בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות לאוכלוסייה
- היכרות של כל עובדי הוראה עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל באופן רלוונטי לאוכלוסייה איתה הם עובדים
- היכרות עם תכנית הלימודים המותאמת של החינוך המיוחד בנושא מדע וטכנולוגיה והתאמתה למאפייני התלמידים במסגרת
- יצירת קישורים בין נושאי הלימוד לבין נושא הכנה לחיים ו"ל"ב 21"
- שילוב הערכה בתהליכי ההוראה למידה בשלב טרום תכנון תכנית הלימודים (האישית/הקבוצתית) ובסיום הוראת יחידות הלימוד
- בכל בית ספר (למעט פיגור שכלי קשה/עמוק/סיעודי) יוקצו שעות ייעודיות לחינוך מדעי בהתאמה למאפייני התלמידים במסגרת. באוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יוקצו שעות על פי הנדרש בחינוך הרגיל
- באוכלוסיות של פיגור שכלי קשה/עמוק/סיעודי ישולבו הלימודים בתוך התכניות הרלבנטיות, כגון : עצמאות בחיי יומיום, הכנה לחיים

פיתוח מקצועי:

- לעובדי הוראה לאוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד מוגבלות שכלית התפתחותית קלה -פיגור קל (כולל) – במסגרת הפיתוח מקצועי של החינוך הרגיל המתקיימות במרכזי פסג"ה להיכרות עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- מיפוי צרכים לצורך בניית תכנית העבודה בתחום הדעת, מעקב ובקרה אחר יישומה
- בניית מערכת השעות בהתאם לאוכלוסייה ולתלב"ס
- שיבוץ מורים בעדיפות לבעלי תעודה להוראת המקצוע מדע וטכנולוגיה
- ליווי תהליכי ההוראה-למידה- הערכה בכיתות ובחדר המורים באמצעות צפייה, משוב והערכה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת התקדמות התלמידים והשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכנית העבודה הכיתתית והבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם מופעלת התכנית
- מספר בתי הספר בהם מוקצות שעות ייעודיות לחינוך מדעי

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה שיפר החינוך המדעי את ההכנה לחיים של התלמידים?
- באיזו מידה תרמה תכנית הלימודים בחינוך המדעי לבניית תכניות הוראה מותאמות לאוכלוסייה?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- למפמ"ר למדע וטכנולוגיה במינהל מדע וטכנולוגיה

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

חיזוק מעמד המורה ושיפור איכות ההוראה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

היעד:

- חיזוק מעמד המורה ושיפור איכות ההוראה

הרציונל:

- תהליכי הערכה שיטתיים, הוגנים ומעוגני ראיות ועדויות המהווים חלק מתרבות בית-הספר, ייטיבו עם איכות ההוראה וישפרו אותה

המשימה:

- פיתוח דרכי הערכה לצורך קידום מקצועי של מורים ושל מנהלים

פעולות האגף לחינוך מיוחד:

- העמקת ההטמעה במחוזות של הכלי להערכת מורים ושל נוהל ההערכה לצורך הערכת עו"ה ממקצועות הבריאות (מרפאים בעיסוק, קלינאי תקשורת ופיזיותרפיסטים) ושל מטפלים באמנויות (מטפלים באמנות, במוזיקה, במחול, בדרמה, בביבליותרפיה, ובפסיכודרמה), אשר פותח ע"י האגף לחינוך מיוחד, הרשות הארצית למדידה והערכה (ראמ"ה) והיחידה להערכת סגלי הוראה של משרד החינוך.
- ביצוע מחקר של הכלי.
- יישקל הצורך בהתאמת כלי ייחודי למורים המלמדים בחינוך המיוחד.
- עד לסיום תהליכי ההתאמה יפורסמו הנחיות ביניים למפקחי החינוך המיוחד
- מפקחי החינוך המיוחד יעבירו הנחיות אלה למנהלי המוסדות

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונה הערכת עו"ה בלשכת המשנה למנכ"ל
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח תרבות הכלה במסגרות החינוך המיוחד

מטרה ב':

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

היעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

מטרות ספציפיות:

- ראיית ההכלה כערך המתאים לכל אדם, תוך הרחבת אפשרויות ההכלה בתוך מסגרות החינוך המיוחד ובמסגרת הקשר עם מסגרות החינוך הרגיל

משימות:

- פיתוח יוזמות ופעילויות ברוח ערך ההכלה במסגרות החינוכיות.
- התאמת המשימות כך שכל תלמיד יוכל לחוות את עצמו כמכיל וכמוכל
- העשרה והרחבה של היוזמות והפעולות בשיתוף מסגרות חינוך רגילות

האוכלוסייה:

- כלל הלומדים עם צרכים מיוחדים במסגרות החינוך המיוחד ובחינוך הרגיל

עקרונות פעולה:

- פיתוח היוזמות והתכניות בצוות רב-מקצועי, בהלימה לגיל התלמידים, למאפייני התפקוד שלהם ולקבוצות האוכלוסייה השונות בתוך המסגרת החינוכית

הכשרה ופיתוח מקצועי:

- השתתפות נציגים של מערכת החינוך המיוחד בהשתלמויות ובימי עיון בנושא יעד ההכלה לחינוך הרגיל

חזרה לתוכן העניינים

תקשוב מערכת החינוך והתאמתה למאה ה-21

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1:

- התאמת מערכת החינוך למאה ה-21

המשימה:

- הטמעה ויישום של סביבות מתוקשבות להוראה וללמידה הנתמכות בטכנולוגיית ה-ICT לשם קידום פדגוגיה מיטבית והקניית אוריינות המאה ה- 21 למורים ולתלמידים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הפעולות תתבצענה על פי המתוכנן בחינוך הרגיל תוך התאמה לצורכי התלמידים מבחינת תכניות הלימודים ומבחינת הציוד הנדרש
- פיתוח מקצועי והדרכה לצוותים יתבצעו באופן רלבנטי ומותאם לצורכי אוכלוסיית התלמידים בבית הספר
- צוותי מקצועות הבריאות יהיו שותפים לתהליכי הפיתוח המקצועי וההדרכה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת התקדמות התלמידים והשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכנית העבודה הכיתתית והתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם לומדים תלמידים המשתתפים בתכנית "תקשוב כהשתלבות מקבלים הדרכה מותאמת, מחשב וטכנולוגיה מסייעת
- מספר בתי הספר בהם השתלמו מורים בהוראה מתוקשבת
- מספר בתי הספר בהם המורים משתמשים בהוראה מתוקשבת
- מספר המורים המשלבים חומרי לימוד מתוקשבים בתהליך ההוראה עם ילדים משולבים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרם שילוב חומרי לימוד מתוקשבים לתהליך הלמידה של התלמידים?
- באיזו מידה תרמה התכנית לקידום ההכנה לחיים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- למפקחת הארצית לתקשוב במינהל מדע וטכנולוגיה

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פרק ד'

משאבים ליישום התכנית השנתית

לשנת הלימודים תשע"ד

- הקדמה
- שעות תוספתיות
- פירוט שעות הלימוד השבועיות המחייבות ביסודי ממלכתי
- פירוט שעות הלימוד השבועיות המחייבות ביסודי ממלכתי דתי
- מודל הדרכה בית ספרי
- הספרייה – מרכז משאבים בבית הספר
- התכנית להשאלת ספרי לימוד
- ריכוז הפיתוח המקצועי בהתאם ליעדים

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

הקדמה

בפרק זה מוצגים המשאבים השונים העומדים לרשות בתי הספר היסודיים בתשע"ד:

א. הקצאה ושיבוץ שעות הלמידה ומרחב הגמישות

- שעות התוספתיות שיוקצו לביה"ס היסודי
- טבלת שעות השבועיות בכיתות א'-ו'

ב. מודל הדרכה ומרחבי הגמישות שמאפשר

- מרחב הגמישות בבחירת תוכן ההדרכה
- מרחב הגמישות בבחירת היקף ההדרכה לתחום הלימודי ולתחום החברתי-ערכי-רגשי

ג. פיתוח מקצועי

- החל מתשע"ד עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה, מתוך סך השעות הנדרשות לקידום (120/180/210)
- מינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות (כדי לשמור על עקרון הלמידה לאורך החיים)
- במידה ועו"ה למד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה 60 השעות לדרגה הבאה
- לעו"ה יוצעו מודולות שונות של 30 שעות - כדי לאפשר בחירה של יותר מנושא אחד
- על הנושא/התחום שבמסגרת הפיתוח המקצועי של המורה יחליטו בדיאלוג משותף מנהל בית-הספר והמורה, תוך התייחסות לצורכי המורה, לצורכי בית-הספר ולמדיניות המערכת.

ד. הספרייה

- מרכז משאבים בבית-הספר ומשמעויותיו

ה. השאלת ספרי לימוד לתלמידים

- התכנית להשאלת ספרי לימוד בתשע"ד

ו. מצבת המורים

- באמצעות מערכת הסימולציה למנהל תוכלו לתכנן בהקדם את מצבת המורים הדרושה לכם.

ז. מספר התלמידים בכיתה

- צמצום מס' התלמידים בכיתה באופן דיפרנציאלי ל-32 תלמידים - ימשיך להיות מופעל בכתות ג'-ו'

חזרה לתוכן העניינים

פירוט שעות תוספתיות ביסודי בתשע"ד

בשכבת הצעירים

הקצאת שעות לפיצול כיתות א'-ב'

שעות הפיצול תנתנה כמו בשנה שעברה, בנוסף לסל השעות הבסיסי :

כל כיתות א' במערכת – תקבלנה תוספת של 10 ש"ש לכיתה תקנית

כל כיתות ב' במערכת – תקבלנה תוספת של 5 ש"ש לכיתה תקנית

לצורך למידה במקצועות שפת אם עברית/ערבית ומתמטיקה בקבוצות שאינן עולות על 20 תלמידים

בשכבת הבוגרים

הקצאת שעות תוספתיות לכיתות ד'-ו'

השעות התוספתיות תנתנה כמו בשנה שעברה, בנוסף לסל השעות הבסיסי :

כל כיתות ד', ה' בכל המערכת - תקבלנה תוספת של 1 ש"ש לטובת מקצוע "שפת אם עברית/ערבית" (חינוך לשוני)

כל כיתות ה', ו' בחינוך הממלכתי יהודי – תקבלנה תוספת של 1 ש"ש לטובת מקצוע "תרבות ישראל ומורשתו"

הפחתה דפרינציאלית מסל השעות הבסיסי בתשע"ד

מסל השעות הבסיסי של בית הספר (הנבנה ממקור : מאגר ביה"ס, יעודים : תקן רגיל, פיצול כיתות א'-ב', שעות חינוך ושעות ניהול) - תופחת 1 ש"ש על כל 200 ש"ש באופן הבא :

מבי"ס שברשותו עד 200 ש"ש בסיסיות - לא תופחתנה שעות

מבי"ס שברשותו בין 201 ל- 400 ש"ש - תופחת 1 ש"ש

מבי"ס שברשותו בין 401 ל- 600 ש"ש - תופחתנה 2 ש"ש

מבי"ס שברשותו בין 601 ל- 800 ש"ש - תופחתנה 3 ש"ש

מבי"ס שברשותו בין 801 ל- 1000 ש"ש - תופחתנה 4 ש"ש

וכך הלאה.

חזרה לתוכן העניינים

פירוט שעות הלימוד השבועיות המחייבות ביסודי ממלכתי

הטבלה שלהלן* מפרטת את מספר שעות הלימוד השבועיות המחייבות בבתי הספר הרשמיים בכיתות א' - ו'.
בכיתות אלה ילמדו את המקצועות הבאים בהיקף של 29-32 שעות שבועיות, עפ"י הפירוט שלהלן:

האשכול	המקצוע	שעות הלימוד השבועיות המחייבות					
	שכבת הגיל	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'
אשכול שפות וספרות	שפת אם: עברית, ערבית (חינוך לשוני, ספרות, לשון והבעה)	10	8	8	6+1*	6+1*	6
	אנגלית (שפה זרה)	--	---	---	4	4	4
	עברית לדוברי ערבית	---	---	4*	4*	4*	4*
אשכול מתמטיקה, טבע, מדע וטכנולוגיה	מתמטיקה	6	6	6	6	6	6
	מדע וטכנולוגיה	3	3	3	3	3	3
אשכול מורשת רוח וחברה	תרבות ישראל ומורשתו (ממ' יהודי)	--	--	--	--	1+1*	1+1*
	תנ"ך במ"מ (בממ"ד***) דת ומורשת (ערבי/דרוזי)	--	2	2	2	2	2
	מולדת, חברה ואזרחות	---	2	2	2	---	---
	גיאוגרפיה	---	---	---	---	2	2
	היסטוריה	---	---	---	---	---	2
אשכול מיומנויות הגוף	חינוך גופני	2	2	2	2	2	2
אשכול אמנויות	אמנויות (מוזיקה/אמנות פלסטית/תיאטרון/מחול)	2	2	2	2	2	2
אשכול תרבות בית ספרית: אורח חיים, כישורי חיים, מפתח הל"ב, זהירות בדרכים, מיומנויות וערכים	שעת חינוך (מפתח הל"ב)	1	1	1	1	1	1
	כישורי חיים	1	1	1	1	1	1
	זה"ב	1				1	

הערות:

א. אין בטבלה זו ביטול חוזר שעות הליבה המחייבות (תכנית היסוד)
ב. סך שעות האורך המחייבות בשבוע: כיתות א'-ב': 29 ש"ש, כיתות ג'-ד': 31 ש"ש, כיתות ה'-ו' – 32 ש"ש
ג. השעות שסומנו בצהוב הן שעות תוספתיות שתקוצנה לביה"ס בתשע"ד (בהתאם למפורט בהקדמה לפרק זה)
ד. עברית לדוברי ערבית בהיקף של 4 שעות בכיתות ג' - ו' (השעות ינתנו מסל שעות התקן של ביה"ס)
ה. טבלת השעות השבועיות בחמ"ד מפורטת בעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

פירוט שעות הלימוד השבועיות המחייבות ביסודי ממלכתי דתי

האשכול	המקצוע	שעות הלימוד השבועיות המחייבות בחמ"ד					
	שכבת הגיל	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'
אשכול שפות וספרות	שפת אם: עברית, (חינוך לשוני, ספרות, לשון והבעה)	10	8	8	6+1*	6+1*	6
	אנגלית (שפה זרה)	--	---	---	4	4	4
אשכול מתמטיקה, טבע, מדע וטכנולוגיה	מתמטיקה	6	6	6	6	6	6
	מדע וטכנולוגיה	2	2	3	3	3	3
אשכול מורשת רוח וחברה	תורה+פ"ש	6*	7	5	5	5	5
	נביא	---	----	2	2	2	2
	משנה	---	1	2	2	2	2
	גמרא					2	2
	הלכה ,מועדים וביאורי תפילה	2-3	2	2	2	2	1
	מולדת חברה ואזרחות	---	1	1	1	---	---
	גיאוגרפיה	---	---	---	---	1**	
	היסטוריה	---	---	---	---	---	1**
אשכול מיומנויות הגוף	חינוך גופני	2	2	2	2	2	2
אשכול אמנויות	אמנויות (מוזיקה/אמנות פלסטית/תיאטרון/מחול)	1**	1**	1**	1**	**	**
אשכול תרבות בית ספרית: אורח חיים, כישורי חיים, מפתח הל"ב, זהירות בדרכים, מיומנויות וערכים	שעת חינוך ("מפתח הל"ב מתוך אמונה")	1	1	1	1	**	1
	כישורי חיים	1	1	1	**	1	1
	זה"ב	1	---	---	---	---	1

הערות:

א. אין בטבלה זו ביטול חוזר שעות הליבה המחייבות (תכנית היסוד)

ב. סך שעות האורך המחייבות בשבוע: כיתות א'-ב': 29 ש"ש, כיתות ג'-ד': 31 ש"ש, כיתות ה'-ו': 32 ש"ש

ג. השעות שסומנו בצהוב הן שעות תוספתיות שתקוצנה לביה"ס (בהתאם למפורט בהקדמה לפרק זה)

ד. בחמ"ד:

מנהל ביה"ס רשאי בהיוועצות עם הפקוח, לשנות 3-4 ש"ש בסה"כ ממערכת השעות המחייבת כדי להתאימה לקהילת ביה"ס ולצרכיו הייחודיים של ביה"ס

* לימודי תורה בכיתות א' – עד פסח בהיקף של 3 ש"ש, 3 ש"ש הנותרת יינתנו לתגבור ביאורי תפילה ושפה

** מומלץ להרחיב להיקף של 2 ש"ש מתוך סל השעות הבית-ספרי (המתקבל כתוצאה מגודל כיתה ו/או תוספות ייחודיות)

חזרה לתוכן העניינים

מודל הדרכה בית ספרי

המודל נבנה בשיתוף לשכת המשנה למנכ"ל ואגף א' לחינוך יסודי, ומופעל בכל המחוזות.
המנהל וצוותו יבחרו את תחומי ההדרכה והיקפיהם על סמך מיפוי ההישגים הלימודיים והחברתיים ערכיים, היעדים, החזון הבית ספרי ועוד. במסגרת זאת יקבע המנהל יום עד יומיים קבועים להדרכה בהם ישובצו המורים המודרכים על מנת לאפשר למידה, צפייה ודיאלוג.

רציונל:

ההדרכה הבית ספרית מהווה משאב חשוב שעל מנהל בית הספר לנהל בהקשר הבית ספרי בהתאם ליעדי המשרד, הליבה, החזון הבית-ספרי, ההישגים במיצ"ב, באח"מ ובמיפויים בית ספריים ביחס למיומנויות יסוד, לתכניות לימודים, לאקלים בית הספר, לתחום החברתי ערכי, להדרכות קודמות שהצוות קיבל, להתפתחות המקצועית של חברי הצוות, ולוותק/הניסיון של חברי הצוות בתחומים השונים.

ההדרכה הבית ספרית נועדה לאפשר:

- ליווי הלמידה וההתפתחות המקצועית של המורים בתחומים השונים תוך כדי התנסות בהקשר הבית ספרי
- פיתוח והשבחת תהליכי הוראה, למידה והערכה בהתאם לצורכי בית הספר כמערכת ולצורכי המורים כפרטים
- העצמת רכזים בית ספריים כמובילי תחום וכנותני מענה שוטף לשאר המורים בצוות בית הספר

כפי שמפורט במודל שלהלן, תחומי ההדרכה לצוות המורים של בית הספר ימופו על ידי מנהל בית הספר בראייה תלת שנתית. צורכי ההדרכה הבית ספרית יהוו בסיס לגיבוש תכנית העבודה של מערך ההדרכה המחוזי לבתי הספר

עיקרי המודל:

- מנהל בית הספר וצוותו יגדירו את צורכי ההדרכה (תחומים, היקפים ואוכלוסיית יעד)

- בבחירת תחומי ההדרכה יתייחסו המנהל והצוות לתחום הלימודי לצד התחום האקלימי-חברתי-ערכי בהלימה לצורכי בית-הספר ואתגריו ויבחרו הדרכה:
  א. בתחום הלימודי
  ב. בתחום החברתי-ערכי

- מנהלי בתי הספר המשתתפים בתכנית הלאומית להתאמת המערכת למאה ה-21, יקחו בחשבון בעת מיפוי הצרכים כי ההדרכה שיבחרו במקצועות הליבה (מתמטיקה, שפה, אנגלית ומדעים) תיעשה תוך שילוב הדיסציפלינה בסביבה המתוקשבת

- מנהל בית הספר יוודא שסך תחומי ההדרכה למורים השונים בבית הספר יעמוד על 2-5 תחומים, כשמורה ספציפי לא יקבל הדרכה ביותר מ 2-3 תחומים

- מנהל בית הספר יקיים דיאלוג עם המפקח על אודות הבחירה בראייה תלת שנתית

חזרה לתוכן העניינים

הספרייה - מרכז משאבים בבית-הספר

כללי:

- "בעידן זה יש לספריית בית-הספר כמרכז משאבים תפקיד מכריע בריכוז ובאספקת מידע, בחינוך לקריאה ובניצול נכון של מידע. על כן ראוי כי בכל מוסד חינוכי תהיה ספרייה-מרכז משאבים ההולמת את צורכי המורים והתלמידים" (חוזר מנכ"ל מיוחד ה' תשמ"ט)
- השפעתה של ספרייה-מרכז משאבים בבית-הספר על ההישגים בלימודים מוכחת במחקרים הקובעים שהיא משמעותית במיוחד כאשר קיימים בה אוספים מגוונים ברמות שונות, נגישות אל מקורות מידע מסוגים שונים, כוח אדם מקצועי ותכנית הפעלה מותאמת לתכנית הלימודים

כיוונים ופעולות לקידום

1. הספרייה תפעל כמרכז משאבים כמרכז קריאה, למידה ותרבות בסביבה לימודית רגועה ואסתטית:

פעולות למימוש:

א. הקמת ספרייה על-פי ההנחיה בחוזר מנכ"ל תש"ע/5, תוך הקפדה על העקרונות הבאים:

- הספרייה תזמן גישה חופשית אל מגוון ספרים ומקורות מידע מודפסים ואלקטרוניים מגוונים בנושאים ובתחומי דעת שונים לקריאה, לעיון וללמידה ו/או להשאלה
- הספרייה תנוהל באמצעות תוכנה ייעודית לניהול ספרייה
- בספרייה יהיו עמדות מחשב, חיבור לרשת וציוד נלווה לשימוש התלמידים
- הספרייה תופעל על ידי מורה/מרכזת התחום בבית הספר

ב. הפעלת ספרייה על-פי תכנית בית-ספרית:

- הספרייה תאפשר לתלמידים ולמורים נגישות לסביבה עתירת מקורות מידע וספרות
- הספרייה תשמש להעמקת החשיפה לספרים ולמקורות מידע
- אנשי הספרייה יעודדו פעילות מכוונת לעידוד הקריאה ולשימוש מושכל במקורות מידע
- המורה המרכז יהיה שותף בהנחית תלמידים לשימוש מושכל במקורות מידע להכנת עבודות חקר בתחומים השונים
- הספרייה תאפשר שילוב הוראה ולמידה, והתלמידים יופנו להשתמש במשאביה
- הספרייה תאפשר עבודה לכיתות, לקבוצות תלמידים ולעבודה אינדיבידואלית
- כחלק מתכנית אופק חדש תשתלב הספרייה בשיעורים פרטניים ותוכל לשמש לקידום ההישגים הלימודיים במקצועות השונים
- אנשי הספרייה יעודדו השתתפות בפעילות הארצית לעידוד הקריאה במסגרת "מצעד הספרים השנתי"
- המורה במרכז יהיה שותף פעיל בהכנת תכניות עידוד קריאה בבית הספר ובשילוב הספרייה בתכנית הלימודים ובפעילויות הבית ספריות

ג. טיפוח מיומנויות השפה באמצעות פעילות מגוונות:

- לעידוד קריאת ספרים
- לשיח בעקבות ספרים
- לשילוב אומנויות כחלק מהשיח בעקבות קריאה
- לעידוד ולהעצמת ילדים המרבים לקרוא קריאה חופשית

ד. שיתוף הורים

- דיון עם ההורים על מצב קריאת הספרים והשימוש בספרייה באמצעות הרצאות של אנשי מקצוע ומורים
- שיתוף הורים בפעילויות לעידוד הקריאה

ה. אירועי תרבות

- הספרייה תשמש מרכז לאירועי תרבות: תערוכות ותצוגות, מפגש עם סופר/יוצר, קונצרט, הצגה
- ימי פעילות מרוכזים לתלמידים/הורים/קהילה בנושאי קריאה/ספרות/תרבות

2. הספרייה תאפשר נגישות לקריאה חופשית במגוון ספרים, ולמקורות מידע והעשרה עדכניים.
פעולות למימוש:

<u>א. בניית אוסף מותאם לנושאים ולתחומי דעת שונים</u>

- אוסף הספרים, מקורות המידע והחומרים יותאמו לצורכי התלמידים והמורים, ויכללו מגוון תחומים
- האוסף יתעדכן בקביעות
- בספרייה יינתן ביטוי קבוע ושוטף לחגי ישראל, למועדי השנה, לאירועים חשובים בארץ ובעולם ולמקצועות הנלמדים בביה"ס

<u>ב. האוסף בספרייה יותאם לדגשים של מערכת החינוך כגון:</u>

- מדור "תרבות ישראל ומורשתו" ובו מגוון ספרים וחומרים למורים ולתלמידים
- הספרים המוצעים בתכנית הליבה
- ספרים המותאמים לערכי "מפתח הל"ב "
- ספרים העוסקים בתחומים הנוגעים לחברת הילדים כמו: חברות, ויסות רגשי, ניהול קונפליקטים, מניעת חרם, מניעת בריונות והתנהלות ברשת
- יצירות ליבה בספרות עפ"י הנספח החדש לתכנית הלימודים בחינוך לשוני (תשע"א)

<u>לפרטים נוספים יש לפנות:</u>

- למפקחים במחוזות
- למחלקה לספריות בתי ספר באגף א' לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי
- מפמ"ר ספרות ומפקחת ארצית לשפה בחמ"ד

חזרה לתוכן העניינים

התכנית להשאלת ספרי לימוד

מבוא

משרד החינוך ממשיך במאמץ להקלת נטל התשלומים על ההורים בתחום ספרי הלימוד באמצעות הפעלת התכנית להשאלת הספרים. לתכנית ערך חינוכי והיא במהותה בעלת אופי חברתי-קהילתי. רכישת הספרים תיעשה במימון משותף של כספי המשרד ותשלומי הורים, והספרים יושארו בבית הספר לשימוש חוזר כשהם במצב תקין ומכובד.

בשנת תשע"ד, בשונה מהשנה שעברה, יבוצע המהלך בעיקר באמצעות הרשויות המקומיות והבעלויות על בתי הספר. הרכישה לא תתבצע באמצעות זכיינים, אלא הרשות או בית הספר הם שיבצעו את הרכישה מול הספק או החנות. בכל מקרה תהיה אחריות כוללת של בית הספר למהלך.

פרויקט ההשאלה פועל כיום בחלק מבתי הספר מכוח חוק השאלת ספרי לימוד, התשס"א-2000, ומכוח התקנות להשאלת ספרי לימוד, התש"ע-2010. לקראת שנת הלימודים התשע"ד המשרד מבקש להרחיב את התכנית באמצעות הרשויות המקומיות והבעלויות. החל משנה זו יהיו גורמים אלה, וכן בתי הספר המעוניינים להצטרף לתכנית, האחראים על תהליך רכישת הספרים והשאלתם.

במסגרת הפרויקט ניתנת אפשרות לכל בתי הספר לבקש להצטרף לתכנית, בכפיפות להסכמה של רוב הורי התלמידים (60% לפחות). **כל מנהלי בתי הספר מחויבים להציע להורים את אפשרות הבחירה בתכנית ההשאלה, וההורים הם שיחליטו אם להצטרף אליה**. בית ספר המעוניין להצטרף לפרויקט, והרשות או הבעלות לא צירפו אותו מכל סיבה שהיא, יפנה לפיקוח הכולל וכן לממונה על תכנית ההשאלה במשרד, ויעדכן את הרשות ו/או את הבעלות על פנייתו. משרד החינוך יחליט על צירוף רשויות, בעלויות או בתי ספר על פי סדרי העדיפויות המתפרסמים באתר המשרד, במסמך "קריטריונים לתקצוב רשויות עבור הפעלת התכנית להשאלת ספרי לימוד לשנה"ל תשע"ד ואילך"

המשרד מעניק תמיכה ראשונית לבתי הספר המצטרפים לתכנית בהתאם למדד הטיפוח הבית-ספרי, כמפורט בחוזר מנכ"ל ע"ג/7ב'. בית ספר המעוניין להשתמש בגרסה דיגיטלית מאושרת של ספר לימוד מתוך רשימת ספרי הלימוד המאושרים יוכל לעשות זאת במסגרת תקציב ההשאלה, כיוון שהגרסה הדיגיטלית כלולה במחיר הספר המודפס.

במסגרת הפרויקט התלמידים משאירים את ספרי הלימוד בבית הספר בסוף כל שנת לימודים לשימוש התלמידים הצעירים מהם. הורי התלמידים משלמים תשלום שנתי המאושר במסגרת "תשלומי הורים", ותמורתו הם מקבלים סל ספרי לימוד לשנת הלימודים החדשה

חשוב לציין שהפרויקט אינו מצטמצם לתחום של השאלה והוזלה של ספרי לימוד, אלא הוא פרויקט חברתי-קהילתי. אפשר להפעיל בו תלמידים באיסוף ספרים ובחלוקתם וכן להפעיל סדנאות לכריכת הספרים המיועדים להשאלה, לחידוש ספרים ישנים ועוד. בבתי ספר המפעילים את הפרויקט נוצר הוויי המטמיע ערכים של שוויון, שמירה על הרכוש ותרומה לקהילה.

מטרות התכנית:

- הקלת נטל התשלומים על ההורים באמצעות הוזלת ההוצאה על ספרי הלימוד על פי החלטה מס׳ 4088 של ממשלת ישראל מיום י״ג בטבת התשע״ב, 8.1.2012.
- מתן הזדמנות שווה לכל התלמידים להצטייד ב״סל ספרים״ מלא.
- חינוך הילדים ליחס של כבוד לספר ופיתוח תחושת האחריות האישית שלהם לרכוש.
- שיפור הליך הבקרה על המילוי אחר הנחיות המשרד בנושא ספרי לימוד (לדוגמה: הקפדה על שימוש בספרי לימוד מאושרים על ידי משרד החינוך ועל ההוראה לרכוש אך ורק ספרים שייעשה בהם שימוש פעיל).

פעולות המשרד:

- פרסום ״קול קורא״ שמטרתו להפעיל את הפרויקט באמצעות הרשויות המקומיות והבעלויות לכלל בתי הספר שבאחריותן
- פיקוח על המהלך כולו באמצעות המחוזות והמפקחים הכוללים ובאמצעות הממונה על השאלת ספרי לימוד במינהל הפדגוגי

אתר השאלת ספרי לימוד

באתר השאלת ספרי לימוד של המשרד ניתן למצוא חומרים רבים ביניהם: טופס הצטרפות (מקוון), הצבעת הורים על כניסה לתכנית (מקוון) ומערכת אינטרנטית המאפשרת לנהל את רשימות הספרים, מלאי הספרים, רשימות התלמידים והזמנת הספרים בצורה ממוחשבת ופשוטה .

לפרטים נוספים יש לפנות:

- המפקחים הכוללים במחוזות
- היחידה לתכניות משלימות למידה במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

ריכוז פיתוח המקצועי בהתאם ליעדים

היעד	הנושא	מחנכי א'	מחנכי ב'	מחנכי ג'	מחנכי ד'	מחנכי ה'	מחנכי ו'	רכזים ומורי מורים
1א	**סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל - "נעלה לירושלים"**	-----	-----	-----	-----	----	---	לרכז טיולים לרכז טיולים : במסגרת קורס רכזי טיולים (30 ש')
1א	**תרבות ישראל ומורשתו**	-----	-----	-----	-----	• למורה אחד מכיתה ה' או מכיתה ו' (30 ש')		-----
1א	**מפתח הל"ב**	• למחנך : מפתח הל"ב למחנכים ו/או המחנך כמנהל כיתה (30 ש') • לחמ"ד – מפתח הל"ב מתוך אמונה (30 ש')						• לרכז ח"ח (30 ש') לימודי תעודה או לימודי המשך • למורי מורים/מדריכים לחינוך חברתי ערכי (30 ש')
1א	**ההמנון הלאומי**	במסגרת התכניות לפיתוח מקצועי במולדת, חברה ואזרחות, ספרות, מוסיקה, מפתח הל"ב, תרבות ישראל ומורשתו וכו'						
1א	**חינוך אזרחי ודמוקרטי**	משולב במסגרת הפיתוח המקצועי במולדת, חברה ואזרחות וחינוך לחיים בחברה						
1א	**מורשת דת ותרבות במגזר הערבי**	מורה אחד לפחות, משכבות ב' –ט', ישתתף בפיתוח מקצועי באשכול "תרבות, מורשת ודת" (30 ש')						
1א	**מורשת דת ותרבות במגזר הדרוזי**	מורה אחד לפחות מכל בי"ס ישתתף בפיתוח מקצועי בתכנית הלימודים ובערכים דרוזים (30 ש')						
1א	**חינוך לקיימות ולחינוך סביבתי**	במסגרת התוכניות לפיתוח מקצועי						
1א	**חינוך לאורח חיים בריא**	מוביל בריאות על פי המתווה (30 ש')						
1א	**שוויון בין המינים**	שוויון בין המינים וכבוד האדם - מורה מהצוות (30 ש')						
היעד	**הנושא**	**מחנכי א'**	**מחנכי ב'**	**מחנכי ג'**	**מחנכי ד'**	**מחנכי ה'**	**מחנכי ו'**	**רכזים ומורי מורים**
2א	**אקלים מיטבי- כישורי חיים**	• למחנך אחד מכיתות א' ב', ג', ד' ה' או ו' (30 ש') • למחנכים וליועצים – המחנך כמנהל כיתה (30 ש') • כישורי חיים (30 ש') • לחמ"ד – בית חינוך כמשפחה (30 ש'(						
2א	**בטיחות וזהירות בדרכים**	• למורי כיתות א', ה' ולמורים המובילים חונכות זה"ב, שלא עברו הכשרה במסגרת הפיתוח המקצועי (30 ש') לרכז זה"ב						
2א	**תלבושת אחידה**	• משולב בקורסי שפ"י						
היעד	**הנושא**	**מחנכי א'**	**מחנכי ב'**	**מחנכי ג'**	**מחנכי ד'**	**מחנכי ה'**	**מחנכי ו'**	**רכזים ומורי מורים**
1ב	**עברית/ערבית (חינוך לשוני), מבדק קריאה ופיצול כיתות א'-ב'**	• למורה שפה בכיתות א'-ב' - (30 ש') בממלכתי וממ"ד : חינוך לשוני בשפת אם עברית- הוראת קריאה ב- א'-ב' במגזר הערבי :חינוך לשוני- הוראת הקריאה בכיתות א'- ב', בשפה הערבית • למורה שפה בכיתות ג', ד', ה' - חינוך לשוני בשפת אם עברית לכיתות ג', ד', ה' (30 ש') • למורה שפה בכיתות ו' – (30 ש') - בממלכתי וממ"ד : חינוך לשוני –בשפת אם עברית לכיתות ו' 30ש' במגזר הערבי חינוך לשוני למורי כיתות ג'- ו' להטמעת יעדי השפה הערבית (30 ש') • לרכז שפה – (30 ש') בממלכתי וממ"ד : חינוך לשוני –שפת אם עברית לרכזים בחינוך הלשוני ביסודי במגזר הערבי : רכז מקצוע חינוך לשוני בשפה ערבית א'- ו' • למורי מורים (30 ש') בממלכתי בממ"ד : חינוך לשוני בשפת אם עברית למורי מורים במגזר הערבי : מדריכי החינוך הלשוני בערבית בשילוב תקשוב						
1ב	**מתמטיקה**	• ערוץ 1 "הכשרה בסיסית למורי מתמטיקה בכיתות א'-ב' " (30 ש' במשך 3 שנים ילמדו סה"כ 90 ש') • ערוץ 2 "הכשרה בסיסית למורי מתמטיקה בכיתות ג'-ו' " (30 ש' במשך 3 שנים ילמדו סה"כ 90 ש') • ערוץ 3 "הכשרת מורה מוביל צוות מתמטי בית ספרי" (30 ש' - יחל מתשע"ד וימשך שנתיים למורים שסיימו בהצלחה "הכשרה בסיסית במתמטיקה" בערוצים 1 או 2) • ערוץ 4 הסתיים • ערוץ 5 "פיתוח עתודת מובילים אזוריים/ארציים ועתודת מורים מובילים, מדריכים ומנחי השתלמויות במתמטיקה" (30 ש') ערוץ 6 - "השתלמויות עדכניות לתחזוקה שוטפת של מורים, רכזים ומובילים למתמטיקה" (30 ש')						

ריכוז פיתוח המקצועי בהתאם ליעדים

היעד	הנושא	מחנכי א'	מחנכי ב'	מחנכי ג'	מחנכי ד'	מחנכי ה'	מחנכי ו'	רכזים ומורי מורים
ב1	אנגלית					• למורי אנגלית בכיתה ה' :איתור תלמידים המאתגרים בראשית קריאה (30 ש')		• לרכז אנגלית (30 ש')
ב1	**מדע וטכנולוגיה**	• למורי מקצועי למדע וטכנולוגיה בכיתות א', ב', ג', ד, ה' או ו' – מורה אחד לפחות						• לרכז מדע וטכנולוגיה (30 ש')
ב1	**אמירים למצטיינים**	• לצוות "אמירים" מתווה מקצועי בתחום (30 ש' במשך שנתיים)						
ב1	**קליטת תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים**	• למורים לקליטת עלייה שלא למדו במסגרת הפיתוח המקצועי - • למורים המלמדים תלמידים עולים • מורים שבכיתתם תלמידים עולים (30 ש')						
ב1	**אזורי בחירה מבוקרת**	• לצוות ביה"ס מתווה מקצועי בתחום (30 ש')						
ב1	**ללמוד וולמד**	• למורי החמ"ד : ללמוד וללמד (30 ש')						

היעד	הנושא	מחנכי א'	מחנכי ב'	מחנכי ג'	מחנכי ד'	מחנכי ה'	מחנכי ו'	רכזים ומורי מורים
ב2	**שילוב הלומדים וקידומם בחינוך הרגיל תוך הרחבת יכולת הכלתם**	עד לשנה"ל תשע"ה יוכשרו מפקחים, מנהלים, סגני מנהלים, יועצים ומורים בנושא הרחבת יכולת ההכלה והקידום של תלמידים מאתגרים בחינוך הרגיל : • במסגרת תחום הדעת בו הם מתמקצעים (בקורסים לפיתוח מקצועי באופק חדש ישולבו יחידה-שתיים בנושא) • במסגרת קורס למחנכים • במסגרת תכנית ייעודית לפיתוח מקצועי בית ספרי (30 ש') במסגרת מפגשי הפיתוח המקצועי למפקחים/מנהלים/סגני מנהלים/יועצים/מדריכים/רכזים						
ב2	**טיפול בתלמידים מאוכלוסיות שח"ר**	• למחנך מבית הספר (30 ש') • למורים המלמדים תלמידים מאתגרים במסגרת "שח"ר" (30 ש')						
ב2	**תכניות תוספתיות לצמצום פערים**	• לרכזי בתי"ס במילת (30 ש')						
ב2	**חומש - למגזרים דוברי השפה הערבית**	• למורים ורכזים בקורסי פיתוח מקצועי בתחומי הדעת השונים • לצוות החינוכי במסגרת תכנית ייעודית בפיתוח המקצועי הבית ספרי						

ריכוז פיתוח המקצועי בהתאם ליעדים

היעד	הנושא	מחנכי א'	מחנכי ב'	מחנכי ג'	מחנכי ד'	מחנכי ה'	מחנכי ו'	רכזים ומורי מורים
ג1	תקשוב מערכת החינוך והתאמתה למאה ה-21	• למנהלים באמצעות מכון "אבני ראשה" (40 ש') • למדריכי אשכול (60 ש' X 3 שנים) • למדריכים בתחומי הדעת (60 ש' בשנה הראשונה ו-30 ש' בכל אחת מהשנתיים הבאות) • לרכז תקשוב – (60 ש' בשנה הראשונה ו-30 ש' בכל אחת מהשנתיים הבאות) • לצוות הבית ספרי במסגרת פיתוח בית ספרי בשנת הכניסה (30 ש') • למורי א'-ו' במסגרת הפיתוח מקצועי בתחום הדעת - בשילוב תקשוב (30 ש') הפיתוח המקצועי של המורים ובעלי התפקידים בתחומי הדעת מבתי הספר שבתוכנית יהיו משולבי תקשוב						

היעד	הנושא	מחנכי א'	מחנכי ב'	מחנכי ג'	מחנכי ד'	מחנכי ה'	מחנכי ו'	רכזים ומורי מורים
ג2	פיתוח דרכי הערכה לצורך קידום מקצועי של מורים ומנהלים	• פיתוח מקצועי בית ספרי, ליווי מורים, מפקח ומנהליו						
ג2	פיתוח מקצועי של עובדי הוראה באופק חדש	• פיתוח מקצועי של עובדי ההוראה						
ג2	פיתוח מקצועי של מנהלי בתי ספר	• במסגרת מכון "אבני ראשה"						
ג2	אופק חדש	• ימי עיון במסגרת הפיתוח המקצועי בתחומי הדעת						
ג2	ציל"ה טרכטנברג	• יפורט בהמשך						
ג2	ניהול עצמי	• יום עיון טרום כניסה (בהתאמה לצרכים) • כנס התנעה • קורס למנהלים (30 ש')						
ג2	חטיבות צעירות	• הכשרת צוותים חדשים (30 ש') קורס קיץ מרוכז • מנהלות חטיבות צעירות שנה א, ב, ג במחוזות: חיפה, מרכז ודרום						
ג2	שעת חירום	• עזרה ראשונה – 2 מורים שלא למדו בעבר (30 ש') • הכשרת הסגל (4 ש') • רכזי ביטחון - הכשרה בסיסית (60 ש') • רכזי ביטחון – רענון (2 פעמים בשנה)						

פרק ה': הצעות לסדנאות - למפקח ומנהליו

להצעות לסדנאות – ראו פרק ה'

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

מתנ"ה

מארזי תכנון, ניהול והיערכות

תשע"ד

למנהלי בתי הספר העל יסודיים ולמפקחים

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

המינהל הפדגוגי, רח' שבטי ישראל 34 ירושלים מיקוד 91911 טלפון: 02-5604015 כתובתנו: www.education.gov.il

תוכן העניינים

פתח דבר

פתח דבר ..... עמודים 6-22
הפתיח חזוני והקדמה - מנהלת האגף לחינוך על יסודי, יפה פס ..... עמודים 213-214

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית השנתית בחינוך העל יסודי תשע"ד

מטרה א'- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1- העמקת החינוך הערכי

- סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל – "נעלה לירושלים" ..... עמוד 215
- תרבות ישראל ומורשתו ..... עמודים 216-217
- הגיוס לצה"ל ולשירות הלאומי אזרחי ..... עמודים 218-219
- מסע ישראלי ..... עמוד 220
- זיכרון השואה ..... עמוד 221
- תנועות הנוער ..... עמוד 222
- מעורבות חברתית ..... עמודים 223-224
- תרבות הפנאי של בני נוער ..... עמוד 225
- ההמנון הלאומי ..... עמוד 226
- חינוך אזרחי ודמוקרטי ..... עמודים 227-228
- מורשת, דת ותרבות -במגזר הערבי ..... עמודים 229-230
- מורשת ותרבות - במגזר הדרוזי ..... עמודים 231-232
- הכרת הארץ ואהבת מולדת ..... עמוד 233
- חינוך ערכי ..... עמוד 234
- שעת חינוך - תכנית הליבה ..... עמודים 235-236
- חינוך לאורח חיים בריא ..... עמוד 237
- שוויון בין המינים ..... עמוד 238
- תגבור לימודי יהדות ..... עמוד 239

יעד א2 - עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

- אקלים מיטבי ..... עמודים 240-243
- תלבושת אחידה ..... עמוד 244
- זהירות ובטיחות בדרכים ..... עמודים 245-246

מטרה ב'- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור ההישגים והאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1- שיפור ההישגים הלימודיים

- שלהב"ת – שפת אם עברית ..... עמודים 247-249
- שלהב"ת – שפת אם ערבית ..... עמודים 250-251
- מתמטיקה ..... עמודים 252-255
- מדע וטכנולוגיה ..... עמודים 256-258
- אקדמיה למצטיינים ..... עמוד 259
- אמירים למצטיינים ..... עמודים 260-261
- אזורי בחירה מבוקרת - ניסוי ארצי ..... עמודים 262-263
- ניצול זמן לימוד ..... עמוד 264

יעד ב2 – צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

- הרחבת יכולת ההכלה..... עמודים 265-268
- לב"ם - לקראת בגרות מליאה ..... עמודים 269-270
- איתור, טיפול וקידום תלמידים מאתגרים באוכלוסיות שח"ר..... עמודים 271-273
- סימסטר קיץ – "המחצית השלישית"..... עמודים 274-275
- איתור, אבחון, למידה, הערכה – אל"ה וט"ל..... עמודים 276-277
- חומש למגזרים דוברי השפה הערבית..... עמודים 278-279
- קליטת תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים..... עמודים 280-282

מטרה ג': מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1- התאמת מערכת החינוך למאה ה-21

- קידום תקשוב בחטיבות ביניים ..... עמודים 283-284
- פיתוח דרכי הערכה לצורך קידום מקצועי של מורים ומנהלים..... עמודים 285-286
- פיתוח מקצועי של עובדי הוראה באופק חדש - חט"ב..... עמודים 287-289
- פיתוח מקצועי של עובדי הוראה בעוז לתמורה - חטיבות עליונות..... עמודים 290-291
- פיתוח מקצועי של מנהלי בתי-ספר..... עמוד 292

יעד ג2- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

- אופק חדש בחט"ב..... עמודים 293-295
- עוז לתמורה..... עמודים 296-299
- חאלו"ם - חינוך אישי לצמיחה ומנהיגות ..... עמודים 300-302
- חינוך משלב..... עמודים 303-304
- שעת חירום ..... עמוד 305

פרק ב' - הנחיות נוספות לבתי הספר בחינוך הדתי

- פתח דבר – **ראש מינהל החמ"ד, אברהם ליפשיץ**..... עמוד 307
- הקדמה - **מפקחת ארצית על בתיה"ס הדתיים, דסי בארי**..... עמוד 308
- הנחיות נוספות - לבתי הספר בחינוך הדתי..... עמודים 309-314

פרק ג' - הנחיות נוספות לבתי הספר בחינוך המיוחד

- פתח דבר – **מנהלת האגף לחינוך מיוחד, רעיה לוי-גודמן**..... עמוד 316
- הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל..... עמודים 317-319
- הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם בתי ספר בחינוך המיוחד..... עמודים 320-337

פרק ד' – משאבים ליישום התכנית השנתית בחינוך העל יסודי תשע"ד

- הקדמה - משאבים ליישום התכנית השנתית תשע"ד ..... עמוד 339
- שעות תוספתיות ליישום התכנית השנתית בתשע"ד..... עמוד 340
- שעות הלימוד השבועיות המחייבות בחינוך העל יסודי בתשע"ד..... עמודים 341-344
- הפעלתה של ספרייה - מרכז משאבים בבית-הספר..... עמודים 345-346
- התכנית להשאלת ספרי לימוד בשנה"ל תשע"ד..... עמודים 347-348
- הפיתוח מקצועי בהתאם ליעדים..... עמודים 349-350

הצעות לסדנאות למפקח ומנהליו

- הצעה לסדנאות..... עמודים 352-358

"הדואג לימים זורע חיטים, הדואג לשנים נוטע עצים, הדואג לדורות מחנך אנשים" (יאנוש קורצ'אק)

תקופת הנעורים בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה מהוות תקופה משמעותית בגיבוש זהותם האינטלקטואלית והמוסרית של המתבגרים.

זו תקופה רגישה בה למורים המחנכים יש תפקיד מכריע במפגש האנושי עם הנערים המתבגרים, מפגש המאפשר את המעשה החינוכי במיטבו. מפגש המהווה צומת מכריע בו המורה מכוון ומאיר את הדרך ברגישות ובחוכמה והנער יהיה זה שיבחר אנה יפנה וכיצד יממש את יכולותיו.

צומת במהלכו מגלה המחנך איכפתיות וכבוד לנער ולסביבתו, ומזמין אותו להכיר ולהתנסות במגוון כלים העשויים לתרום להתפתחותו בהיבט הרגשי-החברתי-הערכי-הלימודי, מנחה אותו בטיפוח מיומנויות העשויות לאפשר לו בחירות מושכלות.

וכפי שכותב מרק סילברמן במחקרו "האנטי- תאוריה החינוכית של יאנוש קורצ'אק: הגיונות ראשוניים" - הנחת העל הניצבת בתשתית התאוריה האנטי- תאורטית של קורצ'אק היא:

"...שבין ארבעת הגורמים השותפים למעשה החינוכי: החברה, הלומד, חומר הלימודים והמורה. המורה וגישתו לחינוך, לתהליך החינוכי ולחניכיו, הוא הגורם הראשון במעלה, ואחריותו היא המכרעת לגבי טיב מעשה החינוך ולגבי ההישגים האפשריים. הדרך שהמחנך מגדיר את יעדיו של החינוך ושל התהליך החינוכי והאופן שבו הוא מתייחס לחניכיו, קובעים את מידת סיכויי ההשפעה החיובית שתהיה לחינוך על החניכים"

בתקופה זו בה הלומדים עסוקים בחיפוש משמעות, בגיבוש זהות, חשוב לייצר סביבת למידה בה ירגישו הלומדים שבית-הספר היא מעין "בית", שבאים אליו מתוך שייכות, מתוך רצון להיות בו ולהפיק מהשהייה בו. סביבה בה הקשר שבין הנער לבין המורה הוא קשר מפרה הבנוי על אמון וכבוד הדדי, אכפתיות, אהבת האדם, התייחסות אישית, תמיכה וליווי, שיח ודיאלוג מתמשכים תוך קיום תהליכי משוב מקדמים ופיתוח היכולת לבקרה עצמית.

שיח במרכזו המחנך והנער פוגשים בנשמה היתרה של כל אחד מהם. כפי שכותב אלוני (2008) בספרו "דיאלוגים מעצימים בחינוך ההומניסטי" בהתייחסותו למושג "בינאדמיות" וגורס כי:

"יש לאפשר לכל בני האדם חיים אנושיים של כבוד: להעמיד לכולם תנאים של ביטחון אישי, רווחה קיומית, חירות מחשבתית, עושר תרבותי, הגינות חברתית, שותפות אזרחית, וזאת כדי לאפשר להם לממש את היכולות האנושיות והאישיות הגלומות בהם, להפיק משמעות והנאה מהתנסויותיהם, ולהנהיג את חייהם בצורה אוטונומית, רגישה, מושכלת ואחראית".

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

קישור לפתח דבר

הקדמה – מנהלת האגף לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי, יפה פס

עמיתיי המפקחים והמנהלים בחינוך העל יסודי,

ב"טור השביעי" (עיתון "דבר", 17 באוגוסט 1945) פרסם נתן אלתרמן את שירו "מקרה פעוט", בו גינה מעשה גניבה שנעשה ע"י בני נוער אשר נחשבו ל"מיטב הנוער" . הוא בחר לסיים את שירו בדברים הבאים :

"אם מטפחים אנו חזון – גדולות אוטופי
גם בקטנות חובה לנגע לפרקים.
ואל נאמר שהמקרה הוא מקרוסקופי...
במיקרוסקופ , אחי, נגלים החידקים".
(הטור השביעי, כרך א', הוצאת הקיבוץ המאוחד, ת"א 1986, עמ' 203)

לנו, כאנשי חינוך, אחריות רבה. בחרנו לעסוק בתחום המציב בפנינו אתגרים יומיומיים ואנו נדרשים להתמודד עם מצבים מורכבים. הגיוון מאפיין את עבודתנו , והשונות היא מרכיב מרכזי : שונות תרבותית, שונות בתפיסות ובעמדות, שונות בצרכים ועוד. הגיוון, להערכתי, הוא ההזדמנות. הגיוון מאפשר לשאול שאלות, להרהר, לבחון את המציאות מנקודות מבט שונות. האתגר שלנו הוא לחבר- להתחבר בינינו לבין עצמנו ולסייע לתלמידנו למצוא את המשותף ביניהם. עלינו לסייע לתלמידנו לפתח זהות אישית, קבוצתית וחברתית תוך חיבור למורשת ורגישות לזולת, כדי להבטיח להם עתיד בחברה חזקה ומאוחדת, בה יש מקום לכל פרט כיחיד וייחודי.
לצד הצלחות רבות, הן כחברה והן כמחנכים, אנו מתמודדים גם עם תופעות שליליות בהן באות לביטוי שנאה, גזענות, אלימות וחוסר אכפתיות. ההתייחסות לכל תופעה, באמצעות "המיקרוסקופ" בו אנו מצוידים כאנשי חינוך, יכולה לסייע למיגור התופעות השליליות ולתרום לעיצוב מציאות בה אנו מקדמים שיויון, אחוה, רעות וערבות הדדית.

מארז זה כולל מידע שיסייע בידיכם בתכנון שנת הלימודים הבאה. התכניות השונות, מהוות הזדמנות לקדם את עבודת החינוך וההוראה ולהתמודד בהצלחה עם האתגרים השונים.

בכלל חטיבות הביניים תופעל רפורמת "אופק חדש". חטיבות עליונות נוספות יצטרפו לרפורמת "עוז לתמורה".
במסגרת הרפורמות עומד לרשות הצוותים החינוכיים זמן להבניית פדגוגיה המכוונת לפרט, המקדמת את השיח הבין אישי בין המורים לבין התלמידים ומאפשרת העצמה של הצוותים החינוכיים ושל התלמידים בבתי- הספר. תנאים אלה הכרחיים לקידום החינוך ולהעמקת הערכים שאנו בוחרים להנחיל לתלמידינו.

מהלך היישום וההטמעה של הרפורמות ימשיך להתקיים תוך שיתוף פעולה מלא עם כל בעלי העניין הרלוונטיים, תוך הכלה וקידום כלל הלומדים במוסדות החינוך, טיפוח מצויינות , והתמקדות באוכלוסיית התלמידים המאתגרים. השעות הפרטניות שנוספו במסגרת הרפורמות " אופק חדש" ו"עוז לתמורה" מהוות משאב לקידום יעדים אלה ולמענה לצרכים מגוונים של תלמידים בהיבטים הלימודיים, הרגשיים, החברתיים וההתנהגותיים.

העיסוק המתמיד בקידום החינוך, ההוראה, הלמידה, הקניית הערכים והדיאלוג המשמעותי בין באי בית הספר, הינו ליבת המעשה החינוכי. כולנו מחויבים לחפש כיוונים, דרכים, שיטות, תכנים ומבנים חדשים על מנת להתקדם.

לאור תפיסה זו עבדתי במהלך שנים רבות במערכת החינוך. עם פרישתי לגימלאות אבקש להודות לכולכם על האמון שנתתם בי ועל ההזדמנות שניתנה לי לעבוד עם אנשים איכפתיים, אחראיים הרואים בעבודה החינוכית שליחות. יחד ובשיתוף פעולה מתמיד וכן קידמנו את החינוך העל יסודי. יש עוד רבות לעשות ואני בטוחה שהבאים אחרי ידעו את המלאכה. כתמיד, צוות האגף לחינוך על- יסודי עומד לרשותכם בכל שאלה ובקשה.

בתודה ובברכת הצלחה רבה,
יפה פס

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)
חזרה לתוכן העניינים

פרק א' - הנחיות ליישום התכנית בבתי הספר העל יסודיים תשע"ד

סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל - "נעלה לירושלים"

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- סיורים חינוכיים באתרי מורשת ברחבי ישראל: בדגש על "נעלה לירושלים"

האוכלוסייה:

- כיתות ז', י' בכל בתי הספר העל יסודיים בארץ

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בניית תכנית טיולים לכיתה ז' תוך שילוב סיורים חינוכיים בירושלים בדגש "אני בשרשרת הדורות"
- בניית תכנית טיולים לכיתה י' תוך שילוב סיורים חינוכיים בדגש "ירושלים בירת ישראל – עבר, הווה ועתיד"
- תיאום ואישור התכנית ע"י אגף של"ח וידיעת הארץ במחוז
- תיאום הסיור והדרכתו ע"י גופים ומוסדות בירושלים המאושרים ע"י המשרד
- קיום פעילות להכנת התלמידים לקראת הסיור בירושלים
- קיום פעילות סיכום עם התלמידים בעקבות הסיור בירושלים

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה הערכה ובקרה הכוללים דיאלוג, משוב והערכה בעקבות הסיור
- קיום תהליכים לבדיקת הפעולות המרכזיות בתכנית על כל שלביה

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר ששילבו בתיאום עם אגף של"ח וידיעת הארץ במחוז, תכנית סיורים לכיתות ז'
- מספר בתי הספר שסיירו בירושלים, בהתאם לתכנית הסיורים לכיתות ז'
- מספר בתי הספר שקיימו עם תלמידי כיתה ז' פעילות הכנה לפני הסיור בירושלים ופעילות סיכום בעקבותיו
- מספר בתי הספר ששילבו בתיאום עם אגף של"ח וידיעת הארץ במחוז, תכנית סיורים לכיתות י'
- מספר בתי הספר שסיירו בירושלים, בהתאם לתכנית הסיורים לכיתות י'
- מספר בתי הספר שקיימו עם תלמידי כיתה י' פעילות הכנה לפני הסיור בירושלים ופעילות סיכום בעקבותיו

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תכנית הסיורים לירושלים תרמה לחיזוק הזיקה וההזדהות של התלמידים עם ירושלים כבירת ישראל
- באיזו מידה תכנית הסיורים לירושלים תרמה לסקרנותם של התלמידים להכיר את אתרי המורשת ברחבי ישראל
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף של"ח במינהל חברה ונוער במחוז

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

"נעלה לירושלים"

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

חזרה לתוכן העניינים

תרבות ישראל ומורשתו

המטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

היעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- הטמעת מקצוע "תרבות ישראל ומורשתו"

האוכלוסייה:

- כיתות ז'-ח' בכל בתי הספר הממלכתיים היהודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הטמעת המקצוע "תרבות ישראל ומורשתו" בחינוך הממלכתי יהודי
- הפעלת המקצוע בכיתות ז'-ח' תוך דגש:
  - כיתות ז' - זהות ישראלית יהודית בעולם משתנה
  - כיתות ח' - תיקון היחיד וחברה מתוקנת
- הוראת התכנית על ארבעת צירים המרכזיים:
  - היצירה היהודית
  - מחזור הזמנים
  - זיקת עם ישראל לארץ ישראל לאורך הדורות והתחדשותה בציונות לאורך זרמיה
  - דמותה של מדינת ישראל כמדינת עם היהודי
- עיסוק בלימוד טקסטים מכוננים אותם יכירו התלמידים, יבחנו את מקורותיהם והשפעותיהם ויבקרו אותם:
  - כיתות ז' – "סידור התפילה" כמשקף זהויות וגוונים ביהדות
  - כיתות ח' –"פרקי אבות", ספרי בנימין זאב הרצל: "אלטנוילנד" ו/ או "מדינת היהודים"
- הערכה באמצעות מאגר המשימות בתרבות ישראל
  - כיתה ז' – הסידור על סדר היום, השבת במרחב הציבורי, זהות יהודית ישראלית בקליטת עלייה, מעצבים כרזה ליום העצמאות
  - כיתה ח' – מסכת אבות כיצירה ללימוד עולמי, חג מעצב טקס, "אם תרצו – אין זו אגדה", דמותה היהודית והדמוקרטית של מדינת ישראל".

מרחבי הגמישות:

- ציר מחזור הזמנים ודמותה של מדינת ישראל

שעות הוראה בתחום:

- 2 ש"שבשכבת כיתות ז' להטמעת המקצוע
- 2 ש"ש בשכבת כיתות ח' להטמעת המקצוע

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הקצאת השעות הנדרשות במערכת השעות של כל אחת מכיתות ז' ח'
- ליווי תהליך ההוראה-למידה בהתאם לסילבוס הנדרש במסגרת השעות
- שימוש בחומרי למידה המאושרים ע"י המטה לתרבות ישראל והאגף לאישור ספרי לימוד
- שיבוץ מורים מתחומי דעת בעלי זיקה לתרבות ישראל שעברו הכשרה מקצועית במהלך שלוש השנים האחרונות

פיתוח מקצועי:

- מורה אחד לפחות, משכבת ז' או ח' מכל בי"ס שלא השתלם בשלוש השנים האחרונות - פיתוח מקצועי בהיקף 30 שעות בקורס במסגרת המטה לתרבות ישראל

הדרכה:

- בתי הספר בהם תינתן הדרכה בתחום, יפעל המדריך בהתאם לתכנים שיקבעו ע"י מטה תרבות ישראל במזכירות הפדגוגית תוך הכנסת ההתאמות הנדרשות לבית הספר
- ההדרכה הבית ספרית תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה שיטתית

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה הערכה ובקרה הכוללים מיפוי , צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה , שימוש במאגר משימות שפותח בשיתוף עם ראמ"ה
- ניתוח תוצאות ההערכה ושימוש בהן כבסיס לשיפור מתמשך בתכניות העבודה הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מס' בתי הספר בחינוך הממלכתי יהודי בהם נלמד המקצוע "תרבות ישראל ומורשתו" בכל אחת מכיתות ז'-ח'
- מס' בתי הספר שהקצו את השעות הנדרשות להוראת המקצוע בכיתות ז'-ח'
- מס' בתי הספר שפועלים בהתאם לסילבוס הנדרש
- מספר בתי הספר שמשתמשים בחומרי הוראה למידה שאושרו ע"י משרד החינוך
- מספר בתי הספר המשתמשים במאגר המשימות שפותח בשיתוף עם ראמ"ה
- מספר בתי הספר שלפחות מורה אחד משכבת ז' או ח' משתלם בתחום
- מספר בתי הספר שיצרו מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף ע"י המורה המשתלם והמדריך הבית ספרי
- מספר בתי הספר המקיימים תהליכי למידה הערכה ובקרה בתחום

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה הלמידה במסגרת תרבות ישראל לחיזוק הזהות היהודית?
- באיזו מידה תרם העיסוק בנושאי תרבות ישראל להיכרות עם מקורות ישראל?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למטה לתרבות ישראל במזכירות הפדגוגית

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- המטה לתרבות ישראל

חזרה לתוכן העניינים

הגיוס לצה"ל ולשירות הלאומי אזרחי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- עידוד הגיוס לצה"ל ולשירות הלאומי-אזרחי באמצעות:
  - תכנית מערכתית לעידוד הגיוס
  - בתי ספר במיקוד (שבוע גדנ"ע ומיצג חילות)
  - מרכזי הכנה ברשויות המקומיות
  - מיזם "דרך ערך"

האוכלוסייה:

- כיתות י-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- השתתפות בצוותי היגוי בנושא של המחוז, של הרשות ושל בתי הספר
- יציאה לשבוע גדנ"ע ולמיצג חילות. עדיפות לבתי הספר במיקוד על פי קריטריונים
- הפעלת סדנאות לתלמידים ולהורים בשיתוף משרד הביטחון וצה"ל
- השתתפות במרכזי הכנה של הרשות בשיתוף משרד הביטחון וצה"ל
- תוכניות ייחודיות ביוזמת בתי הספר בהתאם למטרות

שעות הוראה בתחום:

- במסגרת שעת חינוך- מחנכי כיתות י-י"ב יפעילו בין 5-10 שעות בשנה

תפקיד המנהל/ת וצוותו:

- להקים צוות היגוי/חשיבה/ פעולה בית ספרי
- לקחת חלק בתכניות של הרשות
- לוודא קיומם של מפגשי למידה בחדרי מורים

פיתוח מקצועי:

- למחנכים, למורים ולמנהלי יחידת הנוער 15-30 שעות בשנה ברמה הארצית, המחוזית, הרשותית והבית ספרית

הדרכה:

- מדריכי האגף החברתי קהילתי ינחו את הצוותים בכל הרמות

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים דיאלוג, משוב והערכה
- בדיקת קיום הפעולות המרכזיות בתכנית על כל שלביה
- בחינת ממדי ההערכה כפי שנקבעו באוגדן הכנה לצה"ל המשמש בסיס להערכה

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר הפועלים על פי התכנית: "נכונות לשירות ומוכנות לצה"ל"
- מספר בתי הספר המקיימים ערב הורים בנושא: "לקראת גיוס"
- מספר בתי הספר בהם צוות ההוראה עבר/עובר הכשרה בנושא ההכנה לצה"ל
- מספר בתי הספר המשתתפים בשבוע גדנ"ע
- מספר בתי הספר המשתתפים במיצג חילות
- מספר בתי הספר המשתתפים במיזם "דרך ערך" (מס' מדוייק יוגדר במחוזות)
- מספר בתי הספר/יחידות קידום נוער המשתתפים במיזם "נתיבי נעורים" (מס' מדוייק יוגדר במחוזות)

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמו התכניות למוטיבציה של הלומדים להתגייס לצה"ל?
- באיזו מידה תרמו התכניות לגידול במספר הבוגרים שהתגייסו לצה"ל?
- באיזו מידה תרמו הפעולות היחודיות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למינהל חברה ונוער-האגף לחינוך חברתי קהילתי, תלמידים נוער

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- "הכנה לצה"ל" באתר המינהל לחברה ונוער

חזרה לתוכן העניינים

מסע ישראלי

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- הטמעת תכנית "מסע ישראלי" - לכיתות י"א

האוכלוסייה:
- כיתות י"א בכל בתי הספר הממלכתיים היהודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- השתתפות רכזי שכבת כיתות י"א ביום פיתוח מקצועי לקראת יציאת תלמידי בית הספר למסע
- קיום מפגשי למידה והיערכות לחדר המורים בהתאמה למאפייני צוות המורים
- הכנת התלמידים לקראת היציאה למסע במגוון אמצעים
- יציאה למסע בן שישה ימים על פי המתווים המוצעים
- פעולות לסיכום ומשוב בבית הספר לאחר חזרה מהמסע במגוון אופנים

שעות הוראה בתחום:
- במסגרת שעת חינוך - מחנכי כיתות י"א ילמדו שיעורי הכנה טרם היציאה ופעילות סיכום ומשוב לאחר החזרה

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:
- אחריות רכז/ת שכבת כיתות י"א כאחראי/ת על המסע
- השתתפות רכזי השכבה ביום למידה (מהווה תנאי ליציאת בית הספר למסע)
- הסדרת השותפות עם עמותת "מבראשית"
- קיום סדנאות, מפגשים ולמידה כנדרש לצוות מחנכי השכבה ולתלמידי השכבה טרם היציאה למסע
- קיום מפגשי סיכום, הערכה ומשוב בקרב המורים והתלמידים לאחר המסע

הערכה ובקרה בית ספריים:
- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים דיאלוג, משוב והערכה
- קיום תהליכים לבדיקת ביצוע הפעולות המרכזיות בתכנית על כל שלביה

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר המשתתפים במיזם
- מספר תלמידי כיתות י"א המשתתפים במיזם

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרמה היציאה למסע לקידום מטרה א בתוכנית השנתית: חיזוק הערכים הציוניים, היהודיים, הדמוקרטיים והחברתיים?
- באיזו מידה תרם המסע למוכנות ולנכונות התלמידים לתרום לקהילה ולחברה?
- באיזו מידה תרמו הפעולות והפעילויות הנוספות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- למינהל חברה ונוער - אגף של"ח וידיעת הארץ

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
"מסע ישראלי" באתר מינהל חברה ונוער

חזרה לתוכן העניינים

זיכרון השואה

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- הנחלת זיכרון השואה ומשמעויותיה

האוכלוסייה:
- כיתות י"א-י"ב בכל בתי הספר הממלכתיים והממלכתיים דתיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- השתתפות בימי עיון "במכוני השואה" מיקוד בנושאים ערכיים כגון: ייחודיותה של השואה, זיכרון השואה ומשמעותה, המרידות בגטאות ובמחנות ההשמדה כעיבוי, העשרה והשלמה לפרקי הלימוד בתכנית הלימודים בהיסטוריה.
- ארגון והדרכה בסיוע מדריכי "מכוני השואה" ובליווי תכנית הכוללת: סיור במוזיאון, סדנאות פעילות ומפגש עם ניצול שואה
- לידיעה: משרד החינוך מסייע במימון הסעת התלמידים ל"מכוני השואה" על-פי קריטריונים שנקבעו בנושא

שעות הוראה בתחום:
- במסגרת שעת חינוך - מחנכי כיתות י"א-י"ב ילמדו שיעורי הכנה טרם היציאה ליום העיון
- במסגרת שעת חינוך - תיערך פעילות סיכום ויועבר משוב ללמידה והסקת מסקנות ותובנות

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:
- קיום תהליכי למידה
על פי חוזר מפורט שהופץ על-ידי מינהל חברה ונוער, מינהלת פולין (ניתן להורדה באתר מינהל חברה ונוער)

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר שישתתפו בימי העיון ב"מכוני השואה"

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרמה התכנית להיכרות עם זיכרון השואה ולהנחלת מורשת השואה ומשמעויותיה?
- באיזו מידה תרמו הפעולות הנוספות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- למינהל חברה ונוער - אגף של"ח וידיעת הארץ ומטה משלחות נוער לפולין

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- "מסעות לפולין" באתר המינהל לחברה ונוער

חזרה לתוכן העניינים

תנועות הנוער

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- הגדלת מספר התלמידים המשתתפים בפעילויות תנועות הנוער

האוכלוסייה:
- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- העמקת הקשר בין בתי הספר לסניפי תנועות הנוער המצויים ביישוב
- ביצוע שבוע תנועות הנוער בבתי הספר
- עידוד תלמידי בית הספר להצטרף לתנועות הנוער תוך סיוע ברתימת חניכים
- שילוב מתנדבי שנת שירות מטעם התנועות

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :
- היכרות עם תנועות הנוער הפועלות ברשות.
- יצירת שותפויות עם תנועות הנוער תוך ניצול היתרונות היחסיים באופן הדדי.
- השתתפות בשבוע תנועות הנוער בתחילת שנה"ל.
- ליווי למתנדבי שנת השירות הפועלים בבית הספר.
- שיח עם תלמידי י"א על היתרונות ועל הערך שבהצטרפות לשנת שירות בתנועות

פיתוח מקצועי:
- למחנכים בבית הספר, לנציגי הרשות והמחוז –כחלק אינטגרלי במסגרת הפיתוח המקצועי

הדרכה:
- מדריכי האגף החברתי קהילתי, תלמידים ונוער במינהל חברה ונוער - ינחו את המחנכים בנושא

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר המעודדים השתתפות בתנועות הנוער השונות
- מספר התלמידים שהצטרפו לפעילות בתנועות הנוער

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרמה ההצטרפות לתנועת הנוער להגברת המעורבות החברתית?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחי מינהל חברה ונוער במחוזות
- למחלקה לתנועות נוער במטה מינהל חברה ונוער

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- אתר מועצת תנועות הנוער
- "תנועות הנוער" באתר מינהל חברה ונוער

חזרה לתוכן העניינים

מעורבות חברתית

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימות:
- העמקת החינוך למעורבות חברתית
- הטמעת ערך השליחות הציבורית והכנת הנבחרים לתפקידם

האוכלוסייה:
- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- הקמת מועצות תלמידים נבחרות בבתי הספר
- ביסוס שיתופי פעולה בין נציגי בתי הספר לקהילה ולבני הנוער
- קיום מפגשים של תלמידים ושל בעלי תפקידים ממגזרים שונים בחברה הישראלית (עולים-ותיקים ; יהודים-ערבים ; דתיים-חילוניים)
- קיום דיאלוג מתמשך עם מקבלי החלטות ומנהיגים שונים (ביקורים בכנסת, בבתי משפט, בשלטון מקומי, באקדמיה ועוד)
- הרחבת מעגל בני הנוער המעורבים והמתנדבים בקהילה בתכניות כמו : "מחויבות אישית", "בגרות חברתית" ו"עמ"ן"
- חיזוק הקשרים בין מוסדות החינוך בקהילה באמצעות תכנית כמו : "מתנדבים בחינוך"

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :
- אופן הובלת הנושא בבית הספר
- תפקוד מועצת תלמידים
- יישום תכניות למעורבות חברתית והתנדבות (תכניות כמו : "מחויבות אישית" ו"בגרות חברתית")

פיתוח מקצועי:
- למחנכים בבית הספר ולמנחים – הנושא ישולב במסגרת הפיתוח המקצועי כחלק אינטגרלי
- פיתוח חומרים ועיסוק בנושא : התמודדות תלמידים ומורים בנושאים אקטואליים

הדרכה:
- ליווי והדרכת מורים ומנחים להנחיית מועצת התלמידים וכלל באי בית הספר
- ליווי והדרכת מורים ומנחים לתכניות למעורבות חברתית והתנדבות

הערכה ובקרה בית ספריים:
- קיום תהליכי משוב והערכה בקרב התלמידים והמורים באופן שיטתי, במסגרות ובמועדים שייקבעו ע"י בית הספר
- בחינת השפעת המעורבות והשותפות של מועצות התלמידים על האקלים החברתי קהילתי בבית הספר (בכלים שונים שייבחר בית הספר)

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי ספר בהם התלמידים שותפים בפעילות חברתית קהילתית
- מספר בתי הספר הלוקחים חלק פעיל בפעילויות רשותיות, מחוזיות וארציות
- מספר בתי הספר בהם המועצה הבית ספרית הנה גוף בעל חזון, יכולת שינוי והשפעה, מעורבות בתהליכי קבלת ההחלטות בבית הספר ושותף להן

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה פעילותה של מועצת התלמידים תורמת, לשיפור אקלים בית הספר מקדמת ומבטאת אורח חיים דמוקרטי?
- באיזו מידה שותפים התלמידים בתהליכי קבלת החלטות בנושאים רלוונטיים בבית הספר?
- באיזו מידה פעילות מועצת התלמידים משפיעה על יחסי הקהילה הפנים בית ספרית והחוץ בית ספרית?
- באיזו מידה תרם התהליך החינוכי למעורבות חברתית ולקידום הסולידריות בבית הספר ובקהילה?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למינהל חברה ונוער במחוזות

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- "מעורבות חברתית קהילתית ואזרחית" באתר מינהל חברה ונוער
- מועצת תלמידים ונוער - מינהל חברה ונוער
- מועצת התלמידים והנוער הארצית - או"ח

חזרה לתוכן העניינים

תרבות הפנאי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- טיפוח תרבות הפנאי של בני הנוער

האוכלוסייה:

- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים

פעולות מינהל חברה ונוער ומטה משרה"ח:

- ליווי ועדה לניסוח תכנית אב למדיניות הפנאי לבני נוער המורכבת מבעלי תפקידים במשרד החינוך, בחברה למתנ"סים, בשלטון המקומי וביחידות הנוער, במועצת תלמידים ונוער ארצית, בתנועות הנוער ועוד
- ליווי צוותי עבודה במסגרת תת ועדות בוועדה לתרבות הפנאי: ועדה אקדמית, ועדת תקציב, ועדה למגזר השלישי, ועדת סטנדרטים, ועדה לתכניות לאומיות
- המשך למידה ומחקר על תרבויות הנוער בישראל היום בשיתוף עם אוניברסיטאות ומכללות (אוניברסיטת בר אילן, אוניברסיטת תל אביב ומכללת אורנים)
- הגדרת תחום תרבות הפנאי כמסלול מיוחד באקדמיה בשיתוף משרד החינוך

פעולות בשיתוף הרשות:

- אבחון תמונת מצב: זיהוי הצרכים, הרצונות והקשיים של בני נוער בישראל בשעות הפנאי, בחירת הערכים
- יצירת מקור מידע זמין לשנים הבאות לעוסקים בחינוך הפנאי על תרבויות הנוער בישראל ותרבויות הפנאי
- עידוד מחקרים העוסקים בתרבות הנוער (כמקור מידע שוטף לשנים הבאות) למידה, פיתוח פעילויות בהתאמה
- בניית תכנית אב למדיניות הפנאי לבני נוער בישראל
- תקצוב מסגרות שעות הפנאי לבני נוער בהתאמה לתכנית האב

כיווני פעולה אפשריים ברמת מנהלי בתי הספר:

- קיום פעילויות מגוונות בנושא כגון: שיח בשולחנות עגולים העוסק במשמעות תרבות הפנאי של הנוער בימינו, הזמנת מרצים (אורחים מהאקדמיה, מהקהילה, הורי תלמידים) למפגשי שיח בנושא תרבות הפנאי
- זיהוי מרכיבי תרבות הפנאי של תלמידי ביה"ס ובניית תכנית עבודה בית ספרית בהתאם למאפיינים ובשיתוף התלמידים

כיווני פעולה אפשריים בשיתוף הנוער:

- הקמת קבוצות שיח של בני נוער במסגרת הרשויות המקומיות במטרה לברר את סוגיית תרבויות הנוער בישראל בדגש התפיסה החינוכית: "הנוער בוחר בערך כדרך"
- שילובם של הסטודנטים מהאקדמיות בדיונים שיתקיימו בקבוצות השיח לצורך מחקר על תרבות הנוער
- שיתוף בני הנוער ברשויות המקומיות לבירור תרבות הנוער על בסיס התפיסה החינוכית "הנוער בוחר בערך כדרך"

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למינהל חברה ונוער

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אתר מינהל חברה ונוער

חזרה לתוכן העניינים

ההמנון הלאומי

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- "ערכת התקווה" – העמקת ההיכרות עם ההמנון הלאומי

האוכלוסייה:
- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- קיום מגוון פעילות להעמקת ההיכרות עם ההמנון הלאומי
- שילוב ההמנון הלאומי במהלך הלמידה בתחומי דעת ובזמנים שונים:
  - באזרחות (כיתה ט', כיתות י"א/י"ב, במסגרת מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית - סמלים)
  - בהיסטוריה (כיתה י', במסגרת הלאומיות בישראל ובעמים - מאפייני התנועות הלאומיות בכלל והתנועה הציונית בפרט)
  - עיסוק בסמלי המדינה תוך הכרת האישים, התהליכים והאירועים הקשורים בעיצוב סמלי המדינה ובבחירתם
  - התייחסות לזיקה בין עם ישראל לארץ ישראל בהמנון הלאומי

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר הפועלים להעמקת ההיכרות עם ההמנון הלאומי
- מספר בתי הספר בהם משולב העיסוק בנושא במסגרות שונות ובתכנים מגוונים רלוונטיים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרמה ההיכרות עם ההמנון לזיקה האישית והקבוצתית למדינה?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- למזכירות הפדגוגית
- לאגף א' לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- אודות "ערכת התקווה"
- יחידת העמקה בנושא: ההמנון - "התקווה"

חזרה לתוכן העניינים

חינוך אזרחי ודמוקרטי וחינוך לחיים משותפים

מטרת העל:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

המשימות:

- חינוך לערכים דמוקרטיים ואזרחיים
- חינוך לחיים משותפים

נגזרת מיעד:

- העמקת החינוך הערכי

המטרות:

חינוך לערכים דמוקרטיים ואזרחיים

- העמקת החינוך הערכי דמוקרטיים ואזרחיים, פיתוח מודעות בקרב התלמידים לסוגיות מרכזיות בחברה הישראלית, עידוד אקטיביזם חברתי ומעורבות אזרחית

חינוך לחיים משותפים

- העמקת החינוך לחיים משותפים, לסובלנות ולהכרת "האחר", הכרת ריבוי התרבויות בחברה הישראלית תוך גילוי כבוד כלפיהן, יכולת לנהל דיון ומחלוקת עם אחרים מתוך חוסר הסכמה, הפחתת הניכור בין קבוצות בחברה

האוכלוסייה:

- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים בכל המגזרים

כיוונים ופעולות אפשריים:

לחינוך לערכים דמוקרטיים ואזרחיים

- שילוב חינוך אזרחי ועיסוק באקטואליה על בסיס אירועים בחיים היום-יומיים ובתחומי הדעת השונים
- עיסוק בחומרים אקטואליים מתוך המדיה הכתובה והמתוקשבת תוך הקניית מושגים, ידע , כלים לדיון ולביקורת
- שילוב מרכיבים אזרחיים ודמוקרטיים בתכנון סיורים וטיולים של בית-הספר (ביקורים באתרים ובמוזיאונים העוסקים בחברה הישראלית, ביקור בכנסת וכו')
- עריכת טקסים, פעילויות וימי שיא במועדים אזרחיים
- עידוד מפגשים של התלמידים עם הזהויות השונות בחברה הישראלית (יהודים-ערבים-דרוזים, חרדים-דתיים-מסורתיים-חילוניים, עולים-ותיקים, וכו') והכרת זהויות ותרבויות אלו
- פיתוח סביבת למידה העוסקת בסמלי המדינה, בזכויות אדם, באקטואליה, במועדים שונים ובאישים
- עידוד למעורבות אזרחית ולאקטיביזם של התלמידים בדרכים שונות ובמסגרות שונות של בית-הספר והקהילה

לחינוך לחיים משותפים

- בירור הערכים באני מאמין של בית הספר בנושא ושילובם בחזון ובמטרות של בית-הספר (בהתבסס על חוזר המנכ"ל בנושא)
- מפגשי הכנה, עיבוד וליבון הסוגיות הרגשיות הכרוכות ב"הכרת האחר" והמפגש עמו
- עידוד פעילויות מגוונות להכרת תרבויות שונות בחברה הישראלית בסובלנות ובכבוד
- עידוד מפגשים עם תלמידים מבתי-ספר אחרים כנקודת שיא בתהליך החינוכי
- טיפול מתמשך במניעת עמדות קיצוניות ו/או גזעניות

פיתוח מקצועי:

- הנושא ישולב במסגרת הפיתוח המקצועי הניתן במטה לחינוך אזרחי
- הנושא ילמד בקורסי אזרחות ובקורסי התפתחות מקצועית של מינהל חברה ונוער

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לרפרנטים של המטה לחינוך אזרחי במחוזות
- למפמ"ר אזרחות

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- המטה לחינוך אזרחי

חזרה לתוכן העניינים

מורשת, דת ותרבות - במגזר הערבי

היעד:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- הטמעת אשכול "תרבות, דת ומורשת" בבתי ספר ערביים במסגרת תכנית הלימודים

האוכלוסייה:
- כיתות ב'-ט' בבתי ספר במגזר הערבי

הפעולות:
- הטמעת תכנית הלימודים המעודכנת בנושא הדת "תרבות האסלאם"
- שימוש בחומרי הלמידה במקצוע דת "תרבות האסלאם"
- הטמעת תכנית הלימודים החדשה במורשת הערבית
- הכשרת מורים להוראת המקצוע החדש "המורשת הערבית"
- פיתוח חומרי למידה בהתאם לתכנית הלימודים החדשה במורשת הערבית ושימוש בהם

שעות הוראה בתחום:
- 2 ש"ש בהתאם לתכנית הליבה מכיתה ב' עד כיתה ט' בהתאם לשעות המחייבות

פיתוח מקצועי:
- מורה אחד לפחות, משכבות ב' –ט', ישתתף בפיתוח מקצועי באשכול "תרבות, מורשת ודת" המופעל ע"י המזכירות הפדגוגית והמנהל הפדגוגי בהיקף של 30 שעות

הדרכה:
- תינתן ברמה בית ספרית, מחוזית וארצית לפי הצורך
- תינתן בהתאם לצרכי בית הספר ובהתאם לתכנים שייקבעו ע"י המפקחים המרכזים במזכירות הפדגוגית והאגף לחינוך על יסודי
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:
- ליווי תהליך ההוראה-למידה בהתאם לסילבוס הנדרש במסגרת השעות המיועדות להוראת האשכול החדש
- איתור המורים המומחים להוראת המקצוע
- בניית תכנית עבודה יישומית, מעקב ובקרה אודות יישום התכנית
- עדכון המפקח הכולל והמפמ"ר בהטמעת התכנית בהתאם ליעדים שנקבעו
- בחירת חומרי הלמידה המאושרים ע"י המשרד

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- קיום הערכה לבדיקת ההתקדמות בתהליך להשגת מטרות המשימה בהתאם לפעולות שהוגדרו
- ניתוח תוצאות ההערכה ושימוש בו כבסיס לשיפור מתמשך בתכניות העבודה הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם נלמד האשכול "תרבות, מורשת ודת" בכל אחת מכיתות ב'-ט'
- מספר בתי הספר שפועלים בהתאם לתכנית העבודה שנקבעה ע"י המזכירות הפדגוגית והמנהל הפדגוגי
- מספר בתי הספר שמשתמשים בחומרי ההוראה למידה שפותחו ואושרו ע"י המשרד
- מספר בתי הספר שיצרו מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף ע"י המורה המשתלם והמדריך הבית ספרי
- מספר בתי הספר המקיימים תהליכי למידה, הערכה ובקרה בתחום

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה הלמידה במסגרת המקצוע לחיזוק הטמעת ערכים חברתיים מהתרבות ומהמורשת הערבית?
- באיזו מידה תרם העיסוק בנושא להיכרות התלמידים את התרבות והמורשת הערבית?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- האגף לחינוך במגזר הערבי במזכירות הפדגוגית
- האגף לחינוך יסודי ועל יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

מורשת ותרבות - במגזר הדרוזי

היעד א.1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- הטמעת מקצוע מורשת ותרבות - במגזר הדרוזי, במסגרת תכנית הלימודים

האוכלוסייה:
- כל בתי הספר העל יסודיים הדרוזים

שעות הוראה בתחום:
- במסגרת תכנית הלימודים הרגילה, כחלק מתכנית הלימודים

הנושאים הנלמדים בתכנית:

שם הציר	כיתות ז-ט	כיתות י'-י"ב תכנית חובה	כיתות י'-י"ב לבחירה עד 5 יח"ל
ערכים, מצוות ומנהגים	2 ש"ש	50 שעות	
מוסדות דתיים ומסורתיים וארגון עדתי	2 ש"ש		90 שעות
מורשת עממית	2 ש"ש	10 שעות	
המורשת ההגותית המונותאיסטית	2 ש"ש		90 שעות
התפתחות העדה הדרוזית "ייחודיות והשתלבות"	2 ש"ש	120 שעות	

פעולות וכיוונים אפשריים:
- הטמעת המורשת והתרבות של העדה לשמירת צביונה הייחודי
- חיזוק תחושת הזהות ותחושת ההשתייכות הן לעדה והן למדינה
- טיפוח תחושת השייכות והזהות של הלומדים עם העדה בהלימה לחינוך הלומדים, אזרחי העתיד, לנאמנות למדינת ישראל ולערכי הדמוקרטיה

פיתוח מקצועי:
- מורה אחד לפחות מכל בי"ס ישתתף בפיתוח מקצועי בתכנית הלימודים החדשה ובערכים דרוזים המופעל ע"י המפמ"ר במרכזי פסג"ה בהיקף של 30 שעות

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- שיבוץ מורים/ות דרוזים שעברו הכשרה במקצוע המורשת הדרוזית
- בניית תכנית עבודה יישומית, מעקב ובקרה אודות יישום התכנית
- עדכון המפקח הכולל ומפמ"ר המורשת הדרוזית

הדרכה:

- תינתן בבתי"ס הניגשים לבגרות
- תינתן בחט"ב בהתאם לצורכי ביה"ס
- ההדרכה תינתן בהתאם לתכנים שייקבעו ע"י מפמ"ר המורשת והממונה על החינוך הדרוזי
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- קיום הערכה לבדיקת ההתקדמות בתהליך הנדרש למימוש המשימה בהתאם לפעולות שהוגדרו
- ניתוח תוצאות ההערכה ושימוש בו כבסיס לשיפור מתמשך בתכניות העבודה הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם נלמד המקצוע בכל אחת מהכיתות
- מספר בתי הספר שפועלים בהתאם לתכנית הלימודים
- מספר בתי הספר שמשתמשים בחומרי ההוראה-למידה שפותחו ע"י המפמ"ר
- מספר בתי הספר שיצרו מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף ע"י המורה המשתלם והמדריך הבית ספרי
- מספר בתי הספר המקיימים תהליכי למידה, הערכה ובקרה בתחום

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה הלמידה במסגרת המקצוע לחיזוק החיבור למורשת הדרוזית?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונה על החינוך הדרוזי והצ'רקסי
- למפמ"ר המורשת הדרוזית
- למפקח המחוזי למגזר הדרוזי והצ'רקסי במחוז הצפון

חזרה לתוכן העניינים

הכרת הארץ ואהבת מולדת

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים.

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- חיזוק החינוך להכרת הארץ ואהבתה, טיפוח מחויבות ואחריות לארץ ישראל (לנוף, לטבע, לאדם ולחברה) ולמדינת ישראל

האוכלוסייה:

- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בניית תכנית סיורים וטיולים על פי תכנית "הליבה להכרת הארץ ואהבת המולדת"
- הכשרת רכז הטיולים בבית הספר
- יציאה לסיורים ולטיולים על פי כללי חוזר מנכ"ל "טיולים במערכת החינוך"
- הכנת המורים והתלמידים לקראת היציאה לטיול
- פעולת סיכום ומשוב בבית הספר לאחר החזרה מהסיור/הטיול

שעות הוראה בתחום:

- במסגרת שעת חינוך - מחנכי כיתות ז'-י"ב יעבירו שיעורי הכנה טרם היציאה לסיור/לטיול
- במסגרת שעת חינוך - תיערך פעילות סיכום ומשוב

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הצגת תפקיד רכז טיולים על פי חוזר מנכ"ל "טיולים במערכת החינוך" וטיפול בהכשרה הנדרשת
- קיומן של הפעולות המרכזיות בתכנית על כל שלביה: טרם היציאה לטיול- בטיול - סיכום ועיבוד

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכים סדירים להערכת הפעולות המרכזיות בתכנית על כל שלביה: טרם היציאה לטיול- הטיול -סיכום

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם רכז הטיולים עבר הכשרה מתאימה
- מספר בתי הספר שהגישו לאישור תכנית טיולים על פי מתווה התכנית

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה תכנית הטיולים והסיורים של בית הספר להכרת הארץ ואהבתה?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למינהל חברה ונוער - אגף של"ח וידיעת הארץ
- לאתרי אינטרנט - של"ח וידיעת הארץ – מינהל חברה ונוער

חזרה לתוכן העניינים

שילוב החינוך הערכי בתחומי הדעת

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, ישראליים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- שילוב החינוך הערכי בתחומי הדעת - הטמעה של תכנית מערכתית המשלבת את החינוך הערכי בתחומי הדעת ובהווי הבית ספרי באופן רב תחומי, רב שנתי, תהליכי וספירלי (תכנית נסיונית)

האוכלוסייה:
- 80 בתי ספר על יסודיים

מפעולות הוועדה:
- יישום המלצות הוועדה שפעלה בשנת תשע"ב ב-80 בתי ספר שנבחרו לניסוי
- הפעלת קורסי מנחים במחוזות השונים (משתתפי הקורס מכלל אגפי משרד).
- שילוב מנחים בוגרי הקורס בהנחיה בבתי ספר בניסוי
- כתיבת יחידות הוראה המשלבים ערכים בהוראת תחומי הדעת (על ידי צוות מפמ"רים ומנחים)
- הערכה ומדידה של הטמעת התפיסה בקרב 80 בתי ספר הלוקחים חלק בניסוי
- הכשרת פרחי ניהול של בתי ספר לתפיסה החינוכית המשלבת חשיבה מסדר גבוה מוסרית וביקורתית
- קיום כנס למנהלי בתי ספר שלוקחים חלק בניסוי
- כתיבה והפצה של סיפורי הצלחה של בתי ספר המדגימים תכנית בית ספרית לשילוב החינוך הערכי בתחומי הדעת, בחינוך החברתי- רגשי ובאורח החיים הבית ספרי
- הקמת שולחנות עגולים בכל מחוז המורכבים ממנהל חברה ונוער, מפקח כולל, שפ"י, מפמ"רים ונציגי אקדמיה לגיבוש תכנית עבודה משותפת והיכרות עם תכנית האב
- הקמת מדור "תוכנית מערכתית לחינוך ערכי" באתר מינהל חברה ונוער, שבו יפורסמו חומרים שונים לשירות בתי הספר(כגון : יחידות הוראה, מחקרים ומאמרים)

פעולות וכיוונים אפשריים:
- הקמת ועדת היגוי בית ספרית לחינוך ערכי לצד צוותי עבודה בית ספריים אינטגרטיביים
- גיבוש תכנית עבודה אינטגרטיבית על פי ציר ערכי מארגן לכל שכבת גיל ויישומה
- גיבוש תפיסה המשלבת ערכים בתחומי הדעת ודיון אודות הערך הצפוי עבור הצוות ועבור התלמידים
- זיהוי צרכי הצוות בפיתוח והעמדת ליווי והנחייה לצוותים בעבודה המשלבת את הערכים בתחומי הדעת
- למידת עמיתים לשיתוף בסוגיות מרכזיות, אתגרים הצלחות וקשיים

הערכה ובקרה בית ספרית:
- קיום תהליכים לבדיקת הפעולות המרכזיות בתכנית הבית ספרית המשלבת
- קיום מפגשי למידה, הערכה ובקרה אודות יישום התכנית והערך שבהפעלתה

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחי המחוזות
- למינהל חברה ונוער
- למפמ"רים בתחומי הדעת
- לשפ"י
-

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:
- אתר מינהל חברה ונוער ; שפ"יnet

חזרה לתוכן העניינים

שעת חינוך

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

היעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- הטמעת שעת חינוך - תכנית הליבה לכיתות ז'-י"ב

האוכלוסייה:
- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- הפעלת תכנית הליבה בהתאם לאשכול "ליבה חינוכית"
- הפעלת התכנית כחלק אינטגראלי מהתכנית החברתית ערכית קהילתית של בית הספר
- שילוב תכנית הליבה בתחומי הדעת, במסגרת פעילות תעודת הבגרות החברתית ובתכנית "חינוך אישי" (חאלו"ם)
- מפגשי למידה בית ספריים ומחוזיים למחנכים להטמעת תכנית הליבה
- פעילות משולבת הורים, תלמידים וקהילה במועדים שייקבעו ע"י ביה"ס

שעות הוראה בתחום:
- בהתאם לאשכול "ליבה חינוכית" - שעת החינוך בעל יסודיים נועדה לחינוך חברתי ולכישורי חיים על-פי החלוקה הבאה: (מתוך התקן הבית ספרי בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל)
  - 2 ש"ש לכיתה ז' שעורי "כישורי חיים" שינתנו במהלך כל שנה"ל ע"י מחנכי הכיתות על-פי תכנית הליבה החינוכית
- 1 ש"ש לכיתות ח'-י"ב שינתנו במהלך כל שנה"ל ע"י מחנכי הכיתות בנושא תכנית הליבה החינוכית מתוכם: 15 שיעורי "כישורי חיים" (מחצית מהשעות) בהנחיית המחנכת/היועצת, ו- 15 שיעורים (מחצית מהשעות) ילמדו בנושא הליבה החברתית בהתאם למפורט ביעד
- בבתי הספר של החמ"ד - על פי המפורט בפרק ב' (תכנית מתואמת בין ליבה חברתית לכישורי חיים ולחינוך למשפחה)

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:
- תכנית הליבה והפעולות הנדרשות להשגת מטרותיה
- הקצאת זמן מחנך לעבודה בהנחיית הרכז החברתי
- בניית תכנית מערכתית ערכית לכלל תלמידי בית הספר
- יידוע ההורים לגבי תכנית הליבה ומשמעותה בחיי בית הספר ולפיתוח כישורים אישיים

פיתוח מקצועי:
- למחנכים ולמורים - בין 15-30 שעות בשנה בהתאם למתווה (ברמה ארצית, מחוזית, רשותית או בית ספרית)
- למחנכים חדשים - 30 שעות שנתיות בתכנית הליבה החברתית ערכית
- ניתן לשלב מפגשי למידה והטמעה במסגרת הקורסים להכשרת בעלי תפקידים (רכזים חברתיים, מנחי מועצות תלמידים, מנחי מחויבות אישית ותעודת בגרות חברתית)

הדרכה:

- מדריכי האגף החברתי קהילתי במינהל ח-ן ינחו את הצוותים
- מדריכי שפ"י

הערכה ובקרה בית ספריים:

- מעקב אחר ההתקדמות בתהליך הנדרש ליישום התכניות הכיתתיות והבית-ספריות בהתאם לפעולות שהוגדרו
- הערכת התכנית בהתאם למימדי ההערכה שנקבעו בחוזר מנכ"ל של החינוך החברתי תש"ע נוב' 2010 ובחינת המידה בה הערכים הנלמדים מיושמים בהתנהגותם של באי בית הספר

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי ספר המפעילים את תכנית הליבה לשעת חינוך
- מספר בתי ספר המקצים שעת חינוך אחת לשבוע בכל שכבת גיל
- מספר בתי הספר שהוכשרו רכזי החינוך החברתי להדריך את המחנכים להטמעת תכנית הליבה
- מספר בתי הספר שעברו המחנכים הכשרה להוראת תכנית הליבה לשעת חינוך

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמו הלמידה וההתנסות בשעת חינוך לקידום מטרות בית הספר ולקידום מטרות התוכנית כגון: טיפוח מיומנויות חברתיות; טיפוח ערכי יסוד של סולידריות ומעורבות חברתית; טיפוח אחריות אישית; חיזוק תחושת ההזדהות עם מדינת ישראל והחברה הישראלית; פיתוח מנהיגות?
- באיזו מידה תרמו הפעולות הייחודיות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למינהל חברה ונוער במחוזות
- לאגף א' לחינוך על יסודי במינהל פדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- "תכנית הליבה לשעת חינוך" באתר המינהל לחברה ונוער

חזרה לתוכן העניינים

אורח חיים בריא

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימה:
- קידום אורח חיים בריא

מטרות ספציפיות:
- עיצוב דמות הבוגר, שאורח חיים בריא מהווה את מהות שגרת חייו בהווה ובעתיד תוך הקניית ידע, כלים, מיומנויות ולקיחת אחריות על הבריאות , בזיקה לקהילה וכערך תרבותי
- טיפוח המוסד החינוכי כבית ספר מקדם בריאות בשיתוף עם משרד הבריאות, הטמעת מודעות והתנהגות התורמות לבריאות גופנית, רגשית וסביבתית כחלק בלתי נפרד מהקהילה, צרכיה ומאפייניה

פעולות וכיוונים אפשריים:
- קביעת תחום הבריאות כיעד בית ספרי
- שילוב נושאי בריאות שונים בתכנית העבודה הבית ספרית המבוססת על איתור צרכים
- קיום ימי שיא ו/או שבוע ייעודי (כגון שבוע הבריאות)
- עידוג מעורבות פעילה של תלמידים, צוות חינוכי והורים
- טיפוח סביבה מקדמת בריאות גופנית, ריגשית וחברתית

פיתוח מקצועי:
- השתלמות מורים מצוות ביה"ס על פי המתווה (בהיקף של 30 שעות)
- פעילות העשרה ממוקדות צרכים לצוות החינוכי

הדרכה:
- הדרכה תתואם בין הרפרנט וצוות ההדרכה המחוזי בחינוך לבריאות על פי הצורך, תוך מתן עדיפות לבתי ספר המצטרפים לתהליך ההכרה כבית ספר מקדם בריאות.

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :
- הובלת התהליך להטמעת אורח חיים בריא כערך חינוכי והתנהגותי תוך מתן דגש על סביבה מקדמת בריאות.
- הקצאת משאבי זמן וכוח אדם ייעודי לבניית תכנית עבודה בית ספרית ויישומה
- קידום מנהיגות תלמידים ושיתוף מנהיגות ההורים

הערכה בית ספרית:
קיום תהליך הערכה שוטף של צרכים והתאמה של יעדים ופעילויות בהתאם לממצאים, תוך שימוש בכלי מדידה שונים כגון : מסמך הסטנדרטים ושאלונים. http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Briut/HatmaatBriut/Mismach.htm

מדדי תפוקה לבתי ספר במחוז:
- לפחות 5 בתי ספר במחוז יזכו בהכרה כבית ספר מקדם בריאות
- לפחות 2 בתי ספר חדשים יצטרפו לתהליך ההכרה כבתי ספר מקדמי בריאות
- 15% מבתי הספר פיתחו תכנית עבודה המבוססת על איתור צרכים ומיושמת בבית הספר

לפרטים נוספים יש לפנות:
- לממונים (רפרנטים) בחינוך לבריאות במחוזות
- למפמ"ר בריאות http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/Mazkirut_Pedagogit/Briut

חזרה לתוכן העניינים

שוויון בין המינים

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- קידום השוויון בין המינים

מטרות ספציפיות:

- הבטחת נגישות שווה להתנסויות חינוכיות המקדמות תלמידים ותלמידות על פי הכישורים, המיומנויות וההתאמה האישית, באופן ענייני ולא סטריאוטיפי
- העצמת הבנות והבנים תוך הרחבת רפרטואר ההתנהגויות החברתיות והלימודיות של כל אחד ואחת

האוכלוסייה:

- כלל התלמידים והתלמידות בחינוך העל יסודי

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הכלת וקבלת השונות מתוך מקורות כוח וחוזק של הלומדת והלומד.
- טיפוח שיח מגדרי רציף המכוון לצמצום פערים בין שני המינים תוך טיפוח כישורים ותחומי עניין
- קידום שוויון הזדמנויות לשני המינים בתנאים שוויוניים בכל התחומים בחיי בית הספר
- זימון התנסויות שונות לבנות ולבנים ללא קשר לציפיות חברתיות וסטראוטיפים חברתיים
- פיתוח דרכי הוראה-למידה-הערכה המאפשרות שוויון הזדמנויות ומתאימות לסגנונות למידה ולצרכים של בנות ובנים
- בחינה ביקורתית של חומרי הלמידה הקיימים וכן של אירועי אקטואליה

פיתוח מקצועי:

- במסגרת פיתוח מקצועי

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונה על שוויון בין המינים באגף לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- חוזר מנכ"ל תשס"ג/4(ד) : חינוך לשוויון מגדרי במוסדות החינוך
- אתר היחידה למגדר ושוויון בין המינים בחינוך

חזרה לתוכן העניינים

תגבור לימודי היהדות

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

היעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- קידום בתי ספר המתגברים לימודי יהדות

כללי

- על רקע החלטת הממשלה להעביר את הטיפול בתקצוב התלמידים בכיתות ז' ועד יב' ממשרד הדתות למשרד החינוך גובשו קריטריונים אחידים לתקצוב ייחודי נוסף לבתי הספר המתגברים לימודי יהדות.
- הקריטריונים ותהליכי הקצאת התקציב לבתיה"ס אושרו במסגרת תקנת תמיכה המופעלת במנהל הפדגוגי
- נקבעו שני תחומים מרכזיים לפיהם יועבר מימון לבתי הספר לתגבור למודי יהדות:
  - התחום האחד הינו תקצוב במונחי שעות שיקבל ביה"ס מעבר לשכל"מ בין אם הוא בית ספר ממלכתי, ממלכתי דתי, ישיבה, אולפנא, או מוסד בחינוך המוכר שאינו רשמי ובלבד שהמוסד מקיים את לימודי מקצועות החובה לבחינות בגרות רשמיות על פי חוקת הזכאות הנדרשת.
  ביי"ס שמלמד מדעי היהדות לקראת בגרות ומקבל שעות במסגרת מערכת שכר הלימוד להוראת המינימום הנדרש לזכאות לבגרות (3 יח"ל תנ"ך ו- 3 יח"ל תושב"ע) יקבל תוספת שעות בהתאם לקריטריונים שנקבעו על השעות שמלמד מעבר לשעות המינימום הנדרשות.
  - החינוך הממלכתי דתי מקבל תקצוב נוסף לצורך השלמת הלימודים לרמה של 5 יח"ל
  - התחום השני הינו תקצוב על בסיס חישוב נקודות ערך לתגבור לימוד מקצועות היהדות בכלל מוסדות החינוך בכיתות ז'-ח' בבתי ספר יסודיים או בבתי הספר העל יסודיים על פי התבחינים שנקבעו בתקנת התמיכה
- מערך התבחינים פורסם בחוזר מנכ"ל ס"ד/3 (א) לפעילויות הוראה תוספתית במהלך שנת הלימודים, תוספת למודים בזמן חופשה, ספרי יהדות הנמצאים בספרית ביה"ס, פעילות בימי עיון ופעולות לימוד יחודיות לתגבור למודי יהדות
- התקציב העומד לרשות המערכת מדי שנה יחולק על פי מספר בתיה"ס שהגישו בקשות, נמצאו זכאים וזוכו בערך נקודות. עפ"י הנקוד למוסד יועבר אליו תקצוב במונחים כספיים (לא שעות תקן) לבעלויות
- תגבור לימודי היהדות במוסדות המתוקצבים הינו חלק אינטגרלי ממערכת הלימודים בבית הספר

פעולות ברמת מטה:

- בחינה מחודשת של התבחינים על ידי צוות משותף למזכירות הפדגוגית למינהל הפדגוגי וללשכה המשפטית
- הרחבת מספר המוסדות שישלבו בתכנית הלמודים במוסדם תגבור של למודי יהדות ויגישו בקשותיהם לבחינת עמידתם בתנאים ובקריטריונים שהוגדרו לקבלת תקציב תוספתי

לפרטים נוספים יש לפנות אל:

- סגנית מנהלת המינהל הפדגוגי ומנהלת אגף א' לארגון הלמודים

חזרה לתוכן העניינים

אקלים חינוכי מיטבי

מטרה א:
- מערכת החינוך תקדם אקלים בטוח ומיטבי המבוסס על ערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:
- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:
- הפעלת תכנית מערכתית לקידום אקלים חינוכי מיטבי

האוכלוסייה:
- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים בכל המגזרים

הפעולות:

תהליכים:
- בניית תכנית התערבות מבוססת נתונים: מיצ"ב ו/או אח"מ ויישומה
- קביעת מדיניות אחידה, עקבית, הוגנת וידועה מראש לכל באי בית הספר הבאה לידי ביטוי בתקנון מוסכם
- פיתוח מנהיגות וסמכות בקרב הצוות החינוכי תוך מתן כלים לצוות ולמורים להתמודדות עם אירועי משמעת ואלימות
- יצירת שותפות חינוכית עם הורים כחלק מקידום אקלים חינוכי מיטבי (בחמ"ד במסגרת במ"ה)

תכנים:
- הגברת המוגנות של הצוות החינוכי והתלמידים
- הפעלת תכנית "כישורי חיים" במערכת ע"י המחנכת ו/או היועצתתוך הקפדה על יישום נושאים המקדמים יעד זה, כגון: חברות, אמפתיה, ויסות רגשי, ניהול קונפליקטים, מניעת בריונות והצקה, התנהלות מיטבית ברשת,מניעת דחייה חברתית, מניעת שתיית אלכוהול, מניעת סמים ומניעת עישון, התנהגות מינית מניעת הטרדה ופגיעה מינית
- הפעלת תכנית הליבה בהתאם לאשכול "ליבה חינוכית"
- קידום ערכים ותכנים רגשיים חברתית באמצעות הדיסציפלינות השונות
- "שילוב תכנית "ל"ב 21" בהתאמה לילדים בעלי צרכים מיוחדים המשולבים בביה"ס או הלומדים בכיתות חינוך מיוחד
- הטמעה של תכניות חינוכיות ייחודיות המשלבות מודלים לניהול שיח רגשי, חברתי וערכי בין המורה לתלמידים
- פיתוח התנדבות ומנהיגות קהילתית של תלמידים ומבוגרים
- טיפול ייעודי בתלמידים:
  - המאופיינים בבעיות התנהגות טיפול במודל עוצמה ובמסגרת מרכזים טיפוליים בשירותים
  - שחוו פגיעה – קורבנות לאלימות, לבריונות ולדחייה חברתית
  - המשתמשים באלכוהול, בסמים או בטבק טיפול קבוצתי באמצעות תוכנית אופ"י

מבנים אירגוניים:
- הקמת צוות אקלים מוביל בית ספרי בהובלת מנהל בית הספר (בחמ"ד-צוות בחכמ"ה)
- הגדרת זמנים לדיאלוג קבוע ומובנה בין ההנהלה לצוות, בין מורים לתלמידים, בין מורים להורים
- הגדרת מליאות עם כלל חדר מורים
- ליווי והטמעת תכנית "כישורי חיים:
  - מפגשי הדרכה וליווי פרטניים וקבוצתיים של המחנכים על ידי היועצת
  - מליאות חדר מורים בהנחיית יועצת ו/או פסיכולוג חינוכי לחיזוק הכישורים והמיומנויות של המורים לקידום רווחה נפשית של התלמידים
  - מפגשי שיח "כישורי חיים" פרטניים בקבוצות קטנות
  - מפגשי הורים בסדנאות משותפות עם התלמידים או בהרצאות

פעולות נוספות בבתי ספר מודרכים (500 בתי ספר על-יסודיים)

תהליכים:

- הפעלת תכנית מערכתית ארוכת טווח (שלוש שנים) המלווה ע"י מדריך שפ"י הכוללת את כל הפעולות שצוינו לעיל ומתמקדת ב:
  - התאמה ייחודית של תכנית ההתערבות למאפייני בית הספר
  - הכשרת הצוות המוביל להנחיית חדר מורים ולהובלת התהליך

תכנים:

- קיום פעולות ממוקדות בהנחיית המדריך:
  - לקידום יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים לצד הפעלת מדיניות הצבת גבולות ברורה
  - לקידום התנהגות נאותה בכתה ואווירה תומכת למידה.
  - לחיזוק תחושת השייכות של באי בית הספר
- מתן דגש בתוכנית "כישורי חיים" על חיזוק החברות השייכות ומניעת התנהגויותסיכון (חרם, בריונות,צריכת אלכוהול ,מניעת שימוש בסמים, מניעת פגיעה מינית ועוד)

מרחבי הגמישות:

- בתי הספר אוטונומיים לבחור את נושאי ההתערבות על פי הצרכים והמאפיינים הייחודיים שלהם
- היקף ההתערבות בכל נושא נבחר ייקבע בצוות מוביל אקלים בהתחשב בצרכי בית הספר, בתוכניות נוספות שמיושמות ובמשאבים העומדים לרשותו

שעות הוראה בתחום:

- בהתאם לאשכול "ליבה חינוכית" - שעת החינוך בעל יסודיים נועדה לחינוך חברתי ולכישורי חיים על-פי לחלוקה הבאה: (מתוך התקן הבית ספרי בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל)
  - 2 ש"ש לכיתה ז': 1 ש"ש שעורי "כישורי חיים" שינתנו במהלך כל שנה"ל ע"י מחנכי הכיתות על-פי תכנית הליבה החינוכית, ו – 1 ש"ש ילמדו בנושא הליבה החברתית בהתאם למפורט ביעד
  - 1 ש"ש לכיתות ח'-י"ב שינתנו במהלך כל שנה"ל ע"י מחנכי הכיתות בנושא תכנית הליבה החינוכית מתוכם: 15 שיעורי "כישורי חיים" (מחצית מהשעות) בהנחיית המחנכת/היועצת, ו- 15 שיעורים (מחצית מהשעות) ילמדו בנושא הליבה החברתית בהתאם למפורט ביעד
- בבתי הספר של החמ"ד - על פי המפורט בפרק ב' (תכנית מתואמת בין ליבה חברתית לכישורי חיים ולחינוך למשפחה)

פיתוח מקצועי:

- לצוותי אקלים בבתיה"ס - ע"י מדריכי אקלים חינוכי מיטבי המלווים את בתיה"ס המשתתפים בתכנית
- ליועצים בבתי"ס העל יסודיים בכל המגזרים – במסגרת הקורסים על פי המתווה המקצועי בהתאם לשלב בו הם נמצאים
- למחנכים - בקורסי "המחנך כמנהל כיתה" בהיקף של 30 שעות

הדרכה:

- לצוותי אקלים בבתיה"ס שבתכנית - תינתן ע"י מדריכי אקלים, יועצים ופסיכולוגים, במסגרת מודל ההדרכה
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה
- לכלל המחנכים - תינתן הנחיה שוטפת בנושא "כישורי חיים" ע"י היועץ הבית ספרי בתדירות של בין אחת לשבוע לביואחת לשלושה שבועות
- לכלל המורים יינתנו מפגשים על פי התחומים שנבחרו בתוכנית ההתערבות

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

תהליכים:

- בניית תכנית עבודה יישומית, מעקב ובקרה אודות יישום התכנית
- יצירת תקנון בית ספרי תוך קיום דיאלוג עם כל באי בית הספר וריענון התקנון בכל שנה
- ייזום תהליכים בית ספריים ליצירת שותפות עם ההורים
- עדכון המפקח על הייעוץ והמפקח הכולל ביחס לתמונת המצב העדכנית ביישום תכנית ההתערבות והיוועצות שוטפת עמם
- השתלבות בתוכנית "עיר ללא אלימות" (ברשויות בהן היא פועלת), בהתאם להנחיות

תכנים:

- דיווח על אירועים חריגים, דיון ולמידה מתוך אירועים אלו
- יצירת מענים בית ספריים לטיפול בתלמידים:
  - עם בעיות התנהגות
  - תלמידים שנפגעו
  - תלמידים שהחלו להשתמש באלכוהול, בסמים או בטבק

מבנים ארגוניים:

- הקמת צוות אקלים מוביל בית ספרי לקידום אקלים, לטיפול באלימות ולבנייה וליווי של תכנית בית ספרית
- יצירת מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף ע"י המורה המשתלם, היועץ והמדריך הבית ספרי
- יצירת זמן ומקום למורים למימוש תכנית ההתערבות
- הקצאת זמן קבוע לקידום רגשי אישי וחברתי במסגרת תכנית "כישורי חיים"
- הבניית מסגרות לטיפוח מעורבות חברתית ויוזמות קהילתיות של תלמידים ומבוגרים
- יצירת מנגנונים לשיתוף פעולה בין המערכת החינוכית לבין הקהילה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- קיום תכנית התערבות המבוססת ניטור (אח"מ, מיצ"ב) המאפשר: לעורר את המודעות של בית הספר לתופעה, להיקפה, לאופייה ולמיקומה ולשמש בסיס נתונים לבניית ההתערבות וכלי הערכה ובקרה לתהליך ההתערבות
- קיום תהליכי הערכה לבדיקת ההתקדמות במימוש המשימה בהתאם למדדים שהוגדרו לעיל

כיוונים למדדים אפשריים:

הפעלת תכנית מערכתית לקידום אקלים חינוכי מיטבי ולצמצום אלימות

- מספר בתי הספר הפועלים על פי הנחיות חוזרמנכ"ל תש"ע 1(א) ובונים תכניות ליצירת אקלים בטוחולמניעת אלימות
- מספר בתי הספר המקיימים מפגשי צוות מוביל אקלים באופן עקבי
- מספרבתיהספרהמעדכניסאתהתקנוניומידישנהומטמיעיסאותובקרבתלמידים, מורים והורים
- מספר בתי הספר המקיימים מפגשים בחדר מורים בנושאים הבאים: נתוני אח"מ ומיצ"ב, יצירת גבולות ותקנון בבית הספר, הגברת הנוכחות הפיסית והרגשית של מורים, דיאלוג מורה תלמיד, התמודדות עם תלמידים עם בעיות התנהגותומניעת שתיית אלכוהול
- מספר בתי הספר המשתפים את ההורים בבניית התכנית המערכתית לקידום האקלים
- ברשויות בהן פועלת תכנית "עיר ללא אלימות": מספר בתי הספר בהם פועלים מדריכי מוגנות מטעם עיר ללא אלימות (שמרים)

ניטור ובקרת אלימות

- מספר בתי הספר המדווחים על אירועי משמעת ואלימות חריגים למפקח בית הספר, למפקח על חנ"מ (לגבי תלמידים מכיתות חנ"מ), למפקח על הייעוץ, למחלקת החינוך ברשות המקומית
- מספר בתי הספר המקיימים מעקב אחר היעדרויות תלמידים
- מספר בתי הספר המפעילים תכנית לקידום אקלים בטוח ולמניעת אלימות
- מספר בתי הספר המפעילים מסגרות מיוחדות לטיפול בתלמידים עם בעיות התנהגות לאחר איתור/מיפוי
- מספר בתי הספר המקיימים פעילויות לתלמידים בנושא שתיית אלכוהול, שימוש בטבק וצריכת סמים
- מספר בתי הספר המפעילים את תכנית אופ"י לתלמידים שהחלו להשתמש באלכוהול, טבק או סמים

הטמעת תכנית כישורי חיים

- מספר בתי הספר המפעילים את תכנית "כישורי חיים" בהתאם להנחיות
- מספר בתי הספר המקיימים מפגשים להנחיית המורים ע"י יועצת בית הספר
- מספר בתי ספר המקיימים שיעורי "כישורי חיים" בתחומים הבאים: חברות, ויסות רגשי, ניהול קונפליקטים, מניעת חרם, מניעת בריונות, התנהלות מיטבית ברשת, מניעת שתיית אלכוהול ומניעת עישון, מניעת שימוש בסמים, התנהגות מינית מיטביתומניעת הטרדה ופגיעה מינית - במסגרת תכנית "כישורי חיים"

כיווני מדידה אפשריים נוספים לבתי הספר שבמיקוד:

- מספרבתיה"ס במיקוד המובילים תהליך אינטנסיבי מבוסס נתונים לקידום אקלים ומניעת אלימות בראשות מנהל ביה"ס
- מספרבתיה"ס שהקימו צוות מוביל אקלים הפועל באופן אינטנסיבי
- מספרבתיה"ס שהפעילו תכנית התערבות עם כל האוכלוסיות - הורים, מורים ותלמידים
- מספרבתיה"ס שהפעילו מסגרות מיוחדות לטיפול בילדים עסבעיות התנהגות לאחר איתורם
- מספרבתיה"ס המקיימים מעקב שלוש פעמים בשנה אחר יישום התוכנית ועמידה ביעדים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה בוצעה תכנית ההתערבות בהתאם למתוכנן
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית האסטרטגית?
- באיזו מידה הנחיות חוזר מנכ"ל סייעו במתן תגובה לאירועי אלימות בזמן שהם מתרחשים?
- באיזו מידה סייעו הנחיות חוזר מנכ"ל להגיב לאירועים הקשורים לשתיית אלכוהול?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' שירות פסיכולוגי ייעוצי,במינהל הפדגוגי
- לרכזת צוות יועצות בחמ"ד

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אקלים ומניעת אלימות
- כישורי חיים לבית-הספר העל יסודי
- אודות התכנית "עיר ללא אלימות"
- שאלון אח"מ
- שפ"ינet

חזרה לתוכן העניינים

תלבושת אחידה

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:
- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:
- הנהגת התלבושת האחידה

האוכלוסייה:
- כל חטיבות הביניים ברחבי הארץ
- חטיבות עליונות - על פי בחירת בית הספר

פעולות וכיוונים אפשריים:

מנהלי בתיה"ס:
- הטמעת פעולות ליישום ההוראות בדבר חובת התלבושת האחידה בית הספר
- בחינת ההגעה בתלבושת אחידה לבית הספר
- דיווח על תמונת מצב לגבי יישום הנהגת התלבושת האחידה

אגף הגיל:
- מעקב אחר דיווח המחוזות ביחס ליישום נושא התלבושת האחידה

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר האוכפים בצורה חינוכית את הנהגת התלבושת האחידה

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרמה חובת התלבושת האחידה לאקלים הבית ספרי?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- למינהל חברה ונוער
- לאגף א' לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי
- לאגף א' שירות פסיכולוגי ייעוצי, במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- חוזר מנכ"ל בנושא: הנהגת תלבושת אחידה

חזרה לתוכן העניינים

זהירות ובטיחות בדרכים

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:
- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:
- קידום התנהגות זהירה ובטוחה בדרכים

האוכלוסייה:
- כיתות ט׳-י׳-י״א בכל בתי הספר העל יסודיים בכל המגזרים

שעות הוראה:
- שיבוץ והפעלת שעה שבועית בכיתות ט׳ בבתי הספר שקיבלו 1 שעה מהמטה
- שיבוץ והפעלת שעה שבועית של חינוך תעבורתי בכיתות י׳-י״א בכל המערכת (פרט לחינוך החרדי)

פעולות וכיוונים אפשריים:
- שיבוץ שעות ההוראה הנדרשות
- מינוי רכז בית ספרי לבטיחות בדרכים והעברת פרטיו לאישור המדריך המרכז המחוזי
- שילוב נושאי הבטיחות בדרכים בתכניות הלימודים הבית ספריות, מוצע: בלימודי האזרחות, במוט״ב ובלימודי המדעים, באיכות הסביבה, בכישורי חיים, בתקשורת ומחשבים, בנושא המרכז השנתי, בפעילויות יצירה ואמנות, בתחרויות ובחידונים
- קידום חונכות בזה״ב ומחויבות אישית בנושאי בטיחות בדרכים
- עידוד הצוות ליוזמות ולמצוינות בנושא בטיחות ולהשתתפות בפרס שר החינוך ושר התחבורה
- שיתוף ההורים, הקהילה ומועצת תלמידים בארגון פעילויות בתחום
- שיפור האקלים בהסעות התלמידים, בעלייה לרכב ובירידה ממנו באמצעות ״נאמני הסעות״
- שילוב פעילויות העשרה לנהגים צעירים בכיתות י״ב

פיתוח מקצועי:
- לרכזים חדשים - העמקת הידע בתחום
- לרכזים ותיקים - העצמה
- למורים המלמדים תכניות חינוך תעבורתי

הערכה ובקרה ברמת בית-הספר:
- בניית תכנית שנתית כחלק מהתלב״ס
- משוב של תלמידים ושל מורים על הפעילויות
- קיום סביבות למידה יצירתיות ומפעילות בכיתות ובשטחים משותפים בבית הספר
- סיכום שנתי על היקף הפעילות

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שמלמדים את התכנית לבטיחות בדרכים בכיתות י״א
- מספר בתי הספר שמשלבים את החינוך לבטיחות בדרכים במקצועות לימוד נוספים ובנושא המרכז השנתי
- מספר בתי הספר בהם פועלות תכניות כגון נאמני הסעות, חונכות בזה״ב, מחויבות אישית בזה״ב ועוד
- מספר בתי הספר המשלבים את ההורים ואת הקהילה בפעילויות בנושא בטיחות בדרכים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה עודדה הלמידה התנהגות בטיחותית בביה״ס ומחוצה לו?
- באיזה מידה תרם העיסוק בנושא לגישה חיובית לנושא בטיחות וזהירות?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונים על החינוך לבטיחות בדרכים
- לאגף לזהירות ולבטיחות בדרכים במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- אגף זהירות ובטיחות בדרכים

חזרה לתוכן העניינים

"שלהב"ת" שפת אם עברית
שילוב ההבנה וההבעה בתחומי הדעת

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- שיפור מיומנויות בשפת אם עברית "שלהב"ת" – שילוב ההבנה וההבעה בתחומי הדעת

מטרות בתחום:

- שיפור הכשירות האוריינית בלשון האם הדבורה והכתובה על פי עקרונות תכנית הלימודים (תשס"ג)
- שילוב טקסטים מתחומי דעת שונים בשיעורי העברית לשם תרגול והטמעה של המיומנויות האוריניות
- שילוב מיומנויות אוריניות בשיעורי המקצועות השונים בסיוע מורי העברית בבית הספר

האוכלוסייה:

- כיתות ז'-ט' בכלל בתי הספר העל יסודיים דוברי העברית
- כיתות ז'-ח' בכלל בתי הספר היסודיים השמונה שנתיים דוברי העברית

שעות הוראה:

- כל כיתות ז' וכל כיתות ח' יקצו 3 ש"ש למקצוע עברית (לא כולל ספרות) המתחייבות מחוזר מנכ"ל סט/8א
- לבתי ספר במדד טיפוח 1-3 (כולל 3) תינתן תוספת של 1 ש"ש לכיתה להקצאה על פי בחירת בית הספר.
לבתי ספר שיבחרו להקצות את השעה הנוספת לתחום הדעת עברית, יישלחו הנחיות לבניית תכנית עבודה וכלים למעקב אחר התלמידים

עקרונות מנחים ומרחבי גמישות:

- לבתי ספר במדד טיפוח מעל 3 (מ – 3.01 ומעלה):
לכל כיתות ז'-ח' במדד טיפוח מעל 3.01 תינתן תוספת של 1 ש"ש המיועדת למקצוע עברית (לא כולל ספרות) כך שהתקן יעמוד על 4 ש"ש לכיתה. השעות תתחלקנה על פי הפירוט הבא:
א. אם הכיתות מלכתחילה מונות עד 28 תלמידים, יש להקצות להן 4 ש"ש (ללא חלוקה לקבוצות)
ב. אם הכיתות מונות מעל 28 תלמידים, יש לחלק אותן לקבוצות קטנות ולהקפיד שכל תלמיד ילמד לפחות 3 ש"ש
- להלן אפשרויות החלוקה:
  - בבית ספר שבו כיתה אחת - יינתנו כל 4 השעות לכיתה, ללא חלוקה לקבוצות
  - בבית ספר שבו 2 כיתות (8 ש"ש) - יש לתת לכל תלמיד 3 ש"ש ואת השעתיים הנותרות יש להקצות לקבוצות של תלמידים (עד 20 תלמידים בקבוצה הטרוגנית או הומוגנית לשיקול בית הספר). בית ספר שבוחר בדרך זו, מתבקש לייחד תיק המתעד את תכניתו האישית ואת התקדמותו של כל תלמיד שקיבל את השעות
  - בבית ספר שבו 3 כיתות (סה"כ 12 שעות) - יש לחלק לארבע קבוצות - 3 ש"ש לקבוצה (בעיקרון כל 3 כיתות תתחלקנה לארבע קבוצות)
  - בבית ספר שבו 4 כיתות (16 ש"ש) - יש לחלק ל- 5 קבוצות ואת השעה הנותרת להקצות כשעת תגבור לתלמידים מאתגרים. בית ספר שבוחר בדרך זו, מתבקש לייחד תיק המתעד את תכניתו האישית ואת התקדמותו של כל תלמיד שקיבל את השעות
  - בבית ספר שבו 5 כיתות (20 ש"ש) - יש לחלק ל- 6 קבוצות ואת השעתיים הנותרות לתת כשעות תגבור לקבוצות של תלמידים (עד 20 תלמידים בקבוצה). בית ספר שבוחר בדרך זו, מתבקש לייחד תיק, המתעד את תכניתו האישית ואת התקדמותו של כל תלמיד שקיבל את השעות

הדרכה:

להדרכה הבית ספרית בנושא שתי מטרות:

- לייעל את ההוראה בשיעורי העברית ולשפר אותה
- למנף את תכנית "שלהב"ת" כתכנית מערכתית בבית הספר

מסגרת ההדרכה:

ההדרכה בבית הספר מיועדת לצוות עברית בכיתות ז –ט, לרכזים ולמורים מובילים מתחומי דעת שונים.
ההדרכה תתקיים אחת לשבועיים. ביום זה תקיים המדריכה סדנה בית ספרית בשעות קבועות, לצד זאת תצפה המדריכה בשיעורים, תנחה באופן פרטני את המורים ותיפגש עם רכזת המקצוע לעברית.

חשוב להקפיד ששעות המפגש הסדנאי יהיו במסגרת שעות הצוות.
יום ד' הוא היום שנקבע במטה להדרכה בתכנית "שלהב"ת". נא להיערך לכך מבעוד מועד. בכל מקרה יש לתאם את שעות ההדרכה עם המדריכה הבית ספרית. אם מתעורר קושי לקיים סדנה ביום זה (מבחינת בית הספר או מבחינת המדריכה), יש לקבוע מועד חלופי בתיאום עם המדריכה.

לצוות עברית ולמורים מתחומי הדעת בשכבות ז' – ט' יש לקבוע שעות סדנה משותפות במערכת השעות של המורים כחלק משעות הצוות.

"שלהב"ת" בראייה מערכתית:

בתשע"ד יודגש היישום של ראייה מערכתית של עקרונות "שלהב"ת" בבתי הספר.
כל מנהל ישבץ בהדרכה הבית ספרית: רכז פדגוגי, רכזי מקצוע (לפחות משני תחומי דעת) ומורים מובילים שבאמצעותם ניתן יהיה להפיץ את עקרונות התכנית ולהטמיע אותם.

הרכזים יקיימו דיאלוג שוטף עם צוות המורים לעברית סביב נושאים אוריינים הרלוונטיים להוראת המקצועות השונים ויפתחו פעילויות הוראה כמענה לצרכים שעלו. באחריותם של רכזי המקצוע מתחומי הדעת להפיץ במסגרת שעות הצוות שלהם את הידע שהתגבש במפגשי ההדרכה ולדאוג ליישום העקרונות – כל אחד בתחום הדעת שלו.

מפגשי ההדרכה יתקיימו כדלקמן:

- אחת לשבועיים תיפגש המדריכה הבית ספרית עם צוות עברית בלבד
- אחת לחודש תיפגש המדריכה עם צוות רחב הכולל את צוות העברית, את הרכזים ואת המורים המובילים מתחומי דעת שונים
- כל הפעילויות שיפותחו במסגרת הסדנה, לרבות החומרים שהמדריכה תציג בפני הקבוצה, יאוגדו בתיק "שלהב"ת" בית ספרי

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הקצאת השעות הנדרשות ללמידה
- הקצאת שעות קבועות לליווי והדרכה לאורך כל השנה (במסגרת שעות הצוות) לסדנה עם המדריכ/ה, עם צוות העברית ועם צוותי תחומי הדעת לצורך הנחייה ועיבוד חומרים
- שיבוץ בהדרכה הבית ספרית: רכז פדגוגי, מורה מוביל (מומלץ מצוות העברית) שאחראי להפעלת התכנית, צוות מורי העברית בחט"ב, רכז מקצוע עברית, לפחות שני רכזי מקצוע מתחומי דעת שונים ומורים מובילים שבאמצעותם ניתן יהיה להפיץ את עקרונות התכנית ולהטמיע אותם
- ליווי משפגשי ההדרכה הבית ספריים
- מורה מוביל (מומלץ מצוות העברית) שאחראי להפעלת התכנית

תפקיד המורה המוביל:

- לקַשר בין הגורמים השונים השותפים לתכנית, כגון בין המדריכה הבית ספרית למנהל בית הספר
- לרכז את הסדנה הבית ספרית המתקיימת אחת לשבועיים (בהשתתפותם של המורים לעברית, מורי המקצועות, האחראי על הפדגוגיה בבית הספר והמדריך הבית ספרי)
- לדווח באופן שוטף להנהלת בית הספר על הפעלת התכנית הדיווח יכלול: שמות המשתתפים במפגש, נושאי המפגש, תובנות ומטלות ליישום בכיתות
- לקבל דיווח שוטף (לפחות אחת לרבעון) מהמורה המוביל האחראי על תכנית שלהב"ת, על יישום התכנית ולקיים דיון עם צוותי המורים על דרכים לשיפור הישגי התלמידים ועל הטמעת עקרונות "שלהב"ת" בראייה מערכתית
- לדאוג ליישום מהלכי ההערכה והבקרה על פי המקובל בבית הספר ובהתאם ליעדים

הערכה ובקרה:

- התכנית מלווה בפעולות לבדיקת התקדמותם של התלמידים בהשגת היעדים שהוגדרו להם
- תפותח בבתי הספר משימת הערכה על פי דגם שיישלח מן הפיקוח על הוראת העברית והיא תתקיים בין החודשים דצמבר 2013- ינואר 2014, ומשימת הערכה חיצונית שתתקיים במהלך חודש מאי 2014
- שתי המשימותבאות במקום מבחנים בית ספריים ולא בנוסף עליהם, והציונים שיתקבלו ישוקללו עם מרכיבים נוספים על פי המקובל בכל בית ספר
- בעקבות משימות ההערכה יתקיים דיון בית ספרי על ממצאי ההערכה, פעמיים בשנה: בחודשים ינואר ומאי, למטרות שיפור ולא שיפוט

פיתוח מקצועי:

- מורים לעברית (הבנה, הבעה ולשון) ילמדו קורס בהיקף של 30 שעות לפיתוח מקצועי
- חשוב לשלוח לפחות נציג אחד מצוות עברית לקורס לפיתוח מקצועי המיועד למורי עברית כמו כן יש לוודא שמורים לעברית, שלא השתלמו בשנתיים האחרונות (תשע"ב- תשע"ג) בהשתלמויות למורי עברית בעל יסודי, יירשמו בתשע"ד לקורסים בפסג"ות, המיועדים למורי עברית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המקצים את השעות השבועיות הנדרשות להוראת מקצוע העברית (ללא ספרות) בכיתות ז-ח'.
- מספר בתי הספר המקצים את השעות השבועיות הנדרשות לסדנה הבית ספרית
- מספאבתי הספר ששילבו צוותים ומורים מובילים מתחומי דעת בסדנה הבית ספרית
- מספר בתי הספר בהם ישתתף לפחות מורה מוביל אחד לעברית בהשתלמות בפס"גות המיועדת למורי עברית

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה קיימת בבית הספר התייחסות לתכנית מערכתית בשלהב"ת?
- באיזו מידה תרמה מעורבות המנהל להפעלת תכנית שלהב"ת?
- באיזו מידה תרמה השתתפות המורים לעברית בסדנה הבית ספרית להטמעת התכנית?
- באיזו מידה תרמה השתתפות המורים לעברית בפיתוח המקצועי במרכזי פסג"ה להעשרת הידע המקצועי הנדרש?
- באיזו מידה התכנית תרמה לקידום הכשירות האוריינית של התלמידים בשיעורי עברית?
- באיזו מידה רכזים ומורים מובילים מתחומי דעת שנבחרו על ידי בית הספר, משתתפים בסדנה הבית ספרית?
- באיזו מידה תרמה השתתפות רכזים ומורים מובילים מתחומי דעת שנבחרו על ידי בית הספר להפצת הידע בצוותי תחומי הדעת?

לפרטים נוספים ניתן לפנות:

- לפיקוח על הוראת העברית - דוא"ל amirliz@inter.net.il
- לאגף א' לחינוך על יסודי, במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- תכנית שלהבת

חזרה לתוכן העניינים

"שלהב"ת" - שפת אם ערבית
שילוב ההבנה וההבעה בתחומי הדעת

מטרה ב':

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים.

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים.

המשימה:

- שיפור מיומנויות הלמידה בשפת אם ערבית "שלהב"ת" – שילוב ההבנה וההבעה בתחומי הדעת.

מטרות בתחום:

- שיפור הכשירות האוריינית בשפה הערבית הדבורה והכתובה על-פי עקרונות תכנית הלימודים (תשע"ד)
- שילוב טקסטים מתחומי דעת שונים בשיעורי הערבית לשם תרגול והטמעה של המיומנויות האוריינ יות
- שילוב מיומנויות אוריניות בשיעורי המקצועות השונים בסיוע מורי הערבית בבית-הספר

האוכלוסייה:

- כיתות ז'+ח' בכלל בתי-הספר העל-יסודיים בחברה הערבית.

שעות הוראה:

לכל כיתה בשכבות ז'–ח', תוקצה במסגרת היעדים, תוספת של 1 ש"ש מעבר לנדרש בתכנית הליבה (5 שעות אורך שבועיות). חלוקת השעות תהיה כלהלן:

לכיתות ז' - ההוראה תתקיים בכיתה מליאה על-פי הפירוט הבא:

- לכל כיתה ז', יש להקצות 6 שעות אורך שבועיות למקצוע שפה ערבית בהתאם לחלוקה שלהלן:
בכיתה המלאה: 2 ש"ש ספרות, 1 ש"ש דקדוק, 2 ש"ש לשון והבנה, 1ש"ש בהבעה. בהתאם לתכנית בשפה הערבית (תכנית שלהב"ת), ובהתאם לחומר הלימודי בשפה הערבית "אבעאד אלנס" – (ממדי הטקסט) לכיתה ז' השעות במקצוע לשון והבנה, יעסקו בהבנת טקסטים עיוניים שיפורסמו ע"י המפמ"ר

לכיתות ח' - ההוראה תתקיים בכיתה מליאה על-פי הפירוט הבא:

- לכל כיתה ח', יש להקצות 6 שעות אורך שבועיות למקצוע "שפה ערבית" בהתאם לחלוקה שלהלן:
בכיתה המליאה: 2 ש"ש ספרות, 1 ש"ש דקדוק, 2 ש"ש לשון והבנה , 1ש"ש בהבעה. בהתאם לתכנית שהועברה בשפה הערבית (תכנית שלהב"ת) ובהתאם לחומר הלימודי בשפה הערבית "אבעאד אל-נס" (ממדי הטקסט) לכיתה ח' השעות בלשון והבנה יעסקו בהבנת טקסטים עיוניים שיפורסמו ע"י המפמ"ר

הדרכה:

- ההדרכה בבית-הספר תתקיים ביום ג'. על המנהל לייחד במערכת, ביום ג', משבצת זמן קבועה למפגש של הצוותים עם המדריך/ה לצורך עיבוד חומרים. המנהל/ת ייקח/תיקח חלק במפגשי הצוות
- בכל מחוז, ימונה מדריך מרכז מחוזי – רפרנט מחוזי - שיהיה אחראי לעבודת המדריכים בבתי-הספר

פיתוח מקצועי:

- למורים מובילים בשפה הערבית (נציג אחד מכל בית-ספר) בהיקף של 30 שעות
- למורים מובילים מתחומי דעת אחרים המשולבים במסגרת התכנית – בהיקף של 30 שעות

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי-הספר בהם המורים משתלמים בערבית כשפת אם - תכנית לכיתות ז'+ח'
- מספר בתי-הספר המקצים את השעות השבועיות הנדרשות להוראת מקצוע העברית/ערבית בכיתות ז'+ח'
- מספר בתי-הספר המקצים את השעות השבועיות הנדרשות לישיבת צוות להוראת מקצוע העברית/ערבית בכיתות ז'+ח'

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה בית הספר רואה את שלהב"ת כתכנית מערכתית?
- באיזו מידה מנהל/ת בית הספר מעורב/ת בהפעלת התוכנית ובמה תרמה מעורבותה/ו להפעלת תכנית שלהב"ת?
- באיזו מידה תרמה הסדנה הבית ספרית למורים לערבית לצורך הטמעת התכנית?
- באיזו מידה תרמה השתתפות המורים לערבית בפיתוח המקצועי במרכזי פסג"ה להעשרת הידע המקצועי הנדרש בתכנית?
- באיזו מידה התכנית תורמת לקידום הכשירות האוריינית של התלמידים בשיעורי הערבית?

לפרטים נוספים ניתן לפנות:

- אגף חינוך במגזר הערבי
- למפמ"ר שפה ולשון ערבית בחברה הערבית
- לאגף א' לחינוך על-יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

מתמטיקה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- העלאת ההישגים במתמטיקה בכיתות ז׳, ח׳, ט׳

מטרות:

- הטמעת תכנית הלימודים החדשה לכיתות ז׳ ח׳ ו-ט׳ בהיבט התוכן ובדרכי ההוראה (תכנית הלימודים החדשה תילמד בכיתות ז׳ ח׳ ו-ט׳)
- מתן מענה ל״תלמידי הקצוות״ : תתקיים בבית הספר קבוצת מיצוי (למאתגרים) וקבוצת מצוינות (למצוינים)

האוכלוסייה:

- כיתות ז׳–ט׳ בכלל בתי הספר העל יסודיים
- בכיתות ז׳-ח׳ בכלל בתי הספר היסודיים השמונה שנתיים

שעות ההוראה בכיתות ז' ח' ו-ט':

- בשכבת הגיל (ז׳ ו- ט׳) יש להוסיף 1 ש״ש מעבר לרשום בליב״ה כך שכל תלמיד בכיתה ז׳ ילמד 5 ש״ש וכל תלמיד בכיתה ט׳ ילמד 5 ש״ש. גם בכיתה ח׳ ילמד כל תלמיד 5 ש״ש על פי הנדרש בליב״ה
- המשרד יקצה תוספת שעות ללימוד המתמטיקה :
  - 1 ש״ש לכל כיתה במגזר היהודי - לבתי הספר במדד טיפוח 3 ומעלה
  - 1 ש״ש לכל כיתה במגזרים הלא יהודיים - לכל בתי הספר ללא הבחנה במדד הטיפוח
  - במגזר היהודי, בבתי ספר במדד טיפוח עד 3.00, יוסיף המשרד לכל כיתה 1 ש״ש לתגבור הלימודים. הנהלת בית הספר רשאית להחליט להקצות שעה זו להוראת המתמטיקה
  - **בכל מקרה, בכל שכבת גיל (ז׳-ט׳) חובה ללמד 5 ש״ש**

בנוסף יקצה המשרד תוספת שעות הוראה לתלמידי ה"קצוות" על פי מספר התלמידים בשכבה בהתאם למפתח הבא (על פי מדדי הטיפוח כמפורט למעלה):

מספר התלמידים בשכבה	תוספת השעות לשכבת ז'	תוספת השעות לשכבת ח' ו-ט' (לכל שכבה)
60-139תלמידים	**7 ש"ש:** **5 ש"ש לקבוצה אחת "מיצוי"** **ו–2 ש"ש לקבוצה אחת "מצוינות"** תלמידי ה"מצוינות" ילמדו סה"כ 7 ש"ש: 5 ש"ש בקבוצה ההטרוגנית + 2 ש"ש העשרה והעמקה בנפרד	**7 ש"ש:** **5 ש"ש לקבוצה אחת "מיצוי"** **ו–2 ש"ש לקבוצה אחת "מצוינות"** תלמידי המצוינות ילמדו סה"כ 7 ש"ש. 5 ש"ש כמו כל התלמידים + 2 ש"ש להעשרה. את כל 7 הש"ש ילמדו כקבוצה נפרדת.
140-380	**14 ש"ש:** שתי קבוצות "מיצוי" ושתי קבוצות "מצוינות". לכל קבוצה מספר ש"ש כמפורט למעלה.	**14 ש"ש:** שתי קבוצות "מיצוי" ושתי קבוצות "מצוינות". לכל קבוצה מספר ש"ש כמפורט למעלה.
381 ומעלה	**21 ש"ש:** שלוש קבוצות "מיצוי" ושלוש קבוצות "מצוינות". לכל קבוצה מספר ש"ש כמפורט למעלה.	**21 ש"ש:** שלוש קבוצות "מיצוי" ושלוש קבוצות "מצוינות". לכל קבוצה מספר ש"ש כמפורט למעלה.

הדרכה:

- לכל קבוצת בתי ספר יוקצו ימי הדרכה
- בכל מחוז יש מדריך מרכז
- ההדרכה תתקיים במתכונת השנה שחלפה
- על בית הספר לתאם עם המדריך הבית ספרי יום קבוע בשבוע שבו תתקיים הדרכת הצוות (אחת לשבועיים או שלושה שבועות). רצוי שביום זה תהיה הוראת מתמטיקה בשכבות ז', ח', ט' כדי שפעילות ההדרכה תהיה אפקטיבית
- במסגרת זו על בית הספר להודיע למדריך המרכז אם הוא מעוניין להמשיך ולקבל הדרכה מאותו מדריך או שהוא מעוניין בהחלפתו

פיתוח מקצועי:

- למורים למתמטיקה - בהיקף של 30 שעות. הפיתוח יהיה בנושאים שונים: הטמעת תכנית הלימודים החדשה לחטיבת הביניים בנושאים השונים, שילוב טכנולוגיה בהוראת מתמטיקה לפי תכנית הלימודים החדשה, רצפים ו-ז, רצפים ט-י, מיצוי במסגרת "מיצוי ומצוינות" לשכבות הגיל השונות, תכניות למצוינות (מצוינות טכניון, מצוינות 2000, שבילים למצוינות, מצוינות רחובות, העשרה בריבוע), תכנית למאתגרים - מסלול ירוק
- פריסת קורס לפיתוח מקצועי ומועדיו תיקבע בכל מחוז ותתפרסם באתר המפמ"ר

איתור לקבוצת ה"מיצוי":

האיתור לקבוצת המיצוי מורכב ממספר מהלכים:

א. תצפיות בתלמידים במהלך השיעורים בראשית כיתה ז' והתרשמות מהמוטיבציה הלימודית של התלמידים
ב. הישגים בבוחן/מבחן ראשון על החומר הנלמד בכיתה ז'
ג. ציון נמוך במבדק האיתור
ד. המלצת המורה המלמד

להלן שני מועדים אפשריים לקיום מבדק האיתור:

1. בין ה- 13 לאוקטובר ל- 16 באוקטובר
2. בין ה- 10 בנובמבר ל- 13 בנובמבר (בתום השליש הראשון).

אין לתת מבדק מוקדם יותר שבודק רק את הנלמד בבית הספר היסודי

- צוותי המתמטיקה יקבלו מאגר שאלות מתאים לכל אחד מהמועדים וממנו ירכיבו את המבדק.
- תלמידים בעלי הישגים נמוכים שיאותרו כבעלי מוטיבציה לימודית יוכלו להצטרף לקבוצת ה"מיצוי"

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- הגדרת תפקידו של המורה המוביל את המתמטיקה
- בניית תכנית עבודה ומערכי שיעור מתאימים, בהנחיית המדריך הבית ספרי
- עבודה עם ספרי הלימוד מאושרים לתכנית הלימודים החדשה (בכל שכבות הגיל)
- קיום ישיבת צוות שבועית למורי המתמטיקה שמלמדים בכיתות ז', ח', ו-ט' ולייחד בישיבת הצוות משבצת זמן קבועה לפגישה של הצוות והמדריך לצורך עיבוד חומרים וליבון סוגיות
- הקצאת השעות הנדרשות קבוצה בכיתות ז', ח' ו-ט' ואת שעות "מיצוי ומצוינות" על פי ההנחיות כך שבכל שכבת גיל ילמדו לפחות 135 שעות מתמטיקה במהלך שנת הלימודים
- תיאום עם המדריך המרכז את יום ההדרכה הבית ספרי במתמטיקה
- מפגשים סדירים עם המדריך הבית ספרי למתמטיקה
- השתתפות הצוות בקורס לפיתוח מקצועי בתחום
- קבלת דיווח חודשי מרכז המקצוע על הישגי התלמידים ברמת כל פרט ודיון עם הצוות על שיפור וקידום כל תלמיד בהתאם להישגיו
- קיום שני מבחנים שכבתיים במשך השנה למעקב שוטף והערכה, ובנוסף מבחן איתור למיצוי – כיתה ז' מבחנים מסכמים בכיתות ז' ו-ט' (חודש מאי) ומבחן מיצ"ב פנימי בכיתה ח', לאלו שאינם נבחנים במיצ"ב החיצוני. מבחנים מסכמים בכיתות ז' ו-ט' ומבחן המיצ"ב הפנימי יהוו חלק מהערכת הישגיו של התלמיד. המבחנים נועדו לשימוש פנים בית ספרי בלי שבית הספר יידרש לדווח על הציונים ברמת תלמיד לכל גורם חיצוני כלשהו
- דיווח לפיקוח על הישגי התלמידים, על התקדמותם ועל הדרכים לשימור ולשיפור

ספר לימוד לתכנית הלימודים החדשה – כיתה ז'

- ספרי הלימוד לכיתה ז' יצאו לאור בשנת הלימודים תשע"ג. כל המהדורות הוציאו 3 חלקים לספר הלימוד.
- חלק א' של הספר מתאים לשליש הראשון של כיתה ז' לכל התלמידים (כולל תלמידים שאותרו לקבוצת ה"מיצוי")
- רשימת ספרי הלימוד המאושרים מפורסמת על ידי אגף ספרי לימוד

ספרי לימוד לתכנית הלימודים החדשה – כיתות ח'-ט'

- ספרי לימוד לכיתות ח' ו-ט' ימשיכו במהדורת ניסוי שנה נוספת.
- חומרי השלמה לכיתות ח' יפורסמו באתר המפמ"ר בתחילת שנת הלימודים תשע"ד
- ספרי הלימוד לכיתות ח' יאושרו סופית לקראת שנת הלימודים תשע"ה
- מומלץ לא להכניס את ספרי הניסוי לפרויקט השאלת ספרים

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם המורים המלמדים מתמטיקה מלמדים על פי תכנית הלימודים החדשה בכיתות ז'-ט'
- מספר בתי הספר בהם המורים מלמדים על פי ספרי הלימוד עליהם הצהיר המשרד בכיתות ז'-ט'
- מספר בתי הספר המקצים את השעות השבועיות הנדרשות להוראת המקצוע מתמטיקה בכיתות ז'-ט'
- מספר בתי הספר המקצים את השעות השבועיות הנדרשות לישיבת צוות להוראת המתמטיקה

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה קיימת בבית הספר התייחסות לתכנית מערכתית במתמטיקה?
- באיזו מידה תרמה מעורבות המנהל להפעלת התכנית במתמטיקה?
- באיזו מידה תרמה השתתפות המורים למתמטיקה בסדנה הבית ספרית לקידום התכנית?
- באיזו מידה תרמה השתתפות המורים למתמטיקה בפיתוח המקצועי במרכזי פסג"ה להעשרת הידע המקצועי הנדרש בתחום?
- באיזו מידה התכנית תורמת לקידום הכשירות האוריינית של התלמידים בשיעורי מתמטיקה?

לפרטים נוספים ניתן לפנות:

- למפמ"ר מתמטיקה במזכירות הפדגוגית
- לאגף א' לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- מיצוי מצוינות במתמטיקה

חזרה לתוכן העניינים

מדע וטכנולוגיה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- שיפור הלמידה והעלאת ההישגים במדע ובטכנולוגיה בכיתות ז', ח', ט'

האוכלוסייה:

- כיתות ז', ח', ט'

מטרות בתחום:

- הטמעת תכנית הלימודים במדע ובטכנולוגיה על פי מסמך עדכון תכנית הלימודים במדע וטכנולוגיה, מסמך האב והנחיות המפמ"ר
- שיפור הלמידה, העלאת הישגי התלמידים
- מתן מענה לשונות הלומדים וצמצום פערים בין תלמידים
- העלאת המוטיבציה ללימודי מדע וטכנולוגיה של תלמידים ומורים
- שילוב מיומנויות המאה 21 בהוראת מדע וטכנולוגיה
- מסמך הנחיות מפורט ובו תכנית העבודה וההיערכות לשנה"ל יוצג באתר מינהל מדע וטכנולוגיה www.education.gov.il\madatech

נושאי הלימוד:

בשנת הלימודים תשע"ד יבנו המורים בכיתות ז' ח' ו- ט' את תכנית העבודה הבית-ספרית על פי המסמכים הבאים (הנמצאים באתר):

1. מסמך עדכון תכנית הלימודים במדע וטכנולוגיה
2. הצעה לפריסת נושאי הלימוד על פי מסמך היערכות במדע וטכנולוגיה
3. מסמך מדיניות להוראה מפורשת של מיומנויות החקר המדעי
4. מסמך התנסויות מרכזיות - ניסויים ותצפיות בהוראת מדע וטכנולוגיה לכיתות א'–ט'

סביבת למידה, שעות הוראה וחלוקה לקבוצות לימוד:

הוראת המקצוע תתקיים בחדרי מדע וטכנולוגיה תקניים (מעבדות)בקבוצות לימוד שבהן מספר התלמידים לא יעלה על 32. לפיכך בכיתות גדולות יותר יהיה צורך לחלק כיתות לקבוצות לימוד קטנות. יש להקפיד על הבטיחות בחדר מדע וטכנולוגיה על פי חוזר מנכ"ל תשס"ב 6/ב.

1. השעות לתלמיד המתחייבות מחוזר מנכ"ל סט/8 א:
   - כיתה ז' - 4 ש"ש לתלמיד
   - כיתה ח' –5 ש"ש לתלמיד
   - כיתה ט' –5 ש"ש לתלמיד

2. לצורך חלוקה לקבוצות למידה קטנות יתווספו לבית הספר שעות תוספתיות ע"פ הפירוט שלהלן
   - עד מספר ממוצע של 32 תלמידים בכיתה תקנית ז', ח' ו-ט' תתווסף 1 ש"ש לכיתה בכל שכבות הגיל:ז', ח', ט'
   - מעל מספר ממוצע של 32 תלמידים בכיתה תתווספנה 2 ש"ש לכיתה בכל שכבות הגיל: ז', ח', ט'
3. בבתי ספר בהם לא יחולקו כיתות לקבוצות (בשל כיתות קטנות, מחסור במורים, וכדומה), מסגרת השעות לתלמיד בכיתה ז' תעמוד על 5 ש"ש, בכיתה ח' ובכיתה ט' תעמוד על 6 ש"ש להוראת מדע וטכנולוגיה

הדרכה וישיבות צוות:

- במסגרת ההדרכה במדע ובטכנולוגיה לכל קבוצת בתי"ס יוקצה יום הדרכה
- בכל מחוז ימונה מדריך/ה מרכז/ת שיהיו אחראים לעבודת המדריכים בבתי הספר
- מנהלי בתי הספר מתבקשים לקבוע שעות צמודות למפגש שבועי של רכז/ת המקצוע, צוות המורים והמדריך/ה הבית ספרי/ת במערכת השעות. מידע לגבי יום ההדרכה ותדירות ההדרכה יועבר לבית הספר בהקדם על ידי הפיקוח המחוזי

פיתוח מקצועי:

- למורים אשר ילמדו בכיתות ז'-ט' - לפחות 30 שעות לחיזוק הידע והמיומנויות ולהיכרות עם העדכון לתכנית הלימודים במדע וטכנולוגיה
- ההדגשים התכניים והקוריקולריים במסגרות לפיתוח מקצועי יהיו בנושאים: למידה חוץ כיתית עידכונים בביולוגיה ובכימיה, והוראה מפורשת של מיומנויות ובדגש על מיומנות החקר המדעי ופתרון בעיות ועל תהליך שלם של החקר המדעי
- קורסי הפיתוח המקצועי יתקיימו במרכזי הפסג"ה ובאשכולות הפיס - במסגרת אופק חדש
- מקום קיום הקורסים, הנושאים ומועדי הפיתוח מקצועי יפורסמו ע"י המפקח/ת על הוראת מדע וטכנולוגיה במחוז/מגזר
- למדריכים הבית ספריים - 30 שעות שתתקיימנה על ידי המרכז הארצי במכון ויצמן

חומרי הלמידה:

- בשנת הלימודים תשע"ד יפורסמו חומרי למידה חדשים נוספים שיאושרו על פי מסמך עדכון תכנית הלימודים לכיתות ז', ח' וט' על ידי האגף לאישור ספרי לימוד. צוות בית הספר יוודא שההוראה מתבצעת על פי ספרי הלימוד המאושרים בהלימה לנושאי הלימוד
- מדריך למורה להוראת החקר המדעי ותלקיט לתלמיד לחקר המדעי
- חומרי עזר להוראה בשעה הפרטנית לכיתות ז' ו ח'
- החומרים נמצאים באתר מינהל מדע וטכנולוגיה www.education.gov.il\madatech ובאתר מוטנט
- בתשע"ד יפורסם אוגדן להתנסויות מרכזיות ופרטי הערכה בנושא כימיה ט
- האוגדן יוצג במפגשי המדריכים במסגרת הפיתוח המקצועי למורים ולמדריכים שיתקיימו במהלך תשע"ג

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- ריכוז התחום ובניית תכנית עבודה ומערכי שיעור מתאימים
- הקצאת שעות לימוד כנדרש לכל קבוצת לימוד (לפחות 4 ש"ש לתלמיד בכיתות ז' ו–5 ש"ש לתלמיד בכיתות ח' ובכיתות ט')
- הקפדה שהפעילות בחדרי מדע וטכנולוגיה תקניים (מעבדות) תהווה חלק בלתי נפרד מההוראה השוטפת בשיעורי מדע וטכנולוגיה
- שמירה על הבטיחות בחדר מדע וטכנולוגיה על פי חוזר מנכ"ל תשס"ב 6/ב
- משבצת זמן קבועה במערכת למפגש של רכז המקצוע, צוות המורים והמדריך לצורך בניית רצפי הוראה, תכניות הוראה ועיבוד חומרים בתיאום עם המפקח/ת על הוראת מדע וטכנולוגיה במחוז/מגזר (רצוי שעות אורך צמודות)
- השתתפות כל מורי מדע וטכנולוגיה בקורסי פיתוח מקצועי בתחום
- דיווח דו -חודשי מרכז/ת המקצוע על הישגי התלמידים, ברמת כל תלמיד, ולדון יחד עם הצוות על שיפור וקידום כל תלמיד בהתאם להישגיו
- קיום 2-3 מבחנים שכבתיים בשנה, למעקב שוטף והערכה

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המקצים את השעות השבועיות הנדרשות בתחום מדע וטכנולוגיה בכיתות ז'-ט'
- מספר בתי הספר המפעילים קבוצות למידה מדע וטכנולוגיה בכיתות ז'-ט' על פי הנדרש
- מספר בתי הספר המקצים את השעות השבועיות הנדרשות לישיבת צוות להוראתמדע וטכנולוגיה
- מספר בתי ספר בהם חדר מקצוע מדע וטכנולוגיה פעיל
- מספר בתי ספר המשלבים את ההתנסויות המרכזיות בתוכנית העבודה
- מספר בתי ספר המקיימים תהליך שלם של חקר מדעי ופתרון בעיות
- מספר בתי ספר המקיימים יריד חקר מדעי ופתרון בעיות
- מספר הרשויות/הערים במחוז בהם מתקיימים ירידי חקר מדעי ופתרון בעיות

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה לימודי מדע וטכנולוגיה תורמים לקידום הידע וההבנה של מושגים, תופעות, עקרונות ותהליכים במדע וטכנולוגיה?
- באיזו מידה לימודי מדע וטכנולוגיה תורמים לפיתוח מיומנויות למידה ומיומנויות חקר מדעי ופתרון בעיות בטכנולוגיה?
- מה הן הפעולות שצוות מדע וטכנולוגיה עושה על מנת לשפר את עמדות התלמידים ואת המוטיבציה שלהם ללימודי מדע וטכנולוגיה
- מה הן הפעולות שצוות מדע וטכנולוגיה עושה על מנת לעודד תלמידים לבחור בלימודי מדע וטכנולוגיה בהמשך לימודיהם
- באיזו מידה לימודי מדע וטכנולוגיה תורמים לפיתוח תחושה של שייכות לסביבה והזדהות עם טבע הארץ ; פיתוח יחס חיובי לאתרי נוף, לתשתיות הפיסיות לבעלי חיים וצמחים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- אתר מינהל מדע וטכנולוגיה
- מפמ"ר מדע וטכנולוגיה והפיקוח על הוראת מדע וטכנולוגיה במחוזות
- אגף לחינוך על יסודי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- אתר מינהל מדע וטכנולוגיה

חזרה לתוכן העניינים

אקדמיה למצטיינים

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

היעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- למידה של קורסים אקדמיים המעניקים קרדיט אקדמי – אקדמיה למצטיינים (תוך המרה של יחידות הבגרות במקצוע הנלמד)

האוכלוסייה:

- תלמידים מצטיינים בכלל החטיבות העליונות

מטרות ספציפיות:

- שיפור הישגי התלמידים, תוך למידה ברמה אקדמית
- למידה אקדמית מאתגרת לתלמידים מצטיינים, תוך יצירת מערך לימודים נוסף בחטיבה העליונה
- הנגשת ההשכלה הגבוהה לתלמידים מצטיינים בפריפריה
- חיזוק החינוך הציבורי

היעד הספציפי:

- כ- 10% מהתלמידים משכבת הגיל ילמדו קורסים אקדמיים במהלך לימודיהם בחטיבות העליונות

פעולות וכיוונים אפשריים:

- איתור התלמידים המצטיינים
- איתור הרכז שילווה את התכנית
- הקמת רשת ביטחון לתלמידים
- חשיפת התכנית בפני חדר המורים, התלמידים וההורים
- בדיקת הקורסים האקדמיים על ידי המפמ"רים הרלוונטיים

שעות הוראה בתחום:

- שעות ההוראה יוקצו בהתאם לצרכים עבור התלמידים שיפרשו מהתכנית.

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- הובלת התכנית, תוך מעקב אחר תפקודו של התלמיד בתכנית
- מינוי רכז לתכנית
- הובלת וועדת ההיגוי הבית ספרית
- הפעלת "רשת ביטחון" לתלמידים שיפרשו מהתכנית

פיתוח מקצועי והדרכה:

- בתי הספר יודרכו ע"י מדריך מטעם האגף

להרחבה:

- מאגר ידע מחונnet : מאגר ידע לפיתוח מקצועי של אנשי חינוך והוראה העוסקים בטיפוח תלמידים מחוננים ומצטיינים http://gifted.cet.ac.il

לפרטים נוספים יש לפנות:

- האגף למחוננים ולמצטיינים במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

אמירים - למצטיינים

מטרה ב':
- קידום המצוינות, שיפור ההישגים והאיכות החינוכית וצמצום הפערים החברתיים

היעד ב1:
- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:
- טיפוח תלמידים המצטיינים ופיתוח המצוינות הבית ספרית באמצעות אמירים

האוכלוסייה:
- תלמידים מצטיינים בכלל חטיבות הביניים

הפעולות:
מבוססות על עקרונות מנחים אחידים :
- איתור התלמידים המצטיינים
- איתור מורים המומחים בתחום הדעת אותו הם ילמדו והעומדים בדרישות התכנית
- כתיבת תכנית הקורסים ע"י המורים
- שיבוץ הקורסים במערכת השעות
- יצירת מסגרת הדרכה בית ספרית (אחת לחודש וחצי) עם המדריך

מרחבי הגמישות:
- בחירת התלמידים ותכנון הרכב הקבוצות (רב-גילאי)
- בחירת המורים
- בחירת הקורסים
- קביעת מסגרת להפעלת התכנית
- שיתוף הקהילה הבית ספרית : מורים, תלמידים והורים בתכנים ובדרכי הוראה- למידה המתקיימים במסגרת קורסי העשרה

מדדי הצלחה:
- איכות יחידות הלימוד
- התמדה והרחבה של התכניות בבתי הספר

מספר שעות הלימוד בתחום:
- כל תלמיד לומד 2 קורסים מתחומי הדעת השונים (כל קורס 2 ש"ש) ובנוסף 1 ש"ש קורס חברתי ערכי

פיתוח מקצועי:
- לרשות הצוות הבית ספרי תכנית ייעודית במסגרת המתווה המקצועי בהיקף של 30 שעות בכל שנה למשך שנתיים

הדרכה:
- צוות "אמירים" בבית הספר : המנהל (או סגנו), הרכז והמורים המלמדים בתכנית מודרכים ע"י מדריך מטעם האגף למחוננים ולמצטיינים

הערכה ובקרה:

- שלב ראשון - בוצעה הערכה ע"י ראמ"ה
- שלב שני בתהליך היערכות לביצוע ע"י ראמ"ה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- הובלת התכנית תוך דיאלוג מתמשך עם הצוות החינוכי בנושא זה
- עיצוב תרבות של מצוינות בית ספרית

להרחבה:

- מאגר ידע מחונnet : מאגר ידע לפיתוח מקצועי של אנשי חינוך והוראה העוסקים בטיפוח תלמידים מחוננים ומצטיינים. http://gifted.cet.ac.il/

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לרפרנטים במחוזות
- לאגף למחוננים ולמצטיינים במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

אזורי בחירה מבוקרת – ניסוי ארצי

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- הפעלת תכנית ניסוי המקדמת בחירת הורים מבוקרת

האוכלוסייה:

- בשלב הראשון מכוון הניסוי לבתי-ספר יסודיים שבאזורי הבחירה המבוקרת
- בחלק מן הרשויות ישולבו בתהליך גם חטיבות הביניים והחטיבות העליונות
- בשנת תשע"ד יורחב הניסוי ויכלול מרחבי חינוך נוספים ברשויות שפעלו בנושא (בגילאים שונים על פני הרצף) וכן מספר רשויות חדשות

פעולות וכיוונים אפשריים:

ברמת התלמיד והוריו:

- בחירה מבוקרת של התלמיד ושל הוריו בבית הספר במרחב החינוכי שיוגדר על-ידי הרשות

ברמת בתי הספר בניסוי:

- פיתוח והעמקה של ייחודיות מערכתית (פדגוגית וארגונית) בית ספרית כדי לאפשר מגוון אפשרויות בחירה להורים ולילדיהם בהלימה לצרכים, לכישורים ולנטיות של התלמידים
- יצירת מודל שותפות חדש בחינוך בין בית ספר (צוות, תלמידים, משרד) לקהילה (הורים, רשות, גופים שונים המעורבים בחינוך)
- יצירת שוויון הזדמנויות לתלמידים מכל האוכלוסיות ללמידה בבתי הספר הטרוגניים ולצמצום פערים לימודיים וחברתיים
- קיום פעולות לשיפור האקלים הבית ספרי ולשיפור איכות החינוך לטווח קצר וארוך
- קיום פעולות להעלאת שביעות הרצון של הצוות החינוכי, ההורים והתלמידים מביה"ס הנבחר

ברמת מנהל בית-הספר:

- הגדרת צוות מוביל בבית-הספר שיגבש את ייחודיותו של בית-הספר ברמה מערכתית
- הקצאת זמן לפיתוח (חשיבה וכתיבה של עקרונות ותכניות) הייחודיות של בית-הספר
- הטמעת התכניות החדשות, המכוונות לרעיון הייחודי של בית-הספר, בתכנון הלימודים ובתפיסה המערכתית באופן הדרגתי במהלך שנות הניסוי, תוך איגום משאבים
- פרסום מידע בתחום הייחודיות של בית-הספר והנגשתו לכלל חברי הקהילה
- גיבוש נוהל לניוד ולקליטת תלמידים חדשים בהלימה ובהסתמכות על הנהלים שנקבעו ברשות בנושא אופי ואופן הבחירה של בית-הספר ובשיתוף מינהלת הניסוי שברשות
- שילוב ואיגום כלל המשימות, היוזמות ומשאבי הארגון סביב הייחודיות הבית ספרית לקידום יעדי המשרד
- השתתפות לפי צורך במינהלת היישובית לקידום מערכתי של אזורי בחירה מבוקרת וייחודיות

ברמת הרשות:

- רשויות חדשות שיצטרפו לניסוי בתשעד יגדירו את המרחב בתכנית הפעולה שתאושר על-ידי מטה הניסוי
- רשויות ומוסדות שימשיכו בניסוי יחדדו את הייחודיות הבית ספרית וירחיבו אותה לכלל רכיבי המערכת הבית ספרית. רשויות אלו יבצעו תהליכי מדידה, למידה והערכות מתוך שנת הניסוי הראשונה
- הפעלת מנהלת יישובית בתחום אזורי בחירה מבוקרת, לפי חוזר המנכ"ל

מרחבי גמישות:

- לבתיה"ס בפיילוט האפשרות לבחור בייחודיות הרצויה והמתאימה להם ולצרכי הישוב ולבסס את התכנית בבית הספר, כולל תכנית לימודים, אקלים ותרבות בית ספרית בהתאם לייחודיות שנבחרה
- לרשויות בפיילוט האפשרות לבנות מודל בחירת הורים המותאם לצרכי היישוב

ליווי ברשויות שישתתפו בניסוי:

- בתי-הספר בניסוי יקבלו ייעוץ אקדמי ופדגוגי לפיתוח ייחודיות בית-ספרית
- במסגרת הפיתוח המקצועי תעמוד לרשות המנהליהכשרה בנושא פיתוח ייחודיות ברמה עירונית ובית ספרית

הערכה ובקרה:

- התכנית מלווה בהערכה מעצבת ומסכמת של חברת הערכה חיצונית למשרד
- המידע והידע אודות השינוי כתוצאה מהתהליך יהווה בסיס לקבלת החלטות לפעולות ההמשך

כיוונים למדדים אפשריים לבתי"ס שבניסוי:

- מספר בתי"ס בהם בתכניות הלימודים הייחודיות שנבנו ישנן פעילויות ייחודיות הנגזרות מחזון ורעיון הייחודיות הבית ספרי.
- מספר וועדות החינוך היישוביות השותפות בתהליך הטמעת הייחודיות הבית ספרית
- מספר תושבי הישוב המקבלים מידע באמצעות הרשות אודות מגוון בתי הספר העומדים לרשותם, מנגנון הבחירה ומידע אודות הרישום

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- תרומת מנהל בתיה"ס וצוותו לעלייה בשביעות הרצון של התלמידים מהנעשה בבית הספר לאור השינוי
- מעורבות המורים בהטמעת הייחודיות והשפעתה על עלייה בשביעות הרצון של המורים מהנעשה בבית הספר
- דרכים ואמצעים להנגשת מידע באופן המגביר מעורבות ובאופן התורם לעלייה בשביעות הרצון של ההורים מהנעשה בבית הספר במסגרת הניסוי
- המידה שבה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המטרות שהוגדרו בתכנית השנתית

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למטה הניסוי הארצי – אזורי בחירה מבוקרת, גף ניסויים ויזמות במזה"פ
- לאגף לחינוך יסודי ועל יסודי במינהל הפדגוגי
- למפקח הארצי על בתיה"ס היסודיים בחמ"ד

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- חוזר מנכ"ל אודות אזורי בחירה מבוקרת
- אתר גף ניסויים ויזמות – אזורי בחירה מבוקרת

חזרה לתוכן העניינים

ניצול זמן הלימוד

מטרה ב':
- קידום המצוינות, שיפור ההישגים והאיכות החינוכית וצמצום הפערים החברתיים

היעד ב1:
- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:
- נצול זמן הלימוד

האוכלוסייה:
- כל בתי הספר העל יסודיים בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- הקצאת שעות הלימוד השבועיות המחייבות
- קיום תכניות הלימודים בהתאם לסילבוס הנדרש ולהנחיות המלוות
- תכנון זמן ללמידה אקדמית ולמידה חברתית; ללמידה פנים בית ספרית וללמידה חוץ בית ספרית
- תכנון אירועים, מסיבות וטיולים כדך שלמחרת הפעילות יתקיימו הלימודים

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:
- חשיבות תכנון לוח הזמנים, האחריות והשמירה על מימוש התכנון הלכה למעשה
- הקצאת השעות הנדרשות במערכת השעות הבית ספרית וליווי אופן מימושם ביום יום
- ליווי ובחינת התנהלות המורים בהתאם לתכניות הלימודים, הסילבוס וההנחיות במרז המתנ"ה
- הסדרת מסגרות הזמן הנדרשות לתכניות תוספתיות לביסוס הנלמד, שלא על-חשבון השעות הרגילות
- הסדרה מסגרת הזמן ללמידה שוטפת, לצד הסדרת מסגרת הזמן לפעילות חינוכית חוץ כיתתית

הערכה ובקרה
- קיום תהליכי הערכה ובקרה על ידי המפקח הכולל ביחס לנושאים אלו:
  - הקצאת השעות במערכת השעות הבית ספרית
  - קיום תכניות הלימודים
  - הפעלת התכניות התוספתיות כנדרש

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרמה ההקפדה על הקצאת השעות הנדרשות לשיפור ההישגים?
- באיזו מידה תרמה הסדרה ברורה של מסגרות הזמן לקיום פעילות חינוכית חוץ לרצף הלמידה?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

הכלה - שילוב הלומדים וקידומם בחינוך הרגיל תוך הרחבת יכולת הכלתם

מטרה ב':

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

היעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

המשימה:

- שילוב הלומדים וקידומם בחינוך הרגיל תוך הרחבת יכולת הכלתם ומתן מענים מגוונים

האוכלוסייה:

- כלל הלומדים המאתגרים ובעלי הלקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) בחינוך הרגיל בכל המגזרים

מטרות ספציפיות:

- חיזוק, הרחבה והעמקה של תהליכי ההכלה כך שהלומדים יוכלו להשתלב, להתקדם ולהתעצם במסגרות החינוך הרגילות.
- הפעלת מסגרות חינוך מיוחד לילדים הנזקקים לכך רק לאחר שנבדק כי המענים המקצועיים שניתנו בחינוך הרגיל מחייבים למידה במסגרת מיוחדת

כיווני פעולה:

- הפעלת תכנית מוסדית רב מערכתית המכוונת לשילוב ולמתן מענה מותאם לכלל הלומדים במערכת החינוך הרגילה תוך הרחבת ההכלה, ההעצמה והקידום של הלומדים המאתגרים ובעלי הלקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) ולהפחתת מספר המופנים לוועדות על פי חוק (חינוך מיוחד - ועדות שילוב וועדות השמה)
- הכשרת מפקחים, מנהלים, סגני מנהלים, יועצים ומורים המלמדים במסגרות שונות בנושא הרחבת יכולת ההכלה שלהם שתאפשר קידום של תלמידים מאתגרים בחינוך הרגיל

עקרונות פעולה:

- מיפוי הלומדים ביחס למצבם הלימודי, הרגשי, ההתנהגותי, החברתי, המשפחתי, הכלכלי תוך ציון נקודות חוזק וקשיים (המיפוי ייעשה בתחילת שנה, באמצע השנה ובסוף השנה) – בהובלת מחנך הכיתה כגורם מתכלל
- בניית תכנית התערבות אישית בהובלת מחנך הכיתה. התכנית תתייחס למצבו של הלומד ולדרכים בהן יוכל להמשיך לפתח את נקודות החוזק ולהתקדם בכל הקשור לקשייו, תוך בדיקת אפשרות לצוות לו איש צוות שיהווה עבורו עוד אוזן קשבת
- איגום משאבים כמענה לקידום הלומדים המאתגרים ובעלי הלקויות: במגוון שעות (שעות ליבה, שעות פרטניות, שעות טיפול בפרט, שעות רשות ומקורות אחרים העומדים לרשות ביה"ס), במגוון מסגרות (בביה"ס, בבית, במועדונית, במתנ"ס, בקהילה), ובמגוון תחומים (לימודי, חברתי, אישי והתנהגותי)
- קיום מפגשי צוות סדירים ומתועדים לחשיבה, לדיון, לבדיקת יישום ולהערכת ההתקדמות בתהליך בצוותים הבאים:

צוות רב מקצועי: צוות בית ספרי בראשות מנהל/ת ביה"ס ובהשתתפות: המחנך, היועץ, מורה השילוב, פסיכולוג, מת"ל (מעריך תפקודי למידה), רכז שכבה, מערך מסייע/רכז התאמות ללמידה ולהיבחנות ובעלי תפקידים נוספים, כמו: רכז חינוך חברתי, רכז פדגוגי/שכבה/מקצוע

צוות רב מקצועי מורחב: צוות בית ספרי בראשות מנהל/ת ביה"ס ובהשתתפות: המפקח הכולל, מנהל מחלקת החינוך ברשות, מפקח חינוך מיוחד, מנהל המתי"א ונציגיו, המפקח על הייעוץ, עו"ס, קב"ס, קידום נוער, שירות מבחן ושירותים תומכים נוספים בקהילה

ועדת שילוב בית ספרית (על-פי חוק): ועדה סטטוטורית המתקיימת בבית הספר בראשות מנהל/ת ביה"ס ובהשתתפות: חברי הצוות הרב מקצועי , נציג רשות, מתי"א - בהתאם לחוזר מנכ"ל

ועדה יישובית: בראשות מנהל מחלקת החינוך ומפקח ממשרד החינוך ובהשתתפות מנהל ביה"ס וצוותו.הוועדה תכלול את בעלי התפקידים מוועדת ההתמדה היישובית ומוועדת השילוב היישובית ותדון בסוגיות הקשורות

למערך היישובי לקידום התלמידים המאתגרים על רצף, לרבות סוגיות התמדה והפנייה לוועדות עפ״י חוק, בראייה יישובית

<u>ועדת השמה (על-פי חוק)</u>: מתקיימת ברשות בהתאם להנחיות חוזר מנכ״ל

<u>הפעולות בפריסה על פני שנתיים לפחות:</u>

- תלמידים שאותרו כמאתגרים ובעלי לקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) בחינוך הרגיל בכל המגזרים יופנו לוועדות השמה החל מהשנה השנייה, רק לאחר שבית הספר הפעיל במשך שנתיים תכנית התערבות אישית. השיבוץ בחינוך המיוחד ייעשה אך ורק מהשנה השלישית, בהתאם לתהליך שלהלן:

<u>בשנה הראשונה לתהליך ההתערבות – טיפול מערכתי/טרום שילוב:</u>

ספטמבר-אוקטובר

- מיפוי כלל הלומדים ואיתורם של אלה המגלים קשיים בתפקודים לימודיים, רגשיים, חברתיים ו/או התנהגותיים
- זיהוי נקודות חוזק וקשיים של הלומדים שאותרו ובניית פרופיל תפקודי לכל מתקשה (לאור המידע שנאסף ביחס לתפקודיו השונים תוך ציון נקודות החוזק והקשיים שאותרו)
- הקמת צוות רב מקצועי והפעלתו
- קיום מפגש של מחנך הכיתה, כגורם מתכלל, עם התלמיד המתקשה ועם הוריו לצורך מסירת מידע, תיאום ציפיות והגדרת המחויבות המשותפת לרבות מענה שהמוסד החינוכי מתעתד לתת ללומד. מומלץ שהמפגש יתקיים במוסד החינוכי שהוא גם מקום ההתערבות, ועל הצוות החינוכי לדאוג שביה״ס יהיה מקום משמעותי עבור תלמידיו המאתגרים
- בניית תכנית עבודה ללומדים המאתגרים תוך התייחסות להיבט הלימודי, הרגשי, החברתי וההתנהגותי. התכנית תיבנה ע״י מחנך הכיתה בשיתוף הצוות הרב מקצועי ותיתן מענה לצורך בלמידה דיפרנציאלית מותאמת בתוך הכיתה, בעבודה קבוצתית בשעות פרטניות ובמסגרת תכניות תוספתיות ומשאבים נוספים העומדים לרשות המוסד החינוכי

אוקטובר- סוף שנת הלימודים

- הפעלת תכנית התערבות המפרטת את המענים בתחום הלימודי, הרגשי, החברתי וההתנהגותי ואת מסגרות התמיכה הנוספות במהלך יום הלימודים ולאחריו בהן יינתנו המענים הנדרשים
- תיעוד תהליכי הלמידה וההתקדמות בתיק התלמיד שירוכז ע״י מחנך הכיתה כגורם מתכלל
- ביצוע הערכה מחודשת לאור הפעלת תכנית ההתערבות ועדכונה תוך היוועצות בצוות הרב מקצועי המורחב ושיתופו
- דיון עם מפקח ביה״ס על התלמידים שהמוסד החינוכי מדווח שלא התקדמו ולכן מבקש להפנותם לוועדות שילוב, תוך הצגת הפעולות שנעשו עמם עד כה בלי שהשיגו את מטרותיהן
- עדכון תכנית ההתערבות והפעלתה בהתאם למצבם של המאתגרים

עד אמצע מאי

- כינוס ועדת שילוב בית ספרית לדיון ולקביעת הזכאות לשילוב בשנת הלימודים הבאה

עד סוף שנת הלימודים

- בניית תכנית שילוב ע״י מחנך ומורת שילוב עבור כל אחד מהתלמידים שקיבלו זכאות לוועדות שילוב בשנה״ל הבאה ובדיקת האפשרות לצוות לכל לומד איש צוות שיהווה עבורו עוד אוזן קשבת

בשנה השנייה לתהליך ההתערבות - שנת שילוב/טרום השמה

המשך הפעלת תכניות ההתערבות באחד מ-3 המסלולים הבאים:

- ללומדים המאתגרים ולבעלי לקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) שהתקדמו:
  המשך יישום תכנית ההתערבות כבר מראשית השנה ועדכונה בהתאם למצב הלומדים תוך היוועצות בצוות הרב מקצועי הבית ספרי/המורחב
- ללומדים המאתגרים ולבעלי לקויות/תפקוד מורכב/ות שנקבעה זכאותם לשילוב (זכאות לתמיכה צריכה להתחדש כל שלוש שנים):
  יישום התכנית שנבנתה תוך הערכת התקדמותם ובמידת הצורך ליווי נציגים מהצוות הרב מקצועי המורחב
- לתלמידים עם לקויות/תפקוד מורכב/ים **במיוחד** שביה"ס מבקש להפנות להשמה:
  עד פברואר - כינוס ועדה יישובית לבחינת צורכי הלומד מול התהליכים הפדגוגיים שנקטו ביחס לאותם לומדים שהמוסד החינוכי מבקש להפנותם לוועדת השמה לאור העובדה שלא התקדמו. הוועדה תבחן את **כמות הלומדים** שהופנו ע"י מוסדות החינוך השונים בראייה יישובית ותדון בנתונים טרום השמה

להלן המסלולים שהוועדה היישובית יכולה להציע בעקבות הממצאים שהוצגו בפניה ובהתאם לכללים המפורטים בחוזר מנכ"ל:

- מוצו התהליכים הפדגוגיים - המוסד החינוכי יחל בתהליך לקראת ועדת השמה בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל
- לא מוצו התהליכים הפדגוגיים:
- אפשרות א' - החזרת התלמיד למוסד החינוכי תוך בניית תכנית התערבות אחרת בסיוע הצוות הרב המקצועי המורחב הכולל את מעגל השותפים ברשות המקומית
- אפשרות ב' - העברה פדגוגית למוסד חינוכי רגיל אחר בהתאם לנהלים
- במקרים חריגים במיוחד יתקיים דיון בוועדה היישובית בנוגע להפניית תלמיד לשילוב/להשמה שלא עפ"י ההנחיות המפורטת על מנת לענות על צרכיו באופן המתאים ביותר

שעות הוראה בתחום:

במסגרת המשאבים הקיימים:

- בלמידה דיפרנציאלית המשולבת בשגרת יום הלימודים
- בשעות פיצול לכיתות א'-ב' (ראו ביעד ב.1 משימת חוק פיצול כיתות א'-ב')
- בשעות הפרטניות במסגרת "אופק חדש"
- בשעות טיפול בפרט ("שח"ר")
- בשעות אחרות: התכנית הלאומית לילדים ולנוער בסיכון, תכניות רשותיות
- במסגרות המשך: מיל"ת, קרב, מועדוניות, מרכזי ילדים, תכניות בקהילה, התכנית הלאומית לילדים ולנוער בסיכון, תכניות תוספתיות של משרד החינוך ובעלויות, תכנית החומש

מרחבי הגמישות:

- איגום המשאבים והקצאתם לתלמידים יעשו על פי שיקולי הדעת של בית הספר בהתאם לנתוני הלומדים.
- הערה: לא יעשה שימוש בשעות החינוך מיוחד לטובת תלמידים שלא נקבעה זכאותם.

הכשרה ופיתוח מקצועי:

- עד לשנה"ל תשע"ה יוכשרו מפקחים, מנהלים, סגני מנהלים, יועצים ומורים במסגרות שונות בנושא הרחבת יכולת ההכלה והקידום של תלמידים מאתגרים בחינוך הרגיל:
  - במסגרת תחום הדעת בו הם מתמקצעים (בקורסים לפיתוח מקצועי באופק חדש ישולבו יחידה-שתיים בנושא)
  - במסגרת קורס למחנכים
  - במסגרת תכנית ייעודית לפיתוח מקצועי בית ספרי בהיקף של 30 שעות
  - במסגרת מפגשי הפיתוח המקצועי למפקחים/מנהלים/סגני מנהלים/יועצים/מדריכים/רכזים

הדרכה:

- הדרכה לצוותים החינוכיים בתחומים פרא רפואיים תינתן ע"י צוות מקצועי של מתי"א
- ליווי שוטף יינתן למנהלים, למורים ולצוות הרב מקצועי על ידי מדריכי משרה"ח בתחומים השונים

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- בניית צוות רב מקצועי בית ספרי
- בניית תכנית עבודה מערכתית המושתתת על עקרונות היעד תוך מעקב ובקרה אחר יישומה ועדכונה בשעת הצורך
- כינוס, ליווי והובלת צוותים בהרכבים שונים לשיח אודות הערכת ביצועו של התכניות האישיות והתקדמות כל אחד מהלומדים
- מיפוי משאבי ביה"ס ואיגומם לצורך בניית תכניות סיוע תוך שיבוצן במערכת השעות
- מיסוד מסגרות זמן קבועות ללמידת עמיתים ול"הצגת מקרים" בפני כלל המורים בליווי דיון

הערכה ובקרה בית ספריים:

- בדיקת ההתקדמות של תהליכי ההתערבות ומידת הצלחתם בהתאם למהלך שנקבע בתכנית תוך השוואה בין תוצאות המיפוי בתחילת השנה לבין מיפוי אמצע שנה וסוף שנה
- דיון והערכת המענים הכוללים בראייה מערכתית כפי שהוגדרו ע"י הצוות הרב מקצועי והצוות הרב מקצועי המורחב והכנסת שינויים בתכניות ההתערבות בהתאם לנתונים

כיוונים למדדים אפשריים:

תכנית עבודה בית ספרית

- מספר בתי הספר שיישמו תכנית עבודה מערכתית לשילוב, הכלה וקידום תלמידים המאתגרים במסגרת החינוך הרגיל
- מספר בתי הספר שנתנו מענים הולמים לשילוב התלמידים המאתגרים במסגרת החינוך הרגיל והפחיתו את אחוז התלמידים שהופנו לוועדות

בנייה ויישום של תכנית התערבות אישית

- מספר בתי הספר שמיפו את כלל התלמידים בתחילת השנה וגיבשו תכניות התערבות עבור התלמידים המאתגרים ובעלי הלקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות)
- מספר בתי הספר ששיתפו את התלמיד והוריו בשלבים השונים של בניית תכנית ההתערבות ויישומה
- מספר בתי הספר שעידכנו את תכנית ההתערבות של התלמיד במהלך השנה בהתאם להערכה המחודשת

צוות רב מקצועי

- מספר בתי הספר בהם פועל צוות רב מקצועי
- מספר בתי הספר בהם התכנס הצוות הרב מקצועי לפחות אחת לחודש
- מספר בתי הספר בהם התכנס הצוות הרב מקצועי המורחב לפחות פעמיים בשנה
- מספר בתי הספר בהם המפקח הכולל היה מעורב בשלב מיצוי התהליכים לפני ההפניה לוועדת שילוב

פיתוח מקצועי/כנסים/השתלמויות

- מספר בתי הספר בהם השתלמו נציגים מהצוות בתחום של הכלה וקידום תלמידים מאתגרים בחינוך הרגיל
- מספר בתי הספר אשר מיסדו מסגרות זמן קבועות ל"הצגת מקרים" בפני כלל המורים בליווי דיון
- מספר בתי ספר בהם מתקיימים תהליכי למידה בית ספריים שיטתיים להרחבת הידע של הצוות החינוכי להכלת

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי
- לשפ"י במינהל הפדגוגי
- לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

תכנית לב"ם

מטרה ב:
- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:
- צמצום פערים והרחבת יכולות הכלה

המשימה:
- העלאת שיעור הזכאים לתעודת בגרות באמצעות תכנית לב"ם

האוכלוסייה:
- תלמידי כיתות י'-י"ב בבתי ספר העומדים בקריטריונים

המטרות:
- הגדלת אחוז התלמידים הזכאים לתעודת בגרות והגדלת מספר הזכאים לתעודת בגרות איכותית
- קידום ההישגים הלימודיים בקרב אוכלוסיות מיוחדות
- תרגול מיומנויות (אקדמיות, חברתיות ורגשיות)
- קיום דיאלוג משמעותי מורה– תלמיד

פעולות וכיוונים אפשריים:
- למידת המתווה הכולל תפיסת עולם, מטרות, שלבים
- מיפוי ואיתור התלמידים הזקוקים לתגבור לימודי ובנייה של תכניות תגבור הדרגתיות ארוכות טווח
- בניית קבוצות למידה
- ייחוד משבצות זמן קבועות במערכת הבית ספרית ללמידה (בסיום יום הלימודים ובמסגרת מרתונים)
- השתתפות כל המורים הרלוונטיים בקורסי פיתוח מקצועי
- שימוש בחומרי למידה ייחודיים לשעה הפרטנית ולקיום דיאלוג משמעותי תלמיד-מבוגר משמעותי
- בנייה של מערכת משוב הדדי בין המורים המלמדים את הכיתה השלמה למורים המלמדים בקבוצות התגבור
- עמידת האחראי לתכנית והמורים בדרישות הדיווח לגוף המפעיל (כל חודש בהתאם לתאריכים שיקבעו)

שעות הוראה בתחום: (מותנה באישור תקציבי)
- 50 שעות להוראה תוספתית לקבוצה לקראת מועד הבחינות (למחצית)

פיתוח מקצועי:
- למנהל בית הספר ולרכז התכנית - באמצעות קורס לפיתוח מקצועי ומלווי למידה
- לצוות המורים - באמצעות קורס לפיתוח מקצועי, מלווי למידה ופורום מקצועי אינטרנטי

הדרכה:
- ההדרכה מתבצעת באמצעות מלווי למידה –באמצעות מדריכי מטה מטעם האגף לחינוך על יסודי

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- ניצול נכון של המשאבים ומתן סיוע מתאים לתלמידים באמצעות :
- צוות מוביל וגורם אחראי לתכנית
- מיפוי ואיתור התלמידים הזקוקים לתגבור הלימודי והעומדים בקריטריונים להשתתפות בתכנית ובנייה של תכניות תגבור הדרגתיות ארוכות טווח
- בניית קבוצות למידה
- ייחוד משבצות זמן קבועות במערכת הבית ספרית ללמידה (אך ורק בסיום יום הלימודים ובמסגרת מרתונים)
- איתור מורים מצוות בית הספר המתאימים ללמד בתכנית
- השתתפות הצוות הרלוונטי בקורס לפיתוח מקצועי
- בנייה של מערכת משוב הדדי בין המורים המלמדים את הכיתה השלמה למורים המלמדים בקבוצות התגבור
- קבלת דיווח, במועדים מוגדרים מראש, ממרכז התכנית וממרכזי המקצוע על הישגי התלמידים וקיום דיון יחד עם הצוות על שיפור וקידום כל תלמיד בהתאם
- בדיקה שהאחראי לתכנית והמורים עומדים בדרישות הדיווח של גוף המפעיל (כל חודש בהתאם לתאריכים שיקבעו)
- וויסות כניסתם ויציאתם של התלמידים מהתכנית – למתן את "הדלת המסתובבת", העברת דיווח שוטף למחוז על נוכחות התלמידים והתקדמותם והתייעצות עם הפיקוח, עם נציגי האגף לחינוך על יסודי ועם מפעילי התכנית

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית נבחנת ע"י הראמ"ה
- התכנית מבוקרת ע"י הגוף המפעיל וע"י מדריכי המטה של האגף לחינוך על יסודי
- מדד לבחינה של התכנית הוא הציונים הסופיים בבחינות הבגרות של התלמידים המשתתפים בתכנית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המפעילים את התכנית
- מספר הקבוצות הפועלות בכל מועד
- מספר בתי הספר שרוב המורים המלמדים בתכנית שייכים לצוות שלהם
- מספר בתי הספר בהם הושם דגש על שילוב בין הנושאים הרגשיים, החברתיים והלימודיים ונעשות פעולות לקידום הנושא
- מספר בתי הספר בהם כל צוות המורים (במיוחד מורים מקצועיים שאינם מחנכים) חשוף לתכנית
- אחוז התלמידים שהצטרפו לתכנית והשיגו ציון סופי חיובי בבחינת הבגרות לקראתה למדו

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תכנית "לב"ם" תורמת לטיפול נכון בתלמידים מאתגרים?
- באיזו מידה תכנית "לב"ם" תורמת לטיפול מקבל של תלמידים מאתגרים?
- באיזו מידה תכנית "לב"ם" תורמת לתחושת מסוגלות גבוהה יותר בקרב תלמידים?
- באיזו מידה תכנית "לב"ם" תורמת לעלייה בהישגים של תלמידים ספציפיים (לא כל הכיתה) ומהו התהליך שהוביל לכך?
- באיזו מידה תכנית "לב"ם" תורמת לשיתוף הורים בהצבת יעדי התלמידים ובהשגתם?
- באיזו מידה תכנית "לב"ם" תורמת לתחושת אחריות גבוהה יותר של מורים להישגי תלמידיהם?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' חינוך על יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

איתור, טיפול וקידום תלמידים בעלי פערים לימודיים וחסכים על רקע חברתי – כלכלי – תרבותי ובסיכון לנשירה (אגף שח"ר)

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולות הכלה

המשימה:

- הפעלת תכניות לאיתור תלמידים בעלי פערים לימודיים וחסכים חברתיים ורגשיים ותלמידים בסיכון לנשירה

האוכלוסייה:

- תלמידי חט"ב ותלמידי כיתות י' - י"ב בעלי פערים לימודיים על רקע חברתי – כלכלי – תרבותי ובסיכון לנשירה לסוגיה (נשירה סמויה, נשירה גלויה או נשירת השכלה) במוסדות החינוך העל יסודיים המקיפים ובבתי ספר ייעודיים (מרכזי חינוך טכנולוגיים, בתי ספר במעבר, בתי ספר ליצירה, מפתנ"ים)
- בתי ספר במדד טיפוח 10-5 ובבתי ספר אינטגרטיביים שבהם מיקוד הטיפוח הכיתתי הוא מ 5 ומעלה, בהם מיושמות תכניות סל טיפוח או שבהם תלמידים בעלי מאפייני אוכלוסיית היעד של אגף שח"ר

המטרה:

- צמצום הפערים הלימודיים וחסכים החברתיים ורגשיים והגדלת ההזדמנות להשגת תעודת בגרות משמעותית או תעודת הסמכה מקצועית במגמה טכנולוגית כבסיס להמשך לימודים במוסדות להשכלה גבוהה ואופק תעסוקתי

פעולות אגף שח"ר:

- איתור תלמידים בעלי פערים לימודיים וחסכים חברתיים ורגשיים על רקע חברתי – כלכלי – תרבותי ותלמידים בסכנת נשירה סמויה ונשירה גלויה
- הכנת תכנית אישית המלווה במעקב דינאמי ומתמיד אחר הישגי התלמיד תוך עדכון ושיתוף המשפחות על פי צורך
- עידוד מצויינות באמצעות תכנית מול"ה (מוכנות להשכלה אקדמאית בשיתוף עם אגף המחוננים) - למידה במסגרת אוניברסיטאות ומכללות לתלמידים מצטיינים בתחום אחד או יותר בעלי מוטיבציה גבוהה ללימודים, שהוריהם לא למדו במסגרות השכלה גבוהה והמשתייכים לשכבות סוציו-אקונומיות נמוכות
- עבודה עם אנשי חינוך והטמעת האמונה כי גם תלמידים בעלי פערים לימודיים וחסכים חברתיים ורגשיים על רקע חברתי – כלכלי – תרבותי מסוגלים להגיע לזכאות מלאה לתעודת בגרות משמעותית או לתעודת מקצוע (משולבת).
- הפניית הלומדים לתכנית מתאימה בבית הספר ו/או הקהילה, במסגרות כמו : תלם, מב"ר, אתגר אמ"ץ עידוד הלמידה במרכזי למידה (לשיפור ציונים ומעבר למספר יחידות לימוד גדול יותר) גם אחרי שעות הלימודים לתלמידים הזקוקים לתמיכה נוספת
- פתיחת מוסדות חינוך ייעודיים (מרכזי חינוך לנוער) על פי צרכי היישוב/הרשות
- איגום המשאבים בקהילה (כולל המגזר השלישי) למציאת פתרונות לתלמידים שאותר והענקת כלים מקצועיים, הדרכה והנחיה למובילי ה תכניות
- איתור תלמידים מכתות אתגר ומרכזי חינוך ונוער שלא השלימו את הזכאות לבגרות או את צבירת תנאי הקבלה למכללה ומעוניינים להמשיך את לימודיהם בכתות י"ג י"ד במסגרת תהילה לבגרות ותהילה להנדסאים וטכנאים

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- ליווי תהליך איתור התלמידים באמצעות הצוות הבין מקצועי הבית ספרי, וגיבוש פתרונות מתאימים
- השתתפות בהשתלמות תכנית תל"מ, כיתה ייעודית ותכנית אמ"ץ
- ניטור הישגי התלמידים בבחינות הבגרות במהלך שלוש שנות הלימודים (ממועדי קיץ של כיתה י') כדי לסייע להשגת זכאות מלאה לתעודת בגרות
- ניטור הישגי תלמידיהם בבחינות ההסמכה הטכנולוגית במהלך שלוש שנות הלימודים (ממועדי קיץ של כיתה י') כך שניתן יהיה להעניק סיוע ברמת בית הספר או היישוב לקראת בחינות ההמשך להשגת זכאות לתעודה משולבת
- ההשתתפות בצוותי היגוי של הרווחה החינוכית ולקיחת חלק בתהליכי קבלת החלטות על פי מאפייני הרשות/ יישוב
- מקומו של רכז שח"ר בצוות הבין מקצועי של בית הספר במיוחד בכל הקשור לתלמידי תל"מ, הכיתות הייעודיות ותכנית אמ"ץ בבתי ספר מקיפים
- יישום תכניות העשרה (מוסיקה, תיאטרון, הכנה לבחינות פסיכומטריות, הכנה לצה"ל וכיו"ב)

שעות הוראה בתחום:

- שעות סל טיפוח של חטיבות הביניים ישמשו את צוות החינוך של בית הספר לצמצום פערים לימודיים וחסכים חברתיים ורגשיים על רקע חברתי – כלכלי – תרבותי על פי הנהלים הקבועים בחוזרי מנכ"ל רלוונטיים והנחיות מנהלי המחוזות
- שעות סל טיפוח של החטיבה העליונה ינוצלו ליישום תכניות הכיתות הייעודיות (מב"ר ואתגר) ותכנית אמ"ץ על פי הנחיות ונהלי התכניות האלה המתעדכנים מעת לעת
- בחטיבות הביניים ינוצל תקציב הפרט של המחלקה לביקור סדיר, על פי צורך ויכולת, ליישום תכניות למניעת נשירה (כגון מל"א) בשיתוף ובתיאום עם צוות החינוך של בתי הספר והנהלות בתי הספר, בהנחיית האגף

פיתוח מקצועי:

- השתלמויות שנתיות למחנכים חדשים, בכיתות ותכנית שח"ר: תלם, אמ"ץ, מב"ר ואתגר
- השתלמויות שנתיות לבעלי תפקידי ההדרכה וההנחיה בכל תכניות האגף בשנתם הראשונה בתפקיד
- השתלמויות שנתיות לקציני הביקור הסדיר בשנתם הראשונה בתפקיד
- השתלמויות שנתיות לרכזי שח"ר ביישובים ובבתי ספר
- השתלמויות שנתיות למנחים ביישובים ולמנחים המחוזיים
- השתלמות שנתית למנהלי בתי ספר, ולבעלי תפקידים רלוונטיים בו (יועצות, רכזי מקצוע או מורים מקצועיים) שבבית ספרם מיושמת לראשונה תכנית תל"מ אומץ וכתות מב"ר ואתגר ולמנהלי בתי ספר ייעודיים: מרכזי חינוך ונוער ומפתנים

הדרכה:

- בבתי ספר בהם פועלות כיתות "שח"ר" ו/או שעות סל טיפוח תוקצה הדרכה באמצעות מפקחי שח"ר במחוזות
- מחנכים וצוותי חינוך של כיתות תלם, מב"ר, אתגר ותכנית אמ"ץ יקבלו הנחיה והדרכה שוטפים

הערכה ובקרה בית ספריים:

- מעקב אחר הביקור הסדיר של תלמידיו כמתחייב מחוק לימוד חובה ועל פי הנהלים הקבועים בחוזרי מנכ"ל, בשיתוף ובתאום עם קצין הביקור הסדיר של בית הספר
- קיום מפגשי הצוות הבין מקצועי של בית הספר על פי הנהלים בשיתוף רכז שח"ר כגורם מקצועי בכל הקשור לגיבוש פתרונות מתאימים לתלמידים בסיכון לנשירה לסוגיה
- מעקב אחר תוצאות וציוני בחינות הבגרות של תלמידי הכיתות הייעודיות ותכנית אמ"ץ במהלך שלוש שנות הלמידה וגיבוש מענים כגון: ימי למידה מרוכזים, מידה בשעות אחר הצהרים וכיו"ב) איפשור היבחנות שנית במועד הקרוב ביותר כדי שיוכלו לסיים את כל דרישות הלימודים בקיץ כיתה י"ב

כיוונים למדדים אפשריים:

- השתתפות בעלי התפקידים במחוזות (רכזי תכניות מנחים ומדריכים) בהשתלמות המחוזית או הארצית המתאימה לתפקידם
- אחוז הזכאים **לתעודה 12 שנות** לימוד במפתנים
- מספר התלמידים הזכאים **לתעודה משולבת** בכיתות בבתי ספר ייעודיים
- אחוז ההצלחה של תלמידי הכיתות הייעודיות ותכנית אמ"ץ בהשגת זכאות **לתעודת בגרות**
- אחוז תלמידי כיתת אתגר שיגיע לזכאות **לתעודת בגרות משולבת**
- אחוז ההצלחה של הכתות הייעודיות ותוכנית אומץ לטיוב **תעודת הבגרות** (4-5 יח"ל באנגלית ו/או מתמטיקה)
- אחוז התלמידים הנושרים ממוסדות חינוך על יסודיים בכלל

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תורמת הכשרת צוות להוראה לתלמידים בהדרה על רקע חברתי – כלכלי – תרבותי ובסיכון?
- מהי החשיבות בקידום תלמידים שנכשלו בבחינת בגרות בקיץ כיתה י', בחורף או בקיץ כיתה י"א או בחורף כיתה י"ב?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי "שח"ר" במחוזות
- לאגף "שח"ר" במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- אגף שח"ר

חזרה לתוכן העניינים

סמסטר קיץ – "המחצית השלישית"

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולות הכלה

המשימה:

- העלאת שיעור הזכאים לתעודת בגרות באמצעות לימוד לקראת בחינת בגרות במקצועות החובה במרכזי למידה בפריסה ארצית במשך חמישה שבועות במהלך חופשת הקיץ

המטרות בתחום:

- הגדלת אחוז התלמידים הזכאים לתעודת בגרות
- פיתוח אחריות אישית ללמידה ולהישגים
- טיפוח תחושת המסוגלות האישית והראייה האופטימית
- קידום אוכלוסיות מיוחדות של מתקשים, בעלי צרכים מיוחדים, אוכלוסיות בסיכון

האוכלוסייה:

- תלמידי כיתות י'-י"ב מתקשים שנכשלו בבחינת בגרות מסוימת או בעלי ציון בית ספרי שלילי שיוביל לציון סופי שלילי אם היו ניגשים לשאלון בבחינת בגרות ללא למידה נוספת

כיוונים אפשריים לפעולה:

- מיפוי ואיתור תלמידים העומדים בקריטריונים והמתאימים לתכנית
- הפניית התלמידים לתכנית
- העמדת איש קשר לכל תקופת התנהלות התכנית

שעות הוראה בתחום: (מותנה באישור תקציבי)

- 100 שעות להוראה לקבוצה לקראת בחינת בגרות בהיקף של 1 יח"ל
- 130 שעות להוראה לקבוצה לקראת בחינת בגרות בהיקף של 2-3 יח"ל

פיתוח מקצועי:

- לצוות המורים - באמצעות קורס לפיתוח מקצועי בטרם ההוראה, וכן בעזרת פורום מקצועי אינטרנטי לפיתוח מקצועי המלווה בקבלת חוברות הדרכה ומערכי שיעור

הדרכה:

- הדרכה מתבצעת באמצעות רכזי מקצוע מטעם הזכיין המגיעים לשיעורים, הצופים בהם והנותנים משוב
- מדריכי מטה מטעם האגף לחינוך על יסודי

באחריות המנהל:

- לוודא שנעשה מיפוי ואיתור התלמידים על פי הקריטריונים והפנייתם לתכנית
- למנות איש קשר לכל תקופת התנהלות התכנית ולחתום על טופסי ההפניה
- לעדכן את האגף לחינוך על יסודי לגבי הצורך במתן הנחות לתלמידים הזקוקים

הערכה ובקרה:

- התכנית נבחנת ע"י הראמ"ה
- התכנית מבוקרת ע"י הגוף המפעיל וע"י מדריכי המטה של האגף לחינוך על יסודי
- מדד הבחינה של התכנית הוא הציונים הסופיים בבחינות הבגרות של התלמידים המשתתפים בתכנית

כיוונים אפשרים למדידה:

- מספר בתיה"ס המפנים תלמידים מתאימים לתכנית
- מספר בתי הספר העוקבים אחר תוצאות התלמידים בתום התכנית
- מספר המרכזים בהם התכנית פועלת
- מספר הקבוצות הפועלות במהלך המחצית השלישית
- מספר התלמידים המתמידים בתכנית
- מספר התלמידים שעברו בהצלחה את בחינת הבגרות במועד המיוחד של סמסטר קיץ

נקודות מוצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו אודות מדדי תוצאה:

- באיזו מידה "המחצית השלישית" תורמת לטיפול נכון בתלמידים מאתגרים ולטיפול מקבל שלהם?
- באיזו מידה "המחצית השלישית" תורמת לתחושת מסוגלות גבוהה יותר בקרב תלמידים?
- באיזו מידה "המחצית השלישית" תורמת לעלייה בהישגים של תלמידים המשתתפים בתכנית בהמשך לימודיהם?
- באיזו מידה "המחצית השלישית" ורמת לשיתוף הורים בהצבת היעדים לתלמידים ובהשגתם?
- באיזו מידה מספר התלמידים הפונים למקצוע מסוים מעיד על קושי? של מי? איך פותרים זאת?
- באיזו מידה מעורבות בית הספר בנעשה בתכנית "המחצית השלישית" תורמת לקידומה?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' חינוך על יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

איתור,אבחון, למידה, הערכה – אל"ה (תכנית ארצית)
וט"ל - טיפוח הלמידה (המינהל לחינוך התיישבותי)

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולות הכלה

המשימה:

- קידום התלמידים המאתגרים והבניית תהליכי הוראה המותאמים ללומד בכיתה ובמסגרת קבוצתית

האוכלוסייה:

- תלמידי כיתות ז'- ט' המאתגרים בלמידה שאותרו באמצעות מבדק מיפוי בראשית כיתה ז' (מבדק "עמי"ת") ושאינם זכאים לתמיכה באמצעות החינוך המיוחד (אינם תלמידים משולבים)

פעולות וכיוונים אפשריים:

- יצירת מבנה ארגוני המאפשר מבט מערכתי על אוכלוסיית התלמידים בכלל ועל אוכלוסיית התלמידים המאתגרים בפרט.
- העלאת המודעות של המורים לשונות בקרב אוכלוסיית התלמידים
- איתור תלמידים עם קשיי למידה ו/או ליקויי למידה עם כניסתם לחטיבת הביניים.
- בניית תכניות התערבות מותאמות לתלמידים המאותרים כדי לקדמם וכדי למנוע התפתחות גורמי סיכון.
- פיתוח מקצועי למורים –רכישת ידע בנושאים המחזקים את איכות ההוראה לתלמידים מאתגרים לדוגמה: קשיי למידה, ליקויי למידה, דרכי עבודה עם תלמידים מאתגרים, אסטרטגיות הוראה לתלמידים ליקויי למידה בתחומי דעת שונים וכדומה.
- קידומם של התלמידים המאתגרים בדרכים מגוונות ובאמצעים יצירתיים, שיפור דימויים העצמי והובלתם להצלחה.

מרחבי הגמישות:

- גמישות באופן מתן הסיוע לתלמידים: שעות אורך/רוחב; הוראה שיתופית; עבודה בקבוצה קטנה במקביל לשיעור בכיתה, עם מורה מאותו תחום דעת בו מתנהל השיעור בכיתה
- איגום משאבים המיועדים לקידום תלמידים מאתגרים בהתאם להנחיות יעד ההכלה (מארז מתנ"ה) ועבודה עפ"י עקרונות יעד ההכלה ועקרונות תכנית אל"ה

שעות הוראה בתחום: (מותנה באישור תקציבי)

- שעות ההוראה במסגרת התכנית ניתנות בקבוצות קטנות או במסגרת הוראה שיתופית בכיתה:
  - האגף לחינוך על יסודי או המחוז מקצה עד 8 ש"ש לחטיבות ביניים המשתתפות בתכנית
  - ביה"ס מקצה לפחות 4 ש"ש מתקן בית הספר לטובת הפעלת התכנית

התכנית מופעלת בבית הספר בהיקף של 12 ש"ש לכל הפחות

פיתוח מקצועי:

- למת"ליות (מורה מעריכת תפקודי למידה) - קורס לפיתוח מקצועי ארצי בתחום, מטעם האגף לחינוך על- יסודי
- למורים המלמדים בתכנית מבתי הספר המשתתפים בה - קורס לפיתוח מקצועי מתוקשב של תכנית אל"ה, מטעם האגף לחינוך על- יסודי

הדרכה:

- במסגרת התכנית מועסקת בבית הספר מת"לית אשר מנחה את הצוות החינוכי בבניית תכניות הוראה ותכניות עבודה המותאמות לצורכי התלמידים שאותרו על בסיס הנתונים שהתקבלו ממבדק "עמי"ת"
- מדריכות מחוזיות מנחות את הצוותים החינוכיים ואת המת"ליות בבתי הספר בהם פועלת תכנית אל"ה
- יש לקבוע זמנים מוגדרים לקבלת ההנחיה
- יום הדרכה - יום רביעי

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- הקמת צוות רב מקצועי בית ספרי בראשות מנהל/ת ביה"ס המורכב מכל בעלי התפקידים (רכז שכבה, מת"ל/ית, יועץ/ת פסיכולוג/ית, מורה/ת שילוב, מחנכים, רכז עברית, אחר), בהתאם להנחיות יעד ההכלה
- גיבוש מדיניות הטיפול הבית ספרית תוך תכנון התהליכים הפדגוגיים ברמה המערכתית והפרטנית בביה"ס כך שינתן מענה הולם לצרכים של התלמידים המאתגרים.
- מיפוי המשאבים העומדים לרשות בית הספר ואיגומם לקידום תלמידים מאתגרים
- בניית תכנית עבודה שנתית להפעלת תכנית אל"ה עפ"י העקרונות המנחים
- הגדרת התפוקות המצופות ומדדי ההצלחה ביחס לתחומים המטופלים וביחס להטמעת תהליכי העבודה שבתכנית
- שיבוץ שעות הליווי וההנחיה של המת"לית עם המורים במערכת השעות הבית ספרית ובמערכות האישיות של המורים המשתתפים בתכנית
- חלוקת השעות המוקצות לעבודה עם תלמידים בין מספר מורים המלמדים את התלמידים המאתגרים

הערכה ובקרה בית ספריים:

- מתקיים מעקב אחר התקדמות התלמידים המאתגרים
- במסגרת ישיבות ועדת ההיגוי לאורך שנה"ל מתקיימת הערכת התכנית על מרכיביה השונים ע"י הצוות החינוכי ומתקבלות החלטות על בסיס הערכה לשינויים בהתאם.

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר העובדים עפ"י עקרונות התכנית
- מספר בתי הספר המשתמשים במבדק עמי"ת כבסיס לתכנון ההוראה
- מספר המת"ליות המשתתפות בהשתלמות מת"לים
- מספר בתי הספר השולחים נציג אחד לפחות להשתתפות בקורס לפיתוח מקצועי מתוקשב לרכישת מיומנויות וכלים לקידום תלמידים מאתגרים
- מספר המורים המדווחים על שינוי בדרכי ההוראה בעקבות הלמידה בקורס המתוקשב במסגרת הפיתוח המקצועי
- מספר התלמידים הלומדים בתכנית ומשפרים את הישגיהם

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה התכנית להתקדמותם של התלמידים המאתגרים?
- באיזו מידה תרמה התכנית לפיתוחם המקצועי של המורים ולטיוב דרכי ההוראה?
- באיזו מידה תכנית אל"ה מהווה פלטפורמה לניהול מערכתי ומאפשרת אגם של מרכיבים שונים בתהליכי העבודה עם התלמידים המאתגרים בבית הספר ובאיזו מידה מקדמת את יישום יעד ההכלה?

תכנית ט"ל

- בחטיבות הביניים השייכות למינהל לחינוך התיישבותי, מופעלת תכנית ט"ל (טיפוח למידה) המבוססת על תכנית אל"ה ועל תכנית לטיפוח הקריאה שפותחה בעבר במינהל לחינוך התיישבותי. פרטים ניתן למצוא באתר האגף לחינוך על יסודי.
- במסגרת תכנית ט"ל פועלים בבתי- הספר מובילי תכנית ולא מת"ליות. כל האמור במסמך זה מתאים לתכנית ט"ל ויש להתייחס בהיגדים השונים למובילי תכנית במקום למת"ליות.
- תקצוב בתי- הספר בתכנית ט"ל- דיפרנציאלי, בהתאם למפתחות של המינהל לחינוך התישבותי.

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לאגף א' חינוך על יסודי *תכנית אל"ה - תכנית ט"ל- אתר האגף לחינוך על- יסודי

חזרה לתוכן העניינים

תכנית החומש - למגזרים דוברי השפה הערבית

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולות הכלה

האוכלוסייה:

- תלמידי העל יסודיים במגזר דוברי השפה הערבית על כל גווני האוכלוסייה

משימה א':

- שיפור ההישגים הלימודיים שיתבטא בעלייה הדרגתית ועקבית באחוז הזכאים לתעודת בגרות מלאה ואיכותית ובתוצאות מבחני המיצ"ב והמבחנים הבינלאומיים

הפעולות וכיווני פעולה אפשריים:

- טיפוח המיומנויות בשפת אם, מתמטיקה, מדעים ואנגלית בכתות ז'-ט'.
- הפעלת תכניות להעלאת שיעור הזכאות לבגרות ולהעלאת איכות תעודת הבגרות במקצועות, מתמטיקה, אנגלית, שפה, מקצועות מדעיים וטכנולוגיים בהיקף של 5 יח"ל
- אבחון התלמידים המאתגרים בבתי ספר במיקוד אשר יקבלו תמיכה בתכנית התערבות
- טיפוח תרבות למידה מהצלחות באמצעות קבוצות מיקוד של בתי ספר מצליחים כמקור ללמידת בתי ספר נוספים
- היכרות ולמידת כלים לאיתור ולאיבחון תוך הטמעתם בעבודה עם תלמידים מאתגרים
- קידום הפדגוגיה האיכותית תוך ליווי והנחיית צוותי בתי הספר

משימה ב':

- צמצום מימדי האלימות והעשרת תרבות הפנאי

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בניית תכנית מערכתית יישובית לקידום החינוך ולהעשרת תרבות הפנאי של בני הנוער במגזר הערבי
- הפעלת תכניות יישוביות לחיזוק תנועות הנוער ביישובים הערביים
- חינוך לחיי קריירה והכוון מקצועי

משימה ג':

- הנגשת ההשכלה הגבוהה לתלמידי י"ב במגזר הערבי

פעולות וכיוונים אפשריים:

- חשיפת התלמידים הערביים לאפשרויות התעסוקה השונות בארץ תוך מתן מענה פרטני לתלמידים מתלבטים לאחר החשיפה בתהליך בחירת המקצוע

שעות הוראה בתחום:

- במסגרת השעות הרגילה
- במסגרת שעות התגבור של החומש
- במסגרת השעות הפרטניות
- במסגרת השעות התוספתיות

פיתוח מקצועי:

- מורים ורכזים ישתתפו בקורסי פיתוח מקצועי בתחומי הדעת השונים, בהתאם למתווה המקצועי בתחום במסגרת תכנית ייעודית בפיתוח המקצועי הבית ספרי

הדרכה:

- הדרכות בית ספריות בתחומי הדעת שבית-הספר בחר להתמקד בהם ליווי והנחייה במפגשי הדרכה מגזריים, מחוזיים וארציים

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום מיפויים בית ספריים ביחס למצב התלמידים בתחומי הדעת השונים
- קיום אח"מ, דיון אודות תוצאותיו והבניית צעדים מעשיים ליישום ההחלטות שיתקבלו

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

מינוי רכז פדגוגי שתפקידו להוביל עם הצוותים המקצועיים בבית הספר תוכנית עבודה בהתאם ליעדי התוכנית

- הקצאת משבצת זמן קבועה במערכת למפגש עם המדריך / מלווה מטעם תוכנית החומש והרכז הפדגוגי
- קיום תהליכי מעקב ובקרה על הפעלת התוכנית והתקדמות התלמידים במסגרת קבוצות התגבור ברמת תלמיד
- לוודא שקיים מיפויי לתלמידים וכי התלמידים בעלי הצרכים הייחודים משתתפים במסגרת התוכניות שאושרו ע"י בית הספר והפיקוח הכולל
- בניית קבוצות תגבור בהתאם למיפויים ולצרכי התלמידים
- לאתר מורים מתאימים : מומחים לתחום הדעת ובעלי ניסיון בהוראה פרטנית ובהכנה לבגרות

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם מופעלות קבוצות למידה לקראת מבחני הבגרות
- מספר בתי הספר המקצים את שעות התגבור ומנצלים אותם בהתאם ליעדים
- מספר בתי הספר שבהם חל תהליך אבחון תלמידים מאתגרים
- מספר בתי הספר שבהם הופעלה תכנית חינוך לחיי קריירה והכוון מקצועי
- מספר בתי הספר שבהם הועבר שאלון לבדיקת אלימות
- מספר בתי ספר שבהם מופעלת מועצת תלמידים
- מספר בתי ספר שבהם יש פעילות נוער בשעות אחרי יום הלימודים הרגיל

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמו מסגרות הלמידה המגוונות לכלל התלמידים להעלאת הישגי הלומדים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למנהל אגף חינוך במגזר הערבי
- למפקחים במחוזות
- למנהלת האגף לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי
- לסגנית מנהלת המינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

קליטת תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

כללי:

לתלמידים עולים יש להתייחס בשני אופנים:

- לתלמידים עולים חדשים - הוראת השפה העברית כשפה שנייה (הקצאת שעות תקן)
- לתלמידים עולים ותיקים - שיפור השפה והשלמת פערים במקצועות הלימוד (הקצאת שעות לתכניות לעולים)

האוכלוסייה:

- תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים בכל חטה"ב ומוסדות החינוך העל יסודיים במגזר היהודי

המשימות לעולים חדשים:

- הקניית העברית כשפה שניה לתלמידים עולים
- שיפור השפה והשלמת פערים במקצועות הלימוד לעולים חדשים וותיקים
- מניעת נשירה של תלמידים עולים
- תגבור לקראת מבחני בגרות עם התאמות לתלמידים עולים

המשימות לעולים וותיקים:

- המשך ליווי באמצעות תכניות לתלמידים עולים במטרה לשפר את השפה ולהשלים פערים במקצועות הלימוד באמצעות תכניות כמו: שע"ל, הפרויקט הלאומי האתיופי ותכנית למניעת נשירה "עוגן"

פעולות וכיוונים אפשריים:

מבחינה ארגונית:

- בדיקה שכל תלמיד עולה מוקלד במצבת התלמידים כעולה, בהתאם לקריטריונים, כדי שהשעות יוקצו עבורו
- שליחת אישור "תעודת בירור פרטים על הנוסע" ממשרד הפנים עבור כל תלמיד תושב חוזר למפקחי/מרכזי קליטת תלמידים עולים במחוזות כדי שהשעות יוקצו עבורו
- שליחת מערכות שעות עבור השעות הייחודיות המוקצות לתלמידים עולים לאישור מפקחי/מרכזי קליטת תלמידים עולים במחוז
- העברת תשלום "סל קליטה-איגרת חינוך" שהגיע לביה"ס לתלמידים העולים הזכאים בהתאם לקריטריונים

מבחינה פדגוגית:

- חשיפת צוות בית הספר לסטנדרטים לקליטת תלמידים עולים במערכת החינוך ולהיערכות בתיה"ס הקולטים בהתאם
- הקצאת שעות לתלמידים עולים לרכישת השפה, שיבוץ מורים מתאימים, הקצאת זמן להנחיה מקצועית
- מעקב אחר התקדמותם של העולים בלימודים: העברת מבדקי מדף לבחינת יכולת ההשתלבות במקצועות הלימוד בכיתות
- הפעלת תכנית "שע"ל" לתלמידים אשר סיימו את שלב רכישת השפה הבסיסי ועברו בהצלחה את מבדקי המדף אבל עדיין זקוקים לסיוע לימודי

- בחירת התכניות המתאימות לתלמידים עולים מתוך מגוון התכניות הקיימות, בדגש על:
  - שיפור השפה והרחבת אוצר מילים של התלמידים העולים
  - שיפור אסטרטגיות הלמידה במקצועות הלימוד
  - השלמת פערים במקצועות הלימוד
  - תגבור לימודי לקראת מבחני בגרות עם התאמות לתלמידים עולים

מבחינה חברתית – תרבותית:

- הפעלת תכנית "עוגן" למניעת נשירה של תלמידים עולים בחטה"ב
- הפעלת סמינרים "עם ומדינה" לביסוס וחיזוק הזהות היהודית-ישראלית לתלמידים עולים בעל יסודי

שעות הוראה בתחום: (מותנה באישור תקציבי)

- הפעלת מינימום של 6 ש"ש לתלמיד עולה אחד בביה"ס בהתאם לקריטריונים המתפרסמים בחוזר מנכ"ל
- הפעלת 2 ש"ש לתכנית "שע"ל" בהתאם לקריטריונים המתפרסמים בחוזר מנכ"ל, מינימום 5 תלמידים שילמדו בשעות קצה
- הפעלת 3 ש"ש לקבוצת תלמידים בתכנית "עוגן" למניעת נשירה של תלמידים עולים הלומדים בחטה"ב
- לתלמידים עולים חדשים הלומדים עברית כשפה שנייה יש להקצות את השעות ולהכין תכנית עבודה אישית ומערכת שעות בהתאם לתכנית הלימודים לעולים ובעזרת חומרי הלימוד המתאימים

פיתוח מקצועי:

- למורים המלמדים תלמידים עולים קורס לפיתוח מקצועי בהיקף 30 שעות במסגרת המתווה בתחום
- למורים שבכיתתם לומדים גם תלמידים עולים – קורס לפיתוח מקצועי בהיקף 30 שעות במסגרת המתווה בתחום
- למורים המלמדים בתכניות לתלמידים עולים "מגוון" –קורס לפיתוח מקצועי במסגרת המתווה בתחום
- לכלל המורים העובדים עם עולים - הרצאות מצולמות באתר "קליטת תלמידים עולים"

הדרכה:

- מדריכי אגף קליטת תלמידים עולים, בהתאם לצורך
- יש לאפשר למורים זמן לקבלת ההנחיה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- בדיקת רישום התלמידים כעולים במצבת התלמידים
- בדיקת הקצאת השעות לתלמידים עולים, בניית מערכת אישית, הקצאת מורה מתאים ומקום ללמידה
- ליווי תכנית העבודה לתלמידים עולים, מעקב ובקרה אחר יישומה תוך דיאלוג מתמיד עם מפקחי/מרכזי קליטת תלמידים עולים במחוזות
- הטמעת הסטנדרטים לקליטת תלמידים עולים והיכרות של צוות ביה"ס עם תרבויות ארצות המוצא
- הטמעת ההמלצות להתמודדות עם אתגרים פדגוגיים בעבודה עם תלמידים עולים
- בדיקת קבלת כספי סל קליטה/אגרת חינוך לתלמידים עולים
- ליווי ומעקב אחר התקדמותם של התלמידים העולים
- שיתוף ההורים והגברת מעורבותם בתהליך החינוכי

הערכה ובקרה בית ספריים:

- ביה"ס מקיים פעולות בקרה על ניצול אפקטיבי של השעות
- ביה"ס מקיים מעקב אחר התקדמות התלמידים העולים ושליטתם בשפה העברית הכתובה והדבורה
- ביה"ס בוחן את אופן השתלבותם החברתית של התלמידים העולים
- ביה"ס מעביר לתלמידים העולים מבדקי מדף לבחינת יכולת השתלבותם במקצועות הלימוד בכיתות

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם הוקצו כראוי השעות שהועברו לטובת התלמידים העולים
- מספר בתי הספר בהם ציוני העולים מצביעים על כך שחלה התקדמות רבה בשליטתם בשפה העברית כשפה שנייה
- מספר בתיה"ס המדווחים כי התלמידים העולים משתלבים חברתית במידה רבה
- מספר בתי הספר בהם, בהתאם לתוצאות מבדקי המדף, שולבו התלמידים העולים במקצועות הלימוד בכיתות

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה העבודה הפרטנית/הקבוצתית עם העולים להשתלבותם החברתית?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי/מרכזי קליטת תלמידים עולים במחוזות
- לאגף לקליטת תלמידים עולים במינהל הפדגוגי

לאתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה:

- אגף קליטת תלמידים עולים

חזרה לתוכן העניינים

קידום תקשוב בחטיבות הביניים

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1:

- התאמת מערכת החינוך למאה ה- 21

המשימה:

- הטמעה ויישום של סביבות מתוקשבות להוראה ולמידה הנתמכות בטכנולוגיית ה-ICT לשם קידום פדגוגיה מיטבית והקניית אוריינות המאה ה- 21 למורים ולתלמידים

האוכלוסייה:

- כ- 156 חטיבות ביניים בכל המגזרים (בנוסף ל – 156 חטיבות שהצטרפו לתכנית בשנה"ל תשע"ג)

מרכיבים מרכזיים:

יישום התכנית מבוסס על שבעה מרכיבים מרכזיים :

- תכנית עבודה כוללת המשלבת את התפיסה החינוכית והארגונית של בית הספר
- הקניית אוריינות מחשב ומידע בתהליכי הוראה- למידה
- יישום הוראה- למידה- הערכה בסביבה מקוונת בתחומי הדעת בכל הכיתות
- שימוש בטכנולוגיית ה-ICT לניהול מידע בית ספרי (כלי לניהול פדגוגי ומנהלי-ארגוני)
- שימוש בפורטל הבית ספרי כסביבת למידה וכסביבה חברתית- תרבותית של בית הספר
- יישום פעילויות למידה שיתופית ותקשורת במרחב הוירטואלי, תוך כדי שימוש במגוון כלים שיתופיים
- יישום תכנית בית-ספרית לקידום מודעות התלמידים להתנהגות אתית ומוגנות ברשת

שעות הוראה בתחום:

- שיעורים משולבי תקשוב לפחות 20% משעות החודשיות של תחום דעת
- שיעורים ללימוד עקרונות האתיקה וגלישה נבונה ברשת - 4 פעילויות בשנה

פיתוח מקצועי:

- למנהלים באמצעות מכון "אבני ראשה" (40 ש')
- למדריכי אשכול (60 ש' X 3 שנים)
- למדריכים בתחומי הדעת (60 ש' בשנה הראשונה ו-30 ש' בכל אחת מהשנתיים הבאות)
- לרכז תקשוב – (60 ש' בשנה הראשונה ו-30 ש' בכל אחת מהשנתיים הבאות)
- לצוות הבית ספרי במסגרת פיתוח בית ספרי (30 ש')
- למורי ז'-ט' במסגרת הפיתוח המקצועי בתחום הדעת - בשילוב תקשוב (30 ש')
- הפיתוח המקצועי של המורים ובעלי התפקידים בתחומי הדעת מבתי הספר שבתכנית יהיו משולבי תקשוב

הדרכה:

- הדרכת רכזי תקשוב באמצעות מדריכי אשכול
- הדרכת מורים באמצעות מדריכי תחומי הדעת ורכזי התקשוב

תפקיד המנהל/ת, רכז התקשוב ומדריך האשכול:

- הכרת מדיניות המשרד להתאמת מערכת החינוך למאה ה- 21 ושילובה בחזון הבית ספרי
- פיתוח תכנית לימודים בית ספרית רב שנתית משולבת טכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT)
- פיתוח והפעלה של תכנית חינוכית לתפקודם של ילדים בסביבה החדשנית ובכלל זה הוראת מיומנויות התקשוב, ואתיקה ומוגנות ברשת
- פיתוח פורטל בית ספרי פעיל ואיכותי הכולל והמפעיל סביבות למידה מקוונות ותקשורת עם תלמידים והורים תוך הקפדה על כללי האתיקה
- הגדרת מאפייני סביבת הלמידה החדשנית: התשתית הפיסית, הציוד ההיקפי ואפשרויות התקשורת הדרושים לפיתוח פדגוגיה איכותית ולמימושה בשיתוף עם הפיקוח, הצוות, הרשות המקומית וההורים
- בחירת מאגרי מידע מסוגים שונים והעמדתם לרשות המורים והתלמידים
- קידום למידה שיתופית בין תלמידים בארץ בשפתם ועם תלמידים מחוץ לארץ בשפה זרה
- לוודא שתהליכי הפיתוח המקצועי של צוות המורים מתייחסים גם להיבטים פדגוגיים בסביבה הדיגיטלית
- ליווי, קידום ופיתוח דרכי הוראה מגוונות באמצעים הדיגיטליים בהתחשב בשונות הלומדים
- העצמת רכז התקשוב ע"י ארגון זמן ופניות של צוותי תחומי הדעת לעבודה בקידום ההוראה בסביבה המתוקשבת
- קידום שיח משותף בנושא פדגוגיה חדשנית באמצעות כלים טכנולוגיים עם מערך ההדרכה הנכנס לחטיבה והרכז.
- קיום הנחיות חוזר מנכ"ל להקמת ועדת היגוי בנושא חיים ברשת.
- ליווי אופן ביצועם של שיעורים משולבי תקשוב בתחומי הדעת לאורך השנה.

פעולות מינהל מדע וטכנולוגיה לקידום היעד:

- פיתוח מקצועי של אנשי מטה, מפקחים, מדריכים, מנהלים, רכזי מקצוע ורכזי תקשוב בית ספריים, מורים ומורי מורים במוסדות האקדמיים להכשרת עו"ה ובמרכזי הפסג"ה
- פיתוח מקצועי בית ספרי וליווי למנהלים, לבעלי תפקידים ולצוות בית הספר על פי המתווה לפיתוח מקצועי
- התקנת תשתיות ליישום טכנולוגיית ICT להפעלת סביבות למידה מתוקשבות במוסדות החינוך
- אפיון, הקמה והפעלה של סביבות למידה מתוקשבות ומאגרי תוכן לימודיים דיגיטאליים שיעמדו לרשות המורים והתלמידים
- העשרת פורטל התוכן החינוכי ביחידות הוראה בתחומי דעת שונים
- הדרכה ולווי בתי ספר, מנהלים, רכזי תקשוב וצוותי מורים
- משוב, בקרה ורפלקציה

פעולות האגף לחינוך על יסודי לקידום הניהול הפדגוגי של סביבת למידה מתוקשבת:

- ליווי המנהלים באמצעות המפקחים הכוללים תוך הדגשת ההיבטים הפדגוגיים
- ייזום פרסום נהלים מותאמים לתפקוד בתי הספר במציאות הטכנולוגית בתיאום ובשיתוף מינהל מדע וטכנולוגיה

נקודות מוצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמו השעורים מתוקשבים במקצועות ההוראה השונים לטיפוח הסקרנות בקרב הלודים?
- באיזו מידה תרמה הפעילות הארגונית והפדגוגית בסביבה המתוקשבת לקידום הפדגוגיה והאוריינות במאה ה-21?
- באיזו מידה תרם שילוב התקשוב בתחומי דעת שונים לשיפור האקלים הבית ספרי?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי התקשוב ולמפקחים הכוללים במחוזות
- למפקחת הארצית לתקשוב במינהל מדע וטכנולוגיה
- לאגף לחינוך על-יסודי במינהל הפדגוגי

אתר אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- התאמת מערכת החינוך למאה ה-21

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח דרכי הערכה לצורך קידום מקצועי של מורים ושל מנהלים

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה, תשרת את צרכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג1:

- התאמת מערכת החינוך למאה ה- 21

הרציונל:

- תהליכי הערכה שיטתיים, הוגנים ומעוגני ראיות ועדויות, המהווים חלק מתרבות בית-הספר, ייטיבו עם איכות ההוראה וישפרו אותה

המשימה:

- פיתוח תהליכי הערכה מעצבים ומסכמים לצורך קידום מקצועי של מורים ושל מנהלים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- שיח בית-ספרי בהקשר למשמעות ההערכה כחלק משיפור ההוראה ובית הספר, לתהליכי ההערכה ולממצאים המצופים
- בחירת קבוצת המוערכים בכל מסגרת בית ספרית וזיהוי המאפיינים של קבוצה זו
- הגדרת קשרי מעריך/מוערך במערכת המתוקשבת
- בניית תכנית עבודה שנתית להערכת עובדי הוראה: קביעת תאריכי צפייה, עריכת תצפיות, איסוף עדויות/ראיות
- מתן משוב והזנת המערכת המתוקשבת בתוצאות
- הנחייה ועידוד של עובדי ההוראה המוערכים לביצוע הערכה עצמית בתהליך
- הכשרת מורי המורים והמדריכים לשילוב ושימוש במרכיבי הערכה במסגרות הפיתוח המקצועי

ימי הכשרה והשתלמויות:

- הכשרה במסגרת פיתוח מקצועי ארצי ומחוזי לאוכלוסיות מגוונות: מעריכים קיימים, מעריכים חדשים במסגרת "אופק חדש"
- מיקוד במכלול המימדים הקשורים לתהליך הערכת עובדי ההוראה - למפקחים , למנהלים ולבעלי תפקידים בהטמעת רפורמת "עוז לתמורה"
- הכשרה במסגרת פיתוח מקצועי בית ספרי, ליווי מורים, מפקח ומנהליו
- למידה והכשרה במסגרת של אשכולות ו/או חניכה של מנהלים/מפקחים ומנהלים
- פתיחת מסגרות למידה למנהלים על פי בחירה, הקשורים לתהליך הערכת עובדי ההוראה

תפקיד המנהל והמפקח:

- מפקחים - לסייע בהכשרה מותאמת למנהלים וותיקים – תחזוקת הידע ועדכונו ולהכשרת מותאמת למנהלים חדשים (בתיאום עם המטה)
- להוביל ולבצע את תהליך ההערכה, לקיים דיון במשמעות ההערכה ובממצאי ההערכה
- מנהלים - לקחת חלק פעיל במפגשי מפקח ומנהליו ובימי עיון בנושא
- מנהלים ומפקחים - לנתח וללמוד את ההשתמעויות הנובעות מנתוני תהליכי ההערכה מדי שנה על מנת לבנות מסלולי התפתחות מקצועית מותאמים.

בקרה והערכה:

- תהליך ההערכה יהיה בסיס לשיפור איכות ההוראה/הניהול ולהגדרת היעדים לתכנית עבודת המנהל/המפקח

- דוחות סטטוס תקופתיים
- הכשרה של קבוצת מנהלים חדשים אחת לפחות בכל מחוז – 60 משתתפים
- הכשרת 60 מפקחים בחינוך העל יסודי בנושא הערכה במסגרת רפורמת אופק חדש
- הכשרת מפקחים ובעלי תפקידים כמעריכים חדשים לאוכלוסיות ייעודיות – יועצות , עו"ה במקצועות הבריאות
- הערכת עו"ה – 12,000 מורים
- הערכת יועצות – פיילוט – כ- 400 יועצות
- הערכת מנהלים – 1100 מנהלים
- הערכת סגנים – כ- 450 סגנים
- הערכת עו"ה בחינוך העל יסודי – בכפוף להסכמות שיוגדרו עם האגף לחינוך עי"ס.

קישור לאתר הערכת עובדי הוראה:
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/HaarachatOvdeyHoraa

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לממונה הערכת עו"ה בלשכת המשנה למנכ"ל – estyjo@education.gov.il

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח מקצועי של עובדי הוראה ב"אופק חדש"- חט"ב

מטרה ג:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ג1:

- חיזוק מעמד המורה ושיפור איכות ההוראה

המשימה:

- הכשרה, התמחות ופיתוח מקצועי של עובדי ההוראה

כללי:

בשנה"ל הבאה תורחב הגמישות בנושא הפיתוח המקצועי לצורך קידום בדרגה, בהתאם להנחיות הבאות:

א. עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה, מתוך סך השעות הנדרשות לקידום (120/180/210) כשמינמום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות (כדי לשמור על עקרון הלמידה לאורך החיים)

ב. במידה ועו"ה למד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה 60 השעות לדרגה הבאה

ג. לעו"ה יוצעו מודולות שונות של 30 שעות - כדי לאפשר בחירה של יותר מנושא אחד.

ד. על הנושא/התחום שבמסגרת הפיתוח המקצועי של המורה יחליטו בדיאלוג משותף מנהל בית-הספר והמורה, תוך התייחסות לצורכי המורה, לצורכי בית-הספר ולמדיניות המערכת.

הרציונל:

- התפתחות מקצועית היא פיתוח מתמיד של הידע והמיומנויות המקצועיים לאורך שלבי הקריירה של עובד הוראה[7] (Life Long Learning) כחלק מובנה בעבודתו.
- ההתפתחות מתרחשת במהלך התפקוד המקצועי, במסגרות פנים בית-ספריות וחוץ בית-ספריות. התפתחות זו מתרחשת בתוך התפקידים ובין התפקידים, בתחומי הדעת, בתחומי הניהול הפדגוגי ובתחום החינוכי והארגוני
- הנחות היסוד הן:
  - פיתוח מקצועי של עובדי ההוראה ישפר את מעמדו ואיכות הוראתו של עו"ה
  - שיפור תהליכי ההוראה של עו"ה, ישפיע על איכות הלמידה של התלמידים
  - הרחבת הידע והשבחת הכישורים של המורים ישפיעו במידה רבה על איכות תפקודו של בית-הספר
- מנהל/ת בתי הספר אחראי/ת ומוביל/ה את תהליכי הפיתוח המקצועי של עובדי ההוראה בבית ספרו בהתאם למדיניות משרד החינוך, למטרות וליעדים הבית ספריים, לצורכיהם המקצועיים של המורים ובהלימה לשלבי הקריירה המקצועיים שלהם

הנחיות הפיתוח המקצועי על רצף הקריירה בשנה"ל תשע"ד

- תכנון הפיתוח המקצועי יעשה באמצעות מערכת ממחושבת המכילה את כלל התכניות תוך קיום שיח מקדם בין עובד ההוראה למנהל ביה"ס ובראייה תלת שנתית
- המערכת הממוחשבת מכילה את כלל התכניות לפיתוח מקצועי לשנה"ל תשע"ד, מידע אישי על כל עובד הוראה (דרגה, השכלה, תעודות, ותק) ומידע על "היסטוריית התכניות לפיתוח מקצועי"
- תהליך מיפוי התכניות לפיתוח מקצועי ע"י עובד ההוראה יחל בחודש אפריל ויסתיים בחודש יוני (מכתב יישלח למנהלים)

[7] מתווה המדיניות נוסח בלשון זכר אך מכוון לגברים ונשים כאחד.

התמחות וכניסה להוראה

1. עו"ה מתמחה ישתתף בסדנת התמחות, המתקיימת באחת מהמכללות האקדמיות לחינוך/ האוניברסיטאות. השעות בשנת ההתמחות אינן מוכרות לקידום מקצועי, שכן בשנה זו המתמחה עדיין ללא רישיון לעיסוק בהוראה
2. עו"ה חדש בשנה הראשונה לכניסתו להוראה (בשנה שלאחר ההתמחות) ישתתף בקורס ייעודי למורים חדשים בהיקף של 60 שעות, באחת המכללות האקדמיות לחינוך/אוניברסיטאות, שעות אלה מוכרות לקידום מקצועי, והן כוללות שילוב של ליווי אישי ומפגשים קבוצתיים
3. עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה, מתוך 120 השעות הנדרשות לקידום בדרגה 1, כשמינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות. במידה ועו"ה ילמד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה השעות לדרגה הבאה

פיתוח מקצועי

פיתוח מקצועי בית ספרי

תכנית פיתוח מקצועי לצוות בית הספר (השתלמות בית ספרית) תהיה בהיקף של 30 שעות בלבד. ניתן לקיימה כל שנה. התכנית תבנה בהתאם לתכנית הפעילות הבעית ספרית

פיתוח מקצועי לעו"ה בדרגות 1-6

עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה, מתוך 180/120 השעות הנדרשות לקידום, כשמינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות.

במידה ועו"ה ילמד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה השעות לדרגה הבאה (להוציא שנת שבתון ולימודים לתואר שני ושלישי, ואפשרות להשלמה במקרים חריגים)

הנחיות מפורטות לעיון בחוברת ההנחיות באתר אגף א' לפיתוח מקצועי בכתובת:
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/meyda/PitoachMikzoei1-6/mitveh1-6.htm

פיתוח מקצועי לעו"ה בדרגות גבוהות (7-9)

עובדי הוראה בדרגות הגבוהות ילמדו במסגרת תהליכי למידה רפלקטיבית וחשיבה מחקרית, ביקורתית ברמה גבוהה בהקשר של תהליכי הלמידה, ההוראה והיישום בכיתה ובביה"ס.

משך הלימודים בכל דרגה הוא שלוש שנים מתוכן שנתיים במוסד האקדמי ושנה נוספת מתוך תכניות מתווה דרגות 1 עד 6, התכנית הינה מודולרית, ועו"ה רשאי להחליט מתי ילמד והיכן, ובלבד שבתום שלוש שנים יצבור 210 שעות.

מתכונת הלימודים:

- הלימודים במוסד האקדמי יתקיימו במהלך שנתיים בהיקף של 150 שעות, מתוכן 90 שעות עיוניות ו-30 שעות ליווי אישי והנחיית עמיתים ו-30 שעות לתכנון, חקירה וכתיבה של העבודה הנדרשת. בכל שנה תהיינה 45 שעות עיוניות, 15 שעות ליווי ו-15 שעות לכתיבה ועיון
- בשנה הנוספת מתוך השלוש (שנתיים ילמד באקדמיה) ילמד עובד ההוראה 60 שעות מתוך מתווה דרגות 1-6 בתאום עם מנהל בית ספרו
- מתווה המדיניות ורשימת המוסדות האקדמיים לפיתוח מקצועי של עובדי הוראה ב"אופק חדש" לדרגות 7-9, מפורט באתר "אופק חדש" של המשרד
- עובדי הוראה הנמצאים בדרגה שבין +6 ו-+8 (חצי דרגה), ילמדו לצורך קידום בדרגה מחצית משעות הפיתוח המקצועי הנדרשות, קרי, 105 שעות
- במידה ועו"ה ילמד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה השעות לדרגה הבאה
- ניתן לעיין במסמכי המדיניות ובהנחיות בכתובת הבאה:
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/meyda/PitoachMikzoei7-9/mediniut7-9.htm

סגני מנהלים ראשונים מכהנים

ילמדו במסגרת תהליכי התפתחות ולמידה המותאמים להגדרת תפקידם ולמבנה משרתם ב"אופק חדש":

- בשנה ראשונה להצטרפות "אופק חדש" ו/או לתפקידו ילמד בהיקף של 70 שעות בשנה (מתוכן 10 שעות התנסות)

סגני מנהלים שנה שנייה ואילך

- בשנה שנייה ואילך ילמד בהיקף של 40 שעות בשנה (מתוכן 10 שעות התנסות)
  בהתאם להנחיות המחוזיות בתכניות לסגני מנהלים, 40 שעות בשנה תכנית המיועדת לסגני מנהלים ו-30 שעות ממתווה דרגות 1-6 הכולל תכניות לפיתוח מקצועי בית ספרי, סה"כ 70 שעות בשנה
- במידה ועו"ה ילמד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה השעות לדרגה הבאה
- ניתן לעיין במסמכי המדיניות וההנחיות בכתובת הבאה:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/meyda/SganeyMenahalim

להרחבה:

ניתן לעיין במסמכי המדינות, תכני הפיתוח המקצועי וההנחיות באתר אגף א' לפיתוח מקצועי, בכתובת הבאה:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/meyda

לפרטים נוספים יש לפנות ל:

- מפקחי הפיתוח המקצועי במחוזות
- אגף א' לפתוח מקצועי לעו"ה

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח מקצועי של עובדי הוראה ב"עוז לתמורה" – חטיבות עליונות

מטרה ג:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ג1:

- חיזוק מעמד המורה ושיפור איכות ההוראה

המשימה:

- הכשרה, התמחות ופיתוח מקצועי של עובדי ההוראה

הרציונל:

- התפתחות מקצועית היא פיתוח מתמיד של הידע והמיומנויות המקצועיים לאורך שלבי הקריירה של עובד הוראה[8] (Life Long Learning) כחלק מובנה בעבודתו.
  ההתפתחות מתרחשת במהלך התפקוד המקצועי, במסגרות פנים בית-ספריות וחוץ בית-ספריות. התפתחות זו מתרחשת בתוך התפקידים ובין התפקידים, בתחומי הדעת, בתחומי הניהול הפדגוגי ובתחום החינוכי והארגוני.
- הנחות היסוד הן:
  - פיתוח מקצועי של עובדי ההוראה ישפר את מעמדו ואיכות הוראתו של עו"ה
  - שיפור תהליכי ההוראה של עו"ה, ישפיע על איכות הלמידה של התלמידים
  - הרחבת הידע והשבחת הכישורים של המורים ישפיעו במידה רבה על איכות תפקודו של בית-הספר
- משרד החינוך רואה במנהל/ת בתי הספר אחראי/ת ומוביל/ה את תהליכי הפיתוח המקצועי של עובדי ההוראה בבית ספרו בהתאם למדיניות משרד החינוך, למטרות וליעדים הבית ספריים, לצורכיהם המקצועיים של המורים ובהלימה לשלבי הקריירה המקצועיים שלהם

הנחיות הפיתוח המקצועי בשנה"ל תשע"ד

- הפיתוח המקצועי יתבסס על תכניות לפיתוח מקצועי שיגובשו ע"י היחידות המקצועיות במשרד החינוך. קורסים אלו יהוו את מתווה הפיתוח המקצועי
- תכנון הפיתוח המקצועי יעשה באמצעות מערכת ממחושבת המכילה את כלל התכניות תוך קיום שיח מקדם בין עובד ההוראה למנהל ביה"ס ובראייה תלת שנתית
- המערכת הממוחשבת מכילה את כלל התכניות לפיתוח מקצועי לשנה"ל תשע"ד, מידע אישי על כל עובד הוראה (דרגה, השכלה, תעודות, ותק) ומידע על "היסטוריית התכניות לפיתוח מקצועי"
- תהליך מיפוי התכניות לפיתוח מקצועי ע"י עובד ההוראה יחל בחודש אפריל ויסתיים בחודש יוני (מכתב יישלח למנהלים)
- עובד הוראה יוכל לזכות בגמול פיתוח מקצועי אחד לשנה לאחר שילמד בקורס/ים שהיקפם עד 112 שעות, יבצע את משימות הקורס ויהיה נוכח באופן סדיר בקורס. יחידת התכנית לפיתוח מקצועי המינימלית הינה בת 28 שעות לפחות. שעות מעבר לכפולות של 112 יוכרו בסך התחשיב לגמול הבא, בכפוף לעמידה בדרישות

[8] מתווה המדיניות נוסח בלשון זכר אך מכוון לגברים ונשים כאחד.

פיתוח מקצועי בית ספרי

- במסגרת שעות תומכות הוראה יתקיימו תהליכי פיתוח מקצועי בית ספרי לצוות ביה"ס, בהיקף של 60 שעות בשנה.
- לצורך גמול יוכרו 30 שעות מתוכן
- בשנים הראשונות במהלך הטמעת הרפורמה יושם דגש על פיתוח מקצועי בתחומים הבאים:
  - מאפיינים פדגוגיים- ארגוניים במסגרת הטמעת רפורמת "עוז לתמורה"
  - מאפייני ההוראה והלמידה במסגרת השעות הפרטניות
  - העמקת השיח המשמעותי בין המורה לתלמיד ובין כל באי בית- הספר

התמחות וכניסה להוראה

- מורה מתמחה ישתתף בסדנת התמחות, המתקיימת באחת מהמכללות האקדמיות לחינוך/ האוניברסיטאות. השעות בשנת ההתמחות אינן מוכרות לקידום מקצועי, שכן בשנה זו המתמחה עדיין ללא רישיון לעיסוק בהוראה
- מורה חדש בשנה הראשונה לכניסתו לתפקיד (בשנה שלאחר ההתמחות) ישתתף בקורס ייעודי למורים חדשים בהיקף של 56 שעות באחת המכללות האקדמיות לחינוך/אוניברסיטאות, שעות אלה מוכרות לקידום מקצועי, והן כוללות שילוב של ליווי אישי ומפגשים קבוצתיים

בעלי תפקידים

- הפיתוח המקצועי לבעלי תפקידים יכלול הכשרה טרם הכניסה לתפקיד ולמידה במהלך ביצוע התפקיד בפועל
- משנת תשע"ג ואילך יתקיימו קורסים להכשרת בעלי תפקידים (טרם תפקיד) בהתאם למתווה שייקבע על ידי היחידות הפדגוגיות במשרד החינוך
- משנה"ל תשע"ה יהיה מינוי בעל תפקיד בביה"ס על בסיס תעודת סיום של הכשרה
- מסמך המדיניות של פיתוח מקצועי לבעלי תפקידים וההנחיות ליישום הכולל את המוסדות המבצעים מפורסם באתר האגף בכתובת:
  http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PituachMiktzoie/oz/tafkidim.htm

להרחבה:

- במדריך לעבודת המנהל והמורה ("תלקיט") המפורסם באתר האגף לחינוך על-יסודי , ניתן למצוא מידע ביחס למאפיינים של השעות תומכות ההוראה ולתהליך הפיתוח המקצועי בכללותו

לפרטים נוספים יש לפנות ל:

- מפקחי הפיתוח המקצועי במחוזות
- אגף א' לפיתוח מקצועי

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח מקצועי של מנהלי בתי-ספר

מטרה ג:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ג1:

- חיזוק מעמד המורה ושיפור איכות ההוראה

כללי:

- מנהל בית ספר ב"אופק חדש" נדרש ללמידה והתפתחות מקצועית בהיקף של 70 שעות בכל שנה
  לשם כך, ישתתף המנהל בשני תהליכים במקביל:
  - תהליך אחד של "המפקח ומנהליו" בהיקף של 30 שעות כמסגרת חובה
  - התהליך השני, בהיקף של 40 שעות, נתון לבחירתו של מנהל בית הספר – תכנית מחוזית או תכנית ארצית למנהלים ב"אבני ראשה"
- יש לציין, כי מנהלים בראשית דרכם (שנה ראשונה או שניה בתפקיד), המקבלים הדרכה אישית, מחויבים בתהליך קבוצתי של 40 שעות, בנוסף להדרכה אישית

מסגרות התפתחות ולמידה:

- **המפקח ומנהליו (30 שעות)**
  במסגרת זו, שהיא כאמור חובה על המנהלים, יילמדו נושאים הקשורים לרפורמות הנוהגות במשרד החינוך וכן נושאים על סדר היום של המחוז, בהלימה ליעדי המשרד

- **תכניות בחירה מחוזיות (40 שעות)**
  לבחירת המנהלים יוצעו במחוזות נושאים שהנהלת המחוז החליטה להציב על סדר היום, לשם פיתוח מקצועי של עובדי ההוראה והמנהלים. הנושאים יפורסמו על ידי המפקחים על הפיתוח המקצועי וההרשמה להם תיעשה במסגרת המחוז, על ידי מנהל/ת בית הספר

- **תכניות בחירה ארציות ב"אבני ראשה" (40 שעות)**
  התכניות הארציות של **4X4**, שיפורסמו באתר של מכון "אבני ראשה", יתקיימו ברחבי הארץ והן עוסקות בתכני הליבה ובהלימה לתפיסת תפקיד מנהל בית ספר: הוראה ולמידה, הנהגת צוות ניהולו ופיתוחו המקצועי, קהילה מקצועית לומדת, פיתוח דרג הביניים, התמקדות ביחיד, ניהול מבוסס נתונים.
  ההרשמה לתכניות תיעשה על ידי המנהל/ת דרך האתר של המכון

  כמו כן, יתקיימו תכניות ארציות למנהלים **לקראת תפקידים** כגון: מדריכים אישיים, מנהלים קולטים, מנהיגים מערכתיים – גם הן בהיקף של 40 שעות

  בנוסף, תוצע גם תכנית **"צמרות"** בהיקף של 112 שעות בשנה, המיועדת למנהלים משנתם הרביעית בתפקיד ומכוונת לסייע למנהלים להתמודד עם אתגרים מורכבים בהובלת שינוי ושיפור בית ספרי

- **הערות:**
  - **תכנית פיתוח מקצועי בבית ספר** בהיקף של 30 שעות תוכר למנהל רק פעם ב-3 שנים (באותה דרגה).
  - **ללימודי תואר שני ותואר שלישי** רלוונטיים נדרש אישור של המפקח על הפיתוח המקצועי במחוז. לימודים אילו יוכרו לגמול בהיקף של 140 שעות (לשנתיים) בתום הלימודים ורק עם הצגת תעודת זכאות לתואר

חזרה לתוכן העניינים

אופק חדש בחטיבות הביניים

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים
- מימוש הפוטנציאל הפדגוגי והארגוני של רפורמת אופק חדש לשינוי הפרופסיה ומעמד המורה, להעצמת מנהל ביה"ס ולשינוי מעמיק בתהליכי חינוך-הוראה-למידה ובתפקוד בית הספר כארגון, לשם צמצום פערים ושיפור הישגי התלמידים, תפקודם, תחושותיהם ורווחתם

המשימות:

- קידום הישגי מערכת החינוך בחט"ב והעצמת מעמדם של עובדי ההוראה ובעלי תפקידים.
- יצירת סינרגיה בין ארבעת רכיבי אופק חדש: זמן תלמיד, זמן מורה, הערכת עובדי ההוראה, סגני המנהלים והמנהלים ופיתוח מקצועי
- יצירת חיבורים וקשר בין אופק חדש ועוז לתמורה בבתי ספר שש שנתיים בהן קיימות שתי רפורמות לשמירה על רצף חינוכי שש שנתי

האוכלוסייה:

- כל חטיבות הביניים (ותיקות שהצטרפו בעבר וחדשות המצטרפות בתשע"ד ל"אופק חדש")

תפקידי מנהל בית הספר:

- יישום הוראות חוזר המנהל הכללי המשולב בנושא אופק חדש המתמקד בהיבטים הפדגוגיים והמציג הנחיות להפעלת השעות הפרטניות ושעות השהייה בחטיבות הביניים
- עדכון החזון הבית ספרי לאור אופק חדש בשיתוף צוות ביה"ס וההורים
- ביצוע תהליך הטמעה של הרפורמה באמצעות אוגדן "כלים שלובים" שפותח באגף לחינוך על יסודי
- הפעלת מסגרות לפיתוח מקצועית של הצוות
- קידום תפקוד הכיתה ובית הספר כקהילת לומדים תוך מימוש ההזדמנויות שבמשאב "השעות הפרטניות"
- פיתוח תרבות ארגונית משתפת ומתכללת: חדר מורים משתף בתכנים שנרכשו במסגרת הפיתוח המקצועי, צוותים השוקדים על בניית תכניות עבודה ומערכים משותפים ועוד
- בניית מתווה לשימוש מיטבי בשעות השהייה, ובעיקר ל"שעות המנהל"

הפעולות ברמת בית הספר:

- תכנון וניהול משאב הזמן שהתווסף לביה"ס והטמעתו, בהלימה לצרכים פדגוגיים ואילוצים ארגוניים, תוך הבניית "פדגוגיה אחרת":

שעות פרטניות

- איתור צרכים בית ספריים ומיפויים
- ארגון הלמידה הפרטנית
- שיבוץ מורים
- תכנון הלימודים
- עיצוב סביבה לימודית
- מעקב, בקרה והערכה

שעות שהייה

- איתור צרכים בית ספריים ומיפוים
- הבניית פורומים לעבודת צוות
- תכנון הפעילות המקצועית של כל מורה בניהול זמן עצמי בהיבט הארגוני והפדגוגי
- תכנון הפעילות המקצועית של כל מורה מול גורמים שותפים (מורים/תלמידים/הורים)

- בניית מנגנונים להערכת ניצול יעיל של שעות השהייה

- הערה: תיאור מפורט של הנ"ל ניתן למצוא באוגדן "כלים שלובים" שפותח באגף לחינוך על יסודי ומצוי באתר האגף
- תיכנון הפיתוח המקצועי של כל אחד מעובדי ההוראה בשיתוף כל אחד מהם וכן פיתוח מקצועי בית ספרי, בהתייחס לצרכי ביה"ס וצרכי עובדי ההוראה
- ביצוע תהליכי הערכה בהלימה לנוהל שנקבע ותוך שימוש בכלי ההערכה האחידים שנוסחו
- גיוס באי ביה"ס להיענות מלאה להערכה של הראמ"ה תוך הטמעת תהליך ההערכת מורים בחט"ב

הפעולות ברמה מערכתית:

בהיבט הפדגוגי:

- מתן כלים והטמעת פדגוגיה אחרת למורים בשעה הפרטנית
- שימוש בכלים קיימים ופיתוח כלים נוספים העמקת הדיאלוג בין באי ביה"ס באמצעות קיום שיח משמעותי ואכפתי בין מורה-מחנך-תלמיד לקידום תפקוד התלמידים בתחום האישי, הלימודי והחברתי
- מתן מענה לשונות בין התלמידים
- ניצול מבנים, כלים, שגרות, תכניות ובניית חדשים לצורך צמצום פערים לימודיים בין התלמידים
- ניצול מבנים, כלים, שגרות, תכניות ובניית חדשים לצורך שיפור האקלים הבית ספרי, הפחתת האלימות, הגברת תחושת המוגנות והשייכות של כל באי ביה"ס
- קידום יעד ההכלה

בהיבט הארגוני:

- בניית מערכת שעות מיטבית
- מתן כלים לניהול זמן, לניצול מיטבי של שעות השהייה
- פיתוח תהליכי למידה ארגונית ועבודת צוות
- ניצול אפקטיבי ויעיל של המשאבים העומדים לרשות ביה"ס

בהיבט הניהולי:

- העצמת מעמדו של המנהל בהיבטים של הערכת המנהל את מוריו, ולקיחת אחריות לפיתוח המקצועי שלהם
- חיזוק הקשר האישי והמקצועי בין המנהל למורים, חיזוק הסמכות והאוטונומיה של המנהל
- הבניית תפקידיהם של סגני המנהל הראשון ורכזי השכבות כמנהלי תחומים
- קידום יעד ההכלה

מרחבי הגמישות:

- לרפורמה עקרונות קשיחים המהווים מעטפת לגמישות רבה בכל תחום, כמעט

מדדים ברמת בית הספר:

- בכל בתי הספר קיים חזון בית הספר המשקף את ערכי אופק חדש
- בכל בתי הספר קיימת הלימה בין החזון לבין תכניות הפעילות למימושו
- קיים שיפור עקבי במדדים השונים שנבדקו במיצ"ב, באח"מ
- קיימת התקדמות בהישגי התלמידים ובתפקודם
- קיימת שביעות רצון כללית מבית הספר שבאה לידי ביטוי בשאלונים וסקרים שמועברים להורים, למורים ולתלמידים
- קיים שיפור עקבי בתחושת השייכות ובקשרי מורה-הורה-תלמיד לאור השעות הפרטניות
- קיימת עלייה בתחושת סיפוק בעבודה ומימוש עצמי מקצועי
- כל המורים משתתפים במסגרות לפיתוח מקצועי
- מתפתחת תרבות ארגונית של שיתוף חדר המורים בנלמד במסגרות הפיתוח המקצועי וכן של "מורים מלמדים מורים"

עדכונים:

בנושא מורה-אם

- יש לעקוב אחר פרסומים בחוזר מנכ"ל

בנושא השעות הפרטניות

- השעות הפרטניות הן תוספת של משאב לימודי-חינוכי-חברתי ואינן באות במקום השעות שבמסגרת הליבה. השעות הפרטניות יתקיימו כשעות אורך תוספתיות במהלך יום הלימודים
- השעות הפרטניות יוקדשו לקידום הישגי התלמידים (החלשים, הבינוניים והמצטיינים), תפקודם ורווחתם הלימודית והחברתית. כדי ליצור למידת עמיתים נאותה על הרכב הקבוצות להיות מגוון מבחינה לימודית וחברתית באופן שימנע תיוג. השעות הפרטניות המוקצות לשיח אישי/קבוצתי תונחינה על-ידי מחנכי הכיתות בכיתות היסוד ועל ידי כלל המורים בחטה"ב

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לרפרנטים ולמפקחים במחוזות
- לאגף א' לחינוך על יסודי http://cms.education.gov.il/educationcms/units/highschool/default.htm
- למתאמת פעולות המינהל הפדגוגי וממונה על אופק חדש

חזרה לתוכן העניינים

עוז לתמורה

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים
  - העצמת תפקידו של מנהל בית הספר כמנהיג פדגוגי
  - שינוי בתהליכי חינוך-הוראה-למידה ותהליכים ארגוניים בביה"ס, בהתאם למדיניות הפדגוגית של רפורמת עוז לתמורה
  - שיפור ההישגים הלימודיים
  - חיזוק מעמד המורה ושיפור איכות ההוראה
  - שיפור האקלים הבית ספרי
  - שיפור תחושת הרווחה של התלמידים ותפקודם

המשימות:

- קידום הישגי מערכת החינוך בחטיבה העליונה והעצמת מעמדם של עובדי ההוראה ובעלי התפקידים.
- יצירת סינרגיה בין רכיבי עוז לתמורה: שעות פרטניות, שעות תומכות הוראה, זמן תלמיד, זמן מורה, פיתוח מקצועי של הצוות והערכת עובדי הוראה
- שמירה על רצף חינוכי שש שנתי בבית ספר בו מיושמות שתי רפורמות

האוכלוסייה:

- חטיבות עליונות שהצטרפו לרפורמת עוז לתמורה, ביישום חלקי וביישום מלא

הפעולות ברמת בית הספר:

- תכנון וניהול משאב הזמן שהתווסף לביה"ס, בהלימה לצרכים פדגוגיים ותוך הבניית "פדגוגיה אחרת" ויצירת רצף חינוכי במוסדות השש שנתיים

שעות פרטניות

  - איתור צרכים בית ספריים ומיפויים
  - ארגון הלמידה הפרטנית
  - שיבוץ מורים
  - תכנון הלימודים
  - עיצוב סביבה לימודית
  - מעקב, בקרה והערכה

שעות תומכות הוראה

  - איתור צרכים בית ספריים ומיפוים
  - הבניית פורומים לעבודת צוות
  - תכנון הפעילות המקצועית של כל מורה בניהול זמן עצמי בהיבט הארגוני והפדגוגי
  - תכנון הפעילות המקצועית של כל מורה מול גורמים שותפים (מורים/תלמידים/הורים)
  - בניית מנגנונים להערכת ניצול יעיל של שעות תומכות ההוראה

- הערה: תיאור מפורט של הנ"ל ניתן למצוא באוגדן "כלים שלובים" ובתלקיט גירסה ב' – מדריך לעבודת המנהל והמורה בעוז לתמורה שפותחו באגף א' חינוך על יסודי ומצויים באתר האגף באו"ח.
- תיכנון הפיתוח המקצועי של כל אחד מעובדי ההוראה בשיתוף כל אחד מהם וכן פיתוח מקצועי בית ספרי, בהתייחס לצרכי ביה"ס וצרכי עובדי ההוראה
- ביצוע תהליכי הערכה בהלימה לנוהל שנקבע ותוך שימוש בכלי ההערכה האחידים שנוסחו

הפעולות ברמה מערכתית:

בהיבט הפדגוגי:

- מתן כלים לפדגוגיה אחרת למורים בשעה הפרטנית
- שימוש בכלים קיימים ופיתוח כלים נוספים להעמקת השיח המשמעותי והאכפתי בין מורה-מחנך-תלמיד לקידום תפקוד התלמידים בתחום האישי, הלימודי והחברתי
- ניצול מבנים, כלים, שגרות, תכניות ובניית חדשים לצורך צמצום פערים לימודיים בין התלמידים
- קידום יעד ההכלה
- מתן מענה לשונות בין התלמידים
- צמצום פערים לימודיים בין בתי הספר
- ניצול מבנים, כלים, שגרות, תכניות ובניית חדשים לצורך שיפור האקלים הבית ספרי, הפחתת האלימות, הגברת תחושת המוגנות והשייכות של כל באי ביה"ס

בהיבט הארגוני:

- בניית מערכת שעות מיטבית
- מתן כלים לניהול זמן, לניצול מיטבי של השעות תומכות ההוראה
- פיתוח תהליכי למידה ארגונית ועבודת צוות
- ניצול אפקטיבי ויעיל של המשאבים העומדים לרשות ביה"ס

בהיבט הניהולי:

- העצמת מעמדו של המנהל בהיבטים של הערכת המנהל את מוריו, תגמולם ולקיחת אחריות לפיתוח המקצועי שלהם
- חיזוק הקשר האישי והמקצועי בין המנהל למורים, חיזוק הסמכות והאוטונומיה של המנהל
- העצמת תפקידיהם הפדגוגיים של רכזי המקצועות ורכזי השכבות כמנהלי תחומים
- קידום יעד ההכלה

מרחבי הגמישות:

- לרפורמה עקרונות אחידים המהווים מעטפת לגמישות רבה בתחומים שונים

לדוגמא:

- קביעת דגשים פדגוגיים בהטמעת הרפורמה
- תכנון וביצוע הפיתוח המקצועי של חדר המורים, הצוותים המקצועיים והמורים, בשיתוף איתם
- בחירת הנושאים והתלמידים לשעה הפרטנית

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- למידת הרפורמה על כל היבטיה ושליטה בהסכם ובמגוון השאלות שעלו והתשובות שניתנו באתר עוז לתמורה שב"אוח".
- ייחוד משבצות זמן ומקום פיזי למפגשים עם המדריך לעוז לתמורה
- ניהול יישום הרפורמה בבית הספר:
  - טיפול בקשיים של המורים בהתמודדות יומיומית עם הטמעת הרפורמה: הבנתה והבנת התפיסה הפדגוגית שמאחוריה, הבנת הצד הכלכלי והתמודדות עם התנגדויות
  - עדכון החזון הבית ספרי לאור המטרות, היעדים והעקרונות של עוז לתמורה, בשיתוף צוות ביה"ס וההורים
  - עדכון תכנית העבודה הבית ספרית
  - עריכת בחינה מחודשת של בעלי התפקידים וביצוע מינויים
  - ביצוע תהליך הטמעה של הרפורמה באמצעות אוגדן "כלים שלובים" ותלקיט גירסה ב' – מדריך לעבודת המנהל והמורה בעוז לתמורה, שפותחו באגף לחינוך על יסודי
- מתן הנחיות ובדיקת יישומן בפעולות הבאות:
  - בניית מערכת שעות בית ספרית ואישית לכל מורה הכוללת בתוכה את השעות הפרונטאליות, השעות הפרטניות, והשעות תומכות ההוראה (לרבות שעות תפקיד, ישיבות צוותים ושעות לשיחות אישיות)
  - בניית מערכת שעות אישית לכל תלמיד הכוללת שעות פרטניות
  - תכנון השעות הפרטניות בהתאם לאבני הדרך שבמדריך לעבודת המנהל והמורה (התלקיט גירסה ב') ולאוגדן "כלים שלובים" שפותחו באגף לחינוך על יסודי

- תכנון הפיתוח המקצועי של המורים בנושא פדגוגיה ודידקטיקה אחרת בשעות הפרטניות ומתן מענה רגשי וחברתי- ערכי:
  - בניית תכנית לפיתוח מקצועי של חדר המורים
  - בניית תכנית לפיתוח מקצועי של כל מורה בשיתוף אתו
  - תכנון הפיתוח המקצועי של בעלי תפקידים
  - הערכת צוות המורים
  - קידום תפקוד הכיתה ובית הספר כקהילת לומדים תוך מימוש ההזדמנויות שבמשאב "השעות הפרטניות"
  - פיתוח תרבות ארגונית משתפת ומתכללת: חדר מורים משתף בתכנים שנרכשו במסגרת הפיתוח המקצועי, צוותים השוקדים על בניית תכניות עבודה ומערכים משותפים ועוד
- מעקב ובקרה אחר התקדמות יישום הרפורמה עוז לתמורה בבית ספרו
- מודלינג לצוות ביה"ס (הבניית התנהגות באמצעות דוגמה אישית)

הכשרה ופיתוח מקצועי:

- לבעלי תפקידים - הכשרה למלא את תפקידם לפני הכניסה לתפקיד והמשך הפיתוח המקצועי בזמן מילוי התפקיד.
- כלל עובדי ההוראה יתפתחו מקצועית:
  - במסגרת השעות תומכות ההוראה – שעתיים בשבוע יוקדשו ללמידה בין כותלי בית הספר
  - במסגרת הזמן הפנוי
- בשני המקרים יתקיים הפיתוח המקצועי בהלימה למתווה שייקבע ע"י היחידות הפדגוגיות במשרה"ח, במוסדות אקדמיים המוכרים ע"י המל"ג, ובמרכזי פסג"ה ובאישור מנהל ביה"ס ומשרד החינוך

הדרכה:

- הדרכה שוטפת תינתן למנהלים ולמורים על ידי מדריכים ייעודיים שיפעלו בכל מחוז
- הדרכה ע"י "מטעימים" - תינתן עם הכניסה לרפורמה בכל הקשור להתארגנות ולתנאי העבודה והשכר
- ליווי בתי הספר - המפקחים הכוללים והרפרנטים לעוז לתמורה במחוזות ילוו את המדריכים ואת ה"מטמיעים" בעבודתם עם המנהלים ועם הצוותים החינוכיים

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה
- קיום תהליכי הערכה לבדיקת ההתקדמות במימוש המשימה בהתאם למדדים שהוגדרו
- גיוס באי ביה"ס להיענות מלאה להערכה של הראמ"ה

הערכת מורים ובעלי תפקידים

- היערכות לתהליך הערכת מורים ובעלי תפקידים.
- קיום למידה בית ספרית בנושא
- שיח עם המורים ובעלי התפקידים הנדרשים להערכה בתשע"ד

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי ספר שהצטרפו לרפורמה ביישום מלא או ביישום חלקי
- מספר בתי הספר הפועלים על פי ההנחיות
- מספר בתי הספר שמיקדו את הקשיים בהפעלת התכנית, איתרו פתרונות
- מספר בתי הספר שאחוז הזכאות לבגרות עלה בהם, כמו כן עלה אחוז זכאי א' ו-ב'
- מספר בתי הספר שקיימו פיתוח מקצועי בית ספרי של לפחות 30 שעות לכלל צוות המורים
- מספר בתי הספר שתוצאות שאלון אח"מ היו טובות יותר משנה קודמת

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה מאופיינת השעה הפרטנית בדידקטיקה מגוונת ובנושאי פעילות מגוונים?
- באיזו מידה מאופיינת השעה הפרטנית בשיח משמעותי בין מורה לתלמיד?
- באיזו מידה ניתן לקבוע מדדי הצלחה להוראה – למידה בשעה הפרטנית?
- באיזו מידה תרמה הרפורמה לביצוע תהליכי מיפוי קפדניים? מהם התהליכים?
- באיזו מידה תרמה הרפורמה לניצול יעיל של משאב הזמן?
- באיזו מידה תרמה הרפורמה למזעור בעיות משמעת ואירועי אלימות?
- באיזו מידה תרמה הרפורמה לתחושת ערך ומסוגלות אצל המורים?
- באיזו מידה תרמה הרפורמה להתמקצעות המורים?
- באיזו מידה תרמה הרפורמה לגיוס מורים לקבל עליהם תפקידים?
- באיזו מידה תרמה הרפורמה להעצמת מנהל בית הספר?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- לאגף א' חינוך על יסודי http://cms.education.gov.il/educationcms/units/highschool/default.htm
- לממונה על יישום עוז לתמורה

חזרה לתוכן העניינים

חאלו"ם - חינוך אישי לצמיחה ומנהיגות

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים
- מערכת החינוך תפעל להעמקת השיח המשמעותי בין כל באי בית הספר, לפיתוח אחריות כוללת לכל תלמיד ושל כל תלמיד, **לצמיחה** בתחום הלימודי, החברתי והאישי ולטיפוח יכולת **מנהיגות** לקידום יעדים אישיים וחברתיים

המשימה:

- הטמעת חאלו"ם בכיתות ז'-ח' של חטיבות הביניים שבאופק חדש (שהצטרפו לאופק חדש עד תשע"ב) בבתי ספר שהצטרפו לחאלו"ם

האוכלוסייה:

- כיתות ז'-ח' בחטה"ב ברפורמת אופק חדש בכל המגזרים

כיוונים אפשריים לפעולה:

- לימוד עקרונות חאלו"ם, יעדיה ודרכי הפעלתה
- המשך פעילות ועדת היגוי/צוות מוביל לתכנית שבראשו עומד המנהל ושותפים בו, בין היתר, רכזי שכבה, יועצים, רכז חינוך חברתי וממונה על הפדגוגיה
- בניית קבוצות שיח בהלימה למאפייני בית הספר
- שיבוץ חינוכאים מתאימים לעבודה בcO - מינוי חינוכאי לכל קבוצת שיח
- תכנון הוראה - למידה במעגלי השיח – שילוב התכנים הייחודיים לחאלו"ם בהלימה לתכנית הליבה של מינהל חברה ונוער ושל תכנית כישורי חיים של שפ"י
- הסדרת שגרות בית ספריות לקיום מעגלי השיח, השיחות הקבוצתיות, השיחות האישיות
- הסדרת שגרות בית ספריות לפיתוח מקצועי לחינוכאים ולשאר בעלי התפקיד בביה"ס
- פיתוח מנגנון המעצים את החינוכאים ונותן בידיהם כלים להתמודדות עם מצבי שיח שונים
- בקרה והערכה שוטפת של מעגלי השיח
- עידוד הצטרפות רכזי שכבות למערך הפיתוח המקצועי של חאלו"ם
- הנגשת חאלו"ם לכלל צוות ההוראה וסגל בית הספר
- יידוע ההורים בתכנים ושיתופם בתהליכים השונים
- בניית חלופות אפשריות לשכבת כיתות ט'
- שילוב עקרונות חאלו"ם לאורך כל יום הלימודים
- שיתוף פעולה עם הראמ"ה לצורך המשך הערכת חאלו"ם
- בניית שילובים ושותפויות עם תכניות נוספות הנושקות ל חאלו"ם

שעות הוראה בתחום: (מותנה באישור תקציבי)

- שעתיים בשבוע לכל קבוצת שיח (עד 20 תלמידים בקבוצה) לאורך כל שנה"ל בכיתות ז'-ח' בחטה"ב באופק חדש שהצטרפו לחאלו"ם
- שעות תוספתיות וגמול חינוך נוסף לכל כיתה המישמת את חאלו"ם מוקצים לבתי הספר ע"י משרד החינוך בהתאם להנחיות חאלו"ם

מרחבי הגמישות:

- פעילות ועדת היגוי/צוות מוביל לתכנית
- בניית קבוצות שיח בהלימה למאפייני בית הספר
- שיבוץ חינוכאים בכיתות תוך בחירה בדגמים שונים
- תכנון הוראה - למידה במעגלי השיח – שילוב התכנים הייחודיים לחאלו"ם במקביל לתכנית הליבה של מינהל חברה ונוער ושל תכנית כישורי חיים של שפ"י
- הסדרת שגרות בית ספריות לקיום מעגלי השיח, השיחות הקבוצתיות, השיחות האישיות
- הסדרת שגרות בית ספריות לפיתוח מקצועי לחינוכאים ולשאר בעלי התפקיד בביה"ס
- פיתוח מנגנון ביוזמת בתי הספר המעצים את החינוכאים ונותן בידיהם כלים להתמודדות עם מצבי שיח שונים - חיזוק תחושת האחריות והמסוגלות
- ביצוע תהליכי בקרה והערכה של מעגלי השיח - יצירתיות בפתרון בעיות
- עידוד הצטרפות רכזי שכבות למערך הפיתוח המקצועי של חאלו"ם
- בניית חלופות אפשריות לשכבת כיתות ט' - פיתוח יוזמות
- שילוב עקרונות חאלו"ם לאורך כל יום הלימודים
- בניית שילובים ושותפויות עם תכניות נוספות הנושקות ל חאלו"ם - הרחבת היכולת של בית הספר לתת מענה לשונות בין התלמידים ולצורכיהם

פיתוח מקצועי:

- צוות ביה"ס ימשיך לקבל את הכשרתו באמצעות מדריכי חאלו"ם בשיתוף שפ"י ומינהל חברה ונוער
- יוצעו קורסי פיתוח מקצועי לרכזי שכבות וסגני מנהלים
- יוצעו קורסי פיתוח מקצועי לחאלו"ם במרכזי פסג"ה
- יתקיימו ימי עיון למנהלים ולאנשי צוות

הדרכה:

- ההדרכה תתבצע על פי לו"ז מתואם ומוסכם בין הנהלת ביה"ס לבין המדריך/ה

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- למנהל בית הספר תפקיד מפתח בהובלת חאלו"ם ובהנחלתו כמרכיב המרכזי בתרבות הבית ספרית.

להבין שחלו"ם אינו רק שינוי טכני של הקצאת מורים ופיצול כיתות, אלא גישה מונחית יחסים שבבסיסה עומד רעיון ה-caring

- להיות בעל תפיסת עולם הומניסטית המכוונת אנשים והמאמינה בתהליכי צמיחתם
- להתאים את החזון והמטרות של בית הספר לחאלו"ם
- להבין מהם המאפיינים המאפשרים הצלחה ולהפעילם באמצעות נתיבי פעולה וזרועות ביצוע בבית הספר

הגדרת התפקיד:

- התעדכנות בתהליכי חאלו"ם, מטרתו, יעדיו, עקרונות הפעלתו בביה"ס (מהמחוז/מהמפקח)
- הגעה לימי עיון של חאלו"ם
- ביצוע תיאום ציפיות עם מדריך/מפקח/יועץ בכיר/רכז חינוך חברתי/ רכז שכבה, להנחיית החינוכאים ולליידוע המורים המקצועיים וההורים
- ייחוד משבצות זמן ומקום פיזי למפגשים של המדריך עם המנהל, עם הצוות המוביל ועם צוות חינוכאים ביחד ובנפרד
- גיוס צוות החינוכאים וצוות בית הספר כולו לתהליך, הכשרת הלבבות ותמיכה במאתגרים
- אחריות להכשרת צוות החינוכאים לתפיסה שכל תלמיד הוא אדם שלם שיש לדאוג לשלומו, לטיפוחו ולחינוכו בהתאם

- שיתוף ההורים במטרות חאלו"ם תוך פיתוח תהליכי ליווי ותמיכה בקידום היעדים האישיים של ילדיהם
- תכלול חאלו"ם לתכניות אחרות הפועלות בביה"ס
- פיתוח מערך ארגוני ומסגרות פעולה התומכים ביישום חאלו"ם בביה"ס :
  - שיבוץ חינוכאים בכיתות תוך בחירה בדגמים שונים
  - מיסוד מערכת שעות במסגרתה ניתן יהיה לקדם תהליכי הדרכה למורי בית הספר
  - הקצאת מוביל חאלו"ם בשכבות ז' וח'
  - הקמת ועדת היגוי/מפגשי צוות מוביל המיועדים לליווי חאלו"ם. הצוות בהנהגת מנהל ביה"ס ייפגש שלוש פעמים בשנה לפחות.
  - בניית מסגרת למידה לפיתוח מקצועי בנושא לכלל המורים בישיבות פדגוגיות.
  - קיום מפגשי מערך משוב ובקרה על איכות תהליכי ההדרכה, ההוראה, ההפעלה והשינוי בחאלו"ם
- הרחבת מאפייני חאלו"ם ממפגשי השיח אל השעות הפרטניות ואל כל השיעורים בתחומי הדעת השונים ואל חיי בית הספר בכל בתי הספר שמפעילים חאלו"ם.
- "מודלינג" לצוות בית הספר (הבניית התנהגות באמצעות דוגמה אישית)

הערכה ובקרה בית ספריים:

- מילוי שאלון מיפוי על ידי המנהלים בעזרת מדריכי חאלו"ם
- היענות לביקורים של נציגי המטה, המחוז, עמיתים בבתי הספר
- שיתוף פעולה להערכה איכותנית וכמותנית שתתבתע ע"י הראמ"ה

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המתמידים ופועלים על פי חאלו"ם
- מספר בתי הספר שמיקדו את הקשיים בהפעלת חאלו"ם ואיתרו פתרונות
- מספר בתי הספר בהם הושם דגש על שילוב בין הנושאים הרגשיים, החברתיים והלימודיים ונעשות פעולות לקידום הנושא
- מספר בתי ספר בהם כל צוות המורים (במיוחד מורים מקצועיים שאינם מחנכים) חשוף לחאלו"ם
- מספר בתי ספר בהם חלה עליה במספר המורים (במיוחד מורים מקצועיים שאינם מחנכים) הפועלים ברוח חאלו"ם
- מספר בתי הספר בהם כל השותפים מקבלים תמיכה מסוג כלשהו
- מספר בתי ספר הנערכים להפעלת חאלו"ם באמצעות כוחות פנימיים
- מספר מרכזי השכבות בבתי הספר שהצטרפו לפיתוח מקצועי בנושא חאלו"ם
- מספר בתי הספר בהפ ניתן למצוא שיפור בתוצאות המיצב על חלקיו השונים

נקודות מוצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו :

- באיזו מידה תרם חאלו"ם להפחתת מקרי האלימות בביה"ס ולעלייה ביכולת ההתמדה של תלמידים?
- באיזו מידה תרם חאלו"ם לקידום תלמידים מאתגרים?
- באיזו מידה תרם חאלו"ם לתחושת מסוגלות גבוהה יותר בקרב מורים ותלמידים?
- באיזו מידה אפשר חאלו"ם זיהוי פוטנציאל של תלמידים ותרם לזיהוי תחומי מצוינות?
- באיזו מידה תרם חאלו"ם לעלייה במעורבות חברתית של התלמידים בביה"ס ובקהילה?
- באיזו מידה תרם חאלו"ם לתחושת שייכות גבוהה יותר של מורים?
- באיזו מידה תרם חאלו"ם לתחושת שייכות גבוהה יותר של תלמידים?
- באיזו מידה תרם חאלו"ם לעלייה בהישגים של תלמידים ספציפיים)? מהו התהליך שהוביל לכך?
- באיזו מידה תרם חאלו"ם לשיתוף הורים בהצבת יעדים לתלמידים ובהשגתם?
- באיזו מידה חאלו"ם הינו תרבות בית ספרית ולא עוד תכנית?
- האם פותחו חומרי למידה ע"י צוות המורים? באיזו מידה נעשה שימוש בחומרים הללו לקידום התלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף א' חינוך על יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

חינוך משלב
יישום תיקון חוק החינוך הממלכתי

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:

- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:

- יישום תיקון לחוק "חינוך ממלכתי משלב"
חינוך ממלכתי המשלב בתכנית הלימודים שלו לימודי יהדות מוגברים ושם דגש על עיסוק בזהות יהודית ועל חינוך לפי תכנית השלמה למוסד חינוך ממלכתי משלב (מתוך : תיקון לחוק החינוך הממלכתי, התקבל בכנסת בשנת 2008)
הבניית מסגרת לימודית ארגונית, פדגוגית חינוכית המאפשרת להכיל בתוכה באותו בית ספר תלמידים שונים, בעלי מגוון זהויות יהודיות

האוכלוסיה:

- תלמידי כיתות א'-ט' בבתי ספר רשמיים

מעיקרי הרעיון:

- בתי ספר המשלבים נועדו לאפשר מסגרת חינוכית משותפת לבנים ובנות, דתיים, מסורתיים וחילוניים המקיימים אורח חיים דתי, חילוני ומסורתי, תוך מתן מענה ייחודי לזהויות השונות
- צוות בית הספר יהיה בעל זהויות דתיות מגוונות ויפעל לפיתוח תכנית השלמה שתכלול לימוד מקורות יהודיים בהיקף רחב ובאופן מעמיק, תוך שימת דגש על עיסוק בזהות יהודית ועל חינוך לערכי הסובלנות במורשת ישראל ולקיום חיים משותפים וברית ייעוד וגורל בין כל חלקי העם בישראל ובתפוצות (על-פי תיקון לחוק החינוך הממלכתי, התקבל בכנסת בשנת 2008)

מטרות בית הספר המשלב:

- לחבר בין חלקיו השונים של העם היהודי וליצור תרבות המבוססת על סובלנות ופלורליזם, תוך חיזוק ההיכרות עם האחר והפחתת חששות, עימותים וניכור
- לסייע בידי התלמידים לעצב את זהותם היהודית, תוך כבוד לאורח חייהם מבית
- לטפח אקלים חינוכי-תרבותי, יהודי-ציוני המבוסס על ערכים של קבלת האחר, היכרות עמו וניהול דיאלוג מתוך כבוד הדדי
- לפתח בקרב התלמידים זיקה והיכרות מעמיקה עם השקפת העולם היהודית ציונית מתוך כבוד והערכה
- להכיר את ארון הספרים היהודי תוך חשיפה לגישות מחשבתיות, השפעות הדדיות וזיקות בין תרבות ישראל לבין התרבות האנושית בכללה
- לטפח תלמיד ערכי, מוסרי, בעל מידות ומעורב בחברה, תוך הדגשת הערכים המוסריים-חברתיים שביהדות, חיזוקם והנחלתם לדורות הבאים ומתוך מעורבות חברתית אקטיבית וגילויי אחריות ואכפתיות
- לאפשר לתלמידים להכיר בכך שבמדינת ישראל הם מממשים את זכותם ואחריותם לקיים מדינה יהודית עצמאית ודמוקרטית, תוך יצירת קשר להיסטוריה ולמקורות היהודיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- פיתוח תכנית לימודים משלבת לצד תכנית פעילות חוץ בית ספרית המשקפת את ערכי בית הספר המשלב בהתאם למתווה שיוצג בחוזר מנכ"ל
- ניסוח חזון המבטא את העקרונות של הקבלה והכבוד למסורת, לאמונות ולדעות עליהם חונכו התלמידים בבתיהם
- כתיבת תקנון המשקף במעשה את חזונו ואת ייחודו של בית הספר, ומביא לביטוי את היבטיו של החינוך המשלב
- פיתוח ועיצוב דרכי שיח בשיעורים ומחוצה להם, המושתתות על העושר הרב במקורות היהודיים
- הבניית מסגרות קהילה לומדת במעגלים שונים: תלמידים, מורים, הורים וקהילה
- גיבוש הנהגת הורים הפועלת לקידום והעמקת החינוך המשלב בבית הספר
- טיפוח סביבה לימודית המשקפת את ערכי החינוך המשלב
- עיצוב דפוסי אורח חיים יהודי חווייתיים באמצעות טקסים, קבלות שבת, חגים ומועדים, תפילות חגיגיות ועוד
- גיבוש דרכים לקיום תפילה: בית הספר יהיה רשאי להקים בית כנסת ולהחליט באיזה אופן ואם תתקיים תפילה
- השתתפות צוות בית הספר בפיתוח מקצועי בתחומי החינוך המשלב במשך 3 שנים
- מינוי רכז יהדות לבית הספר

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שפיתחו תכנית לימודים משלבת הכוללת תכנית פעילות חוץ בית ספרית ומשקפת את ערכי בית הספר המשלב
- מספר בתי הספר שניסחו חזון המבטא את העקרונות של הקבלה והכבוד למסורת, לאמונות ולדעות עליהם חונכו התלמידים בבתיהם
- מספר בתי הספר שכתבו בתהליך משתף, תקנון המשקף את חזונו ואת ייחודו של בית הספר, ומביא לביטוי את היבטיו של החינוך המשלב
- מספר בתי הספר בהם מתקיים פיתוח מקצועי למורים בתחומי החינוך המשלב.

נקודות מוצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה אפשרו מסגרות הקהילה הלומדת לשותפים להביע את עמדתם ולהשפיע על אופן יישום החינוך המשלב?
- באיזו מידה תרמו דפוסי אורח חיים היהודי חווייתי (טקסים, קבלות שבת, חגים ומועדים, תפילות חגיגיות ועוד) לאווירה המאפשרת לכלל התלמידים, המורים והקהילה לבוא לידי ביטוי?
- באיזו מידה תרם הדיאלוג המשתף בסוגיית התפילה להעלאת תחושת קבלה וכבוד הדדי לאמונות ודעות עליהם חונכו התלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למתאמת פעולות המינהל הפדגוגי וממונה על אופק חדש

חזרה לתוכן העניינים

שעת חירום

מטרה ג:
- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

יעד ג2:
- הטמעת שינויים פדגוגיים וארגוניים

המשימה:
- היערכות מערכת החינוך לחירום בהובלת מנהל/ת המוסד, רכז ביטחון בית ספרי

האוכלוסייה:
- כיתות ז'-י"ב בכל בתי הספר העל יסודיים בכל המגזרים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- ביצוע תרגיל כניסה למרחב מוגן בתחילת חודש ספטמבר
- ביצוע תרגיל רעידת אדמה בסוף חודש ספטמבר
- השתתפות בתרגיל חירום לאומי – "נקודת-מפנה"- 7 תרגיל כניסה למרחב המוגן בחודש מאי 2014
- ביצוע תרגילי הכנה לקראת תרגיל מוס"ח ארצי במתווה של ירי טילים - ביצוע התרגיל בשלבים כשהתלמידים בכיתה ייעשה במהלך חודשים -דצמבר 2013-ינואר 2014
- ביצוע תרגיל מוס"ח ארצי במתווה של ירי טילים ביום שני, כד' באדר א' תשע"ד-24 –בפברואר 2014 כשהתלמידים בכיתה
- ביצוע תרגיל חשיבה (הדמייה) למטה החירום הבית ספרי (צל"ח) בחדר המורים לתרחיש של ירי טילים –מומלץ עד למועד תרגיל מוס"ח ארצי

שעות הוראה בתחום:
- תלמידי כיתות ז',ט',י"א ילמדו את נושאי החינוך לחירום עם מחנכי הכיתות בהיקף של 4-6 שעות במסגרת שעת חינוך (עד לא יאוחר ממאי 2014

פיתוח מקצועי:
- הכשרה בסיסית לרכז ביטחון בית ספרי תיערך במהלך שנה אחת בלבד בהיקף של 60 שעות במרכזי פסג"ה , בתנאי שלא השתלם קודם לכן. הבחירה בפיתוח המקצועי של הרכז תיעשה במשותף עם המנהל, הרכז וקב"ט הרשות
- הכשרת מגיש עזרה ראשונה בית ספרי בהיקף של 30 שעות - 2 מורים מכל בית ספר
- השתתפות ב-4 מפגשים לרכז ביטחון (ביטחון, היערכות לחירום, בטיחות, טיולים) במהלך שעות הלימודים לקראת תרגיל מוס"ח ארצי ואחרי התרגיל בהיקף של 4 שעות כל מפגש
- הכשרת כל מחנכי הכיתות-ז',ט',י"א בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה בנושא "חינוך לחירום" בהיקף של 4 שעות ב-2 מפגשים שבועיים (שעתיים בכל שבוע) בחדר המורים על ידי זכיין של פיקוד העורף (חברת אדיוסיסטם")

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לאגף בכיר לביטחון, בטיחות והיערכות לשעת חירום

לאתר אינטרנט להרחבה ולהעשרה
- אודות שעת חירום

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פרק ב'

הנחיות נוספות לבתי ספר הממלכתיים דתיים

- **פתח דבר – ראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ**
- **הקדמה – מפ"א לבתיה"ס הדתיים העל יסודיים, דסי בארי**
- **הנחיות נוספות לבתיה"ס דתיים:**
  - **בזיקה ליעד א.1- "והעמידו תלמידם הרבה" – "לכל אדם ישנה", "חמד וקהילה" התכנית המתואמת**
  - **בזיקה ליעד א.2 – אקלים מיטבי**
  - **בזיקה ליעד ב.1 – ללמוד וללמד**

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פתח דבר – ראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ

במסגרת התכנית השנתית, הציב לעצמו החמ"ד מספר משימות נוספות הנגזרות מן היעדים ונכללות כולם בתפיסה של "בית חינוך כמשפחה".
"בית חינוך כמשפחה" הוא מטרת על המכוונת להטמעת אורח חיים הממשמש את תפיסת בית החינוך כמסגרת המחויבת לתלמידיה - כבנים.
"בית חינוך כמשפחה" מחבר את כל בני המשפחה - את הצוות החינוכי, את אנשי המשק והעובדים, את ההורים, והבוגרים של בית החינוך, כי בית לא עוזבים...
"בית חינוך כמשפחה" – נועד לטפח בתי חינוך בהם האקלים ואורחות החיים יושתתו על ערכי המשפחה המיטבית כמטאפורה וכדגם למעשה החינוכי.

להלן המשימות העיקריות של החמ"ד הנמצאות בזיקה ליעדים של כלל מערכת החינוך:

א. דגשי החמ"ד במסגרת יעד א1 - העמקת החינוך הערכי

- "והעמידו תלמידים הרבה"
- "לכל אדם ישנה"
- חמ"ד וקהילה
- חמ"ד של חופש
- מפתח הל"ב מתוך אמונה (במסגרת התכנית המתואמת)

ב. דגשי החמ"ד במסגרת יעד א2 - עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

- פיתוח זהות דתית לאומית
- דיאלוג מיטבי
- מיצוי סגולותיו של התלמיד
- אחדות, השתייכות וחסד
- מוגנות ובטיחות, סביבת איכות
- קידום אקלים מיטבי (במסגרת התכנית המתואמת)

ג. דגשי החמ"ד במסגרת יעד ב1 - שיפור ההישגים הלימודיים

- ללמוד וללמד

הרב זצ"ל כתב: " ידיעה ברורה מחוללת את הרצון. גבורת הרצון מחוללת את היכולת..."
ידיעת היעד והמשימה באופן ברור כשכל הצוות החינוכי והמנהלי שותפים לכך, משפיעה על הרצון ועל הלך הרוח של המשפחה כולה.

בתפילה גדולה ובענווה ניגש למלאכת קודש זו.

ברכת הצלחה רבה בעבודת הקודש
אברהם

חזרה לתוכן העניינים

הקדמה - המפקחת הארצית על בתי הספר העל יסודיים בחמ"ד

למנהלי בתי החינוך העל יסודיים ולמפקחים בחמ״ד,

״כי לא את השכל של התלמיד בלבד אנו מחפשים עתה,
רק את כל התלמיד, את הנפש, את הרוח והנשמה של הילד הישראלי אנו מחפשים״
(האדמו״ר מפיאצסנה)

תפיסת העולם של החינוך העל יסודי בחמ״ד שאנו עמלים על ביסוסה לאורך כל הדרך, באה לידי ביטוי גם בתכניות העבודה ברמת התלמיד, הכיתה, ביה״ס וברמה הכלל מערכתית וגם בניסיון לאחד את המבט השלם על כל צורכי הנפש של הפרט הלומד, של בית החינוך ושל הארגון כולו.

הרציונל שבבסיס ״בחוכמ״ה״ - בית חינוך כמשפחה, הוא להשתית שפה ארגונית של מבט שלם על כל צורכי התלמידים – הצרכים השכליים, הרגשיים, הנפשיים והרוחניים.

החינוך העל יסודי עובד בשלוש השנים האחרונות בסימן היעד ״לכל אדם ישנה״ במטרה לחזק את המדיניות הארגונית של העל יסודי בחמ״ד המתבוננת במערכת מתוך מבט הוליסטי והמטפלת בכל היבטי החינוך בארגון, בזהות, באידאולוגיה הרחבה, בהכלת התלמידים, במתן מענה לשונות בהתמדה ובהכלה וכל זאת תוך עידוד תחושת המוגנות והיציבות.

זכינו לבטל את בחינות הכניסה, לאחד ולאחר את תאריכי המעברים ליצב ולבסס את מעמדו של ביה״ס העל יסודי, תוך שמירה על נפש התלמיד ועל רווחתו, ובדגש על קידום ההתמדה השש שנתית ומניעת הנשירה.

הרצון להגיע אל ״כל התלמיד״ (כמו גם אל כל תלמיד) מחייב ארגז כלים רחב המכיל כלים מגוונים לפעולות רחבות תוך גילוי אחריות לעמידה ביעדי עבודה מוגדרים ונמדדים.

בפרק זה במארז ״מתנ״ה״ צירפנו את הדגשים הנוספים על ההנחיות הכלליות, הצבענו על הצרכים המייחדים את בתי החינוך בחמ״ד.

אני תפילה שיחד נזכה להגיע אל מטרת החינוך ״לעשותו ישר וטוב״ (הראי״ה קוק)

בתפילה גדולה,
דסי
המפקחת הארצית על בתיה״ס העל יסודיים בחמ״ד

חזרה לתוכן העניינים

"והעמידו תלמידים הרבה" - "לכל אדם ישנה"

מטרה א:
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:
- העמקת החינוך הערכי

המשימות:
- "והעמידו תלמידים הרבה" - פיתוח זהות תורנית ציונית שתפתח הזדהות עם דרכו של החמ"ד והמשך למידה במסגרות החינוך (הדתיות לאומיות) שלה.
- "לכל אדם ישנה" - טיפול במעברים בין כל שלבי החינוך באופן שיאפשר לכל המעוניין להשתלב במסגרות החמ"ד
- "לכל אדם ישנה" - מניעת נשירה והגברת ההכלה עד סיום התיכון

האוכלוסייה:
- כל תלמידי בתי הספר העל יסודיים הממלכתיים דתיים

פעולות וכיוונים אפשריים:
- פיתוח מגוון ערוצי לימוד במוסדות הקיימים באופן שיאפשר מתן מענה למגוון התלמידים
- יצירת מנגנון מובנה ורציף של מפגשים סדירים בין מוסדות החינוך ביחס להקלת המעברים ולקיום רצף לימודי
- איחור מועדי פתיחת הליכי קבלת התלמידים ואיחוד התהליך על פי לוחות הזמנים הארציים
- ברמת המחוז - יצירת מרחבי חינוך המכילים מגוון של בתי ספר בעלי זהויות מגוונות

שעות הוראה בתחום:
- במסגרת השעות הקיימות
- בזמנים ייחודיים שייקבעו על ידי צוות ביה"ס והמסגרות השונות ברצף החינוכי

הדרכה:
- תינתן במסגרת ההדרכה השוטפת הניתנת ע"י מדריכי החמ"ד המגיעים לביה"ס
- תינתן בהתאם לתכנים שייקבעו ע"י החמ"ד תוך הכנסת התאמות הנדרשות לביה"ס
- תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:
- יצירת מסגרת זמן לחשיבה, לדיון, להיוועצות ולשיתוף מורים, הורים, נציגי קהילה ותלמידים
- בניית תכנית עבודה יישומית, שתיתן מענה לאוכלוסיות מגוונות לקהילת ביה"ס ובניית מנגנון בית ספרי לאחזקת התלמידים
- עדכון המפקח הכולל ביחס לתמונת המצב העדכנית ביישום המשימה ושותפות בפעילות מחוזית ליצירת מרחבי החינוך
- עמידה בלוחות הזמנים שמפרסם מינהל החמ"ד

הערכה ובקרה בית ספריים:
- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- קיום הערכה לבדיקת ההתקדמות בתהליך הנדרש למימוש המשימה בהתאם לפעולות שהוגדרו
- ניתוח תוצאות ההערכה ושימוש בו כבסיס לשיפור מתמשך בתכניות העבודה הכיתתיות ובתכנית הבית ספרית והמחוזית.
- מעקב אחר אחוז התלמידים הנושרים או העוזבים את בית הספר

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שמיפו את המענים החינוכיים שבמרחב הרישום שלהם ושבנו תכנית שתיתן מענה לצורכי התלמידים
- מספר בתי ספר שהרחיבו את קליטת התלמידים
- מספר בתי ספר שיצרו מסגרות ומנגנונים לרצף החינוכי ולמעברים בין המסגרות
- מספר בתי הספר שמפעילים תכנית למניעת נשירה ולטיפול בנושרים
- מספר בתי הספר בהם נוצרה אחריות משותפת על קבלת כלל התלמידים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה סייעה ההזדהות עם מטרות החמ"ד לצמצום הנשירה והמעבר למוסדות אחרים?
- באיזו מידה תרמה תכנית הרצפים לזיהוי צורכי לומדי החמ"ד ולמתן מענים הולמים לצורכיהם?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקחת הארצית על בתיה"ס העל יסודיים בחמ"ד

חזרה לתוכן העניינים

"חמ"ד וקהילה"

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המשימה:

- הרחבת מעגלי השותפות בין ביה"ס לקהילת ההורים תוך שיתוף, מעורבות ותרומה חינוכית מתמדת

האוכלוסייה:

- כל תלמידי בתי הספר העל יסודיים הממלכתיים דתיים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- קיום מסגרות זמן לדיון ולחשיבה אודות דרכו החינוכית של ביה"ס תוך פיתוח הנהגה בית ספרית
- הפעלת בתי מדרש למורים ולהורים במסגרת "במ"ה" (פרטים על התכנית – ראה בספר התכניות תשע"ג)
- מיפוי תחומים וזיהוי הגורמים עמם יש לחזק את שיתופי הפעולה (בקהילה, בתנועות הנוער, ברשות ועוד)
- קיום פעילות משותפת של מורים מהחמ"ד עם מורים מבתי ספר ממלכתיים (יחד שבטי ישראל)
- חיזוק הקשר והפעילות עם מכינות, ישיבות הסדר וישיבות גבוהות (חמ"ד של חברותא)
- חיזוק והרחבת פעילות חסד כחלק מאורח החיים של המוסד החינוכי (חמ"ד וחסד)
- קיום פעילות חינוכית ערכית ושמירת קשר אישי עם התלמידים גם בחופשות
- קיום מסגרות לבנות לקראת היציאה לשירות לאומי, הנחיה והכוון לשירות משמעותי
- בבתי הספר לבנים - הפעלת תכניות לשירות משמעותי ותכניות הכוון למכינות קדם צבאיות, ישיבות הסדר וישיבות גבוהות

הערכה ובקרה ברמה בית ספרית:

- קיומם של מפגשים לדיון ולחשיבה אודות דרכו החינוכית של בית ספר
- קיומו של מיפוי אודות תחומים וגורמים עמם חשוב לחזק את שיתופי הפעולה
- קיומם של שיתופי פעולה עם גורמים מגוונים בקהילה

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המקיימים מפגשים לדיון ולחשיבה אודות דרכו החינוכית של בית ספר
- מספר בתי הספר המפעילים בתי מדרש למורים ולהורים במסגרת "במ"ה"
- מספר בתי הספר העורכים מיפוי אודות תחומים וגורמים עמם חשוב לחזק את שיתופי הפעולה
- מספר בתי הספר המקיימים שיתופי פעולה עם גורמים מגוונים בקהילה

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרם שיתוף הגורמים בקהילה לשיפור אקלים ביה"ס ולהעלאת ההישגים?
- באיזו מידה תרם שיתוף הגורמים השונים והשיח עמם לתחושת השייכות של התלמידים?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקחת הארצית על בתיה"ס העל יסודיים בחמ"ד

חזרה לתוכן העניינים

אקלים מיטבי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:

- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:

- הפעלת תכנית מערכתית לקידום אקלים חינוכי מיטבי ולצמצום אלימות

האוכלוסייה:

- תלמידי בתי הספר הממלכתיים דתיים העי"ס.

הרעיון:

במסגרת יעד א2 - עיצוב אקלים חינוכי מיטבי יושם בחמ"ד דגש נוסף על:

- פיתוח זהות דתית לאומית
- דיאלוג מיטבי
- מיצוי סגולותיו של התלמיד
- אחדות, השתייכות וחסד
- מוגנות ובטיחות, סביבת איכות
- קידום אקלים מיטבי (במסגרת התכנית המתואמת)

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הקמת צוות ב"חכמ"ה" בית ספרי שיהיו שותפים בו מנהל ביה"ס, היועצת, הרכזת החברתית ורב ביה"ס
- למידה מתוך עיון באורחות חייהם של אנשי מופת מן הציונות הדתית
- השתתפות בשבוע החמ"ד ברמה בית ספרית, מחוזית וארצית
- למידה שיטתית עפ"י נושאי התכנית המתואמת: כישורי חיים בחמ"ד, ליבה חברתית והתכנית לחינוך לחיים במשפחה המפורטים ביעד א1, א2

הערכה ובקרה ברמה בית ספרית:

- קיומן של פעילויות הנותנות מענה לשיפור האקלים המיטבי
- קיומן של פעילויות למידה חווייתיות ומגוונות בנושאי אורחות חייהם של רבני הציונות הדתית
- קיומן של פעילויות מגוונות היוצרות קשרים וזיקות בין התכנים השונים הנלמדים במסגרת התכנית המתואמת

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שהקימו צוותי בחכמ"ה
- מספר בתי הספר המלמדים את התכנית המתואמת

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה העיסוק בתכונותיהם של דמויות מופת תורם לצמיחתו של בוגר אחראי וטוב לבריות?
- באיזו מידה עיסוק שיטתי בתכנית המתואמת תורם ללמידה ערכית שתביא להתנהגות ראויה?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקחת הארצית על בתיה"ס העל יסודיים בחמ"ד
- ליועצות הבכירות ולמנחות המחוזיות של החינוך לחיים בחברה

חזרה לתוכן העניינים

ללמוד וללמד

מטרה ב:
- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:
- שיפור ההישגים הלימודיים

האוכלוסייה:
- תלמידי בתי הספר העל יסודיים הממלכתיים דתיים

המשימות:
- במסגרת יעד ב1 – לשיפור ההישגים הלימודיים יושם בחמ"ד דגש נוסף על ללמוד וללמד:
  - הוראה ולמידה משמעותית מקדמת הישגים תוך שילוב מיומנויות שפה בלימודי הקודש
  - הוראה משמעותית וערכית, הפנמת לימודי הקודש בבחינת לימוד "הלכה למעשה"

פעולות וכיוונים אפשריים:

הוראה ולמידה משמעותית מקדמת הישגים תוך שילוב מיומנויות שפה בלימודי הקודש
- שילוב מיומנויות למידה בלימודי הקודש
- הפעלת תכנית לשילוב מיומנויות הבנה והבעה בלימודי הקודש תוך התייחסות למבנים ולתופעות לשוניות הייחודיות, לטקסטים מן המקורות היהודיים
- יצירת זיקה ישירה בין המיומנויות השפתיות של הלומדים לבין מיומנויות לימודי הקודש

הוראה משמעותית וערכית
- הקצאת זמן במערכת לשיחות בנושאים הרלוונטיים לחיי התלמידים
- יצירת זיקות והקשרים בין נושאי הלימוד השונים הנלמדים עפ"י תכ"ל "לבי" לחיי התלמידים ביום-יום
- יצירת הערכה מעצבת המביאה לידי ביטוי את ערכי החברה הישראלית בדגש על ערכי היהדות

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- ליווי תכנית העבודה בתחום, מעקב ובקרה אחר יישומה תוך דיאלוג מתמיד עם הרכז, המדריך וצוות המורים
- יצירת מסגרות זמן ללמידה ולשיתוף ע"י הרכז, המורים המשתלמים והמדריכים הבית ספריים
- ליווי תהליכי הוראה ולמידה משמעותיים בכיתות ובחדר המורים באמצעות צפייה, משוב והערכה
- יצירת מפגשים בין המורים המלמדים את מקצועות הקודש לבין מדריכת שפה ורכז תחום שפה

שעות הוראה:
- במסגרת שעות ההוראה בלימודים הכלליים, ובמקצועות הקודש שיתבצעו עפ"י הנחיות מינהל החינוך הדתי

פיתוח מקצועי:
- מורים למקצועות הקודש ישתלמו בקורסי פיתוח מקצועי בשפה עפ"י מתווה החמ"ד
- מורים ישתלמו במסגרת הוראה ולמידה משמעותית עפ"י מתווה החמ"ד

הערכה ובקרה ברמה בית ספרית:
- קיומם של מפגשים משותפים בין מדריכי שפה למורי מקצועות הקודש
- קיומה של למידה משמעותית במקצועות הלימוד השונים
- קיומה של הערכה מעצבת במקצועות השונים

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתיה"ס בהם המורים ללימודי הקודש משלבים הוראת מיומנויות שפה, הבנה והבעה במקצועות הקודש
- מספר בתיה"ס בהם המורים ללימודי הקודש מקדישים זמן ייחודי להתייחסות למבנים ולתופעות במערכת הלשונית הייחודית לטקסטים מן המקורות היהודיים
- מספר בתיה"ס בהם מתקיימים תהליכי הוראה-למידה-הערכה בנושא הקריאה בטקסטים מן המקורות היהודיים
- מספר בתיה"ס בהם מורים המלמדים מקצועות קודש משתתפים בקורס פיתוח מקצועי להעמקת הידע המקצועי בשילוב מיומנויות שפה בלימודי הקודש
- מספר בתי הספר שבהם המורים פועלים ברוח הלמידה המשמעותית
- מספר בתי הספר שבהם המורים משתלמים בנושאי למידה משמעותית ולמידה מוכוונת ערכים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה נעשו חיבורים וזיקות בין לימודי השפה ללימודי הקודש בביה"ס?
- באיזו מידה תרם שילוב הוראת מיומנות שפה, הבנה והבעה במקצועות הקודש לשיפור ההישגים הלימודיים?
- באיזו מידה תרמה ההוראה המשמעותית לשיפור האקלים הערכי של בית הספר?
- באיזו מידה תרמו הפעולות שביצעו המנהל וצוותו להשגת המדדים שהוגדרו בתכנית השנתית?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחי החמ"ד במחוזות
- למפקחת הארצית על בתיה"ס העל יסודיים בחמ"ד
- למרכז המפמ"רים בחמ"ד

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פרק ג'

הנחיות נוספות לחינוך המיוחד

- **פתח דבר – מנהלת האגף חינוך מיוחד רעיה לוי - גודמן**
- **הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל**
- **הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם בתי ספר לחינוך מיוחד**

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פתח דבר – מנהלת האגף לחינוך מיוחד, רעיה לוי-גודמן

עמיתיי המפקחים, המנהלים במתיאות ובבתי הספר לחינוך מיוחד, מדריכים, רכזים ומומחי תחום

המארז המוצג בזאת מהווה כלי ניהולי לכלל בתי הספר תוך התייחסות לתלמידים עם צרכים מיוחדים בשכבת הגיל של החינוך העל יסודי.

המארז כולל מידע הנדרש לצורך תכנון הלימודים בזיקה חזקה לנדרש במסגרות החינוך הרגיל. זיקה זו יסודה בתפיסת החינוך המיוחד כחלק ממערכת חינוכית כוללת, אשר מגדירה את מטרותיה באופן המאפשר לקדם את כלל התלמידים. אלה הזקוקים לחינוך מיוחד יזכו להתאמות ביעדים ולתוספות ייחודיות הנובעים מצורכיהם המיוחדים.

לאור זאת, תמצאו במארז יעדים מותאמים וייחודיים, אשר יאפשרו לכם לבנות את תכניות הלימודים בכל הרמות הנדרשות: האישית, הכיתתית והבית ספרית. כמו כן תמצאו יעדים המתייחסים להיבט הערכי, האקדמי, הרגשי, החברתי וההתנהגותי.

בהתייחס למגוון זה של יעדים ובתוספת יעדים של העצמה, טיפוח האוטונומיה האישית ו"הכנה לחיים" הנדרשים בחינוך המיוחד, יש צורך בשיתוף מרבי של כלל בעלי המקצוע העובדים בבית הספר. יש לשאוף כי הצוות יבנה את התכניות בראייה הוליסטית של כלל צורכי התלמידים , תוך קיום דיאלוג פורה לאורך כל שנות הלימודים עם ההורים ובשיתוף מרבי של התלמיד. מסמך "תכנון הלימודים במסגרות בהן לומדים תלמידים עם צרכים מיוחדים" ובפרט תכנית הליבה המפורטת בו, יסייעו לכם במשימה מורכבת זו, בנוסף על היעדים במארז זה.

אחד היעדים המרכזיים בשכבת הגיל העל יסודי בשנים האחרונות בחינוך המיוחד הוא העלאת מספר התלמידים הניגשים לבחינות בגרות. ואכן מדי שנה אנו רואים גידול הן במספר התלמידים, הן במספר השאלונים והן במגוון המקצועות בהם התלמידים ניגשים לבחינות בגרות. הזדמנות זו, להיבחן בבחינות בגרות כמו כלל התלמידים בעל יסודי במערכת החינוך, משקפת הן התייחסות נורמטיבית תואמת גיל והן מתן ההזדמנות להגיע הישגים גבוהים ככל האפשר, אשר יאפשרו לתלמידים בעתיד מימוש עצמי והזדמנויות רבות יותר להשתלבות בחברה בין אם התלמידים עם הצרכים המיוחדים לומדים בכיתות של חינוך רגיל ובין אם בכיתות של חינוך מיוחד.

אנו רואים אתגר גדול בהעלאת ההישגים והציפיות מכלל התלמידים מתוך אמונה ביכולתו של כל תלמיד להתקדם ולהצליח זהו אחד המניעים להשתלבות תלמידים עם צרכים מיוחדים בכיתות לחינוך רגיל, אך גם יעד מרכזי בכיתות לחינוך מיוחד, בין אם בבתי ספר רגילים ובין אם בבתי ספר לחינוך מיוחד, גם אם הדרך להשיג את המטרה תהיה שונה. אנו ערים לשונות הרבה בין התלמידים, על כן רואה האגף לחינוך מיוחד בחזונו חשיבות מרובה לחזק ולהעמיק את הידע של הצוותים החינוכיים במאפייני הלקויות השונות ובדרכי הטיפול וההתערבות החינוכית על מנת לאפשר תמיכות ממוקדות יותר בהיבטים התפקודיים שלשל התלמידים

השלכותיו של חזון זה מתבטאות במבנה האגף לחינוך מיוחד, בתהליכי ההכשרה והפיתוח המקצועי, בהדרכה, ובתכנון הלימודים כמו גם בקשרים עם גורמים חוץ מערכתיים, כגון: עמותות הורים ומוסדות אקדמיים. מימוש החזון הוא האתגר הגדול העומד בפנינו.

אני מאמינה כי, כולנו יחד נעמוד בו כדי לקדם את התלמידים וכדי לאפשר לכל אחד ואחת מהם להיות בעתיד אזרח שווה זכויות והזדמנויות ושותף פעיל בחברה.
נמשיך לפעול מתוך תפיסת צדק ושוויון, בלב רחב ופתוח ותוך הקשבה לתלמידים, להורים ולצוותים החינוכיים

בברכה ובהצלחה לכולנו,
רעיה לוי-גודמן
מנהלת האגף לחינוך מיוחד

חזרה לתוכן העניינים

הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל

תח"י (תכנית חינוכית יחידנית)

המשימה:

- חיזוק ההשתתפות של התלמיד בלימודים של הכיתה ובפעילויות החברתיות

הפעולות:

- מחנכת הכיתה, בסיוע הצוות הבין-מקצועי של המוסד החינוכי ובשיתוף מורת השילוב, תכין לכל תלמיד משולב תכנית חינוכית בהתאם לחוזר מנכ"ל סח/3(ד)
- המנהל יוודא הכנת התח"י ויישומה בהתאם להנחיות

תל"א (תכנית לימודים אישית לתלמידים בבתי ספר לחינוך מיוחד ובכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר רגילים)

המשימה:

- קידום הילדים בתחומים השונים: קוגניטיבי, לימודי, חברתי, התנהגותי, רגשי, חושי ומוטורי

הפעולות:

- מחנכת הכיתה בשיתוף הצוות הרב-מקצועי של המוסד החינוכי תכין לכל תלמיד הלומד בכיתה לחינוך מיוחד בבית הספר הרגיל או בבית הספר לחינוך מיוחד, תכנית לימודים אישית בהתאם לחוזר מנכ"ל (סו/8ב). תכנית הלימודים האישית (תל"א) תתייחס ליכולותיו ולקשייו של התלמיד בתפקוד היום-יומי בתחומים השונים במסגרת החינוכית. תכנית זו נבנית בתיאום עם הורי התלמיד ותוך שיתופו המרבי, ומאפשרת בקרה והערכה משותפת להשגת המטרות והיעדים שנקבעו

תח"א (תכנית חינוכית אישית לתלמידים במסגרות החינוכיות בבתי חולים ולתלמידים חולים בביתם)

המשימה:

- חיזוק ההשתתפות של התלמיד החולה בלימודים ובפעילויות החברתיות במסגרת החינוכית בה לומד בבית החולים והן במהלך שהותו בביתו כתלמיד חולה במחלה ממושכת

הפעולות:

לתלמיד מאושפז בבית חולים:

- מחנכת הכיתה בסיוע הצוות הבין-מקצועי של המוסד החינוכי בבית החולים ובשיתוף הצוות החינוכי של בית הספר בקהילה בו לומד התלמיד החולה, תכין לכל תלמיד חולה, תכנית חינוכית אישית בהתאם לחוק ילדים חולים 2001
- מנהל המסגרת החינוכית בבית החולים יוודא הכנת התח"א ויישומה בהתאם להנחיות

לתלמיד חולה הלומד בביתו עקב מחלה ממושכת:

- מורי "ספק השירות לתלמיד בביתו" (תללי"ם), בשיתוף מחנכת הכיתה בסיוע הצוות הרב-מקצועי במוסד החינוכי בו לומד התלמיד החולה בקהילה ומומחית תחום המתי"א, תכין לכל תלמיד חולה תכנית חינוכית אישית בהתאם לחוק ילדים חולים 2001
- מנהל המסגרת החינוכית בה לומד התלמיד בקהילה ומי מטעמו, יוודא הכנת התח"א ויישומה בהתאם להנחיות

חזרה לתוכן העניינים

תכנית מעבר

המשימה:

- תכנון של המהלכים הדרושים להשלמה מיטבית של תהליך לימודיו של התלמיד בראיית עתידו בגיל 21 ומעלה לאחר סיום לימודיו בבית הספר

פעולות וכיוונים אפשריים:

- תכנון תכנית מעבר אישית בה שותפים: המתבגר ומשפחתו, בית הספר, שירותי העבודה והרווחה ברשות המקומית, הביטוח הלאומי, גופים וולונטריים וסוכנויות וגופים קהילתיים
- יש לטפח את יכולתו של התלמיד לזהות את העדפותיו וכישוריו, וללמדו מהי שותפות בקבלת החלטות וכיצד יבואו דעותיו ועמדתו לידי ביטוי בקביעת תכנית "מעבר"
- תכנית "מעבר" מתוכננת מראש למספר שנים, לכן יש לבדוק אותה מדי שנה על פי צורכי התלמיד ולאור מעקב אחר התקדמותו, ולעדכן את המטרות והיעדים בהתאם
- בשנת הלימודים האחרונה ללימודיו של התלמיד בבית הספר, תכנית "מעבר" תתייחס לאפשרויות ההשתלבות שלו לאחר סיום לימודיו: שירות לאומי, גיוס לצה"ל, המשך לימודים אקדמיים, וכן שילוב במסגרת עבודה בשוק החופשי, ביזמות אישיות/פרטיות, או במסגרת מוגנת
- תכנית מעבר אישית תבוצע ע"י צוות רב מקצועי כחלק מאשכול הכנה לחיים

אוכלוסייה

- כלל התלמידים בגילאי 16-21 בבתי ספר לחינוך מיוחד, כלל התלמידים הלומדים בכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר רגילים, בכל המגזרים

להרחבה

- חוברת "עקרונות הפעולה להוראת תלמידים בוגרים" שהוכנה על ידי האגף לחינוך מיוחד

תל"כ (תכנית לימודים כיתתית לכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר רגילים ולכיתות בבתי הספר לחינוך מיוחד)

המשימה:

- בכיתה לחינוך מיוחד בבית הספר הרגיל: בניית תכנית למודים כיתתית בהלימה לתכנית הלימודים הרגילה בשכבת הגיל, תוך התאמה למאפייני התפקוד של תלמידי הכיתה ובתוספת יחידה של "הכנה לחיים" בתחומי הכנה לחיים המתאימים לכיתה: טיפול עצמי, קשר בין-אישי חברתי, פנאי (כולל חינוך לאמנויות), שימוש במשאבים קהילתיים, חינוך לחיי עבודה, חינוך מיני-חברתי, חינוך למגורים עצמאיים, סנגור עצמי, בריאות וביטחון והרחבת השכלה
- בכיתות בבתי הספר לחינוך מיוחד – בניית תכנית לימודים כיתתית, בהלימה לתכנית הליבה של החינוך המיוחד ולתכנית הבית ספרית, תוך התבססות על תכניות הלימודים הרגילות ועריכת התאמות, שינויים או חלופות.
- בשני סוגי המסגרות – תכנית הלימודים הכיתתית תאוגד בתיק המורה ותכיל:

1. תל"כ כללי: רקע על התלמידים ומאפייני התפקוד שלהם; רשימת נושאים, מקצועות ופעילויות; הקצאת ש"ש לכל מקצוע; ארגון הלמידה בכל מקצוע (שיעורי מליאה, שיעורים בקבוצות ושיעורים פרטניים); בעלי תפקידים בכל מקצוע; מערכת שעות; מיפויים כיתתיים בהתייחס לממצאי הערכה, תוצרים מצופים, כלים וקריטריונים להערכה; ריכוז מטרות של תלמידי כתה על פי קבוצות תפקוד (מפת יעדים כיתתית).
2. תכניות הוראה בכל מקצוע הכוללות: מטרות ויעדים; חלוקה ליחידות הוראה/יחידות תוכן (הכוללות: הישגים נדרשים ותוצרים מצופים, לוח זמנים להתקדמות, דרכי הוראה והזדמנויות למידה, חומרי הוראה ולמידה, וסביבה לימודית בהתייחס לקבוצות ויחידים בכתה); דרכים ומדדים להערכת התכנית.
3. ממשקים בין תכנית הלימודים הכיתתית ותכניות הלימודים האישיות: יעדים בתחומי התל"א, המשותפים לכל תלמידי הכיתה יופיעו בתל"כ, תוך התייחסות דיפרנציאלית לדרכי ההוראה ולתוצרים המצופים מול כל תלמיד. בתכנית הלימודים הכיתתית יוסבר באילו מסגרות ובאילו אופנים מתקיים מענה ליעדי התל"א.

חזרה לתוכן העניינים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בכיתה לחינוך מיוחד בבית הספר הרגיל - מחנכת הכיתה, בשיתוף הצוות הרב-מקצועי ורכזת השכבה של המוסד החינוכי, תכין לכיתה את התכנית בהתאם למסמך: תכנון לימודים לתלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים במסגרות החינוך, המופיע באתר האגף לחנ"מ, ובהלימה לתכנית הלימודים לשכבת הגיל
- בכיתות בבתי הספר לחינוך מיוחד – מחנכת הכיתה, למסמך: תכנון לימודים לתלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים במסגרות החינוך, המופיע באתר האגף לחנ"מ, בהלימה לתכנית הלימודים הבית ספרית (תלב"ס) ותוך התבססות על תכניות הלימודים הרגילות במקצועות השונים
- המנהל יוודא הכנת התל"כ ויישומה בהתאם להנחיות

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

אתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד
- אתרי המקצועות השונים באגף לחינוך על יסודי

תלב"ס (תכנית לימודים בבית ספרית בבית הספר לחינוך מיוחד)

המשימה:

- יצירת רצף והמשכיות בהוראת המקצועות והנושאים לאורך שנות הלימוד בכל קשת הלקויות, תוך הלימה מרבית לתכניות הלימוד הרגילות במקצועות השונים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הצוות החינוכי, בהובלת המנהל ובעלי תפקידים מובילים, יבנה תכנית לימודים בית ספרית – תלב"ס, תוך התבססות על תכניות הלימודים הרגילות ותוך ביצוע התאמות, שינויים וחלופות.
- התלב"ס יכיל את מקצועות הליבה לחינוך המיוחד ומקצועות נוספים בהתאם למאפייני התפקוד של התלמידים ולתכנית הלימודים הרגילה בשכבת הגיל, כפורט בטיוטת חוזר מנכ"ל (תכנון לימודים לתלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים במסגרות החינוך) המופיעה באתר האגף לחנ"מ. כמו כן יכלול התלב"ס התייחסות מותאמת לנושא השנתי

התכנית הבית ספרית תכיל:

1. תלב"ס כללי - תיאור בית הספר ומאפייני אוכלוסיית התלמידים; "אני מאמין" וחזון בית ספרי; מטרות וקדימויות; עקרונות מנחים; מבנה הלימודים (מיפוי תמציתי של תחומי הדעת, הנושאים ותחומי הטיפול הקיימים בבית הספר עפ"י אשכולות. מול כל מקצוע יצוין קהל היעד - שכבה, מסגרת הלמידה – מליאה, קבוצות, פרטני, הקצאת זמן ובעלי התפקידים); דרכים וכלים להערכה; תכניות נוספות כגון תל"ן, תכנית חופשה, סיורים, פעילויות תרבותיות, טקסים ופעילות חוץ בית ספרית.
2. תלב"ס (תכנית אורך) בכל מקצוע - רציונל ומטרות; מפרט תכנים והישגים נדרשים ע"פ שכבות גיל ו/או ע"פ רצף התפתחותי; עקרונות לביצוע התכנית; דרכי הערכה;

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

אתרי אינטרנט להרחבה ולהעשרה

- אגף חינוך מיוחד
- אתרי המקצועות השונים באגף לחינוך יסודי

חזרה לתוכן העניינים

הנחיות ליישום היעדים בעבודה עם בתי ספר בחינוך המיוחד

החינוך הערכי בבתי הספר לחינוך מיוחד יתבצע <u>בהלימה מרבית לחינוך הרגיל</u>

בפרט לגבי תכניות כמו: סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל - "נעלה לירושלים", תרבות ישראל, הכרת הארץ, אהבת המולדת.

לגבי הנושאים הבאים יש <u>תכניות מותאמות</u> לחינוך המיוחד, והן:

- זיכרון ושואה - מומלץ להשתמש בערכה מותאמת לחינוך המיוחד: חיים שואה וזיכרון, בהוצאת האגף לחינוך מיוחד והאגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים באוכלוסיות מיוחדות עם ירידה קוגניטיבית. תלמידים עם קוגניציה תקינה ילמדו על פי תכניות החינוך הרגיל. מידע על הערכה ניתן למצוא באתר החינוך המיוחד או באתר האגף לתכנון ופיתוח תכניות לימודים
- שירות לאומי חינוכי – קיימות פעילויות ייעודיות לחינוך המיוחד. מידע על הנושא ניתן למצוא באתר החינוך המיוחד או באמצעות פנייה ישירה להנהלת האגף לחינוך מיוחד
- גיוס לצה"ל – בחינוך המיוחד מתקיימת תכנית "שילוב מנצח" בשיתוף עם מנהל חברה ונוער. מידע על התכנית ניתן למצוא באתר החינוך המיוחד או באמצעות פנייה ישירה להנהלת האגף לחינוך מיוחד
- בבתי הספר העל יסודיים יש לחתור להגשת תלמידים לבגרות ככל האפשר על פי תכנית הלימודים האישית. הנחיות להתאמות ולנהלים נמצאים באתר החינוך המיוחד

להלן התייחסות ליעדים נבחרים נוספים בהתאמה למסגרות החינוך המיוחד.
הפירוט שלהלן מתייחס למטרות וליעדים של החינוך המיוחד אשר התלמידים לומדים בו בשלב החינוך העל יסודי. מנהלי בתי הספר לחינוך מיוחד יתייחסו למטרות וליעדים אשר פורטו על ידי אגפי הגיל ובנוסף להנחיות הייחודיות שלהלן:

תכנית הליבה בזיקה לתכנית לב 21

<u>מטרה א:</u>
- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

<u>יעד א1:</u>
- העמקת החינוך הערכי

<u>המשימה:</u>
- הטמעת ערכי תכנית הליבה של מינהל חברה ונוער בתפיסה בית-ספרית (שעת חינוך, שיח פרטני, מסגרות של חברת הילדים ושיתוף ההורים)

<u>האוכלוסייה:</u>
- כיתות בשכבת גיל על יסודי בבתי ספר לחינוך מיוחד למעט פיגור קשה/עמוק/סיעודי

<u>פעולות וכיוונים אפשריים:</u>
- בחינת התכנית והתאמתה לאוכלוסיית בית הספר
- בחירת החלקים הרלוונטיים בכל פרק של התכנית
- תכנון תהליכי ההוראה בתחום הערכי-חברתי בזיקה לתכנית "ל"ב 21"
- הבניית התכנית במערכת הכיתתית והבית ספרית
- ההוראה תבוצע ע"י מחנכי כיתות ז'-י"ב בליווי ובהנחיית הרכזים החברתיים ו/או מדריכי "ל"ב 21"

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- בניית תכנית העבודה בתחום, מעקב ובקרה אחר יישומה
- יצירת מסגרות זמן ללמידה ולשיתוף ע"י הרכז החברתי ו/או רכז "ל"ב 21", המורים המשתלמים והמדריך הבית ספרי
- ליווי תהליכי ההוראה-למידה בכיתות ובחדר המורים באמצעות צפייה, משוב והערכה
- שילוב הרכז (רכז חברתי ו/או "ל"ב 21") כחבר בצוות הניהולי
- לוודא שהרכז ממשיך להתפתח מקצועית בתחום
- הקצאת מסגרות לפעילות של חברת הילדים ומעקב אחר ביצוע הפעילות
- עדכון המפקח על החינוך המיוחד ביחס לתמונת המצב העדכנית ביישום המשימה והיוועצות בו

פיתוח מקצועי:

- לנציגים מכל בתיה"ס - יתקיים קורס לפיתוח מקצועי במחוז

הדרכה:

- מדריכי התכניות חינוך חברתי ממנהל חברה ונוער ומדריכי תכנית "לב 21" מהאגף לחינוך מיוחד, ישובצו להדרכה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי בתכנית העבודה הכיתתית ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם מופעלת תכנית מנהל חברה ונוער בזיקה לתכנית "ל"ב 21"
- מספר הרכזים החברתיים שהתמקצעו בתכנית "ל"ב 21" ומכירים את מפתח הל"ב
- מספר בתי הספר שהודרכו באופן ישיר על ידי המדריך המחוזי לתכנית "ל"ב 21"

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה השילוב בין התכניות תרם לטיפוח התנהגויות ערכיות?
- באיזו מידה קידמה התכנית את מסוגלות התלמידים לנהל בעתיד חיי בוגרים אוטונומיים ועצמאיים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- לאגף א' לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

חינוך אזרחי ודמוקרטי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א1:

- העמקת החינוך הערכי

המטרות:

- העמקת החינוך הערכי דמוקרטיים ואזרחיים, פיתוח מודעות בקרב התלמידים לסוגיות מרכזיות בחברה הישראלית, עידוד אקטיביזם חברתי ומעורבות אזרחית
- העמקת החינוך לחיים משותפים, לסובלנות ולהכרת "האחר", הכרת ריבוי התרבויות בחברה הישראלית תוך כבוד כלפיהן
- יכולת לנהל דיון ומחלוקת עם אחרים מתוך חוסר הסכמה, הפחתת הניכור בין קבוצות בחברה

משימה 1: התנדבות בקהילה כחלק מאזרחות פעילה

אוכלוסייה:

- כלל התלמידים בגילאי 16-21 בבתי ספר לחינוך מיוחד, למעט פיגור קשה/עמוק/סיעודי

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הטמעת מקצוע האזרחות על פי תכנית הלימודים "אזרחות- תכנית לימודים למתבגרים ולבני גיל 16-21 בחינוך המיוחד, "ל"ב 21"
- הקצאת שעות במערכת ובניית תכנית הוראה על בסיס תכנית הלימודים
- תכנון ההתנדבות בהתאמה לאוכלוסיית היעד

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- הבניית זמן מוגדר במערכת ללימוד התחום ולקיום תהליכי למידה הכוללים צפייה, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים

פיתוח מקצועי:

- לנציגים מכל בתיה"ס - יתקיים קורס לפיתוח מקצועי במחוז

הדרכה:

- מדריכי התכנית "ל"ב 21" ישובצו להדרכה על פי החלטת המפקחים במחוזות.
- הדרכתם בתכנית "ל"ב 21" תכלול את נושא האזרחות וההתנדבות בקהילה
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור מתמיד בתכנית העבודה הכיתתית ובתכנית הבית ספרית

חזרה לתוכן העניינים

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שהקצו את השעות הנדרשות להטמעת התכנית
- מספר בתי הספר שעודדו פעילות התנדבותית בקהילה כחלק מתכנית "הכנה לחיים", ומהעמקת החינוך האזרחי-ערכי

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה הפעילות ההתנדבותית להתפתחות התלמידים ולאקלים הבית ספרי?
- באיזו מידה יהפוך ערך ההתנדבות לאורח חיים בעתיד?

משימה 2: חינוך להשתלבות בחברה ולקבלת האחר

המטרה:

- השתלבות בחברה וקבלת האחר

האוכלוסייה:

- כל בתי הספר לחינוך מיוחד

פעולות וכיוונים אפשריים:

- ייזום שיתופי פעולה עם בתי ספר לחינוך רגיל באזור לפעילויות לימודיות, חברתיות, תרבותיות ואמנותיות משותפות והבניית הפעילויות במערכת
- הסברה בבתי הספר הרגילים על מאפייני התלמידים הלומדים בבתי הספר לחינוך מיוחד ותהליכי העבודה בבתי הספר אלו
- שיתופי פעולה עם גורמים של חינוך בלתי פורמלי לפעילויות כגון: פנאי, ספורט ואומנות במהלך יום לימודים ארוך

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית להשתלבות בחברה ולקבלת האחר תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור מתמיד בתכנית העבודה הכיתתית ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר שיזמו שיתופי פעולה עם בתי ספר לחינוך רגיל באזור לפעילויות לימודיות וחברתיות משותפות
- מספר בתי הספר שפעלו להסברה בבתי הספר הרגילים על מאפייני התלמידים הלומדים בבתי הספר לחינוך מיוחד ועל תהליכי העבודה בבתי הספר אלו
- מספר בתי הספר שיצרו שיתופי פעולה עם גורמים של חינוך בלתי פורמלי לפעילויות במהלך יום ארוך

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמו שיתופי הפעולה עם בתי ספר לחינוך רגיל להשתלבות התלמידים בפעילות המשותפת?
- באיזו מידה הייתה ההסברה אפקטיבית ותרמה לשיתופי הפעולה בין בתי הספר?

חזרה לתוכן העניינים

משימה 3: הרחבת המקצועות "הכנה לחיים" ("ל"ב "21)

המטרה:
- טיפוח היכולת לנהל חיים עצמאיים, באופן מיטבי ואוטונומי, בהווה ובעתיד כאנשים מבוגרים

האוכלוסייה:
- כלל התלמידים בבתי ספר לחינוך מיוחד, בכיתות החינוך המיוחד ובשילוב

פעולות וכיוונים אפשריים:
- הבניית תכנית הלימודים באופן ספיראלי לאורך שנות הלימודים תוך שינוי המיקודים בשכבות הגיל הכרונולוגי בעשרת תחומי הכנה לחיים הנלמדים בחינוך המיוחד: טיפול עצמי, קשר בין-אישי חברתי, פנאי (כולל חינוך לאמנויות), שימוש במשאבים קהילתיים, חינוך לחיי עבודה, חינוך מיני-חברתי, חינוך למגורים עצמאיים, סנגור עצמי, בריאות וביטחון והרחבת השכלה
- הבניית מערכת השעות בהתאם לצורך
- הקצאת שעות במערכת ובניית תכנית הוראה על בסיס תכנית הלימודים

באחריות המנהל:
לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :
- הבניית זמן מוגדר במערכת ללימוד התחום וקיום תהליכי למידה הכוללים צפייה, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים

פיתוח מקצועי:
- בכל מחוז תתקיים לפחות קורס אחד לפיתוח מקצועי מחוזי אליו ישלחו נציג/ים מכלל בתי הספר

הדרכה:
- מדריכי התכנית "ל"ב 21" ישובצו להדרכה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- הדרכתם בתכנית "ל"ב 21" תתייחס למאפייני התכנית ולבניית תכנית הלימודים הבית ספרית ותכניות ההוראה הכיתתיות
- ההדרכה תתבצע במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה בית ספריים:
- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות בהשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור מתמיד בתכנית העבודה הכיתתית ובתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:
- מספר בתי הספר הפועלים בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל בנושא אקלים חינוכי מיטבי באופן מותאם למאפייני אוכלוסיית התלמידים
- מספר בתי הספר הפועלים על פי תקנון בית הספר המוסכם על הצוות ההורים ובמידת האפשר התלמידים
- מספר בתי הספר המדווחים על הפחתת מקרי האלימות בבית-הספר

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:
- באיזו מידה תרמה העבודה על פי חוזר מנכ"ל לתחושת המסוגלות של המורים לטפל במקרי אלימות?
- באיזו מידה תרם התקנון להתנהלות ברורה יותר ביחס לקשר בין בית הספר להורים ולתלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:
- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

אקלים מיטבי

מטרה א:

- מערכת החינוך תחזק את החינוך לערכים ציוניים, יהודיים, דמוקרטיים וחברתיים

יעד א2:

- עיצוב אקלים חינוכי מיטבי

המשימה:

- הפעלת תכנית מערכתית לקידום אקלים חינוכי מיטבי ולצמצום האלימות

האוכלוסייה:

- כל בתי הספר לחינוך מיוחד

הפעולות וכיוונין פעולה אפשריים:

- היכרות עם חוזר מנכ"ל בנושא אקלים חינוכי מיטבי והתאמתו למאפייני אוכלוסיית בית הספר
- מיסוד הטיפול באקלים חינוכי מיטבי בתוך תקנון בית הספר המוסכם על הצוות ההורים ובמידת האפשר התלמידים
- בבתי ספר בהם יש תלמידים בעלי התנהגות מאתגרת: מינוי מורה מתמחה בנושא, הפעלת תכניות התמודדות בזמן התפרצות, בכלל זה שימוש באומנויות
- בבתי ספר בהם ישנם תלמידים אלימים: הקמת צוות אקלים והפעלת תכניות התמודדות עם התנהגות חריגה, כחלק מתכנית הלימודים הבית ספרית/כיתתית

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם:

- יצירת מסגרת זמן ללמידה ולשיתוף בידע
- בניית תכנית עבודה יישומית, מעקב ובקרה אודות יישום התכנית
- עדכון היועץ הבכיר ומפקח החינוך המיוחד ביחס לתמונת המצב העדכנית ביישום המשימה והיוועצות שוטפת בהם
- הקמת צוות אקלים קבוע לקידום אקלים ולטיפול באלימות ובהגדרת הסמכות והאחריות שלהם
- יצירת תקנון בית ספרי תוך קיום דיאלוג עם כל באי בית הספר ורענון התקנון בכל שנה
- דיווח על אירועים חריגים וקיום דיון ולמידה מתוך אירועים אלו
- יצירת מענים בית ספריים לטיפול בתלמידים הנפגעים

פיתוח מקצועי

- פיתוח מקצועי לצוות בית הספר - בנושא עצירת התפרצויות
- פיתוח מקצועי לצוות "אקלים" - קידום אקלים וטיפול באלימות

הדרכה:

- ההדרכה תתבצע ביום ובמשבצת זמן קבועים עליהם הוסכם במשותף כדי לאפשר הדרכה מסודרת וקבועה
- לצוות "אקלים" - ההדרכה תינתן ע"י מדריכי אקלים, יועצים ופסיכולוגים
- לכלל המחנכים - תינתן הנחיה שוטפת ע"י היועץ הבית ספרי בתדירות של אחת לשלושה שבועות

הערכה ובקרה בית ספריים:

- ליווי ובדיקה שאמנם הצטמצם היקף האירועים החריגים
- ליווי ובדיקת שביעות רצון הצוות, התלמידים, ההורים מהאקלים הבית ספרי

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר הפועלים בהתאם להוראות חוזר מנכ"ל בנושא אקלים חינוכי מיטבי באופן מותאם למאפייני אוכלוסיית התלמידים
- מספר בתי הספר הפועלים על פי תקנון בית הספר המוסכם על הצוות ההורים ובמידת האפשר התלמידים
- מספר בתי הספר המדווחים על הפחתת מקרי האלימות בבית-הספר

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרמה העבודה על פי חוזר מנכ"ל לתחושת המסוגלות של המורים לטפל במקרי אלימות?
- באיזו מידה תרם התקנון להתנהלות ברורה יותר ביחס לקשר בין בית הספר להורים ולתלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- לאגף שפ"י במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

שפת אם חינוך לשוני

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימות:

- הפעלת תכנית לשיפור ההישגים באוריינות- חינוך לשוני מבוסס סטנדרטים
- הפעלת תכנית ממוקדת לשיפור ההישגים באוריינות קריאה וכתיבה ב"שלהב"ת"
- ליווי כיתות שמקבלות הדרכה ב"שלהב"ת" בהלימה לתכנית הלימודים בשפה ותמיכה בהן
- שיפור יכולות שפתיות ותקשורתיות של התלמידים

האוכלוסייה:

- כל מסגרות החינוך המיוחד בכל שכבות הגיל בהתאם ליכולות התלמידים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בנייה והפעלה של תכנית לימודים בחינוך לשוני בכל בית ספר לחינוך מיוחד
- בניית תכנית לימודים בית ספרית ספירלית המותאמת לשכבות הגיל של המסגרת
- תלמידים עם אינטליגנציה תקינה ילמדו על פי תכניות החינוך הרגיל בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות לאוכלוסייה
- היכרות עם תכנית הלימודים בחינוך הרגיל והתאמתה למאפייני אוכלוסיית המסגרת על פי חוברת הנחייה (טיוטה של האגף לחינוך מיוחד) הנמצאת באתר האגף לחינוך מיוחד, תוך עבודת צוות רב מקצועי (בפרט בין צוות ההוראה לבין קלינאי תקשורת)
- היכרות מעמיקה עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל לעובדי הוראה בבתי ספר לתלמידים בעלי אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל)
- היכרות עם התאמות ייחודיות לאוכלוסייה של לקויי השמיעה
- קישור המיומנות הנרכשות בתחום הלשוני לכלל מקצועות הלימוד
- שילוב הערכה בתהליכי ההוראה למידה בשלב טרום תכנון תכנית הלימודים (אישית/קבוצתית) ובסיום הוראת יחידות הלימוד
- בכל בית ספר יוקצו שעות ייעודיות לחינוך לשוני בהתאמה לאוכלוסיית המסגרת על פי חוברות ההנחיה. באוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יוקצו שעות לפחות על פי הנדרש בחינוך הרגיל

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- ליווי תכנית העבודה בתחום, מעקב ובקרה אחר יישומה תוך קיום דיאלוג מתמיד עם הצוותים
- יצירת מסגרות זמן ללמידה, להדרכה ולשיתוף

פיתוח מקצועי:

- לנציגים מכל בתיה"ס - יקיים קורס לפיתוח מקצועי במחוז
- לעובדי הוראה לאוכלוסיות בעלי אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) – קורסי פיתוח מקצועי של החינוך הרגיל, המתקיימים במרכזי פסג"ה להיכרות עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל

הדרכה:

- מדריכי החינוך הלשוני ישובצו להדרכה במפגשים קבועים לאורך השנה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- מדריכי המחוזות יהיו בקשר שוטף עם המדריכים הארציים של החינוך המיוחד לנושא חינוך לשוני ו"שלהב"ת"
- מנהלי המרכזים הטיפוליים יהיו בקשר שוטף עם המדריכים הארציים המובילים את ההתאמות ללקויי השמיעה
- נציגים מהמחוז ישתתפו בוועדה ארצית העוסקת בתחום (מדריכים מחוזיים/מומחי תחום/מורים מובילים/רכזי מקצוע)

הערכה ובקרה בית ספריים:

- קיום תהליכי למידה, הערכה ובקרה הכוללים מיפוי המצב, צפייה בשיעור, דיאלוג, משוב והערכה בזמנים קבועים
- שימוש במגוון כלים להערכת הידע בשפה
- מעקב אחר התפתחות הצוות והידע הבית ספרי ואחר התקדמות התלמידים
- שימוש בתוצאות ההערכה כבסיס ללמידה פנים בית ספרית ולשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכניות הלימודים הכיתתיות והתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי ספר המיישמים את תכנית החינוך הלשוני בהתאמה ליכולות התלמידים
- מספר בתי הספר המלמדים על פי תכנית הלימודים של החינוך הרגיל עם התאמות
- מספר בתי הספר בהם המורים השתלמו בתכנית הלימודים של החינוך הרגיל
- מספר בתי הספר בהם קיבלו המורים המלמדים תלמידים עם תפקוד קוגניטיבי תקין הדרכה ממדריך חנ"מ

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה יישום תכנית החינוך הלשוני בהתאמה ליכולות התלמידים קידם את התפקוד השפתי והלשוני בקרב התלמידים?
- באיזו מידה תרמה תכנית הלימודים המותאמת לתכנית הלימודים של החינוך הרגיל להעלאת הציפיות של המורים מהתלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

מתמטיקה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- שיפור ההישגים במתמטיקה

האוכלוסייה:

- כל מסגרות החינוך המיוחד בשכבת הגיל הרלבנטית

פעולות וכיוונים אפשריים:

- בנייה והפעלה של תכנית לימודים בחינוך מתמטי בכל בית ספר לחינוך מיוחד
- בניית תכנית לימודים בית ספרית מותאמת לכל שכבות הגיל של המסגרת, ספירליות בנושא
- הוראה על פי תכניות הלימודים בחינוך הרגיל בבתי ספר לתלמידים עם אינטליגנציה תקינה בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות
- היכרות של כל עובדי הוראה עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל באופן רלוונטי לאוכלוסייה איתה הם עובדים
- היכרות עם תכנית הלימודים של החינוך המיוחד בנושא מתמטיקה והתאמתה למאפייני התלמידים במסגרת, על פי מסמך מדיניות האגף לחינוך מיוחד (טיוטה) המפורסם באתר האגף לחינוך המיוחד
- יצירת קישוריות בין נושאי הלימוד בתוך תחום הדעת
- יצירת קישור בין המיומנויות הנרכשות בתחום המתמטי לתחומי דעת נוספים רלוונטיים
- שילוב הערכה בתהליכי ההוראה למידה בשלב טרום תכנון תכנית הלימודים (האישית/הקבוצתית) ובסיום הוראת יחידות הלימוד
- בכל בית ספר (למעט פיגור שכלי קשה/עמוק/סיעודי) יוקצו שעות ייעודיות לחינוך מתמטי בהתאמה למאפייני התלמידים במסגרת, על פי חוברות ההנחיה. באוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יוקצו שעות לפחות על פי הנדרש בחינוך הרגיל
- באוכלוסיות של פיגור שכלי קשה/ עמוק/ סיעודי ישולבו הלימודים בתוך התכניות הרלבנטיות כגון : עצמאות בחיי יומיום, הכנה לחיים

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- הובלת התהליכים לקידום החינוך המתמטי תוך קיום דיאלוג מתמיד עם הצוותים
- יצירת מסגרות זמן ללמידה, להדרכה ולשיתוף
- הקצאת זמן להתאמת תכניות הלימודים ותכנון ההתאמות והתמיכות לתלמידים
- ליווי תהליכי ההוראה-למידה בכיתות ובחדר המורים באמצעות צפייה, משוב והערכה

פיתוח מקצועי:

- לנציגים מכל בתיה"ס - יתקיים קורס לפיתוח מקצועי במחוז
- למדריכים המחוזיים - יתקיימו מפגשי למידה עם מדריכים ארציים
- לעובדי הוראה לתלמידים בעלי אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) – ישתתפו בקורסי פיתוח מקצועי של החינוך הרגיל המתקיימים במרכזי פסג"ה להיכרות עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל

הדרכה:

- מדריכי החינוך המתמטי ישובצו להדרכה על פי החלטת המפקחים במחוזות
- מדריכי המחוזות יהיו בקשר שוטף עם המדריכים הארציים של החינוך המיוחד לנושא מתמטיקה
- מדריכי המחוזות בבתי ספר לתלמידים בעלי אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יקיימו קשר שוטף עם מדריכי המתמטיקה של החינוך הרגיל במחוז
- ההדרכות תתבצענה במפגשים קבועים לאורך השנה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות של התלמידים והשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכנית העבודה הכיתתית והתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המלמדים על פי תכנית הלימודים של החינוך הרגיל עם התאמות
- מספר בתי הספר בהם המורים השתלמו בתכנית הלימודים של החינוך הרגיל
- מספר בתי הספר בהם המורים המלמדים תלמידים עם תפקוד קוגניטיבי תקין קיבלו הדרכה כיצד לעבוד עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה קידם יישום תכנית הלימודים במתמטיקה בהתאמה ליכולות התלמידים את הידע המתמטי בקרב התלמידים?
- באיזו מידה תרמה תכנית הלימודים המותאמת לחינוך הרגיל להעלאת הציפיות של המורים מהתלמידים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

אנגלית

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- הטמעת תכנית לכישורים אוריינים באנגלית במערכת החינוך המיוחד

האוכלוסייה:

- כל מסגרות החינוך המיוחד בכל שכבות הגיל באופן מותאם למאפייני אוכלוסיית התלמידים, למעט פיגור בינוני/ קשה/ עמוק/ סיעודי.

פעולות וכיוונים אפשריים:

- מיפוי והערכת יכולות התלמידים לרכוש שפה שניה
- היכרות של המורים לאנגלית עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל באופן רלוונטי לאוכלוסייה התלמידים בבית הספר
- היכרות של המורים לאנגלית עם תכנית הלימודים המותאמת באנגלית והתאמתה למאפייני התלמידים במסגרת.
- תכנון תכנית לימודים בית ספרית ותכניות כיתתיות על פי תכנית הלימודים באנגלית המותאמת לתלמידים עם צרכים מיוחדים
- הוראה על פי תכניות הלימודים בחינוך הרגיל בבתי ספר לתלמידים עם אינטליגנציה תקינה בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות לאוכלוסייה
- יצירת קישוריות בין נושאי הלימוד לבין נושאים אחרים כמו : הכנה לחיים ו"ל"ב 21", מחשבים
- שילוב הערכה בתהליכי ההוראה למידה בשלב טרום תכנון תכנית הלימודים(האישית/הקבוצתית) ובסיום הוראת יחידות הלימוד
- בכל בתי ספר בהם נלמד המקצוע יוקצו שעות ייעודיות בהתאמה למאפייני התלמידים במסגרת. באוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יוקצו שעות על פי הנדרש בחינוך הרגיל

פיתוח מקצועי:

- למורים לאנגלית – קורס לפיתוח מקצועי בתחום הדעת תוך דגש על פיתוח התאמות והנגשת השפה לאוכלוסיות החינוך המיוחד
- לעובדי הוראה לאוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד מוגבלות שכלית התפתחותית קלה -פיגור קל (כולל) – במסגרת הפיתוח מקצועי של החינוך הרגיל המתקיימות במרכזי פסג"ה להיכרות עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל
- לעובדי הוראה המכינים תלמידים לבגרות באנגלית - מסגרת הפיתוח מקצועי של החינוך הרגיל, ובמסגרת מפגשים ארציים של מסגרות חינוך מיוחד המגישות תלמידים לבגרות

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת ההתקדמות התלמידים והשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכנית העבודה הכיתתית והתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר המלמדים אנגלית
- מספר בתי הספר המלמדים אנגלית על פי תכנית הלימודים המותאמת לחינוך המיוחד

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה תרם לימוד מקצוע האנגלית לתחושת המסוגלות של התלמידים?
- באיזו מידה תרם לימוד מקצוע האנגלית להכנה לחיים?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- למפמ"ר אנגלית במזכירות הפדגוגית

חזרה לתוכן העניינים

מדע וטכנולוגיה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

יעד ב1:

- שיפור ההישגים הלימודיים

המשימה:

- הטמעת מקצוע מדע וטכנולוגיה

האוכלוסייה:

- כל מסגרות החינוך המיוחד בכל שכבות הגיל באופן מותאם לסוג האוכלוסייה.

הפעולות וכיוני פעולה אפשריים:

- בנייה והפעלה של תכנית לימודים במדע וטכנולוגיה בכל בית ספר לחינוך מיוחד
- בניית תכנית לימודים ספירלית המותאמת לכל שכבות הגיל השונות בבית הספר
- הוראה על פי תכניות הלימודים בחינוך הרגיל בבתי ספר לתלמידים עם אינטליגנציה תקינה בליווי התאמות ותמיכות ייחודיות לאוכלוסייה
- היכרות של כל עובדי הוראה עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל באופן רלוונטי לאוכלוסייה איתה הם עובדים
- היכרות עם תכנית הלימודים המותאמת של החינוך המיוחד בנושא מדע וטכנולוגיה והתאמתה למאפייני התלמידים במסגרת
- יצירת קישוריות בין נושאי הלימוד לבין נושא הכנה לחיים ו"ל"ב 21"
- שילוב הערכה בתהליכי ההוראה למידה בשלב טרום תכנון תכנית הלימודים (האישית/הקבוצתית) ובסיום הוראת יחידות הלימוד
- בכל בית ספר (למעט פיגור שכלי קשה/עמוק/סיעודי) יוקצו שעות ייעודיות לחינוך מדעי בהתאמה למאפייני התלמידים במסגרת. באוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד פיגור קל (כולל) יוקצו שעות על פי הנדרש בחינוך הרגיל
- באוכלוסיות של פיגור שכלי קשה/ עמוק/ סיעודי ישולבו הלימודים בתוך התכניות הרלבנטיות, כגון : עצמאות בחיי יומיום, הכנה לחיים

פיתוח מקצועי:

- לעובדי הוראה לאוכלוסיות עם אינטליגנציה תקינה עד מוגבלות שכלית התפתחותית קלה -פיגור קל (כולל) – במסגרת הפיתוח מקצועי של החינוך הרגיל המתקיימות במרכזי פסג"ה להיכרות עם תכנית הלימודים של החינוך הרגיל

באחריות המנהל:

לנהל דיאלוג מקצועי, מעקב ובקרה אודות ההיבטים הרלוונטיים ובהם :

- מיפוי צרכים לצורך בניית תכנית העבודה בתחום הדעת , מעקב ובקרה אחר יישומה
- בניית מערכת השעות בהתאם לאוכלוסייה ולתלב"ס
- שיבוץ מורים בעדיפות לבעלי תעודה להוראת המקצוע מדע וטכנולוגיה
- ליווי תהליכי ההוראה-למידה- הערכה בכיתות ובחדר המורים באמצעות צפייה, משוב והערכה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת התקדמות התלמידים והשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכנית העבודה הכיתתית והתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם מופעלת התכנית
- מספר בתי הספר בהם מוקצות שעות ייעודיות לחינוך מדעי

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה שיפר החינוך המדעי את ההכנה לחיים של התלמידים?
- באיזו מידה תרמה תכנית הלימודים בחינוך המדעי לבניית תכניות הוראה מותאמות לאוכלוסייה?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי
- למפמ"ר למדע וטכנולוגיה במינהל מדע וטכנולוגיה

חזרה לתוכן העניינים

חיזוק מעמד המורה ושיפור איכות ההוראה

מטרה ב:

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

היעד:

- חיזוק מעמד המורה ושיפור איכות ההוראה

הרציונל:

- תהליכי הערכה שיטתיים, הוגנים ומעוגני ראיות ועדויות המהווים חלק מתרבות בית-הספר, ייטיבו עם איכות ההוראה וישפרו אותה

המשימה:

- פיתוח דרכי הערכה לצורך קידום מקצועי של מורים ושל מנהלים

פעולות האגף לחינוך מיוחד:

- העמקת ההטמעה במחוזות של הכלי להערכת מורים ושל נוהל ההערכה לצורך הערכת עו"ה ממקצועות הבריאות (מרפאים בעיסוק, קלינאי תקשורת ופיזיותרפיסטים) ושל מטפלים באמנויות (מטפלים באמנות, במוזיקה, במחול, בדרמה, בביבליותרפיה, ובפסיכודרמה), אשר פותח ע"י האגף לחינוך מיוחד, הרשות הארצית למדידה והערכה(ראמ"ה) והיחידה להערכת סגלי הוראה של משרד החינוך
- ביצוע מחקר של הכלי
- יישקל הצורך בהתאמת כלי ייחודי למורים המלמדים בחינוך המיוחד
- עד לסיום תהליכי ההתאמה יפורסמו הנחיות ביניים למפקחי החינוך המיוחד

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לממונה הערכת עו"ה בלשכת המשנה למנכ"ל
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

פיתוח תרבות הכלה במסגרות החינוך המיוחד

מטרה ב':

- מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים

היעד ב2:

- צמצום פערים והרחבת יכולת ההכלה

מטרות ספציפיות:

- ראיית ההכלה כערך המתאים לכל אדם, תוך הרחבת אפשרויות ההכלה בתוך מסגרות החינוך המיוחד ובמסגרת קשר עם מסגרות החינוך הרגיל

משימות:

- פיתוח יוזמות ופעילויות ברח ערך ההכלה במסגרות החינוכיות.
- התאמת המשימות כך שכל תלמיד יוכל לחוות את עצמו כמכיל וכמוכל
- העשרה והרחבה של היוזמות והפעולות בשיתוף מסגרות חינוך רגילות

האוכלוסייה:

- כלל הלומדים עם צרכים מיוחדים במסגרות החינוך המיוחד ובחינוך הרגיל

עקרונות פעולה:

- פיתוח היוזמות והתכניות בצוות רב-מקצועי, בהלימה לגיל התלמידים, למאפייני התפקוד שלהם ולקבוצות האוכלוסייה השונות בתוך המסגרת החינוכית

הכשרה ופיתוח מקצועי:

- השתתפות נציגים של מערכת החינוך המיוחד בהשתלמויות ובימי עיון בנושא יעד ההכלה לחינוך הרגיל

חזרה לתוכן העניינים

תקשוב מערכת החינוך והתאמתה למאה ה-21

מטרה ג:

- מערכת החינוך תהיה אפקטיבית ויעילה יותר, תשרת את צורכי הפרט ואת צרכיה המשתנים של מדינת ישראל

היעד:

- יעד ג'1- תקשוב מערכת החינוך והתאמתה לעידן הדיגיטאלי במאה ה- 21

המשימה:

- הטמעה ויישום של סביבות מתוקשבות להוראה וללמידה הנתמכות בטכנולוגיית ה-ICT לשם קידום פדגוגיה מיטבית והקניית אוריינות המאה ה- 21 למורים ולתלמידים

פעולות וכיוונים אפשריים:

- הפעולות תתבצענה על פי המתוכנן בחינוך הרגיל תוך התאמה לצורכי התלמידים מבחינת תכניות הלימודים והציוד הנדרש
- קיום קורס פיתוח מקצועי והדרכה לצוותים יתבצעו באופן רלבנטי ומותאם לצורכי אוכלוסיית התלמידים בבית הספר
- צוותים פארא רפואיים יהיו שותפים לתהליכי הפיתוח מקצועי וההדרכה

הערכה ובקרה בית ספריים:

- התכנית הבית ספרית לקידום היעד תלווה בפעולות הערכה לבדיקת התקדמות התלמידים והשגת הפעולות שהוגדרו לעיל
- תהליך ההערכה ישמש בסיס לשיפור תמידי של יעדי ההוראה ושל תכנית העבודה הכיתתית והתכנית הבית ספרית

כיוונים למדדים אפשריים:

- מספר בתי הספר בהם תלמידים המשתתפים בתכנית "תקשוב כהשתלבות" והמקבלים הדרכה מותאמת, מחשב וטכנולוגיה מסייעת
- מספר בתי הספר בהם מורים מלש"בים השתלמו בהוראה מתוקשבת
- מספר בתי הספר בהם המורים משתמשים בהוראה מתוקשבת
- מספר המורים המשלבים חומרי לימוד מתוקשבים בתהליך ההוראה עם ילדים משולבים

הצעות לדיון במפגש מפקח ומנהליו:

- באיזו מידה ניתן מענה לצרכים הייחודיים של כלל התלמידים בהתייחס לשונות בלקות ובתפקוד, באמצעות התכניות, הציוד, ההדרכה והפיתוח המקצועי?

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- לאגף לחינוך מיוחד במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

פרק ד'

משאבים ליישום התכנית השנתית

לשנת הלימודים תשע"ד

- הקדמה
- שעות תוספתיות
- שעות הלימוד השבועיות המחייבות בחינוך העל יסודי בשנה"ל תשע"ד
- הפעלתה של ספרייה – מרכז משאבים בבית הספר
- התכנית להשאלת ספרי לימוד בשנה"ל תשע"ד
- הפיתוח המקצועי בהתאם ליעדים

חזרה לתוכן העניינים
חזרה לתוכן העניינים (הראשי)

הקדמה - משאבים ליישום המטרות ויעדי התכנית השנתית תשע"ד

בפרק זה מוצגים המשאבים השונים העומדים לרשות בתי הספר העל יסודיים בתשע"ד:

א. פירוט שעות הלמידה

פירוט השעות במקצועות השונים במסגרת השעות השבועיות המחייבות - נשאר כפי שהיה ויתייחס ל:

- שעות הלימוד השבועיות המחייבות בחינוך העל יסודי בתשע"ד
- שעות הלימוד המחייבות בתכנית היסוד בחטיבות הביניים בחינוך הממלכתי העברי
- שעות הלימוד המחייבות בתכנית היסוד בחטיבות הביניים ממ"ד
- שעות הלימוד המחייבות בתכנית היסוד בחינוך העל יסודי הערבי/בדואי
- שעות הלימוד המחייבות בתכנית היסוד בחינוך העל-יסודי הממלכתי הדרוזי

ב. שעות תוספתיות

- סל השעות התוספתיות לבתיה"ס העל יסודיים ינתן גם בשנת תשע"ד
- בכיתה י': אוריינות מתמטית - תנתן שעה תוספתית
  אוריינות מדעית- 2 ש"ש מתקן ביה"ס (בתשע"ד לא תוקצה שעה תוספתית)

ג. מודל הדרכה

מסגרת ההדרכה בכל אחד ממקצועות ה"יעדים": שפת אם, מתמטיקה ומדע וטכנולוגיה תימשך בשנה"ל תשע"ד היקף ההדרכה מותנה באישור תקציבי

ד. פיתוח מקצועי

- עו"ה יוכל לבחור בהיקף השעות שירצה ללמוד בכל שנה, מתוך סך השעות הנדרשות לקידום (120/180/210)
- מינימום השעות בשנה יעמוד על 30 שעות (כדי לשמור על עקרון הלמידה לאורך החיים)
- במידה ועו"ה למד עד 60 שעות מעל המתבקש בדרגה, תעבורנה 60 השעות לדרגה הבאה
- לעו"ה יוצעו מודולות שונות של 30 שעות - כדי לאפשר בחירה של יותר מנושא אחד
- על הנושא/התחום שבמסגרת הפיתוח המקצועי של המורה יחליטו בדיאלוג משותף מנהל בית-הספר והמורה, תוך התייחסות לצורכי המורה, לצורכי בית-הספר ולמדיניות המערכת.

ה. הספרייה

- מרכז משאבים בבית-הספר ומשמעויותיו

ו. השאלת ספרי לימוד לתלמידים

- התכנית להשאלת ספרי לימוד בתשע"ד

ז. מצבת המורים

- באמצעות מערכת הסימולציה למנהל תוכלו לתכנן בהקדם את מצבת המורים הדרושה לכם.

ח. הקצאת "הסלים למיניהם"

עם השלמת תכנון הקצאת כל הסלים יועבר לכם המידע .

חזרה לתוכן העניינים

שעות תוספתיות ליישום התכנית השנתית בחינוך העל יסודי תשע"ד

להלן תוספת השעות הייחודית שתוקצה בתשע"ד על מנת ליישם את התכנית השנתית.
השעות, יינתנו **וישובצו** בנוסף לשעות המחויבות המפורטות בהמשך.

סוג המוסד	הנושא	דרגת הכיתה	תוספת ש"ש	הערות (פירוט ההנחיות בפרק ב')
יסודי+חט"ב	תגבור הלימודים למקצועות היעדים	ז' וח'	1 ש"ש	לכל כיתה נורמטיבית במגזר היהודי מדד טיפוח 1-3
יסודי+חט"ב	שפת אם	ז' וח'	1 ש"ש	לכל כיתה נורמטיבית במגזר היהודי מדד טיפוח גדול מ - 3. במגזר הלא יהודי לכל כיתה תקנית בכל בתי הספר
יסודי+חט"ב	מדעים	ז', ח' וט'	1 ש"ש לכל כיתה נורמטיבית עד 32 תלמידים בממוצע בכיתה, ללא הבחנה במדד טיפוח ומגזר 2 ש"ש לכל כיתה נורמטיבית מ - 33 תלמידים בממוצע בכיתה, ללא הבחנה במדד טיפוח ומגזר, במטרה לחלק לקבוצות למידה קטנות	
יסודי+חט"ב	מתמטיקה	ז'	1 ש"ש	לכל כיתה נורמטיבית במגזר היהודי מדד טיפוח גדול מ - 3, במגזר הלא יהודי לכל כיתה נורמטיבית בכל בתי הספר
		ח'	----	
		ט'	1 ש"ש	
יסודי+חט"ב	מיצוי ומצוינות	ז', ח' וט'	7 ש"ש	בשכבה בה 60-139 תלמידים (5 ש"ש לתלמידים מתקשים+ 2 ש"ש למצטיינים, קבוצה אחת בכל קטגוריה)
יסודי+חט"ב	במגזר היהודי מדד טיפוח גדול מ - 3, במגזר הלא יהודי בכל בתי הספר		14 ש"ש	בשכבה בה 140-380 תלמידים (10 ש"ש לתלמידים מתקשים+ 4 ש"ש למצטיינים, 2 קבוצות בכל קטגוריה)
יסודי+חט"ב			21 ש"ש	בשכבה בה 381 תלמידים ומעלה (15 ש"ש לתלמידים מתקשים+ 6 ש"ש למצטיינים, 3 קבוצות בכל קטגוריה)
חט"ע	אוריינות מתמטית	י'	1 ש"ש	לתלמידים הניגשים ל-3 יח"ל במתמטיקה, חישוב עפ"י 36 תלמידים בכיתה, 0.03 ש"ש לתלמיד

- אוריינות מדעית בכיתה י' - בהיקף 2 ש"ש מתקן ביה"ס (בתשע"ד לא תוקצה שעה תוספתית)

חזרה לתוכן העניינים

שעות הלימוד השבועיות המחייבות בחינוך העל יסודי בתשע"ד

להלן שעות הלימוד השבועיות עפ״י הליב״ה המחייבת בהתאם לחוזר מנכ״ל תשס״ט/(א),

שעות הלימוד המחייבות בתכנית היסוד
בחטיבות הביניים בחינוך הממלכתי העברי

האשכול	המקצוע	כיתה ז'	כיתה ח'	כיתה ט'
"שפות יסוד"	שפת אם	3	3	2
	מתמטיקה	4	5	4
	מדעים (ביולוגיה, כימיה, פיזיקה, וטכנולוגיה	4	5	5
	אנגלית	4	4	4
	תוספת על פי צורכי ביה"ס למקצועות החובה באשכול זה	10 ש"ש על פי החלטת ביה"ס (לדוגמה: 4 בכיתה ז', 3 ב-ח' ו-3 ב-ט'		
"ליבה חינוכית"	חינוך לאזרחות	-	-	2
	חינוך יהודי (תרבות ישראל)	1 +1*	2	-
	חינוך (חינוך חברתי • כישורי חיים)	2	1	1
	חינוך גופני	2	2	2
"ליבה חינוכית אקדמית: רוח וחברה"	תנ"ך	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	היסטוריה	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	ספרות	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	גיאוגרפיה	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
"שפות נוספות ולימודי בחירה"	ערבית/צרפתית	2+1	2+1	2+1
	מקצוע בחירה	2 שעות על פני 3 שנים		
סה"כ שעות ב-3 שנים		107		

- **לכל כיתה ז' תתווסף 1 ש"ש כך שהמקצוע ילמד 2 ש"ש.**

חזרה לתוכן העניינים

שעות הלימוד המחייבות בתכנית היסוד
בחטיבות הביניים ממ"ד

האשכול	המקצוע	כיתה ז'	כיתה ח'	כיתה ט'
"שפות יסוד"	שפת אם	3	3	2
	מתמטיקה	4	5	4
	מדעים (ביולוגיה, כימיה, פיזיקה, וטכנולוגיה	4	5	5
	אנגלית	4	4	4
"ליבה חינוכית"	חינוך לאזרחות	-	-	2
	חינוך (חינוך חברתי • כישורי חיים)	2	1	1
	חינוך גופני	2	2	2
"ליבה חינוכית אקדמית: רוח וחברה"	תנ"ך	2 *1	2 *1	2 *1
	תושב"ע	*2	*2	*2
	היסטוריה	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	ספרות	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	גיאוגרפיה	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
"שפות נוספות ולימודי בחירה"	ערבית/צרפתית	2+1	2+1	2+1
	מקצוע בחירה	2 שעות על פני 3 שנים		
תוספת על פי צורכי ביה"ס, כולל תנ"ך ותושב"ע		5	5	5
סה"כ שעות ב-3 שנים		109		

***הערה: שעות ייחודיות לחמ"ד**

לכל אחת מכיתות ז', ח', ט' ניתנה תוספת של 3 ש"ש (1 שעת תגבור בתנ"ך + 2 שעות תוספתיות בתושב"ע) זאת על מנת לאפשר תגבור שעות קודש לצד מתן מלוא השעות המחייבות בהתאם לשעות הליבה

חזרה לתוכן העניינים

שעות הלימוד המחייבות בתכנית היסוד
בחינוך העל יסודי הערבי/בדואי

האשכול	המקצוע	כיתה ז'	כיתה ח'	כיתה ט'
"שפות יסוד"	שפת אם (שפה וספרות)	5	5	5
	מתמטיקה	5	5	5
	מדעים (ביולוגיה, כימיה, פיזיקה, וטכנולוגיה	4	5	5
	אנגלית	4	4	5
	עברית	4	4	4
"ליבה חינוכית"	חינוך לאזרחות	-	-	2
	חינוך (חינוך חברתי + כישורי חיים)	2	1	1
	חינוך גופני	2	2	2
"ליבה חינוכית אקדמית: רוח וחברה"	היסטוריה	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	תרבות, מורשת ודת	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	גיאוגרפיה	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
"לימודי בחירה"	מקצוע בחירה	2 שעות על פני 3 שנים		
תוספת על פי צורכי ביה"ס		6 שעות על פני 3 שנים		
סה"כ שעות ב-3 שנים		107		

חזרה לתוכן העניינים

שעות הלימוד המחייבות בתכנית היסוד
בחינוך העל יסודי הממלכתי הדרוזי

האשכול	המקצוע	כיתה ז'	כיתה ח'	כיתה ט'
"שפות יסוד"	שפת אם (שפה וספרות)	5	5	5
	מתמטיקה	5	5	5
	מדעים (ביולוגיה, כימיה, פיזיקה, וטכנולוגיה	4	5	5
	אנגלית	4	4	5
	עברית	4	4	4
"ליבה חינוכית"	חינוך לאזרחות	-	-	2
	חינוך (חינוך חברתי + כישורי חיים)	2	1	1
	חינוך גופני	2	2	2
"ליבה חינוכית אקדמית: רוח וחברה"	מורשת לדרוזים	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	היסטוריה	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
	גיאוגרפיה	לפחות 6 שעות על פני 3 שנים		
"לימודי בחירה"	מקצוע בחירה	2 שעות על פני 3 שנים		
תוספת על פי צורכי ביה"ס		6 שעות על פני 3 שנים		
סה"כ שעות ב-3 שנים		107		

חזרה לתוכן העניינים

הפעלתה של ספרייה - מרכז משאבים בבית-הספר

כללי:

- "בעידן זה יש לספריית בית-הספר כמרכז משאבים תפקיד מכריע בריכוז ובאספקת מידע, בחינוך לקריאה ובניצול נכון של מידע. על כן ראוי כי בכל מוסד חינוכי תהיה ספרייה - מרכז משאבים ההולמת את צורכי המורים והתלמידים" (חוזר מנכ"ל מיוחד ה' תשמ"ט)
- השפעתה של ספרייה - מרכז משאבים בבית-הספר על ההישגים בלימודים מוכחת במחקרים הקובעים שהיא משמעותית במיוחד כאשר קיימים בה אוספים מגוונים ברמות שונות, נגישות אל מקורות מידע מסוגים שונים, כוח אדם מקצועי ומיומן ותכנית הפעלה מותאמת לתכנית הלימודים

המשימה:

- הפעלתה של ספרייה - מרכז משאבים בבית-הספר

כיוונים ופעולות לקידום

1. הספרייה תפעל כמרכז משאבים, כמרכז קריאה, למידה ותרבות בסביבה לימודית רגועה ואסתטית:

פעולות למימוש :

א. הקמת ספרייה על-פי ההנחיה בחוזר מנכ"ל תש"ע/5 תוך הקפדה על העקרונות הבאים:

- הספרייה תזמן גישה חופשית אל מגוון ספרים ומקורות מידע מודפסים ואלקטרוניים מגוונים בנושאים ובתחומי דעת שונים – לקריאה, לעיון וללמידה בספרייה ו/או להשאלה
- הספרייה תנוהל באמצעות תוכנה ייעודית לניהול ספרייה
- בספרייה יהיו עמדות מחשב וחיבור לרשת וציוד נלווה לשימוש התלמידים
- הספרייה תופעל על ידי ספרן/ית בית הספר ותאורגן על פי כללי הספרנות האוניברסאליים

ב. הפעלת ספרייה על-פי תכנית בית-ספרית:

- הספרייה תאפשר לתלמידים ולמורים נגישות לסביבה עתירת מקורות מידע וספרות
- הספרייה תשמש להעמקת החשיפה לספרים ולמקורות מידע
- אנשי הספרייה יעודדו פעילות מכוונת לעידוד הקריאה ולשימוש מושכל במקורות מידע
- הספרן/ית יהיו שותפים בהנחית תלמידים לשימוש מושכל במקורות מידע להכנת עבודות חקר בתחומים השונים
- הספרייה תאפשר שילוב הוראה ולמידה, והתלמידים יופנו להשתמש במשאביה
- הספרייה תאפשר עבודה לכיתות, לקבוצות תלמידים ולעבודה אינדיבידואלית
- אנשי הספרייה יעודדו השתתפות בפעילות הארצית לעידוד הקריאה 'מצעד הספרים השנתי'
- הספרן/ית יהיו שותפים פעילים בהכנת תכניות עידוד קריאה בבית הספר ובשילוב הספרייה בתכנית הלימודים ובפעילויות הבית ספריות

ג. טיפוח מיומנויות השפה באמצעות פעילות מגוונות:

- לעידוד קריאת ספרים
- לשיח בעקבות ספרים
- לשילוב אומנויות כחלק מהשיח בעקבות קריאה
- לעידוד ולהעצמת ילדים המרבים לקרוא קריאה חופשית

ד. שיתוף הורים

- דיון עם ההורים על מצב קריאת הספרים ועל השימוש בספרייה בעזרת הרצאות של אנשי מקצוע ומורים
- שיתוף הורים בפעילויות לעידוד הקריאה

ה. אירועי תרבות

- הספרייה תשמש מרכז לאירועי תרבות: תערוכות ותצוגות, מפגש עם סופר/יוצר, קונצרט, הצגה
- ימי פעילות מרוכזים לתלמידים/הורים/קהילה בנושאי קריאה/ספרות/תרבות

2. הספרייה תאפשר נגישות לקריאה חופשית במגוון ספרים ולמקורות מידע והעשרה עדכניים.

פעולות למימוש:

א. בניית אוסף מותאם לנושאים ולתחומי דעת שונים

- אוסף הספרים, מקורות המידע והחומרים יותאמו לצורכי התלמידים והמורים, ויכללו מגוון תחומים
- האוסף יתעדכן בקביעות
- בספרייה יינתן ביטוי קבוע ושוטף לחגי ישראל, למועדי השנה ולאירועים חשובים בארץ ובעולם ולמקצועות הנלמדים בביה"ס

ב. האוסף בספרייה יותאם לדגשים של מערכת החינוך כגון:

- מדור "תרבות ישראל ומורשתו" ובו מגוון ספרים וחומרים למורים ולתלמידים
- ספרי קודש
- הספרים המוצעים בתכנית הליבה
- ספרים העוסקים בתחומים הנוגעים לחברת הילדים כמו: חברות, ויסות רגשי, ניהול קונפליקטים, מניעת חרם, מניעת בריונות והתנהלות ברשת

לפרטים נוספים יש לפנות:

- למפקחים במחוזות
- למחלקה לספריות בתי ספר באגף לחינוך על יסודי במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

השאלת ספרי לימוד בשנה"ל התשע"ד

משרד החינוך ממשיך במאמץ להקלת נטל התשלומים על ההורים בתחום ספרי הלימוד באמצעות התכנית להשאלת הספרים. לתכנית ערך חינוכי והיא במהותה בעלת אופי חברתי-קהילתי. רכישת הספרים תיעשה במימון משותף של כספי המשרד ותשלומי הורים, והספרים יושארו בבית הספר לשימוש חוזר כשהם במצב תקין ומכובד.

השנה, בשונה מהשנה שעברה, יבוצע המהלך בעיקר באמצעות הרשויות המקומיות והבעלויות על בתי הספר. הרכישה לא תתבצע באמצעות זכיינים, אלא הרשות או בית הספר הם שיבצעו את הרכישה מול הספק או החנות. בכל מקרה תהיה אחריות כוללת של בית הספר למהלך.

פרויקט ההשאלה פועל כיום בחלק מבתי הספר מכוח חוק השאלת ספרי לימוד, התשס"א-2000, ומכוח התקנות להשאלת ספרי לימוד, התש"ע-2010. לקראת שנת הלימודים התשע"ד המשרד מבקש להרחיב את התכנית באמצעות הרשויות המקומיות והבעלויות. החל משנה זו יהיו גורמים אלה, וכן בתי הספר המעוניינים להצטרף לתכנית, האחראים על תהליך רכישת הספרים והשאלתם.

במסגרת הפרויקט ניתנת אפשרות לכל בתי הספר לבקש להצטרף לתכנית, בכפיפות להסכמה של רוב הורי התלמידים (60% לפחות). **כל מנהלי בתי הספר מחויבים להציע להורים את אפשרות הבחירה בתכנית ההשאלה, וההורים הם שיחליטו אם להצטרף אליה**.

בית ספר המעוניין להצטרף לפרויקט, והרשות או הבעלות לא צירפו אותו מכל סיבה שהיא, יפנה לפיקוח הכולל וכן לממונה על תכנית ההשאלה במשרד, ויעדכן את הרשות ו/או את הבעלות על פנייתו. משרד החינוך יחליט על צירוף רשויות, בעלויות או בתי ספר על פי סדרי העדיפויות המתפרסמים באתר המשרד, במסמך "קריטריונים לתקצוב רשויות עבור הפעלת התכנית להשאלת ספרי לימוד לשנה"ל תשע"ד ואילך"

המשרד מעניק תמיכה ראשונית לבתי הספר המצטרפים לתכנית בהתאם למדד הטיפוח הבית-ספרי, כמפורט בחוזר מנכ"ל ע"ג/7ב'. בית ספר המעוניין להשתמש בגרסה דיגיטלית מאושרת של ספר לימוד מתוך רשימת ספרי הלימוד המאושרים יוכל לעשות זאת במסגרת תקציב ההשאלה, כיוון שהגרסה הדיגיטלית כלולה במחיר הספר המודפס. במסגרת הפרויקט התלמידים משאירים את ספרי הלימוד בבית הספר בסוף כל שנת לימודים לשימוש התלמידים הצעירים מהם. הורי התלמידים משלמים תשלום שנתי המאושר במסגרת "תשלומי הורים", ותמורתו הם מקבלים סל ספרי לימוד לשנת הלימודים החדשה

חשוב לציין שהפרויקט אינו מצטמצם לתחום של השאלה והוזלה של ספרי לימוד, אלא הוא פרויקט חברתי-קהילתי. אפשר להפעיל בו תלמידים באיסוף ספרים ובחלוקתם וכן להפעיל סדנאות לכריכת הספרים המיועדים להשאלה, לחידוש ספרים ישנים ועוד. בבתי ספר המפעילים את הפרויקט נוצר הוויי המטמיע ערכים של שוויון, שמירה על הרכוש ותרומה לקהילה.

מטרות:

- הקלת נטל התשלומים על ההורים באמצעות הוזלת ההוצאה על ספרי הלימוד על פי החלטה מס' 4088 של ממשלת ישראל מיום י"ג בטבת התשע"ב, 8.1.2012
- מתן הזדמנות שווה לכל התלמידים להצטייד ב"סל ספרים" מלא
- חינוך הילדים ליחס של כבוד לספר ופיתוח תחושת האחריות האישית שלהם לרכוש
- שיפור הליך הבקרה על המילוי אחר הנחיות המשרד בנושא ספרי לימוד (לדוגמה: הקפדה על שימוש בספרי לימוד מאושרים על ידי משרד החינוך ועל ההוראה לרכוש אך ורק ספרים שייעשה בהם שימוש פעיל)

פעולות:

- פרסום "קול קורא" שמטרתו להפעיל את הפרוייקט באמצעות הרשויות המקומיות והבעלויות לכלל בתי הספר שבאחריותן
- פיקוח על המהלך כולו באמצעות המחוזות והמפקחים הכוללים ובאמצעות הממונה על השאלת ספרי לימוד במינהל הפדגוגי

אתר מלווה:

באתר השאלת ספרי לימוד של המשרד ניתן למצוא חומרים רבים ביניהם: טופס הצטרפות (מקוון), הצבעת הורים על כניסה לתכנית (מקוון) ומערכת אינטרנטית המאפשרת לנהל את רשימות הספרים, מלאי הספרים, רשימות התלמידים והזמנת הספרים בצורה ממוחשבת ופשוטה

לפרטים נוספים יש לפנות:

- המפקחים הכוללים במחוזות
- היחידה לתכניות משלימות למידה במינהל הפדגוגי

חזרה לתוכן העניינים

הפיתוח המקצועי בהתאם ליעדים

יעד	הנושא	מחנכי ז'	מחנכי ח'	מחנכי ט'	מחנכי י'	מחנכי י"א	מחנכי י"ב	רכזים ומורי מורים
1א	"סיורים באתרי מורשת ברחבי ישראל - "נעלה לירושלים"	• לרכז טיולים במסגרת קורס רכזי טיולים						
1א	תרבות ישראל ומורשתו	• למורה אחד מכיתה ז' או מכיתה ח' (30 ש') שלא השתלם ב-3 השנים האחרונות						
1א	הגיוס לצה"ל ולשירות הלאומי אזרחי	• למחנכים, למורים בבתי הספר, למנהלי יחידת הנוער ברמה הארצית, המחוזית, הרשותית והבית ספרית (30-15 שעות בשנה)						
1א	מסע ישראלי	• למורי של"ח ולרכזים חברתיים - משולב במסגרת קורסי הפיתוח המקצועי						
1א	זיכרון השואה	• למחנכים ולרכזים חברתיים - משולב במסגרת קורסי הפיתוח המקצועי						
1א	תנועות הנוער	• למחנכים בבית הספר, למנהלי יחידות הנוער ולנציגי תנועות הנוער ברשויות המקומיות - משולב במסגרת קורסי הפיתוח המקצועי						
1א	מעורבות חברתית	• למחנכים בבית הספר ורכזים חברתיים ומנחים משולב במסגרת קורסי הפיתוח המקצועי						
1א	תרבות הפנאי	• לרכזים חברתיים ומחנכים משולב במסגרת קורסי הפיתוח המקצועי						
1א	ההמנון הלאומי	• לרכזים חברתיים - משולב במסגרת קורסי הפיתוח המקצועי						
1א	חינוך אזרחי ודמוקרטי וחיים משותפים	• משולב במסגרת הפיתוח המקצועי שניתן במטה לחינוך אזרחי, באזרחות ומינהל חברה ונוער						
1א	"תרבות, דת, ומורשת" בבתי ספר ערביים	• מורה אחד לפחות, משכבות ז' –ט', ישתתף בפיתוח מקצועי באשכול "תרבות, מורשת ודת" (30 ש')						
1א	"מורשת ותרבות" במגזר הדרוזי	• מורה אחד לפחות מכל בי"ס ישתתף בפיתוח מקצועי בתכנית הלימודים ובערכים דרוזים המופעל ע"י המפמ"ר במרכזי פסג"ה בהיקף של 30 שעות. • מורים שלא עברו התמקצעות במורשת יעברו את הקורס במכללת גורדון בתיאום עם מפמ"ר המורשת.						
1א	חינוך להכרת הארץ ואהבתה	• למורי של"ח ולרכזים חברתיים - משולב במסגרת קורסי הפיתוח המקצועי						
1א	חינוך ערכי בתחומי הדעת	• למנהלי בתי ספר, לרכזים פדגוגיים, לרכזים חברתיים וליועצים בבתי הספר - משולב במסגרת קורסי הפיתוח המקצועי						
1א	שעת חינוך- תכנית הליבה	• למחנכים חדשים (30 שעות שנתיות) • לכלל המחנכים ולמורים (בין 30-15 שעות בשנה) ברמה ארצית, מחוזית, רשותית, בית ספרית						
1א	אורח חיים בריא	• השתלמות מורים מצוות ביה"ס על פי המתווה (בהיקף של 30 שעות)						
1א	שוויון בין המינים	• שוויון בין המינים וכבוד האדם - מורה מהצוות (30 ש')						
1א	תגבור לימודי יהדות	• מפגשי ליווי והנחיה						
2א	אקלים מיטבי -כישורי חיים	• לצוותי אקלים בבתיה"ס - ע"י מדריכי אקלים חינוכי מיטבי המלווים את בתיה"ס המשתתפים בתכנית • ליועצים בבתי"ס העל יסודיים בכל המגזרים – במסגרת הקורסים על פי המתווה המקצועי בהתאם לשלב בו הם נמצאים • למחנכים - בקורסי "המחנך כמנהל כיתה", "כישורי חיים", "דיאלוג" בהיקף של 30 שעות						
2א	זה"ב	• למורי כיתות א' ה' ולמורים המובילים חונכות זה"ב • שלא למד בעבר במסגרת הפיתוח המקצועי (30 ש') • לרכז זה"ב						
2א	תלבושת אחידה	• משולב במסגרת התכניות לפיתוח מקצועי בקורסי שפ"י						

יעד	הנושא	מחנכי ז'	מחנכי ח'	מחנכי ט'	מחנכי י'	מחנכי י"א	מחנכי י"ב	רכזים ומורי מורים
ב1	**"שלהב"ת" שפת אם עברית**	• למורים לעברית: הבנה, הבעה ולשון (30 ש') • מורים שלא השתלמו בשנתיים האחרונות ישתלמו בקורסים המיועדים למורי עברית						
ב1	**שלהב"ת" - שפת אם ערבית**	• למורים מובילים בשפה הערבית (30 ש') • למורים מובילים מתחומי דעת אחרים המשולבים במסגרת התכנית (30 ש')						
ב1	**מתמטיקה**	• למורים למתמטיקה (30 שעות)						
ב1	**מדע וטכנולוגיה**	• למורי מקצועי למדע וטכנולוגיה בכיתות ז'-ט' (30 ש') • למדריך הבית ספרי (30 ש')						
ב1	**אקדמיה למצטיינים**	• על ידי מדריך מטעם האגף						
ב1	**אמירים – למצטיינים**	• לצוות "אמירים" מתווה מקצועי בתחום (30 שעות לשנה ובמשך שנתיים)						
ב1	**תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים**	• למורים המלמדים תלמידים עולים (30 ש') • למורים שבכיתתם לומדים גם תלמידים עולים (30 ש') • למורים המלמדים בתכניות לתלמידים עולים "מגוון" (30 ש') • לכלל המורים העובדים עם עולים - הרצאות מצולמות באתר קליטת תלמידים עולים במינהל הפדגוגי						
ב1	**בחירת הורים מבוקרת**	• לצוות ביה"ס מתווה מקצועי בתחום (30 ש')						
ב2	**הרחבת יכולת הכלתם**	• עד לשנה"ל תשע"ה יוכשרו מפקחים, מנהלים, סגני מנהלים, יועצים ומורים במסגרות שונות בנושא שילוב והרחבת יכולת ההכלה והקידום של תלמידים מאתגרים בחינוך הרגיל: • במסגרת תחום הדעת בו הם מתמקצעים (בקורסים לפיתוח מקצועי באופק חדש ישולבו יחידה-שתיים בנושא) • במסגרת קורס למחנכים במסגרת תכנית ייעודית לפיתוח מקצועי בית ספרי בהיקף של 30 ש/ • במסגרת מפגשי הפיתוח המקצועי למפקחים/מנהלים/סגני מנהלים/יועצים/מדריכים/רכזים						
ב2	**לב"ם - לקראת בגרות מלאה**	• למנהל בית הספר ולרכז התכנית - באמצעות פיתוח מקצועי ומלווי למידה • לצוות המורים - באמצעות קורס פיתוח מקצועי, מלווי למידה ופורום מקצועי אינטרנטי						
ב2	**איתור, טיפול וקידום תלמידים מאתגרים באוכלוסיות שח"ר**	• למורים ומחנכים (30 ש') • ימי עיון ופיתוח מקצועי למחנכים, למנהלים, למנחים ולבעלי תפקידים רלוונטיים • לרכזי "שח"ר" (30 ש')						
ב2	**סמסטר קיץ – "המחצית השלישית"**	• לצוות המורים – פיתוח מקצועי בטרם ההוראה ופורום מקצועי אינטרנטי						
ב2	**איתור, אבחון, למידה, הערכה – אל"ה וט"ל**	• למת"ליות (30 ש') • למורים המלמדים בתכנית - פיתוח מקצועי מתוקשב של תוכנית אל"ה (30 ש')						
ב2	**חומש - למגזרים דוברי השפה הערבית**	• למורים ורכזים בקורסי פיתוח מקצועי בתחומי הדעת השונים • לצוות החינוכי במסגרת תכנית ייעודית בפיתוח המקצועי הבית ספרי						
ג2	**אופק חדש בחט"ב**	• ימי עיון						
ג2	**עוז לתמורה בחטיבות עליונות**	• במסגרת שעות תומכות הוראה יתקיימו תהליכי פיתוח מקצועי בית ספרי לצוות ביה"ס בהיקף של 60 ש' בשנה, לצורך גמול יוכרו 30 שעות						
ג2	**חאלו"ם חינוך אישי**	• צוות ביה"ס מקבל את הכשרתו באמצעות המדריכים לחינוך אישי בשיתוף שפ"י ומינהל ח-ן • יוצעו קורסי פיתוח מקצועי לרכזי שכבות ומורים משמעותיים • יוצעו קורסי פיתוח מקצועי במרכזי פסג"ה • ימי עיון למנהלים ולאנשי צוות						
ג2	**חינוך משלב**	• מפגשים						
ג2	**חירום**	• עזרה ראשונה – 2 מורים שלא למדו בעבר (30 שעות) • הכשרת הסגל מחנכי כיתות ז', ט', י"א (4 שעות) • רכז ביטחון- הכשרה בסיסית (60 ש') • רכזי ביטחון – רענון (4 פעמים בשנה)						

חזרה לתוכן העניינים

פרק ה'

הצעות לסדנאות

כבסיס לשיח מפקח ומנהליו

- סדנא א' - יש לי מרחב שיקול דעת!!!/???
- סדנא ב' - איך הכול התחיל
- סדנא ג' - פותחים חלון

חזרה לתוכן העניינים (הראשי)
חזרה לתוכן העניינים

הצעות לסדנא למפקח ומנהליו

הצעה א' - יש לי מרחב שיקול דעת!!!/???

מטרות אפשריות:

- חיזוק מוקד השליטה הפנימי של המנהלים.
- העמקת ההבנה של המנהלים בנוגע למרחבי שיקול הדעת הניתנים להם בנוגע להגדרת היעדים, דרכי הפעולה והקצאת המשאבים

מסרים מרכזיים:

- לבתי הספר יש מרחבי השפעה וגמישות רבים על היעדים ודרכי העבודה
- מנהלים צריכים להכיר היטב את מרחבי הגמישות שלהם גם בהיבט של הקצאת משאבים. המרחב הקיים אינו מנוצל במקרים רבים-הן בהיבט של שיטות הוראה והן בהיבט של הקצאת המשאבים
- המתנ"ה ככלי נוסף בגיבוש תוכנית העבודה – אך עיקר העבודה של בית הספר הוא בזיהוי מדויק של הצרכים ובבניית מענים פדגוגיים בהלימה למדיניות הרחבה של משרד החינוך
- מנהלים עם מוקד שליטה פנימי יהיו ממוקדים בחיפוש אחר המרחב והגמישות האפשריים בתוך הגבולות, ואילו מנהלים עם מוקד שליטה חיצוני יהיו ממוקדים בהנחיות בלבד

מהלך (כשלוש שעות כולל למידה של מרכיבי הגמישות)

א. פתיח – הצגת נושא המפגש ושם המפגש כאשר ההקשר הוא המתנ"ה.

מנהלים מתבקשים לדרג מ-10-1 עד כמה הם חווים מרחב שיקול דעת.

ניתן לעשות איסוף או לציין שבמהלך המפגש נתבונן היכן ובאיזו מידה יש מרחב שיקול דעת למנהל. נתמקד ביעדים, שיטות עבודה פדגוגיות ומשאבים, זאת מתוך ראיה שהיכולת של בית הספר לממש את תפישתו החינוכית ואת חזונו עוברת דרך תחנות אלו: בית הספר מגדיר יעדים שאמורים לגשר על הפער בין המצוי לראוי מבחינתו, הוא נוקט בשיטות פדגוגיות שיסייעו לו לממש את היעדים ואשר הולמות את תפישת העולם החינוכית והוא נדרש לשם כך למשאבים – שעות, כסף, זמן.

ב. מרחב בהגדרת יעדים –

בוחרים יעד או שניים מרכזיים המובאים במארז המתנ"ה – כל מנהל נדרש להגדיר יעד אפשרי לתוכנית העבודה הבית ספרית הנגזר מיעדי התכנית השנתית אך אסור לו לחזור על דברי קודמיו. אם הקבוצה מספיק גדולה ניתן לשנות את ההגדרה ליעד נוסף.

שיח – התקבל מגוון רחב מאוד של יעדים אפשריים, מה אם כך תפקידים של היעדים אותם הגדיר משרד החינוך? למעשה, יעדים אלו (במיוחד אלו אשר להם נגזרת ישירה לבתי הספר) מהווים עוגנים מרכזיים בעשייה החינוכית הבית ספרית. אם נבחן נגלה שכפי הנראה גם בעוד 10 שנים מהיום בתי הספר יעסקו בתחום האקלים, בחינוך חברתי, בקידום הישגים, במענה למצוינות וכד'.

לחילופין ניתן לשאול האם בתי הספר היו יכולים להרשות לעצמם שלא לעסוק בנושאים אלו אם משרד החינוך לא היה מגדיר זאת כיעד.

ייתכן ובשיח יעלו שאלות/אמירות בנוגע לדגש הרב על הישגים וגם אותו ניתן לפתוח לשיח.
בחלק זה ניתן לראות שלבתי הספר יש מרחב פעולה רב להגדרת היעדים לאור תפישת העולם החינוכית ולאור הצרכים שזיהו בבית ספרם.

ג. שיטות פדגוגיות – בחלק זה מומלץ להציג היבטים מרכזיים בגמישות הפדגוגית – מרחבי זמן, הרכבי קבוצות הלמידה, תכנים ושיטות הוראה-למידה-הערכה, מרחב פיזי וגבולות, תפקידי מורה-תלמיד.
לאחר הצגה של מרחבי הגמישות ניתן לאפשר למנהלים לשתף במרחבי גמישות אותם הם מנצלים בבית ספרם.
כמו כן, ניתן בתאום מראש להקצות זמן למנהלים אשר מנצלת באופן מושכל מרחבי גמישות בבית ספרם.

ד. הקצאת משאבים – בחלק זה יש להציג את הגמישות הקיימת כולל את השונות בין בתי ספר – ניהול עצמי, השפעת גודל בית הספר וכד'.
שיח – באיזו מידה יש ניצול של הגמישות בהקצאת המשאבים בבתי הספר? האם בתי הספר מנצלים גם את הגמישות הקיימת?

ה. לאור השיח מתבקשים המנהלים לדרג את מרחב שיקול הדעת שלהם בשלושה היבטים (1-10):
- הגדרת מטרות ויעדים בית ספריים.
- יישום שיטות פדגוגיות (שיטות הוראה-למידה-הערכה).
- הקצאת משאבים.

מזמינים את המנהלים לבחון האם נוצר פער בין התמונה שהתקבלה בדרוג בתחילת היחידה לבין הדרוג שמתקבל משלושת הפרמטרים...

ו. דיון מסכם – שיח חופשי (חשוב להשאיר לו לפחות חצי שעה) ניתן להציב את שתי השאלות ועל בסיסן לקיים שיח.
- האם נוצר פער בין הדרוג הראשוני לבין התמונה שהקבלה בסוף. אם כן מה מקור הפער?
- האם בתי הספר מממשים מרחבי גמישות קיימים? ברמה בית ספרית, ברמה כיתתית

הצעה ב' - איך הכול התחיל?

מטרות אפשריות:

- הרחבת ההסתכלות על המתנ"ה – הבנת המטרות, היתרונות וההזדמנויות הגלומות במתנ"ה.
- ברור יחסי מטה – שדה וברור מקומו של המנהל כחלק מהמערכת

מסרים מרכזיים

- הכרה במתח המובנה בין השדה למטה ובתוך היררכיות ארגוניות
- המתנ"ה הוא ביטוי מוחשי למתח זה בין תפקיד המטה ליצירת מדיניות ארצית ולמימושה לבין רצון בתי הספר בגמישות
- המנהל וצוותו כחלק ממערכת חינוך כוללת
- זיהוי המורכבות – יתרונות לצד מחירים

מהלך (כשעה וחצי):

א. פתיח – הצגת נושא המפגש.

ב. סימולציה – איך הכול התחיל....

חמישה מנהלים מקיימים תרגיל אקוריום – הם במרכז מנהלים שיח ושאר המנהלים צופים בהם.

המשימה לחמשת המנהלים –מקצים למשימה כ- 10 דקות :

אתם בעלי תפקידים במנהל הפדגוגי. מישהו מעלה את הרעיון של המתנ"ה ואתם דנים ברעיון. ראש המנהל הפדגוגי – עליך לנהל את השיח – מתוך איזה צורך עלה הרעיון, על אלו צרכים המארז אמור לענות, מה הרווחים והמחירים שאתם צופים, הסתכלות מנקודת מבטם של המנהלים ומנקודת מבטם של גורמי המטה, המחוז.

ג. איסוף ראשוני של סוגיות ונקודות להתייחסות – מזמינים את המנהלים לשתף במחשבות, תחושות וסוגיות לאור השיח בו הם צפו.

מומלץ להקפיד להישאר בתוך הסימולציה שהתקיימה. כלומר – מה במה שנאמר מביא את המנהל לתחושה/מסקנה/שאלה...

ד. התייחסות לסוגיות ולשאלות שעולות והרחבת השיח :

- את מי המסמך מחייב? האם הוא גם מחייב את המטה?
- מה הצרכים של המטה? האם צרכים אלו לגיטימיים?
- מה מקדם/מעכב אמון בין מטה לשדה – האם הנחיות ותאום ציפיות הן דבר בונה אמון או חוסם אמון?
- האם יש ניגודי אינטרסים? כיצד כל גורם אמור לממש את אחריותו?
- האם היו גילויי ציניות בסימולציה? אם כן, מתי? מה משקפים הערות ציניות אלו? אלו סוגיות מסתתרות מאחוריהן – המטה רוצה לשלוט/האח הגדול/המנהלים כקבלני ביצוע...

ה. הרחבת השיח להקשר הניהולי (אפשר לשלב היבטים אלו כחלק משלב ד) :

- מה הבדל בין גבולות , הנחיות ומדיניות שמתווה המטה, המחוזלבין אותם היבטים שמתווה המנהל בבית ספרו?
- אילו היבטים מקדמים אמון ואלו היבטים מעכבים אמון (רלוונטי גם בראיה פנים בית ספרית) כיצד הם באים לידי ביטוי בבית הספר.

ו. סימולציית שניה – כעבוד שנתיים...

תרגיל אקוריום בדומה לראשון – חמישה מנהלים (לא אותם מנהלים)

ישיבה במנהל הפדגוגי שנתיים לאחר כניסת המתנ"ה.

ראש המנהל מוביל שיח אודות המתנ"ה –מה ההישגים, רווחים מרכזיים, מחירים בולטים במתנ"ה – הן מנקודת מבטם שלגורמים במטה והן מנקודת מבטם של מנהלי בתי הספר

ז. הרחבת שיח בהתאם לצורך.

ח. סבב סגירה.

הצעה ג' - פותחים חלון...

(ערכת תמונות ניתן להוריד מאתר המינהל הפדגוגי)

מטרות אפשריות:

- הרחבת ההסתכלות על המתנ"ה – הבנת המטרות, היתרונות וההזדמנויות הגלומות במתנ"ה
- ברור יחסי מטה – שדה
- ברור תפישת העולם הניהולית של המנהל בנוגע לתהליכים ולמנגנונים מערכתיים

הערה: בסדנא זו נעשה שימוש בתרגיל השלכתי. מהגדרתו ככזה הוא מאפשר הסתכלות יותר רחבה על העולם הפנימי שמנהל מביא למפגש עם המתנ"ה ובהקשר רחב יותר למפגש עם תהליכים/מנגנונים שמוגדרים מבחוץ

מסרים מרכזיים

- קיים מגוון נרחב של תפישות בנוגע למתנ"ה בפרט ובנוגע למנגנונים/תהליכים מערכתיים בכלל
- המשקפיים שאני בוחר לשים משפיעים משמעותית על התועלת שאמצא במסמך

מהלך (כשעה וחצי)

א. פתיח – הצגת נושא המפגש. חשוב להדגיש כי המטרה היא להתמקד יותר בתפישה הניהולית ביחס למסמך המתנ"ה מאשר במסמך עצמו.

ב. פיזור של תמונות על הרצפה.

משימה: בחרו תמונה שמשקפת את התחושה והתפישה שלכם ביחס למתנ"ה.

ג. שיתוף תוך כדי שיח

כל מנהל מציג את התמונה שבחר

מבקשים ממנו לחדד מדוע בחר תמונה זו ביחס למתנ"ה. ניתן לשאול שאלות הבהרה, לדוגמא:

- אם יש פרט נוסף בתמונה - מיהו, האם זה משרד החינוך? המנהל?
- האם המנהל בפנים או בחוץ?
- האם הסורגים זה בעיקר חסימה או הגנה?
- האם הנוף זה הרקע ?
- מה הליבה ומה המסגרת?
- אם יש מספר חלונות – למה מתייחס כל חלון – קטן/בינוני/גדול
- המון חלונות – זה מאפשר או חושף?
- האם המבט הוא פנימה או החוצה?
- מי המביט?
- אם יש עיוות בתמונה – מה העיוות?

ד. סוגיות בהן ניתן לדון:

- מה תפקיד המתנ"ה בתהליך תכנון תוכנית העבודה?
- האם לגיטימי שהמטה, המחוז, הקהילה יתבוננו פנימה?
- מה בולט בחלון – המרחב או המסגרת?
- באיזו מידה אני מרגיש שהמתנ"ה מאפשרת/חוסמת/מזמנת/מקשה...
- באיזו מידה הייתי יכול לבחור (או בוחר) את אותה תמונה על תהליכים אחרים שהוגדרו מבחוץ? אופק חדש, הערכת מנהלים...אם זו אותה תמונה מה אני למד? אם הייתי בוחר תמונה אחרת מה תמצית ההבדל?

ה. סבב סגירה – לאיזו תמונה היו מחליפים, מה צריך לקרות כדי שיחליפו. משפט תמציתי של כל אחד.

חזרה לתוכן העניינים – יסודי
חזרה לתוכן העניינים – על יסודי
חזרה לתוכן ענינים ראשי